

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנגד

לש"ס דף היומי מסכת יומא

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
ללמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר בראשית כרך ב'
לפי ספר הזוהר 10 פרקים (70-79 פרקים) עמודים רסה-חלח
[מפרשת וישלח דף קעה. עד פרשת ויגש דף רי.]

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד
דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויגמין כי כל דברי חז"ל
הקדושים הם סודות נוראים (הקדמות המהרה"ו לעני תיים), ובזה יזכה להכנס
לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק,
והאר"י]). וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס
בעו"ם הבא (פסבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר
הסוד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר
ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום. וזוהי חובה על
כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את הלמוד הקדוש הזה דף היומי
זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם
ועד (תמוזי זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ר ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם, כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם עוסקים בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם מארבים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמן הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

קשה ליעקב מכל הצרות שעברו עליו. ומניין לנו שמשום יעקב זה היה? שכתוב (שם מח) מתה עלי רחל, עלי ודאי, על שאחרתי נדרי.

רבי יוסי אמר, כתוב (משלי כז) קללת חנם לא תבא, ובארוהו לו ברא"ו. שאם קללת צדיק היא, אפלו שלא התפונ ביה, פיון שיצאה מפיו נטל אותה אותו יצר הרע וקטרג ביה בשעת הסכנה.

יעקב אמר (בראשית לא) עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה. ואף על גב שהיה לא היה יודע, נטל אותו דבר אותו שטן שנמצא תמיד אצל בני אדם. ועל זה שנינו, לעולם לא יפתח אדם פיו לשטן, משום שנוטל אותו הדבור ומקטרג בו למעלה ולמטה, כל שכן מלה של חכם או מלה של צדיק, ועל שני אלה נענשה רחל.

ויהי בצאת נפשה פי מתה. אמר רבי אבא, וכי פיון שאמר ויהי בצאת נפשה לא ידענו פי מתה? אלא צריך משום שלא חזרה לגופה יותר, ומתה רחל מיתת הגוף, משום שיש בני אדם שנשמתם יוצאת וחוזרת למקומה, כמו שנאמר (שמואל א-ל) ותשב רוחו [נפשו] אליו, (בראשית מב) ויצא לבם, (שיר ה) נפשי יצאה בדברו, (מלכים א יז) לא נותרה בו נשמה. אבל זו יצאה נשמתה ולא חזרה למקומה ומתה רחל. ותקרא שמו בן אוני, הקשיות של הדין שנגזר עליה. ויעקב החזיר אותו וקשר אותו לימין, משום שאת המערב צריך לקשרו לימין. ואף על גב שהוא בן אוני, צד של הדין הקשה - בן ימין הוא, שהרי בימין התקשרה, ונקברה בדרך כמו

נדרא דלא שלים, ודא קשיא ליה ליעקב מכל עקו דעברו עליה. ומנלן דבגיניה דיעקב הוה, דכתיב, (בראשית מח) מתה עלי רחל. עלי ודאי, על דאחרית נדרי.

רבי יוסי אמר, פתיב, (משלי כז) קללת חנם לא תבא. ואוקמוה לו בוי"ו, דאי קללת צדיקא היא, אפילו דלא אתפונ ביה, פיון דנפקא מפומיה נטל לה ההוא יצר הרע וקטרג ביה בשעתא דסכנה.

יעקב אמר, (בראשית לא) עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה. ואף על גב דאיהו לא הוה ידע, נטיל לה לההיא מלה ההוא שטן דאשתפח גביהו תדיר בבני נשא. ועל דא תנינן, לעולם לא יפתח בר נש פומיה לשטנא, בגין דנטיל ההיא מלה וקטרג ביה לעילא ותתא. כל שפן מלה דחכם או מלה דצדיקא, ועל תרין אלין אתענשת רחל:

ויהי בצאת נפשה פי מתה. אמר רבי אבא וכי פיון דאמר ויהי בצאת נפשה לא ידענא כי מתה. אלא אצטריך בגין דלא אהדרת לגופא יתיר, ומיתת רחל מיתת גופא, בגין דאית בני נשא דנפקי נשמתיהו ואהדרן לאתריהו ופמה דאת אמר, (שמואל א ל) ותשב נפשו (לפניו בקרא רוחו. ובדפוס ירושלים איתא גם כוזה"ק ותשב רוחו אליו) אליו, (בראשית מב) ויצא לבם, (שיר השירים ה) נפשי יצאה בדברו. (מלכים א יז) לא נותרה בו נשמה. אבל האי נפקת נשמתה ולא אתהדרת לאתרה ומיתת רחל.

ותקרא שמו בן אוני. דקשיו דדינא דאתגזר עליה. ויעקב אהדר ליה וקשר ליה לימינא, בגין דמערב אצטריך לקשרא ליה לימינא, ואף על גב דאיהו בן אוני סטרא דדינא קשיא, בן ימין איהו, דהא בימינא

שנתבאר, הרי התגלטה מיתתה וקבורתה, אבל לא התגלטה מיתתה וקבורתה, ואף על גב שארבע האמהות הללו סוד יש להם, ובארוהו.

ויצב יעקב מצבה על קבורתה. אמר רבי יוסי, מה הטעם? משום שלא התכסה מקומה עד היום שעתידי הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, כמו שנאמר עד היום, עד אותו יום ממש.

רבי יהודה אמר, עד יום שפתחור שכינה מגלות ישראל באותו מקום, כמו שנאמר (ירמיה לא) ויש תקוה לאחרייתך נאם ה' ושבו בנים לגבולם. וזו שבועה שנשבע לה הקדוש ברוך הוא, ועתידים ישראל כשישבו מהגלות לעמד על אותה קבורת רחל ולבכות שם, כמו שהיא בכתה על גלות ישראל, ועל זה פתוב (שם) בבכי יבאו ובתחנונים אובילים וגו', וכתוב (שם) כי יש שכר לפעולתך. ובאותה שעה עתידה רחל, שהיא בדרך, לשמח בישראל ועם השכינה, ובארוהו החברים.

ויהי בשפן ישראל בארץ ההיא וילך ראובן וישכב את בלהה פלגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. רבי אלעזר אמר, ויהי בשפן ישראל בארץ ההיא, שהרי לאה ורחל מתו, ונטלה הבית מי שנטלה.

וכי יצלה על דעתך שראובן הלך ושכב עם בלהה? אלא בכל זמן של לאה ורחל, שכינה שרתה עליהן, ועכשו שמתו, שכינה לא נפרדה מהבית, ושורה בבית במשפן של בלהה. ואף על גב ששכינה רצתה לטל הבית פראוי, אלמלא יעקב לא נמצא בזווג זכר ונקבה, לא שורה שכינה בגלוי

אתקשרת. ואתקברת בארץא כמה דאתמר. האי אתגליא מיתתה וקבורתה, אבל לאה לא אתגליא מיתתה וקבורתה. ואף על גב דהני ארבע אמהן רזא אית לון והא אוקמוה:

ויצב יעקב מצבה על קבורתה, אמר רבי יוסי, מאי טעמא. בגין דלא אתפסיא אתרה עד יומא דזמין קדשא בריה הוא לאחייא מתייא. כמה דאתמר עד היום, עד ההוא יומא ממש.

רבי יהודה אמר, עד יומא דתהדר שכינתא בגלותהון דישראל בההוא אתר, כמה דאת אמר, (ירמיה לא) ויש תקוה לאחרייתך נאם יי ושבו בנים לגבולם. ודא אומא דאומי לה קדשא בריה הוא. וזמין ישראל פד יתובין מן גלותא, לקיימא על ההיא קבורה דרחל ולמבפי תמן. כמה דאיהי בכאת על גלותהון דישראל. ועל דא כתיב, (ירמיה לא) בבכי יבאו ובתחנונים אובילים וגו', וכתוב,

(ירמיה לא) כי יש שכר לפעולתך. ובההיא (דף קעח ע"ב) שעפתא זמינת רחל דאיהי בארץא למחדי בהו בישראל ועם שכינתא ואוקמוה חברייא:

ויהי בשפן ישראל בארץ ההיא וילך ראובן וישכב את בלהה פלגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. רבי אלעזר אמר, ויהי בשפן ישראל בארץ ההיא, דהא לאה ורחל מתו, ונטלא ביתא מאן דנטיל.

וכי סלקא דעתך דראובן אזיל ושכיב בהדה דבלהה. אלא, כל יומא דלאה ורחל שכינתא שרייא עלייהו. והשתא דמיתו, שכינתא לא אתפרשת מן ביתא, ושריא בביתא במשפנא דבלהה.

בפית, ועל זה עמדה שכינה במשכן בלהה. וכא ראובן, משום שראה שבלהה ירשה מקום אמו, הלך ובלבל המטה, ועל שעמדה שכינה עליה כתוב בו וישכב את בלהה.

רבי ייסא אמר, שישן על אותה מטה ולא חשש לכבוד השכינה, ומשום כך לא נפגם מחשבון השבטים, וכא הפסוק ועשה חשבון, משום כך כתוב בכור יעקב ראובן, והפסוק עשה אותו ראש לכל השבטים.

רבי יהודה פתח ואמר, (הושע יד) פי ישרים דרכי ה' וגו' - כל דרכי הקדוש ברוך הוא כלם ישרים ודרכי אמת, ובני העולם לא יודעים ולא משגיחים על מה הם עומדים. ועל זה וצדיקים ילכו בם - משום שהם יודעים דרכי הקדוש ברוך הוא ומשתדלים בתורה, שכל מי שמשתדל בתורה, הוא יודע והולך בהם שלא סוטה ימינה ושמאלה.

ופשעים יפשו בם - אלה הם הרשעים שלא משתדלים בתורה ולא מסתכלים בדרכי הקדוש ברוך הוא ולא יודעים לאן הדרכים הולכות, ומשום שלא יודעים להסתכל ולא משתדלים בתורה, הם נכשלים בהם באותם דרכיו בעולם הזה ובעולם הבא. בא ראה, כל אדם שמשתדל בתורה, כשיצא מן העולם הזה, נשמתו עולה באותם דרכים ושבילים [שהם בתורה] של התורה, ואותם דרכים ושבילים של התורה הם ידועים, ואותם

ואף על גב דשכינתא בעיא לנטלא ביתא כדקא יאות, אלמלא יעקב לא אשתפח בזווגא דכר ונוקבא, לא שריא שכינתא באתגליא בביתא. ועל דא קיימא שכינתא במשפנא דבלהה. ואתא ראובן ובגין דחמא דבלהה ירתא אתרא דאמיה, אזל ובלבל ערסא. ועל דקיימא שכינתא עלה, כתיב ביה וישכב את בלהה.

רבי ייסא אמר, דנאים על ההוא ערסא ולא חייש ליקרא שכינתא. ובגין כך לא אתפגים מחושפנא דשבטין ואתא קרא ועבד חושפנא. בגין כך כתיב, בכור יעקב ראובן. ואיהו עבד קרא רישא דכל שבטין.

רבי יהודה פתח ואמר, (הושע יד) פי ישרים דרכי יי וגו', כל ארחוי דקדשא בריך הוא כלהו ישרים וארחוי קשוט, ובני עלמא לא ידעין ולא משגיחין על מה אינון קיימין. ועל דא וצדיקים ילכו בם, בגין דאינון ידעין ארחוי דקדשא בריך הוא ומשתדלי באורייתא. דכל מאן דאשתדל באורייתא, איהו ידע ואזיל בהו דלא סטי לימינא ולשמאלא.

ופושעים יפשו בם, אלין אינון חייבין דלא משתדלי באורייתא, ולא מסתכלן בארחוי דקדשא בריך הוא ולא ידעין לאן ארחוי אזלין. ובגין דלא ידעי לאסתכלא ולא משתדלי באורייתא, אינון פשלי בהו פאינון ארחוי בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

תא חזי, כל בר נש דאשתדל באורייתא,

כד נפיק מהאי עלמא נשמתיה סלקא באינון ארחין ושבילין (ראינון

באורייתא) דאורייתא. ואינון ארחין ושבילין דאורייתא ידיען אינון, ואינון

שיודעים דרכי התורה בעולם הזה ילכו בהם באותו עולם, פשיצאו מן העולם הזה.

ואם לא השתדלו בתורה בעולם הזה ולא יודעים דרכים ושבילים, פשיצאו מן העולם הזה לא ידעו ללכת באותם דרכים ושבילים, ונכשלים בהם. ואז ילך בדרכים אחרות שאינן דרכי התורה, ויתעוררו אליו בכמה דינים ויענש בהם.

ומי שמשתדל בתורה מה כתוב?

(משלי ו) בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בשכבך - בקבר, התורה תשמר עליך מדין אותו העולם. והקיצות - כשהקדוש ברוך הוא יעורר רוחות ונשמות להחיות מתים, אז היא תשיחך, היא תהיה סנגור על הגוף בשביל שיקומו אותם גופים שהשתדלו בתורה פראוי, ואלה הם שיקומו בתחלה לחיי עולם, כמו שנאמר (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ואלה הם לחיי עולם, משום שהתעסקו בחיי עולם שהיא התורה.

ובא ראה, כל אלו שהשתדלו בתורה, אותו הגוף יתקיים והתורה תגן עליו, מה הטעם? משום שבאותה שעה יעורר הקדוש ברוך הוא רוח אחת שפלולה מארבע רוחות, ואותה רוח הפוללת ארבע רוחות תזדמן לכל אותם שהשתדלו בתורה להחיותם ברוח זו בשביל שיתקיים לעולמים.

ואם תאמר, הרי כתוב (יחזקאל לו) מארבע רוחות באי הרוח, למה לא התקומו, שהרי כלם מתו פמקדם? בא ראה, אותו זמן שהקים הקדוש ברוך הוא על ידי

ידידעי ארחוי דאורייתא בהאי עלמא יתכון בהו בההוא עלמא כד יפקון מהאי עלמא.

ואי לא אשתדלו באורייתא בהאי עלמא ולא ידעין ארחין ושבילין, כד יפקון מהאי עלמא לא ינדעון למיתה באינון ארחין ושבילין וכשלין בהון. כדין יהי בארחין אחרנין דלאו אינון ארחין דאורייתא, ויתערוץ ליה בכמה דינין ואתענש בהו.

ומאן דאשתדל באורייתא מה כתיב, (משלי ו)

בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בשכבך בקברא, אורייתא תשמר עליך מדינא דההוא עלמא. והקיצות, כד קדשא בריה הוא יתער רוחין ונשמתין לאחייא מתייא כדין היא תשיחך, היא תהא סניגוריא על גופא, בגין דיקומון אינון גופין דאשתדלו באורייתא כדקא יאות. ואלין אינון דיקומון בקדמיתא לחיי עלמא, כמה דאת אמר, (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ואלין אינון לחיי עולם, בגין דאתעסקו בחיי עולם דאיהי אורייתא.

ותא חזי, כל אינון דאשתדלו באורייתא, ההוא גופא יתקיים ואורייתא תגין עליה. מאי טעמא, בגין דבההיא שעתא יתער קדשא בריה הוא חד רוחא דכליל מארבע רוחין, וההוא רוחא דכליל מארבע רוחין, אזדמן לכל אינון דאשתדלו באורייתא לאחייא לון בהאי רוחא בגין דיתקיים לעלמין.

ואי תימא, הא כתיב (יחזקאל לו) מארבע רוחות באי הרוח, אמאי לא אתקיימו, דהא

כלהו מיתו כמלקדמין. תא חזי, ההוא זמנא דאוקים קדשא בריה הוא

יחזקאל אותם המתים, אותו [זמן] העמיד רוח, אף על גב שהיה מארבע רוחות, לא ירד לקימם בקינם, אלא להראות שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים באותה צורה ולקימם ברוח שנכללה בצורה זו.

ואף על גב שחזרו העצמות באותה שעה כמו שהיה, הקדוש ברוך הוא רצה להראות לכל העולם שהוא עתיד להחיות מתים [מה כתוב? (ישעיה כו) ויהי מקד נבלתי וקומנו, על זה אותה רוח ששתדה לרדת בהם צדיקים] (נ"א ועל דא ההוא רוחא דזמין לנחתא בהו בצדיקנא. מה כתיב מארבע רוחות באי הרוח, רוח שנכללה בארבע), משום שהקדוש ברוך הוא עתיד לקיים אותם קיום שלם בעולם פראוי, ואותם שהשתדלו בתורה בעולם הזה, היא עומדת על האדם ונעשית סגוריה לפני הקדוש ברוך הוא.

רבי שמעון אמר, כל אותם דברי תורה וכל אותה תורה שהשתדל בה האדם בעולם הזה, אותם דברים ואותה תורה עומדים לפני הקדוש ברוך הוא, ואומרת לפניו, והיא מרימה קולות ולא שוכנת, ולאותו זמן היא תשיח ותאמר כפי שהתדבק בה האדם והשתדל בה בעולם הזה, ועל זה הם יקומו בקיום שלם לחיי עולם, כמו שאמרנו, ומשום כך (הושע יד) פי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם.

רבי חייא פתח ואמר, (שמואל א-ב) ועלי זקן מאד ושמע את כל אשר יעשון בניו לכל ישראל ואת אשר ישאל ואת הצבאות פתח אהל מועד. וכי יעלה על דעתך שכהני ה' יעשו מעשה זה, והרי מקדם לכהן נאמר ופרשה תורה אותו החטא שלהם,

על ידא דחזקאל אינון מתיא, ההוא (זמני דהתא) רוחא אף על גב דהיה מארבע רוחי, לא נחית לקיימא לון בקיומא, אלא לאחזאה דזמין קדשא בריך הוא לאחייא מתיא בההוא גוונא ולקיימא לון ברוחא (דף קעו ע"א) דאתפליל בהאי גוונא.

ואף על גב דאהדרו גרמין בההיא שעתא קמה דהיה. קדשא בריך הוא בעא לאחזאה לכל עלמא דאיהו זמין לאחייא מתיא (מה כתיב, (ישעיה כו) ויהי מקד נבלתי וקומנו. על דא ההוא רוחא דזמין לנחתא בהו בצדיקנא) (נ"א ועל דא ההוא רוחא דזמין לנחתא בהו בצדיקנא. מה כתיב מארבע רוחות באי הרוח, רוחא דאתפלילת בארבע), בגין דקדשא בריך הוא זמין לקיימא להו קיומא שלים בעלמא כדקא יאות. ואינון דאשתדלו באורייתא בהאי עלמא, היא קיימא עליה דבר נש ואתעבידת סגוריא קמי דקודשא בריך הוא.

רבי שמעון אמר, כל אינון מלין דאורייתא וכל ההיא אורייתא דאשתדל בה בר נש בהאי עלמא, אינון מלין וההיא אורייתא קיימא קמי קדשא בריך הוא ואמרת קמיה והיא ארימת קלין ולא אשתככת. ולההוא זמנא איהי תשיח ותימא כפום דאתדבק בר נש ואשתדל בהאי עלמא, ועל דא אינון יקומו בקיומא שלים לחיי עלמא כדקאמרן. ובגין כך (הושע יד) פי ישרים דרכי יי וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם.

רבי חייא פתח ואמר, (שמואל א ב) ועלי זקן מאד ושמע את כל אשר יעשון בניו לכל ישראל ואת אשר ישכבן את הנשים הצבאות פתח אהל מועד. וכי סלקא דעתך דכהני יי דיעבדון עבידתא דא. והא מקדמת דנא אתמר ופרישת אורייתא ההוא חובא

שְׁכֵתוּב (שם) כּי נֶאֱצוּ הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת ה', וְכֵתוּב וּמִשְׁפֹּט הַפְּהָגִים מֵאֵת הָעַם כֹּל אִישׁ זָבַח זָבַח וְגו', וְכֵתוּב גַּם בְּטָרָם יִקְטְרוּן אֶת הַחֶלֶב וּבֹא נַעַר הַפֶּהֶן וְאָמַר לְאִישׁ הַזֵּבַח תְּנֵה בְּשֵׁר לְצִלוֹת לִפְהֶן וְגו', וְכֵתוּב וְאָמַר לוֹ כִּי עֲתָה תִתֵּן וְאִם לֹא לְקַחְתִּי בְּחֻזְקָה, וְעַל דָּא וּתְהִי חֲטָאת הַנְּעָרִים גְּדֻלָּה מְאֹד וְגו'. וְכֹל דָּא לֹא הוּוּ נְטֻלִין אֱלָא מְאִינוּן חוּלְקִין דְּהוּוּ לְהוּ לְכַהֲנֵי לְמִיכַל מְנִיָּה, וְעַל דְּהוּוּ קָלִיל קָרְבָּנָא בְּעִינֵיהוּ אֲתַעֲנָשׁוּ. וְהִכָּא אָמַר אֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבֵן אֶת הַנְּשִׁים הַצְּבָאוֹת. אֲלֵא חֶס וְשְׁלוֹם דְּהוּוּ עֲבָדוּ עֲבִירָה דָּא, כֹּל שְׁפִן בְּאַתְרָא קְדִישָׁא הֵהוּא, דְּלֹא יְקוּמוּן כֹּל יִשְׂרָאֵל וְיִקְטְלוּן לְהוּן. אֱלֵא בְּגִין דְּהוּוּ מְעַכְבִּי לֹוֹן לְאַעְלָא לְמַקְדָּשָׁא, וּמִחָאן בִּידְהוּן דְּלֹא לְאַעְלָא לְמַצְלֵי צְלוֹתָא עַד דְּקוּרְבָּנָא אֲתַעֲבִידוּ בְּגִין דְּאִינוּן לָא מִיִּיתִין קָרְבָּנִין לְמִיטְל חוּלְקָא מְנִיָּהוּ, וּבְגִין כֶּף מְעַכְבִּין לֹוֹן. וּבְגִין כֶּף אִינוּן נְשִׁים הוּוּ בְּעָאן מְנִיָּהוּ לְאַעְלָא תַּמָּן. וְעַל דָּא כְּתִיב אֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנְּשִׁים, דְּמְעַכְבִּי לֹוֹן כְּדַקְאֲמָרֵן.

בְּגוּזָא דָּא וַיִּשְׁכַּב אֶת בִּלְהָה. חֶס וְשְׁלוֹם דְּאִיהוּ שָׁכַב עִמָּה, אֱלֵא בְּגִין דְּעַכְבָּ לָּהּ לְשִׁמּוֹשָׁא בְּאֲבוּי שְׁמוֹשָׁא דְּמִצְוָה, וְדָא הוּא בְּלִבּוּלָא דְּעֶרְסָא. וְעַבְדֵּי לְקָבִיל שְׁכִינְתָּא עֲבִידְתָּא דָּא, דְּבִכְל אֲתֵר דְּשְׁמוֹשָׁא דְּמִצְוָה אֲשַׁתְּפַח, שְׁכִינְתָּא שְׂרִיא עַל הֵהוּא אֲתֵר וְאֲשַׁתְּפַח תַּמָּן. וּמֵאן דְּגָרִים לְעַכְבָּא שְׁמוֹשָׁא דְּמִצְוָה גָרִים דִּיִּסְתַּלַּק שְׁכִינְתָּא מְעַלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית מט) כִּי עָלִית מִשְׁכְּבִי אֲבִיךָ אֶז חֲלַלְתָּ יְצוּעֵי עֲלֵה. וּבְגִין דָּא כְּתִיב, וַיִּשְׁכַּב אֵת בִּלְהָה פִּלְגַּשׁ אֲבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר. כְּלֵהוּ הוּוּ

שְׁכֵתוּב (שם) כּי נֶאֱצוּ הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת ה', וְכֵתוּב וּמִשְׁפֹּט הַפְּהָגִים מֵאֵת הָעַם כֹּל אִישׁ זָבַח זָבַח וְגו', וְכֵתוּב גַּם בְּטָרָם יִקְטְרוּן אֶת הַחֶלֶב וּבֹא נַעַר הַפֶּהֶן וְאָמַר לְאִישׁ הַזֵּבַח תְּנֵה בְּשֵׁר לְצִלוֹת לִפְהֶן וְגו', וְכֵתוּב וְאָמַר לוֹ כִּי עֲתָה תִתֵּן וְאִם לֹא לְקַחְתִּי בְּחֻזְקָה. וְעַל דָּא וּתְהִי חֲטָאת הַנְּעָרִים גְּדֻלָּה מְאֹד וְגו'. וְכֹל דָּא לֹא הוּוּ נְטֻלִין אֱלָא מְאִינוּן חוּלְקִין דְּהוּוּ לְהוּ לְכַהֲנֵי לְמִיכַל מְנִיָּה, וְעַל דְּהוּוּ קָלִיל קָרְבָּנָא בְּעִינֵיהוּ אֲתַעֲנָשׁוּ. וְהִכָּא אָמַר אֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבֵן אֶת הַנְּשִׁים הַצְּבָאוֹת. אֲלֵא חֶס וְשְׁלוֹם דְּהוּוּ עֲבָדוּ עֲבִירָה דָּא, כֹּל שְׁפִן בְּאַתְרָא קְדִישָׁא הֵהוּא, דְּלֹא יְקוּמוּן כֹּל יִשְׂרָאֵל וְיִקְטְלוּן לְהוּן. אֱלֵא בְּגִין דְּהוּוּ מְעַכְבִּי לֹוֹן לְאַעְלָא לְמַקְדָּשָׁא, וּמִחָאן בִּידְהוּן דְּלֹא לְאַעְלָא לְמַצְלֵי צְלוֹתָא עַד דְּקוּרְבָּנָא אֲתַעֲבִידוּ בְּגִין דְּאִינוּן לָא מִיִּיתִין קָרְבָּנִין לְמִיטְל חוּלְקָא מְנִיָּהוּ, וּבְגִין כֶּף מְעַכְבִּין לֹוֹן. וּבְגִין כֶּף אִינוּן נְשִׁים הוּוּ בְּעָאן מְנִיָּהוּ לְאַעְלָא תַּמָּן. וְעַל דָּא כְּתִיב אֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנְּשִׁים, דְּמְעַכְבִּי לֹוֹן כְּדַקְאֲמָרֵן. בְּגוּזָא דָּא וַיִּשְׁכַּב אֶת בִּלְהָה. חֶס וְשְׁלוֹם דְּאִיהוּ שָׁכַב עִמָּה, אֱלֵא בְּגִין דְּעַכְבָּ לָּהּ לְשִׁמּוֹשָׁא בְּאֲבוּי שְׁמוֹשָׁא דְּמִצְוָה, וְדָא הוּא בְּלִבּוּלָא דְּעֶרְסָא. וְעַבְדֵּי לְקָבִיל שְׁכִינְתָּא עֲבִידְתָּא דָּא, דְּבִכְל אֲתֵר דְּשְׁמוֹשָׁא דְּמִצְוָה אֲשַׁתְּפַח, שְׁכִינְתָּא שְׂרִיא עַל הֵהוּא אֲתֵר וְאֲשַׁתְּפַח תַּמָּן. וּמֵאן דְּגָרִים לְעַכְבָּא שְׁמוֹשָׁא דְּמִצְוָה גָרִים דִּיִּסְתַּלַּק שְׁכִינְתָּא מְעַלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית מט) כִּי עָלִית מִשְׁכְּבִי אֲבִיךָ אֶז חֲלַלְתָּ יְצוּעֵי עֲלֵה. וּבְגִין דָּא כְּתִיב, וַיִּשְׁכַּב אֵת בִּלְהָה פִּלְגַּשׁ אֲבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר. כְּלֵהוּ הוּוּ

אָביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. כלם היו במנין, ולא נגרעה מזכות שלהם כלום.

רבי אלעזר אָמר, מה הטעם בתחלה ישראל ואחר כך יעקב, שפָּתוּב וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר? אלא כשבא ראובן ובלבל אותה מטה, אָמר: ומה שנים עשר שבטים היו לאבא בעולם ולא יותר, ועכשו רוצה להוליד בנים, אולי אנו פגומים שהוא רוצה להוליד אחרים כמו מקדם. מיד בלבל אותה מטה והתעכב אותו שמוש כאלו עשה קלון לשכינה ששרתה על אותה מטה, ועל זה כתוב וישמע ישראל, שהרי בשם זה התעלה תוף שנים עשר שהתכסו, שהם שנים עשר נהרות אפרסמון וך.

ויהיו בני יעקב שנים עשר - אלו שנים עשר שבטים שהשכינה התתקנה בהם, ומי הם? אלו שהתורה חזרה ועשתה להם חשבון כמו מקדם, כלם קדושים, כלם ראויים לשכינה להסתפל בקדשת רבונם. שאלו עשה אותו מעשה, לא יבא ראובן במנין.

ועם כל זה נענש שנטלה ממנו בכורתו ונתנה ליוסף, כמו שנגאמר (דה"א ה) ובני ראובן בכור ישראל כי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו נתנה בכרתו [לבני] ליוסף.

בא ראָה, (דניאל ב) שיהיה שם האל מברך מן העולם ועד העולם. שכל מעשיו אמת ודרכיו דין, וכל מה שהוא עושה, הפל הוא בחכמה עליונה.

בא ראָה כמה גורם מעשה אדם, שהרי כל מי [מה] שהוא עושה,

במניינא ולא גרע מזכותא דלהון כלום. רבי אלעזר אָמר, מאי טעמא בקדמיתא ישראל ולבֵּתר יעקב. דכתיב, וישמע

ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. אלא כד אָתא ראובן ובלבל ההוא ערסא אָמר ומה תריסר שבטין הוּו ליה לאבא לקיימא בעלמא ולא יתיר, והשתא בעי לאולדא בנין דילמא אָנן פגמינן דאיהו בעי לאולדא אחרנין פמלקדמין. מיד בלבל ההוא ערסא, ואתעכב ההוא שמושא. פאילו עבד קלנא לגבי שכינתא דשריא על ההוא ערסא. ועל דא כתיב וישמע ישראל, דהא בשמא דא אסתלק גו תריסר דאתפסיין דאינון תריסר נהרי אפרסמונא דכיא.

ויהיו בני יעקב שנים עשר, אלין תריסר שבטין דשכינתא אתתקנת בהו. ומאן אינון, אלין דאורייתא אהדרת ועביד לון חושבנא (דף קעו ע"ב) פמלקדמין. פלהו קדישין, פלהו אתחזיין לגבי שכינתא לאסתפלא בקדושה דמאריהון. דאילו עבד ההוא עובדא לא ייתי ראובן במניינא.

ועם כל דא אתענש דאתנטיל בכורתיה מניה ואתיהיב ליוסף פמה דאת אָמר, (דברי הימים א ה) ובני ראובן בכור ישראל כי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו נתנה בכרתו [לבני] ליוסף.

תא חזי, (דניאל ב) להוא שמה די אלהא מברך מן עלמא ועד עלמא, די כל מעבדוהי קשוט וארחתיה דין, וכל מה דאיהו עביד פלא איהו בחכמתא עלאה.

תא חזי, פמה גרים עובדא דבר נש, דהא כל מאי (פאיו) דאיהו עביד, פלא אתרשים וקיימא קמי דקודשא בריהּ הוא. דהא יעקב

נרשם ועומד לפני הקדוש ברוך הוא. שהרי יעקב, בשעה שנכנס ללאה, כל אותו הלילה היה רצונו ולבו ברחל, שחשב שהיא רחל, ומאותו שמוש וטפה ראשונה ומאותו רצון התעברה לאה, ובאריוהו, שהרי אלמלא שיעקב לא ידע, לא יעלה ראובן בחשבון. ועל זה לא התעלה בשם ידוע, אלא שמו סתם ראובן.

ועם כל זה חזר מעשיו למקומו, כמו שאותו רצון ראשון נעשה ברחל, אותו רצון חזר בה, שהרי בכורתו חזרה ליוסף בכור רחל, מקום שהרצון היה ברחל, והכל עולה למקומו, משום שכל מעשי הקדוש ברוך הוא אמת ונכוחת.

רבי חזקיה מצא יום אחד את רבי יוסי שהיתה נשמטת חתיכת בשר לתוך להבות האש, והיה עולה קטור העשן למעלה. אמר לו, אלו קטור העשן של הקרבן שהיה עולה על גבי המזבח היה עולה תמיד כמו זה, לא שורה רגו בעולם, וישראל לא היו גולים מעל הארץ.

פתח רבי יוסי ואמר, (שיר א) מי זאת עלה מן המדבר פתימרות עשן מקטרת מר ולבונה מכל אבקת רוכל. מי זאת עלה? בא ראה, בזמן שהיו ישראל הולכים במדבר, השכינה הלכה לפניהם, והם הלכו אחריה, שפתוב (שמות א) וה' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם וגו'. ולכן פתוב (ירמיה ב) פה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריהך אהבת פלולתיך לכתף אחרי במדבר וגו'.

ושכינה היתה הולכת וכל ענני הפכוד עמה. וכשהיתה שכינה נוסעת, היו נוסעים, כפתוב

בשעתא דעאל לגבה דלאה, כל ההוא ליליא רעותיה ולביה הוה ברחל, דחשיב דרחל איהי. ומההוא שמושא וטפה קדמאה ומההוא רעותא אתעברת לאה ואוקמוה. דהא אלמלא דייעקב לא ידע לא יסתליק ראובן בחושבנא. ועל דא לא אסתלק בשמא ידיעא אלא שמייה סתם ראובן.

ועם כל דא אהדר עובדא לאתריה, כמה דההוא רעותא קדמאה אתעבידת ברחל, ההוא רעותא אתהדרת בה. דהא בכורתיה אהדרת ליוסף בוכרא דרחל, אתר דרעותא הות ברחל וכלא סליק באתריה. בגין דכל עובדוי דקדשא בריך הוא כלהו קשוט וזכו.

רבי חזקיה אשפחיה יומא חד לרבי יוסי דהוה משתמיט ספסינא גו קטרי דנורא והוה סליק קטורא דתננא לעילא. אמר ליה, אלו קטורא דתננא דקרבנא דהוה סליק על גבי מדבחא הוה סליק תדיר פי האי גוונא, לא שריא רוגזא בעלמא וישראל לא אתגלי מעל ארעא.

פתח רבי יוסי ואמר, (שיר השירים ג) מי זאת עלה מן המדבר פתימרות עשן מקטרת מר ולבונה מכל אבקת רוכל. מי זאת עלה. תא חזי, בזמנא דהווי ישראל אזלי במדברא, שכינתא אזלא קמייהו ואינהו הווי אזלי אבתרה. דכתיב, (שמות יג) וי' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם וגו'. ובגין כף פתיב, (ירמיה ב) פה אמר יי זכרתי לך חסד נעוריהך אהבת פלולתיך לכתף אחרי במדבר וגו'.

ושכינתא הות אזלא וכלהו ענני יקר בהדה. וכד הוה שכינתא נטלא, הווי

(במדבר ט) ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל וגו'. וכשהיא עולה, אותו ענן עולה עד למעלה, וכל בני העולם רואים ושואלים ואומרים, מי זאת עלה מן המדבר פתימרות עשן.

אוחו ענן של השכינה שנראה עשן. מה הטעם היא עשן? משום שהאש שהדליקו אברהם ויצחק בנו היתה אחוזה בה ולא זזה ממנה, וכאשר נאחזה אותה האש בתוכה, היתה עולה ענן נ"א עשן.

ועם כל זה, מקטרת מר ולבונה. מה זה מקטרת? מתקשרת בשני צדדים אחרים, ענן של אברהם לזמין, ענן של יצחק לשמאל. מפל אבקת רוכל - זה יעקב.

דבר אחר - זה יוסף הצדיק, משום שארוננו של יוסף היה הולך אליו. למה רוכל? משום שהיה רכיל את אחיו לאביו. דבר אחר למה רוכל - אלא מה חנוני זה שצורות עצי בשמים ואבקות עלים מריחים פלם בידו - כף גם יוסף, הוא קיום התורה, משום שהוא קים אותה, משום שכל מצוות התורה קשורות לשמירת ברית קדש.

ורכין שכינה קשורה לאברהם יצחק ויעקב ויוסף, פאחד הם, ודמות אחת להם. זהו שפתוב (בראשית לו) אלה תולדות יעקב יוסף. ומשום כף מפל אבקת רוכל, משום שממקום שהנהר ששופע ויוצא, הפל משקים וכל הפנים מאירות.

ובא וראה, כשהיו ישראל בארץ והיו מקריבים קרבנות, פלם היו מתקרבים לקדוש-ברוך הוא פראוי, וכשקרבו נעשה והעשן עולה בדרך ישר, אז היו יודעים שעשן המזבח הדליק מנוחה

נטלין. כמה דכתיב, (במדבר ט) ולפי [וב]העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל וגו'. וכד איהי סלקא ההוא עננא סלקא עד לעילא, וכל בני עלמא חמאן ושאלו ואמרי, מי זאת עולה מן המדבר פתימרות עשן.

ההוא עננא דשכינתא אתחזיא עשן, מאי טעמא איהי עשן. בגין דנורא דאדליק אברהם ויצחק בריה הוה אחיד בה ולא אעדי מינה. וכד אתאחדת ההוא נורא בגווה הוה סליק עננא (נ"א תננא).

ועם כל דא, מקטרת מר ולבונה. מאי מקטרת, מתקטרא בתרין סטרין אחרנין, עננא דאברהם לימינא, עננא דיצחק לשמאלא. מפל אבקת רוכל, דא יעקב.

דבר אחר דא יוסף הצדיק, בגין דארונא דיוסף הוה אזיל לגביה, אמאי רוכל, בגין דהוה רכיל לאחוי לגביה דאבוי. דבר אחר אמאי רוכל, אלא מה חנוני דא קטירי דקוסטרי ואבקי דפולמי כלהו בידיה. הכי נמי יוסף, איהו קיומא דאורייתא בגין דאיהו קיים לה, בגין דכל פקודי אורייתא מתקשרין בנטירו דברית קדישא.

ועל דא שכינתא מתקטרא באברהם יצחק ויעקב ויוסף, פחדא אינון ודיוקנא חדא להו. הדא הוא דכתיב, (בראשית לו) אלה תולדות יעקב יוסף. ובגין כף מפל אבקת רוכל, בגין דמאתר דנהרא דנגיד ונפיק אשתקיא כלא ונהירו כל אנפין.

ותא חזי, פד הוה ישראל בארעא והוה מקריבין קרבנין, פלהו הוה מתקרבין לגבי קדשא ברוך הוא כדקא יאות, וכד קרבנא אתעביד ותננא סליק בארץ מישר, פדין הוה ידעי דתננא דמדבחה אדליק (דף קטו)

שְׂרָאוּיָהּ לְהַדְלִק, וְכֹל הַפְּנִים
מְאִירוֹת וְהַמְּנֹרוֹת דּוֹלְקוֹת.

וּמִיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין לָךְ
יוֹם וַיּוֹם שְׂאִין בּוֹ זַעַם וְרָגֶז, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ז) וְאֵל זֹעֵם בְּכָל
יוֹם, וּפְרָשָׁה הַחֲדוּדָה מִלְּמַעְלָה
וּמִלְּמַטָּה, וַיִּשְׂרָאֵל הוֹלְכִים בְּגִלוֹת,
וְהֵם בְּרָשׁוֹת שֶׁל עֲבוֹדוֹת זָרוֹת
אַחֲרוֹת, וְאֵז הַתְּקִים הַפְּסוּק
שֶׁכְּתוּב (דברים כח) וְעַבַדְתָּ שָׂם
אֱלֹהִים אֲחֵרִים.

וְכֹרֶה זֶה לְמָה? מִשּׁוֹם שֶׁכְּתוּב (שם)
תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עַבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ
בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבב מְרֹב כֹּל. מַה
זֶה מְרֹב כֹּל? כָּאֵן מְרֹב כֹּל, וְשָׂם
מַחֲסֵר כֹּל.

עַד שִׁיתְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וַיִּפְדֶּה אוֹתָם מִבֵּין הָעַמִּים, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שם ל) וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת
שְׁבוֹתֶיךָ וְרַחֲמֶיךָ וְשָׁב וּקְבַצְךָ מִכָּל
הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְצִיךָ ה' אֱלֹהֶיךָ
שָׁמָּה. וְכַתּוּב אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ
בְּקִצֵּה הַשָּׂמַיִם מִשָּׁם יִקְבָּצֶךָ וְגו'.

וְאֵלֶּה תִּלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם. בֹּא
רְאֵה, בְּחַיֵּי יִצְחָק לֹא נִמְנוּ בְּנֵי עֲשׂוֹ
כְּמוֹ שֶׁנִּמְנוּ בְּנֵי יַעֲקֹב, שֶׁהָרִי עַד
שֶׁלֹּא מֵת יִצְחָק הֵם נִמְנוּ, אֲבָל
בְּעֲשׂוֹ מַה כְּתוּב? וַיְגַוַע יִצְחָק
וַיָּמָת וַיֵּאסֶף אֶל עַמּוּי זָקֵן וְשִׁבְעַת
יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ עֲשׂוֹ וַיַּעֲקֹב
בְּנָיו. אַחֲרָיו מַה כְּתוּב? וְאֵלֶּה
תִּלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם. מַה
הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׂאִינוּ בְּחִלְקוֹ
וּבִירְשָׁתוֹ וּבְגוֹדְלוֹ, אֲלֵא יַעֲקֹב
וּבְנָיו.

וְכֵן יַעֲקֹב וּבְנָיו הֵם חִלְקוֹ שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִכְנְסִים
בְּחֻשְׁבוֹן. אֲבָל עֲשׂוֹ שְׂאִינוּ בְּחִלְקוֹ
שֶׁל צַד הָאֲמוּנָה, עֲשֵׂה חֻשְׁבוֹנוֹ
אִמֵר שְׂמַת יִצְחָק, וְנִפְרַד חִלְקוֹ
לְמִקּוּם אֲחֵר.

דְּבַסְטֵר דְּמַהִימְנוּתָא, עֲבִיד חוֹשְׁבֵינִיה לְכַתֵּר דְּמִית יִצְחָק, וְאַתְּפָרֵשׁ
חוֹלְקִיה לְאַתֵּר אַתְרָא.

בּוֹצִינָא דְאַתְחֲזִיָּא לְאַדְלָקָא, וְכֹל אַנְפִּין
נְהִירִין וּבּוֹצִינִין דְּלִקִּין.

וּמִיּוֹמָא דְאַתְחָרִיב בֵּי מִקְדָּשָׁא לִית לָךְ יוֹמָא
וַיּוֹמָא דְלִית בֵּיה זְעִימוֹ וְרוּגְזָא.
כְּמַה דְאַתְ אָמַר, (תהלים ז) וְאֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם,
וְאַתְפָּרֵשׁ חֲדוּדָה מִעֵילָא וּמִתְתָּא. וַיִּשְׂרָאֵל
אֲזִלִּין בְּגִלוּתָא וְאִינוּן בְּרָשׁוֹ דְטַעֲווּן אַתְרֵנִין.
וְכַדִּין אַתְקִיִּים קָרָא דְכְּתִיב, (דברים כח) וְעַבַדְתָּ
שָׂם אֱלֹהִים אֲחֵרִים.

וְכֹרֶה דָּא לְמָה, בְּגִין דְכְּתִיב, (דברים כח) תַּחַת
אֲשֶׁר לֹא עַבַדְתָּ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה
וּבְטוֹב לֵבב מְרֹב כֹּל. מָאי מְרֹב כֹּל. הֲכָא
מְרֹב כֹּל, וְהֵתָם בְּחֲסֵר כֹּל.

עַד דִּיתְעַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא וַיִּפְרוֹק לוֹן
מִבֵּינֵי עַמֻּמֵּיָא, כְּמַה דְאַתְ אָמַר, (דברים ל)
וְשָׁב יי אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוֹתֶיךָ וְרַחֲמֶיךָ וְשָׁב
וּקְבַצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְצִיךָ יי אֱלֹהֶיךָ
שָׁמָּה. וְכַתּוּב אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקִצֵּה הַשָּׂמַיִם
מִשָּׁם יִקְבָּצֶךָ וְגו'.

וְאֵלֶּה תִּלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם. תָּא חֲזִי,
בְּחַיֵּי יִצְחָק לֹא אַתְמְנוּן בְּנוֹי דְעֲשׂוֹ
כְּמַה דְאַתְמְנוּן בְּנוֹי דְיַעֲקֹב, דְהָא עַד לָא מִית
יִצְחָק אַתְמְנוּן. אֲבָל בְּעֲשׂוֹ מַה כְּתִיב וַיְגַוַע
יִצְחָק וַיָּמָת וַיֵּאסֶף אֶל עַמּוּי זָקֵן וְשִׁבְעַת יָמִים
וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ עֲשׂוֹ וַיַּעֲקֹב בְּנָיו. בְּתַרְיָה מַה
כְּתִיב וְאֵלֶּה תִּלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם. מָאי
טַעֲמָא, בְּגִין דְהָא בְּחוֹלְקִיה וּבְאַחְסִנְתִּיה
וְעַדְבִּיה לָאו אִיהוּ, אֲלֵא יַעֲקֹב וּבְנוֹי.

וּבְגִין כְּךָ, יַעֲקֹב וּבְנוֹי אִינוּן חוֹלְקִיה
דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְעַאֲלִין
בְּחוֹשְׁבֵנָא. אֲבָל עֲשׂוֹ דְלָאו אִיהוּ בְּחוֹלְקָא

בא ראה, אחרי שמת יצחק ועשו נפרד לצד שלו, מה כתוב? ויקח עשו את נשיו וגו' מפני יעקב אחיו. שהשאיר ליעקב קרן ורוח שעבוד מצרים, והארץ, ומכר לו חלקו במערת המכפלה, והלך לו מן הארץ ומן האמונה ומחלקו, שהלך לו מהפל.

בא ראה כמה הנה חלקו של יעקב טוב בכל משום שלא נשאר עשו עמו ונפרד ממנו והלך לו לחלקו ולגורלו, ונשאר יעקב אחוז בירשת אביו ובירשת אבותיו. ועל זה וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו. מה זה מפני יעקב אחיו? שלא רצה חלקו וירשתו וגורל האמונה שלו. אשרי חלקו של יעקב, עליו כתוב (דברים לב) פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. רבי ייסא פתח ואמר, (עובדיה א) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. בא ראה, כשעשה הקדוש ברוך הוא את העולם וחלק את הארץ לשבעה תחומי חלקים פנגד שבעים ממנים גדולים, והקדוש ברוך הוא חלק אותם לשבעים עמים, כל אחד ואחד כראוי לו, כמו שנאמר (דברים לב) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים.

ומכר הממנים הגדולים שנמסרו לשאר העמים אין בהם בזוי לפניו כממנה של עשו, מה הטעם? משום שהצד של עשו הוא צד הטמאה, וצד הטמאה הוא קלון לפני הקדוש ברוך הוא מאותן דרגות קטנות שאחר הריחים, שבא מהריקנות של המדות האדמות, ועל זה הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה

תא חזי, לבתר דמית יצחק, ועשו אתפרש לסטריה, מה כתיב ויקח עשו את נשיו וגו' מפני יעקב אחיו. דשבק ליה ליעקב קרן ורוח שעבודא דמצרים, וארעא. וזבין ליה חולקיה מן מערתא דכפלתא, ואזל ליה מן ארעא ומן מהימנותא ומחולקיה, דאזל ליה מפלא.

תא חזי, כמה הנה חולקיה דיעקב טבא בכלא. בגין דלא אשתאר עשו בהדיה ואתפרש מניה ואזל ליה לחולקיה ולעדביה, ואשתאר יעקב אחיד באחסנת אבוי ובאחסנת אבהותי. ועל דא וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו. מאי מפני יעקב אחיו. דלא בעא חולקיה ואחסנתיה ועדבא דמהימנותא דיליה. זפאה חולקיה דיעקב עליה פתיב, (דברים לב) פי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו:

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. רבי ייסא פתח ואמר, (עובדיה א) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. תא חזי, פד עבד קדשא בריך הוא עלמא, ופלג ארעא לשבעה תחומי פליגין לקביל שבעין רברבין ממנן, וקדשא בריך הוא פליג לון לשבעין עמין כל חד וחד פדקא חזי ליה, כמה דאת אמר, (דברים לב) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים.

ומכרתי רברבן ממנן דאתמסרו לשאר עמין לא אית בהו בזוי קמיה כממנא דעשו. מאי טעמא, בגין דסטרא דעשו סטרא מסאבא איהו, וסטרא דמסאבא איהו קלנא קמיה קדשא בריך הוא. מאינון דרגין זעירין דבתר ריחיא סריקתא דקוסטרי סומקי קא אתיא, ועל דא הנה קטן נתתיך בגוים,

מאד, שכתוב (בראשית א) על גִּחְנֹף תֵּלֵךְ וְעֶפֶר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. מאד, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר אֶתְּהָ מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה.

בא ראה, בדרגות התחונות יש דרגות על דרגות, כלם משנים זה מזה, וכל הדרגות נפרדות הן, וקשורות אלה באלה, ומלכות נפרדת זה מזה, ומלכות קשורה במלכות, זה נכנס וזה עולה, אחרים בקשר אחד.

לאותו קשר יש קומה אחת, ושלישה קשרים לאותה קומה. בכל קשר וקשר עטרה אחת, ובכל עטרה ועטרה שליטה אחת, והתמנה בעטור שלמעלה, והתמנה וירד למטה, עד שהתקשרו בו כוכבים ומזלות. כל אחד ואחד נפרד בו כוכב אחד ומזל אחד, וכל הכוכבים מזמנים הם באותן דרגות שלמעלה. ועל זה כל דרגה ודרגה מתעטרת במקומות ידועים כראוי.

ובשנפרדות הדרגות נמצא קשר המפסיק, עד שמתקשרים לצד שנראה להם, והצדדים של דרגות השמאה שהם בצד שמאל, כלם נפרדים לכמה דרכים ושבילים מצדי הגבורות האדמות, ולכן תלויות הגבורות למטה לאלף אלפים ורבוא רבבות. ועל זה הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד, כמו שאמרנו.

בא ראה, ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום, בארץ - בצד של הדרגה שלו שהיא דרגת עשו, שכתוב עשו הוא אדום, וכלם באים מצד של רוח השמאה. לפני מלך מלך לבני ישראל - משום שאותן דרגות שעומדות בבית השערים למטה קודמות.

בזוי אתה מאד. דכתיב, (בראשית ג) על גִּחְנֹף תֵּלֵךְ וְעֶפֶר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. מאד, כְּמוֹהָ דַּאתְּ אָמַר אֲרוּר אֶתְּהָ מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה.

תא חזי, בדרגין תתאין אית דרגין על דרגין, כלהו משניין דא מן דא, וכלהו דרגין קפטירין אלין, וקשירין אלין באלין, ומלכו אתפרש דא מן דא, ומלכו אתקשר במלכו. דא עייל, ודא סליק, אחידן בקשרא חדא.

ההוא קשרא משחתא חדא ליה, ותלת קשרין לההיא משחתא. בכל קשרא וקשרא חד עטרא, ובכל עטרא ועטרא חד קפסורא ואתמנא בעטורא דלעילא, ואתמנא ונחית לתתא, עד דאתקשרו ביה ככביא ומזלי. כל חד וחד אתפרש ביה חד (דף קעו ע"ב) ככבא וחד מזלא, וכל ככביא זמינין אינון באינון דרגין דלעילא. ועל דא כל דרגא ודרגא אתעטר באתרין ידיען פדקא חזי.

וכד מתפרשין דרגין אשתבח קטורא דפוסתקא, עד דאתקשרא בסטרא דאתחזי לון, וסטרי דדרגי מסאבי דאינון בסטר שמאלא כלהו מתפרשין לכמה ארחין ושבילין מסטרי גבורן סומקן. ובגין כף תליין גבורן לתתא לאלף אלפין ורבין רבין, ועל דא הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד פדקאמרן.

תא חזי, ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום. בארץ, בסטרא דדרגא דיליה דאיהו דרגא דעשו. דכתיב עשו הוא אדום, וכלהו קאתו מסטרא דרוח מסאבא. לפני מלך מלך לבני ישראל, בגין דאינון דרגין דקיימין בי תרעי לתתא קדמאי.

וְכֵן אָמַר יַעֲקֹב יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי. בְּשִׁבִיל דְּרִגְוֹתָיו הִרְאֵנוּנוּת הֵן לְהַכְנִיס, וּמִשּׁוֹם כִּף לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. שְׂעֵד עֲכָשׁוּ טָרַם הִגִּיעַ זְמַנָּה שֶׁל מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם לְשִׁלּוֹט וּלְהַאֲחִיז בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלִכֵּן אָמַר יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי.

וּבְשִׁהְיָנוּ דְרִגּוֹת אֵלּוּ בַּתְּחִלָּה, אַחַר כִּף מִתְעוֹרְרֵת מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם לְשִׁלּוֹט עַל הַתַּחְתּוֹנִים, וּכְשִׁשׁוּרָה, שׁוּרָה בְּקִטָּן שֶׁל כָּל הַשְּׂבָטִים, שֶׁהוּא בְּנִימִין, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים סח) שֵׁם בְּנִימִין צִעִיר רוּדָם וְגו'. וְכוּ שׁוּרָה לְהַתְעוֹרֵר הַמַּלְכוּת. אַחַר כִּף בָּאָה הַמַּלְכוּת לְמַקּוּמָה וְעוֹמְדָת עִמּוֹ שְׁלֵא תִזּוּ לְעוֹלָמִים.

רַבִּי חֵיִיא פִּתַּח וְאָמַר, (ישעיה מד) וְעַתָּה שְׁמַע יַעֲקֹב עַבְדֵי וְיִשְׂרָאֵל בְּחַרְתִּי בּוֹ. כֹּה אָמַר ה' עֲשֵׂה וְיִצְרָךְ מִבְּטָן יַעֲזֹרְךָ אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב וְיִשְׂרׁוֹן בְּחַרְתִּי בּוֹ. תָּא חֲזִי, כְּמָה אֲבִטַח לִוְן קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּכְמָה אֲתַר (ד"א ל"ג בְּנִין) לְמִזְכֵּי לְהוּ לְעֵלְמָא דְאֲתִי, דְהָא לָא אֲתַרְעִי לְחוֹלְקִיָּה לְכָל עַם וְלִישָׁן בְּר לְיִשְׂרָאֵל בְּלַחֲדוּי.

וְכֵן נָתַן לָהֶם תּוֹרַת אֱמֶת, לְזַכּוֹת כֹּה וְלִדְעַת דְּרַכֵּי הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא פְּדֵי שְׂיִירְשׁוּ אֲרִץ הַקְּדוּשָׁה, שְׁכַל מִי שְׁזוּכָה בְּאֲרִץ הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם ס) וְעַמְּךָ כָּלִם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֲרִץ, וְהָרִי נִתְבָּאָר. שְׁלֹשׁ דְּרִגּוֹת כְּאֵן: בַּתְּחִלָּה יַעֲקֹב, אַחַר כִּף יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כִּף יִשְׂרׁוֹן.

בֵּא רָאָה, יַעֲקֹב הָרִי כְּבַר בְּאֵרוּהוּ, יִשְׂרָאֵל אִף גַּם כִּף, וְאִף עַל גַּב שְׁדְּרִגּוֹת אֵלּוּ כְּאֲחַת. יִשְׂרׁוֹן לְמָה נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם זֶה? אֵלּא יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרׁוֹן הַכָּל

וּבְנִין כִּף, אָמַר יַעֲקֹב, יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי. בְּגִין דְּרִגִּין דִּילִיָּה קִדְמָאִין אֵינּוּן לְאֵלְא. וּבְגִין כִּף לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. דְּעַד כְּעַן לָא מָטָא זְמַנָּא דְמַלְכוּ שְׁמִיא לְשִׁלְטָאָה וּלְאֲתַחְדָּא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין כִּף אָמַר יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי.

וְכַד שְׁלִימוֹ אֵלִין דְּרִגִּין בְּקִדְמִיתָא, לְבַתָּר אֲתַעֵר מַלְכוּ שְׁמִיא לְשִׁלְטָאָה עַל תַּתָּאִי. וְכַד שְׂרָא, שְׂרָא בְּזַעֲרָא דְכָל שְׂבָטִין דְאִיְהוּ בְּנִימִין. כְּמָה דְאֲתָ אָמַר, (תהלים סח) שֵׁם בְּנִימִין צִעִיר רוּדָם וְגו'. וְכִיָּה שְׂאֲרִי לְאֲתַעֲרָא מַלְכוּתָא, לְבַתָּר אֲתָא מַלְכוּתָא בְּאֲתַרִּיה וְאֲתַקִּיִּים בְּהַדְרִיה דְלֵא תַעֲדִי לְעֵלְמִין.

רַבִּי חֵיִיא פִּתַּח וְאָמַר, (ישעיה מד) וְעַתָּה שְׁמַע יַעֲקֹב עַבְדֵי וְיִשְׂרָאֵל בְּחַרְתִּי בּוֹ. כֹּה אָמַר יי עֲשֵׂה וְיִצְרָךְ מִבְּטָן יַעֲזֹרְךָ אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב וְיִשְׂרׁוֹן בְּחַרְתִּי בּוֹ. תָּא חֲזִי, כְּמָה אֲבִטַח לִוְן קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּכְמָה אֲתַר (ד"א ל"ג בְּנִין) לְמִזְכֵּי לְהוּ לְעֵלְמָא דְאֲתִי, דְהָא לָא אֲתַרְעִי לְחוֹלְקִיָּה לְכָל עַם וְלִישָׁן בְּר לְיִשְׂרָאֵל בְּלַחֲדוּי.

וְכֵן נָתַן לָהֶם תּוֹרַת אֱמֶת, לְזַכּוֹת כֹּה וְלִדְעַת דְּרַכֵּי הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא פְּדֵי שְׂיִירְשׁוּ אֲרִץ הַקְּדוּשָׁה, שְׁכַל מִי שְׁזוּכָה בְּאֲרִץ הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם ס) וְעַמְּךָ כָּלִם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֲרִץ, וְהָרִי נִתְבָּאָר. שְׁלֹשׁ דְּרִגּוֹת כְּאֵן: בַּתְּחִלָּה יַעֲקֹב, אַחַר כִּף יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כִּף יִשְׂרׁוֹן.

בֵּא חֲזִי, יַעֲקֹב הָא אוֹקְמוּהָ. יִשְׂרָאֵל אוּף הָכִי נְמִי. וְאִף עַל גַּב דְּדְרִגִּין אֵינּוּן חַד. יִשְׂרׁוֹן, אֲמַאי אֲקִרוּן יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם דָּא. אֵלּא יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרׁוֹן כְּלָא חַד. יִשְׂרׁוֹן, כְּמָה

דַּאת אָמַר, (איוב לג) יִשָּׁר עַל אַנְשִׁים, בְּגִין דְּנִטִּיל שׁוּרָה לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא, וּבְגִין אֵינוּן תְּרִין שׁוּרִין אֶקְרִי יִשׁוּרוּן, וְדַא הוּא יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל עַל דְּנִטִּיל רְבוּ וְתוּקְפָא מִכְּלָא. יִשְׂרָאֵל (ס"א יִשׁוּרוּן) עַל אֵינוּן חוּלְקֵי תְרִין סִטְרִין תְּרִין שׁוּרִין פְּדָקָא אָמְרוּן, וְכִלְא חַד.

וְאֵינוּן שְׁמֵהּ פְּלֵהוּ סְלָקֵי לְחַד. יַעֲקֹב עֲבָדֵי, זְמַנִּין דְּאִיהוּ עֶבֶד פְּעֻבְדָּא דְּאִית לֵיהּ פְּקוּדָא דְּמֵאֲרִיָּה וּלְמַעַבְד רְעוּתִיהּ. וְכֵן יִשְׂרָאֵל בְּחַרְתִּי בּוּ, לְאַשְׂרָאָה עֲלֵיהּ, וְכִלְא בְּרָזָא עֲלָאָה אִיהוּ. כְּתִיב, (ישעיה מג) בְּרֹאךְ יַעֲקֹב וַיֵּצֵאךָ יִשְׂרָאֵל, וּכְתִיב כֹּה אָמַר יְיָ עֲשֵׂךְ, כָּל אַלְיִן דְּרֵגִין סְלָקִין לְחַד וְהָא אֲתֵמַר, בּוּרְ"א, יוֹצֵ"ר. עוֹשֵׂ"ה. וְכִלְהוּ דְּרֵגִין אַלְיִן עַל אַלְיִן וְכִלְהוּ חַד.

זְבָאָה חוּלְקֵהוּן דִּישְׂרָאֵל דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַרְעֵי בְּהוּ מִכָּל עַמִּין עוּבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, בְּגִין דְּבִכְלֵהוּ כְּתִיב, (ירמיה י) הִבֵּל הִמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים בַּעַת פְּקַדְתֶּם יֵאבְדוּ, בְּשַׁעֲתָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְמִין לְבַעֲרָא לֹוּן מִן עֲלְמָא, וַיִּשְׁתַּאֲר הוּא בְּלַחֲדוּדֵי כְּמָה דַּאת אָמַר, (ישעיה ב) וְנִשְׁגָּב יְיָ לְבָדוּ בַּיּוֹם הַהוּא.

רְבִי יְהוּדָה פִּתַח וְאָמַר, (ישעיה מא) אֵל תִּירָאֵי תוֹלַעַת יַעֲקֹב מְתֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי עֲזַרְתִּיךָ נְאֻם יְיָ וּגְאֻלְךָ קְדוּשׁ יִשְׂרָאֵל. תָּא חֲזִי, כָּל עַמִּין עוּבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת דְּעֲלְמָא, קְדֻשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִי לֹוּן לְמַמְנָן שְׁלִטְנִין יְדִיעִין כְּמָה דַּאתֵמַר. וְכִלְהוּ אֲזִלֵי בְּתַר אֲלֵהֶהוּן, כְּמָה דְּכְתִיב, (מיכה ד) כִּי כָּל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיו. וְכִלְהוּ אוֹשְׁדִין דְּמִין וּמַגִּיחִין קִרְבָּא גְזֻלִין קְפַחִין וּמְנַאֲפִין, וְאַתְעֲרְבִי (דף קעח ע"א) בְּכַמָּה עוּבְדִין

אֲחַד. יִשׁוּרוּן, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (איוב לג) יִשָּׁר עַל אַנְשִׁים, מְשׁוּם שְׁנִטִּל שׁוּרָה לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה, וּמְשׁוּם אוֹתָן שְׁתֵּי שׁוּרוֹת נִקְרָא יִשׁוּרוּן, וְזֵהוּ יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל עַל שְׁנִטִּל גְּדֻלָּה וְתַקְףָּ מִהִכָּל. יִשְׂרָאֵל [יִשׁוּרוּן] עַל אוֹתָם חֻלְקִים שְׁנֵי צְדָדִים שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, וְהִכָּל אֲחַד.

וְכֵר אוֹתָם שְׁמוֹת עוֹלָם לְאֲחַד. יַעֲקֹב עֲבָדֵי, לְפַעְמִים הוּא עֶבֶד, כְּמוֹ עֶבֶד שְׂיִשׁ לוֹ מִצּוֹת אֲדוּנוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוּנוֹ. וְכֵן יִשְׂרָאֵל בְּחַרְתִּי בּוּ, לְהַשְׁרוֹת עֲלֵיו, וְהִכָּל הוּא כְּסוּד עֲלִיוֹן. כְּתוּב (ישעיה מג) בְּרֹאךְ יַעֲקֹב וַיֵּצֵאךָ יִשְׂרָאֵל, וְכְתוּב כֹּה אָמַר ה' עֲשֵׂךְ. כָּל הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ עוֹלוֹת לְאֲחַד, וְהִרִי נֵאמַר, בּוּרְ"א, יוֹצֵ"ר, עוֹשֵׂ"ה, וְכָל הַדְּרָגוֹת אֵלָה עַל אֵלָה וְכִלְן אֲחַד.

אֲשֵׁרֵי חֻלְקֵם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה בְּהֵם מִכָּל הָעַמִּים עוּבְדֵי עֲבוּדַת כּוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת, מְשׁוּם שְׁבִכְלָם כְּתוּב (ירמיה י) הִבֵּל הִמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים בַּעַת פְּקַדְתֶּם יֵאבְדוּ, בְּשַׁעֲה שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד לְבַעַר אוֹתָם מִן הָעוֹלָם וַיִּשְׁאֲר הוּא לְבָדוּ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (ישעיה ב) וְנִשְׁגָּב ה' לְבָדוּ בַּיּוֹם הַהוּא.

רְבִי יְהוּדָה פִּתַח וְאָמַר, (שם מא) אֵל תִּירָאֵי תוֹלַעַת יַעֲקֹב מְתֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי עֲזַרְתִּיךָ נְאֻם ה' וּגְאֻלְךָ קְדוּשׁ יִשְׂרָאֵל. בָּא רָאָה, כָּל הָעַמִּים עוּבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן אוֹתָם לְמַמְנִים שְׁלִיטִים יְדוּעִים כְּמוֹ שְׁנֵאמַר, וְכָלֵם הוֹלְכִים אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם, כְּמוֹ שְׁכְּתוּב (מיכה ד) כִּי כָּל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיו. וְכָלֵם שׁוֹפְכִים דְּמִים וְעוֹרְכִים קְרֻבוֹת אֵלוּ בְּאֵלוּ, גּוֹזְלִים רוֹצְחִים

ונואָפּים, ומערבֿים בכמה מעשים רעים, ומתחזקים בכחם להרע.

וַיִּשְׂרָאֵל אֵין תקף וכח לנצח אותם פּרט לפה שלהם, פתולעת הזו שאין לה תקף וכח אלא בפיה, ובפיה היא שוכרת הפל, ולכן נקראו ישראל תולעת.

עוד, אל תיראי תולעת יעקב - מה תולעת אין בריה בעולם כמו תולעת המשי הזו שטווים בו, שממנה יוצאים כל לבושי כבוד, לבושי המלכים, אחר כך זורעת זרעים ומתה, ומאותו הזרע שנושאר ממנה מתקיימת כמו מקדם והריהי בקיום - כך ישראל הם כמו התולעת הזו, שאף על פי שמתים, יחזרו ויתקיימו בעולם כמו מקדם.

והרי נאמר [שכתוב] (ירמיה יח) (כי) [הנה] כחמר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל. מה זה כחמר? אלא זהו חמר של אותה זכוכית, שאף על גב שנושבר - נתקן, ויש לו תקנה כמו מקדם.

מתי ישראל - זה עץ החיים. שמשום שישאל דבוקים בעץ החיים, לכן יהיו להם חיים ויקומו מן העפר ויתקיימו בעולם ויהיו לעם אחד לעבד את הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר (צפניה א) לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד.

רבי אלעזר ורבי יצחק היו הולכים בדרך, והגיע זמן קריאת שמע, וקם רבי אלעזר וקרא קריאת שמע והתפלל תפלתו. אחר כך אמר לו רבי יצחק, והרי שנינו, שעד שלא יצא אדם לדרך, צריך לטל רשות מרבנו ו להתפלל תפלתו.

אמר לו, משום שפשיצאתי לא היה זמן תפלה ולא הגיע זמן קריאת שמע. עכשו שהשמש

לביש, ואתתקפו בחילהון לאבאשא. וישראל לית לון תקפא וחילא לנצחאה לון בר בפומהון, פתולעתא דא דלית לה תקפא וחילא אלא בפומא, ובפומא מתבר כלא, ועל דא אקרון ישראל תולעת. תו אל תיראי תולעת יעקב, מה תולעת לית לבריה דעלמא כהאי תולעת דמשי דסיסטרא, דמנה נפקי כל לבושי יקר טיסטרי דמלכין, לבתר זרע זרעין ומית, ולבתר מההוא זרעא דאשתאר מניה אתקיים כמלקדמין והא איהו בקיומא. כך ישראל אינון כהאי תולעת. דאף על גב דמתין, תהדרון ויתקיימון בעלמא כמלקדמין.

והא אתמר (ר"א ל"ג דכתוב) (ירמיה יח) (כי) [הנה] כחמר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל. מאי כחמר. אלא דא הוא חמר דההוא זכוכית, דאף על גב דאתבר אתתקן ואית ליה תקנה כמלקדמין.

מתי ישראל, דא אילנא דחיי, דבגין דישראל אינון אתדבקו באילנא דחיי, בגין כך יהא חיי לון ויקומו מעפרא ויתקיימו בעלמא, ויהון לעם חד למפלה ליה לקדשא בריך הוא. כמה דאת אמר (צפניה א) לקרא כלם בשם יי לעבדו שכם אחד.

רבי אלעזר ורבי יצחק הוו אזלי בארחה, ומטא זמנא דקריאת שמע, וקם רבי אלעזר וקרא קריאת שמע וצלי צלותיה. לבתר אמר ליה רבי יצחק, והא תנינן דעד לא יפוק בר נש לארחה אבעי ליה לנטלא רשו ממאריה ולצלי צלותיה.

אמר ליה, בגין דכד נפיקנא לא הוה זמן צלותא ולא מטא זמנא דקריאת שמע, השתא דשמשא נהיר צלינא. אבל עד לא

מאירה, התפללתי. אבל עד שלא יצאתי לדרך, בקשתי בקשתי ממנו ונמלכתי בו, אבל תפלה זו לא התפללתי.

שְׁהַרְי אַנִּי עוֹסֵק בַּתּוֹרָה מִחֲצוֹת הַלַּיְלָה, וְכֹאֲשֶׁר הִגִּיעַ הַבֶּקֶר, עַד עֲכָשׁוּ לֹא הָיָה זְמַן לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה, מִשּׁוּם שְׁאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁל קְדוּתַת הַשַּׁחַר נִמְצָאֵת אֲשֶׁר מְדַבֵּרֶת עִם בְּעֵלָהּ וְהֵם בְּסוּד כְּאֶחָד, שֶׁהִיא רוֹצֶה לְלַכֵּת לְמִשְׁכְּנָהּ עִם עֲלְמוֹתֶיהָ שְׁיוֹשְׁבוֹת עִמָּה, וְלִכְּנֹן לֹא צָרִיף הָאָדָם לְהַפְסִיק דְבוּרָם כְּשֶׁמְחַבְּרִים כְּאֶחָד וְלִהְיוֹת דְּבַר אַחַר בִּינְיָהִם. וְעַכְשָׁיו שֶׁהֵאִיר הַשֶּׁמֶשׁ, הוּא זְמַן הַתְּפִלָּה לְהִתְפַּלֵּל, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹהוּ, שְׁכַתוֹב (תהלים עב) יִירְאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ. מֵהוּ עִם שֶׁמֶשׁ? לְשִׁמּוֹר אֹרֶךְ הַשֶּׁמֶשׁ עִמָּנוּ לְהֵאִיר לָהּ, שְׁהַרְי יִרְאֶה עִם הַשֶּׁמֶשׁ צָרִיף, וְלֹא לְהַפְרִידָם. וְכִשְׁלֹא מֵאִיר הַיּוֹם, הוּא לֹא יִרְאֶה עִם הַשֶּׁמֶשׁ, וְצָרִיף לְחַבֵּר אוֹתָם כְּאֶחָד, וְזֶהוּ עִם שֶׁמֶשׁ.

הֲלָבֹו. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְבֵית שְׂדֵה אֶחָד לְשָׁבוּ. זָקְפוּ עֵינֵיהֶם וְרָאוּ הֵר אֶחָד שֶׁהָיוּ עוֹלִים בְּרוֹמּוֹ בְּרִיּוֹת מְשֻׁנוֹת. פָּחַד רַבִּי יִצְחָק. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, לְמָה אַתָּה פּוֹחֵד? אָמַר לוֹ, רֵאִיתִי שֶׁהֵהָר הַזֶּה קָשָׁה, וְרֵאִיתִי אֶת הַבְּרִיּוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵן מְשֻׁנוֹת, וּפְחַדְתִּי שֶׁלֹּא יִצְרוּ לָנוּ. אָמַר לוֹ, מִי שֶׁפּוֹחֵד - מִחֲטָאִים שֶׁבִּידְרוֹ יֵשׁ לוֹ לְפָחַד. בֹּא רֵאֶה, אֵין אֵלֶּה מְאוֹתֵן בְּרִיּוֹת קְשׁוֹת שֶׁהָיוּ נִמְצָאוֹת בְּהָרִים.

פָּתַח וְאָמַר: וְאֵלֶּה בְּנֵי צְבָעוֹן וְאֵיהָ וְעֵנָה הוּא עֵנָה אֲשֶׁר מְצָא אֶת הַיָּמִם וְגו'. פְּסוּק זֶה בְּאֵרוֹהוּ, אֲבָל בֹּא רֵאֶה, אֵין אֵלֶּה אוֹתָם שְׁכַתוֹב בָּהֶם (דברים א) הָאֲמִים לְפָנִים יֵשְׁבוּ בָּהּ וְגו', וּבְנֵי עֲשׂוּ יִירְשׁוּם וְגו'.

נִפְקָנָא לְאַרְחָא בְּעֵינָא בְּעוֹתָא מְנִיָּה וְאִמְלֻכְנָא בֵּיהּ, אֲבָל צְלוֹתָא דָּא לֹא צְלִינָא.

דְּהָא אָנָּא אֲשֶׁתְּדַלְנָא בְּאוֹרֵייתָא מִפְּלָגוֹת לֵילִיָּא, וְכֵד אַתָּא צְפָרָא עַד כְּעֵן לֹא הָוָה עֲדָנָא לְצְלִי צְלוֹתָא. בְּגִין דְּהָיָא שְׁעָתָא דְקִדְרוֹתָא דְצְפָרָא אֲשֶׁתְּפַח, אַתָּתָא מְשִׁתְּעִיָּא בְּבַעֲלָהּ, וְאֵינוֹן בְּרָזָא כְּחֻדָּא, דְּבַעֲיָא אִיהִי לְמִיָּהוּ לְמִשְׁכְּנָא בְּעוֹלְמִתָּהָ דִּיתְבִּי בְּהָדָה. וּבְגִין כֵּן לֹא בְּעִי לִיהָ לְבַר נָשׁ לְמִפְסָק מְלִיִּיהוּ דְמִתְחַבְּרֵן כְּחֻדָּא וְלֹאֲעֵלָא מְלָה אַחְרָא בִּינְיָהוּ.

וְהַשְׁתָּא דְנִהִיר שְׁמֶשׁא הוּא עֵדֵן צְלוֹתָא לְצְלָאָה, כְּמָה דְאוּקְמוּהָ. דְכַתִּיב, (תהלים עב) יִירְאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ. מֵהוּ עִם שֶׁמֶשׁ, לְנִטְרָא נְהוּרָא דְשֶׁמֶשׁא בְּהֵדֵן לְאַנְהָרָא לָהּ, דְּהָא יִרְאֶה בְּהַדִּי שְׁמֶשׁא אֲצִטְרִיף וְלֹא לְאַפְרָשָׁא לֹוֹן. וְכֵד לֹא נִהִיר יִמָּא לָאו הוּא יִרְאֶה בְּהַדִּי שְׁמֶשׁא, וְצָרִיכָא לְחַבְּרָא לֹוֹן כְּחֻדָּא. וְדָא הוּא עִם שֶׁמֶשׁ.

אֲזַרְי, כֵּד מְטוֹ חַד בֵּי חֻקְלָא, יִתְבוּ. זָקְפוּ עֵינֵינִיָּהוּ וְחֻמָּא לִיהָ לְטוֹרָא דְהוּו סְלָקוּ בְּרוּמִיָּה בְּרִיָּין מְשֻׁנִּין, דְּחִיל רַבִּי יִצְחָק, אָמַר לִיהָ רַבִּי אֶלְעָזָר אֲמַאי דְחִילָת. אָמַר לִיהָ חֻמִּינָא דְהָאִי טוֹרָא אִיהוּ תְקִיף, וְחֻמִּינָא אֵלִין בְּרִיָּין דְאֵינוֹן מְשֻׁנִּין וְדְחִילָנָא דְלֹא יִקְטְרִגוּ לָן, אָמַר לִיהָ מָאן דְּדְחִיל מְחֻטְאוֹי דְבִידִיָּה אֵית לִיהָ לְמִדְחַל. תָּא חֻזִּי, לָאו אֵלִין מְאִינוֹן בְּרִיָּין תְּקִיפִין דְהוּו מְשִׁתְּפַחִין בְּטוֹרִיָּא.

פָּתַח וְאָמַר. וְאֵלֶּה בְּנֵי צְבָעוֹן וְאֵיהָ וְעֵנָה הוּא עֵנָה אֲשֶׁר מְצָא אֶת הַיָּמִם וְגו', הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל תָּא חֻזִּי, לָאו אֵלִין אֵינוֹן דְכַתִּיב בְּהוּ (דברים ב) הָאֲמִים לְפָנִים יֵשְׁבוּ בָּהּ וְגו' וּבְנֵי עֲשׂוּ יִירְשׁוּם וְגו'.

אבֿר אֵלֵין דְקָאָמַר קָרָא אֲשֶׁר מְצָא אֶת הַיָּמִים
בַּמִּדְבָּר, יָמִים כְּתִיב. אֵלֵין הוּוּ בְרִינִין
מְשַׁנְיִין. דְכַד הָוָה אֶתְרָן קִין מַעַל אִפִּי אֲרַעָא
כְּדַכְתִּיב, (בראשית ד) הֵן גְּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מַעַל פְּנֵי
הָאָדָמָה וּמִפְּנֵיךָ אֶסְתֵּר, וְכַתִּיב וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד
וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד, וּבְאֶרְוֵהוּ.

מִבְּנֵי בְנוֹי בְּצַד שֶׁל רוּחֹת
וּסְעֵרוֹת וּמְזִיקִים וְאֵלֶּה עֲמָדוֹ,
שְׁהָרֵי כְּשֶׁרְצָה לְהַתְקַדֵּשׁ יוֹם
הַשַּׁבָּת, נִכְרָאוּ מֵאוֹתוֹ צַד
רוּחֹת קִימֹת מְעוּפּוֹפּוֹת [פִּאֵרוֹת]
בְּלֵי גּוֹף, וְאֵלֶּה אֵינָם לֹא מִיּוֹם
שַׁבָּת וְלֹא מִיּוֹם שְׁשִׁי, וְנִשְׁאָרוּ
אֵלֵי יוֹמִים בְּהֵם בְּסַפְקָא, וְלִכְּן
לֹא הִתְקַיְּמוּ לֹא מִזְּהָ וְלֹא מִזְּהָ.
וְהִלְכּוּ וְהִתְפַּשְׁטוּ בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁל
קִין, וְהִתְלַבְּשׁוּ בְּאוֹתוֹ צַד, וְלֹא
הִתְלַבְּשׁוּ לְהַתְקַיֵּם, וְנִקְרָאוּ
יִמִּ"ם חֶסֶר, שֶׁלֹּא הִתְקַיְּמוּ לֹא
בְיוֹם זֶה וְלֹא בְיוֹם זֶה, וְנִרְאִים
לְבַנְי אָדָם. וְהוּא מְצָא אוֹתָם
וְלִמְדוּ אוֹתוֹ לְהַבִּיא מִמְזוּרִים
לְעוֹלָם, וְהֵם הוֹלְכִים בֵּין
הַקְּהָרִים וְעוֹמְדִים בְּגוֹף פַּעַם
אֶחָת בְּיוֹם, וְאַחַר כֵּן
מִתְפַּשְׁטִים מִמֶּנּוּ.

בֹּא רְאֵה, הָעֲנָה הַזֶּה הִיָּה
מִמְזוּר, שְׂבָא צְבֻעוֹן עַל אִמּוֹ
וְהוֹלִיד מִמְזוּר, וְזֶה בֹּא מְצַד רוּחַ
הַטְּמֵאָה שְׁנֹדֵבֵק בּוֹ, וְלִכְּן מְצָא
אוֹתָם וְלִמְדוּ אוֹתוֹ כֹּל מִיְּנֵי צַד
הַטְּמֵאָה בְּשִׁבְלֵי זֶה.

וְכֹא וְרְאֵה, אֵלֶּה הֵם וְכֹמָה
אַחֵרִים נִפְרָדִים אֵלֶּה מֵאֵלֶּה,
כֻּלָּם בָּאִים מֵאוֹתוֹ צַד וְהוֹלְכִים
בַּמִּדְבָּר וְנִרְאִים שָׁם, מִשׁוּם
שֶׁהַמִּדְבָּר הוּא מְקוּם חֶרֶב וְהוּא
בֵּית מוֹשָׁבָם. וְעַם כֹּל זֶה, כֹּל
אָדָם שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַקְּדוּשָׁה
בְּרוּךְ הוּא וְיֵרָא מִהַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ
הוּא, לֹא פוֹחַד מֵהֶם. הִלְכוּ
וְנִכְנְסוּ בְּהַר.

בְּנוֹי בְּסִטְרָא דְרוּחִין וְעֲלֵעוּלִין וּמְזִיקִין
וְאֵלֵין קִימּוּ, דְהָא כַּד בְּעָא לְאַתְקִדְשָׁא
יוֹמָא דְשַׁבְּתָא, אֶתְבְּרוּן מַהֵהוּא סִטְרָא רוּחִין
קִימִין טְסִירִין (נ"א טְסִירִין) בְּלֹא גּוֹפָא. וְאֵלֵין לָאוּ
אֵינּוּן מִיּוֹמָא דְשַׁבְּתָא וְלֹא מִיּוֹמָא שְׁתִּיתָאָה,
וְאַשְׁתְּאַרוּ אֵלֵין תְּרִין יוֹמִין בְּהוּ בְּסַפְקָא, וּבְגִין
כֵּן לֹא אֶתְקִימוּ לָא (דף קעח ע"ב) מַהֵהוּא וְלֹא מַהֵהוּא.
וְאַזְלוּ וְאַתְפַּשְׁטוּ בְּהֵהוּא סִטְרָא דְקִין וְאַגְלִימוּ
בְּהֵהוּא סִטְרָא וְלֹא אֶתְגְּלִימוּ לְאַתְקִימָא
וְאַקְרוּן יִמִּ"ם חֶסֶר, דְלֹא אֶתְקִימוּ לָא בְיוֹמָא
דָּא וְלֹא בְיוֹמָא דָּא, וְאַתְחַזוֹן לְבַנְי נְשָׂא. וְאַיְהוּ
אַשְׁפַּח לוֹן וְאוֹלְפֵי לִיָּה לְאַיִתְאָה מִמְזוּרִין
לְעֵלְמָא. וְאַיְנוּן אֲזִלֵי בִינֵי טוּרִיא וְקִימִין בְּגוֹפָא
זְמַנָּא חָדָא בְיוֹמָא, וְלִבְתֵּר מִתְפַּשְׁטֵי מִנִּיהוּ.

תָּא חֲזִי, עֲנָה דָּא אִיְהוּ מִמְזוּרָא הָוָה, דְאַתָּא
צְבֻעוֹן עַל אִמִּיָּה וְאוֹלִיד מִמְזוּרָא, וְדָא אֶתָּא
מִסִּטְרָא דְרוּחַ מְסֻאָבָא דְאַתְדִּבֵּק בִּיָּה. וּבְגִין כֵּן
אַשְׁפַּח לוֹן וְהוּוּ אוֹלְפֵי לִיָּה כֹּל זֵינִין דְסִטְרָא
מְסֻאָבָא בְגִין דָּא.

וְתָא חֲזִי, אֵלֵין אֵינּוּן וְכֹמָה אַחֲרֵינִין מִתְפַּרְשֵׁן
אֵלֵין מֵאֵלֵין, כִּלְהוּ אֶתְיִין מַהֵהוּא סִטְרָא
וְאַזְלֵי בַּמִּדְבָּרָא וְאַתְחַזוֹן תְּמָן. בְּגִין דְמִדְבָּרָא
אַתְר חֶרֶב וְאַיְהוּ בִי מוֹתְבָא דְלֵהוּן. וְעַם כֹּל דָּא,
כֹּל בַּר נָשׁ דְאַזִּיל בְּאוּרְחוּי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
וְדַחִיל לִיָּה לְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לָא מְסֻתְפֵי
מִנִּיְהוּ. אֲזִלוּ וְאַעֲלוּ בְטוּרָא.

אמר רבי יצחק, פגוונא דא כל אינון טורין חרובין אתר בי מותבא דלהון. אמר ליה, הקי הוא, וכל אינון דמשתדלו באורייתא עלייהו כתיב, (תהלים קכא) יי ישמרך מפל רע ישמר את נפשך יי ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

פתח רבי אלעזר ואמר, (שם קיא) הללויה אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה, פסוק זה פרושהו, אבל בא ראה, דוד המלך כל ימיו היה משתדל בעבודת הקדוש ברוך הוא, והיה קם בחצות הלילה ומשבח ומודה בשירות ותשבחות כדי לתקן מקומו במלכות של מעלה.

שבשמתעורר רוח צפון בחצות הלילה, היה יודע שהקדוש ברוך הוא באותה שעה מתעורר בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, והוא היה קם באותה שעה ומתגבר בשירים ותשבחות עד שעולה השחר.

משום שפשהקדוש ברוך הוא נמצא בגן עדן, הרי בארנו שהוא וכל הצדיקים שבגן, כלם מקשיבים לקולו, כפתיב (שיר ח) חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד, אלא חוט של חסד משוף עליו ביום, כמו שנאמר, שפתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. ולא עוד, אלא שאותם דברי תורה שהוא אומר, כלם עולים ומתעטרים לפני הקדוש ברוך הוא, ולכן דוד המלך היה משתדל בלילה בעבודת אדונו.

בא ראה, הללויה, בכל אותן שירות ותשבחות שדוד אמר, הרי שנינו שלמעלה מכלם הוא הללויה, ובארהו, מה הטעם? משום שכולל השם והשבח

אמר רבי יצחק, פגוונא דא כל אינון טורין חרובין אתר בי מותבא דלהון. אמר ליה, הקי הוא, וכל אינון דמשתדלו באורייתא עלייהו כתיב, (תהלים קכא) יי ישמרך מפל רע ישמר את נפשך יי ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

פתח רבי אלעזר ואמר, הללויה אודה יי בכל לבב בסוד ישרים ועדה, האי קרא אוקמוה. אבל תא חזי, דוד מלפא כל יומי הוה משתדל בפולחנא דקדשא בריך הוא, והוה קם בפלגות ליליא ומשבח ומודה בשירין ותושבחות, בגין לאתתקנא דוכתייה במלכו דלעילא.

דבר אתער רוח צפון בפלגות ליליא, הוה ידע דקדשא בריך הוא בהיא שעתא יתער בגנתא דעדן לאשתעשע עם צדיקיא, ואיהו הוה קם בהיא שעתא ואתגבר בשירין ותושבחות עד דסליק צפרא.

בגין דכד קדשא בריך הוא אשתפח בגנתא דעדן, הא אוקימנא דאיהו וכל צדיקיא דבגנתא כלהו צייתין לקליה. פדכתיב, (שיר השירים ח) חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד, אלא דחוטא דחסד משוף עליה ביממא כמה דאתמר. דכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי. ולא עוד, אלא דאינון מלין דאורייתא דאיהו אמר, פלהו סלקין ומתעטרין קמי קדשא בריך הוא. ובגין כך דוד מלפא הוה משתדל בליליא בפולחנא דמאריה.

תא חזי, הללויה, בכל אינון שירין ותושבחות דקאמר דוד, הא תנינן דלעילא מפלהון הוא הללויה ואוקמוה.

מאי טעמא בגין דכליל שמא ושבחא כחדא. מאי שמא ושבחא.

כְּאָחֵד. מַה שֵּׁם וּמַה שְׂבַח? שֵׁם זֶה יי"ה. הַשְּׂבַח מַהוּ? אֵלָּא זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שְׁהִיא (הלל בְּגִימְטְרִיא "ה"ם, שְׁהוּא אֲדֻנִי") מִתְקַנֶּת שְׂבַח תְּמִיד לְקִדּוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא שׁוֹקֵטת, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שם פג) אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ אֵל תַּחֲרַשׁ וְאֵל תַּשְׁקֹט אֵל. מִשּׁוּם שֶׁסְּדוּר הַשְּׂבַח הִיא מְסֻדֶּרֶת וּמְשַׁבַּחַת תְּמִיד אֵלָיו, וְלִכֵּן שֵׁם וְשְׂבַח כְּאָחֵד.

אוּדְהָ יי בְּכָל לַבָּב, כְּמוֹ שְׂבֻאֲרוּהוּ - בִּיצֵר הַטּוֹב וּבִיצֵר הָרָע, מִשּׁוּם שֶׁהֵם נִמְצְאִים תְּמִיד אֲצֵל הָאֲדָם, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (דְּבָרִים ו) בְּכָל לַבָּבָה, וּבִאֲרוּהוּ. בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעַדָּה - אֵלֹהִים יִשְׂרָאֵל שְׁכָל הַדְּרָגוֹת מִתְעַטְרוֹת בְּהֵם, כְּהִנִּים וְלוֹיִם, צְדִיקִים וְחַסִּידִים, יִשְׂרָאֵל. וְעַדָּה, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (תְּהִלִּים פג) נֶצֶב בְּעֵדַת אֵל. וְהֵם סוּד שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעַטֵּר בְּהֵם.

וְכֵן צְרִיף הָאֲדָם לְשַׁבַּח אֵת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תְּמִיד, מִשּׁוּם שְׁהוּא מִתְרַצָּה בְּשִׁירִים וְתַשְׁבּוּחוֹת, וּמִי שִׁינֹדַע לְשַׁבַּח לוֹ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּרֵאִוִי, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ וּמְצִילוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (שם כא) אֲשַׁגְּבֶהוּ כִּי יַדַּע שְׁמִי וְגו', אַרְףּ יָמִים וְגו'.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (שם לב) אֵתָּה סֵתֵר לִי מִצַּר תַּצְרִנִי רְנִי פִלְט תְּסוּבְּכֵנִי סֵלָה. אֵתָּה סֵתֵר לִי - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהוּא סֵתֵר וּמִגֵּן לְאָדָם שְׁהוּלָךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה, וְהוּא מְסַתְמַר בְּצֵל כְּנִפְיוֹ, שְׁלֹא יְכוּלִים לְהִרְעֵ לּוֹ. מִצַּר תַּצְרִנִי - מִלְּמַעְלָה וּמִלְּמַטָּה. לְמַעְלָה יֵשׁ לְאָדָם יְרִיבִים, אָף לְמַטָּה כְּפֹ גַם, וּמִיָּהוּ? זֶהוּ יִצְרַר הָרָע שְׁהוּא צָר לְמַעְלָה וְצָר לְמַטָּה, וְאֵלְמִלָּא יִצְרַר הָרָע - לֹא נִמְצָא בְּעַל רִיב לְאָדָם בְּעוֹלָם.

דָּא יי"ה. שְׂבַחָא מָאן אִיהוּ, אֵלָּא דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהוּ (הלל בְּגִימ' ה"ם שְׁהוּא אֲדֻנִי) מִתְקַנָּא שְׂבַחָא תְּדִיר לְקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וְלֹא אֲשַׁתְּפַכְתָּ. כְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר, (תְּהִלִּים פג) אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ אֵל תַּחֲרַשׁ וְאֵל תַּשְׁקֹט אֵל. בְּגִין דְּסְדוּרָא דְּשְׂבַחָא אִיהִי מְסֻדֶּרֶת וּמְשַׁבַּחַת תְּדִיר לְגַבִּיָּהּ. וּבְגִין כְּפֹ שְׁמָא וּשְׂבַחָא כְּחֻדָּא. אוּדְהָ יי בְּכָל לַבָּב, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ בִּיצֵר הַטּוֹב וּבִיצֵר הָרָע, בְּגִין דְּאִינוּן מְשַׁתְּפַחֵי תְּדִיר לְגַבִּיָּהּ דְּבַר נֶשׁ, כְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר, (דְּבָרִים ו) בְּכָל לַבָּבָה וְאוּקְמוּהָ. בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעַדָּה, אֵלִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל דְּכָל דְּרָגִין בְּהוּ מִתְעַטְרוּן כְּהִנִּי וְלוֹאִי, צְדִיקִי וְחַסִּידִי, יִשְׂרָאֵל. וְעַדָּה, כְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר (תְּהִלִּים פג) נֶצֶב בְּעֵדַת אֵל. וְאִינוּן רְזָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא אֲתַעֲטֵר בְּהוּ.

וּבְגִין כְּפֹ בְּעִי בַר נֶשׁ לְשַׁבַּחָא לִיָּה לְקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא תְּדִיר, בְּגִין דְּאִיהוּ אֲתַרְעִי בְּשִׁירִין וְתוֹשְׁבָחָן, וּמֵאן דִּידַע לְשַׁבַּחָא לִיָּה לְקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא כְּדָקָא יְאוּת, קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא קְבִיל צְלוֹתֵיהּ וְשׂוֹיב לִיָּה. הָדָא הוּא דְּכֹתִיב (תְּהִלִּים צא) אֲשַׁגְּבֶהוּ כִּי יַדַּע שְׁמִי וְגו' אַרְףּ יָמִים וְגו'.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (תְּהִלִּים לב) אֵתָּה סֵתֵר לִי מִצַּר תַּצְרִנִי רְנִי פִלְט תְּסוּבְּכֵנִי סֵלָה. אֵתָּה סֵתֵר לִי, דָּא קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא דְּאִיהוּ סֵתֵרָא וּמִגֵּן לְבַר נֶשׁ דְּאֵזִיל בְּאַרְחֵי דְּאוּרִייתָא, וְאִיהוּ אֲסַתְמַר בְּצֵלָא דְּגִדְפוּי דְּלֹא יְכַלִּין לְאַבְאָשָׁא לִיָּה. מִצַּר תַּצְרִנִי, מְעִילָא וּמִתְתַּא, לְעִילָא אִית לִיָּה לְבַר נֶשׁ מְאָרִי דְּכְבוּ, לְתַתָּא אוּף הַכִּי נְמִי. וּמֵאן אִיהוּ, דָּא יִצְרַר הָרָע, (ד) קַעט ע"א) דְּאִיהוּ צָר לְעִילָא וְצָר לְתַתָּא. וְאֵלְמִלָּא יִצְרַר הָרָע, לֹא אֲשַׁתְּפַח מְאָרִי דְּכְבוּ

לְבַר נֶשׁ בְּעֶלְמָא. בְּגִין כֶּךָ מִצַּר תִּצְרַנִּי.
 רַנִּי פִלְט תְּסוּבְּבִנִי סְלָה, יְסוּבְּבִנִי סְלָה מִיבְעֵי
 לִיָּה, מָאֵי תְּסוּבְּבִנִי. אֵלִין אֵינּוֹן שִׁירִין
 דְּאִית בְּהוּ דְּרַגִּין לְהַצְלָה, תְּסוּבְּבִנִי בְּהוּ
 לְשׁזְבָא לִי בְּאַרְחָא. וְהֵאֵי קָרָא אִיהוּ כְּסוּדְרָא
 וְאִיהוּ לְמַפְרַע, מְהֵאֵי גִיסָא וּמְהֵאֵי גִיסָא.

בשביל כך מצר תצרני.
 רני פלט תסובבני סלה, יסובבני סלה, מה זה
 צריך לכתב יסובבני סלה, מה זה
 תסובבני? אלו שירים שיש בהם
 דרגות להצלה, תסובבני בהם
 להצילני בדרך. ופסוק זה הוא
 גם פסוק וגם למפרע, מצד זה
 ומצד זה.

תָּא חֲזִי, בְּאֵלִין שִׁירִין וְתוֹשְׁבִתָּן דְּקָאֲמַר דְּוֹד
 אִית בְּהוּן רְזִין וּמְלִין עֲלָאִין בְּרִזִי
 דְּחִכְמָתָא, בְּגִין דְּכִלְהוּ בְּרוּחַ קְדָשָׁא אֲתָאֲמָרוּ.
 דְּהוּהוּ שְׂרָא רוּחַ קְדָשָׁא עֲלֵיהּ דְּדוּד, וְהוּהוּ
 אָמַר שִׁירְתָּא. וּבְגִין כֶּךָ כִּלְהוּ בְּרִזִי דְּחִכְמָתָא
 אֲתָאֲמָרוּ.

בא ראה, בשירים ותשבחות
 הללו שאמר דוד יש בה סודות
 ודברים עליונים בסודות
 החכמה, משום שכלם נאמרו
 ברוח הקדש, שהיה שורה רוח
 הקדש על דוד והיה אומר שירה,
 ולכן כלם נאמרו בסודות
 החכמה.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהלים קיח) דְּחַה
 דְּחִיתַנִּי לְנֶפֶל וַיִּי עֲזַרְנִי, דְּחַה דְּחִיתַנִּי,
 דְּחַה דְּחִיתַנִּי, דְּחַה דְּחִיתַנִּי הִיָּה
 צָרִיף לְכַתְּבֵי! מַה זֶה דְּחַה
 דְּחִיתַנִּי? אֵלָּא זֶה צַד הָאֲחֵר
 שְׂדוּחָה אֶת הָאָדָם תְּמִיד וְרוּצָה
 לְדַחֹת אוֹתוֹ וְלְהַסְטוֹתוֹ מֵעַם
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזֶהוּ יֵצֵר הָרַע
 שְׂנַמְצָא תְּמִיד אֶצֶל הָאָדָם,
 וּכְנַגְדוֹ חֲזַר דְּוֹד וְאָמַר דְּחַה
 דְּחִיתַנִּי לְנֶפֶל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הִיָּה
 מְשַׁתְּדֵל אֵלָיו בְּכָל אוֹתָן צְרוֹת
 לְהַסְטוֹתוֹ מֵעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא. וְעָלְיוֹ אָמַר דְּוֹד, דְּחַה
 דְּחִיתַנִּי לְנֶפֶל - בְּגִיָּהֲנָם, וְהִי
 עֲזַרְנִי - שְׁלָא נְמַסְרַתִּי לְיָדָךְ.

פתח רבי אלעזר ואמר, (תהלים קיח)
 דחה דחיתני לנפל ויי עזרני,
 דחה דחיתני, דחה דחיתני הייה
 צריך לכתבי! מה זה דחה
 דחיתני? אלא זה צד האחר
 שדוחה את האדם תמיד ורוצה
 לדחות אותו ולהסותו מעם
 הקדוש ברוך הוא, וזהו יצר הרע
 שנמצא תמיד אצל האדם,
 וכנגדו חזר דוד ואמר דחה
 דחיתני לנפל, משום שהוא הייה
 משתדל אליו בכל אותן צרות
 להסותו מעם הקדוש ברוך
 הוא. ועליו אמר דוד, דחה
 דחיתני לנפל - בגיהנם, והי
 עזרני - שלא נמסרתי ליך.

וְעַרְיָ דָּא אִית לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְאַזְדַּהֲרָא מְגִיָּה,
 בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוּט עֲלֵיהּ. וְקְדָשָׁא בְּרִיף
 הוּא כְּדִין נְטִיר לִיָּה בְּכָל אַרְחוּי. דְּכִתִּיב, (משלי
 א) אַז תִּלְךָ לְבִטַח דְּרַכְּךָ וְרַגְלְךָ לֹא תִגּוֹף (משלי
 ד) בְּלִכְתָּךְ לֹא יֵצֵר צַעְדְּךָ וְאִם תְּרוּץ לֹא
 תִפְשֵׁל. וּכְתִיב, (משלי ד) וְאַרְחַ צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ
 הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נְכוּן הַיּוֹם.
 אָמַר רַבִּי יְהוּדָה זַפְּאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא נְטִיר לוֹן בְּעֶלְמָא

ועררי דא אית ליה לבר נש לאזדהרא מגיה,
 בגין דלא ישלוט עליה. וקדשא בריף
 הוא כדין נטיר ליה בכל ארחוי. דכתיב,
 אז תלך לבטח דרכך ורגלך לא תגוף
 בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא
 תפשל. וכתיב, וארח צדיקים כאור נגה
 הולך ואור עד נכון היום.
 אמר רבי יהודה זפאין אינון ישראל
 דקודשא בריף הוא נטיר לון בעלמא

הבא, שכתוב (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

פְּרִשְׁת וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לד) רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו ה' בא ראה כמה מקטרגים יש לו לאדם מן היום שהקדוש ברוך הוא נתן בו נשמה (ר"א לאדם) [להתקום] בעולם הזה, שפיון שאדם יוצא לאויר העולם, מיד מזדמן להשתתף עמו יצר הרע, כמו שנאמר, שכתוב (בראשית ד) לפתח חטאת רבץ וגו', ואז משתתף עמו יצר הרע.

ובא וראה שפך הוא, שהרי הבהמות מיום שנולדים, שומרים את עצמם ובורחים מתוף האש ומכל המקומות הרעים, ואדם מיד בא לזרק את עצמו לתוף האש, משום שיצר הרע שרוי בתוכו, ומיד מסיט אותו לדרך רעה.

ובארנו, שכתוב (קהלת ד) טוב ילד מסכן וחסם ממלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד. טוב ילד - זהו יצר הטוב, שהוא יצר טוב שהוא ילד מקימים מועטים עם האדם, שהרי משלשה עשר שנים ואילף [עמו], כמו שנתבאר. ממלך זקן וכסיל. ממלך - זה הוא יצר הרע, שהוא נקרא מלך ושליט בעולם על בני אדם. זקן וכסיל - שהוא זקן ודאי, כמו שבארוהו, שבאשר אדם נולד ויוצא לאויר העולם, הוא מזדמן עם האדם, ועל פן הוא מלך זקן וכסיל.

אשר לא ידע להזהר עוד, לא כתוב להזהיר אלא להזהר, משום שהוא פסיל, ועליו אמר שלמה, עליו השלום, (קהלת ב)

דין ובעלמא דאתי. דכתיב, (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. (ע"ב פרשת וישלה)

פְּרִשְׁת וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לד) רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו יי. תא חזי, כמה מקטרגין אית ליה לבר נש מיומא דקדשא בריך הוא ייב ביה נשמתא (ר"א ל"ג לבר נש) [להתקיימא] בהאי עלמא. דכיון דנפיק בר נש לאורא דעלמא, מיד אזדמן לאשתתפא בהדיה יצר הרע כמה דאתמר. דכתיב, (בראשית ד) לפתח חטאת רבץ וגו'. וכדין אשתתף בהדיה יצר הרע.

ותא חזי, דהכי הוא, דהא בעירי מיומא דאתילידו, כלהו נטרי גרמיהו, וערקין מן גו נורא, ומן פל אתרין בישין. ובר נש, מיד אתי לארמא גרמיה גו נורא, בגין דיצר הרע שארי בגייה, ומיד אסטי ליה לארמא בישא.

ואוקימנא דכתיב, (קהלת ד) טוב ילד מסכן וחסם ממלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד. טוב ילד, דא הוא יצר טוב דהוא ילד מיומין זעירין עמיה דבר נש, דהא מתליסר שנין ואילף (עמיה) כמה דאתמר.

ממלך זקן וכסיל. ממלך, דא הוא יצר הרע דאיהו אקרי מלך ושליט בעלמא על בני נשא. זקן וכסיל, דאיהו זקן ודאי, כמה דאוקמוה, דכד אתיליד בר נש ונפיק לאורא דעלמא איהו (דף קעט ע"ב) אזדמן עמיה דבר נש. ועל דא איהו מלך זקן וכסיל.

אשר לא ידע להזהר עוד, להזהיר לא כתיב, אלא להזהר, בגין דאיהו כסיל.

והפסיל בחשף הולף, שְהרי מפסלת החשף הוא בא, ואין לו אור לעולמים.

רבי שמעון אמר, בא ראה, כתוב טוב ילד מספן וחכם, מי זה ילד מספן? הרי בארוה, ונתבאר שֶהוא יצר טוב. אבל טוב ילד, זהו שכתוב (תהלים לו) נער הייתי גם זקנתי, וזה הוא נער שֶהוא ילד מספן, שאין לו מעצמו כלום. ולמה נקרא נער? משום שיש לו חדוש הלבנה שתמיד מתחדשת, ותמיד הוא ילד מספן, כמו שאמרנו. וחכם, משום ששורה בו חכמה.

ממלך זקן - זהו יצר הרע, כמו שנאמר, שְהרי מיום שֶהיה לא יצא מטמאתו לעולמים. והוא פסיל, שכל דרכיו הם לדרך רעה, והולף ומסטה את בני האדם ולא יודע להזהר, והוא בא עם אדם בעלילות כדי להסתותם מדרך טובה לדרך רעה.

בא ראה, על זה מקדים עם אדם ביום שנולד, כדי שיאמין לו, שְהרי כשבא יצר הטוב, לא יכול האדם להאמין לו, ודומה עליו כמעמסה. כמו זה שנינו, מי הוא רשע ערום? זהו מי שמקדים לטען דבריו לפני הדין טרם בא חברו בעל הדין, כמו שנאמר (משלי ח) צדיק הראשון בריבו וגו'.

כמו זה (הוא נ"א הנה) רשע ערום, כמו שנאמר (בראשית א) והנחש היה ערום, והוא מקדים ושורה עמו של אדם בטרם יבא חברו לשרות עליו. ומשום שֶהוא מקדים, והנה טוען טענתו עמו - כשבא חברו, שֶהוא יצר הטוב, מרע את האדם עמו ולא יכול לזקף ראשו פאלו הטעין על כתפו כל המשאות של העולם בגלל אותו רשע ערום

נש בהדיה ולא יכיל לזקפא

ועליה אמר שלמה עליו השלום (קהלת ב) והפסיל בחשף הולף. דְהא מסוסייתא דחשף קא אתיא ולית ליה נהורא לעלמין.

רבי שמעון אמר, תא חזי, כתיב טוב ילד מספן וחכם. מאן ילד מספן, הא אוקמוה ואתמר דאיהו יצר טוב. אבל טוב ילד, הדא הוא דכתיב, (תהלים לו) נער הייתי גם זקנתי. ודא הוא נער דאיהו ילד מספן דלית ליה מגרמיה כלום. ואמאי אקרי נער, בגין דאית ליה חדתו דסיהרא דמתחדשא תדיר, ותדיר איהו ילד מספן פמה דאמרן. וחכם, בגין דחכמה שריא ביה.

ממלך זקן, דא הוא יצר הרע פמה דאתמר. דְהא מן יומא דהוה לא נפק ממסאבותיה לעלמין, ואיהו כסיל. דכל ארחוי אינון לארח בישא, ואזיל וסטי לבני נשא ולא ידע לאזדהרא. ואיהו אתי עם בר נש בתסקופין בגין לאסטאה לון מארח טבא לארח בישא.

תא חזי, על דא אקדים עם בר נש ביומא דאתיליד בגין דיהימין ליה. דְהא בד אתי יצר טוב לא יכיל בר נש למְהימנא ליה ודמי עליה כמטולא. כגוונא דא תנינן, מאן הוא רשע ערום, דא הוא מאן דאקדים לאטענא מלוי לקמי דיינא עד לא ייתי חבריה מארי דדינא. פמה דאת אמר, (משלי יח) צדיק הראשון בריבו וגו'.

כגוונא דא (הוא נ"א האי) רשע ערום, פמה דאת אמר, (בראשית א) והנחש היה ערום. והוא אקדים ושרי עמיה דבר נש עד לא ייתי חבריה לאשראה עליה. ובגין דאיהו אקדים והא אטעין טענתיה עמיה, פד אתי חבריה דאיהו יצר הטוב, אבאיש ליה לבר נש בהדיה ולא יכיל לזקפא

שְׁהִקְדִים עִמּוֹ. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה (קהלת ט) וְחִכְמַת הַמַּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים, מִשּׁוּם שֶׁהֵנָּה הַקְדִים אַחֵר.

וְעַל כֵּן, כֵּל דִּינֵי שְׁמִקְבֵּל מֵאָדָם דִּבֵּר בְּטָרֵם יָבֵא חֲבֵרוֹ, כְּאִלּוּ קִבֵּל עָלָיו תּוֹעֵבָה אַחֲרֵת לְאִמוּנָה, אֲלֵא (משלי שם) וְכֹא רָעָהוּ וַחֲקָרוּ, וְזֶה הוּא דִרְוֹן שֶׁל אָדָם צְדִיק. שְׁהָרִי הָאָדָם הַצְדִיק הַזֶּה שֶׁלֹּא הָאָמִין לְאוֹתוֹ רִשְׁעֵי עָרוֹם שֶׁל יֵצֵר הָרַע בְּטָרֵם יָבֵא חֲבֵרוֹ, שֶׁהוּא יֵצֵר הַטּוֹב. וּמִשּׁוּם זֶה בְּנֵי אָדָם נִכְשָׁלִים לְעוֹלָם הַבָּא.

אָבֵר אוֹתוֹ צְדִיק שְׁפוּחַד מִרְבוּנוּ, כִּמְהָ רְעוּת סוֹבֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵאָמֵן וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה עִם אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִיל אוֹתוֹ מִכָּל. זֶהוּ שְׁכֵתוּב (תהלים לד) רַבּוֹת רְעוּת צְדִיק וּמִכָּלֵם יִצְיָלְנוּ ה'. לֹא כְתוּב רַבּוֹת רְעוּת לְצְדִיק, אֲלֵא צְדִיק, מִשּׁוּם שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַצֵּה בּוֹ, וּמִשּׁוּם כֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַצֵּה מֵאוֹתוֹ הָאָדָם וּמְצִיל אוֹתוֹ מִן הַכֹּל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. אֲשֶׁרֵי חֲלָקוֹ.

בֵּא רֵאָה כִּמְהָ רְעוּת עֲבָרוֹ עָלָיו עַל יַעֲקֹב כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְדַבֵּק בְּאוֹתוֹ הַיֵּצֵר הָרַע וְיִתְרַחֵק מִחֲלָקוֹ, וּמִשּׁוּם כֵּן סָבַל כִּמְהָ עֲנָשִׁים וְכִמְהָ רְעוּת וְלֹא שְׁקֵט. פֶּתַח וְאָמַר, (איוב א) לֹא שְׁלוֹתִי וְלֹא שְׁקֵטִי וְלֹא נַחְתִּי וְיָבֵא רִגְזוֹ. בֵּא רֵאָה כִּמְהָ רְעוּת סוֹבְלִים הַצְדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, רְעוּת עַל רְעוּת, כְּאִבִּים עַל כְּאִבִּים, כְּדֵי לְזַכּוֹת אוֹתָם לְעוֹלָם הַבָּא.

יַעֲקֹב כִּמְהָ רְעוּת סָבַל, רְעוּת עַל רְעוּת תְּמִיד, כִּמּוֹ שְׁנֹאֲמַר לֹא שְׁלוֹתִי - בְּבֵית לָבֵן, וְלֹא יִכְלַתִּי לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ. וְלֹא שְׁקֵטִי -

רִישִׁיָּה, כְּאִילוֹ אֲטָעִין עַל כְּתִיבָה כָּל מְטוּלִין דְּעִלְמָא. בְּגִין הַהוּא רִשְׁעֵי עָרוֹם דְּאִקְדִים עִמִּיהָ. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה (קהלת ט) וְחִכְמַת הַמַּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים, בְּגִין דְּהָא אִקְדִים אַחֲרָא.

וְעַל דָּא כָּל דִּינֵי דְקִבֵּיל מִבְּרַן נֶשׁ מְלָה עַד לָא יִיתִי חֲבֵרִיָּה, כְּאִילוֹ מְקַבֵּל עָלֵיהָ טְעוּוֹא אַחֲרָא לְמַהִימְנוּתָא. אֲלֵא (משלי יח) וְכֹא רָעָהוּ וַחֲקָרוּ, וְדָא הוּא אֲרִיח דְּבֵר נֶשׁ זַפְאָה, דְּהָא בֵּר נֶשׁ זַפְאָה דָּא הוּא, דְּלֹא הֵימִין לְהַהוּא רִשְׁעֵי עָרוֹם דִּי יֵצֵר הָרַע, עַד דִּי יִיתִי חֲבֵרִיָּה דְאִיהוּ יֵצֵר טוֹב. וּבְגִין דָּא בְּנֵי נֶשׂא אֵינּוּן כְּשָׁלִין לְעִלְמָא דְאִתִּי.

אָבֵר הַהוּא זַפְאָה דְאִיהוּ דְחִיל לְמֵאֲרִיָּה, כִּמְהָ בִישִׁין סָבִיל בְּהָאֵי עִלְמָא בְּגִין דְּלֹא יְהֵימִין וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה בְּהַהוּא יֵצֵר הָרַע. וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂזִיב לִיָּה מִכְּלָהוּ, הַדָּא הוּא דְכְתִיב, (תהלים לד) רַבּוֹת רְעוּת צְדִיק וּמִכָּלֵם יִצְיָלְנוּ יי. רַבּוֹת רְעוּת לְצְדִיק לָא כְתִיב, אֲלֵא צְדִיק. בְּגִין דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְרַעֵי בִיָּה. וּבְגִין כֵּן קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְרַעֵי בְּהַהוּא בֵּר נֶשׁ וְשְׂזִיב לִיָּה מִכְּלָא בְּהָאֵי עִלְמָא וּבְעִלְמָא דְאִתִּי, זַפְאָה חוֹלְקִיָּה.

תָּא חֲזִי, כִּמְהָ בִישִׁין עֲבָרוֹ עָלֵיהָ דִי יַעֲקֹב, בְּגִין דְּלֹא יִתְדַבֵּק בְּהַהוּא יֵצֵר הָרַע וְיִתְרַחֵק מִחוֹלְקִיָּה. וּבְגִין כֵּן סָבִיל כִּמְהָ עוֹנָשִׁין כִּמְהָ בִישִׁין וְלֹא שְׁקֵט. פֶּתַח וְאָמַר, (איוב א) לֹא שְׁלוֹתִי וְלֹא שְׁקֵטִי וְלֹא נַחְתִּי וְיָבֵא רִגְזוֹ. תָּא חֲזִי, כִּמְהָ בִישִׁין סָבִיל צְדִיקָא בְּהָאֵי עִלְמָא. בִישִׁין עַל בִישִׁין, כְּאִבִּין עַל כְּאִבִּין. בְּגִין לְמַזְכֵּי לוֹן לְעִלְמָא דְאִתִּי.

יַעֲקֹב כִּמְהָ סָבִיל בִישִׁין עַל בִישִׁין תְּדִיר,

כִּמְהָ דְאִתְּ אָמַר לֹא שְׁלוֹתִי, בְּבֵיתֵא דְלָבֵן, וְלֹא יִכְלִינָא לְאִשְׁתַּזְבָּא

מעשו, מאותו הצער שצער אותו
 הממנה שהוא שלו, ואחר כך
 הפחד של עשו. ולא נחתי - מן
 דינה ומן שכם.

ויבא רגז - זה הרגז והערבוביה
 של יוסף שהוא קשה מן הכל,
 ומתוך אהבתו של יעקב אל
 יוסף, שהוא סוד הברית, נכנס
 למצרים, כי אחר כך פתוב (שמות
 1) ואזכר את בריתי, שתמצא
 השכינה [נ"א שמש] שם עמו.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו
 בארץ כנען. רבי יוסי פתח, (ישעיה
 10) הצדיק אבד ואין איש שם על
 לב ואנשי חסד נאספים באין
 מבין כי מפני הרעה נאסף
 הצדיק. הצדיק אבד, בזמן
 שהקדוש ברוך הוא משגיח
 בעולם ואין העולם כראוי,
 ומזדמן הדין לשרות על העולם,
 אז הקדוש ברוך הוא נוטל את
 הצדיק שנמצא ביניהם כדי
 שישרה הדין על כל האחרים
 ולא ימצא מי שיגן עליהם.

שחרי כל זמן שהצדיק שורה
 בעולם, הדין לא יכול לשלט על
 העולם. מנין לנו? ממושה,
 שפתוב (תהלים קו) ויאמר
 להשמידם לולי משה בחירו
 עמד בפרץ לפניו וגו'. ומשום
 כך הקדוש ברוך הוא נוטל את
 הצדיק מביניהם ומסלק אותו מן
 העולם, ואז נפרע וגובה את
 שלו. סוף הפסוק - כי מפני
 הרעה נאסף הצדיק. בטרום תבא
 הרעה לשלט על העולם נאסף
 הצדיק ור"א כי מפני הרעה נאסף. טרום תשלט
 הרעה בעולם. דבר אחר כי מפני
 הרעה - זה יצר הרע.

בא ראה, יעקב היה בחיר
 האבות, והוא עומד להתקיים
 בגלות, אבל מתוך שהוא צדיק,
 התעכב הדין שלא לשלט בעולם,
 שחרי כל ימי יעקב לא שרה

מניה. ולא שקטתי, מעשו. מההוא צערא
 דצער לי ההוא ממנא דיליה, ולבתר דחילו
 דעשו. ולא נחתי, מן דינה ומן שכם.

ויבא רגז, דא רוגזא וערבוביא דיוסף דאיהו
 קשיא מפלהו, מגו רחימותא דיעקב
 לגבי דיוסף דאיהו רזא דברית, עאל
 במצרים. בגין דלבתר פתיב, (שמות 1) ואזכר את
 בריתי, לאשתפחא שכינתא (נ"א שמש) תמן
 בהדיה.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען,
 (דף קפ ע"א) רבי יוסי פתח, (ישעיה נז) הצדיק
 אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד
 נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף
 הצדיק. הצדיק אבד, בזמנא דקדשא בריך
 הוא אשגח בעלמא ולא הוי עלמא כדקא
 יאות, ואזדמן דינא לשרייתא על עלמא. כדין
 קדשא בריך הוא נטיל זפאה דאשתפח
 בינייהו, בגין דישרי דינא על פלהו אחרנין,
 ולא ישתפח מאן דיגין עלייהו.

דהא כל זמנא דזפאה שארי בעלמא, דינא
 לא יכיל לשלטאה על עלמא. מנלן
 ממושה, דכתיב, (תהלים קו) ויאמר להשמידם
 לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו וגו'.
 ובגין כך קדשא בריך הוא נטיל לזפאה
 מבינייהו וסליק ליה מעלמא, וכדין אתפרע
 וגבי דיליה. סופיה דקרא, כי מפני הרעה
 נאסף הצדיק. עד דלא ייתי רעה לשלטאה
 על עלמא נאסף הצדיק. (ד"א כי מפני הרעה נאסף עד לא
 ישלוט הרעה בעלמא) דבר אחר כי מפני הרעה, דא
 יצר הרע.

תא חזי, יעקב שלימו דאבהן הנה ואיהו
 קאים לקיימא בגלותא. אבל מגו דאיהו
 צדיק אתעכב דינא דלא שלטא בעלמא. דהא

הדין על העולם והרעב התבטל.
 ואף כף בימי יוסף, שהוא דמות
 אביו, [כיון שהוא מת מיד] לא שרתה
 הגלות [הדין על העולם], משום שהוא
 הגן עליהם כל ימיו. כיון שהוא
 מת, מיד שרתה עליהם הגלות,
 כמו שנאמר (שמות א) וימת יוסף
 וגו', וסמוך לו - הבה נתחכמה לו.
 וכתוב וימרו את חייהם בעבדה
 קשה בחמר ובלבנים וגו'. כמו כן
 בכל מקום ששרוי צדיק [על]
 בעולם, בשבילו הקדוש ברוך
 הוא יגן על העולם, וכל זמן שהוא
 קיים, הדין לא שורה על העולם,
 והנה נתבאר.

בא ראה, וישב יעקב בארץ מגורי
 אביו, מה זה מגורי אביו? כמו
 שנאמר (ירמיהו) מגור מסביב, שכל
 ימיו היה פוחד והיה בפחד. וישב
 יעקב בארץ מגורי אביו. רפי
 אלעזר אמר, שהתקשר וישב
 באותו מקום שנאחז בחשף. ארץ
 מגורי אביו דוקא, בארץ פנען,
 נקשר המקום למקומו. מגורי
 אביו - זה הדין הקשה. בארץ
 מגורי אביו, כמו שנאמר אותו
 הדין הרפה, שהיא הארץ שנאחזה
 מן הדין הקשה, ובו התישב יעקב
 ונאחז בו [ואותה ארץ היא האספקלריה שאינה
 באירה].

אלה תלדות יעקב יוסף וגו'. אחר
 שהתישב יוסף עם יעקב והודג
 השמש עם הלבנה, אז התחיל
 לעשות תולדות. ומי הוא שעושה
 תולדות? חזר ואמר יוסף. שהרי
 אותו נהר ששופע ויוצא הוא
 עושה תולדות, משום שאין מימי
 פוסקים לעולמים, והוא עושה
 תולדות בארץ הזו וממנו יוצאים
 תולדות לעולם.

שהרי השמש, אף על גב
 שהתקרב ללבנה, לא עושה פרות,

כל יומי דיעקב לא שרא דינא על עלמא,
 וכפנא אתבטלת.

ואנה הכי כיומוי דיוסף דאיהו דיוקנא
 דאבוי (כיון דאיהו מת מיד). לא שרא גלותא
 (דינא על עלמא). בגין דאיהו אגין עלייהו כל
 יומוי, כיון דאיהו מת, מיד שרא עלייהו
 גלותא. כמה דאת אמר (שמות א) וימת יוסף
 וגו', וסמיה ליה הבה נתחכמה לו. וכתוב
 וימרו את חייהם בעבדה קשה בחמר
 ובלבנים וגו'. פגוונא דא בכל אתר דשריא
 זפאה (על) בעלמא בגיניה קדשא בריה הוא
 יגין על עלמא, וכל זמנא דאיהו קיים, דינא
 לא שרא על עלמא והא אתמר.

תא חזי, וישב יעקב בארץ מגורי אביו,
 מאי מגורי אביו, כמה דאת אמר, (ירמיה
 א) מגור מסביב, דכל יומי הוה דחיל והוה
 בדחילו: וישב יעקב בארץ מגורי אביו. רפי
 אלעזר אמר, דאתקשר ויתיב בההוא אתר
 דאתאחיד בחשף. ארץ מגורי אביו דייקא,
 בארץ פנען, אתקשר אתרא באתריה. מגורי
 אביו, דא דינא קשיא. בארץ מגורי אביו,
 כמה דאתמר ההוא דינא רפיא דאיהו ארץ,
 דאתאחיד מן דינא קשיא וביה אתישב יעקב
 ואתאחיד ביה, (וההיא ארץ אינה אספקלריא ולא נהרא):

אלה תלדות יעקב יוסף וגו', בתר דאתישב
 יוסף ביעקב ואזדווג שמשא
 בסיהרא, פדין שרא למעבד תולדות, ומאן
 איהו דעביד תולדות, אהדר ואמר יוסף,
 דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק איהו עביד
 תולדות בגין דלא פסקין מימיו לעלמין,
 ואיהו עביד תולדות בהאי ארץ ומגיה נפקין
 תולדות לעלמא.

דהא שמשא אף על גב דאתקרב בסיהרא לא עביד איבין בר ההוא

רק אותה הדרגה שנקראת צדיק, ויוסף הוא הדרגה של יעקב לעשות פרות ולהוציא תולדות לעולם, ומשום כך כתיב אלה תלדות יוסף.

אלה תלדות יעקב יוסף - כל מי שהיה מסתכל בדםות יוסף, היה אומר שזו היא דמות יעקב. בא ראה שבכל בני יעקב לא כתיב אלה תולדות יעקב ראובן, פרט ליוסף, שדמותו דומה לדמות אביו.

בן שבע עשרה שנה - אמר רבי אבא, רמז לו הקדוש ברוך הוא, שהנה כשנאבד ממנו יוסף היה בן שבע עשרה שנים, וכל אותם ימים שנשארו שלא ראה את יוסף, היה בוכה על אותם שבע עשרה השנים, וכמו שהיה בוכה עליו - הקדוש ברוך הוא נתן לו שבע עשרה שנים אחרות שהתקיים בארץ מצרים בשמחה, בכבוד ובשלמות הכל. שבנו יוסף היה מלך, וכל בניו היו לפניו. אותן שבע עשרה שנים היו חיים אצלו, ומשום כך בן שבע עשרה שנה הוא היה כשנאבד ממנו.

רבי חייא פתח ואמר, (איוב לד) לכן אנשי לבב שמעו לי חללה לאל מרשע ושדי מעול, כי פעל אדם ישלם לו וכארח איש ומצאנו. בא ראה, כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה אותו על הדין, ועל הדין התקיים, וכל המעשים של העולם הם עומדים בדין חוץ משל הקדוש ברוך הוא, כדי לקיים את העולם שלא יאבד. פרש עליו רחמים, ואותם הרחמים מעכבים את הדין שלא יכלה את העולם, ועל הרחמים מתנהג העולם ומתקיים בשבילם.

דרגא דאקרי צדי"ק, ויוסף איהו דרגא דיעקב למעבד איבין ולאפקא תולדין לעלמא, ובגין כך כתיב אלה תלדות יעקב יוסף.

אלה תלדות יעקב יוסף, כל מאן דהוה מסתכל בדיוקנא דיוסף הוה אמר דדא הוא דיוקנא דיעקב. תא חזי, דבכלהו בני יעקב לא כתיב אלה תולדות יעקב ראובן, בר יוסף, דדיוקניה דמי לדיוקנא דאביו.

בן שבע עשרה שנה. אמר רבי אבא, רמז ליה קדשא בריה הוא, דהא כד אתאביד מגיה יוסף בן שבע עשרה שנין הוה. וכל אינון יומין דאשתארו דלא חמא ליה ליוסף הוה בכי על אינון שבע עשרה שנין. וכמה דהוה בכי עליה, קדשא בריה הוא יחב ליה שבע עשרה שנין אחרנין דאתקיים בארעא דמצרים בחדו ביקרא ובשלימו דכלא. בריה יוסף הוה מלפא, וכל בנוי קמיה הו, אינון שבע עשרה שנין הו חזין לגביה. ובגין כך בן שבע עשרה שנה הוה איהו, כד אתאביד מגיה.

רבי חייא פתח ואמר, (איוב לד) לכן אנשי לבב שמעו לי חללה לאל מרשע ושדי מעול. פי פעל (דף קפ ע"ב) אדם ישלם לו וכארח איש ומצאנו. תא חזי, כד ברא קדשא בריה הוא עלמא, עבד ליה על דינא, ועל דינא אתקיים. וכל עובדין דעלמא אינון קיימין בדינא. בר דקדשא בריה הוא בגין לקיימא עלמא ולא יתאביד, פריש עליה רחמי, ואינון רחמי מעפבי לדינא דלא ישתצי עלמא, ועל רחמי אתנהיג עלמא ואתקיים בגיניה.

ואם תאמר שהקדוש ברוך הוא עושה דין באדם בלי דין, הרי נאמר, שפאשר הדין שורה על האדם כשהוא צדיק, משום אהבתו של הקדוש ברוך הוא אליו היא, כמו שנתבאר, שהרי הקדוש ברוך הוא מרחם עליו באהבה לקרב אותו אליו, משבר את הגוף כדי להשליט את הנשמה, ואז מתקרב האדם אליו באהבה כראוי, והנשמה שולטת והגוף נחלש. וצריך גוף חלש ונפש חזקה שמתגברת בחזק, ואז הוא אהוב של הקדוש ברוך הוא, כמו שאמרו החכמים, נותן הקדוש ברוך הוא לצדיק צער בעולם הזה כדי לזכות אותו לעולם הבא.

וכאשר הנשמה חלשה וגוף חזק, הוא שונאו של הקדוש ברוך הוא, שאינו מרצה בו, לא נותן לו צער בעולם הזה, אלא דרכיו מתקנות והוא בשלמות יתרה, משום שאם עושה צדקה או חסד, הקדוש ברוך הוא משלם לו את שכרו בעולם הזה, ולא יהיה לו חלק בעולם ההוא. וזהו שתרגם אונקלוס (דברים ז) ומשלם לשונאיו וגו' - משלם לשונאיו טובות שהם עושים [הוא], ומשום כך אותו צדיק שנשבר תמיד הוא אהוב של הקדוש ברוך הוא. והדברים הללו כשפדק, ולא מצא חטא בידו שנענש עליו.

באן יש להסתפל בכמה סטריין, חד, אחד - שהנה ראינו שאין השכינה שורה במקום עצוב, אלא במקום שיש בו שמחה. אם אין בו שמחה, אין שכינה שורה באותו מקום, כמו שנאמר (מלכים ב-א) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד דה. שהרי ודאי ששכינה לא

ואי תימא דקדשא בריך הוא עביד דינא כבר נש בלא דינא. הא אתמר, דכד דינא שריא עליה דבר נש פד איהו זפאה. בגין רחימותא דקדשא בריך הוא ביה איהי, כמה דאתמר. דהא קדשא בריך הוא רחים עליה ברחימו לקרבא ליה לגביה, מתבר גופא בגין לשלטאה נשמתא, וכדין אתקריב בר נש לגביה ברחימו כדקא יאות. ונשמתא שלטא וגופא אתחלש. ובעיא גופא חולשא ונפשא תקיפא דאתתקף בתקיפו, וכדין איהו רחמא דקדשא בריך הוא. כמה דאמרו חברייא, יהב קדשא בריך הוא לצדיק צערא בעלמא דין, בגין למזפי ליה לעלמא דאתי.

וכד נשמתא חלשא וגופא תקיפא, איהו שנאיה דקדשא בריך הוא דלא אתרעי ביה, לא יהיב ליה צערא בהאי עלמא אלא אורחוי מתתקנן והוא בשלימו יתיר. בגין דאי עבד צדקה או טיבו קדשא בריך הוא משלם ליה אגריה בהאי עלמא ולא יהוי ליה חולק בההוא עלמא. ודא הוא דתרגם אונקלוס (דברים ז) ומשלם לשונאיו וגו', ומשלם לשנאוהי טבוון דאינון עבדין וגו' (איהו). ובגין כך ההוא זפאה דאתבר תדיר איהו רחמא דקדשא בריך הוא, והני מילי כד בדק ולא אשפח חובא בידיה דאתענש עליה.

הבא אית לאסתפל בכמה סטריין. חד, דהא חמינן דשכינתא לא שריא באתר עצובו אלא באתר דאית ביה חדוה. אי חדוה לית ביה, לא שריא שכינתא בההוא אתר. כמה דאת אמר, (מלכים ב א) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד יי, דהא שכינתא ודאי לא שריא באתר עצובו. מנלן

שׁוֹרָה בְּמָקוֹם עֲצוּב. מִזֵּינ לְנוּ?
מִיֶּעֱקֵב, שְׁמִשׁוּם שְׁהִיָּה עֲצוּב עַל
יוֹסֵף הַסֹּתְלָקָה מִמְּנוֹ שְׂכִינָה. פִּיּוֹן
שְׂבָאָה לוֹ הַשְּׂמָחָה עַל בְּשׁוֹרָת
יוֹסֵף, מִיָּד וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב
אֲבִיהֶם. כָּאֵן בְּצַדִּיק הַזֶּה
שׁוֹשְׁבֵר, פִּיּוֹן שֶׁהוּא חָלַשׁ וְנִשְׁבֵּר
בְּמַכְאוּבִים, אִיפֹה הַשְּׂמָחָה?
שְׁהִי הוּא בְּעֲצָב וְאִין עֲמוֹ כָּלֵל
שְׂמָחָה.

וְאַחַד - שְׁהִנֵּה רְאִינוּ כְּמָה
אֲהוּבִים הִיוּ צַדִּיקִים לְפָנֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא נִשְׁבְּרוּ
בְּחֻלָּאִים וְלֹא בְּמַכְאוּבִים, וְלֹא
נְחָלַשׁ גּוֹפֶס לְעוֹלָמִים, לְמָה לֹא
אֵלֶּה כְּאֵלֶּה - שְׂאֵלֶה נִשְׁבְּרוּ,
וְאֵלֶּה עוֹמְדִים בְּגוֹפֶס כְּרֹאוּי?

וְאַם תֵּאמֵר שְׁהִנֵּה אֵלֶּה שְׁעַמְדוּ
בְּקִיּוּם כְּרֹאוּי מִשׁוּם שְׁהֵם
צַדִּיקִים בְּנֵי צַדִּיקִים הֵם, כְּמוֹ
שְׂבָאָרוּהוּ, וְאֵלוֹ הָאֲחֵרִים
צַדִּיקִים וְלֹא בְּנֵי צַדִּיקִים - הִנֵּה
רְאִינוּ צַדִּיקִים בְּנֵי צַדִּיקִים,
שְׁהִנֵּה אָבִיו שֶׁל זֶה צַדִּיק בֶּן
צַדִּיק, וְהוּא צַדִּיק, לְמָה נִשְׁבֵּר
גּוֹפּוֹ בְּמַכְאוּבִים וְכָל יָמָיו בְּצַעַר?
אֵלֶּה כָּאֵן הוּא סוּד, שְׁהִנֵּה כָּל
מַעֲשֵׂי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֵמַת
וְצַדִּיק, (אִיּוֹב ל"ד) כִּי פִעַל אָדָם יִשְׁלַם
לוֹ וְכֹאֲרַח אִישׁ יִמְצָאָנוּ. מְצָאָנוּ
בְּסַפְרֵי הַרְאִשׁוֹנִים סוּד אֶחָד,
וְאֵצֶל סוּד אֲחֵר אֶחָד שֶׁהוּא
שְׁנַיִם, שְׁהִי יֵשׁ לְפַעְמִים
שְׁהַלְבְּנָה בְּחַסְרוֹן וְשׁוֹרָה בְּדִין
וְאִין הַשְּׂמֵשׁ נִמְצָא אֲצֵלֶה, וּבְכָל
זְמַן וּבְכָל שְׁעָה יֵשׁ לָהּ לְהוֹצִיא
נִשְׁמוֹת לְבַנֵי אָדָם כְּמוֹ שְׂלֻקְטָה
בְּרֹאשׁוֹנָה, וּמוֹצִיאָה אוֹתָם כְּעַת
בְּזְמַן שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּדִין, וּמִי
שְׂלוֹקֵחַ אוֹתָהּ בְּאוֹתוֹ זְמַן, יִהְיֶה
תְּמִיד בְּחַסְרוֹן וְהַעֲנִי הוֹלֵךְ אֵלָיו,
וְנִשְׁבֵּר תְּמִיד בְּדִין כָּל יְמֵי הָאָדָם,
בֵּין חֵיב בֵּין זְכָאִי, רַק שְׂתַפְּלֶה
מִבְּטָלֶת אֶת כָּל גְּזָרֵי הַדִּינִים

מִיֶּעֱקֵב. דְּבַגִּין דְּהָוָה עֲצִיב עֲלֵיהּ דִּיוֹסֵף
אֶסְתְּלֵקֵת שְׂכִינְתָא מִנִּיהּ, פִּיּוֹן דְּאֵתָא לִיהּ
חֲדוּה דְּבִשׁוֹרָה דִּיוֹסֵף מִיָּד וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב
אֲבִיהֶם. הֵכָא בְּהַאי זְכָאָה דְּאֵתְבֵר פִּיּוֹן דְּאִיהוּ
חֲלָשָׁא וְאֵתְבֵר בְּמַכְאוּבִין, אָן הוּא חֲדוּה דְּהָא
אִיהוּ בְּעֲצִיבוּ וְלִית עֲמִיה חֲדוּה כָּלֵל.

וְחַד דְּהָא חֲמִינָן כְּמָה רְחִימִין הוּוּ צַדִּיקָא
קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלֹא אֵתְבֵרוּ
בְּמַרְעִין וְלֹא בְּמַכְאוּבִין וְלֹא אֵתְחַלַּשׁ גּוֹפָא
דְּלֵהוֹן לְעֵלְמִין. אֲמַאי לָאו אֵלִין כְּאֵלִין,
דְּאֵלִין אֵתְבֵרוּ וְאֵלִין קְיִימִי בְּגוֹפִיָּיהוּ כְּדָקָא
יָאוּת.

וְאַם תֵּאמֵר דְּהָא אֵלִין דְּקִיּוּמוֹ בְּקִיּוּמָא כְּדָקָא
יָאוּת, בְּגִין דְּאִינוּן צַדִּיקִי בְּנֵי צַדִּיקִי
אִינְהוּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהּ. וְאֵלִין אֲחֵרֵנִין צַדִּיקִי
וְלָאו בְּנֵי צַדִּיקִי, הָא קָא חֲמִינָן צַדִּיקִי בְּנֵי
צַדִּיקִי, דְּהָא אָבוּי דְּדִין זְכָאָה בֵּר זְכָאָה,
וְאִיהוּ זְכָאָה. אֲמַאי אֵתְבֵר גּוֹפִיָּיה בְּמַכְאוּבִין
וְכָל יוֹמוּי בְּצַעַרָא.

אֵלֶּה הֵכָא רְזָא אִיהוּ, דְּהָא כָּל עוֹבְדוּי
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקִשׁוּט וּזְכוּ
(אִיּוֹב ל"ד) כִּי פִעַל אָדָם יִשְׁלַם לוֹ וְכֹאֲרַח
אִישׁ יִמְצָאָנוּ. אֲשַׁכְּחָנָא בְּסַפְרֵי קְדָמָאִי רְזָא
חֲדָא, וְלִגְבִיָּה רְזָא אֲחֵרָא חַד דְּאִיהוּ תְּרִין,
דְּהָא אִית זְמַנִּין דְּסִיְהָרָא אִיהִי בְּפִגְמִיו
וְשְׂרִיא בְּדִינָא וְשְׂמֵשָׁא לָא אֲשַׁתְּפַח גְּבָהּ.
וּבְכָל זְמַנָּא וּבְכָל שְׁעָתָא אִית לָהּ לְאֶפְקָא
נִשְׁמַתִּין בְּבַנֵי נֶשָׁא כְּמָה דְּלֻקְטָא בְּקְדָמִיתָא,
וְאֶפִיקַת לוֹן הַשְּׂתָא בְּזְמַנָּא דְּאִיהִי קְיִימָא
בְּדִינָא. הָאִי מָאן דְּנִקִיט לָהּ בְּהֵהוּא זְמַנָּא
לִיְהוּי תְּדִיר בְּגִרְעוּתָא, וּמִסְפְּנוּתָא אֲזֵלָא
לְגַבִּיָּה, וְאֵתְבֵר תְּדִיר בְּדִינָא כָּל יוֹמוּי דְּבֵר
נֶשׁ בֵּין חֲיִיבָא בֵּין זְכָאָה. בֵּר דְּצִלוּתָא

בטיל כל גזרי דינין ויכיל לסלקא בצלותא. ויהוה זמנא דקיימא ההוא דרגא בשלימו, וההוא נהר דנגיד ונפיק אשתמש בה, כדין ההיא נשמתא דנפקת ואתדבקת ביה בההוא בר נש, ההוא בר נש אשתלים בכלא בעותרא בבנין בשלימו דגופא.

ויכול לסלקם בתפלה. ואותו הזמן שאותה הדרגה עומדת בשלמות, ואותו נהר ששופע ויוצא משתמש בה, אז אותה הנשמה שיצאה ונדבקה בו באותו האדם, אותו האדם משלם בכל - בעשר, בכנים ובשלמות הגוף.

ובלא בגין (דף קפא ע"א) ההוא מזלא דנגיד ונפיק ואתחבר בההוא דרגא לאשתלמא ביה ולא תברכא מגיה, ועל דא כלא במזלא תליא מלתא. ועל דא תגינן, בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא תליא מלתא. דהא בזכותא לאו איהו אלא עד דאתמליא ואתנהיר מן מזלא.

והכל משום אותו המזל ששופע ויוצא ומתחבר באותה הדרגה להשתלם בו ולהתברך ממנו, ועל פן הכל במזל הדבר תלוי. ועל פן שנינו, בנים, חיים ומזונות - לא בזכות תלויים, אלא במזל הדבר תלוי, שהרי בזכות אינו אלא עד שמתמלאת ומאירה מן המזל.

ובגין כך כל אינון דאתברו בהאי עלמא ואינון זפאי קשוט, פלהו אתברו בהאי עלמא ואתדנוו בדינא. מאי טעמא, בגין דההיא נפשא גרמא להו, ועל דא חייס עלייהו קדשא בריה הוא לעלמא דאתי.

ומשום כך, כל אותם שגשברו בעולם הזה, והם צדיקי אמת, כלם נשברים בעולם הזה ונדונים בדין. מה הטעם? משום שאותה הנפש גרמה להם, ועל כן חס עליהם הקדוש ברוך הוא לעולם הבא.

רבי אלעזר אמר, פל מה דעביד קדשא בריה הוא בדינא איהו, בגין לדפאה לההיא נפשא לאייתאה לה לעלמא דאתי.

רבי אלעזר אמר, כל מה דעביד קדשא בריה הוא בדין ואמת, וכדי להעביר ממנו אותה זקמה שקבלה בעולם הזה, ועל פן נשבר אותו הגוף ונטהרת הנפש, ומשום כך הקדוש ברוך הוא עושה לאותו הצדיק שישביל יסורים ומכאובים בעולם הזה ויתנקה מן הכל ויזכה לחיי עולם, ועל פן פתוב (תהלים יא) ה' צדיק יבחן, ודאי, והנה נתבאר.

(ובגין כך קדשא בריה הוא כל עובדיו) (נ"א בגין דכל עובדיו דקדשא בריה הוא) אינון בדינא וקשוט. ובגין לאעברא מגיה ההוא זוהמא דקבילת בהאי עלמא ועל דא אתבר ההוא גופא ואתדכיאת נפשא. ובגין כך קדשא בריה הוא עביד לההוא זפאה דיסבול יסורין ומכאובין בהאי עלמא ויתנקי מפלא ויזכה לחיי עלמא. ועל דא כתיב (תהלים) יי צדיק יבחן. ודאי, והא אתמר.

רבי שמעון פתח, (ויקרא כא) אך אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא יגש כי מום בו ולא יחלל את מקדשי כי אני ה' מקדשו. אך אל הפרכת לא יבא - בא ראיה,

רבי שמעון פתח, (ויקרא כא) אך אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא יגש כי מום בו ולא יחלל את מקדשי כי אני ה' מקדשו. אך אל הפרכת לא יבא. תא חזי, בההיא שעטא

באותה שעה שאותו הנָהָר
ששופע ויוצא, מוציא כל אותן
הנשמות והנקבה מתעברת, כלם
עומדים בפנים בחצר לפנים
מחצר מצפה שטיחים.

ובשחלקבנה נפגמת באותו צד
של הנחש הרע, אז כל אותן
נשמות שיוצאות, אף על גב
שכלן טהורות וכלן קדושות -
הואיל ונפלו בפגם, בכל אותם
מקומות שהגיעו אותן הנשמות,
כלם נשברו ונפגמו בכמה צער
וכמה כאבים, ואלו הם (נשמות
ומקומות) [נ"א נשמות של מקומות של פגם]
שמתרצה בהם הקדוש ברוך
הוא אחר שנשברו, ואף על גב
שהנשמות בעצב ולא בשמחות.
סוד הדבר שורים כמו שלמעלה,
הגוף נפגם, והנשמה בפנים כמו
שלמעלה, וזה כמו זה. ומשום
כך אלו הם שצריכות להתחדש
בהתחדשות הלבנה, ועל אלו
כתוב (ישעיה טו) והיה מדי חדש
בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא
כל בשר להשתחוות לפני אמר
ה'. כל בשר ודאי, שאלו
יתחדשו בכל. וצריכים להתחדש
בהתחדשות הלבנה.

ואלו הם בשתפנות אחת עם
הלבנה פגומים באותו הפגם
שלה, ומשום כך היא תמיד
שורה בתוכם, שאינה עוזבת
אותם, כמו שנאמר (שם טו) ואת
דפא ושפל רוח, וכתוב (תהלים לד)
קרוב ה' לנשברי לב. לאותם
שסובלים עם הלבנה, אותו
הפגם הם קרובים לה תמיד. ועל
זה להחיות לב נדפאים, באותם
החיים שבאים לה להתחדש
יהיה להם חלקם, אותם
שסובלים עמה יתחדשו עמה.
ואלו נקראים יסורים של אהבה.
של אהבה הם, ולא מאותו
האדם. של אהבה, אותם שנפגם

דהוא נהר דנגיד ונפיק אפיק כל אינון
נשמתין ואתעברת נוקבא, כלהו קיימין לגו
בקורטא דלגו בסיטו קורטא.

וכר סיהרא אתפגים בההוא סטרא דחויא
בישא, כדין כל אינון נשמתין דנפקין,
אף על גב דכלהו דכייין וכלהו קדישין,
הואיל ונפלו בפגמו, בכל אינון אתרי דמטו
אינון נשמתין כלהו אתברו ואתפגמו בכמה
צעריין בכמה כאבין, ואילין אינון (נשמתין ואתרין)
(נ"א נשמתין דאתרין דפגמו) דאתרעי בהו קדשא בריך
הוא לבתר דאתברו, ואף על גב דנשמתין
בעציבו ולא בחדוון.

רוא דמלה שריין פגוונא דלעילא גופא
אתפגים, ונשמתא לגו פגוונא דלעילא,
ודא כגוונא דדא, ובגין כך אלין אינון
דבעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא, ועל
אלין פתיב, (ישעיה טו) והיה מדי חדש בחדשו
ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות
לפני אמר יי. כל בשר ודאי, דאלין יתחדתון
בכלא. ובעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא.
ואלין אינון בשותפותא חדא בסיהרא
פגימין בההוא פגימו דילה, ובגין כך
איהי שריא בגווייהו תדיר דלא שבקא לון
כמה דאת אמר, (ישעיה טז) ואת דפא ושפל רוח.
וכתיב, (תהלים לד) קרוב יי לנשברי לב, לאינון
דסבלי עם סיהרא ההוא פגימו, אינון קריבין
לה תדיר. ועל דא להחיות לב נדפאים,
פאינון חיים דאתיין לה לאתחדתא יהא לון
חולקהון, אינון דסבלי עמה יתחדתון עמה.
ואלין אקרון יסורין של אהבה, של אהבה
אינון ולא מניה דההוא בר נש. של
אהבה, אינון דאתפגים נהורא של אהבה
וזטא דאתדחייא מאהבה רבה. בגין כך אלין

האור של האהבה הקטנה שגדחת מאהבה רבה. משום כך אלה הם חברים משתפים עמה. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא, שהם זכו לזה להיות חברים עמה, עליהם פתוב (שם קכב) למען אחי ורעי וגו'.

פתח ואמר, (ישעיה נב) הנה ישפיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד. אשרי חלקם של הצדיקים שהקדוש ברוך הוא גלה להם דרכי התורה ללכת בהם. בא ראה, הפסוק הזה הוא סוד עליון, הנה ישפיל עבדי ובארוה. אבל בא ראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה את הלבנה והקטין לה את אורה, שהרי אין לה מעצמה כלום. ומשום שהקטינה את עצמה, האירה בגלל השמש ובחזק האורות העליונים.

ובזמן שהיה בית המקדש קיים, ישראל היו משפדלים בקרבנות ועולות ועבודות שהיו עושים הכהנים ולוים וישראלים כדי לקשר קשרים ולהאיר אורות. ולאחר שנחרב בית המקדש, נחשף האור, והלבנה לא הוארה מן השמש, והשמש הסתלק ממנה ולא האירה, ואין לה יום שלא שולטים בו קללות וצער וכאבים, כמו שנתבאר.

ובאותו זמן שהגיע זמן הלבנה להאיר, מה פתוב? הנה ישפיל עבדי. נאמר על הלבנה הנה ישפיל עבדי, זהו סוד האמונה. הנה ישפיל - שמתעוררת התעוררות שלמעלה, כמי שהריח ריח וכא להתעורר ולהסתפל. ירום - מצד האור העליון של כל האורות.

ירום - כמו שנאמר (ישעיה ל) ולכן ירום לרחמכם. ונשא - מהצד של אברהם. וגבה - מהצד של

אינון חברים משתפים בהדה. זפאה חולקהון בעלמא דין ובעלמא דאתי, דאינון זכו להאי למהוי חברים בהדה, עלייהו כתיב, (תהלים קכב) למען אחי ורעי וגו'.

פתח ואמר, (ישעיה נב) הנה ישפיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד. זפאה חולקהון דצדיקניא דקודשא בריהו גלי לון ארחי דאורייתא למהן בהו. תא חזי, האי קרא רזא עלאה איהו, הנה ישפיל עבדי ואוקמוה. אבל תא חזי, פד ברא קדשא בריהו הוא עלמא, עבד לה לסיהרא ואזער לה נהורהא דהא לית לה מגרמה כלום. ובגין דאזעירת גרמה, אתנהרא בגין שמשא, ובתוקפא דנהורין עלאין.

ובזמנא דהוה בי מקדשא קיים, ישראל הו משפדלין בקורבנין ועלוון ופולחנין, דהו עבדין פהני וליואי וישראלאי בגין לקשרא קשרין ולאנהרא נהורין. ולבתר דאתחרב בי מקדשא אתחשף נהורא, וסיהרא לא אתנהירת מן שמשא, ושמשא (דף קפא ע"ב) אסתלק מנה ולא אתנהרא, ולית לה יומא דלא שלטא ביה לווטין וצערין וכאבין פמה דאתמר.

ובהוא זמנא דמטי זמנא דסיהרא לאתנהרא, מה פתיב הנה ישפיל עבדי, עליה דסיהרא אתמר הנה ישפיל עבדי דא הוא רזא דמהימנותא. הנה ישפיל, דאתער אתערוותא לעילא כמאן דארח ריחא ואתי לאתערא ולאסתפל. ירום, מסטרא דנהורא עלאה דכל נהורין.

ירום, פמה דאת אמר, (ישעיה ל) ולכן ירום לרחמכם. ונשא, מסטרא דאברהם. וגבה, מסטרא דיצחק. מאד, מסטרא דייעקב.

יִצְחָק. מֵאֵד - מֵצֵדוֹ שֶׁל יַעֲקֹב.
וְאִף עַל גַּב שְׂבָאוֹהוּ, וְהִפְלֵ אֶחָד
בְּסוּד שֶׁל הַחֲכָמָה.

וּבִאוּתוֹ זְמַן יַעֲזֹר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא הַתְּעוֹרְרוֹת עֲלִיזָה לְהָאִיר
לְלִבָּנָה כְּרֹאֵי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם)
וְהָיָה אֹרֶךְ הַלִּבָּנָה כְּאֹרֶךְ הַחֲמָה
וְאֹרֶךְ הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַע־עֶשְׂרִים כְּאֹרֶךְ
שְׁבַע־עֶשְׂרִים הַיָּמִים. וּמִשּׁוּם כֶּף תַּתּוֹסֵף
לָהּ רֵיחַ עֲלִיזָה, וּמִשּׁוּם כֶּף
יִתְעוֹרְרוּ אֲזַי כָּל אוֹתָם הַמֵּתִים
שֶׁהֵם בְּתוֹךְ הָעֶפֶר. וְזֶהוּ עֲבָדִי,
הַסּוּד שֶׁמִּפְתָּחוֹת רַבּוֹנוֹ בְּיָדוֹ, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (אֵל עֲבָדוֹ זֶקֶן בֵּיתוֹ, וְכִמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר)

(בְּרֵאשִׁית כד) וַיֹּאמֶר אֲבִרְהֶם אֵל
עֲבָדוֹ. זֶה הַלִּבָּנָה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר,
מִטְטְרוֹ"ן שֶׁהוּא עֲבָד שְׁלִיחַ רַבּוֹנוֹ.
זֶקֶן בֵּיתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים לו)
נֶעַר הָיִיתִי גַם זֶקֶנְתִּי. הַמֶּשֶׁל בְּכָל
אֲשֶׁר לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַגּוֹנִים
נִרְאִים בּוֹ יִרְ"ק וְלִבְ"ן וְאֵד"ם.
שִׁים נָא יִדָּךְ תַּחַת יָרְכִי - זֶהוּ
הַצְּדִיק, סוּד הַדְּבָר קִיּוּם הָעוֹלָם,
שֶׁהָרִי אֲזַי הָעֶבֶד הִזָּה מִמֶּנֶּה בְּסוּד
עֲלִיּוֹן לְהַחְיֹת אֶת שׁוֹכְנֵי הָעֶפֶר,
וַיַּעֲשֶׂה שְׁלִיחַ בְּרוּחַ שֶׁל מַעֲלָה
לְהַשִּׁיב הַרוּחֹת וְהַנְּשָׁמוֹת
לְמִקּוֹמָן לְאוֹתָם גּוֹפִים [שֶׁנֶּאֱמַר]

שֶׁהַתְּבִלּוֹ וְנִרְקָבוּ תַּחַת הָעֶפֶר.
וְאִשְׁבִּיעַךְ בְּיָי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם.
וְאִשְׁבִּיעַךְ - מָה זֶה וְאִשְׁבִּיעַךְ?
לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּסוּד שֶׁל שְׂבַעַה אוֹרוֹת
עֲלִיזָה, שֶׁהֵם סוּד הַשְּׁלֵמוֹת
הָעֲלִיזָה. אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה -
זֶהוּ הַגּוֹף שֶׁתַּחַת הָעֶפֶר שֵׁישׁ לוֹ
קִיּוּם לְהַקִּים מִהָעֶפֶר, שֶׁכָּל אוֹתָם
שֶׁנִּקְבְּרוּ בָּהּ וְזָכוּ לְהַקְבֹּר בְּאַרְץ
יִשְׂרָאֵל, הֵם יִתְעוֹרְרוּ בְּרֵאשׁוֹנָה,
כְּמוֹ שְׂבָאוֹנוֹ, שְׂכַתוֹב (יִשְׁעִיָּה כו)
יַחֲיוּ מִתֵּיָד, בְּרֵאשׁוֹנָה - אֵלּוֹ
הַמֵּתִים שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נִבְלַתִּי
יִקּוּמוּן - אוֹתָם הַמֵּתִים שֶׁל שְׂאָר

וְאִף עַל גַּב דְּאוּקְמוּהָ, וְכֹלָא חַד בְּרִזָּא
דְּחֲכַמְתָּא.

וּבְהַהוּא זְמַנָּא יִתְעַר קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אֶתְעֲרוּתָא עֲלָאָה לְאַנְהָרָא לָהּ
לְסִיְהָרָא כְּדָקָא יְאוּת כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (יִשְׁעִיָּה ל)
וְהָיָה אֹרֶךְ הַלִּבָּנָה כְּאֹרֶךְ הַחֲמָה וְאֹרֶךְ הַחֲמָה
יִהְיֶה שְׁבַע־עֶשְׂרִים כְּאֹרֶךְ שְׁבַע־עֶשְׂרִים הַיָּמִים. וּבִגִּין
כֶּף יִתּוֹסֵף בָּהּ רֵיחַ עֲלָאָה, וּבִגִּין כֶּף יִתְעַרְוּן
כְּדִין כָּל אֵינּוֹן מִיִּתְיָא דְאֵינּוֹן גּוֹ עֶפְרָא. וְדָא
הוּא עֲבָדִי, רִזָּא דְמִפְתָּחֵן דְמֵאֲרִיָּה בִּידֵיהּ.
כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (אֵל עֲבָדוֹ זֶקֶן בֵּיתוֹ וּבְכָמָה דְאַתְּ אָמַר),
(בְּרֵאשִׁית כד) וַיֹּאמֶר אֲבִרְהֶם אֵל עֲבָדוֹ, דָּא
סִיְהָרָא כְּמָה דְאַתְמַר, מִטְטְרוֹ"ן דְאֵיְהוּ עֲבָד
שְׁלִיחָא דְמֵאֲרִיָּה.

זֶקֶן בֵּיתוֹ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תְּהִלִּים לו) נֶעַר הָיִיתִי
גַם זֶקֶנְתִּי. הַמוֹשֵׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ, בִּגִין
דְּכָל גּוֹנִינִן אֶתְחַזּוֹן בֵּיהּ יִרְ"ק וְתוּוֹ"ר
וְסוּמְ"ק.

שִׁים נָא יִדָּךְ תַּחַת יָרְכִי, דָּא הוּא צְדִיק רִזָּא
דְּמַלְהָ, קִיּוּמָא דְעֲלָמָא. דְּהָא כְּדִין הָאִי
עֲבָד מִמֶּנָּא בְּרִזָּא עֲלָאָה לְאַחֲיָא לֹוֹן לְדִיִּירִי
עֶפְרָא וְיִתְעַבִּיד שְׁלִיחָא בְּרוּחָא דְלְעִילָא
וְלְאַתְבָּא רוּחִין וְנִשְׁמָתִין לְאַתְרֵיהוּ לְאֵינּוֹן
גּוֹפִי (ס"א דְאַתְאֲבִלוֹ) דְאַתְבָּלוֹ וְאַתְרַקְבוּ תַּחֲוֹת
עֶפְרָא.

וְאִשְׁבִּיעַךְ בְּיָי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם. וְאִשְׁבִּיעַךְ,
מֵאִי וְאִשְׁבִּיעַךְ. לְאַתְלַבֵּשׁא בְּרִזָּא
דְשִׁבַע נְהוֹרִין עֲלֵאִין דְאֵינּוֹן רִזָּא דְשְׁלִימוֹ
עֲלָאָה. אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה, דָּא הוּא גּוֹפָא
דְתַחֲוֹת עֶפְרָא דְאֵית לֵיהּ קִיּוּמָא לְאַקְמָא
מִעֶפְרָא. דְּכָל אֵינּוֹן דְאַתְקָבְרוּ בָּהּ וְזָכוּ
לְאַתְקָבְרָא בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אֵינּוֹן יִתְעַרְוּן
בְּקַדְמֵיתָא, כְּמָה דְאוּקְמִנָּא. דְכַתִּיב, (יִשְׁעִיָּה כו)

יַחֲיוּ מִתֵּיָד, בְּקַדְמֵיתָא אֵלִין

הארצות. ועל זה לאותם גופים של ישראל שנקברו שם, ולא לגופות שאר העמים עובדי עבודה זרה שהארץ נטמאה מהם.

ועל כן, אשר לא תקח אשה לבני. מה זה לבני? שכל נשמות העולם שיוצאות מאותו נהר ששופע ויוצא, הם בני לקדוש ברוך הוא. ועל זה אשר לא תקח אשה - זה הגוף. לבני - זו הנשמה. מבנות הפנעני - אלו גופות של עמים עובדי עבודה זרה שעתיד הקדוש ברוך הוא לנער אותם מהארץ הקדושה, כמו שנאמר (איוב לח) וינערו רשעים ממנה, כמי שמנער טלית מהזהמה שלה.

כי אל ארצי ואל מולדתי תלך. ארצי - זו הארץ הקדושה שהיא ראשונה לכל שאר הארצות, כמו שנתבאר. (ועל זה כי אל ארצי, זו הארץ הקדושה, שהיא שלו בין כל שאר הארצות שחלק אותם למינים אחרים), ועל זה כי אל ארצי ואל מולדתי. כיון שאמר אל ארצי, מה זה ואל מולדתי? אלא אל ארצי, כמו שנאמר. (מה זה) ואל מולדתי? אלו הם ישראל בא ראה מה פתוב, ויקח העבד - כמו שנתבאר. עשרה גמלים - אלו הם עשר דרגות שהעבד הזה שולט עליהם כמו שלמעלה. מגמלי אדניו - שהם באותו גון ממש, כמו שנתבאר, והעבד הזה שולט ונתקן בהם.

וכר טוב אדניו בידו - כל אותו טוב הריחות העליונים שיוצאים מתוך אותם אורות ומאורות עליונים. וכל טוב אדניו - אותו השמוש של השמש שנמשכה בה בלבנה.

ויקם וילך אל ארם נהרים - זהו המקום של הארץ הקדושה ששם בכתה רחל כשחרב בית

מתין דארעא דישראל. נבלתי יקומון, אינון מתין דשאר ארעאן. ועל דא לאינון גופיהון דישראל דאתקברו תמן, ולא לגופי דשאר עמין עובדי עבודה זרה דאסתאבא ארעא מינייהו.

ועל דא אשר לא תקח אשה לבני. מאי לבני. דכל נשמתין דעלמא דנפקי מההוא נהר דנגיד ונפיק, אינון בנין לקדשא בריה הוא. ועל דא אשר לא תקח אשה, דא גופא. לבני, דא נשמתא. מבנות הפנעני, אלין גופין דעמין עובדי עבודה זרה, דזמין קדשא בריה הוא לנערא לון מארעא קדישא. כמה דאת אמר, (איוב לח) וינערו רשעים ממנה. כמאן דמנער טליתא מזוהמא דילה.

כי אל ארצי ואל מולדתי תלך. ארצי, דא היא ארעא קדישא דאיהו קדמאה לכל שאר ארעין כמה דאתמר. (ועל דא כי אל ארצי דא ארעא קדישא דאיהו דליה בין כל שאר ארעין דפליג לון לממון אחרנין) ועל דא כי אל ארצי, ואל מולדתי. כיון דאמר אל ארצי מהו ואל מולדתי. אלא אל ארצי כמה דאתמר, (מהו) ואל מולדתי אלין אינון ישראל. תא חזי, מה כתיב, ויקח העבד כמה דאתמר. עשרה גמלים, אלין אינון עשרה דרגין דהאי עבד שלטא עלייהו, כגוונא דלעילא. מגמלי אדניו, דאינון כההוא גוונא ממש כמה דאתמר, והאי עבד שלטא ואתתקן בהו.

וכר טוב אדניו בידו, כל ההוא טיבו ריחין עלאין דנפקי מגו אינון נהורין ובוצינין עלאין. וכל טוב אדניו, ההוא שמושא דשמשא דאתמשכא בה בסיהרא. ויקם וילך אל ארם נהרים, דא אתר דארעא קדישא דבכת תמן רחל כד חריב בי

המקדשא. ויברך הגמלים מחויץ לעיר אל באר המים - להתחזק כחה בחזקה פראוי טרם תפנס להקים את אותם הגופים.

לעת ערב, מה זה לעת ערב? זה ערב שבת שהוא הזמן של האלף הששי. לעת ערב - כמו שנאמר (תהלים קד) ולעבודתו עדי ערב, וכתוב (ירמיהו ו) כי ינטו צללי ערב. לעת צאת השאבת - שפאותו זמן עתידים לקום ולהחיות. בראשונה מפל שאר בני העולם אותם ששואבים מימי התורה (ושואבים), כפי שיתעסקו לשאב מימי התורה, והתחזקו בעץ החיים, והם יצאו בראשונה, שעץ החיים גרם להם שיקומו בראשונה, כמו שנתבאר.

ובנות אנשי העיר יצאת, מה זה יצאת? כמו שנאמר (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל, שעתידיה הארץ לפלט ממנה כל הגופות שהם בתוכה, ועל כך כתוב יצאת. לשאב מים - לטל נשמה ולקבלה פראוי מתקנת ממקומה פראוי.

והנה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה, משום שהרי נתבאר, שכל אותן נשמות של העולם שהתקיימו בעולם הזה והשתדלו לדעת את רבונם בסוד החכמה העליונה, היא עולה ומתקיימת בדרגה עליונה על כל אותם שלא נדבקו ולא ידעו, והם מתקיימים בראשונה. וזו השאלה שעמד אותו העבד לדעת ולשאל, במה התעסקה אותה הנשמה בעולם הזה.

ואמרה אלי גם אתה שתה, אתה צריך לשפות ולהיות משקה בראשונה, ואחר כך - וגם (גמליך אשקה, משום שכל אותם שאר המרכבות, אף על גב שנשקים מהדרגה הזו, כלם

מקדשא. ויברך הגמלים מחויץ לעיר אל באר המים, לאתתקפא חילהא בתוקפהא כדקא יאות עד לא תיעול לאקמא לון לאינון גופין.

לעת ערב, מאי לעת ערב. דא ערב שבת (קפב ע"א) דאיהו זמנא דאלף שתיתאה. לעת ערב כמה דאת אמר (תהלים קד) ולעבודתו עדי ערב, וכתוב, (ירמיהו ו) כי ינטו צללי ערב. לעת צאת השאבת, דההוא זמנא זמינין למיקם ולאחייא בקדמיתא מפל שאר בני עלמא, אינון דשאבי מימיו דאורייתא (ושאבי), בגין דאתעסקו לשאבא ממיימי דאורייתא, ואתתקפו באילנא דחיי, ואינון יפקון בקדמיתא, דאילנא דחיי גרמא לון דיקומון בקדמיתא כמא דאתמר.

ובנות אנשי העיר יצאת. מאי יוצאות, כמה דאת אמר (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל, דזמינא ארעא למפלט מנה כל גופין דאינון בגווה, ועל דא כתיב יצאת. לשאב מים, לנטלא נשמתא ולקבלא לה כדקא יאות מתקנא מאתרה כדקא חזי.

והנה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה, בגין דהא אתמר, דכל אינון נשמתין דעלמא דאתקיימו בהאי עלמא ואשתדלו למנדע למאריהון ברזא דחכמתא עלאה. איהי סלקת ואתקיימת בדרגא עלאה על כל אינון דלא אתדבקו ולא ידעו, ואינון אתקיימון בקדמיתא. ודא הוא שאלתא דקאים ההוא עבד למנדע ולמשאל, במה אתעסקת ההיא נשמתא בהאי עלמא.

ואמרה אלי גם אתה שתה, אנת בעי למשתי ולאשתקיא בקדמיתא, ובתוך וגם (ל) גמליך אשקה. בגין דכל אינון שאר רתיכין אף על גב דאתשקייין מהאי דרגא,

נשקים מעבודת הצדיקים שיודעים עבודת רבונם פראוי, שתצדיקים יודעים לספק לכל דרגה ודרגה פראוי. ועל זה וגם (ג) גמליף אשקה. ודאי היא האשה אשר הכיח ה' לבן אדני. ודאי הדיא (ס"א בהתעוררות של התפלה שלי) הוא הגוף שהזדמן לאותה הנשמה העליונה.

בא ראה, שהנה נתבאר שתשוקת הזכר לנקבה עושה נשמה, ותשוקת הנקבה לזכר עולה ומתערב עמה שלמעלה, ונכללים זה עם זה ועושה נשמה. ומשום כך, היא האשה - זהו הגוף ודאי שהוא זמין לאותו רצון של הנשמה שיצאה מן הזכר.

ואותם הגופים עתידים להתעורר פראשונה, כמו שאמרנו. ולאחר שאלו יקומו, יקומו כל האחרים שבשאר הארצות ויתקיימו בקיום שלם, ויתחדשו בהתחדשות הלבנה, ויתחדש העולם כמו מקדם, ואז כתוב באותו הזמן (תהלים קד) ישמח ה' במעשיו.

ומשום כך, הנה ישפיל עבדי - להתחזיר הנשמות כל אחת ואחת למקומה. ירום ונשא וגבה מאד - מהצד של כל אותן הדרגות העליונות, כמו שאמרנו.

(ישעיה נב) כִּאֲשֶׁר שָׁמְמוּ עֲלֶיךָ רַבִּים בֶּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרָאֵהוּ וְתָאָרוּ מִבְּנֵי אָדָם, בֵּא רָאָה, שֶׁהֵנָּה נֹאמֵר שְׁכַאֲשֶׁר נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְהַשְׂכִּינָה גִלְתָּה לְתוֹךְ אַרְצוֹת נְכַרְיוֹת בֵּינֵיהֶם, מַה כְּתוּב? (שם לב) הֵן אֲרָאִים צַעְקוֹ חֲצָה מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם מֵרַ יִבְפִּיזוּ, כֹּלָם בָּכוּ עַל זֶה וְקִשְׁרוּ בְּכִיָּה וְאָבָל, וְכָל זֶה עַל הַשְׂכִּינָה שֶׁגִּלְתָּה מִמִּקְוָמָה. וְכֵמָּה שְׁהִיא מִשְׁתַּנֵּית מִכְּמוֹ שְׁהִיתָה, אַף כִּף בְּעֵלָה לֹא מְאִיר אוֹרוֹ וְהַשְׁתַּנָּה

כִּלְהוּ אֶתְשַׁקְּיִן מִפּוֹלְחָנָא דְצַדִּיקָיָא דִּידְעֵי פּוֹלְחָנָא דְמֵאֲרִיהוֹן כְּדָקָא יְאוּת. דְצַדִּיקָיָא יְדְעֵי לְסַפְקָא לְכָל דְרָגָא וְדְרָגָא כְּדָקָא יְאוּת. וְעַל דָּא וְגַם (ל) גְּמַלְיָף אֶשְׁקָה. וְדָאֵי הִיא הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הַכִּיחַ ה' לְבֶן אֲדָנִי. וְדָאֵי הִיא (ס"א בהתעוררות דעלותא דילי) אִיהוּ גּוֹפָא דְאֲזַדְמָן לְהֵהִיא נִשְׁמַתָּא עֲלָאָה.

תא חזי, דהא אתמר דתיאובתא דדכורא לגבי נוקבא עביד נשמתא. ותיאובתא דנוקבא לגבי דכורא סלקא ואתערב בהדה דלעילא ואתפליל דא בדא ועביד נשמתא. ובגין כך היא האשה. דא הוא גופא ודאי דאיהו זמינא ליהווא רעותא דנשמתא דנפקא מן דכורא.

ואינון גופין זמינין לאתערא בקדמיתא כדקאמרן. ולבתר דאלין יקומו, יקומו כל אחרנין דבשאר ארעאן, ויתקיימו בקיומא שלים, ויתחדשו בתחדשות דסיהרא, ויתחדש עלמא כמלקדמין. וכדין פתיב בההוא זמנא (תהלים קד) ישמח יי במעשיו.

ובגין כך (ישעיה נב) הנה ישפיל עבדי, לאהדרא נשמתין כל חד וחד לאתריה. ירום ונשא וגבה מאד, מסטרא דכל אינון דרגין עלאין כדקאמרן.

כאשר שממו עליך רבים בן משחת מאיש מראהו ותארו מבני אדם. (ישעיה נב)

תא חזי, דהא אתמר דכד אתחרב בי מקדשא, ושכינתא אתגלי בגו ארען נוכראין בינייהו. מה כתיב, (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חצה מלאכי שלום מר יבפיון. כלהו בכו על דא, וקשירו בכיה ואבלא. וכל דא עלה דשכינתא דאתגליא מאתרה, וכמה דאיהי

וְכָל דָּא עֲלָה דְשְׁכִינְתָּא דְאֶתְגַּלְיָא מֵאֲתָרָה, וְכֵמָּה דְאִיהִי

מִכְמוֹ שֶׁהִיא, שְׁכַתוּב (שם יג) חֲשַׁף
הַשֶּׁמֶשׁ בְּצִאתוֹ, וְעַל זֶה כָּתוּב כֵּן
מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

דָּבָר אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ
מְרֹאֵהוּ - מִהֶעֱבַד הִזָּה שֶׁהִשְׁתַּנֵּה
דְּיוֹקְנוֹ וּגְוֹנוֹ מִכְמוֹ שֶׁהִיא. דָּבָר
אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ -
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ו) אֲלֵבִישׁ שָׁמַיִם
קִדְרוֹת וְשָׁק אֲשִׁים פְּסוּתָם. שֶׁהִרִי
מִיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לֹא
עָמְדוּ הַשָּׁמַיִם בְּאוֹרָם, וְסוּד הַדָּבָר
- הַבְּרִכּוֹת לֹא שׁוֹרוֹת אֶלָּא בְּמִקּוֹם
שֶׁנִּמְצְאִים זָכָר וְנִקְבָּה, וּבְאֵרוֹהוּ
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) זָכָר וְנִקְבָּה
בְּרֵאֵם וַיְבָרֶךְ אֹתָם, וּמִשׁוּם כֵּן
מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

וְזֵרוּ כְּפָתוּב (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבֵד.
אָבוּד אוֹ נֶאֱבָד לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא
אָבֵד, שְׂאִין שׁוֹרוֹת בְּרִכּוֹת אֶלָּא
בְּמִקּוֹם שֶׁנִּמְצְאִים זָכָר וְנִקְבָּה יַחַד,
כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר. מִשׁוּם זֶה בְּאוֹתוֹ
זְמַן שֶׁלֹּא נִמְצָא הַזָּכָר עִמָּה, וְאִז
כָּל אוֹתָן נִשְׁמָוֹת שִׁיּוּצָאוֹת, לְכַלֵּן
הִיא לְהֵן שְׁנוֵי מִכְמוֹ שֶׁהִיוּ בְּזְמַן
שֶׁהִשְׁמֵשׁ מִתְחַבֵּר בְּלִבָּהּ, כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאָר. וְלָכֵן אֵלֶּה תְּלִדוֹת יַעֲקֹב
יוֹסֵף וְגו', וְנִתְבָּאָר.

וְהוּא נֶעַר, מִשׁוּם שְׂאִין נִפְרָדִים
לְעוֹלָמִים, צַדִּיק וְצַדִּיק הֵם יַחַד.
כְּמוֹ שֶׁהִיא נִקְרָאת בְּשֵׁם שֶׁל הַזָּכָר,
גַּם כֵּן הוּא נִקְרָא בְּשֵׁם שֶׁלֶּה,
שְׁכַתוּב וְהוּא נֶעַר.

אֵת בְּנֵי בְלָהָה וְאֵת בְּנֵי זְלָפָה.
בְּכֻלָּם עוֹמְדֵת לְחִדּוּשׁ אוֹתָם כְּרֵאוֹי
וְלֵהִשְׁתַּעֲשַׁע לָהֶם בְּשִׂמְחָה שְׁלוֹ.
שָׁכַל הַעֲנָפִים וְכָל הָעֵלִים, כָּלֵם
מִתְבָּרְכִים בְּשִׂמְחָתוֹ.

אֵלֶּה תְּלִדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאָר, שָׁכַל דְּמוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב
הִיָּתָה בְּיוֹסֵף, וְכָל מַה שֶׁאַרְעָ לָזֶה
אַרְעָ לָזֶה, וְשִׁנְיָהֶם הוֹלְכִים יַחַד.

מִשְׁתַּנִּית מִכְמוֹ דְהוֹת. אוֹף הָכִי בְעֵלְהָ לָא
נִהִיר נְהוּרִיָּה וְאַשְׁתַּנִּי מִכְמוֹ דְהוֹה, דְכַתִּיב,
(ישעיה יג) חֲשַׁף הַשֶּׁמֶשׁ בְּצִאתוֹ. וְעַל דָּא כְּתִיב
כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

דָּבָר אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ, מֵהֵאֵי
עָבַד דְאַשְׁתַּנִּי דְיוֹקְנִיָּה וּגְוֹנִיָּה מִכְמוֹ
דְהוֹה. דָּבָר אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ,
כְּמָה דְאֵת אָמַר, (ישעיה ו) אֲלֵבִישׁ שָׁמַיִם קִדְרוֹת
וְשָׁק אֲשִׁים פְּסוּתָם. דְהָא מִיּוֹמָא דְאֵתְחַרַּב בֵּי
מִקְדָּשָׁא לֹא קִיַּיְמוּ שָׁמַיִם בְּנִהוּרָא דְלֵהוֹן,
וְרָזָא דְמַלְהָ בְּרַכָּאן לֹא שְׂרִיין אֶלָּא בְּאֵתְרֵ
דְאַשְׁתַּפְּחוּ דְכַר וְנוֹקְבָא, וְאוֹקְמוּהָ. כְּמָה
דְאֵת אָמַר, (בראשית ב) זָכָר וְנִקְבָּה בְּרֵאֵם וַיְבָרֶךְ
אֹתָם. וּבְגִין כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

וְדָא הוּא כְּמָה דְכַתִּיב, (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבֵד,
אָבוּד אוֹ נֶאֱבָד לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אָבֵד,
דְלֹא שְׂרִיין בְּרַכָּאן אֶלָּא בְּאֵתְרֵ דְאַשְׁתַּפְּחוּ
דְכַר וְנוֹקְבָא כְּחֻדָּא כְּמָה דְאֵתְמַר. בְּגִין דָּא
בְּהוּא זְמַנָּא דְלֹא אִשְׁתַּפַּח (דף קפב ע"ב) דְכוּרָא
בְּהָדָה, וְכַדִּין כָּל אֵינוֹן נִשְׁמָתִין דְנִפְקִי כְּלֵהוּ
הוּי לְהוּ שְׁנוּיָא מִכְמוֹ דְהוּ בְּזְמַנָּא דְשִׁמְשָׁא
אֵתְחַבֵּר בְּסִיְהָרָא כְּמָה דְאֵתְמַר. וְעַל דָּא אֵלֶּה
תְּלִדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף וְגו' וְאֵתְמַר.

וְהוּא נֶעַר, בְּגִין דְלֹא מִתְפָּרְשִׁין לְעֵלְמִין,
צַדִּיק וְצַדִּיק כְּחֻדָּא אֵינוֹן, כְּמָה
דְאֵיהִי אֵתְקִרִיָּאת בְּשִׁמְאָא דְדְכוּרָא, הָכִי נְמִי
אֵתְקִרִי אֵיהוּ בְשִׁמְאָא דִילָהּ דְכַתִּיב וְהוּא נֶעַר.
אֵת בְּנֵי בְלָהָה וְאֵת בְּנֵי זְלָפָה, בְּכֻלְהוּ
קִיַּיְמָא לְחִדְתָּא לוֹן כְּדָקָא יְאוֹת
וְלֹא־שְׁתַּעֲשַׁע לוֹן בְּחֻדָּה דִילֵיהּ. דְכֻלְהוּ
עֲנַפִּין וְכֻלְהוּ עֲלִין, כְּלֵהוּ מִתְבָּרְכִין בְּחֻדָּה
דִילֵיהּ.

אֵלֶּה תְּלִדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, כְּמָה דְאֵתְמַר דְכָל דְיוֹקְנָא דְיַעֲקֹב הִיא בֵּיה

וזהו הסוד של האות ו"ו, ששניהם
הולכים יחד, משום שהם סוד
אחד ודמות אחת.

ויבא יוסף את דבתם רעה, הרי
פרשוקה שהיה אומר לאביו עליהם
שהיו אוכלים איבר מבעלי חיים
כשהם חיים. ויבא יוסף את דבתם
רעה, וכי זה במנזן היו אותם בני
השפחות, איך היו מזלזלים בהם
בני לאה, ואיך היו אוכלים איבר
מן החי והיו עוברים על מצות
רבונם, שהרי צוה על בני נח
מצוה זו, כמו שנאמר (בראשית ט) אף
בשר בנפש דמו לא תאכלו, והם
היו אוכלים אותם ועוברים על
מצות רבונם? אלא יוסף היה
אומר, ועל זה נענש.

רבי יהודה אומר, את דבתם רעה -
כמו שבארוהו שנתנו עיניהם
בבנות הארץ, וזהו דבתם רעה,
להיניק את כל אותן הדרגות
שאינן קדושות (ר"א אף על גב) שבאות
מצד הטמאה.

וישראל אהב את יוסף מפל בניו
כי בן זקנים הוא לו ועשה לו
פתנת פסים. רבי אלעזר פתח
ואמר, (ישעיה כו) לך עמי בא
בחדריה וסגר דלתך בעדך חבי
כמעט רגע עד יעבר זעם. לך עמי
בא בחדריה.

בא ראה כמה אוהב הקדוש ברוך
הוא את ישראל, ובשכיל אהבתם
שאוהב אותם על כל העמים
עובדי עבודת כוכבים ומזלות,
הזהיר אותם ורוצה לשמר אותם
בכל מה שהם עושים.

בא ראה, שלש פעמים יש ביום
שהדין שורה בעולם, וכשבא
אותו הזמן, צריך האדם להזהר
ולהשמר שלא יפגע בו אותו

ביוסף, וכל מה דאירע להאי אירע להאי,
ותרווייהו כחדא אזלי. ודא הוא רזא דאת
ו"ו דאזלי תרווייהו כחדא, בגין דאינון רזא
חדא ודיוקנא חדא.

ויבא יוסף את דבתם רעה, הא אוקמוה
דהוה אומר לאבוי עלייהו דהוה אכלי
שויפא מבעלי חיים כד אינון חיים. ויבא
יוסף את דבתם רעה, וכי הא במנינא הו
אינון בני שפחות, היך הו מזלזלין בהו
בני לאה, והיך הו אכלין אבר מן החי והו
עברין על פקודא דמאריהו. דהא פקיד על
בני נח פקודא דא. כמה דאת אמר, (בראשית ט)
אף בשר בנפש דמו לא תאכלו, ואינון הו
אכלי ליה ועברין על פקודא דמאריהו.
אלא יוסף הוה קאמר, ועל דא אתענש.

רבי יהודה אומר, את דבתם רעה, כמה
דאוקמוה דיהבי עיניהו בבנות ארעא,
ודא הוא דבתם רעה. לזנקא לכל אינון
דרגין דלא קדישין (ר"א ל"ג אף על גב) דאתיין
מסטרא מסאבא:

וישראל אהב את יוסף מפל בניו כי בן
זקנים הוא לו ועשה לו פתנת
פסים. רבי אלעזר פתח ואמר, (ישעיה כו) לך
עמי בא בחדריה וסגר דלתך בעדך חבי
כמעט רגע עד יעבר זעם. לך עמי בא
בחדריה.

תא חזי, כמה קדשא בריה הוא רחים לון
לישראל. ובגין רחימותא דלהו
דרחים לון על כל עמין עובדי עבודת
כוכבים ומזלות, אזהר לון, ובעי לנטרא לון
בכל מה דאינון עבדין.

תא חזי, תלת זמנין אית ביומא דדינא שריא בעלמא, וכד אתי ההוא

הדין, והם זמנים ידועים, והרי בארוה.

משום שהרי כשעולה הבקר, אברהם מתעורר בעולם ואחזו את הדין לקשר אותו עמו, ובראשית שלש השעות הראשונות נוסע הדין ממקומו להתעורר בו ביצקב, עד שמתעוררת תפלת המנחה שמתחילה את הדין למקומו, ומתעורר הדין שלמטה להתקשר בדין של מעלה, שהרי אז נקשר דין עם דין, וצריך להזהר.

עוד, כשהדין מתעורר בעולם והמות נמצא בעיר, לא צריך האדם ללכת יחידי בשוק, והרי בארנו את הדברים, אלא צריך לסגור את עצמו שלא יצא החוצה, כמו שבארוהו בנח שסגר את עצמו בתבה שלא ימצא לפני המשחית. ועל זה לך עמי בחדרך, סגר את עצמך, וסגר דלתך בעדך, שלא יתראה לפני המשחית. חבי כמעט רגע עד יעבר זעם, שאחר שעובר הדין אין רשות למשחית להשחית.

בא ראה, שהקדוש ברוך הוא בשביל האהבה שהוא אוהב את ישראל וקרב אותם אליו, כל שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות שונאים את ישראל, משום שהם מרחקים וישראל קרובים.

ובא ראה, משום האהבה שאהב יעקב את יוסף יותר מאחיו, אף על גב שכלם היו לו אחים, מה כתוב? ויתנפלו אתו להמיתו. כל שכן העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות לישראל.

לו שהגלה מאביו, וגלה אביו

זמנא, מיבעי ליה לבר נש לאזדהרא ולאסתמרא דלא יפגע ביה ההוא דינא, ואינון זמנין ידיען והא אוקמוה.

בגין דהא כד סליק צפרא, אברהם אתער בעלמא, ואחיד ליה לדינא לקשרא ליה בהדיה. ובשירותא דתלת שעי קמיייתא נטיל דינא מאתריה לאתערא ביה ביצקב, עד דאתער צלותא דמנחה דאהדר דינא לאתריה, ואתער דינא דלתתא לאתקשרא בדינא דלעילא. דהא כדין אתקשר דינא בדינא ובעי לאזדהרא.

תו כד דינא אתער בעלמא ומותא אשתפח במתא, לא ליבעי ליה לבר נש למיהף יחידי בשוקא והא אוקימנא מלי. אלא בעי לאסגרא גרמיה דלא יפוק לבר, פמה דאוקמוה בנח דאסגר גרמיה בתיבותא דלא ישתפח קמי מחבלא.

ועל דא לך עמי בא בחדריך, אסגר גרמך. וסגור דלתך בעדך, דלא יתחזי קמיה דמחבלא. חבי כמעט רגע עד יעבור זעם, דבתר דאעבר דינא לית ליה רשו למחבלא לחבלא.

תא חזי, דקדשא ברין הוא, בגין רחימותא דאיהו רחים לון לישראל וקריב לון לגביה, כל שאר עמין עובדי כוכבים ומזלות שונאין לון לישראל. בגין דאינון מתרחקין וישראל קריבין.

והא חזי, בגין רחימותא דרחים יעקב ליוסף יתיר מאחוי, אף על גב דכלהו הוו ליה אחין, מה כתיב ויתנפלו אותו להמיתו, כל שכן עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות לישראל.

תא חזי, פמה גרים ליה ההוא רחימותא

בא ראה פמה גרמה לו אותה אהבה שאהב אותו יותר, שגרים

עמו, וגרם להם גלות ולשכינה
שגלתה ביניהם, ואף על פי
שנגזרה הגזרה, ובארורה
שבשכיל כתנת הפסים שעשה לו
יותר, מה כתוב? ויראו אהיו.

ויחלם יוסף חלום וגו'. רבי חייא
פתח ואמר, (במדבר יב) ויאמר שמעו
נא דברי אם יהיה נביאכם ה'
במראה אליו אתודע בחלום
אדבר בו. בא ראה פמה דרגות
לדרגות עשה הקדוש ברוך הוא,
כלם עומדים זה על זה, דרגה על
דרגה, זו למעלה מזו, וכלן יונקות
אלו מאלו פראוי להם, אלו מימין
ואלו משמאל, וכלם ממנות אלו
על אלו הכל פראוי.

בא ראה, כל נביאי העולם, כלם
יונקים מצד אחד מתוך שתי
דרגות ידועות, ואותן הדרגות היו
נראות בתוך האספקלריה שאינה
מאירה, שפתוב במראה אליו
אתודע. מה היא המראה? כמו
שנאמר (שמראה) המראה שכל
הגוונים נראים בתוכה, וזוהי
האספקלריה שאינה מאירה.
בחלום אדבר בו, זהו אחד
מששים בנבואה, כמו שבאררהו,
והיא הדרגה הששית מאותה
הדרגה של נבואה, והיא הדרגה
של גבריאל שממנה על החלום,
והרי נתבאר.

בא ראה, כל חלום שהוא פראוי,
בא מן הדרגה הזו, ועל פן אין לך
חלום שלא יתערבו בו דברים
פוזבים, כמו שבארנו. ומשום כך
מהם אמת ומהם פוזבים, ואין לך
חלום שאין בו מצד זה ומצד זה.
ומשום שיש בחלום הכל כמו
שאמרנו, כל החלומות שבעולם
הולכים אחר פתרון הפה,
ובאררהו שפתוב (בראשית מא) ויהי
כאשר פתר לנו פן היה. מה

דרחים ליה יתיר, דגרם ליה דאתגלי מאבוי,
ואתגלי אבוי בהדיה, וגרם להו גלותא (ד)
קפג ע"א) ולשכינתא דאתגליא בינייהו. ואף
על גב דאתגזירת גזרה, ואוקמוה דבגין
כתנת פסים דעבד ליה יתיר, מה כתוב ויראו
אהיו:

ויחלם יוסף חלום וגו', רבי חייא פתח
ואמר, (במדבר יב) ויאמר שמעו נא דברי
אם יהיה נביאכם יי במראה אליו אתודע
בחלום אדבר בו. תא חזי, פמה דרגין
לדרגין עבד קדשא ברוך הוא, וכלהו קיימי
דא על דא. דרגא על דרגא, דא לעיל מן
דא, וכלהו ינקין אלין מן אלין פדקא חזי
לון, אלין מימינא ואלין משמאלא, וכלהו
אתמנן אלין על אלין, פלא כדקא יאות.

תא חזי, פל נביאי דעלמא כלהו ינקי
מסטרא חדא, מגו תרין דרגין ידיען,
ואינון דרגין הוו אתחזיין בגו אספקלריאה
דלא נהרא, דכתיב במראה אליו אתודע,
מאי הוא מראה, פמה דאתמר (ד"א ל"ג דמראה)
חזו דכל גוונן אתחזיין בגווה, ודא היא
אספקלריא דלא נהרא. בחלום אדבר בו,
דא הוא חד משתי בנבואה פמה דאוקמוה.
ואיהו דרגא שתיטאה מההוא דרגא דנבואה
ואיהו דרגא דגבריאל דממנא על חלמא
והא אתמר.

תא חזי, פל חלמא דאיהו כדקא יאות
מהאי דרגא קא אתיא, ועל דא לית לך
חלמא דלא יתערבון עמיה מלין פדיבין,
פמה דאוקימנא, ובגין כך מנייהו קשוט
ומנייהו כדיבן, ולית לך חלמא דלא אית
ביה מהאי גיסא ומהאי גיסא.

ובגין דאית ביה בחלמא כלא כדאמרן, פל חלמין דעלמא אזלין בתר

הטעם? משום שיש בחלום כּוֹב וְאִמָּת, וְהַדְּבוּר שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, וּמִשׁוּם כִּף צְרִיף הַחֲלוּם פִּתְרוֹן טוֹב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מִשׁוּם שֶׁכָּל חֲלוּם הוּא מֵהַמְּדַרְגָּה שְׁלֹמֶטְהָ, וְהַדְּבוּר שׁוֹלֵט עָלָיו, וּמִשׁוּם כִּף כָּל חֲלוּם הוֹלֵךְ אַחַר הַפִּתְרוֹן.

פִּתַּח וְאָמַר, (איוב לב) בַּחֲלוּם חֲזִיוֹן לִילָה בְּנִפְל תִּרְדְּמָה עַל אַנְשִׁים בַּתְּנוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב אֲזִי יִגְלֶה אֲזַן אַנְשִׁים וּבְמִסְרָם יַחְתֵּם. בֹּא רֵא, כִּשְׁעוֹלָה אָדָם לְמִטָּתוֹ, הוּא צְרִיף לְהַמְלִיף עָלָיו מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כִּף יֹאמַר פְּסוּק אַחַד שֶׁל רַחֲמִים, וּבְאַרְוֵהוּ הַחֲבָרִים. מִשׁוּם שֶׁהֵנָּה פֶּאֶשֶׁר אָדָם יִשֵּׁן עַל מִטָּתוֹ, הֵנָּה נִשְׁמָתוֹ יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ וְהוֹלֶכֶת וּמִשׁוֹטְטֵת לְמַעְלָה, כָּל אַחַד וְאַחַד כְּפִי דְרָכּוֹ, וְכִף עוֹלָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר. מַה כְּתוּב? בַּחֲלוּם חֲזִיוֹן לִילָה, כִּשְׁבָנֵי אָדָם שׁוֹכְבִים בְּמִטָּתָם יִשְׁנִים וְהַנְּשָׁמָה יוֹצֵאת מֵהֶם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב בַּתְּנוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב אֲזִי יִגְלֶה אֲזַן אַנְשִׁים. וְאֲזִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹדִיעַ לַנְּשָׁמָה, בְּאוֹתָהּ הַדְּרָגָה שְׁעוֹמְדָת עַל הַחֲלוּם, אוֹתָם הַדְּבָרִים שְׁעֵתִידִים לְבֹא עַל הָעוֹלָם, אוֹתָם הַדְּבָרִים כְּפִי אוֹתָם הַהִרְהוּרִים שֶׁל לְבוֹ, מִשׁוּם שֶׁאָדָם נוֹטֵל דְּרָךְ שֶׁל תּוֹכְחוֹת הָעוֹלָם.

מִשׁוּם שֶׁהֵנָּה לֹא מוֹדִיעִים לְאָדָם בְּעוֹד שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּכַח הַגּוֹרֵף (נ"א שֶׁל הַרִיחַ) כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, אֲלֵא מִלְאָף מוֹדִיעַ לַנְּשָׁמָה, וְהַנְּשָׁמָה לְאָדָם, וְאוֹתוֹ הַחֲלוּם הוּא מְלַמְעֵלָה, כִּשְׁתִּנְשָׁמוֹת יוֹצֵאוֹת מִן הַגּוֹפִים וְעוֹלוֹת כָּל אַחַת וְאַחַת כְּפִי דְרָכָה. וְכַמָּה דְרָגוֹת עַל דְּרָגוֹת בְּסוֹד הַחֲלוּם, כִּלְפִי בְּסוֹד הַחֲכָמָה. וּבֹא וּרְאֵה, הַחֲלוּם

פֶּשְׁרָא דְפּוֹמָא, וְאוֹקְמוּהָ. דְכִתְיָב, (בראשית מא) וַיְהִי כֹאֲשֶׁר פָּתַר לָנוּ כֵּן הָיָה. מָאֵי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִית בֵּיהּ בַּחֲלָמָא כְּדִיבּוּ וּקְשׁוּט, וּמְלָה שְׁלֵטָא עַל כְּלָא, וּבְגִין כִּף בְּעֵי חֲלָמָא פֶּשְׁרָא טְבָא. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּגִין דְּכָל חֲלָמָא מְדַרְגָּא דְלִתְתָא אִיהוּ, וְדְבוּר שְׁלֵטָא עָלֵיהּ.

וּבְגִין כִּף כָּל חֲלָמָא אֲזֵלָא בְּתַר פֶּשְׁרָא. פִּתַּח וְאָמַר, (איוב לג) בַּחֲלוּם חֲזִיוֹן לִילָה בְּנִפְל תִּרְדְּמָה עַל אַנְשִׁים בַּתְּנוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב אֲזִי יִגְלֶה אֲזַן אַנְשִׁים וּבְמִסְרָם יַחְתֵּם. תָּא חֲזִי, כִּד סְלִיק בְּרַשׁ לְעַרְסִיָּה, מִיבְעֵי לִיהּ לְאַמְלָכָא עָלֵיהּ מַלְכוּתָא דְשָׁמַיָא בְּקַדְמִיתָא, וּלְבִתְרָא יִימָא חַד פְּסוּקָא דְרַחֲמֵי וְאוֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא. בְּגִין דְּהָא כִּד בְּרַשׁ נִשְׁנָאִים עַל עַרְסִיָּה, הָא נִשְׁמָתִיהּ נִפְקָא מִגְּיָה וְאַזְלָא וְשִׁטָּא לְעֵילָא, כָּל חַד וְחַד כְּפּוּם אֲרַחֲיָה וְהִכֵּי סְלִיקַת כְּמָה דְאַתְמָר.

מַה כְּתִיב, בַּחֲלוּם חֲזִיוֹן לִילָה. כִּד בְּנֵי נֶשְׂאָ שְׁכָבֵי בְּעַרְסִיָּהוּ נִיִּימִין וְנִשְׁמָתָא נִפְקַת מִגְּיָהוּ. הָדָא הוּא דְכִתְיָב, בַּתְּנוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב אֲזִי יִגְלֶה אֲזַן אַנְשִׁים. וְכַדִּין קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא אוֹדַע לָהּ לְנִשְׁמָתָא בְּהוּא דְרָגָא דְקִיִּימָא עַל חֲלָמָא, אֵינּוּן מְלִין דְזַמִּינִין לְמִיתֵי עַל עֲלָמָא אוֹ אֵינּוּן מְלִין כְּפּוּם אֵינּוּן הַרְהוּרִין דְלִבֵּיהּ. בְּגִין דְּבַר נִשְׁטִיל אֲרַחָא דְתוֹכְחֵי דְעֲלָמָא.

בְּגִין דְּהָא לֹא מוֹדִיעִין לִיהּ לְבַר נִשְׁ בְּעוֹד דְּאִיהוּ קָאִים בְּתוֹקְפָא דְגּוֹפָא (נ"א דְרוּחָא) כִּדְקִאֲמַרְן, אֲלֵא מִלְאָכָא אוֹדַע לְנִשְׁמָתָא וְנִשְׁמָתָא לְבַר נִשְׁ. וְהוּא חֲלָמָא אִיהוּ מְלַעֵילָא, כִּד נִשְׁמָתִין נִפְקִין מִגּוֹפֵי וְסְלִקִין כָּל חַד וְחַד כְּפּוּם אֲרַחֲיָה. וְכַמָּה דְרָגִין עַל דְרָגִין, בְּרִזָּא דְחֲלָמָא כְּלָהוּ בְּרִזָּא דְחֲכָמָתָא.

דְרָגָה אַחַת, הַמְרָאָה דְרָגָה אַחַת, הַנְּבוּאָה דְרָגָה אַחַת, וְכֻלָּם דְרָגוֹת לְדְרָגוֹת אֵלֶּה עַל אֵלֶּה.

וַיַּחְלִימוּ יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגִּד לְאָחִיו וַיֹּסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֲתוּ עַל חֲלוֹמוֹתָיו. מִכָּאֵן שְׂלֵא צְרִיף הָאָדָם לומר אֵת חֲלוֹמוֹ רַק לְאוֹתוֹ הָאָדָם שְׂאוֹהֵב אוֹתוֹ, וְאִם לֹא - הוּא גוֹרֵם לוֹ. שְׂאֵם אוֹתוֹ הַחֲלוֹם מִתְהַפֵּף לְגוֹן אַחַר - הוּא גוֹרֵם לְסַלְקוֹ

בֵּא רֵאָה שְׂיוֹסֵף אָמַר אֵת הַחֲלוֹם לְאָחִיו, וְעַל כֵּן גָּרְמוּ לוֹ לְסַלֵּק אֵת חֲלוֹמוֹ עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנִים שֶׁהִתְעַכֵּב. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, מִנֵּיין לָנוּ? שְׁפָתוֹב וַיֹּסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֲתוּ. מַה זֶה שָׁנָא אֲתוּ? שְׁגָרְמוּ לוֹ בְּזֵה קְטְרוּגִים.

מַה פְּתוּב? וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי. שְׂרַצָּה מֵהֶם שְׂיִשְׁמַעוּ לוֹ, וְהוּא הוֹדִיעַ לָהֶם אוֹתוֹ הַחֲלוֹם, שְׂאֵלְמָלָא הֵם שְׁהַפְּכוּ אוֹתוֹ לְגוֹן אַחַר - כֶּף הַתְּקִיָּם, וְהֵם הַשִּׁיבוּ וְאָמְרוּ, הַמְלִיף תְּמַלִּיף עֲלֵינוּ אִם מְשׁוּל תְּמַשְׁל בְּנוּ? מִיָּד אָמְרוּ לוֹ אֵת פֶּשֶׁר הַחֲלוֹם וְגִזְרוּ גִזְרָה, וּמִשׁוּם כֶּף וַיֹּסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֲתוּ.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי הֵיוּ מְצוּיִים לְפָנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, הִנֵּה שְׁנֵינוּ, חֲלוֹם שְׂלֵא נִפְתָּר כְּמוֹ אַגְרַת שְׂלֵא נִקְרָאָה, אִם מִשׁוּם שְׁהִתְקִים וְהוּא לֹא יָדַע, אוֹ שְׂלֵא הַתְּקִים כָּלָל. אָמַר לוֹ, הַתְּקִים וְלֹא נוֹדַע, שְׁהָרִי אוֹתוֹ הַחֲלוֹם תְּלוּי עֲלָיו כַּח, וְהוּא לֹא נוֹדַע וְלֹא יָדוּעַ אִם הַתְּקִים וְאִם לֹא הַתְּקִים.

וְאֵין לָךְ דְּבַר בְּעוֹלָם שְׂטָרָם יָבֵא לְעוֹלָם שְׂאֵינוּ תְּלוּי בְּחֲלוֹם אוֹ עַל יְדֵי כְרוּז, שְׁהָרִי נֹאמַר שְׂכַל דְּבַר וְדְבַר בְּטָרָם יָבֵא לְעוֹלָם מְכַרְזִים

וְתָא חֲזִי, חֲלוֹם דְרָגָא חֲדָא, מְרָאָה דְרָגָא חֲדָא, נְבוּאָה דְרָגָא חֲדָא, וְכֻלְהוּ דְרָגִין לְדְרָגִין אֵלֵיךְ עַל אֵלֵיךְ.

וַיַּחְלִימוּ יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגִּד לְאָחִיו וַיֹּסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֲתוּ עַל חֲלוֹמוֹתָיו. מִהֶכָּא דְלֵא מִיבְעֵי לִיהַּ לְבַר נָשׁ לְמִימַר חֲלַמְיָה בַר לְהַהוּא בַר נָשׁ דְרָחִים לִיהַּ, וְאִי לָאוּ, אִיהוּ גָרִים לִיהַּ. דְאִי הַהוּא חֲלַמָּא מִתְהַפֵּף לְגוֹנוֹנָא אַחֲרָא, אִיהוּ גָרִים לְסַלְקָא.

תָּא חֲזִי, דִּיֹּסֵף אִיהוּ אָמַר חֲלַמָּא לְאַחוּהִי, וְעַל דָּא גָּרְמוּ לִיהַּ לְסַלְקָא חֲלַמְיָה תְרִין וְעֶשְׂרִין שָׁנִין דְאִתְעַכֵּב. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, מִנֵּיין דְכִתִּיב וַיֹּסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֲתוּ. מָאִי שָׁנָא אֲתוּ, דְגָרְמוּ לִיהַּ קְטְרוּגִין בְּדָא.

מַה פְּתִיב, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה (דף קפג ע"ב) אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי, דְּבַעַא מְנַיְיָהוּ דִּישְׁמַעוּן לִיהַּ. וְאִיהוּ אוֹדַע לָהּ הַהוּא חֲלַמָּא, דְאֵלְמָלָא אֵינוּן דְאֵהֶפְכוּ לִיהַּ לְגוֹנוֹנָא אַחֲרָא, הֵכִי אִתְקִיָּים. וְאֵינוּן אֲתִיבוּ וְאָמְרוּ הַמְלִיף תְּמַלִּיף עֲלֵינוּ אִם מְשׁוּל תְּמַשְׁל בְּנוּ. מִיָּד אָמְרוּ לִיהַּ פֶּשֶׁרָא דְחֲלַמָּא וְגִזְרוּ גִזְרָה, וּבְגִין כֶּף וַיֹּסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֲתוּ.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי הוּוּ שְׂכִיחֵי קְמִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר רַבִּי חִיָּיא, הָא תְנִינָן חֲלַמָּא דְלֵא אִתְפֶּשֶׁר, פְּאַגְרַתָּא דְלֵא מִתְקַרְיָא. אִי בְגִין דְאִתְקִיָּים וְאִיהוּ לֹא יָדַע, אוֹ דְלֵא אִתְקִיָּים כָּלָל. אָמַר לִיהַּ, אִתְקִיָּים וְלֹא אִתְיָדַע, דְהָא הַהוּא חֲלַמָּא חִילָא תְלִיָּא עֲלֵיהַּ, וְאִיהוּ לֹא אִתְיָדַע וְלֹא יָדַע, אִי אִתְקִיָּים אִי לֹא אִתְקִיָּים.

וְלִית לָךְ מְלָה בְעֵלְמָא דְעַד לֹא יִיתִי לְעֵלְמָא, דְלֹאוּ אִיהִי תְלִיָּיא בְּחֲלַמָּא

אוֹ עַל יְדָא דְכְרוּזָא. דְהָא אִתְמַר דְכָל מְלָה וּמְלָה עַד לֹא יִיתִי לְעֵלְמָא,

עליו בְּרָקִיעַ, ומשם מתפשט בעולם ונתן על ידי הפרוז, והכל משום שְׁפָתוֹב (עמוס א) כי לא יעשה ה' אֱלֹהִים דְּבַר כִּי אִם גְּלָה סוּדוֹ אֶל עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים, בְּזִמְנָא דְנְבִיאִים שְׁנַבִּיאִים נִמְצְאִים בְּעוֹלָם, וְאִם לֹא - אֶף עַל גַּב שְׁנַבּוּאָה לֹא שׁוּרָה, חֲקָמִים עֲדִיפִים מְנַבִּיאִים, וְאִם לֹא - נִתָּן בְּחֵלוֹם, וְאִם לֹא - הַדְּבַר נִמְצָא בְּצַפְרֵי הַשָּׁמַיִם, וְהָרִי בְּאֵרוּהָ.

וַיִּלְכּוּ אָחִיו לְרַעוֹת אֶת צֶאֱן אַבְיָהֶם בְּשָׁכֶם. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לְרַעוֹת צֶאֱן אַבְיָהֶם הָיָה צָרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה אֲ"ת נִקּוּד מַעְלִיו? לְרַבּוֹת שְׁכִינָה עִמָּהֶם, שְׁהִיא שְׁרוּיָה עִמָּהֶם, מִשׁוּם שֶׁהֵם הָיוּ עֲשָׂרָה, שְׁהָרִי יוֹסֵף לֹא הָיָה עִמָּהֶם, וּבְנִימִין הוּא קָטָן בְּבֵיתָא, וּמִשׁוּם כִּף הֵם הָיוּ עֲשָׂרָה, וּכְשֶׁהֲלָכוּ, הַשְׁכִּינָה הִיָּתָה בְּיַנְיָהֶם, וְעַל כֵּן נִקּוּד מְלַמְעָלָה. וּמִשׁוּם כִּף, בְּזִמְנָא שְׁמַכְרוּ אֶת יוֹסֵף, הַשְׁתַּתְּפוּ כָּלֶם עִם הַשְׁכִּינָה, וְשִׁתְּפוּ אוֹתָהּ עִמָּהֶם כְּשֶׁעָשׂוּ שְׁבוּעָה, וְעַד שֶׁהִתְגַּלָּה דְּבַר יוֹסֵף, לֹא שָׁרְתָה שְׁכִינָה עַל יַעֲקֹב.

וְאִם תֵּאמַר שֶׁהַשְׁכִּינָה לֹא נִמְצְאָה עִמָּהֶם - בֵּא רְאָה, שְׁכָתוֹב (תהלים קכב) שְׁשָׁם עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה'. כָּלֶם צְדִיקִים וְחַסִּידִים, הַקִּיּוּם שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, הֵם קִיּוּם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

פְּתַח וְאָמַר, (שם) שְׁמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית ה' גִּלְגָּה. אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ, שְׁדוּד הָיָה עִם לְבוֹ לְבָנוֹת הַבַּיִת, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (מלכים א-ח) וַיְהִי עִם לְבַב דָּוִד אָבִי לְבָנוֹת בֵּית לְשֵׁם ה' וְגו'. וְאַחַר כֵּף מַה כְּתוּב? רַק אִתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי אִם בְּנֶה יִצְאָה מִחֲלָצִיף הוּא יִצְאָה מִחֲלָצִיף הוּא יִבְנֶה הַבַּיִת לְשֵׁם. וְכָל יִשְׂרָאֵל הָיוּ יוֹדְעִים אֶת זֶה, וְהָיוּ אֹמְרִים מִתִּי זְמוּת

מְכַרְזֵי עַלְיָה בְּרָקִיעַ. וּמִתְמַן אֶתְפַּשֵּׁט בְּעֵלְמָא וְאֶתְיָהִיב עַל יָדָא דְכְרוּזָא. וְכֹלָא בְּגִין דְכְּתִיב, (עמוס ג) כִּי לֹא יַעֲשֶׂה יי אֱלֹהִים דְּבַר כִּי אִם גְּלָה סוּדוֹ אֶל עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים, בְּזִמְנָא דְנְבִיאִים אֲשֶׁתְּפַחוּ בְּעֵלְמָא. וְאִי לָאו, אֶף עַל גַּב דְנַבּוּאָה לֹא שְׁרִיא, חֲפִימִי עֲדִיפִי מְנַבִּיאִים. וְאִי לָאו, אֶתְיָהִיב בְּחֵלְמָא. וְאִי לָאו, בְּצַפְרֵי שְׁמַיָא מְשִׁתְּפַחֵי מְלָה וְהָא אוֹקְמוּהָ:

וַיִּלְכּוּ אָחִיו לְרַעוֹת אֶת צֶאֱן אַבְיָהֶם בְּשָׁכֶם. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לְרַעוֹת צֶאֱן אַבְיָהֶם מִיבְעֵי לִיה, מָאִי אֲ"ת נִקּוּד מְלַעֲיָלָא, לְאַסְגָּאָה עִמָּהוֹן שְׁכִינְתָא, דְּאִיְהִי עִמָּהוֹן שְׁרִיא. בְּגִין דְּאִינוֹן הוּוּ עֲשָׂרָה, דְּהָא יוֹסֵף לֹא הָוּה עִמָּהוֹן, וּבְנִימִין אִיהוּ זְעִיר בְּבֵיתָא. וּבְגִין כִּף אִינוֹן הוּוּ עֲשָׂרָה. וְכַד אָזְלוּ הוֹת שְׁכִינְתָא בְּיַנְיָהוּ, וְעַל דָּא נִקּוּד מְלַעֲיָלָא.

וּבְגִין כִּף בְּזִמְנָא דְזַבִּינוּ לִיה לְיוֹסֵף אֲשֶׁתְּתַפּוּ כְּלָהוּ בְּהָדִי שְׁכִינְתָא וְאֲשֶׁתִּיפּוּ לָהּ בְּהַדְיָהוּ כַד עֲבִידוּ אוֹמְרָה. וְעַד דְּאֶתְגַּלְיָא מְלָה דְיוֹסֵף, לֹא שְׁרִיא שְׁכִינְתָא עַלְיָה דְיַעֲקֹב. וְאִי תִימָא דְשְׁכִינְתָא לֹא אֲשֶׁתְּפַחַת עִמָּהוֹן. תָּא חֲזִי, דְכְּתִיב (תהלים קכב) שְׁשָׁם עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יי. כְּלָהוּ צְדִיקִי וְחַסִּידִי קִיּוּמָא דְכָל עֵלְמָא, קִיּוּמָא אִינוֹן לְעֵילָא וְתַתָּא.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קכב) שְׁמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית יי גִּלְגָּה. הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ, דְדוּד הָוּה עִם לְבִיָה לְמַבְנֵי בֵּיתָא. כְּמָה דְאֶתְ אָמַר, (מלכים א ח) וַיְהִי עִם לְבַב דָּוִד אָבִי לְבָנוֹת בֵּית לְשֵׁם יי וְגו'. וּלְבַתֵּר מַה כְּתִיב רַק אִתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי אִם בְּנֶה הִצְאָה מִחֲלָצִיף הוּא יִצְאָה מִחֲלָצִיף הוּא יִבְנֶה הַבַּיִת לְשֵׁם. וְכָל יִשְׂרָאֵל הָיוּ יוֹדְעִים אֶת זֶה, וְהָיוּ אֹמְרִים מִתִּי זְמוּת

דוד ויקום שלמה בנו ויבנה את הפית, ואז עמדות היו רגלינו בשערין ירושלם, אז נעלה ונקריב שם קרבנות.

ועם כל זה, אף על גב שהיו אומרים מתי ימות הזקן הזה, אזי שמחתי ושמחה היתה לי בשביל בני, שהיו אומרים שבני יקום תחתי לגמר את המצוה לבנות את הפית. אז התחיל לשבח אותה ואמר, ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו. שנינו, עשה הקדוש ברוך הוא ירושלים למטה כמו שלמעלה, וזו מתקנת [10] כנגד זו, שכתוב (שמות טו) מכוון לשבתך פעלת ה'.

הבנויה, שעתיד הקדוש ברוך הוא להוריד את ירושלים שלמעלה כראוי, ומשום כך הבנויה. שחברה לה יחדו, והרי בארצה, שחברה? הנה צריך להיות שחברו! אלא שהתחברה האם עם הבת ונהיו יחד, ובארובהו.

ונאמר ששם עלו שבטים, אלו הם קיום של העולם והתקון של העולם התחתון. ואל תאמר שהעולם התחתון לבדו, אלא אפלו של העולם העליון, שכתוב שבטי יה עדות לישראל, דוקא לישראל, משום שהם הקיום למטה, עדות הם למעלה, והכל - להודות לשם ה', להודות לשם הקדוש ברוך הוא לכל הצדדים, שכתוב להודות לשם ה'.

וימצאנו איש והנה תעה בשדה וישאלהו האיש לאמר מה תבקש. מה כתוב למעלה? ויאמר ישראל אל יוסף הלוא אחיך רעים בשכם לכה ואשלחך אליהם. וכי יעקב השלם, שהיה אוהב את יוסף מכל בניו והיה יודע שכל אחיו היו שונאים

ויבנה הפית לשמי. וכל ישראל הו' ידעי דא, והו' אמרו אימתי ימות דוד ויקום שלמה בריה ויבנה ביתא. וכדין עומדות היו רגלינו בשערין ירושלים, כדין ניסק ונקריב תמן קרבנין.

ועם כל דא, אף על גב דהו' אמרו אימתי ימות סבא דא, כדין שמחתי. וחדוה הוה לי בגין ברי, דהו' אמרי דברי יקום תחותי למגמר פקודא למבני ביתא. כדין שרי ושבח לה ואמר, ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו.

תנן עבד קדשא בריך הוא ירושלים לתפא כגוונא דלעילא, ודא מתתקנא (דא) לקבל דא דכתיב, (שמות טו) מכוון לשבתך פעלת יי. הבנויה, דזמין קדשא בריך הוא לנחתא לה ירושלים דלעילא כדקא יאות, ובגין כך הבנויה. שחברה לה יחדו, והא אוקמוה שחברה שחברו מיבעי ליה. אלא דאתחברת אמא בכרתא והו' כחדא ואוקמוה.

ואתמר. ששם עלו שבטים אלין אינון קיומא דעלמא ותקונא דעלמא תתאה, ולא תימא דעלמא תתאה בלחודוי, אלא אפילו דעלמא עלאה. דכתיב שבטי יה עדות לישראל, לישראל דייקא. בגין דאינון קיומא לתתא, סהדותא אינון לעילא. וכלא להודות לשם יי, לאודאה שמייה דקדשא בריך הוא לכל סטרין, דכתיב להודות לשם יי.

וימצאנו איש והנה תעה בשדה וישאלהו האיש לאמר מה תבקש. (דף ט"ג ע"א) מה כתוב לעילא, ויאמר ישראל אל יוסף הלוא אחיך רעים בשכם לכה ואשלחך אליהם. וכי יעקב שלימא דהוה רחים ליה

לְיוֹסֵף מִכָּל בְּנוֹי, וְהָיָה יָדַע דְּכָל אַחֵי הוּוּ סְנֵאֵינן לֵיהּ, אַמְאֵי שְׁדַר לֵיהּ לְגַבְיֵיהּ. אֶלָּא אִיהוּ לָא חָשִׁיד עַלְיֵיהּ, דְּהָיָה יָדַע דְּכָלְהוּ הוּוּ זַכְאֵינן, וְלָא חָשִׁיד לֹוּן. אֶלָּא גְרַם קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא כָּל דָּא, בְּגִין לְקִימָא גְזֵרָה דְּגְזַר בֵּין הַבְּתָרִים.

אותו, למה שלח אותו אליהם? אלא הוא לא חשד עליהם, שהיה יודע שכלם היו צדיקים ולא חשד אותם, אלא הקדוש ברוך הוא גרם את כל זה כדי לקיים את הגזרה שגזר בין הבתרים.

מְצֵאוּ בְּסִפְרֵי הַקְּדָמוֹנִים, שְׁצָרִיכִים בְּנֵי יַעֲקֹב הִלְלוּ לְשֵׁלֹט עֲלֵיו בְּטָרָם יָרַד לְמִצְרַיִם, שְׁאֵלוּ הוּוּ יָרַד לְמִצְרַיִם וְהֵם לֹא הָיוּ שׁוֹלְטִים בּוּ בְּרֵאשׁוֹנָה, יָכְלוּ הַמִּצְרַיִם לְשֵׁלֹט עַל יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָמִים, וְהַתְּקִים בְּיוֹסֵף שְׁנִמְכַר לַעֲבָד, וְהֵם שְׁלְטוּ עֲלָיו, וְאַף עַל גַּב שְׁיוֹסֵף הָיָה אַחַר כֶּף מְלָךְ וְהַמִּצְרַיִם הָיוּ עֲבָדִים שְׁלוּ, נִמְצְאוּ יִשְׂרָאֵל שְׁשֵׁלְטוּ עַל כָּלָם. **בֵּא** רָאָה שְׁיוֹסֵף הוּא הַבְּרִית הָעֲלִיּוֹנָה, כָּל זְמַן שְׁמַתְקִים הַבְּרִית, הַשְׁכִּינָה מִתְקִימָת עִם יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם כְּרָאוּי. כִּיּוֹן שְׁהַסְתַּלַּק יוֹסֵף, הַבְּרִית הָעֲלִיּוֹנָה, מִן הָעוֹלָם, אִזּוּ הַבְּרִית וְהַשְׁכִּינָה וְיִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ כָּלָם לְגִלוּת, וְהֵנָּה בְּאַרְנוֹ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת א) וְיִקָּם מְלָךְ חֹדֶשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף, וְהַכֹּל הָיָה מֵעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּרָאוּי.

אֲשַׁכְחָנָא בְּסִפְרֵי קְדָמָי, דְּבַעֲיִין אֶלִין בְּנֵי יַעֲקֹב לְשֵׁלְטָאָה עַלְוֵי עַד לָא יַחֲוֹת לְמִצְרַיִם. דְּאִילוּ הוּא יַחֲוֹת לְמִצְרַיִם, וְאִינוּן לָא שְׁלְטוּ בֵיהּ בְּקִדְמִיתָא. יָכְלֵי מִצְרָאֵי לְשֵׁלְטָאָה לְעַלְמִין עַלְיֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְאַתְקִימָא בֵיהּ בְּיוֹסֵף דְּאִזְדַּבְּן לְעַבְדָּא וְאִינוּן שְׁלְטוּ עַלְוֵי. וְאַף עַל גַּב דְּיוֹסֵף הָיָה מְלָכָא לְבֵתָר, וּמִצְרָאֵי הוּוּ עַבְדִין לֵיהּ, אֲשַׁתְּפַחוּ יִשְׂרָאֵל דְּשְׁלְטוּ עַל כָּלְהוּ.

תָּא חֲזִי, דְּיוֹסֵף דְּאִיהוּ בְּרִית עֲלָאָה, כָּל זְמַנָּא דְּאַתְקִימִים בְּרִית, שְׁכִינְתָּא אֲתְקִימִים בְּהַדְיֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם כְּדָקָא יְאוּת, כִּיּוֹן דְּאַסְתַּלַּק יוֹסֵף בְּרִית עֲלָאָה מֵעַלְמָא, כְּדִין בְּרִית שְׁכִינְתָּא וְיִשְׂרָאֵל כְּלָהוּ בְּגִלוּתָא נְפָקוּ, וְהָא אוֹקִימְנָא דְכְּתִיב (שְׁמוֹת א) וְיִקָּם מְלָךְ חֹדֶשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף. וְכֹלָא הוּוּ מֵעַם קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא כְּדָקָא יְאוּת.

בֵּא רָאָה, וְיִמְצָאָהוּ אִישׁ - זֶה גְּבְרִיאֵל. וּפְרָשׁוּהוּ, כְּתוּב כָּאֵן וְיִמְצָאָהוּ אִישׁ, וְכְתוּב שֵׁם (דְּנִיאל ט) וְהָאִישׁ גְּבְרִיאֵל אֲשֶׁר רָאִיתִי בְּחִזּוֹן בְּתַחְלָה. וְהֵנָּה תוֹעָה - תוֹעָה בְּכָל, שְׁפָטַח עַל אַחֵי שְׁהִיָּה מְבַקֵּשׁ אֶת הָאֲחִוָּה שְׁלָהֶם וְלֹא מִצָּא, וּבִקֵּשׁ אוֹתָם וְלֹא מִצָּא, וְעַל כֵּן תוֹעָה בְּכָל. וְעַל זֶה, וְיִשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה תְּבַקֵּשׁ.

תָּא חֲזִי, וְיִמְצָאָהוּ אִישׁ דָּא גְּבְרִיאֵל, וְאוֹקִמוּהּ. כְּתִיב הֵכָּא וְיִמְצָאָהוּ אִישׁ, וְכְתִיב הָתָּם (דְּנִיאל ט) וְהָאִישׁ גְּבְרִיאֵל אֲשֶׁר רָאִיתִי בְּחִזּוֹן בְּתַחְלָה. וְהֵנָּה תוֹעָה, בְּכֹלָא תוֹעָה, דְּאַבְטַח עַל אַחֵי דְהוּוּ מִתְּבַע אַחֲוָה דְלָהוּן וְלֹא אֲשַׁפַּח, וְתַבַּע לָהּ וְלֹא אֲשַׁפַּח. וְעַל דָּא תוֹעָה בְּכֹלָא, וְעַל דָּא וְיִשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה תְּבַקֵּשׁ:

ויאמר את אחי אנכי מבקש וגו'. ויאמר האיש נסעו מזה וגו'. רבי יהודה פתח (שיר ח) מי יתנף פֶּאֶחַ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ

ויאמר את אחי אנכי מבקש וגו'. ויאמר האיש נסעו מזה וגו', רבי יהודה

פּתַח, (שיר השירים ח) מִי יִתְנַף כְּאֵחַ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ אֲשַׁקֶּךָ גַּם לֹא יִבְזוּ לִי. הָאֵי קָרָא אִוּקְמוּהָ חֲבֵרְיָא, אֲבָל הָאֵי קָרָא כְּנִסְתַּי שְׂרָאֵל אֲמָרוּ לְמַלְכָּא דְשַׁלְמָא דִּילֵיהּ. מִי יִתְנַף כְּאֵחַ לִי, כְּיוֹסֵף עַל אַחִיו, שְׂאֵמֵר וְעֵתָה אֵל תִּירָאוּ אֲנִי אֲכַלְכַּל אֶתְכֶם וְאֵת טַפְכֶם. נִתְּן לְהֵם מְזוּן וְזֵן אוֹתָם בְּרַעַב. מִשׁוּם כֶּף, מִי יִתְנַף כְּאֵחַ לִי.

דְּבַר אַחֵר מִי יִתְנַף כְּאֵחַ לִי - זֶה יוֹסֵף, אֵל הַשְׂכִּינָה, שְׂנֵאֲחֵז עִמָּה וְנִדְבַק עִמָּה. יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי - שְׁהָרִי אִז אַחֵרָה וּשְׁלָמָה עִמָּהֶם. אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ - בַּחוּץ הַגְּלוּת, שְׁהֵיא בְּאֶרֶץ אַחֲרָת. אֲשַׁקֶּךָ - כְּדֵי לְהַדְבִּיק רוּחַ עִם רוּחַ. גַּם לֹא יִבְזוּ לִי - אֵף עַל גַּב שְׂאֵנִי נִמְצָאת בְּאֶרֶץ אַחֲרָת

בֵּא רָאָה שְׂיוֹסֵף, אֵף עַל גַּב שְׂאֲחִיו לֹא הָיוּ לוֹ כְּמוֹ אַחִים כְּשֶׁנֶּפֶל בִּידֵיהֶם, הוּא הָיָה לְהֵם כְּמוֹ אֵחַ כְּשֶׁנֶּפְלוּ בְּיָדוֹ, וְהָרִי פְרָשׁוּהָ שְׁכֵתוֹב (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּנְחֵם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם, כִּפֵּל הוּא דְבַר, עַל לִבָּם.

וְבֵא וְרָאָה מַה כְּתוּב, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אַחִיו. זֶה שְׁמַעוֹן וְלוֹי שְׁהֵם הָיוּ וְדָאֵי אַחִים כִּפֵּל, מִשׁוּם שְׁבָאוּ מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה, וּמִשׁוּם כֶּף רִגְזָם הוּא רִגְזוֹ שֶׁל הַרְגָּ בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׂנֵאֲמֵר (שׁ מֵט) אָרוּר אֶפֶס כִּי עָז וְעִבְרָתָם כִּי קִשְׁתָּהּ

בֵּא רָאָה אֵת סוּד הַדְּבַר, יֵשׁ רִגְזוֹ וְיֵשׁ רִגְזוֹ. יֵשׁ רִגְזוֹ שְׁהוּא מְבָרַךְ מִמַּעַלָּה וּמִמַּטָּה, וְנִקְרָא בְּרוּךְ, כְּמוֹ שְׂנֵתְבָאָר שְׁכֵתוֹב (שׁ יד) בְּרוּךְ אֲבָרָם לְאֵל עֲלִיּוֹן קִנְיָה שְׁמַיִם וְאָרֶץ, וְהָרִי פְרָשׁוּהָ. וְיֵשׁ רִגְזוֹ מְקַלְל לְמַעַלָּה וּמִמַּטָּה, כְּמוֹ שְׂנֵתְבָאָר, שְׂנִקְרָא אָרוּר, שְׁכֵתוֹב (שׁ א) אָרוּר אַתָּה מְכַל הַבְּהֵמָה

דְּאִקְרִי אָרוּר. דְּכֵתִיב, (בְּרֵאשִׁית

מִי יִתְנַף כְּאֵחַ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ אֲשַׁקֶּךָ גַּם לֹא יִבְזוּ לִי. הָאֵי קָרָא אִוּקְמוּהָ חֲבֵרְיָא, אֲבָל הָאֵי קָרָא כְּנִסְתַּי שְׂרָאֵל אֲמָרוּ לְמַלְכָּא דְשַׁלְמָא דִּילֵיהּ. מִי יִתְנַף כְּאֵחַ לִי, כְּיוֹסֵף עַל אַחִיו, דְּאֵמֵר, (בְּרֵאשִׁית א) וְעֵתָה אֵל תִּירָאוּ אֲנִי אֲכַלְכַּל אֶתְכֶם וְאֵת טַפְכֶם. יָהֵב לוֹן מְזוּנָא וְזֵן לְהוּ בְּכִפְנָא. בְּגִין כֶּף מִי יִתְנַף כְּאֵחַ לִי.

דְּבַר אַחֵר מִי יִתְנַף כְּאֵחַ לִי, דָּא יוֹסֵף, לְגַבָּה דְשְׁכִינְתָּא דְאַתְאַחַד עִמָּה וְאַתְדַּבַּק בְּהֵדָה. יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי, דְהָא כְּדִין אַחֵרָה וּשְׁלִימוֹ בְּהֵדִיָּהּ. אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ, גּוֹ גְלוּתָא, דְּאִיהוּ בְּאֶרְעָא אַחֲרָא. אֲשַׁקֶּךָ, בְּגִין לְאַתְדַּבְּקָא רוּחָא בְּרוּחָא. גַּם לֹא יִבְזוּ לִי, אֵף עַל גַּב דְּאָנָא בְּאֶרְעָא אַחֲרָא.

תָּא חֲזִי, דְּיוֹסֵף אֵף עַל גַּב דְּאַחִיו לֹא הָיוּ לֵיהּ כְּאֵחִין כִּד נֶפֶל בִּידֵיָּהּ. אִיהוּ הָוָה לוֹן כְּאֵחָא כִּד נֶפְלוּ בִּידֵיהּ, וְהָא אִוּקְמוּהָ. דְּכֵתִיב, (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּנְחֵם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם, כִּכְלָא דְבַר עַל לְבִיָּהּ.

וְתָא חֲזִי, מַה כְּתִיב וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אַחִיו, דָּא שְׁמַעוֹן וְלוֹי דְּאִינוּן הָווּ אַחִין וְדָאֵי כִכְלָא, בְּגִין דְּקָא אַתּוּ מִסְטָרָא דְּדִינָא קִשְׁתָּא. וּבְגִין כֶּף רוּגְזָא דְלֵהוּן, אִיהוּ רוּגְזָא דְקִטְלָא בְּעַלְמָא. כְּמָה דְאַתְ אֲמֵר (בְּרֵאשִׁית מֵט) אָרוּר אֶפֶס כִּי עָז וְעִבְרָתָם כִּי קִשְׁתָּהּ.

תָּא חֲזִי, רְזָא דְמַלְהָ, אִית רוּגְזָא וְאִית רוּגְזָא. אִית רוּגְזָא דְאִיהוּ מְבָרַכָא מְעִילָא וּמִתְתָּא, וְאִקְרִי בְרוּךְ, כְּמָה דְאַתְמֵר דְּכֵתִיב (בְּרֵאשִׁית יד) בְּרוּךְ אֲבָרָם לְאֵל עֲלִיּוֹן קִנְיָה שְׁמַיִם וְאָרֶץ וְהָא אִוּקְמוּהָ. וְאִית רוּגְזָא דְאִיהוּ אַתְלִטְיָא לְעִילָא וְתַתָּא, כְּמָה דְאַתְמֵר

ומכל חית השדה. ארור אפס פי
עז.

ועל הסוד הזה יש שני הרים,
שכתוב (דברים יא) ונתתה את הברכה
על הר גרזים ואת הקללה על הר
עיבל, כנגד שתי הדרגות הללו.
ועל פן זה נקרא ארור וזה נקרא
ברוך. ושמעון ולוי הם מצד הדין
הקשה, ומצד הדין הקשה החזק
יוצא רגז שמקלל.

ובא וראה, מצד הדין הקשה יוצא
רגז לשני צדדים - אחד שהתברך
ואחד שהתקלל, אחד ברוך ואחד
ארור. כמו כן מהצד של יצחק
יצאו שני בנים - אחד מברך,
ואחד שהתקלל למעלה ולמטה.
זה נפרד לצדו וזה נפרד לצדו. זה
דיורו בארץ הקדושה, וזה דיורו
בהר שעיר, שכתוב (בראשית כד) איש
ידע ציד איש שדה. זה מקומו
במקום של מדבר, חרבה ושממה,
וזה ישב אהלים, והכל כמו
שצריך.

וכשום פך שתי דרגות הן - ברוך
וארור, זה לצדו וזה לצדו. מזה
יוצאות כל הברכות של העולמות
למעלה ולמטה וכל הטוב וכל
האור וכל גאלה וכל הצלה, ומזה
יוצאות כל הקללות וכל חרב וכל
דם וכל שממה וכל הרעות וכל
הטמאה של העולם.

רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים כו)
ארחץ בנגיון כפי ואסובבה את
מזבחתך ה'. הפסוק הזה בארונהו.
אבל בא ראה פאן את סוד הדבר,
שהרי אין לך אדם בעולם שאינו
טועם את טעם המות בלילה,
ורוח הטמאה שורה על אותו
הגוף, מה הטעם? משום
שהנשמה הקדושה מסתלקת מן
האדם ויוצאת מפנו, ועל
שהנשמה הקדושה יוצאת

א) ארור אתה מפל הבהמה ומכל חית
השדה. ארור אפס פי עז.

ועל רזא דא אית תרין טורין דכתיב, (דברים
יא) ונתתה את הברכה על הר גרזים
ואת הקללה על הר עיבל, לקביל אליו תרין
דרגין. ועל דא, דא אקרי ארור, ודא אקרי
ברוך. ושמעון ולוי אינון מסטרא דדינא
קשיא, ומן סטרא דדינא קשיא תקיפא,
נפקת רוגזא דאתלטיא.

ותא חזי, מסטרא דדינא קשיא נפקי רוגזא
לתרי סטרין, חד דאתברך, וחד
דאתלטיא. (דף קפד ע"ב) חד ברוך וחד ארור.
פגוונא דא מסטרא דיצחק נפקו תרין בנים,
חד מבורך, וחד דאתלטיא לעילא ותתא.
דא אתפרש לסטריה, ודא אתפרש לסטריה.
דא דיוריה בארעא קדישא, ודא דיוריה
בטורא דשעיר. דכתיב, (בראשית כה) איש ידע
ציד איש שדה. דא אתריה באתר דמדברא
וחרבא ושממה, ודא יושב אהלים. וכלא
פגוונא דאצטריך.

ובגין פך תרין דרגין אינון, ברוך וארור,
דא לסטריה ודא לסטריה. מהאי
נפקין כל ברכאן דעלמין לעילא ותתא וכל
טיבו וכל נהירו וכל פורקן וכל שזבותא.
ומהאי נפקין כל לווטין וכל חרבא וכל
דמא וכל שממא וכל בישין וכל מסאבו
דעלמא.

רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים כו)
ארחץ בנגיון כפי ואסובבה את מזבחתך יי,
האי קרא אוקמוה. אבל תא חזי, רזא דמלה
הכא, דהא לית לך פר נש בעלמא דלא
טעים טעמא דמותא בליליא, ורוח מסאבא
שריא על ההוא גופא. מאי טעמא, בגין דנשמתא קדישא אסתלקת מניה

ומסתלקת ממנו, שורה רוח של טמאה על אותו הגוף ונטמא. כשהנשמה חוזרת לגוף, עוברת אותה הזקמה, והרי נתבאר שבידי האדם נשארת זקמת הטמאה, ועל פן אל יעביר ידו על עינו, משום שאותה רוח הטמאה שורה עליו עד שנוטל אותם, וכשנוטל ידו כראוי, אז מתקדש ונקרא קדוש.

ואיך צריך להתקדש? צריך פלי אחד למטה וכלי אחד למעלה, כדי שיתקדש מאותו שלמעלה, ואותו שלמטה שיושב בזקמה שטמאה בו. וזה הפלי לקבל טמאה, וזה להתקדש ממנו. זה ברנף וזה ארוור. ולא צריך לשפך בפית את אותם מים של הזקמה, שלא יקרב אליהם איש, שהרי בהם מתכנסים הצד שלהם, ויכול לקבל נזק מאותם המים הטמאים.

ועד שיעבר הזקמה מידו לא יברך, ובארנו. ומשום כך, בטרם יקדש האדם את ידיו בבקר, נקרא טמא. פיון שהתקדש, נקרא טהור. ומשום כך אל יטל אלא מיד שנטהרה בראשונה, שפתוב (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא. זה נקרא טהור, וזה נקרא טמא.

משום כך פלי אחד למעלה וכלי אחד למטה, זה קדוש וזה טמא. ואסור לעשות דבר עם אותם המים, אלא צריך לשפך אותם במקום שאנשים לא עוברים עליהם ולא ילין אותם בבית, שהרי פיון שנספכו בארץ, רוח הטמאה נמצאת שם ויכולה להזיק. ואם חפר להם מדרון תחת הארץ שלא יראו - יפה.

דבר נש, ונפקת מניה. ועל דנשמתא קדישא נפקת ואסתלקת מניה, שריא רוחא מסאבא על ההוא גופא ואסתאב.

וכד נשמתא אתהדרת לגופא, אתעבר ההוא זוהמא. והא אתמר ידוי דבר נש זוהמא דמסאבו אשתאר בהו. ועל דא לא יעבר ידוי על עינו, בגין דההוא רוח מסאבא שריא עלוי, עד דנטיל לון. וכד נטיל ידוי בדקא חזי, פדין אתקדש ואקרי קדוש. והיך בעי לאתקדשא. בעי חד פלי לתתא וחד פלי מלעילא, בגין דיתקדש מההוא דלעילא. וההוא דלתתא דיתב בזוהמא דמסאבו ביה. ודא כלי לקבלא מסאבו, ודא לאתקדשא מניה, דא ברנף ודא ארוור. ולא בעיין אינון מיין דזוהמא לאושדא לון בביתא, דלא יקרב בהו בר נש. דהא בהו מתפנשי סטרא דלהון, יכיל לקבלא נזקא מאינון מיין מסאבין.

ועד דיתעבר זוהמא מן ידוי לא יברך, ואוקימנא. ובגין כך, בר נש עד לא יקדש ידוי בצפרא, אקרי טמא. פיון דאתקדש אקרי טהור. ובגין כך לא יטול אלא מן ידא דאדפי בקדמיתא. דכתיב, (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא. דא אקרי טהור, ודא אקרי טמא.

בגין כך חד פלי לעילא וחד פלי לתתא, דא קדישא ודא מסאבא. ומאינון מיין אסיר למעבד בהו מידי, אלא בעי לאושדא לון באתר דבני נשא לא עברין עלייהו, ולא יבית לון בביתא. דהא כיון דאתושדן בארעא, רוחא מסאבא אשתפח תמן ויכיל לנזקא. ואי חפר לון מדרון תחות ארעא דלא יתחזון שפיר.

וְרָא יְהִיב לֹון לְנָשִׁי חֲרָשָׁא דִּיכְלוֹן
 לְאַבְאָשָׁא בְּהוּ לְבַנֵּי נָשָׁא. בְּגִין דְּאִינוּן
 מִיִּין דְּאֵתְלִטְיִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעִי
 לְדַכָּאָה לֹון לְיִשְׂרָאֵל וּלְמַהוּי קְדִישִׁין.
 דְּכִתִּיב, (יחזקאל לו) וְזָרְקֵתִי עֲלֵיכֶם מִים טְהוּרִים
 וּטְהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם

אַטְהַר אֶתְכֶם:

וַיִּקְחָהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר רַק אֵין
 בּוֹ מַיִם. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר,

(תהלים יט) תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ (מֵאן דְּכִמְיִל

מִלִּי דְאֹרִייתָא כְּאֵילוּ חֲרִיב עֲלֵמָא שְׁלִים). כְּמָה אֵית לֹון לְבַנֵּי

נָשָׁא לְאַשְׁתְּדֵלָא בְּאֹרִייתָא, דְּכָל מֵאן

דְּאַשְׁתְּדֵל בְּאֹרִייתָא לְהוּי לִיה חַיִּים בְּעֲלֵמָא

דִּין וּבְעֲלֵמָא דְאַתִּי, וְזָכִי בְּתַרִּין עֲלֵמִין.

וְאַפִּילוּ מֵאן דְּאַשְׁתְּדֵל בְּאֹרִייתָא וְלֹא

יִשְׁתְּדֵל בְּהָ לְשִׁמָּה פְּדָקָא יְאוּת, זָכִי לְאַגְר

טַב בְּעֲלֵמָא דִּין, וְלֹא דִּינִין לִיה בְּהֵוּא

עֲלֵמָא.

וְהָא חֲזִי, כְּתִיב, (משלי ג) אַרְךָ יָמִים בִּימִינָה

בְּשִׂמְאַלָּה עֶשֶׂר וְכָבוֹד. אַרְךָ יָמִים

בְּהֵוּא דְאַשְׁתְּדֵל בְּאֹרִייתָא לְשִׁמָּה, דְּאֵית

לִיה אַרְךָ יָמִים בְּהֵוּא עֲלֵמָא דְּבִיה אֹרְכָא

דִּיּוּמִין. וְאִינוּן יוּמִין אִינוּן יוּמִין וְדָאִי, תַּמָּן

אִיהוּ רַחֲצָנוּ דְּקְדוּשָׁא דְּלַעֲיֵלָא דְּאַתְרַחֲיִין בַּר

נָשׁ בְּהָאִי עֲלֵמָא לְאַשְׁתְּדֵלָא בְּאֹרִייתָא,

לְאַתְתַּקְפָּא בְּהֵוּא עֲלֵמָא (דף קפה ע"א)

בְּשִׂמְאַלָּה עוֹשֶׂר וְכָבוֹד, אַגְר טַב וְשִׁלּוּה אֵית

לִיה בְּהָאִי עֲלֵמָא.

וְכָרְ מֵאן דִּישְׁתְּדֵל בְּאֹרִייתָא לְשִׁמָּה, פַּד

נְפִיק מְהָאִי עֲלֵמָא, אֹרִייתָא אֲזֵלָא

קַמִּיה וְאַכְרֹזַת קַמִּיה וְאַגִּינַת עֲלִיה, דְּלֹא

יִקְרַבּוּן בְּהִדִּיה מְאַרִיהוּן דְּדִינָא. פַּד שְׂכִיב

גּוּפָא בְּקַבְרָא, הִיא נְטֻרַת לִיה. פַּד נִשְׁמַתָּא

וַיִּקְחָהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר

רַק אֵין בּוֹ מַיִם. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח

וְאָמַר, (תהלים יט) תּוֹרַת ה' תְּמִימָה

מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ. (מִי שְׂמִכְפֵּל דְּכָרִי תוֹרָה כְּאֵילוּ

חֲרִיב עוֹלָם שְׁלֵם) כְּמָה יֵשׁ לְבַנֵּי אָדָם

לְהִשְׁתְּדֵל בְּתוֹרָה, שְׂכָל מִי

שְׂמִשְׁתְּדֵל בְּתוֹרָה, יְהִי לּוֹ חַיִּים

בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא וְזוֹכָה

בְּשִׁנֵי עוֹלָמוֹת. וְאַפִּילוּ מִי

שְׂמִשְׁתְּדֵל בְּתוֹרָה וְלֹא מְשְׁתְּדֵל בְּהָ

לְשִׁמָּה פְּרָאוּי, זוֹכָה לְשִׁכָר טוֹב

בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֵין דְּנִים אֹתוֹ

בְּעוֹלָם הַהוּא.

וְכֹא וְרָאָה, כְּתוּב (משלי א) אַרְךָ יָמִים

בִּימִינָה בְּשִׂמְאַלָּה עֶשֶׂר וְכָבוֹד.

אַרְךָ יָמִים בְּאוֹתוֹ שְׂמִשְׁתְּדֵל

בְּתוֹרָה לְשִׁמָּה, שְׂיֵשׁ לוֹ אַרְךָ יָמִים

בְּעוֹלָם הַהוּא שְׂבּוֹ אַרְךָ הַיָּמִים,

וְאוֹתָם הַיָּמִים הֵם וְדָאִי יָמִים, שֵׁם

הוּא בְּטַחֲוֹן הַקְּדוּשָׁה שְׂלֵמְעֵלָה

שְׂבוּטָח אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה

לְהִשְׁתְּדֵל בְּתוֹרָה, לְהִתְחַזֵּק בְּעוֹלָם

הַהוּא, בְּשִׂמְאַלָּה עֶשֶׂר וְכָבוֹד, יֵשׁ

לוֹ שְׂכָר טוֹב וְשִׁלּוּה בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וְכָרְ מִי שְׂמִשְׁתְּדֵל בְּתוֹרָה לְשִׁמָּה,

כְּשִׁיּוּצָא מִן הַעוֹלָם הַזֶּה, הַתּוֹרָה

הוֹלְכַת לְפָנָיו וּמְכַרְיָהּ לְפָנָיו

וּמְגַנָּה עֲלָיו שְׁלֹא יִקְרַבוּ אֵלָיו

בְּעֲלֵי הַדִּין. כְּשִׁשׁוּכְבַּ הַגּוּף בְּקַבְר,

הִיא שׁוֹמְרַת אֹתוֹ. כְּשִׁהֲנִשְׁמָה

הוֹלְכַת לְהִסְתַּלַּק לְשׁוּב לְמִקּוּמָה,

הִיא הוֹלְכַת לְפָנָיו הַנִּשְׁמָה הַהִיא.

וְכַמָּה שְׁעָרִים נִשְׁפָּרִים מִלְּפָנָיו

הַתּוֹרָה עַד שְׁנַכְנַסַת לְמִקּוּמָה,

אֲזֵלָא לְאַסְתַּלְקָא לְמִיתָב

ועומדת על האדם עד שיתעורר בזמן שיקומו המתים של העולם, והיא מלמדת עליו סגוריה.

זהו שפתוב (משלי ו) בהתהלךך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בהתהלךך תנחה אתך - כמו שנתבאר. בשכבך תשמר עליך - בשעה ששוכב הגוף בקבר, שהרי אז בזמן שהוא נדון הגוף בקבר, ואז התורה מגנה עליו. והקיצות היא תשיחך - כמו שנתבאר, בזמן שיתעוררו המתים של העולם מן העפר, היא תשיחך להיות עליך סגור.

רבי אלעזר אמר, היא תשיחך, מה זה היא תשיחך? משום שאף על גב שעכשו יקומו מהעפר, התורה לא תשפח מהם, שהרי אז ידעו את כל אותה התורה שעזבו כשהסתלקו מן העולם הזה. אותה התורה שמורה מאותו זמן, ותפגס למעיהם כמו מקדם, והיא תדבר במעיהם.

וכך הדברים מתקנים יותר מכמו שהיו בראשונה, שהרי כל אותם הדברים שהוא לא יכל להשיג אותם כראוי והוא השתדל בהם ולא נדבק בהם - כלם נכנסים למעיו מתקנים והתורה תדבר בו. זהו שפתוב והקיצות היא תשיחך. רבי יהודה אמר, כמו זה כל מי שמשפדל בתורה בעולם הזה, זוכה להשתדל בה לעולם הבא, והנה נתבאר.

בא ראה, אותו האיש שלא זוכה להשתדל בעולם הזה בתורה והוא הולך בחשכה, כשיוצא מן העולם הזה, נוטלים אותו ומכניסים אותו לגיהנם למקום הפתתון, שלא יהיה מרחם עליו, שנקרא בור שאון טיט הינו, כמו

לאתרה, איהי אזלא קמה דהיא נשמתא. וכמה תרעין אתברו מקמה דאורייתא עד דעאלת לדוכתה. וקיימא עליה דבר נש עד דיתער בזמנא דיקומון מתייא דעלמא, ואיהי מלפא סניגורא עליה.

הרא הוא דכתיב, (משלי ו) בהתהלךך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בהתהלךך תנחה אתך, כמה דאתמר. בשכבך תשמר עליך, בשעתא דשכיב גופא בקברא, דהא כדין בההוא זמנא אתדן גופא בקברא וכדין אורייתא אגינת עליה. והקיצות היא תשיחך כמה דאתמר בזמנא דיתערון מתי עלמא מן עפרא. היא תשיחך למהוי סניגוריא עלך.

רבי אלעזר אמר, היא תשיחך. מאי היא תשיחך. בגין דאף על גב דהשתא יקומו מעפרא, אורייתא לא יתנשי מנהון. דהא כדין ינדעון כל ההיא אורייתא דשבקו כד אסתלקו מהאי עלמא, ההיא אורייתא נטירא מההוא זמנא ותיעול במעיייהו כמלקדמין ואיהי תמלל במעיייהו.

וכך מלין מתתקנן יתיר מפמה דהו בקדמיתא, דהא כל אינון מלין דאיהו לא יכיל לאדבקא לו פדקא יאות ואיהו אשתדל בהו ולא אתדבק בהו. פלהו עאלין במעוי מתתקנן, ואורייתא תמלל ביה. הרא הוא דכתיב והקיצות היא תשיחך. רבי יהודה אמר, פגוונא דא כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא, זכי לאשתדלא בה לעלמא דאתי והא אתמר.

תא חזי, ההוא בר נש דלא זכי לאשתדלא בהאי עלמא באורייתא, ואיהו אזיל

בחשוכא, פד נפיק מהאי עלמא, נטלין ליה ועאלין ליה לגיהנם, אתר

שנאמר (תהלים מ) ויעלני מבור שאון מטיט היזון ויקם על סלע רגלי כונן אשורי.

ומשום כך, אותו שלא משתדל בתורה בעולם הזה ומתטנף בטנופות של העולם, מה כתוב? ויקחהו וישלכו אתו הברה - זה הוא הגיהנם, המקום שדנים את אותם שלא השתדלו בתורה. והבור רק - כמו שהוא היה ריק, מה הטעם? משום שלא היה בו מים.

ובא וראה כמה הוא הענש של התורה, שהרי לא גלו ישראל מהארץ הקדושה אלא משום שהסתלקו מן התורה ונעזבו ממנה, זהו שכתוב (ירמיה ט) מי האיש החכם ויבן את זאת וגו' על מה אבדה הארץ וגו'. ויאמר ה' על עזבכם את תורת וגו'. רבי יוסי אמר, מפאן (ישעיה ה) לכן גלה עמי מבלי דעת.

משום כך הכל עומד על קיום התורה, והעולם לא מתקיים בקיומו אלא בתורה, שהיא קיום העולמות, מעלה ומטה, שכתוב (ירמיה לב) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי.

ויקחהו וישלכו אתו הברה, רמז על שזרקו אותו לתוך המצרים, המקום שלא נמצא בו סוד האמונה כלל. רבי יצחק אמר, אם נחשים ועקרבים היו בו, למה כתוב בראובן למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו, וכי לא חשש ראובן לזה שהנה אותם נחשים ועקרבים יזיקו אותו, ואיך אמר להשיבו אל אביו, וכתוב למען הציל אותו? אלא שראה ראובן שהנזק נמצא בידי אחריו, משום שידע כמה הם שונאים אותו ורצונם להרג אותו. אמר ראובן, טוב להפיל

תפאה דלא יהא מרחם עליה, דאקרי בור שאון טיט היזון. כמה דאת אמר, (תהלים מ) ויעלני מבור שאון מטיט היזון ויקם על סלע רגלי כונן אשורי.

ובגין כך ההוא דלא אשתדל באורייתא בהאי עלמא ואתטנף בטנופי עלמא, מה כתיב ויקחהו וישלכו אתו הברה. דא הוא גיהנם, אתר דדיינין להו לאינון דלא אשתדלו באורייתא. והבור רק, כמה דאיהו הרה רק. מאי טעמא בגין דלא הוה ביה מים. ותא הוי, כמה הוא עונשא דאורייתא, דהא לא אתגלו ישראל מארעא קדישא, אלא בגין דאסתלקו מאורייתא, ואשתבקו מינה. הדא הוא דכתיב, (ירמיה ט) מי האיש החכם ויבן את זאת וגו' על מה אבדה הארץ וגו'. ויאמר ה' על עזבכם את תורת וגו'. רבי יוסי אמר, מהכא, (ישעיה ה) לכן גלה עמי מבלי דעת.

בגין כך פלא קיימא על קיומא דאורייתא, ועלמא לא אתקיים בקיומיה אלא באורייתא, דאיהו קיומא דעלמין עילא ותתא דכתיב, (ירמיה לב) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי:

ויקחהו וישלכו אתו הברה, רמז על דארמיאו ליה לגו מצראי אתר דלא אשתפח רזא דמהימנותא כלל. רבי יצחק אמר, אי נחשין ועקרפין הוו ביה, אמאי כתיב בראובן למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו. וכי לא חיש ראובן להאי. דהא אינון נחשין ועקרפין ינזקון ליה, ואיך אמר להשיבו אל אביו, וכתוב למען הציל אותו. אלא חמא ראובן דנזקא אשתפח בידייהו דאחוי, בגין דידע כמה שנאיין ליה

אותו לתוך בור הנחשים והעקרבים ולא ימסר בידי שונאיו שלא מרחמים עליו. מכאן אמרו, מפיל אדם עצמו לאש או לבור של נחשים ועקרבים ולא ימסר בידי שונאיו [שמעטים הם שיכולים להנצל, ומשום כך אמר למען הציל אתו מידם].

משום שפאן במקום הנחשים והעקרבים - אם הוא צדיק, הקדוש ברוך הוא ירחיש לו נס, ולפעמים שזכות אבות מסייעים לאדם וינצל מהם. אבל פיון שנמסר בידי שונאיו, מעטים הם שיכולים להנצל.

ומשום כך אמר למען הציל אתו מידם, מידם דוקא, ולא כתוב למען הציל אותו ויותר לא. אלא אמר ראובן, ינצל מידם, ואם ימות בבור - ימות. ומשום כך כתוב וישמע ראובן ויצלהו מידם

בא ראה כמה היא חסידותו של ראובן, שמשום שידע ששמעון ולוי, השתפחות והחכמה והחברות שלהם הם קשים, שפאשר התחברו בשכם הרגו כל זכר [ס"א וזה שהרגו כל זכר], לא די להם, אלא שנוטלים נשים וטף וכסף וזהב וכל הבהמות וכל פלי זקן וכל מי שנמצא בקריה, ולא די, אלא שאפלו כל מה שבשדה נטלו, שכתוב (בראשית לד) ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו.

אמר, ומה הקריה הגדולה כזו לא נצל מהם - אלמלא העלם הנה יפל בידיהם, לא ישאירו ממנו חתיכת בשר בעולם, ועל כן אמר טוב להנצל מהם, שלא ישאירו ממנו שארית בעולם ולא יראה ממנו אבא כלום לעולמים.

ורעותא דלהון לקטלא ליה. אמר ראובן, טב למנפל ליה לגו גובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידי דשנאוי דלא מרחמי עליה. מכאן אמרו מפיל בר נש גרמיה לאשא או לגובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידי דשנאוי (דועירין אינון דיקלי (דף קפה ע"א) לאשתובא. ובגין כך אמר למען הציל אתו מידם).

בגין דהכא אתר דנחשים ועקרבים. אי איהו צדיקא, קדשא בריה הוא ירחיש ליה ניסא. ולזמנין דזכו דאבהן מסייעין ליה לבר נש וישתזיב מניהו. אבל פיון דיתמסר בידי דשנאוי, זעירין אינון דיקלין לאשתזבא. ובגין כך אמר, למען הציל אתו מידם. מידם דייקא, ולא כתיב למען הציל אותו ותו לא. אלא אמר ראובן, ישתזיב מן ידיהו, ואי ימות בגובא ימות. ובגין כך כתיב וישמע ראובן ויצלהו מידם.

תא חזי, כמה חסידותיה דראובן, דבגין דידע דשמעון ולוי שותפותא וחקימותא וחברותא דלהון, קשיא אינון. דכד אתחברו בשכם, קטלו כל דכורא (ס"א ל"ג וקא דקטלו כל דכורא) לא די לון. אלא דנטלין נשין וטף וכספא ודהבא וכל בעירי וכל מאני דיקר וכל מאן דאשתפח בקרתא. ולא די כל דא, אלא דאפילו כל מה דבחקלא נטלו. דכתיב, (בראשית לד) ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו.

אמר, ומה קרתא רבתא כי האי לא אשתזיב מניהו, אלמלא רביא דא יפול בידיהו, לא ישארון מניה אומצא בעלמא. ועל דא אמר, טב לאשתזבא מניהו דלא ישארון מניה אשתארותא בעלמא, ולא יחמי אבא מניה כלום לעלמין.

וְהָבָא אִי יָמוּת, לָא יְכַלִּין לִיהּ וַיִּשְׁתַּאֲרַר כָּל
גּוּפִיהּ שְׁלִים, וְאַתִּיב לִיהּ לְאַבָּא
שְׁלִים. וְעַל דָּא לְמַעַן הֲצִיל אוֹתוֹ מִיָּדָם
לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל אָבִיו, אַף עַל גַּב דִּימוֹת הָתָם.
וּבְגִין כִּן אָמַר הֵילֵד אֵינְנוּ. וְלָא אָמַר אֵינְנוּ
חַי, אֶלָּא אָמַר אֵינְנוּ, אֶפִּילוּ מֵת.

תָּא חַזִּי, מָאי דְעֵבַד, דְּאִיהוּ בְּחֻכְמָתָא הָהּ
שְׁתִּיף גְרַמְיָה בְּהַדְיָהּ, דְּכַתִּיב לָא נִפְנוּ
נַפְשׁ, וְלָא כְתִיב לָא תִפְוּהוּ. וְאִיהוּ לָא הָהּ
תִּמְן כִּד אֲזַדְבִּין יוֹסֵף, דְּהָא כְּלָהּ מִשְׁמֵשִׁי
לְאַבּוּהוֹן כָּל חַד וְחַד יוֹמָא חַד. וְהָהּ יוֹמָא
דְּרַאוּבִן הָהּ. וְעַל דָּא בְּעָא דְכִהָהּ יוֹמָא
דְּהָהּ שְׁמוּשָׁא דִילִיָּהּ לָא יִתְאַבִּיד יוֹסֵף.
וּבְגִין כִּן כְּתִיב וַיֵּשֶׁב רַאוּבֵן אֶל הַבּוֹר וְהִנֵּה
אֵין יוֹסֵף בְּבוֹר וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו. וְהִנֵּה אֵין
יוֹסֵף דִּיִּיקָא. אֶפִּילוּ (ח' א') מֵיִת, מִיָּד וַיֵּשֶׁב אֶל
אָחָיו וַיֹּאמֶר הֵילֵד אֵינְנוּ.

וְאַפִּילוּ רַאוּבֵן לָא יָדַע מַהֲהוּא זְבִינָא
דִּיוֹסֵף, וְהָא אוּקְמוּהּ דְּאִשְׁתַּתִּיף
בָּהּ שְׁכִינְתָא, וְעַל דָּא לָא יָדַע רַאוּבֵן
מַהֲהוּא זְבִינָא דִּיוֹסֵף וְלָא אֲתַגְלִיָּיא לִיהּ עַד
הָהּ זְמַנָּא דְּאֲתַגְלִי יוֹסֵף לְאַחוּזָהּ.

תָּא חַזִּי, כְּמָה גְרִים לִיהּ לְרַאוּבֵן בְּגִין
דְּאִיהוּ אֲשְׁתַּדַּל לְאַחִיָּיא לִיהּ לִיוֹסֵף,
מַה כְּתִיב, (דְּבָרִים ל"ג) יַחֲי רַאוּבֵן וְאֵל יָמָת וְגו'.

דְּהָא בְּגִין דָּא, אַף עַל גַּב דִּיִּדַע דְּאִשְׁתַּקִּיל
בְּכִירוּתִיהּ מִנִּיהּ וְאֲתִיָּיב לִיוֹסֵף, אֲשְׁתַּדַּל
לְאַחִיָּיא לִיהּ, וְצִלִּי מֹשֶׁה וְאָמַר יַחֲי רַאוּבֵן
וְאֵל יָמָת, וְאֲתַקְיִים בְּעֶלְמָא דִּין וְאֲתַקְיִים
בְּעֶלְמָא דְּאֲתִי. מָאי טַעְמָא, בְּגִין דָּא, וּבְגִין
דְּעֵבַד תְּשׁוּבָה מַהֲהוּא עוֹבְדָא. דְּכָל מָאן
דְּעֵבִיד תְּשׁוּבָה, קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא קְיִים לִיהּ
בְּעֶלְמָא דִּין וּבְעֶלְמָא דְּאֲתִי.

בְּעוֹלָם הָהּ וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בא ראה מה כתוב? ויקחו את פתנת יוסף וגו'. הרי בארונה, שמשום שדם השעיר דומה לדם של אדם. אבל בא ראה, אף על גב שהדבר בא פראוי, הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים אפלו פחוט השערה.

יעקב עשה מעשה פראוי, במה? משום שהקריב לאביו שעיר, שהוא צד הדין הקשה, ועם כל זה, משום שהוא הקריב שעיר והכחיש את אביו שהוא הצד שלו, נענש בשעיר האחר הזה שהקריבו לו בניו את הדם שלו. בו כתוב (בראשית כז) ואת ערת גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צנאריו, משום כך - ויטבלו את הפתנת בדם, הקריבו לו פתנת להכחיש אותו. והכל זה כנגד זה. הוא גרם שכתוב ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד, משום כך גרמו לו שחרד חרדה בזמן שהוא, שכתוב הכר נא הפתנת בנך היא אם לא.

רבי חייא אמר, כתוב בו (שם) האתה זה בני עשו אם לא - לו כתוב, הפתנת בנך היא אם לא. ומשום כך הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים בכל מה שהם עושים.

רבי אבא אמר (נ"א אמר רבי אבא), פיון שפל השבטים ראו אותו הצער של אביהם, ודאי התנחמו ונתנו עצמם על יוסף שיפדו אותו אלמלא ימצאו אותו. פיון שראו שלא יכולים, חזרו אל יהודה והעבירו אותו מעליהם, משום שהוא היה מלך עליהם, [ואו"מ"א וכו' ש] העבירוהו מעליהם, מה כתוב? ויהי בעת ההיא ויירד יהודה וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יח) וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו ברוך וגחלי אש. בא ראה,

תא חזי, מה כתיב, ויקחו את פתנת יוסף וגו', הא אוקמוה דבגין דדמא דשעיר דמאי לדמא דבר נש. אבל תא חזי, אף על גב דמלה אתיא כדקא חזי, קדשא בריה הוא מדקדק בהו בצדיקייא אפילו כחוט השערה. יעקב עבד עובדא כדקא יאות. במאי, בגין דאקריב לגבוי אבוי שעיר, דאיהו סטרא דדינא קשיא. ועם כל דא, בגין דאיהו אקריב שעיר ואפחיש ליה לאבוי דאיהו סטרא דיליה, אתענש בהאי שעיר אחרא, דאקריבו ליה בנוי דמא דיליה.

באיהו פתיב, (בראשית כז) ואת ערת גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צנאריו, בגין כך ויטבלו את הפתנת בדם, אקריבו ליה פתונתא לאפחשא ליה, וכלא דא לקבל דא, איהו גרים דכתיב ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד, בגין כך גרמו ליה דחרד חרדה בההוא זמנא דכתיב הכר נא הפתנת בנך היא אם לא. (דף קפ"א ע"א)

רבי חייא אמר, ביה פתיב, (בראשית כז) האתה זה בני עשו אם לא. ליה פתיב, הפתנת בנך היא אם לא. ובגין כך קדשא בריה הוא מדקדק בהו בצדיקיא בכל מה דאינון עבדין. רבי אבא אמר, (נ"א אמר רבי אבא) פיון דחמו כלהו שבטין ההוא צערא דאבוהון, אתנחמו וודאי, ויהיבו גרמיהו עליה דיוסף, דיפדון ליה אלמלא ישפחון ליה. פיון דחמו דלא יכילו, אהדרו לגביה דיהודה ואעברו ליה מעלייהו, בגין דאיהו הוה מלכא עלייהו. (וכדין ס"א וכו' ד) אעברוהו מעלייהו, מה כתיב, ויהי בעת ההיא ויירד יהודה וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יח) וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו ברוך וגחלי

כשפרא הקדוש ברוך הוא את העולם, התקין לו שבועה עמודים על מה שעומד, וכל העמודים עומדים בעמוד אחד יחידי, והרי פשוטה שפכתוב (משלי ט) חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבועה, וכל אלה הם עומדים בדרגה אחת מהם שנקראת (שם י) צדיק יסוד עולם.

ובשנברא העולם, נברא מאותו המקום שהוא השלמות של העולם ותקונו, שהוא נקדה אחת של העולם והאמצע של הכל, ומי הוא? ציון, שפכתוב (תהלים ג) מזמור לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבאו. ומאיה מקום? מציון, שפכתוב מציון מכלל יפי אלהים הופיע. מאותו המקום שהוא צד השלמות של האמונה השלמה

בראוי [נקעת ישראל החוקו בו בסודות המצוות של התורה, משום שכל יום יום מחזיק אדם בעצירת שמתעטף בה], וציון החזק והנקדה של כל העולם, ומהמקום ההוא נתקן כל העולם ונעשה, ומתוכו נזון כל העולם. ובא וראה, וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו וגו'. פיון שאמר וירעם בשמים ה', למה כתוב ועליון יתן קולו? הגה [ס"א אלא] כאן סוד האמונה [על מה עולם] שאמרנו שציון היא השלמות והיפי של העולם, והעולם נזון ממנו, משום ששתי דרגות הן, והן אחת, הם ציון וירושלים, זה דיין וזה רחמים, ושניהם אחד, מכאן דיין ומכאן רחמים.

ממעלה למעלה יוצא קול שנשמע. לאחר שאותו הקול יוצא ונשמע, אז יוצאים הדינים ודרכי הדין, והרחמים יוצאים ונפרדים משם. וירעם בשמים ה', זה בית הדין ברחמים. ועליון, אף על גב שאינו נמצא

אש. תא חזי, פד ברא קדשא בריך הוא עלמא, אתקין ליה שבועה סמכין על מה דקיימא, וכלהו סמכין קיימי בחד סמכא יחידאי, והא אוקמוה. דכתיב, (משלי ט) חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבועה. ואלין פלהו אינון קיימי בחד דרגא מנייהו דאקרי (משלי י) צדיק יסוד עולם.

ועלמא פד אתברי, מההוא אתר אתברי. דאיהו שכלולא דעלמא, ותקונוי. דאיהו חד נקודה דעלמא, ואמצעיתא דכלא. ומאן איהו, ציון. דכתיב, (תהלים ג) מזמור לאסף אל אלהים יי דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבאו. ומאן אתר, מציון, דכתיב מציון מכלל יפי אלהים הופיע. מההוא אתר דאיהו סטרא דשכלולא דמהימנותא שלימתא כדקא יאות (והשתא עי' קמא א כי שם מקומו) ישראל אתתקפו ביה ברוי דפקודי דאורייתא בגין דכל יומא ויומא אתתקף בר נש בעצירת דאתעטף ביה). וציון תקיפו ונקודה דכל עלמא, ומההוא אתר אשתכלל כל עלמא ואתעביד, ומגויה כל עלמא אתזן.

והא חזי, וירעם בשמים יי ועליון יתן קולו וגו', פיון דאמר וירעם בשמים יי, אמאי כתיב ועליון יתן קולו. הא (ס"א אלא) הכא רזא דמהימנותא, (ועל מה, ס"א עלמא) דאמינא דציון איהו שכלולא ושפירו דעלמא, ועלמא מגויה אתזן. בגין דתריין דרגין אינון ואינון חד, אינון ציון וירושלים. דא דינא ודא רחמי, ותרוייהו חד, מהכא דינא ומהכא רחמי.

מעילא לעילא נפקא קול דאשתמע, לבתר דההוא קול נפקא ואשתמע, כדין נפקי דינין וארחי דינא, ורחמי נפקין ומתפרשן מתמן. וירעם בשמים יי, דא בי

ואינו נודע, פִּינֵן שֶהקול ההוא יוצא, אִז נמצא הפל, דִּין ורחמים. זהו שכתוב ועליון יתן קולו. פִּינֵן שִׁיתֵן קולו, אִז בָּרַד וגחלי אש, מִים ואֵשׁ.

בא ראה, בִּשְׁעָה שְׁנוֹלַד יְהוּדָה, מִה כְּתוּב? (בראשית כט) וַתַּעֲמֹד מְלֻדָת, מִשּׁוּם שֶׁהָהוּא הַיְסוּד הַרְבִּיעִי מֵאוֹתָם הָאַרְבָּעָה שֶׁהֵם הַמְּרֻכְבָּה הַעֲלִיוֹנָה, עֲמוּד אֶחָד מֵאוֹתָם אַרְבָּעָה הַעֲמוּדִים, מִה כְּתוּב בו? וְיִהי בַעַת הַהִיא וַיֵּרַד יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, שֶׁהִיָּה מְלֻךְ עֲלֵיהֶם. מִה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוֹרִידוּ אֶת יוֹסֵף לְמִצְרַיִם, כְּמוֹ שְׁאַמְרֵנוּ.

וַיֵּרָא שֵׁם יְהוּדָה בַּת אִישׁ כְּנַעֲנִי, וְכִי כְנַעֲנִי הָיָה? אֲלֵא הִנֵּה פִּרְשׁוּהוּ הַחֲבָרִים. וַתֵּהָר וַתֵּלֵד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר. שְׁלֹשָׁה בָנִים הָיוּ לַיהוּדָה, וְלֹא נִשְׂאָר מֵהֶם רֶק אֶחָד, וְזֶה הוּא שְׁלֵה.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, לְמָה כְּתוּב בְּכַנִּי יְהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹן - וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וּבְשֵׁנֵי הָאַחֲרִים כְּתוּב, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ אוֹנָן, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁלֵה?

אָמַר לוֹ, בֵּא רְאָה, הַפֶּרֶשָׁה הַזֹּאת הִיא סוּד עֲלִיוֹן, וְהַפֶּל הוּא כְּרֵאוּי. וַיֵּרַד יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, שֶׁהִנֵּה נִכְסְתָה הַלְּבָנָה וַיֵּרַדָּה מִהַדְרָגָה שֶׁל תַּקוּן לְתוֹף דְּרָגָה אַחֲרָת, שֶׁהַתְּחִבָּר בֵּיה הַנְּחֹשׁ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר וַיֵּט עַד אִישׁ עַדְלָמִי וַשְׁמוֹ חִירָה.

וַתֵּהָר וַתֵּלֵד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וְהוּא רַע, וְהַפֶּל אֶחָד, שְׂבֵא מִצַּד הַיָּצֵר הָרַע, וּמִשּׁוּם כֶּן כְּתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ וְלֹא כְּתוּב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ. בִּיעֲקֹב כְּתוּב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ, שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לוֹ יַעֲקֹב, וְכֵאן אֶת - לְרֵבּוֹת דְּרָגָה

דִּינָא בְּרַחֲמֵי. וְעֲלִיוֹן, אָף עַל גַּב דְּלָא אֲשַׁתְּפַח וְלֹא אֲתִיִּדַע, פִּינֵן דִּיהוּא קוֹל נְפִיק כְּדִין אֲשַׁתְּפַח כְּלָא, דִּינָא וְרַחֲמֵי. הָדָא הוּא דְכְּתִיב וְעֲלִיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ, פִּינֵן דִּיתֵן קוֹלוֹ, כְּדִין בָּרַד וְגַחְלֵי אֵשׁ, מִיָּא וְאַשָּׁא.

תָּא חֲזִי, בִּשְׁעָתָא דְאֲתִילִיד יְהוּדָה מִה כְּתִיב, (בראשית כט) וַתַּעֲמֹד מְלֻדָת, בְּגִין דְּדָא הוּא יְסוּדָא רְבִיעָאָה מֵאִינוֹן אַרְבַּע דְאִינוֹן רְתִיכָא עֲלָאָה, סְמִכָא חַד מֵאִינוֹן אַרְבַּע סְמִכִין. מִה כְּתִיב בֵּיה, וְיִהי בַעַת הַהִיא וַיֵּרַד יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, דִּיהוּ מְלֻכָא עֲלֵיהֶו. מֵאִי טַעֲמָא, בְּגִין דִּיוֹסֵף נִחְתוּ לִיה לְמִצְרַיִם כְּדִקְאֻמְרֵן:

וַיֵּרָא שֵׁם יְהוּדָה בַּת אִישׁ כְּנַעֲנִי. וְכִי כְנַעֲנִי הָוָה, אֲלֵא הָא אוֹקְמוּהָ חֲבָרִיא. וַתֵּהָר וַתֵּלֵד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, תֵּלַת בְּנֵין הָווּ לִיה לַיהוּדָה, וְלֹא אֲשַׁתְּאָרוּ מִנֵּיהֶו בַּר חַד, וְדָא הוּא שְׁלֵה.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא הָווּ אֲזֵלִי בְּאַרְחָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, אֲמֵאִי כְּתִיב בְּכַנִּי דִּיהוּדָה, בְּקִדְמָאָה וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וּבְתַרִּין אַחֲרֵינִין כְּתִיב וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ אוֹנָן, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁלֵה.

אָמַר לִיה תָּא חֲזִי, הָאִי פִּרְשְׁתָּא רְזָא עֲלָאָה אִיהוּ, וְכֵלָא אִיהוּ כְּדִקְא חֲזִי. וַיֵּרַד יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, דִּיהָ אֲתַפְסִיָּא סִיְהָרָא, וְנִחְתַּת מִדְּרָגָא דְתַקְנָא לְגוֹ דְרָגָא אוֹחֲרָא, דְאֲתַחֲבַר בֵּיה חוּיָא, כְּמָה דְאֵת אָמַר וַיֵּט עַד אִישׁ עַדְלָמִי וַשְׁמוֹ חִירָה.

וַתֵּהָר וַתֵּלֵד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וְאִיהוּ רַע, וְכֵלָא חַד, דְאֲתֵיָּא מִסְטְרָא דִּיְצֵר הָרַע. וּבְגִין כֶּן כְּתִיב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ, וְלֹא כְּתִיב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ. (דף קפו ע"ב) בִּיעֲקֹב כְּתִיב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ, דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא קָרָא לִיה

אחרת שזיהמת הטמאה נולד,
זוה הוא ער רע, והכל אחד.

אחר כך לא התבסס המקום עד
שכא שלה שהיה העקר של
כלם. מה פתוב? ויהי ער בכור
יהודה רע בעיני ה'. פתוב כאן
רע, וכתוב שם (בראשית ח) פי יצר
לב האדם רע מנעריו. רע
ששופך דמים, שופך זרע על
הארץ, ומשום כך ומיתהו ה'.
מה פתוב אחריו? ויאמר יהודה
לאונן בא אל אשת אחיך וגו'.

ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת
אחיך וגו'. רבי שמעון פתח
ואמר, (ישעיה מא) העירותי מצפון
ויאת ממזרח שמש יקרא בשמי
ויבא סגנים כמו חמר וכמו יוצר
ירמס טיט. בא ראה כמה בני
אדם הם טפשים שאין יודעים
ואין מסתפלים לדעת דברי
הקדוש ברוך הוא, שהנה כלם
ישנים, שאין מתעוררים, ושנה
בנקבי עיניהם.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא
עשה את האדם כמו שלמעלה,
הכל הוא בחכמה, ואין לה איבר
ואיבר באדם שאינו עומד
בחכמה עליונה. שהרי כיון
שנתקן כל הגוף באיברי כראוי,
הקדוש ברוך הוא השתתף [התמסק]
עמו והכניס בו נשמה קדושה
כדי ללמד את האדם ללכת
בדרך התורה ולשמר מצוותיו,
כדי שאדם יתתקן כראוי.

[ומשום זה] [ובעוד] שיש בו נשמה
קדושה, צריך לאדם להגדיל את
דמות המלך העליון בעולם.
וסוד זה, שהרי אותו הנקר
ששופע ויוצא לא פוסקים מימיו
לעולמים, ועל זה צריך לאדם
שלא יפסיק את הנקר והמקור
שלו בעולם הזה. [נהי רמז לברית
הקדש שנתום בכשרו, שהוא דגמא של אותו
הנקר הסוד של צדיק שמתחבר עם צד"ק יחד

יעקב. והכא את לאסגאה דרגא אחרא
דזוהמא דמסאבא אתיליד, ודא הוא ער רע,
וכלא חד.

לבתר לא אתבסס אתרא, עד דאתא שלה
דהוה עקרא דכלהו. מה כתיב ויהי
ער בכור יהודה רע בעיני יי, פתיב הכא רע,
וכתיב התם (בראשית ח) פי יצר לב האדם רע
מנעריו, רע דאושיד דמין, אושיד זרעא על
ארעא. ובגין כך וימיתהו יי. מה כתיב
בתריה, ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת
אחיך וגו'.

ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך וגו'.
רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה מא)

העירותי מצפון ויאת ממזרח שמש יקרא
בשמי ויבא סגנים כמו חמר וכמו יוצר ירמס
טיט. תא חזי, כמה אינון בני נשא טפשין
דלא ידעין ולא מסתפלין למנדע ארחוי
דקודשא בריך הוא. דהא כלהו ניימין, דלא
מתערי שינתא בחוריהון.

תא חזי, קדשא בריך הוא עבד ליה לבר
נש, כגוונא דלעילא. פלא איהו
בחכמתא. דלית לה שייפא ושייפא בבר נש
דלא קיימא בחכמתא עלאה. דהא כיון
דאתתקן כל גופא בשייפוי כדקא יאות,
קדשא בריך הוא אשתתף (נ"א אתתתף) בהדיה,
ואעיל ביה נשמתא קדישא. בגין לאולפא
ליה לבר נש למהך בארחוי דאורייתא
ולמיטר פקודוי, בגין דיתתקן בר נש כדקא
יאות.

(ס"א ובגין דא בעוד) (ובגין ס"א ובעוד) דאית ביה נשמתא
קדישא מיבעי ליה לבר נש לאסגאה
דיוקנא דמלפא עלאה בעלמא. ורזא דא,
דהא ההוא נקר דנגיד ונפיק לא פסקן מימיו

למעלה. משום כך צריך אדם למטה להתחבר עם אשתו בקדושה כדי שתחזוק באותו העולם. וכל זמן שאדם לא יצליח בעולם הזה [ס"א ועל כן צריך לאדם שלא יפסיק את הנדר והמקור שלו בעולם הזה, ואם לא] הקדוש ברנף הוא עוקר אותו ונוטע אותו בכמה פעמים כמו מקדם.

בא ראה מה פתוב, העירותי מצפון ויאת. העירותי - זו ההתעוררות של הזוג של האדם בעולם הזה, שהיא התעוררות מצד הצפון. ויאת - זו היא הנשמה הקדושה שבאה מלמעלה, והקדוש ברנף הוא שולח אותה מלמעלה, באה לעולם הזה ונכנסת לתוך בני אדם, כמו שאמרנו.

ממזרח שמש - זה המקום של אותו הנדר ששופע ויוצא, שמשם יוצאת הנשמה ומאירה. ויבא סגנים [כמו חמר] - אלו הם חילות העולם שבאים משום [בתוך] אותה ההתעוררות של הנשמות. כמו חמר - כמו שמתעורר אדם בגוף.

שהרי משום זה הקדוש ברנף הוא עושה זווגים ומטיל נשמות בעולם, ונמצאת חברות למעלה ולמטה, והמקור של הכל הוא [ס"א ויהי] ברנף. ומשום כך הקדוש ברנף הוא עשה את האדם, כדי להשתדל בדרךיו, ולא יפסיק את מקורו ומעינו לעולמים.

וכר מי שמפסיק מקורו [מלמטה ומיבש אותו, כבכול גרם להפסק למעלה, אז (איוב יד) אלו מים מני ים ונהר יתרוב ויבש, והואיל וכן אדם הוקם למטה כדגמא שלמעלה - מי שמקורו ימיש מעשות פרות, כמו זה שלא רצה לשא אשה, או שנשא אותה והשתדל ולא יכל, אלו ששני הפכים הם זה מזה, (או אותו) שימיש מעשות פרות, אין לו תקנה לעולם.

לעלמין. ועל דא מיבעי ליה לבר נש דלא יפסיק נהרא ומקורא דיליה בהאי עלמא (גליון נה"ר רמז לכונימא קדישא דתמים בבשריה, דאיהו דונגמא דהוא נה"ר רוא דצדיק דאתחבר בצד"ק פחדא לעילא, בגין כך געי בר נש לתתא לאתחברא באמתיה בקדושה בגין דאתתקף ביה בהוא עלמא). וכל זמנא דבר נש לא יצלה בהאי עלמא (ס"א ועל דא מפעי ליה לבר נש דלא יפסיק נהרא ומקורא דיליה בהאי עלמא, ואי לא קדשא ברין הוא עקר ליה ונטע ליה בכמה זמנין כמלקדמין.

תא חזי, מה כתיב, העירותי מצפון ויאת. העירותי, דא אתערוותא דזווגא דבר נש בהאי עלמא, דאיהו אתערוותא מסטרא דצפון. ויאת, דא היא נשמתא קדישא דאתיא מלעילא, וקדשא ברין הוא משדר לה מלעילא. אתיא בהאי עלמא ועאלת בגו בני נשא פדקאמרן.

ממזרח שמש, דא אתר דההוא נהר דנגיד ונפיק דמתפן נפקת נשמתא ואתנהירת. ויבא סגנים (כמו חמר) אלין אינון חילין דעלמא דאתיין בגין (ס"א בגו) ההוא אתערוותא דנשמתין. כמו חומר, פגיונא דאתער בר נש בגופא.

דהא בגין דא, קדשא ברין הוא עביד זווגין ואטיל נשמתין בעלמא, וחברותא אשפכח לעילא ותתא ומקורא דכלא הוא (ס"א ויהא) ברנף. ובגין כך קדשא ברין הוא עבד ליה לבר נש בגין לאשתדלא בארחוי, ולא יפסיק מקוריה ומבועא דיליה לעלמין.

וכר מאן דפסיק מקוריה, (מתתא ומיבש ליה כביכול כאלו גרים ליה לאתפסקא לעילא, כדן (איוב יד) אלו מים מני ים ונהר יתרוב ויבש, הואיל ובר נש אתקם לתתא כדונגמא דלעילא, מאן דמקוריה ימיש מלמעבר פירון, כגון דין דלא בעא למיתב איתתא, או נסיב לה דאשתדל ולא יביל, אלו דתרין חפנין אינון דא מדא, (או ס"א ההוא) דמיש מלמעבר פירון, לית ליה תקנה לעולם.

בפריה ורביה, וכדין יאריף ימים. וחפץ יי דא אורייתא בידיה אצלח.

תא חזי, אף על גב דבר נש אשתדל באורייתא יממא וליליא, ומקוריה ומבועיה קיימא ביה למגנא, לית ליה אתר לאעלא לפרגודא. והא אתמר דבירא דמיא אי ההוא מקורא ומבועא לא עאל ביה, לאו איהו באר, דבירא ומקורא, פחדא אינון, ורזא חדא איהו, ואוקימנא.

בא ראה, אף על גב שאדם משתדל בתורה יומם ולילה ומקורו ומעינו עומד בו לחנם, אין לו מקום להפגס לפרגוד. והרי נאמר שבאר המים, אם לא נכנס בה אותו המקור והמעין, אינה באר, שהבאר והמקור הם יחד והם סוד אחד, ובארנו.

בתוב, (תהלים קכז) שוא לכם משפמי קום מאחרי שבת אכלי לחם העצבים פן יתן לידידו שנא. תא חזי, פמה חביבין אינון מלי דאורייתא. דכל מלה ומלה דאורייתא אית ביה רזין עלאין קדישין. והא אתמר דכד ירב קדשא בריך הוא אורייתא לישראל, כל גניזין עלאין קדישין פלהו ירב להו (ובלהו) באורייתא, וכלהו אתיהיבו להו לישראל בשעתא דקבילו אורייתא בסיני.

בתוב (תהלים קכז) שוא לכם משפמי קום מאחרי שבת אכלי לחם העצבים פן יתן לידידו שנא. בא ראה פמה הם חביבים דברי התורה, שבכל דבר ודבר בתורה יש בו סודות עליונים קדושים, והרי נאמר שכאשר נתן הקדוש ברוך הוא התורה לישראל, את כל הגנוזים העליונים הקדושים פלם נתן להם [וכלם] בתורה, וכלם נתנו לישראל בשעה שקבלו התורה בסיני.

תא חזי, שוא לכם משפמי קום, אלין אינון יחידים דאשתפחו, דלאו אינון דבר ונוקבא כדקא יאות, ואקדמן בצפרא לעבידתיהו. פמה דאת אמר, (קהלת ד) יש אחד ואין שני וגו' ואין קץ לכל עמלו. מאחרי שבת. מאחרין נייחא, פמה דאת אמר, פי בו שבת. בגין דאתתא לגבי בר נש איהי נייחא לגביה ודאי.

בא ראה, שוא לכם משפמי קום - אלו הם היחידים שנמצאים, שאינם זכר ונקבה פראוי, ומקדימים בבקר לעבודתם, כמו שנאמר (קהלת ד) יש אחד ואין שני וגו', ואין קץ לכל עמלו. מאחרי שבת - מאחרים המנוחה, כמו שנאמר פי בו שבת, משום שהאשה אל האדם היא נחת ודאי אצלו.

אכרי לחם העצבים, מאי לחם העצבים. דכד בר נש אית ליה בנין, ההוא נהמא דאכיל, אכיל ליה בחדוה וברעותא דלבא. וההוא דלית ליה בנין, ההוא נהמא דאכיל איהו נהמא דעציבו. ואלין אינון אוכלי לחם העצבים ודאי.

אכרי לחם העצבים, מה זה לחם העצבים? שכאשר לאדם יש בנים, אותו הלחם שאוכל, אוכל אותו בשמחה וברצון הלב. וזה שאין לו בנים, אותו לחם שאוכל הוא לחם של עצב, ואלו הם אכלי לחם העצבים ודאי.

בן יתן לידידו שנא, מה זה יתן לידידו? זהו שמקורו מברך, שהקדוש ברוך הוא נותן לו שנה

בן יתן לידידו שנא, מאי יתן לידידו, דא

בן יתן לידידו שנא, מאי יתן לידידו, דא

בעולם ההוא, כמו שנאמר (משלי א) ושכבת וערכה שנתך, משום שיש לו חלק בעולם הבא, כדי שאותו האיש ישכב וינהנה בעולם הבא ההוא כראוי.

יש אחד ואין שני וגו', יש אחד - זהו אדם שהוא יחידי בעולם, לא יחידי כראוי, אלא שהוא בלי זיווג. ואין שני - שאין עמו סמך. גם בן - שיקים שמו בישראל לא השאיר. ואח אין לו - שייביא אותו לתקון.

ואין קץ לכל עמלו - שהוא עמל תמיד, שמקדים יום וליילה. גם עינו לא תשבע עשר - ואין לו לב להשגיח ולומר, למי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה. ואם תאמר שכדי שיאכל וישתה יותר ויעשה משתה בכל יום תמיד - לא כף, שהרי הנפש אינה נהנית ממנו. אלא ודאי הוא מחסר את נפשו מטוב של האור של העולם הבא משום שזוהי נפש חסרה, שלא השלמה כראוי. בא ראה כמה חס הקדוש ברוך הוא על מעשיו, משום שרוצה שיתקן ולא יאבד מאותו העולם הבא, כמו שאמרנו.

רבי חייא שאל, זה שהוא צדיק שלם ומשתדל בתורה ימים ולילות וכל מעשיו לשמו של הקדוש ברוך הוא ולא זכה לבנים בעולם הזה, כמו שהשתדל בהם ולא זכה, או שהיו לו ומתו - מה הם לעולם הבא? אמר לו רבי יוסי, מעשיו והתורה ההיא מגנים עליו לעולם ההוא.

אמר רבי יצחק, עליהם ועל

הוא דמקוריה מברך, דקדשא בריך הוא יהב ליה שינה בההוא עלמא כמה דאת אמר, (משלי א) ושכבת וערכה שנתך. בגין דאית ליה חולקא בעלמא דאתי. בגין דההוא בר נש שכיב ויתהני בההוא עלמא דאתי כדקא יאות.

יש אחד ואין שני וגו'. יש אחד, דא הוא בר נש דאיהו יחידאי בעלמא, לא יחידאי כדקא יאות, אלא דאיהו בלא זיווגא. ואין שני, דלית עמיה סמך. גם בן, דיוקים שמייה בישראל לא שבק. ואח אין לו לאייתא ליה לתקונא.

ואין קץ לכל עמלו, דאיהו עמל תדיר דאקדים ימא וליליא. גם עינו לא תשבע עשר, ולית ליה לבא לאשגחא ולמימר למי אני עמל ומחסר את נפשי (דף ק"ט ע"ב) מטובה.

ואי תימא דבגין דייכול וישתי יתיר ויעבד משתיא בכל יומא תדיר, לאו הכי. דהא נפשא לא אתהני מניה, אלא ודאי איהו מחסר לנפשיה מטיבו דנהורא דעלמא דאתי. בגין דדא היא נפשא חסרא, דלא אשתלימת כדקא יאות. תא חזי, כמה חס קדשא בריך הוא על עובדוי, בגין דקא בעי דיתתקן, ולא יתאביד מההוא עלמא דאתי כדקאמרן.

רבי חייא בעא, האי דאיהו זפאה שלימא ואשתדל באורייתא יומי ולילי וכל עובדוי לשמא דקודשא בריך הוא, ולא זכה לבנין בהאי עלמא כגון דאשתדל בהו ולא

זכה, או דהו ליה ומיתו. מה אינון לעלמא דאתי. אמר ליה רבי יוסי, עובדוי וההיא אורייתא, קא מגינן עליה לההוא עלמא.

אמר רבי יצחק, עליהו ועל אינון זפאי קשוט, (בגין רבי יוחנן דהו לית בנין ומיתו,

ובגונו רבי חזקיה דאיהו עקר) **עליהו כתיב**, (ישעיה נז) **כי כה אמר יי לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בכריתתי. מה כתיב בתריה, ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יפרת. בגין דאלין אית לון חולקא לעלמא דאתי. אמר ליה רבי יוסי, יאות הוא ושפיר.**

תא חזי, זפאה שלים דהוו כל אלין ביה, ואשתלים פדקא יאות, ומית בלא בנין, והא קא ירית דוכתיה ביהווא עלמא, אתתיה בעינא ליבומי או לא. אי תימא דלפעי ליבומי, הא בריקניא איהו, דהא אתריה קא ירית ביהווא עלמא.

ארא ודאי בעינא ליבומי, בגין דלא ידעינן אי הנה שלים בעובדוי אי לאו. והיא אי אתייבמת לא הנה בריקניא. בגין דאתר אית ליה לקדשא בריה הוא דהא בר נש הנה בעלמא ומית בלא בנין ופונקא לא הוי ליה בעלמא, פיון דמית האי זפאה שלים ואתתיה אתייבמת, ואיהו אתריה ירית. אתא ההוא בר נש ואשתלים הכא, ובין כף ובין כף קדשא בריה הוא, אתר זמין ליה לעלמא עד דיימות האי זפאה שלים, וישתלים איהו בעלמא. הדא הוא דכתיב (במדבר לה) **כי בעיר מקלטו ישב עד מות הפהן הגדול וגו'.**

ודא הוא דתנינן, בגין זמינן אינון לצדיקניא במיתתהון, בחייהון לא זכו ובמיתתהון זכו. ובגין כף כל עובדוי דקדשא בריה הוא כלהו קשוט וזכו, (ס"א ות"ס) וחיים על פלא. (קהלת ד) טובים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם, אלין אינון דמתעסקין בהאי עלמא לאולדא בנין. דאינון בנין

אותם צדיקי האמת, (כמו רבי יוחנן שהיו לו בנים ומתו, וכמו רבי חזקיה שהוא עקר עליהם כתוב (ישעיה נז) כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בכריתתי. מה כתוב אחריו? ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יפרת, משום שלא לה יש חלק לעולם הבא. אמר לו רבי יוסי, נאה הוא ויפה.

בא ראה, צדיק שלם שהיו בו כל אלה והשלם פראוי ומת בלי בנים, והנה יורש מקומו בעולם ההוא - האם אשתו צריכה יבום או לא? אם תאמר שצריכה להתיבם, הרי זה לריקנות, שהרי את מקומו ירש בעולם ההוא. אלא ודאי צריכה ליבום, משום שאינו יודעים אם היה שלם במעשיו ואם לא. ואם היא מתיבמת, זה לא היה בריקנות, משום שיש מקום לקדוש ברוך הוא לאיש הזה שהיה בעולם ומת בלי בנים וגואל לא היה לו בעולם. פיון שהצדיק השלם הזה מת ואשתו מתיבמת, והוא ירש את מקומו, בא האיש ההוא ומשתלם כאן, ובין כף ובין כף הקדוש ברוך הוא מזמין לו מקום לעולם עד שימות הצדיק השלם הזה והוא ישתלם בעולם. זהו שכתוב (במדבר לב) **כי בעיר מקלטו ישב עד מות הפהן הגדול וגו'.**

וזהו ששנינו, בנים מזמנים לצדיקים במיתתם. בחייהם לא זכו, ובמיתתם זכו. ומשום כף כל מעשיו של הקדוש ברוך הוא כלם אמת וזכות, (ת"ס) וחיים על הפל. (קהלת ד) טובים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם - אלו הם שמתעסקים

בעולם הזה להוליד בנים, שאותם בנים שהשאירו, בגללם יש להם שכר טוב בעולם הזה ובגללם יורשים אבותיהם חלק בעולם ההוא, ובארונהו.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא נוטע אילנות בעולם הזה. אם הצליחו - יפה. לא הצליחו - עוקר אותם ושותל אותם אפלו כמה פעמים, ומשום כך כל דרכי הקדוש ברוך הוא הן לטוב ולתקן את העולם.

בא אל אשת אחיך ויבם אתה. שהרי יהודה וכל השבטים היו יודעים את זה ועקר הדבר והקם זרע, משום שאותו הזרע צריך להתפקן הדבר ולגלם גלם לתקון שלא יפרד הזרע משורשו פראוי, זהו שכתוב (איוב לד) ואדם על עפר ישוב.

ובשנתקן אחר כך פראוי, אלו משתבחים בעולם ההוא, משום שהקדוש ברוך הוא מתרצה בהם, ומשום כך פתוב (קהלת ד) ושבת אני את המתים שכבר מתו, דוקא, מן החיים אשר הם חיים עדנה. מה זה עדנה? כמו שנאמר (בראשית יח) אחרי בלתי היתה לי עדנה, וכתוב (איוב לג) ישוב לימי עלומיו.

וטוב משניהם את אשר עדן לא היה [שלא שב לימי עלומיו] אשר לא ראה את המעשה הרע אשר נעשה פחת השמש. וטוב משניהם את אשר עדן לא היה, שלא שב לימי עלומיו ולא צריך להתפקן ולא סובל חטאים ראשונים, משום שהקדוש ברוך הוא נתן לו מקום מתקן בעולם ההוא פראוי.

בא ראה מה פתוב? (קהלת ח) ובכך ראיתי רשעים קברים וגו', כמו שנאמר משום שהקדוש ברוך הוא עושה חסד ולא רוצה

דשבו, בגיניהון אית לון אגר טב בההוא עלמא, ובגיניהו ירתין אבהן דלהון חולקא בההוא עלמא ואוקמוה.

תא חזי, קדשא בריך הוא נטע אילנין בהאי עלמא אי אצלחו יאות, לא אצלחו אעקר לון ושתל לון אפילו כמה זמנין. ובגין כך כל ארחוי דקודשא בריך הוא כלהו לטב ולא תקנא עלמא:

בא אל אשת אחיך ויבם אותה, דהא יהודה וכלהו שבטין הוו ידעי דא. ועקרא דמלתא, והקם זרע. בגין דההוא זרע אצטריך לאתתקנא מלה ולמגלם גולמא לתקונא דלא יתפרש גזעא משרשיה פדקא יאות, דהא הוא דכתיב (איוב לד) ואדם על עפר ישוב.

ובר מתפקן לבתר פדקא יאות, אלין משתבחין בההוא עלמא בגין דקדשא בריך הוא אתרעי בהו. ובגין כך פתיב, (קהלת ד) ושבת אני את המתים שכבר מתו, דייקא. מן החיים אשר המה חיים עדנה. מאי עדנה, כמה דאת אמר (בראשית יח) אחרי בלתי היתה לי עדנה. וכתיב (איוב לג) ישוב לימי עלומיו.

וטוב משניהם את אשר עדן לא היה (דלא שב לימי עלומיו) אשר לא ראה את המעשה הרע אשר נעשה תחת השמש. וטוב משניהם את אשר עדן לא היה, דלא שב לימי עלומיו ולא אצטריך לאתתקנא, ולא סביל חובין קדמאי, בגין דקדשא בריך הוא (דקפח ע"א) יחב ליה אתר מתקנא בההוא עלמא כדקא יאות.

תא חזי, מה כתיב, (קהלת ח) ובכך ראיתי רשעים קברים וגו', כמה דאתמר. בגין דקדשא בריך הוא עביד טיבו ולא בעא

לכלות את העולם, אלא כמו שנתבאר, וכל דרכיו כלם אמת וזכות להיטיב להם בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי חלקם של הצדיקים שהם הולכים בדרך האמת, עליהם כתוב (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ.

זרע בעיני יי אשר עשה וימת גם אתו. רבי חייא פתח, (קהלת יא) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך וגו'. בא ראה כמה ראוי לאדם להזהר מחטאיו ולהזהר במעשיו לפני הקדוש ברוך הוא, משום שפמה שלוחים וכמה ממנים הם בעולם שהם הולכים ומשוטטים ורואים את מעשי בני האדם ומעידים עליו [ו"ח עליהו] עליהם, והפל פתובים בספר.

ובא וראה, בכל אותם החטאים שנטמא בהם האדם יותר בעולם הזה, זהו חטא שנטמא בו אדם יותר בעולם הזה ובעולם הבא - מי ששופך זרעו לריק ומוציא זרע לחנם בידי או ברגל ונטמא בו, כמו שנאמר (תהלים ה) כי לא אל חפץ רשע אפה לא יגרף רע.

בגד"ז זה לא נכנס למחצה ולא רואה תאר פניו של עתיק יומין, כמו שלמדנו, פתוב כאן לא יגרף רע, וכתוב ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה', ומשום כף פתוב (ישעיה א) ידיכם דמים מלאו. אשרי חלקו של האיש שירא מרבונו ויהיה שמור מדרך רעה, ויטהר עצמו להשתדל ביראת רבונו.

בא ראה, בבקר זרע [את] זרעך. הפסוק הזה בארוהו, בבקר - זהו בזמן שאדם עומד בכחו ויהיה בעלומיו, אז ישתדל להוליד בנים עם אשה שראויה לו, שכתוב בבקר זרע את זרעך.

לשצאה עלמא אלא כמה דאתמר, וכל ארחוי כלהו קשוט וזכו לאוטבא להו בהאי עלמא ובעלמא דאתי. זפאה חולקהון דצדיקניא דאינון אזלי בארע קשוט, עלייהו כתיב, (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ:

זרע בעיני יי אשר עשה וימת גם אתו. רבי חייא פתח, (קהלת יא) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך וגו'. תא חזי, כמה אתחזי ליה לבר נש לאזדהרא מחובוי, ולאזדהרא בעובדוי קמי קדשא בריה הוא. בגין דכמה שליחן וכמה ממנן אינון בעלמא, דאינון אזלין ושאטין, וחקמאן עובדיהון דבני נשא, וסהדין עלוי (ו"ח עליהו) וכלא בספרא כתיבין.

ותא חזי, בכל אינון חובין דאסתאב בהו בר נש בהאי עלמא, דא איהו חובא דאסתאב ביה בר נש יתיר בהאי עלמא ובעלמא דאתי. מאן דאושיד זרעיה בריקניא, ואפיק זרעא למגנא בידיא או ברגלא ואסתאב ביה. כמה דאת אמר, (תהלים ה) כי לא אל חפץ רשע אפה לא יגרף רע.

בגין דא לא עאל לפרגודא, ולא חמי סבר אפי עתיק יומין, כמה דתנינן פתיב הקא לא יגרף רע, וכתוב ויהי ער בכור יהודה רע בעיני יי. ובגין כן פתיב, (ישעיה א) ידיכם דמים מלאו. זפאה חולקהיה דבר נש דדחיל למאריה ויהא נטיר מאורח פישא, ונדפי גרמיה לאשתדלא בדחילו דמאריה.

תא חזי, בבקר זרע [את] זרעך, האי קרא אוקמוה. בבקר, דא הוא בזמנא דבר נש אתקיים בחיליה ויהא בעולימו, כדין אשתדל לאולדא בגין באיתתא דחזיא ליה, דכתיב בבקר זרע את זרעך.

דָּהָא פְּדִין זְמַנָּא אִיהוּ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים קכז) כְּחֻצִים בְּיַד גְּבוּר כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים. בְּגִין דִּיכִיל לְמִילָף לְהוּ אַרְחוּי דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיֵהָא לִיָּה אַגְרָא טְבָא לְעֵלְמָא דְאַתִּי. דְכְּתִיב אֲשֶׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר מְלֵא אֶת אֲשַׁפְתּוֹ מֵהֶם לֹא יִבְשׁוּ כִי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר. לֹא יִבְשׁוּ בְּהוּא עֵלְמָא, בְּזְמַנָּא דְמֵאֲרִיְהוֹן דְּדִינָא יִיתוּן לְקַטְרָגָא עֲלוּי. דְלִית לָךְ אַגְרָא טְבָא בְּהוּא עֵלְמָא, כְּהוּא דְאוֹלִיף לִיָּה לְבָרִיָּה דְחִילוֹ דְמָרִיָּה בְּאַרְחוּי דְאוֹרִיָּתָא.

תָּא חֲזִי, מַה אָמַר בְּאַבְרָהָם, דְכְּתִיב, (בראשית יח) כִּי יִדְעֶתוּ לְמַעַן אֲשֶׁר יַצִּיָּה אֶת בְּנֵי וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרַךְ יְיָ לְעֵשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וְעַל דָּא הוּא זְכוּ קְיָיְמָא לִיָּה בְּהוּא עֵלְמָא לְגַבִּי כָּל מֵאֲרִיְהוֹן דְּדִינָא.

וּבְגִין כֶּף בְּבַקֵּר זֶרַע אֶת זֶרַעַךְ, וְלַעֲרַב אֶל תַּנַּח יְדָךְ, אֲפִילוֹ בְיוֹמֵי דְזַקְנָה, דְאִיְהוּ זְמַנָּא דְסִיב בַּר נָשׁ (לֹא יוֹמָא כְּבַר אֲשַׁתְּדִלִית וְדִי לִי אוּ כְּבַר אֲשַׁתְּדִלִית וְלֹא יִכִּילָנָא וְהִשְׁתָּא דְאָנָא סִיב לִית אָנָא כְּעִי וְעַם כָּל דָּא) מַה כְּתִיב אֶל תַּנַּח יְדָךְ לֹא יִשְׁבּוּק מְלֵאוּלְדָּא בְּהָאֵי עֵלְמָא. מָאֵי טַעְמָא, בְּגִין דְלֹא תִדַּע אִיזָה יְכַשֵּׁר הִזָּה אוּ זֶה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים. בְּגִין דִּיקוּמוּן בְּגִינִיָּה בְּהוּא עֵלְמָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב (תהלים קכז) הִנֵּה נִחַלַת יְיָ בְּנִים, דָּא צְרוּרָא דְנִשְׁמַתָּא סְטָרָא דְעֵלְמָא דְאַתִּי, וְלֵהָאֵי נִחַלָּה מָאֵן זְכִי לִיָּה לְבַר נָשׁ לְאֵעֲלָא בְּהוּא נִחַלַת יְיָ, בְּנִים. אֵינּוּן בְּנִין זְכָאֵן לִיָּה לְנִחַלַת יְיָ, וְעַל דָּא זְכָאָה הוּא בַר נָשׁ דְזְכִי לֹון דִּיולִיף לֹון אַרְחוּי דְאוֹרִיָּתָא כְּמָה דְאַתְּמָר:

וְתָסַר בְּגַדֵי אֲלִמְנוּתָהּ מֵעֲלֵיהָ וְגו', תָּא חֲזִי, תָּמַר בַּת כַּהֵן הָיָה, וְכִי סִלְקָא דְעַתְּךָ דְאִיְהִי אֲזֵלָא בְּגִין לְאִזְנָאָה עִם חֲמוּהָ, דְהָא

שְׁחָרִי אִז הוּא הַזְמָן, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים קכז) כְּחֻצִים בְּיַד גְּבוּר כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים, מְשׁוּם שִׁיכוּל לְלַמֵּד אוֹתָם דְרַכֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְיֵהָיָה לוֹ שְׂכָר טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁפָתוֹב אֲשֶׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר מְלֵא אֶת אֲשַׁפְתּוֹ מֵהֶם לֹא יִבְשׁוּ כִי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר. לֹא יִבְשׁוּ - בְּעוֹלָם הַהוּא, בְּזְמַן שְׁבַעֲלֵי הַדִּין יִבּוּאוּ לְקַטְרָג עֲלוּי, שְׂאִין לָךְ שְׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם הַהוּא כְּמוֹ הַהוּא שְׁמַלְמֵד אֶת בְּנוֹ יִרְאֵת רַבּוֹנוֹ בְּדְרַכֵי הַתּוֹרָה.

בָּא רָאָה מַה אָמַר בְּאַבְרָהָם, שְׁפָתוֹב (בראשית יח) כִּי יִדְעֶתוּ לְמַעַן אֲשֶׁר יַצִּיָּה אֶת בְּנֵי וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרַךְ ה' לְעֵשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, וְעַל כֵּן אוֹתָהּ הַזְּכוּת קְיָיְמָת לוֹ בְּעוֹלָם הַהוּא אֲצֵל כָּל בְּעַלֵי הַדִּין.

וּמְשׁוּם כֶּף בְּבַקֵּר זֶרַע אֶת זֶרַעַךְ, וְלַעֲרַב אֶל תַּנַּח יְדָךְ - אֲפִילוֹ בְיוֹמֵי הַזְּקָנָה, שְׁהוּא הַזְּמַן שְׂאָדָם זְקָן, וְלֹא יוֹמָר כְּבַר הַשְׁתְּדִלִית וְדִי לִי, אוּ - כְּבַר הַשְׁתְּדִלִית וְאִינִי וְכוּל, וְכַעַת שְׂאִי וְקֹן אִינִי רוּזָה. (עַם כָּל יוֹם) מַה כְּתוּב? אֶל תַּנַּח יְדָךְ. לֹא יִנַּח מְלֵאוּלִיד בְּעוֹלָם הַהוּא. מַה הַטַּעַם? מְשׁוּם שְׁלֹא תִדַּע אִיזָה יְכַשֵּׁר הִזָּה אוּ זֶה. לְפָנֵי הָאֱלֹהִים - כְּדִי שְׂעִמְדוֹ בְּשִׁבְלֵוֹ בְּעוֹלָם הַהוּא.

וְעַל כֵּן כְּתוּב (תהלים קכז) הִנֵּה נִחַלַת ה' בְּנִים. זֶהוּ צְרוּר הַנְּשֻׁמוֹת, הַצָּד שֶׁל הַעוֹלָם הַבָּא. וְלִנְחַלָּה הַזֶּה, מִי מְזַכֵּה אֶת הָאָדָם לְהַכְּנִס לְאוֹתָהּ נִחַלַת ה' ? הַבְּנִים. אוֹתָם הַבְּנִים מְזַכֵּים אוֹתוֹ לְנִחַלַת ה', וְעַל כֵּן אֲשֶׁרִי אוֹתוֹ הָאִישׁ שְׁמֻזְפָּה אוֹתָם לְלַמֵּד אוֹתָם דְרַכֵי הַתּוֹרָה כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר.

וְתָסַר בְּגַדֵי אֲלִמְנוּתָהּ מֵעֲלֵיהָ וְגו'. בָּא רָאָה, תָּמַר הִיָּתָה בַת כַּהֵן, וְכִי תַעֲלָה עַל דְעַתְּךָ שְׁהִיא הַלְכָה כְּדִי לְזַנוֹת עִם חֲמִיָּה?

שְׁהִי הַיָּא, צְנִיעוּת נִמְצְאָה בַּהּ תְּמִיד. אֵלָא הִיא הֵיחָה צְדָקָת, וּבְחֻכְמָה עֲשֵׂתָה אֵת זֶה, שְׁהִי הִיא לֹא הַפְקִירָה אֵת עֲצָמָה אֵלֵיו, אֵלָא מְשׁוּם שְׂיֻדְעָה יְדִיעָה וּבְחֻכְמָה הַתְּבוּנָנָה, וְעַל כֵּן הִיא בָּאָה אֵלָיו לַעֲשׂוֹת [עמו] חֶסֶד וְאַמְתָּ, וְעַל זֶה בָּאָה [בַּפְּרָסְיָא] וְהַשְׁתַּדְּלָה בְּעֶסְק הַזֶּה.

בֵּא רְאָה, מְשׁוּם שֶׁהִיא יְדִיעָה יְדִיעָה וְהַשְׁתַּדְּלָה בְּעֶסְק זֶה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲשֵׂה שֵׁם סִיּוּעַ בַּמַּעֲשֵׂה הַהוּא וּמִיָּד הַתְּעַבְרָה, וְהַכֵּל הֵיחָ מִמֶּנּוּ. וְאִם תֵּאמַר, לָמָּה לֹא הִבִּיא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָם בְּנִים מֵאִשָּׁה אַחֲרָת? לָמָּה מִזֶּה? אֵלָא וְדָאִי שֶׁהִיא הַצְּרִכָה לַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה וְלֹא אִשָּׁה אַחֲרָת.

שְׁתֵּי נָשִׁים הָיוּ שְׂמֵהֶן נִבְנָה הַזֶּרַע שֶׁל יְהוּדָה, וּבָאוּ מִהֶן דְּוֹד הַמְּלָךְ וְשִׁלְמָה הַמְּלָךְ וּמְלִיךָ הַמְּשִׁיחַ, וּשְׁתֵּי הַנָּשִׁים הִלְלוּ זֶה כְּמוֹ זֶה, תְּמַר וְרוֹת שְׂמֵתוֹ בְּעֲלִיָּהֶן בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהֵן הַשְׁתַּדְּלוּ לַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה.

תְּמַר הַשְׁתַּדְּלָה אֲצֵל חַמְיָה, שֶׁהוּא יוֹתֵר קְרוֹב לְבָנָיו שְׂמֵתוֹ. מָה הַטַּעַם הִיא הַשְׁתַּדְּלָה אֲצֵלוֹ? שְׂכָתוֹב כִּי רָאֵתָה כִּי גָדַל שְׁלָה וְהִיא לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה, וּמְשׁוּם זֶה הַשְׁתַּדְּלָה בַּמַּעֲשֵׂה הַזֶּה אֲצֵל חַמְיָה.

רוֹת מֵת בְּעֵלָה, וְאַחַר כֵּן הַשְׁתַּדְּלָה בַּמַּעֲשֵׂה הַזֶּה אֲצֵל בְּעוֹז, שְׂכָתוֹב (רוֹת א) וְתַגְּל מְרַגְלוֹתָיו וְתַשְׁכָּב, וְהַשְׁתַּדְּלָה עִמוֹ, וְאַחַר כֵּן הוֹלִידָה אֵת עוֹבֵד. וְאִם תֵּאמַר, לָמָּה לֹא יֵצֵא עוֹבֵד מֵאִשָּׁה אַחֲרָת? אֵלָא וְדָאִי הִיא הַצְּרִכָה וְלֹא אִשָּׁה אַחֲרָת. וּמִשְׁתֵּי אֵלֵינוּ נִבְנָה וְנִתְּקַן זֶרְעוֹ שֶׁל יְהוּדָה, וּשְׁתִּיָּהֶן עֲשׂוּ בְּכִשְׁרוּת, לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם אוֹתָם הַמְּתִים לְתַקַּן אֵת הָעוֹלָם לְאַחַר מִכְּן.

אִיהִי צְנִיעוּתָא אֲשֶׁתְּכַחַת בְּהַ תְּדִיר. אֵלָא אִיהִי צְדָקָת הוֹת וּבְחֻכְמָה עֲבֹדַת הָאֵל, דְּהָא אִיהִי לֹא אִפְקֵרַת גְּרָמָה לְגַבִּיָּה, אֵלָא בְּגִין דִּיִּדְיעָה יְדַעַת וְחֻכְמָתָא אִסְתַּפְּלַת. וְעַל דָּא אִיהִי אִתָּת לְגַבִּיָּה לְמַעַבְד (עֲמִיָּה) טִיבוֹ וּקְשׁוּט, וְעַל דָּא אִתָּת (לְהַרְיָה) וְאֲשֶׁתְּדַלַת בְּעֶסְקָא דָּא.

תָּא חַזִּי, בְּגִין דְּאִיהִי יְדַעַת יְדִיעָה וְאֲשֶׁתְּדַלַת בְּעֶסְקָא דָּא. קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבֹד סִיּוּעָא תַּמָּן בְּהֵוֹא עוֹבְדָא וְאִתְּעַבְרַת מִיָּד. וְכֹלָא הוּא (דף קפח ע"ב) מְנִיָּה. וְאִי תִימָא אִמְאִי לֹא אִיִּתִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵינוֹן בְּגִין מֵאִתְּתָא אוֹחֲרָא, אִמְאִי מִן דָּא. אֵלָא וְדָאִי אִיהִי אֲצִטְרִיכָא לְעוֹבְדָא דָּא וְלֹא אִתְּתָא אַחֲרָא.

תְּרִין נָשִׁין הָיוּ דְּמִנִּיָּהוּ אִתְּבַנִּי זֶרְעָא דִּיהוּדָה, וְאַתּוּ מְנִיָּהוּ דְּוֹד מְלָכָא וְשִׁלְמָה מְלָכָא וּמְלָכָא מְשִׁיחָא. וְאַלִּין תְּרִין נָשִׁין דָּא כְּגוֹוֹנָא דְּדָא, תְּמַר וְרוֹת דְּמִיתוּ בְּעֲלִיָּהוּ בְּקִדְמִיתָא, וְאֵינוֹן אֲשֶׁתְּדִלוּ לְעוֹבְדָא דָּא.

תְּמַר אֲשֶׁתְּדַלַת לְגַבִּי חַמוּהָ דְּאִיהוּ קָרִיב יְתִיר לְבָנוֹי דְּמִיתוּ. מְאִי טַעַמָא אִיהִי אֲשֶׁתְּדַלַת לְגַבִּיָּה, דְּכִתִּיב כִּי רָאֵתָה כִּי גָדַל שְׁלָה וְהִיא לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה. וּבְגִין דָּא אֲשֶׁתְּדַלַת בְּעוֹבְדָא דָּא לְגַבִּי חַמוּהָ.

רוֹת מֵית בְּעֵלָה וּלְבַתָּר אֲשֶׁתְּדַלַת בְּעוֹבְדָא דָּא לְגַבִּיָּה דְּבַעַז דְּכִתִּיב, (רוֹת א) וְתַגְּל מְרַגְלוֹתָיו וְתַשְׁכָּב. וְאֲשֶׁתְּדַלַת בְּהַרְיָה וּלְבַתָּר אוֹלִידַת לִיָּה לְעוֹבֵד. וְאִי תִימָא אִמְאִי לֹא נְפִיק עוֹבֵד מֵאִתְּתָא אַחֲרָא, אֵלָא וְדָאִי הִיא אֲצִטְרִיכַת וְלֹא אִתְּתָא אַחֲרָא. וּמִתְרִין אֵלִין אִתְּבַנִּי וְאֲשֶׁתְּכִלִּיל זֶרְעָא דִּיהוּדָה, וְתַרְוַיָּהוּ בְּכִשְׁרוּת עֲבָדוֹ לְמַעַבְד טִיבוֹ עִם אֵינוֹן מִיִּתְיָא לְאִתְּתַקְנָא עֲלָמָא לְבַתָּר.

אותו השמוש שנתמנה בו, וכל אחד יודע עבודתו לשמש.

מהם שמשמשים בשליחות רבונם ומפקדים בעולם על כל מעשי בני האדם, ומהם שמשבחים אותו, והם (הר"ן) מפקדים על השירה. ואף על גב שהם מפקדים על זה, אין להם כל חיל בשמים וכוכבים ומזלות שכלם לא משבחים את הקדוש ברוך הוא.

שדרי בשעה שנכנס הלילה, אז נפרדים שלשה צדדים מחנות לשלשת צדדי העולם, ובכל צד וצד אלף אלפים ורבוה רבבות, וכלם ממנים על השירה.

שרשה מחנות הם, וזויה קדושה אחת ממנה עליהם ועומדת עליהם, וכלם משבחים את הקדוש ברוך הוא עד שבא הבקר. כשבא הבקר, כל אותם שבצד דרום וכל הכוכבים שמאירים, כלם משבחים ואומרים שירה לקדוש-ברוך-הוא, כמו

שנאמר (איוב לח) ברוך יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. ברוך יחד ככבי בקר - אלו הכוכבים שבצד דרום, כמו שנאמר (בראשית ט) וישכם אברהם בבקר. ויריעו כל בני אלהים - אלו הם שבצד שמאל שנקללו בימין.

ואז מאיר הבקר, וישראל נושאים שירה ומשבחים לקדוש-ברוך-הוא ביום, שלש פעמים ביום כנגד שלש פעמים של הלילה, ועומדים אלה כנגד אלה, עד שמתעלה כבודו של הקדוש ברוך הוא ביום ובלילה פראוי, והקדוש ברוך הוא מתעלה בשש הללו.

פולחנה ושמושא למאריה, וקיימי כל חד וחד על ההוא שמושא דאתפקדא ביה, וכל חד ידע עבדיתה לשמשא.

מנהון משמשי בשליחותא דמריהון ואתפקדון בעלמא על כל עובדיהון דבני נשא, ומנהון דקא משבחין ליה ואינון (הא) אתפקדון על שירתא. ואף על גב דאינון אתפקדון בהאי, לית להו כל חילא בשמייא וככבין ומזלי דכלהו לא משבחין ליה לקודשא בריהו הוא.

דחא בשעתא דעאל ליליא כדין אתפרשן תלת סטרין משריין לתלת סטרי עלמא, ובכל סטרא וסטרא אלף אלפיין ורבוה רבבן וכלהו ממנן על (דף קפט ע"א) שירתא.

תלת משריין אינון, וחד חיותא קדישא ממנא עלייהו וקיימא עלייהו, וכלהו קא משבחין ליה לקודשא בריהו הוא עד דאתי צפרא, כד אתי צפרא, כל אינון דבסטור דרום וכל ככביא דנהרי, כלהו משבחין ואמרי שירתא לקדשא בריהו הוא כמה דאת אמר, (איוב לח) ברוך יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. ברוך יחד ככבי בקר, אלין ככביא דבסטור דרום כמה דאת אמר, (בראשית ט) וישכם אברהם בבקר. ויריעו כל בני אלהים, אלין אינון דבסטור שמאלא דאתפלילו בימינא.

וברין צפרא נהיר, וישראל נטלי שירתא ומשבחין ליה לקדשא בריהו הוא ביממא, תלת זמנין ביממא, לקבל תלת זמנין דליליא. וקיימין אלין לקביל אלין, עד דיסתלק יקרא דקדשא בריהו הוא ביממא ובליליא פדקא יאות, וקדשא בריהו הוא אסתלק בהו בשית אלין.

אוֹתָהּ הַחַיָּה הַקְּדוּשָׁה שְׁעוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶם לְמַעַלָּה, עוֹמֶדֶת עַל יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה פְּדִי לְתַקֵּן הַכֹּל כְּרְאוּי. מַה כְּתוּב בָּהּ? (מְשַׁלֵּי לֵא) וְתַקֵּם בַּעוֹד לַיְלָה וְתַתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחַק לְנִעְרֹתֶיהָ. וְתַתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ - אֵלּוּ אוֹתָם הַמַּחְנוֹת שְׁלֹמַעֲלָה. וְחַק לְנִעְרֹתֶיהָ - אֵלּוּ הַמַּחְנוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה. וּמִשּׁוּם כֶּף כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעַלֶּה מִכָּל הַצְּדִידִים, מִמַּעַלָּה וּמִמַּטָּה, וְעַל כֵּן הַכֹּל הָיָה [הוּא] עוֹמֵד בְּרִשְׁוֹתוֹ וְהַכֹּל הוּא בְּרִצּוֹנוֹ.

(איוב ט) הָאֵמֶר לַחֲרָס וְלֹא יִזְרַח - רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר זֶה יוֹסֵף. וּבַעַד פּוֹכְבִים יַחְתָּם - אֵלּוּ הֵם אַחֲיו, שְׁפָתוֹב בָּהֶם וְאֶחָד עֶשֶׂר פּוֹכְבִים מִשְׁתַּחֲוִים לוֹ. דְּבַר אַחֵר, הָאֵמֶר לַחֲרָס - זֶה יַעֲקֹב בְּשַׁעַה שְׁאָמְרוּ לוֹ הֲכֹר נָא. וְלֹא יִזְרַח - בְּשַׁעַה שֶׁהִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה. וּבַעַד פּוֹכְבִים יַחְתָּם - מִשּׁוּם בְּנֵי נַחֲתָם וְנִסְתָּם הָאוֹר שֶׁלּוֹ, הַשְּׁמֵשׁ חֲשָׁף וְהַפּוֹכְבִים לֹא הֵאִירוּ, מִשּׁוּם שְׁיוֹסֵף נִפְרַד מֵאֲבִיו. וּבֹא וּרְאֵה, מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹסֵף, נִפְרַד יַעֲקֹב מִשְׁמוֹשׁ הַמַּטָּה, וְנִשְׁאָר אֲבָל עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהִתְבַּשֵּׁר בְּשׁוֹרֶת יוֹסֵף.

וַיְהִי ה' אֵת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו וְגו'. רַבִּי יוֹסֵי פִתַּח, (תְּהִלִּים לז) כִּי ה' אֱהָב מִשְׁפָּט וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו לְעוֹלָם נִשְׁמְרוּ. הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ בְּאַבְרָהָם, אֶת חֲסִידָיו, חֲסִידוֹ פְתִיב, וְהָא אֲתָמֶר.

בֹּא רְאֵה, בְּכָל מְקוֹם שֶׁהַצְּדִיקִים הוֹלְכִים, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתָם וְלֹא עוֹזֵב אוֹתָם. דָּוָד אָמַר (שִׁם כג) גַּם כִּי אֶלֶף בְּגִיַּת צְלָמוֹת לֹא אֵירָא רַע כִּי אֲתָה

הַהוּא חַיּוֹתָא קְדִישָׁא דְקִיּוּמָא עֲלֵייהוּ לְעִילָא קִיּוּמָא עַל יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא בְּגִין לְאַתְקַנָּא כְּלָא כְדָקָא יְאוּת. מַה כְּתִיב בָּהּ (מְשַׁלֵּי לֵא) וְתַקֵּם בַּעוֹד לַיְלָה וְתַתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחַק לְנִעְרֹתֶיהָ. וְתַתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ אֵלִין אֵינּוֹן מִשִּׁירֵיין דְלְעִילָא, וְחַק לְנִעְרֹתֶיהָ אֵלִין מִשִּׁירֵיין דְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, וּבְגִין כֶּף יְקָרָא דְקְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲסַתְלַק מִכָּל סְטָרִין מְעִילָא וּמִתַּתָּא. וְעַל דָּא כְּלָא הָוָה (ס"א הוּא) בְּרִשְׁוֹתֶיהָ קִיּוּמָא, וְכְלָא אִיהוּ בְּרִעוֹתֶיהָ.

הָאֵמֶר לַחֲרָס וְלֹא יִזְרַח. (איוב ט) רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, דָּא יוֹסֵף. וּבַעַד פּוֹכְבִים יַחְתָּם, אֵלִין אֵינּוֹן אַחֲוֵי דְכְתִיב בְּהוּ וְאֶחָד עֶשֶׂר פּוֹכְבִים מִשְׁתַּחֲוִים לֵי. דְּבַר אַחֵר הָאֵמֶר לַחֲרָס, דָּא יַעֲקֹב, בְּשַׁעַתָּא דְאָמְרוּ לוֹ הֲכֹר נָא. וְלֹא יִזְרַח, בְּשַׁעַתָּא דְאֲסַתְלַקְתָּ שְׂכִינְתָּא מִגִּיָּה. וּבַעַד פּוֹכְבִים יַחְתָּם, בְּגִין בְּנֵי אֲתַחְתַּם וְאֲסַתִּים נְהוּרָא דִילֵיהָ, שְׁמִשָּׁא אֲתַחְתַּשְׁף וְכַכְבִּיא לָא נְהִירוּ בְּגִין דִּיוֹסֵף אֲתַפְּרַשׁ מֵאֲבִיו. וְתָא חֲזִי, מַהֲהוּא יוֹמָא דְהָהוּא עוֹבְדָא דִּיוֹסֵף, אֲתַפְּרַשׁ יַעֲקֹב מִשְׁמוֹשָׁא דְעֶרְסָא וְאֲשַׁתָּאֵר אֲבֵלָא עַד הָהוּא יוֹמָא דְאֲתַבְּשֵׁר בְּשׁוֹרָה דִּיוֹסֵף:

וַיְהִי יי אֵת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו וְגו'. רַבִּי יוֹסֵי פִתַּח, (תְּהִלִּים לז) כִּי ה' אֱהָב מִשְׁפָּט וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו לְעוֹלָם נִשְׁמְרוּ. הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ בְּאַבְרָהָם, אֶת חֲסִידָיו, חֲסִידוֹ פְתִיב, וְהָא אֲתָמֶר.

תָּא חֲזִי, בְּכָל אֲתַר דְּצַדִּיקָא אֲזִלִּי, קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא נְטִיר לּוֹן וְלֹא שְׁבִיק לּוֹן. דָּוָד אָמַר, (תְּהִלִּים כג) גַּם כִּי אֶלֶף בְּגִיַּת צְלָמוֹת לֹא אֵירָא רַע כִּי אֲתָה עֲמַדִּי שְׁבִטָהּ וּמִשְׁעֲנִתָּהּ וְגו'. בְּכָל אֲתַר דְּצַדִּיקָא

עמדי שבטך ומשענתך וגו'. בכל מקום שהצדיקים הולכים, השכינה הולכת עמם ולא עוזבת אותם.

יוסף הלך בגיא צלמות והורידו אותו למצרים - השכינה היתה עמו, זהו שפתוב ויהי ה' את יוסף. ומשום שהשכינה היתה עמו - בכל מה שהיה עושה, היה מצליח בידו. שאפלו מה שהיה בידו והיה מבקש אותו אדונו בגן אחר - היה מתהפך בידו לאותה הצורה שרצון אדונו היה רוצה בה, כמו שנאמר וירא אדניו כי ה' אתו וכל אשר הוא עשה ה' מצליח בידו. מצליח בידו ודאי, כי ה' אתו.

בא ראה, וידע אדניו כי ה' אתו לא כתוב, אלא וירא אדניו, שהרי בעינו היה רואה מעשה נסים בכל יום שהקדוש ברוך הוא עושה בידו, ועל כן ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף. הקדוש ברוך הוא שומר את הצדיקים, ובגללם הוא שומר את הרשעים, שהרי הרשעים מתברכים משום הצדיקים. כמו כן כתוב (שמואל ב' ו) ויברך ה', את בית עבד אדם, [הגמ' בפעבור ארון האלהים].

הצדיקים, מתברכים האחרים בגללן, והם לא יכלו להזון [ס"א להוציא] בזכותם, והרי פרושה. יוסף התברך אדונו בגללו, והוא לא יכל להוציא ממנו בזכותו ולצאת לחרות.

ואחר כך הכניס אותו לבית הסהר, כמו שנאמר (תהלים קה) ענו בכפל רגלו ברזל באה נפשו, עד שלאחר מכן הקדוש ברוך הוא הוציא אותו לחרות והשליט אותו על כל ארץ מצרים. ומשום כך כתוב ולא יעזב את חסידיו על הצדיקים בעולם הזה ובעולם

אזלי, שכינתא אזלא עמהון ולא שביק לון. יוסף אזל בגיא צלמות ונחתו ליה למצרים, שכינתא הות עמיה. הדיא הוא דכתיב,

ויהי יי את יוסף. ובגין דהות עמיה שכינתא בכל מה דהוה עביד הוה מצליח בידיה. דאפילו מאי דהוה בידיה והוה תבע ליה מאריה בגוונא אחרא, הוה מתהפך בידיה להווא גוונא דרעותא דמאריה הוה רעי ביה. כמה דאת אמר, וירא אדניו כי יי אתו וכל אשר הוא עשה יי מצליח בידו, מצליח בידו ודאי, כי יי אתו.

תא חזי, וידע אדניו כי יי אתו לא כתיב, אלא וירא אדניו, דהא בעינוי הוה חמי עובדא דנסין בכל יומא דקדשא בריך הוא עביד בידיה, ועל דא ויברך יי את בית המצרי בגלל יוסף. קדשא בריך הוא נטיר לון לצדיקא ובגינהון נטר לון לרשיעא, דהא רשיעא מתברכין בגינהון דצדיקא. פגוונא דא כתיב, (שמואל ב' ו) ויברך יי, את בית עבד אדם [הגמ'], בעבור ארון האלהים.

צדיקא, אחרנין מתברכין בגינייהו, ואינון לא יכלו לאתזנא (ס"א לאשתובא) בזכותייהו, והא אוקמוה. יוסף אתברך מאריה בגיניה, ואיהו לא יכיל לאשתזבא בזכותיה מגייה ולנפקא לחירו.

ולבתר אעיל ליה בבית הסהר כמה דאת אמר (תהלים קה) ענו בכפל רגלו ברזל באה נפשו, עד דלבתר קדשא בריך הוא אפיק ליה לחירו ושלטיה על כל ארעא דמצרים. ובגין כך פתיב ולא יעזב את חסידיו לעולם (דף קפט ע"ב) נשמרו, חסידו כתיב ואתמר. וקודשא בריך הוא אגין עלייהו לעולם נשמרו. כתיב חסידו ונתבאר, והקדוש ברוך הוא מגן

הבא, שפתיב (תהלים ה) וישמחו כל חוסי כף לעולם רננו ותסוף עלימו ויעלצו כף אהבי שמך.

ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף.

רבי חייא פתח ואמר, (שם ק) ברכו ה' מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו בא ראה כמה צריך האדם להשמר מחטאיו וללכת בדרך מתקנת, כדי שלא יסיט אותו היצר הרע ההוא, שהוא מקטרג לו כל יום ויום, כמו שנאמר.

ומשום שהוא מקטרג לו תמיד, צריך האדם להתגבר עליו ולהתעלות עליו במקום של חזק, שצריך להיות גובר עליו ולהשתתף במקום של גבורה, משום שפאשר אדם גובר עליו, אז הוא בצד הגבורה ונדבק בו להתגבר, ומשום שאותו יצר הרע תקיף, צריך האדם להיות תקיף ממנו.

ובני האדם הללו שמתגברים, נקראים גבורי כח, שימצא מין עם מינו, ואלו הם מלאכיו של הקדוש ברוך הוא, שבאים מצד הגבורה הקשה, להתגבר עליו, גברי כח עשי דברו. ברכו ה' מלאכיו - כמו יוסף שנקרא צדיק וגבור ושמר ברית שנקרא צדיק הרשומה בתוכו.

רבי אלעזר אמר, ויהי אחר הדברים האלה, מה זה היא? הרי פרשוה, מקום זה שיצר הרע מקטרג, שהוא הדרגה אחר הדברים. משום שיוסף נתן לו מקום לקטרג, שהיה יוסף מסלסל בשערו ומתקן את עצמו ומקשט אותו, אז נתן מקום ליצר הרע לקטרג, שאמר: ומה אבוי מתאבל עליו, ויוסף מקשט

דצדיקיא, בעלמא דין ובעלמא דאתי. דכתיב, (תהלים ה) וישמחו כל חוסי כף לעולם רננו ותסוף עלימו ויעלצו כף אהבי שמך:

ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף. רבי חייא פתח

ואמר, (תהלים ק) ברכו יי מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו. תא חזי, כמה אצטרף ליה לבר נש לאסתמרא מחובוי, ולמיהו בארז מתקנא. בגין דלא יסטי ליה ההוא יצר הרע, דאיהו מקטרגא ליה כל יומא ויומא, כמה דאתמר.

ובגין דאיהו מקטרגא ליה תדיר, בעי בר נש לאתתקפא עליה, ולאסתלקא עליה באתר תקיפו. דבעי למהוי גבר עליה, ולאשתתפא באתר דגבורה. בגין דכד בר נש אתקף עליה, פדין איהו בסטר גבורה, ואתדבק ביה לאתתקפא. ובגין דההוא יצר הרע תקיף, בעי בר נש דיהא תקיף מיניה.

וארין בני נשא דאתתקפו עליה, אקרונ גבורי כח, לאשתתפחא זינא עם זיניה.

ואלין אינון מלאכיו דקדשא בריך הוא, דאתיין מסטרא דגבורה קשיא, לאתתקפא עליה, גבורי כח עושי דברו. ברכו יי מלאכיו, פיוסף, דאקרי צדיק וגבור ונטר ברית קדישא דאתרשים בגויה.

רבי אלעזר אמר, ויהי אחר הדברים האלה, מאי היא, הא אוקמוה אתר דא דיצר הרע מקטרג, דאיהו דרגא אחר הדברים.

בגין דיוסף יחב ליה דוכתא לקטרגא, דהוה יוסף מסלסל בשעריה ואתקין גרמיה וקשיט ליה, פדין אתיהיב דוכתא ליצר הרע לקטרגא. דאמר, ומה אבוי דאיהו מתאבל

אֶת עֲצָמוֹ וּמַסְלֵסֵל בְּשַׁעְרוֹ? !
 אֲזַי הַתְּגַרָּה בּוֹ הַלֵּב וְקִטְרֵג לּוֹ.
 וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. בֹּא
 רֵא, בְּזִמְנֵי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 מְשַׁגֵּחַ בְּעוֹלָם לְדוֹן אוֹתוֹ
 וּמוֹצֵא רְשָׁעִים בְּעוֹלָם, מַה
 כְּתוּב? (דברים יא) וְעֲצַר אֶת
 הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר
 וְהִאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ.
 וְאֲזַי - וְאֲבָדְתֶם מְהֵרָה. שְׁהִרִי
 מִשׁוֹם חֲטָאֵי בְּנֵי הָאָדָם
 הַשָּׁמַיִם נִעְצְרִים וְלֹא נוֹהֲגִים
 בְּחֻקֹּתֵיהֶם כְּרֵאוּי.

וְכֹא וּרְאָה, אוֹתָם שְׁלֹא
 שׁוֹמְרִים אֶת בְּרִית הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה,
 גּוֹרְמִים הַתְּפָרְדוֹת בֵּין יִשְׂרָאֵל
 לְאֲבֵיהֶם שְׁבַשְׁמִים, מִשׁוֹם
 שְׁכַתּוּב וְסִרְתֶּם וְעֲבַדְתֶּם
 אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
 לָהֶם, וְכַתּוּב וְעֲצַר אֶת הַשָּׁמַיִם
 וְלֹא יִהְיֶה מָטָר. שְׁזֵהוּ כְּמוֹ
 שֶׁמְשַׁתַּחֲוֶה לְאֱלֹהֵי אַחֵר,
 שֶׁמְשַׁקֵּר בְּאוֹת הַבְּרִית
 הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה.

וְכֹאשֶׁר הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה
 נִשְׁמְרַת בְּעוֹלָם כְּרֵאוּי, אֲזַי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן בְּרֻכּוֹת
 לְמַעֲלָה לְהַרְיֵק בְּעוֹלָם, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים סח) גִּשְׁם נְדֻבּוֹת
 תִּגְיַף אֱלֹהִים נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה
 אֶתְּךָ כּוֹנֵנְתָהּ. גִּשְׁם נְדֻבּוֹת -
 זֶהוּ גִשְׁמֵי רְצוֹן, כְּשֶׁמְתַרְצֶה
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם כְּנֻסַת
 יִשְׂרָאֵל וְרוֹצֵה לְהַרְיֵק לָהּ
 בְּרֻכּוֹת, אֲזַי נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה
 אֶתְּךָ כּוֹנֵנְתָהּ.

נַחֲלֶתְךָ - הֵם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם
 נַחֲלָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) יַעֲקֹב
 חֶבְלֵי נַחֲלָתוֹ. וְנִלְאָה - זֶה כְּנֻסַת
 יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא נִלְאָה בְּאַרְצָה
 אַחֲרָת. שֶׁהִיא צְמֵאָה לְשִׁתּוֹת,
 וְאֲזַי הִיא נִלְאָה. וְכִשְׁאוֹתוֹ גִּשְׁם
 שֶׁל רְצוֹן נִתֵּן, אֲזַי אֶתְּךָ כּוֹנֵנְתָהּ.

עֲלֶיהָ, וַיּוֹסֶף מִקְשִׁיט גְּרַמְיָהּ, וּמַסְלֵסֵל
 בְּשַׁעְרֶיהָ, כְּדִין אֶתְּגִרֵי בֵיהּ דּוּבָא וְקִטְרֵיג לִיהּ:
 וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. תָּא חֲזִי, בְּזִמְנָא
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשַׁגַּח בֵּיהּ בְּעִלְמָא,
 לְמִידָן יִתִּיהּ, וְאֲשַׁפַּח חֲיִיבִין בְּעִלְמָא, מַה
 כְּתִיב, (דברים יא) וְעֲצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה
 מָטָר וְהִאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ, וְכַדִּין
 וְאֲבָדְתֶם מְהֵרָה. דִּהָא בְּגִין חוּבִין דְּבְנֵי נָשָׂא,
 שְׁמִיָּא וְאַרְעָא אֲתַעְצְרוּ, וְלֹא נִהְגִי נְמוּסִיהוּן
 כְּדָקָא יָאוּת.

וְתָא חֲזִי, אֵינּוּן דְּלֹא נִטְרוּ לְהֵאֵי אֶת קִימָא
 דְּקוּדְשָׁא, גְּרַמִי פְרִישׁוּ בֵין יִשְׂרָאֵל
 לְאֲבוּהוּן דְּבִשְׁמִיָּא, בְּגִין דְּכַתִּיב וְסִרְתֶּם
 וְעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם,
 וְכַתִּיב וְעֲצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר.
 דִּהֵאֵי אֵיְהוּ כְּמָאן דְּסָגִיד לְאֱלֹהָא אַחֲרָא,
 דְּמְשַׁקֵּר בְּהֵאֵי אֶת קִימָא קְדִישָׁא.

וְכֹד אֶת קִימָא קְדִישָׁא אֲתַנְטִיר בְּעִלְמָא
 כְּדָקָא יָאוּת, כְּדִין קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב
 בְּרַכָּאן לְעִילָא לְאַתְרָקָא בְּעִלְמָא. כְּמָה דְאַתְּ
 אָמַר, (תהלים סח) גִּשְׁם נְדֻבּוֹת תִּגְיַף אֱלֹהִים
 נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה אֶתְּךָ כּוֹנֵנְתָהּ. גִּשְׁם נְדֻבּוֹת, דָּא
 גִּשְׁם דְּרַעוּתָא. כֹּד אֲתַרְעִי קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא
 בְּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל, וּבְעֵי לְאַרְקָא לָהּ בְּרַכָּאן, כְּדִין
 נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה אֶתְּךָ כּוֹנֵנְתָהּ.

נַחֲלֶתְךָ, אֵינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינּוּן אַחֲסִנְתִּיהּ
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּמָה דְאַתְּ
 אָמַר, (דברים לב) יַעֲקֹב חֶבְלֵי נַחֲלָתוֹ. וְנִלְאָה, דָּא
 כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל, דְּאֵיְהִי נִלְאָה בְּאַרְעָא אַחֲרָא,
 דְּאֵיְהִי צְחִיָּא לְמִשְׁתִּי, וְכַדִּין אֵיְהִי נִלְאָה. וְכֹד
 הֵהוּא גִשְׁם דְּרַעוּתָא אֲתִיְהִיב, כְּדִין אֶתְּךָ
 כּוֹנֵנְתָהּ.

ועל פן שמים וארץ וכל צבאם,
כלם עומדים על הקיום הזה,
שפתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי
יומם ולילה חקות שמים וארץ
לא שמתתי, ומשום כך צריך
להזהר בזה, והרי פשוטה.
ומשום כך פתוב ויהי יוסף לפה
תאר ויפה מראה, ואחריו כתוב
ותשא אשת אדניו את עיניה אל
יוסף.

ויהי כדברה אל יוסף יום יום.
רבי אלעזר פתח ואמר, (משלי ו)
לשמרך מאשת רע וגו'. אשרי
הצדיקים שיודעים את דרכי
הקדוש ברוב הוא ללכת בהם,
משום שהם משתדלים בתורה
יומם ולילה, שכל מי שמשתדל
בתורה ימים ולילות, נוחל שני
עולמות - העולם העליון
והעולם התחתון. נוחל את
העולם הזה - אף על גב שאין
האדם מתעסק בה לשמה, ויורש
העולם העליון שהוא -
כשמתעסק בה האדם לשמה.

בא ראה מה כתוב, (משלי א) ארץ
ימים בימינה בשמאלה עשר
וכבוד. ארץ ימים בימינה - מי
שהולך לימין התורה, ארץ של
חיים הוא לעולם הבא, שזוכה
שם לכבוד התורה, שהוא כבוד
וכתר להתעשר על הכל, שפותר
התורה הוא בעולם ההוא.
בשמאלה עשר וכבוד - בעולם
הזה, שאף על גב שאינו מתעסק
בה לשמה, זוכה בעולם הזה
לעשר וכבוד.

שהרי רבי חייא, כאשר בא משם
לארץ ישראל, קרא בתורה, עד
שהיו פניו מאירים כמו השמש,
וכשהיו עומדים לפניו כל אותם
שעסקו בתורה, היה אומר: זה
השתדל בתורה לשמה, וזה לא
השתדל לשמה. והיה מתפלל על
אותו שמתעסק לשמה, שפך

ועל דא, שמיא וארעא, וכל חיליהון, פלהו
קיימא על קיומא דא. דכתיב (ירמיה לג) אם
לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא
שמתתי. ובגין כך בעי לאזדהרא בדא, והא
אוקמוה. ובגין כך פתיב, ויהי יוסף יפה תאר
ויפה מראה, ובתריה פתיב ותשא אשת אדניו
את עיניה אל יוסף.

ויהי כדברה אל יוסף יום יום. רבי אלעזר
פתח ואמר, (משלי ו) לשמרך מאשת רע
וגו', זכאין אינון צדיקיא, דידיעי ארחוי
דקדשא בריך הוא, למיזל בהו. בגין דאינון
משתדלי באורייתא יממא וליליא. דכל מאן
דאשתדל באורייתא יומי ולילי, אחסין תרין
עלמין, עלמא עלאה, ועלמא (דף קצ ע"א)
תתאה. אחסין האי עלמא, אף על גב דלא
אתעסק בה בר נש לשמה, ואחסין ההוא
עלמא עלאה, כד אתעסק בה בר נש לשמה.
תא חזי, מה כתיב, (משלי ג) ארץ ימים בימינה
בשמאלה עשר וכבוד. ארץ ימים
בימינה, מאן דאזיל לימינא דאורייתא,
ארבא דחייך איהו לעלמא דאתי. דזכי תמן
ליקרא דאורייתא, דאיהו יקרא וכתרא,
לאתעטרא על פלא. דכתרא דאורייתא
בההוא עלמא איהו. בשמאלה עשר וכבוד,
בהאי עלמא, דאף על גב דלא אתעסק בה
לשמה, זכי בהאי עלמא בעותרא ויקרא.

דהא רבי חייא כד אתא מהתם לארעא
דישראל, קרא באורייתא, עד דהוו
אנפוי נהירין כשמשא. וכד הוו קיימין קמיה
כל אינון דלעאן באורייתא. הנה אמר, דא
אשתדל באורייתא לשמה, ודא לא אשתדל
לשמה, והנה צלי על ההוא דאתעסק לשמה,
דליהוי הכי תדיר, ויזכי לעלמא דאתי. וצלי

היה תמיד ויזכה לעולם הבא. ומתפלל על אותו שלא התעסק לשמה, שיבא להתעסק בה לשמה ויזכה לחיי עולם.

יום אחד ראה תלמיד אחד שהיה עוסק בתורה ופניו מוריקים. אמר, ודאי מהרהר בעברה הוא זה. אחז אותו לפניו, והמשיך עליו דברי תורה עד שהתישבה רוחו בתוכו. מאותו היום והלאה שם על רוחו שלא ירדף אחר אותם ההרהורים הרעים וישתדל בתורה לשמה.

אמר רבי יוסי, כשאדם רואה שבאים אליו הרהורים רעים, יתעסק בתורה, ואז יעברו ממנו. אמר רבי אלעזר, כשאותו הצד הרע בא לפתות את האדם, ימשך אותו לתורה, ויפרד ממנו.

בא ראה, שהנה שנינו, שכאשר הצד הרע הזה עומד לפני הקדוש ברוך הוא להשטין על העולם משום מעשים רעים, הקדוש ברוך הוא חס על העולם, ונותן עצה לבני אדם להנצל ממנו, ולא יוכל לשלט עליהם ולא על מעשיהם. ומה היא העצה? להשתדל בתורה, ונצולים ממנו. מנין לנו? שכתוב (שם) כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר. מה כתיב אחריו? לשמרך מאשת רע מחלקת לשון נכריה.

זהו צד הטמאה. הצד האחר - שעומד תמיד לפני הקדוש ברוך הוא להשטין על חטאי בני האדם, ועומד תמיד להשטין למטה לבני אדם. עומד תמיד למעלה כדי להזכיר חטאי בני האדם ולהשטין להם על מעשיהם, ומשום שנתנו ברושותו, כמו שעשה לו לאיוב.

קיימא תדיר לעילא, בגין לאדפרא חוביהון דבני נשא. וקיימא תדיר לעילא, בגין לאדפרא חוביהון דבני נשא. וקיימא תדיר לעילא, בגין לאדפרא חוביהון דבני נשא. וקיימא תדיר לעילא, בגין לאדפרא חוביהון דבני נשא.

על ההוא דלא אתעסק בה לשמה, דייתי לאתעסקא בה לשמה, ויזכי לחיי עלמא.

יומא חד, חמא חד תלמיד דהוה לעי באורייתא, ואנפוי מוריקן. אמר, ודאי מהרהר בחטאה איהו דנא. אחיד ליה לקמיה, ואמשיך עליה במלין דאורייתא, עד דאתיישב רוחיה בגויה. מן ההוא יומא ולהלאה, שוי על רוחיה, דלא ירדף בתר אינון הרהורין בישינ, וישתדל באורייתא לשמה.

אמר רבי יוסי, פד חמי בר נש דהרהורין בישינ אתיין לגביה, יתעסק באורייתא, וכדין יתעברון מניה. אמר רבי אלעזר, פד ההוא סטרא בישא אתי למפתי ליה לבר נש, יהא משיך ליה לגבי אורייתא, ויתפרש מניה.

תא חזי, דהא תנינן, דכד האי סטרא בישא קיימא קמיה דקדשא בריה הוא לאסטאה על עלמא בגין עובדין בישינ. קדשא בריה הוא חס על עלמא, ויהיב עיטא לבני נשא, לאשתזבא מניה. ולא יכיל לשלטאה עליהון ולא על עובדיהון, ומאי איהו עיטא, לאשתדלא באורייתא, ואשתזבו מניה. מנלן, דכתיב, (משלי ו) פי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר. מה כתיב בתריה לשמרך מאשת רע מחלקת לשון נכריה.

ודא הוא סטרא מסאבא, סטרא אחרא. דאיהי קיימא תדיר קמיה קדשא בריה הוא, לאסטאה על חוביהון דבני נשא. וקיימא תדיר לאסטאה לתתא לבני נשא. לאדפרא חוביהון דבני נשא, ולאסטאה לון על עובדיהון. ובגין דאתיהבו ברשותיה, כמה דעבד ליה לאיוב.

וְכֵן עוֹמֵד עֲלֵיהֶם לְהַשְׁטִין אֶת
יִשְׂרָאֵל וְלִהְזַכֵּיר חַטָּאתֵיהֶם בְּכָל
מָה שֶׁעָשׂוּ בְּאוֹתָן הַפְּעָמִים
שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד
עֲלֵיהֶם בְּדִין, אֲזִי עוֹמֵד לְהַשְׁטִין
לָהֶם וְלִהְזַכֵּיר חַטָּאתֵיהֶם, וְהִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא חֵס עַל יִשְׂרָאֵל וְנוֹתֵן
לָהֶם עֲצָה לְהִנְצֵל מִמָּוֶה, וּבִמָּה?
בְּשׁוֹפָר, בְּיוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה,
וּבְיוֹם הַכַּפּוּרִים בְּשַׁעֲרֵי
הַמִּשְׁתַּלַּח שְׁנוֹתָנִים לוֹ, כְּדִי
לְהַפְרֵד מֵהֶם וּלְהַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹתוֹ
הַחֶלֶק שֶׁלוֹ, וְהָרִי בְּאֵרוֹהַ.

בֹּא רְאֵה מָה פְּתוּב, (שם ה) רְגֵלִיָּה
יְרֻדוֹת מוֹת שְׁאוּל צְעָדֶיהָ יִתְמַכּוּ.
וּבִסוּד הָאָמוּנָה מָה פְּתוּב? (שם א)
דְּרֻכֶיהָ דְּרֻכֵי נֶעֱם וְכָל נְתִיבֹתֶיהָ
שְׁלוֹם. וְאֵלוֹ הֵם דְּרֻכֵי וְשִׁבְלֵי
הַתּוֹרָה, וְהַפֶּל אֶחָד. זֶה שְׁלוֹם
וְזֶה מוֹת, וְהַכֹּל הַפּוֹכִים זֶה מוֹה.
אֲשֶׁרֵי חֶלְקֵם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּדְבְּקִים בְּקִדּוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא
כְּרֵאוֹי וְנוֹתֵן לָהֶם עֲצָה לְהִנְצֵל
מִכָּל הַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים שֶׁל
הָעוֹלָם, מִשּׁוֹם שֶׁהֵם עִם קְדוּשׁ
לְנַחֲלָתוֹ וְחֶלְקוֹ, וְעַל כֵּן נוֹתֵן לָהֶם
עֲצָה בְּכָל אֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה
וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רְאֵה, כִּשְׁהַצֵּד הֶרַע הַזֶּה יוֹרֵד
וּמִשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם וְרוֹאֶה אֶת
מַעֲשֵׂי בְנֵי הָאָדָם, שֶׁהֵם כָּל־
סוֹטִים דְּרֻכֵיהֶם בְּעוֹלָם, הוּא
עוֹלָה וּמִשְׁטִין עֲלֵיהֶם, וְאֵלְמָלָא
שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֵס עַל
מַעֲשֵׂי יְדָיו, הֵם לֹא הָיוּ נִשְׁאָרִים
בְּעוֹלָם.

מָה פְּתוּב? וַיְהִי כַּדְבָּרָה אֶל יוֹסֵף
יוֹם יוֹם. כַּדְבָּרָה - שְׁעוֹלָה וּמַעֲלָה
בְּכָל יוֹם יוֹם, וְאוֹמֵר לְפָנָי
הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כַּמָּה רְעוֹת,
כַּמָּה מַלְשִׁינוֹת, כְּדִי לְכַלּוֹת בְּנֵי
אָדָם.

לְשִׁינָא בְּנֵי עֲלָמָא.

וְכֵן קִיַּימָא עֲלֵיהֶו לְאִסְטָאָה דְיִשְׂרָאֵל
וּלְאִדְפָּרָא חוּבִיהוֹן בְּכָל מָה דְעֵבְדוּ,
בְּאִינוֹן זְמַנִּין דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא קִיַּימָא
עֲלֵיהֶו בְּדִינָא. כְּדִין קָאִים לְאִסְטָאָה לּוֹן
וּלְאִדְפָּרָא חוּבִיהוֹן. וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא חֵס
עֲלֵיהֶו דְיִשְׂרָאֵל, וַיְהִי לּוֹן עֵיטָא לְאִשְׁתְּזַבָּא
מִנִּיהַ. וּבִמָּה, בְּשׁוֹפָר בְּיוֹמָא דְרֹאשׁ הַשָּׁנָה,
וּבְיוֹמָא דְכַפּוּרֵי בְשַׁעֲרֵי הַמִּשְׁתַּלַּח דִּיהִבִּין
לֵיה, בְּגִין לְאִתְפָּרְשָׁא מִנִּיהֶו, וּלְאִשְׁתַּדְּלָא
בְּהוּא חוּלְקִיָּה, וְהָא אוּקְמוּהַ.

תָּא חֲזִי, מָה כְּתִיב, (משלי ה) רְגֵלִיָּה יְרֻדוֹת
מוֹת שְׁאוּל צְעָדֶיהָ יִתְמַכּוּ. וּבְרִזָּא
דְמַהִימְנוּתָא מָה כְּתִיב, (משלי א) דְרֻכֶיהָ דְרֻכֵי
נֶעֱם וְכָל נְתִיבֹתֶיהָ שְׁלוֹם. וְאֵלִין אִינוֹן אֲרַחֲטִין
וְשִׁבְלִין דְאוּרִייתָא, וְכֹלָא חַד. הָאִי שְׁלוֹם
וְהָאִי מוֹת, וְכֹלָא הַפִּיכֵן דָּא מִן דָּא.

זַבְּאָה חוּלְקִהוֹן דְיִשְׂרָאֵל, דְאִינוֹן מַתְדַּבְּקִין
בֵּיה בְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא כְּדָקָא חֲזִי,
וַיְהִיב לּוֹן עֵיטָא לְאִשְׁתְּזַבָּא מִכָּל סְטָרִין
אֲחֵרִין דְעֲלָמָא. בְּגִין דְאִינוֹן עֲמָא קְדִישָׁא
לְאִחְסִנְתִּיהָ וְחוּלְקִיָּה, וְעַל דָּא יְהִיב לּוֹן
עֵיטָא בְּכֹלָא. זַבְּאִין אִינוֹן בְּעֲלָמָא דִין,
וּבְעֲלָמָא דְאִתִּי.

תָּא חֲזִי, כִּד הָאִי סְטָרָא בִישָׁא נְחַת וְשָׂאט
בְּעֲלָמָא, וְחֲמִי עוּבְדִין דְבְּנֵי נְשָׂא,
דְאִינוֹן פְּלֵהוּ סְטָאִין אֲרַחֲטִיָּהוּ בְּעֲלָמָא. סְלִיק
לְעִילָא וְאִסְטִין לּוֹן, וְאֵלְמָלָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא חֲטִיִּים עַל עוּבְדֵי יְדוּי, לָא יִשְׁתַּאֲרוּן
בְּעֲלָמָא.

מָה פְּתִיב וַיְהִי כַּדְבָּרָה אֶל יוֹסֵף יוֹם
יוֹם. כַּדְבָּרָה, (דף קצ ע"ב) דְסִלְקָא וְסָאטִי
בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וְאוֹמֵר קָמִי קִדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא, כַּמָּה בִישִׁין כַּמָּה דְלְטוֹרִין, בְּגִין

מה פתוב? ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה. ולא שמע אליה - משום שהוא חס על העולם. לשכב אצלה, מהו לשכב אצלה? כדי לקחת שלטון לשלט על העולם, והשלטון לא שולט עד שנתנת לו רשות.

דבר אחר לשכב אצלה - כמו שנאמר (ויקרא טו) ולאיש אשר ישכב עם טמאה. להיות עמה - לתת לה גדלות וברכות וסיוע, שאמלא היתה לה סיוע מלמעלה, לא נשאר בעולם אפלו אחד, אבל משום שהקדוש ברוך הוא חס על העולם, נשאר העולם בקיומו.

רבי אבא אמר, הכל הוא דרך אחת, אבל יצר הרע הוא שהולך ומפתה את בני האדם כדי להסתות את דרכיהם ולהדבק בהם בכל יום ויום, ובכל עדין ועדין. מסטה את האדם מדרך האמת כדי לדחותו מדרך החיים, למשך אותו לגיהנם.

אשריו מי שעושה ושומר [אשרי מי שעושה, שומר] דרכיו ושביליו כדי שלא ידבק בו, הינו מה שכתוב ויהי כדברה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה, כמו [במה] שהיא אומרת לו בכל יום. שהרי רוח הטמאה, יצר הרע, מפתה את האדם בכל יום לשכב אצלה, בתוך הגיהנם, ולהדון שם, להיות עמה.

בא ראה, כשאדם נדבק לאותו הצד, נמשך אחריה, ונטמא עמה בעולם הזה ונטמא עמה בעולם האחר. בא ראה, צד הטמאה הזה הוא מגול, הוא מלכלך, ככתוב (ישעיה ל) צא תאמר לו, צואה ממש, ובו נדון מי שמסטה

מה פתוב, ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה. ולא שמע אליה, בגין דאיהו חייס על עלמא. לשכב אצלה, מהו לשכב אצלה. בגין לנסבא שלטנו, לשלטאה על עלמא, ושלטנו לא שלטא, עד דאתיהיב ליה רשו.

דבר אחר לשכב אצלה, כמה דאת אמר, (ויקרא טו) ולאיש אשר ישכב עם טמאה.

להיות עמה למיהב לה רבו וברכאן וסייעתא. דאלמלא סיועא הוה לה מלעילא, לא אשתאר בעלמא אפילו חד. אבל בגין דקודשא בריך הוא חייס על עלמא, אשתאר עלמא בקיומיה.

רבי אבא אמר, כלא איהו ארחא חדא, אבל יצר הרע הוא דקא אזיל ומפתי לון

לבני נשא, בגין לאסטאה ארחייהו ולא תדבקא בהו, בכל יומא ויומא, ובכל עידן ועידן. סטי ליה לבר נש מארחא דקשוט, בגין לדחייא ליה מארחא דחיי, לאמשכא ליה לגיהנם.

זבאה איהו מאן דעביד ונטיר (נ"א זבאה מאי עביד, נטיר) ארחוי ושבילוי, בגין דלא יתדבק

ביה. היינו דכתוב ויהי כדברה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה, כמה (נ"א במה) דאיהי אמרת ליה בכל יומא. דהא רוח מסאבא, יצר הרע, איהו מפתי ליה לבר נש, בכל יומא, לשכב אצלה, גו גיהנם, ולא תדנא תמן, להיות עמה.

תא חזי, כד בר נש אתדבק בהווא סטרא, אתמשך אבתרה, ואסתאב עמה בהאי

עלמא, ואסתאב עמה בעלמא אחרא. תא חזי, האי סטרא מסאבא, מנוולא איהו, לכלוכא איהו. כדכתוב, (ישעיה ל)

(ישעיה ל)

דרכו מהתורה, ובו נדונים אותם הרשעים של העולם שאין להם אמונה בקדוש-ברוך-הוא.

מה כתוב? ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית. ויהי כהיום הזה - היום שיצר הרע שולט בעולם ויורד להשטין לבני האדם. מתי? היום שבא אדם לשוב בתשובה על חטאיו, או להשתדל בתורה ולעשות מצוות התורה, ואז יורד באותו הזמן כדי להשטין לבני האדם.

ויבא הביתה לעשות מלאכתו, כדי להשתדל בתורה ולעשות מצוות התורה, שהיא מלאכתו של האדם בעולם הזה. וכיון שעבודת האדם בעולם הזה היא עבודת הקדוש ברוך הוא, צריך לאדם להיות מקיף באריה בכל צדדיו כדי שלא ישלט עליו הצד האחר ולא יוכל לפתות אותו. מה כתוב? ואין איש, אין גבר שיעמד לפני היצר הרע וילחם בו קרב קראוי.

מה דרכו של יצר הרע? פיון שרואה שאין האדם עומד פנגדו ויוצא לקרב אתו, מיד - ותתפשהו בבגדו לאמר שככה עמי. ותתפשהו בבגדו, משום שפאשר יצר הרע שולט על האדם, מתקין אותו ומקשט לו את לבושו, מסלסל בשעריו. זהו שכתוב ותתפשהו בבגדו לאמר שככה עמי, הדבק עמי.

מי שהוא צדיק, מתגבר פנגדו ונלחם בו קרב. מה כתוב? ויעזב בגדו בידה וינס ויצא החוצה. יעזב אותו ויתגבר פנגדו וילחם בו

צא תאמר לו, צוּאָה ממש. וביה אתדן מאן דאסטי ארחוי מן אורייתא, וביה אתדנו אינון חייבין דעלמא, דלית לון מהימנותא בקדשא בריך הוא.

מה כתיב, ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית. ויהי כהיום הזה, יומא דיצר הרע שלטא בעלמא, ונחתא לאסטאה לבני נשא. אימתי, יומא דאתי בר נש לאתבא בתויבתא על חובוי, או לאשתדלא באורייתא, ולמעבד פקודי דאורייתא. וכדין בההוא זמנא נחתא, בגין לאסטאה לבני עלמא.

ויבא הביתה לעשות מלאכתו, בגין לאשתדלא באורייתא ולמעבד פקודי דאורייתא, דאיהו מלאכתו דבר נש בהאי עלמא. וכיון דעבידתא דבר נש בהאי עלמא, הוא עבידתא דקדשא בריך הוא. בעי ליה לבר נש, למהוי תקיפא כאריא בכל סטרוי, בגין דלא ישלוט עלוי סטרא אחרא, ולא יכיל למפתי ליה. מה כתיב ואין איש, לית גבר דיקום לקבליה דיצר הרע, ויגח ביה קרבא כדקא יאות.

מאי אורחיה דיצר הרע, פיון דחמי דלית בר נש קאים לקבליה ולאגחא ביה קרבא, מיד: ותתפשהו בבגדו לאמר שככה עמי. ותתפשהו בבגדו, בגין דכד שליט יצר הרע עליה דבר נש, אתקין ליה, וקשיט ליה לבושו, מסלסל בשעריה. הדא הוא דכתיב ותתפשהו בבגדו לאמר שככה עמי, אתדבק עמי.

מאן דאיהו זפאה, אתתקף לקבליה, ואגח ביה קרבא. מה כתיב, ויעזב

בגדו בידה וינס ויצא החוצה, ישבוק ליה, ויתתקף לקבליה. (ס"א ואנח ביה קרבא) ויערוק מניה, בגין לאשתזבא מניה, ולא ישלוט עלוי.

אמר רבי יצחק, זמינין אינון צדיקיא למחמי ליער הרע, פחד טורא רברבא, ויתמהון ויימרון. איך יכילנא לאכפיא ליה לטורא רברבא הדין עלאה. וזמינין רשיעיא למחמי ליה ליער הרע, דקיק פחוטא דשערא, ויתמהון ויימרון. היך לא יכילנא לאכפיא לחוטא דשערא כדא דקיק. אלין יכפון ואלין יכפון. וקודשא בריך הוא יבער ליה מעלמא, ויפוס ליה לעינייהו, ולא ישלוט עוד בעלמא, ויחמון צדיקיא ויחדון. כמה דאתאמר, אף צדיקים יודו לשמך ישבו ישראלים (תהלים קמ) את פניך. (דף קצא ע"א)

ויהי אחר הדברים האלה חטאו משקה מלך מצרים וגו'. רבי יהודה פתח, הישאג אריה בייער וטרף אין לו היתן כפיר קולו ממעונתו בלתי אם לכד. הישאג אריה בייער.

תא חזי, כמה אית לון לבני נשא לאשגחא בפולחנא דקדשא בריך הוא. דכל מאן דאשתדל באורייתא, ובפולחנא דקדשא בריך הוא, דיחלתיה ואימתיה הוא על פלא. דהא כד ברא קדשא בריך הוא עלמא, עבד פל בריין דעלמא, פל חד וחד בדיוקניה דקא חזי ליה. ולבתר ברא ליה לבר נש בדיוקנא עלאה, ושלטיה על פלהו, בדיוקנא דא.

דבר זמנא דבר נש קאים בעלמא, פל אינון בריין דעלמא זקפין רישא, ומסתפלן

קרב) ויברח ממנו כדי להנצל ממנו, ולא ישלט עליו.

אמר רבי יצחק, עתידיים הם הצדיקים לראות את יצר הרע כמו הר גדול, ויתמהו ויאמרו, איך יכלנו להכניע את ההר הגדול העליון הזה? ועתידיים הרשעים לראות את היצר הרע דקיק כמו חוט של שערה, ויתמהו ויאמרו, איך לא יכלנו להכניע את חוט השערה כזה דקיק?! אלו יכפו ואלו יכפו. והקדוש ברוך הוא יבער אותו מן העולם וישחט אותו לעיניהם, ולא ישלט עוד בעולם, ויראו הצדיקים וישמחו, כמו שנאמר (תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך ישבו ישראלים את פניך. ויהי אחר הדברים האלה חטאו משקה מלך מצרים וגו'. רבי יהודה פתח, (עמוס א) הישאג אריה בייער וטרף אין לו היתן כפיר קולו ממעונתו בלתי אם לכד. הישאג אריה בייער.

בא ראה כמה יש לאנשים להשגיח בעבודת הקדוש ברוך הוא, שכל מי שמשתדל בתורה ובעבודת הקדוש ברוך הוא, פחדו ויראתו הם על הכל, שהרי כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה את כל הבריות של העולם פל אחד ואחד בדמותו כראוי לו, ואחר כך ברא את האדם בדמות עליונה, והשליט אותו על כלם בדמות הזו.

שבר זמן שאדם עומד בעולם, כל אותם הבריות של העולם זוקפים ראשם ומסתכלים בדמות העליונה של האדם, אז כלם פוחדים וזעים מלפניו, כמו שנאמר (בראשית ב) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל

בדיוקנא עלאה דבר נש.

עוף השמים וגו'. והדברים הללו, כשמתפללים ורואים אותו, הדמות הזו, והנשמה בו.

אמר רבי אלעזר, אף על גב שאין בו נשמה, הצדיקים לא משתנים מכמו שהיתה דמותם בהתחלה, וכשאדם לא הולך בדרך התורה, הדמות הקדושה הזו מתחלפת לו, ואז חית הבר ועוף השמים יכולים לשלט עליו, משום שהדמות הקדושה הזו התחלפה לו, התחלפה לו הדמות הזו של בן אדם.

ובא וראה, הקדוש ברוך הוא מחליף המעשים שלמעלה ומטה כדי להחזיר הדברים למקומם, ושימצא רצונו בכל מעשי העולם. הדמות של דניאל לא השתנתה כשהפילו אותו לגב האריות, ומשום כך נצול. אמר רבי חזקיה, אם כך, הנה כתוב (דניאל ו) אלהי שלח את מלאכו וסגר את פי האריות ולא חבלו אותי משמע שמשום המלאך שסגר את פיהם, לא נזוק.

אמר לו, משום זה לא נזוק, שהרי אותה דמות האדם הצדיק היא המלאך ממש, שסגר את הפה וקושר אותם לשמר אותו שלא יזיקו לו, ומשום כך אלהי שלח מלאכה, אותו שכל הדמיות שבעולם חקוקות בו, והוא החזיק פי את דמותי ולא נכלו לשלט בי, וסגר את פיהם. ועל זה שלח ודאי את מלאכו.

והמלאך הזה, אותו שכל הדמיות חקוקות בו, שכתוב (תהלים קי) ידן בגוים מלא גיויות, הוא שלא משתנה לפניו כל דמיות העולם, ועל פן צריך האדם לשמר דרכיו

בדין פלהו דחלין וזעין מקמיה, כמה דאת אמר, (בראשית ט) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים וגו', והני מילי, כד מסתכלן וקמאן ביה, האי דיוקנא, ונשמתא ביה.

אמר רבי אלעזר, אף על גב דנשמתא לאו ביה, צדיקיא לא משתניין מכמה דהוה דיוקנהון בקדמיתא. וכד בר נש לא אזיל בארחוי דאורייתא, האי דיוקנא קדישא אתחלף ליה. וכדין חיות ברא ועופא דשמיא יכלין לשלטאה עליה, בגין דאתחלף ליה האי דיוקנא קדישא, אתחלף ליה האי דיוקנא דבר נש.

ותא חזי, קדשא בריך הוא אחלף עובדין דלעילא ותתא, בגין לאהדרא מלין לאתרייהו, ולאשתכחא רעותיה בכל עובדי דעלמא. דניאל לא אשתני דיוקניה כד אפילו ליה בגובא דאריותא, ובגין כך אשתזיב. אמר רבי חזקיה, אי הכי, הא כתיב, (דניאל ו) אלהי שלח מלאכה וסגר פם אריותא ולא חבלוני. משמע דבגין מלאכא דסגר לפומייהו, לא אתחבל.

אמר ליה, בגין דא לא אתחבל, דהא ההוא דיוקניה דבר נש זכאה, איהו מלאכא ממש, דסגיר פומא, וקשיר לון, לנטרא ליה, דלא יחבלון ליה. ובגין כך אלהי שלח מלאכיה, ההוא דכל דיוקנין דעלמא מתחקקן ביה, ואיהו אתקיף דיוקני בי, ולא יכילו לשלטאה בי, וסגר פומייהו, ועל דא שלח מלאכיה ודאי.

והאי מלאכא, ההוא דכל דיוקנין מתחקקן ביה. דכתיב, (תהלים קי) ידן בגוים מלא קמיה כל דיוקנין דעלמא. ועל דא מיבעי

גויות, איהו דלא אשתני ליה לבר נש, לאסתמרא

וארחוי ושבילוי, בגין דלא יחטא קמיה דמאריה, ויתקיים בדיוקנא דאדם. תא חזי, יחזקאל נטר פומיה ממאכלי דאיסורי, דכתיב, (יחזקאל ד) וְלֹא בָא בָפִי בֶשֶׂר פְּגוּל, זְכָה וְנִקְרָא בֶן אָדָם. מה כתוב בדניאל? (דניאל א) וַיֵּשֶׁם דְּנִיֵּאל עַל לְבוּ אֲשֶׁר לֹא יִתְגַּאֵל בְּפֶת בַּג הַמְּלָךְ וּבִיַּיִן מִשְׁתִּי, זְכָה הוּא וְהִתְקַיֵּם בְּדַמוֹת שֵׁל אָדָם. משום שכל דברי העולם, כלם מפקדים מלפני דמותו של אדם, שהוא שליט על כלם והוא המלך על הכל.

אמר רבי יוסי, משום זה צריך לאדם להשמר מחטאיו ולא יסטה לימין ולשמאל, ועם כל זה צריך לאדם לבדק בחטאיו בכל יום ויום, שהרי כשאדם עומד ממטתו, שני עדים עומדים לפניו והולכים עמו כל היום.

רוצה האדם לקום - אותם העדים אומרים לו בשעה שפותח עיניו: (משלי ד) עֵינֶיךָ לֹנְכַח יְבִיטוּ וְעַפְעָפִיךָ יִישִׁירוּ נְגֻדֶךָ. קם ומסדר רגליו ללכת - אותם העדים אומרים לו: (שם) פֶּלֶס מַעְגַּל רִגְלֶךָ וְגו'. ועל כן, כשהולך האדם בכל יום, צריך לו להשמר מחטאיו.

בכר יום ויום, כשבא הלילה, צריך להתבונן ולבדק בכל מה שעשה כל היום שהוא כדי שישוב מהם ויסתפל בהם תמיד, כדי שישוב לפני רבנו, כמו שנאמר (תהלים נא) וְחַטָּאתִי נִגְדִי תָמִיד, כדי שישוב מהם.

ובא וראה, בזמן שישראל היו בארץ הקדושה, לא נמצא בידיהם חטא, כמו שבארנוהו, משום שאותם הקרבנות שהיו מקריבים בכל יום היו מכפרים עליהם.

אמר רבי יוסי, בגין דא אצטריך ליה לבר נש, לאסתמרא מחובוי, ולא יסטי לימינא ולשמאלא. ועם כל דא, בעי ליה לבר נש למבדק בחובוי בכל יומא ויומא. דהא כד בר נש קאים מערסיה, תרין סהדין קיימין קמיה, ואזלי בהדיה כל יומא. בעי בר נש למיקם, אינון סהדי אמרין ליה בשעתא דאפתח עינוי, (משלי ד) עֵינֶיךָ לֹנְכַח יְבִיטוּ וְעַפְעָפִיךָ יִישִׁירוּ נְגֻדֶךָ. קם ואתקין רגלוי למהך, אינון סהדין אמרין ליה, (שם) פֶּלֶס מַעְגַּל רִגְלֶךָ וְגו'. ועל דא כד אזיל בר נש, בכל יומא, בעי ליה לאסתמרא מחובוי.

בכר יומא ויומא, פד אתי ליליא, בעי לאסתפל לא ולמבדק, בכל מה דעבד כל ההוא יומא, בגין דיייתוב מנייהו, ויסתפל בהו תדיר, בגין דיייתוב קמי מאריה. כמה דאת אמר (תהלים נא) וְחַטָּאתִי נִגְדִי תָמִיד, בגין דיייתוב מנייהו. ותא חזי, בזמנא דהו ישראל בארעא קדישא, לא אשתפח בידיהו חובא,

כמה דאוקמוה. בגין דאינון קרבנין, דהו מקרבין בכל יומא, (דף קצא ע"ב)

עכשו שישראל גלו מן הארץ ואין מי שמכפר עליהם, התורה מכפרת עליהם ומעשים פשרים, משום שהשכינה עמם בגלות, ומי שאינו מסתפל בדרך הקדוש ברוך הוא, גורם לשכינה להפגע בתוך העפר, כמו שנאמר (ישעיה כו) ישפילנה ישפילה עד ארץ וגו'.

אמר רבי יצחק, וכן מי שמשתדל בתורה ובמעשים פשרים, גורם לכנסת ישראל להרים ראש בתוך הגלות. אשרי חלקם של אותם שמשתדלים בתורה ימים ולילות.

בא ראה, גלגל הקדוש ברוך הוא גלגלים בעולם כדי להרים את ראש הצדיקים, שהרי כדי שיוסף ירים את ראשו בעולם על שנמצא צדיק לפניו, הרגיו את האדון על עבדיו, כמו שנאמר חטאו משקה מלך מצרים והאפה לאדניהם למלך מצרים, והכל כדי להרים את ראשו של יוסף הצדיק. ובא וראה, על ידי החלום נכנע מעם אחיו, ועל ידי החלום התגדל על אחיו, והתגדל על כל העולם.

ויחלמו חלום שניהם איש חלמו בלילה אחד איש כפתרון וגו'. בא ראה שהנה נאמר שכל החלומות הולכים אחרי הפה. כאשר יוסף פתר להם את החלום, למה לזה פתח פתרון טוב, ולזה פתרון רע? אלא שאותם החלומות היו על יוסף, ומשום שידע הדבר על עקרו ופרשו, משום כך פתר להם החלום כמו שצריך, לכל אחד ואחד פתר להם פתרון להחזיר הדבר על מקומו.

מה פתוב? ויאמר אליהם יוסף הלוא לאלהים פתרנים ספרו נא לי. מה הטעם? משום שסף צריך

הווי מכפרי עלייהו. השתא דאתגלוין ישראל מארעא, ולית מאן דמכפר עלייהו, אורייתא היא מכפרא עלייהו, ועובדין דכשרן, בגין דשכינתא עמהון בגלותא. ומאן דאיהו לא מסתפל בארחוי דקדשא בריך הוא, גרים לשכינתא לאתפפיא בגו עפרא, כמה דאת אמר, (ישעיה כו) ישפילנה ישפילה עד ארץ וגו'.

אמר רבי יצחק, וכן מאן דאשתדל באורייתא ובעובדין דכשרן, גרים לה לכנסת ישראל, לארמא רישא בגו גלותא. זפאה חולקיהון דאינון דמשתדלי באורייתא יממא ולילי.

תא חזי, גלגל קדשא בריך הוא גלגולין בעלמא, בגין לארמא רישא דצדיקיא, דהא בגין דגרים יוסף רישיה בעלמא, על דאשתפח זפאה קמיה, ארגיו רבונא על עבדוי. כמה דאת אמר חטאו משקה מלך מצרים והאפה לאדניהם למלך מצרים. וכלא בגין לארמא רישא דיוסף זפאה. ותא חזי, על ידא דחלמא, אתפפיא מעם אחוי, ועל ידא דחלמא אתרבי על אחוי, ואתרבי על כל עלמא:

ויחלמו חלום שניהם איש חלמו בלילה אחד איש כפתרון וגו', תא חזי, דהא אתמר דכל חלמין אזלין בתר פומא, יוסף פד פשר להו חלמא, אמאי פשר להאי פישרא טבא, ולהאי פישרא בישא. אלא, אינון חלמין עליה דיוסף הוה, ובגין דינדע מלה על עקרא ושרשא דילה, בגין כך פשר חלמא להו כמה דאצטריך. לכל חד וחד פשר להון פישרא, לאהדרא מלה על אתריה.

מה פתיב ויאמר אליהם יוסף הלוא

לו לפתח החלום - להפקיד את הפתרון לקדוש-ברוך-הוא, משום ששם הוא הקיום של הכל ובו עומד הפתרון.

בא ראה, הרי נאמר שדרגת החלום למטה היא, והיא הדרגה הששית, משום שהרי ממקום הנבואה היא שורה, עד הדרגה הזו של החלום, שש דרגות הן, ועולה הפתרון מדרגת החלום לדרגה אחרת. החלום הוא הדרגה שלמטה, והפתרון עומד עליהם, והפתרון עומד בדבור, ועל פן בדבור עומד הדבר, שכתוב הלוא לאלהים פתונים. הלוא לאלהים ודאי.

בא ראה מה כתוב. ויספר שר המשקים את חלומו ליוסף וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (מלכים ב ב) ויהי כעברם ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. כאן יש להסתפל, שהפסוק הזה הוא תמיהה. ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך, וכי ברשותו זה עומד? והרי הוא ברשותו של הקדוש ברוך הוא! ועוד, שאלישע גם כן היה יודע, מה הטעם שאמר ויהי נא פי שנים ברוחך אלי?

אָרָא ודאי, מי שאוחז בשמים וארץ וכל העולמות, איך זה לא יהיו ברשותו? ודאי שאלהיו ושאר הצדיקים, הקדוש ברוך הוא עושה תמיד את רצונם, שכתוב (תהלים קמה) רצון יראיו יעשה, וכל שפן שאותה רוח הקדש שעליו הוריש לאלישע הצדיק, שהיה השמש שלו, והנה הקדוש ברוך הוא אמר לו (מלכים א ט) ואת אלישע בן שפט מאבל

לאלהים פתונים ספרו נא לי. מאי טעמא, בגין דהכי מיבעי ליה למפשר חלמא, לפקדא פישרא לקדשא בריך הוא, בגין דתמן איהו קיומא דכלא, וביה קיימא פישרא.

תא חזי, הא אתמר דדרגא דחלמא לתתא איהו, ואיהו דרגא שתיתאה. בגין דהא מאתר דנבואה שריא עד האי דרגא דחלמא, שיתא דרגין אינון. וסלקא פישרא מדרגא דחלמא, לדרגא אחרא. חלמא איהו דרגא דלתתא, ופישרא קיימא עלייהו. ופישרא קיימא בדבור, ועל דא בדבור קיימא מלה. דכתיב הלא לאלהים פתונים, הלא לאלהים ודאי.

תא חזי, מה כתיב, ויספר שר המשקים את חלמו ליוסף וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (מלכים ב ב) ויהי כעברם ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. הכא אית לאסתפל, דהאי קרא תוהא איהו. ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך, וכי ברשותיה קיימא, והא ברשותיה דקדשא בריך הוא איהו. ותו, דאלישע הכי נמי איהו הוה ידע, מאי טעמא אמר, ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. אָרָא ודאי, מאן דאחיד בשמיא וארעא וכל עלמא, היך לא יהא ברשותיה דא. ודאי אלהיו, ושאר צדיקים, קדשא בריך הוא עביד רעותהון דצדיקייא תדיר. דכתיב, (תהלים קמה) רצון יראיו יעשה, וכל שפן דההוא רוחא קדישא, די עליה, ירית ליה לצדיקא דאלישע, דהוה שמשא דיליה.

והא קדשא בריך הוא אמר ליה (מלכים א ט) ואת אלישע בן שפט מאבל

מחולָה תַּמְשַׁח לְנִבְיָא תַּחְתִּיף, וְעַל כֵּן הָיָה לְאַלְיָשַׁע לְרֶשֶׁת אוֹתוֹ.

פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחָךְ, מֵה זֶה פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחָךְ אֵלַי? וְכִי יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שְׁעַל אֶחָד בְּקֶשׁ שְׁנַיִם? וּמָה שְׁלֹא הָיָה בְּרִשְׁוֹתוֹ אֵיךְ בְּקֶשׁ מִמֶּנּוּ? אֵלֹא הוּא לֹא בְּקֶשׁ רוּחַ עַל כָּל אֶחָד שְׁנַיִם, אֵלֹא [הוא] כִּף בְּקֶשׁ מִמֶּנּוּ - בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ שֶׁהִיָּתְהָ לּוֹ, שִׁיעֲשֶׂה שְׁתֵּי הַנְּהַגוֹת בְּעוֹלָם בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ.

מָה כְּתוּב? וַיֹּאמֶר הַקִּשִּׁית לְשֹׂאוֹל אִם תִּרְאֶה אֶתִּי לְקַח מֵאִתְּךָ יְהִי לְךָ כֵּן וְאִם אֵינְךָ לֹא יִהְיֶה. מָה הַטֵּעַם אִם תִּרְאֶה אֶתִּי? אֵלֹא אָמַר לוֹ, אִם תּוּכַל לַעֲמֹד עַל עֶקֶר הַרוּחַ שֶׁהִשְׁאֲרֵתִי לְךָ בְּשַׁעַת שְׂאֵלְךָ מִמֶּךָ - יִהְיֶה לְךָ כֵּן, שְׁהִי כָּל אוֹתוֹ הַעֶקֶר שֶׁל הַרוּחַ בְּשַׁעַת שִׁיתְבוּנָךְ בּוֹ, כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה אֶת אֱלֹהֵינוּ, תִּהְיֶה דְּבִקּוּת בּוֹ כְּרִאוּי.

בֹּא רֵאָה, מִי שֶׁמְסַתְּפֵל בְּמָה שְׁלוּמֵךְ מִרְבוֹ וְרוֹאֶה אוֹתוֹ בְּאוֹתָהּ הַחֲכָמָה, יְכוּל לְהַתּוֹסֵף יוֹתֵר בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ. בֹּא רֵאָה, שְׁהִי יוֹסֵף בְּכָל מָה שֶׁעֲשֶׂה הָיָה רוֹאֶה בְּרוּחַ שֶׁל הַחֲכָמָה אֶת אוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁל אָבִיו. הָיָה מִתְבוּנָן, וּמְשׁוּם כִּף הָיָה הַדְּבָר מְסִייעַ לוֹ, וְנוֹסֵפָה לוֹ רוּחַ אַחֲרַת כְּאוֹר יוֹתֵר עֲלִיוֹן.

בְּשַׁעַת שֶׁאָמַר לוֹ אוֹתוֹ הַרְשַׁע וְהִנֵּה גִפְּן לְפָנָי, הַיְדַעְזַע יוֹסֵף, שְׁלֹא הָיָה יוֹדֵעַ עַל מָה יָבֹא הַדְּבָר. כִּיּוֹן שֶׁאָמַר וּבִגְפָן שְׁלֹשָׁה שְׂרִיגִים, מִיָּד הַתְּעוֹרְרָה רוּחוֹ וְנוֹסֵף כְּאוֹר, וְהִסְתְּפֵל בְּדְמוּת אָבִיו, וְאֵז הַאֲיִרָה רוּחוֹ וַיֵּדַע אֶת הַדְּבָר.

מָה כְּתוּב? וּבִגְפָן שְׁלֹשָׁה שְׂרִיגִים. אָמַר יוֹסֵף, הִנֵּה וְדָאֵי בְּשׁוֹרָה שֶׁל שְׂמִחָה בְּשְׁלֹמֹת הַיָּא. מָה

מחולָה תַּמְשַׁח לְנִבְיָא תַּחְתִּיף, וְעַל דָּא הָוָה לִיָּה לְאַלְיָשַׁע לְיִרְתָּא לִיָּה.

פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחָךְ, מֵאִי פִי שְׁנַיִם בְּרוּחָךְ אֵלַי, וְכִי סִלְקָא דַּעְתְּךָ, דַּעַל חַד תְּרִין שְׂאֵיל, וּמָה דְלֹא הָוָה בְּרִשְׁוֹתִיָּה, הִיךְ שְׂאֵיל מִיָּנִיָּה. אֵלֹא, אִיָּהוּ לֹא שְׂאֵיל רוּחַ עַל חַד תְּרִין, אֵלֹא (אִיָּהוּ) הָכִי שְׂאֵיל מִיָּנִיָּה, בְּהִהוּא רוּחָא דְהָוָה לִיָּה, דַּיַּעְבִּיד (ד"א ל"ג טד) תְּרִין נְמוּסִין בְּעַלְמָא, בְּהִהוּא רוּחָא.

מָה כְּתִיב וַיֹּאמֶר הַקִּשִּׁית לְשֹׂאוֹל אִם תִּרְאֶה אֶתִּי לְקַח מֵאִתְּךָ יְהִי לְךָ כֵּן וְאִם אֵינְךָ לֹא יִהְיֶה. מֵאִי טַעְמָא אִם תִּרְאֶה אוֹתִי. אֵלֹא הָכִי אָמַר לִיָּה, אִם תּוּכּוּל לְמִיָּקָם עַל עֶקֶרֶא דְרוּחָא דְשְׁבִקְנָא לְךָ, בְּשַׁעְתָּא דְאַתְנְסִיבְנָא מִיָּנָךְ, יִהְיֶה לְךָ כְּדִין. דְּהָא כָּל הַהוּא עֶקֶרֶא דְרוּחָא בְּשַׁעְתָּא דִּיסְתְּפֵל בִּיָּה, כִּד חֲמִי לִיָּה לְאַלְיָהוּ, יִהְוִי דְבִיקּוּתָא בִּיָּה, כְּדָקָא יָאוּת. (דף

קצב ע"א)

תָּא חֲזִי, הָאִי מָאן דְאַסְתְּפֵל בְּמָה דְאוּלִּיף מְרַבִּיָּה, וְחֲמִי לִיָּה בְּהִהוּא חֲכָמָתָא, יְכִיל לְאַתּוּסְפָּא בְּהִהוּא רוּחָא יִתִּיר. תָּא חֲזִי, דְּהָא יוֹסֵף בְּכָל מָה דְאִיָּהוּ עֲבִיד, הָוִי חֲמִי בְּרוּחָא דְחֲכָמָתָא לְהִהוּא דִּיוּקְנָא דְאַבּוּי, הָוָה מְסַתְּפֵל. וּבְגִין כִּף הָוָה מְסַתְּיַעַא לִיָּה מְלִתָּא, וְאַתּוּסְפָּא לִיָּה רוּחָא אַחֲרָא, בְּנִהִירוֹ עַלְלָא יִתִּיר.

בְּשַׁעְתָּא דְאָמַר לִיָּה הַהוּא רְשַׁע, וְהִנֵּה גִפְּן לְפָנָי, אֲזַדַּעְזַע יוֹסֵף. דְּלֹא הָוָה יוֹדֵעַ עַל מָה תִּיתִי מְלָה, כִּיּוֹן דְאָמַר וּבִגְפָן שְׁלֹשָׁה שְׂרִיגִים, מִיָּד אַתְעַר רוּחִיָּה, וְאַתּוּסְפָּא בְּנִהִירוֹ, וְאַסְתְּפֵל בְּדִיוּקְנָא דְאַבּוּי, כְּדִין אַתְנִהִיר רוּחִיָּה, וַיֵּדַע מְלָה.

מָה כְּתִיב, וּבִגְפָן שְׁלֹשָׁה שְׂרִיגִים. אָמַר יוֹסֵף,

הטעם? משום שהגפן הזו נראית על כנסת ישראל, והתבשר יוסף על זה. ובגפן שלשה שריגים - אלו הם שלש דרגות עליונות שיוצאות מן הגפן הזו, פהנים לויים וישראלים.

והיא כפרחת עלתה נצה, שהרי בגללם עולה כנסת ישראל ומתברכת מעם המלך העליון. הבשילו אשפלתיה ענבים - אלו הצדיקים של העולם, שהם כמו ענבים מבשלים פראוי. דבר אחר הבשילו אשפלתיה ענבים - זהו היין המשמר בענביו מששת ימי בראשית. עד כאן התבשר יוסף בחלומו, מכאן ולהלאה החלום הוא שלו, משום שיש לו חלומות, ולאחרים. ואקח את הענבים, שהוא לו, לעצמו.

שנינו, מי שרואה ענבים לבנים בחלום, סימן יפה לו. שחורים - לא. מה הטעם? משום שהוא הסוד של שתי דרגות ידועות, אותם שחורים ולבנים. זה הוא טוב, וזה הוא לא טוב, וכל הענבים תלויים בסוד האמונה, ועל כן נפרדים בחכמה, הן לטוב הן לרע. אלו צריכים רחמים, ואלו השגחה של רחמים.

בא ראה, אדם הראשון, אשתו סחטה לו ענבים וגרמה לו מות ולכל ישראל ולכל העולם. נח בא לענבים הללו, ולא נשמר פראוי, מה פתוב? (בראשית ט) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה, בה"א. בני אהרן שתו יין מהם, והקריבו קרבן באותו היין ומתו, והרי נתבאר. ומשום כך פתוב (דברים לב) ענבמו ענבי רוש אשפלת מררת למו, משום שאותם הענבים גרמו את זה.

וקריבו קרבנא בההוא חמרא, ומיתו, והא אתמר. ובגין כך פתיב, (דברים לב) ענבמו ענבי רוש אשפלת מררת למו, בגין דאינון ענבין גרמי האי.

הא ודאי בשורה דחדוה בשלימו איהו, מאי טעמא, בגין דהאי גפן על כנסת ישראל אתחזי ליה, ואתבשר יוסף בהאי. ובגפן שלשה שריגים, אלין אינון תלתא דרגין עלאין, דנפקי מהאי גפן, פהני ליואי וישראלי.

והיא כפרחת עלתה נצה, דהא בגיניהון סלקא כנסת ישראל, ואתברכת מעם מלכא עלאה. הבשילו אשפלתיה ענבים, אלין אינון צדיקיא דעלמא, דאינון פענבים מבושלים פדקא חזי. דבר אחר הבשילו אשפלתיה ענבים, דא הוא יין דאתנטיר בענביהו מששת ימי בראשית. עד הכא אתבשר יוסף בחלמיה, מכאן ולהלאה חלמא איהו דיליה, בגין דאית חלמין ליה, ולאחרנין. ואקח את הענבים, דאיהו ליה לגרמיה.

תנינו, האי מאן דחמי ענבין חוורין בחלמא, סימן יפה לו, אוכמי לא. מאי טעמא, בגין דאיהו רזא דתרין דרגין ידיען, אינון אוכמי וחוורי. האי איהו טב, והאי איהו דלא טב, וכלהו ענבין ברזא דמהימנותא תליין. ועל דא מתפרשן בחכמתא, הן לטב, הן לביש. אלין צריכין רחמי, ואלין אשגחותא דרחמי.

תא חזי, אדם הראשון, אנתתיה סחטא ליה ענבין, וגרמת ליה מותא, ולכל ישראל, ולכל עלמא. נח אתא להני ענבין, ולא אתנטר פדקא יאות, מה כתיב, (בראשית ט) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה, בה"א. בני אהרן, שתו חמרא מנייהו,

רָאָה עֲנָבִין דְּאִינוּן טְבִין, בְּהֵוּא כָּרִם,
הַפְּרָם שְׁמַעְלִים נַחַת וְרִיחַ בְּדִרְגוֹת
שְׁלֵמוֹת פְּרָאוּי. וְעַל זֶה יוֹסֵף יָדַע
אֵת הַדָּבָר וְהִסְתַּפֵּל בְּעֵקֶר וּפְתַר
הַחֲלוּם עַל בְּרִיו, מִשׁוּם שֶׁהִתְבַּשֵּׁר
בְּאוֹתוֹ הַחֲלוּם פְּרָאוּי, וּמִשׁוּם כִּף
פְּתַר הַפְּתָרוֹן לְטוֹב וְכִף הַתְּקִים.

מַה פְּתוּב? וַיֵּרָא שֶׁר הָאֲפִים פִּי
טוֹב פְּתַר וַיֹּאמֶר אֶל יוֹסֵף אִף אֲנִי
בַּחֲלוּמִי וְהִנֵּה שְׁלֵשָׁה סְלֵי חֲרִי עַל
רֹאשִׁי. בֹּא רְאֵה, אֲרוּרִים הֵם
הַרְשָׁעִים, שֶׁכָּל מַעֲשֵׂיהֶם כָּלֵם
לְרַע, וְכָל אוֹתָם הַדְּבָרִים שֶׁהֵם
אוֹמְרִים, כָּלֵם לְרַע וְלִהְרַע.

בֵּינוֹן שִׁפְתַח אֵת פִּיו בְּאֵף, מִיַּד פְּתַר
יוֹסֵף, וַיִּדַע שֶׁכָּל דְּבָרָיו הֵם לְהַרַע
וּבְשׁוּרָה שֶׁל רַע בְּפִיו. וְהִנֵּה
שְׁלֵשָׁה סְלֵי חֲרִי עַל רֹאשִׁי. אִזּוּ יָדַע
יוֹסֵף שֶׁהִתְבַּשֵּׁר עַל חֲרַבְנֵי בֵּית
הַמֶּקְדָּשׁ, וַיִּשְׂרָאֵל בְּגִלוּת, שִׁיגְלוּ
מִן הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה.

רְאֵה מַה פְּתוּב, וּבִסְל הָעֲלִיוֹן מְכַל
מְאֹכֵל פְּרַעַה מַעֲשֵׂה אִפְהָ וְהַעוֹף
אֲכַל אֹתָם מִן הַסֵּל מְעַל רֹאשִׁי.
אֵלוּ הֵם שְׂאֵר הָעַמִּים שֶׁמִּתְכַּנְּסִים
עַל יִשְׂרָאֵל וְהוֹרְגִים אוֹתָם
וּמְחַרְבִּים בֵּיתָם וּמְפָזְרִים אוֹתָם
לְאַרְבַּעַת צַדְדֵי הָעוֹלָם. וְהַכֵּל
הַסְּתַפֵּל יוֹסֵף, וַיִּדַע שְׂאוֹתוֹ הַחֲלוּם
עַל יִשְׂרָאֵל כְּשִׂיחֵיו בְּחַיּוּב לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ. מִיַּד פְּתַר לוֹ פְּתָרוֹן לְרַע,
וְהַתְּקִים בּוֹ.

וּבֹא וְרְאֵה, שְׁתֵּי הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ
שְׂרָאָה זֶה וְרְאָה זֶה - זֶה רְאָה
כְּשִׁעוּלָה וְשׁוֹלְטַת הַדְּרָגָה
הָעֲלִיוֹנָה וּמֵאִירָה הַלְּבָנָה, וְזֶה
רְאָה שְׁנַחֲשֵׁף וְשׁוֹלֵט עָלֶיהָ הַנְּחֹשׁ
הַרַע, וּמִשׁוּם כִּף הַסְּתַפֵּל יוֹסֵף
בַּחֲלוּם הַהוּא, וּפְתַר אוֹתוֹ פְּתָרוֹן
לְרַע. וְעַל כֵּן הַכֵּל עוֹמֵד בְּפְתָרוֹן,

חָמָא עֲנָבִין דְּאִינוּן טְבִין, בְּהֵוּא כָּרִם,
דְּקָא סְלָקִין נִיחָא וְרִיחָא בְּדִרְגִין
שְׁלִימִין, פְּדָקָא יָאוֹת. וְעַל דָּא יוֹסֵף יָדַע
מְלָה, וְאִסְתַּפֵּל בְּעֵקֶרָא, וּפְשַׁר חֲלָמָא עַל
בְּרִיָּה. בְּגִין דְּאִתְבַּשֵּׁר בְּהֵוּא חֲלָמָא, פְּדָקָא
יָאוֹת. וּבְגִין כִּף פְּשַׁר פְּשָׂרָא לְטַב, וְאִתְקִיִּים
הָכִי.

מַה פְּתִיב. וַיֵּרָא שֶׁר הָאֲפִים פִּי טוֹב פְּתַר
וַיֹּאמֶר אֶל יוֹסֵף אִף אֲנִי בַּחֲלוּמִי וְהִנֵּה
שְׁלֵשָׁה סְלֵי חֲרִי עַל רֹאשִׁי. תָּא חֲזִי, אֲרוּרִין
אִינוּן רְשִׁיעֵיָא, דְּכָל עוֹבְדֵיהוֹן פְּלֵהוֹן לְבִישׁ.
וְכָל אִינוּן מְלִין דְּאִינוּן אֲמַרִין, פְּלֵהוּ לְבִישׁ,
וְלֹאֲבֹאֲשָׂא.

בֵּינוֹן דְּפְתַח פּוּמִיָּה בְּאֵף, מִיַּד דְּחִיל יוֹסֵף,
וַיִּדַע דְּכָל מְלוֹי אִינוּן לֹאֲבֹאֲשָׂא,
וּבְשׁוּרָה דְּבִישׁ בְּפּוּמִיָּה. וְהִנֵּה שְׁלֵשָׁה סְלֵי
חֲרִי עַל רֹאשִׁי, פְּדִין יָדַע יוֹסֵף דְּאִתְבַּשֵּׁר עַל
חֲרִיבוּ דְּבִי מְקַדְשָׂא, וַיִּשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא,
דִּיתְגְּלוּן מֵאַרְעָא קְדִישָׂא.

חָמִי מַה כְּתִיב, וּבִסְל הָעֲלִיוֹן מְכַל מְאֹכֵל
פְּרַעַה מַעֲשֵׂה אִפְהָ וְהַעוֹף אֲכַל אֹתָם
מִן הַסֵּל מְעַל רֹאשִׁי. אֲלִין אִינוּן שְׂאֵר עַמִּין,
דְּמִתְכַּנְּסִי עֲלֵיהוּ דִּישְׂרָאֵל, וְקִטְלֵי לוֹן,
וְחַרְבֵי בֵּיתֵיהוּ, וּמְפָזְרֵי לוֹן לְאַרְבַּע סְטְרֵי
דְּעֲלָמָא. וְכָלֵא אִסְתַּפֵּל יוֹסֵף, וַיִּדַע דְּהֵוּא
חֲלָמָא עַל יִשְׂרָאֵל, פְּדֵ יְהוֹן בְּחַיּוּבָא קָמִי
מְלָפָא, מִיַּד פְּשַׁר לִיהַ פְּשָׂרָא לְבִישׁ,
וְאִתְקִיִּים בֵּיהַ.

וְתָא חֲזִי, תְּרִין דְּרָגִין אֲלִין, דְּקָא חָמָא הַאי,
וְחָמָא הַאי. דָּא חָמָא (דְּהֵא) (דף קצב ע"ב)

פְּדֵ סְלִיק, וְקָא שְׁלִיט דְּרָגָא עֲלָאָה, וְאִתְנַהֵר
סְהָרָא. וְדָא חָמָא, דְּאִתְחַשֵּׁף וְשְׁלִיט עָלֶיהָ חֲיוּיָא בִישָׂא. וּבְגִין כִּף אִסְתַּפֵּל

וְזֶה וְזֶה רָאוּ, בְּשֵׁתֵי הַדְּרָגוֹת הַלְלוּ, שְׁשׁוּלֵט זֶה וְשׁוּלֵט זֶה. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים נא) לֵב טְהוֹר בָּרָא לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי. אֵת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ, אָבֵל לֵב טְהוֹר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א-ג) וְנִתַּתְּ לַעֲבָדְךָ לֵב שֹׁמֵעַ וְגו', וְכֵתוּב (משלי טו) וְטוֹב לֵב מְשֻׁתָּה תָּמִיד, וּמִשׁוּם כֵּן לֵב טְהוֹר וְדָאִי.

וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי - זֶהוּ רוּחַ נְכוֹן וְדָאִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְהִתְעוֹרְרוּ, זֶה רוּחוֹ שֶׁל הַמַּשִּׁיחַ, וְהִתְעוֹרְרוּ (יחזקאל יא) וְרוּחַ חֲדָשָׁה אָתָּן בְּקִרְבְּכֶם. וְדוֹר הַתְּפִלָּה, אוֹתוֹ רוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי.

מִשׁוּם שֶׁיֵּשׁ מֵהַצַּד הָאֲחֵר לֵב טָמֵא וְרוּחַ עוֹעִים שֶׁמְסַטָּה אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם, וְזוֹ הִיא רוּחַ טְמֵאָה שֶׁנִּקְרָאת רוּחַ עוֹעִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יט) ה' מָסַף בְּקִרְבָּה רוּחַ עוֹעִים, וְעַל פֶּן וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי. מַה זֶה חֲדָשׁ? זֶה חֲדוּשׁ הַלְבָנָה. בְּשֻׁעָה שֶׁמִּתְחַדָּשׁת׃ הַלְבָנָה, דוֹר מְלֹךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיִם, וּמִשׁוּם כֵּן חֲדָשׁ.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, זֶה שְׁכֵתוֹב (מלכים א-כב) וַיֵּצֵא הָרוּחַ וַיַּעֲמֵד לִפְנֵי ה' וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶפְתָּנוּ וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו בְּמָה. וַיֹּאמֶר אֶצֵּא וְהִיִּיתִי רוּחַ שֶׁקָּר בְּפִי כָּל נְבִיאָיו וַיֹּאמֶר תִּפְתָּה וְגַם תּוֹכֵל צֵא וַעֲשֵׂה כֵן. וְשֵׁנִינוּ שֶׁהִיִּיתָ רוּחַ נְבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי. וְכִי הַנְּשֻׁמוֹת, כִּינּוּן שְׁעוֹלוֹת וְעוֹמְדוֹת לְמַעְלָה, הֵן יְכוּלוֹת לְשׁוּב לְעוֹלָם הַזֶּה? וְהַדְּבָר תְּמוּנָה שֶׁאֵמַר, אֶצֵּא וְהִיִּיתִי רוּחַ שֶׁקָּר בְּפִי וְגו'.

יוֹסֵף בְּהָהוּא חֲלָמָא, וּפְשָׁר לִיה פְּשָׁרָא לְבִישׁ. וְעַל דָּא, כִּלְא בְּפִישָׁרָא קְיִימָא, וְדָא וְדָא חָמוּ, בְּאֵלִין תְּרִין דְּרַגִּין, דְּשִׁלִּיט דָּא, וְשִׁלִּיט דָּא.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים נא) לֵב טְהוֹר בָּרָא לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי, הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ, אָבֵל לֵב טְהוֹר, כְּמָה דְאָתָּ אָמַר, (מלכים א ג) וְנִתַּתְּ לַעֲבָדְךָ לֵב שֹׁמֵעַ וְגו', וְכֵתוּב (משלי טו) וְטוֹב לֵב מְשֻׁתָּה תָּמִיד, וּבְגִין כֵּן לֵב טְהוֹר וְדָאִי.

וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי, דָּא הוּא רוּחַ נְכוֹן וְדָאִי. כְּמָה דְאָתָּ אָמַר, (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם. וְאִתְעַרְוּ, זֶה רוּחוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ. וְאִתְעַרְוּ, (יחזקאל יא) וְרוּחַ חֲדָשָׁה אָתָּן בְּקִרְבְּכֶם. וְצִלֵּי דוֹד, הֵהוּא רוּחַ נְכוֹן, חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי.

בְּגִין דְאִית מְסַטְרָא אֲחֵרָא, לֵב טָמֵא וְרוּחַ עוֹעִים, דְּאֶסְטִי לְבִנֵי עֲלָמָא, וְדָא הוּא רוּחַ טוֹמְאָה, דְּאֶקְרִי רוּחַ עוֹעִים. כְּמָה דְאָתָּ אָמַר, (ישעיה יט) יי מָסַף בְּקִרְבָּה רוּחַ עוֹעִים. וְעַל דָּא וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי. מָאִי חֲדָשׁ. דָּא חֲדוּשָׁא דְסִיְהָרָא. בְּשַׁעֲתָא דְאִתְחַדָּשׁ סִיְהָרָא, דוֹד מְלֹךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיִם וּבְגִין כֵּן חֲדָשׁ.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ אֶזְלֵי בְּאֶרְחָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, הָאִי דְכֵתִיב, (מלכים א כב) וַיֵּצֵא הָרוּחַ וַיַּעֲמֵד לִפְנֵי יי וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶפְתָּנוּ וַיֹּאמֶר יי אֵלָיו בְּמָה וַיֹּאמֶר אֶצֵּא וְהִיִּיתִי רוּחַ שֶׁקָּר בְּפִי כָּל נְבִיאָיו וַיֹּאמֶר תִּפְתָּה וְגַם תּוֹכֵל צֵא וַעֲשֵׂה כֵן. וְתִנְיֵן דְהִיּוּה רוּחַ נְבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי. וְכִי נִשְׁמָתִין, כִּינּוּן דְסִלְקִין וְקְיִימִין לְעֵילָא, אֵינּוּן יְכֻלִּין לְאַתְבָּא בְּהָאִי עֲלָמָא, וּמְלָה תְּמִיְהָ, דְאָמַר אֶצֵּא וְהִיִּיתִי רוּחַ שֶׁקָּר בְּפִי וְגו'.

ועוד, מה הטעם נענש עליו
אחאב? שהרי דין התורה ששם
שמואל לפני ישראל כף הוא,
שכתוב (שמואל א-ח) את שדוּתִיכֶם
וכרמיכם וזיתיכם הטובים יקח,
ואם אחאב נטל אותה כרם
בנבות, דין היה! ועוד, שהיתה
לו כרם אחרת, או זהב, ולא
רצה!

אמר לו, יפה שאלת. בא ראה,
הרוח הזו שאמרו שהיא רוח של
נבות, כאן יש להסתכל - וכי
הרוח של נבות יכולה לעלות
ולעמד לפני הקדוש ברוך הוא
לבקש שקר, שכתוב ויצא
הרוח? ואם הוא צדיק, איך
יבקש שקר בעולם ההוא, שהוא
עולם של אמת? ומה בעולם
הזה לא צריך צדיק שקר, בעולם
ההוא לא כל שפן? ואם אינו
צדיק, איך יכול לעמד לפני
הקדוש ברוך הוא?

אָלָא ודאי נבות לא היה כל כף
צדיק לעמד לפני הקדוש ברוך
הוא, אלא רוח אחרת היתה
ששלטה בעולם, שזוהי רוח
שתמיד עומדת ועולה לפני
הקדוש ברוך הוא, וזוהי
שמסטה את בני העולם לשקר,
ומי שהוא רגיל בשקר, משתדל
תמיד בשקר, ועל זה אמר אצא
והייתי רוח שקר וגו', ועל פן
הקדוש ברוך הוא אמר לו צא
ועשה כן. צא מפאן, כמו
שפארוהו שכתוב (תהלים קא) דבר
שקרים לא יפון לנגד עיני,
ומשום זה היא רוח שקר ודאי.

ועוד, על מה שהרג את נבות
ונטל את פרמו, למה הרג אותו
הרג? אלא שהרג אותו בלי דין
נענש. הרג אותו בלי דין ונטל
את פרמו, ומשום כף כתוב
(מלכים א-כא) הרצחת וגם ירשת,
ועל פן נענש. ובא וראה כמה הם

ותו, מאי טעמא אתענש עליה אחאב, דהא
דינא דאורייתא, דשוי שמואל קמיייהו
דישראל, הכי הוא. דכתיב, (שמואל א ח) את
שדוּתִיכֶם וּכְרַמֵיכֶם וְזֵיתֵיכֶם הַטּוֹבִים יִקַּח.
ואי אחאב נטל ההוא כרם בנבות, דינא הוה.
ותו, דהוה יהיב ליה פרמא אחרא, או דהבא,
ולא בעא.

אמר ליה, יאות שאלת. תא חזי, האי רוח
דקאמרו דאיהו רוח דנבות, הכא אית
לאסתפללא. וכי רוחא דנבות יכיל לסלקא
ולקיימא קמיה דקודשא בריך הוא, למתבע
שקרא. דכתיב ויצא הרוח. ואי צדיקא הוא,
איך יבעי שקרא בההוא עלמא, דאיהו עלמא
דקשוט. ומה בהאי עלמא, לא בעי זפאה
שקרא, בההוא עלמא, לא כל שפן. ואי לאו
זפאה איהו, היך יכיל לקיימא קמי קדשא
ברוך הוא.

אָלָא ודאי נבות לאו זפאה הוה כל כף
לקיימא קמי קדשא בריך הוא, אלא
רוחא אחרא הוה, דשלטא בעלמא. דדא הוא
רוחא דקיימא תדיר וסלקא קמי קדשא בריך
הוא. ודא הוא דאסטי לבני עלמא בשקרא.
ומאן דאיהו רגיל בשקרא, אשתדל תדיר
בשקרא. ועל דא אמר אצא והייתי רוח שקר
וגו'. ועל דא קדשא בריך הוא אמר ליה, צא
ועשה כן. פוק מהכא, פמה דאוקמוה
דכתיב, (תהלים קא) דבר שקרים לא יפון לנגד
עיני. ובגין דא איהו רוח שקר ודאי.

ותו, על מה דקטל ליה לנבות ונטל פרמא
דיליה, קטולא אמאי קטיל ליה. אלא
על דקטיל ליה בלא דינא, אתענש. קטיל
ליה בלא דינא, ונסיב פרמא דיליה. ובגין כף
פתיב, (מלכים א כא) הרצחת וגם ירשת, ועל דא

בְּנֵי אָדָם בְּעוֹלָם שְׂרוּחַ הַשָּׁקֶר
הָיָה מִסְטָה אוֹתָם בְּשָׁקֶר, וְהוּא
שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם בְּכַמְהָ צְדָדִים
וּבְכַמְהָ מַעֲשִׂים, וְהִנֵּה בְּאַרְנוֹ אֶת
הַדְּבָרִים.

וְעַל כֵּן דָּוִד הִפְלִיף בְּקֶשׁ לְהַשְׁמֵר
מִמֶּנּוּ וּרְצָה לְצַאת מִתּוֹךְ
הַטְּמָאָה, שְׁכֵתוֹב (תהלים נא) לֵב
טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נְכוֹן
חִדָּשׁ בְּקִרְבִּי. זֶה הוּא רוּחַ נְכוֹן,
וְהָאֲחֵר הוּא רוּחַ שָׁקֶר. וְעַל כֵּן
שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן, אַחַת קְדוּשָׁה
וְאַחַת טְמָאָה.

פָּתַח וְאָמַר, (יואל ב) וְה' נָתַן קוֹלוֹ
לְפָנֵי חִילוֹ כִּי רַב מְאֹד מִחְנֵהוּ כִּי
עָצוּם עֲשֵׂה דְבָרוֹ וְגו'. אֶת
הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאַרְוֵהוּ. אָבֵל וְה',
בְּכָל מְקוֹם הוּא וּבֵית דֵּינּוֹ. נָתַן
קוֹלוֹ - זֶהוּ הַקּוֹל שְׁכֵתוֹב (דברים ד)
קוֹל דְּבָרִים. וְכֵתוֹב שֵׁם (שמות ד)
לֹא אִישׁ דְּבָרִים. מִי אִישׁ
הַדְּבָרִים? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לג)
אִישׁ הָאֱלֹהִים. לְפָנֵי חִילוֹ - אֵלּוֹ
הֵם יִשְׂרָאֵל.

כִּי רַב מְאֹד מִחְנֵהוּ - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(איוב כה) הִישׁ מִסְפֵּר לְגִדּוּדָיו.
שְׁכַמָּה מְמַנִּים וּשְׁלוּחִים יֵשׁ
לְקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכֻלָּם
עוֹמְדִים לְהַשְׁטִין עַל יִשְׂרָאֵל וְה'
כִּי לְטִמְאָה אוֹתָם, וְעַל כֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְזַדְּמֵן לְפָנֵי יִשְׂרָאֵל כְּדִי
לְשָׁמֵר אוֹתָם, וְלֹא יוּכְלוּ לְקַטְרֵג
לָהֶם.

כִּי עָצוּם עֲשֵׂה דְבָרוֹ, מִי עָצוּם?
זֶהוּ הַצְּדִיק, אוֹתוֹ שְׁמַשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה יוֹמֵם וְלַיְלָה.
דְּבַר אַחֵר כִּי עָצוּם - זֶה הַמְּקַטְרֵג
שֶׁנִּמְצָא לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וְהוּא חֹזֵק כְּבָרוּל, קָשָׁה כְּפֹלַע.
עֲשֵׂה דְבָרוֹ - שְׁנוּטֵל רְשׁוּת
מִלְמַעְלָה, וְנוֹטֵל אֶת הַנְּשִׁמָּה
מִלְמַטָּה.

כִּי גְדוֹל יוֹם ה' וְנוֹרָא מְאֹד וּמִי
יְכִילָנוּ - שֶׁהוּא שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל

אֶתְעַנֵּשׁ. וְתָא חֲזִי, כְּמָה אֵינּוֹן בְּנֵי נְשָׂא
בְּעֵלְמָא, דְּאֶסְטִי לוֹן הָאִי רוּחַ שְׁקֵרָא בְּשָׁקֵרָא.
וְשִׁלִּיט אִיהוּ בְּעֵלְמָא בְּכַמְהָ סְטָרִין וּבְכַמְהָ
עוֹבְדִין, וְהָא אוֹקִימָנָא מְלִי.

וְעַל דָּא דָּוִד מִלְפָּא בְּעָא לְאַסְתְּמָרָא מְנִיָּה,
וּבְעָא לְאַפְקָא מְגוֹ מְסָאָבוּ. דְכֵתִיב, (תהלים
נא) לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נְכוֹן חִדָּשׁ
בְּקִרְבִּי. דָּא הוּא רוּחַ נְכוֹן, וְאַחֲרָא אִיהוּ רוּחַ
שָׁקֶר. וְעַל דָּא תָרִין דְרָגִין אֵינּוֹן, חַד קְדִישָׁא,
וְחַד מְסָאָבָא.

פָּתַח וְאָמַר, (יואל ב) וַיִּי נָתַן קוֹלוֹ לְפָנֵי חִילוֹ כִּי
רַב מְאֹד מִחְנֵהוּ כִּי עָצוּם עֲשֵׂה דְבָרוֹ
וְגו', הָאִי קָרָא אוֹקִימוּהָ. אָבֵל וַיִּי, בְּכָל אֲתֵר
הוּא וּבִי דֵינִיָּה. נָתַן קוֹלוֹ, דָּא הוּא קָלָא
דְכֵתִיב, (דברים ד) קוֹל דְּבָרִים. וְכֵתִיב הֵתָם, (שמות
ד) לֹא אִישׁ דְּבָרִים. מָאן אִישׁ דְּבָרִים. כְּמָה
דָּאֵת אָמַר, (דברים לג) אִישׁ הָאֱלֹהִים. לְפָנֵי חִילוֹ,
אֵלִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל.

כִּי רַב מְאֹד מִחְנֵהוּ, כְּמָה דָּאֵת אָמַר (איוב כה)
הִישׁ מִסְפֵּר לְגִדּוּדָיו. (דף קצב ע"א) דְכַמְהָ
מְמַנֵּן וּשְׁלִיחֵן אִית לִיה לְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא,
וְכִלְהוּ קִיִּימִי לְאַסְטָאָה עַלִיִּיהוּ דִּישְׂרָאֵל (וזה
חִדָּשׁ ל"ג בְּגִין לְאַסְתְּמָא לְהוּ). וְעַל דָּא קְדִישָׁא בְרִיךְ הוּא
אֲזַדְּמֵן קַמִּיִּיהוּ דִּישְׂרָאֵל בְּגִין לְנִטְרָא לְהוּ,
וְלֹא יְכִילוּ לְקַטְרָגָא לְהוּ.

כִּי עָצוּם עוֹשֵׂה דְבָרוֹ. מָאן עָצוּם, דָּא הוּא
זְכָאָה הֵהוּא דְאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵיִתָא קְדִישָׁא
יְמָא וְלִילִי. דְבַר אַחֵר כִּי עָצוּם, דָּא הוּא
מְקַטְרָגָא דְאַשְׁתַּפַּח קַמִּי קְדִישָׁא בְרִיךְ הוּא
וְאִיהוּ תְקִיפָא כְּפַרְזָלָא תְקִיפָא כְּטִינְרָא.
עוֹשֵׂה דְבָרוֹ, דְנִטְיֵל רְשׁוּת מְלַעֲיָלָא וְנִטְיֵל
נִשְׁמָתָא מִתְתָּא.

כִּי גְדוֹל יוֹם יי וְנוֹרָא מְאֹד וּמִי יְכִילָנוּ.

וְעַלְיוֹן וְתַקִּיף עַל כָּלֶם, וְכָלֶם תַּחַת שְׁלוֹנוֹ. אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה בָהֶם תָּמִיד לְזַכּוֹת אוֹתָם לְעוֹלָם הַבָּא וּלְשִׂמְחַת אוֹתָם בְּשִׂמְחַת הַצְּדִיקִים שֶׁעֲתִידִים לְשִׂמַח עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂכַתוֹב (תהלים ה) וַיִּשְׂמְחוּ כָל חוֹסֵי כָף לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ וְתַסֵּף עֲלֵימוֹ וַיַּעֲלֶצּוּ כָף אַהֲבֵי שְׂמֶךְ. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פְּרִשְׁת וַיְהִי מִקֵּץ

וַיְהִי מִקֵּץ. רַבִּי חֲזִיָּא פְתַח וְאָמַר, (איוב כח) קֵץ שֵׁם לַחֲשֶׁךְ וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר אֲבָן וְצִלְמוֹת. הַפְּסוּק הַזֶּה נִתְּבָא, קֵץ שֵׁם לַחֲשֶׁךְ - זֶהוּ הַקֵּץ שֶׁל הַשְּׂמַאל, שֶׁהוּא מְשׁוּטֵט בְּעוֹלָם וּמְשׁוּטֵט לְמַעְלָה, וְעוֹמֵד לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמַסְטִין וּמְקַטְרֵג עַל הָעוֹלָם, וְהָרִי נִתְּבָא. וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר - שֶׁהָרִי כָל מַעֲשֵׂיו אֵינָם לְטוֹב, אֵלָּא תָּמִיד לְכַלּוֹת וּלְעַשׂוֹת כְּלִיָּה בְּעוֹלָם.

אֲבָן אֶפֶל וְצִלְמוֹת - זו אֲבָן נֶגֶף שֶׁבָּה נִכְשָׁלִים הַרְשָׁעִים, וְעוֹמְדֵת בְּזֶה שְׂנֵקְרָאת (שם י) אֶרֶץ עֲפֹתָה כְּמוֹ אֶפֶל. בֵּא רָאָה, יֵשׁ אֶרֶץ חַיִּים לְמַעְלָה, וְזוֹ הִיא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. [יֵשׁ אֶרֶץ לְמַטָּה, וְנִקְרָאת] אֶפֶל וְצִלְמוֹת. אֶפֶל שִׁיִּצְאָה מֵאֶרֶץ עֲפֹתָה. מַהוּ אֶפֶל וְצִלְמוֹת? זֶהוּ הַקֵּץ, שֶׁהוּא מַצֵּד שֶׁל הַחֲשֶׁךְ,

זֶהֱמַת הַזֶּהֱב, וְהִנֵּה נִתְּבָא בֵּא רָאָה כְּמָה יֵשׁ לְבַנֵּי אָדָם לְהַתְּבוֹנֵן בְּעִבּוֹדֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּלְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יָמִים וְלֵילוֹת כְּדֵי שִׁידְעוּ וַיִּסְתַּכְּלוּ בְּעִבּוֹדָתוֹ, שֶׁהָרִי הַתּוֹרָה מְכַרְיָה בְּכָל יוֹם לְפָנֵי הָאָדָם וְאוֹמְרַת: (משלי ט) מִי פִתִּי יִסּוֹר הַנֵּה חֶסֶר לֵב

דְּאִיהוּ שְׁלִיט עַל כָּלָא, וְעַלְמָא וְתַקִּיפָא עַל כָּלָהוּ, וְכָלָהוּ תַחֲתוֹת שְׁלִטְנִיה. זְכָאִין אֵינּוֹן צְדִיקָיָא, דְּקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתַרְעֵי בְּהוּ תְדִיר, לְזַכָּאָה לֹון לְעַלְמָא דְאַתִּי וּלְמַחְדֵי לְהוּ בְּחִידוֹ דְּצְדִיקָיָא דְזַמִּינִין לְמַחְדֵי בִיה בְּקוֹדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. דְּכַתִּיב, (תהלים ה) וַיִּשְׂמְחוּ כָל חוֹסֵי כָף לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ וְתַסֵּף עֲלֵימוֹ וַיַּעֲלֶצּוּ כָף אוֹהֲבֵי שְׂמֶךְ. בְּרוּךְ יי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

פְּרִשְׁת וַיְהִי מִקֵּץ

וַיְהִי מִקֵּץ, רַבִּי חֲזִיָּא פְתַח וְאָמַר, (איוב כח) קֵץ שֵׁם לַחֲשֶׁךְ וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר אֲבָן אֶפֶל וְצִלְמוֹת, הֵאֵי קָרָא אֲתַמָּר. קֵץ שֵׁם לַחֲשֶׁךְ, דָּא אִיהוּ קֵץ דְּשְׂמַאלָא, דְּאִיהוּ שְׂאֵט בְּעַלְמָא, וְשְׂאֵט לְעִילָא, וְקִיִּימָא קָמִי קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְאַסְטִי, וְקַטְרִיג עַל עַלְמָא, וְהָא אֲתַמָּר. וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר, דְּהָא כָל עוֹבְדוֹי לָאו אֵינּוֹן לְטַב, אֵלָּא לְשִׁיִּצְאָה תְדִיר וּלְמַעְבַּד כְּלִיָּה בְּעַלְמָא.

אֲבָן אֶפֶל וְצִלְמוֹת, דָּא אֲבָן נֶגֶף, דְּבָה כְּשִׁלִּין חֲזִיבִין, וְקִיִּימָא בְּהֵאֵי דְאַקְרִי, (איוב י) אֶרֶץ עֲפֹתָה כְּמוֹ אֶפֶל. תָּא חֲזִי, אִית אֶרֶץ חַיִּים לְעִילָא, וְהֵאֵי אִיהִי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. (ד"א וְאִית אֶרֶץ לְמַטָּה וְנִקְרָא) אֶפֶל וְצִלְמוֹת, אֶפֶל דְּנִפְקָא מֵאֶרֶץ עֲפֹתָה. מֵאִי אֶפֶל וְצִלְמוֹת, דָּא הוּא קֵץ דְּאִיהוּ מַסְטְרָא דְחֲשֶׁךְ, זֶהֱמָא דְדַהֲבָא, וְהָא אֲתַמָּר.

תָּא חֲזִי, כְּמָה אִית לֹון לְבַנֵּי נְשָׂא לְאַסְתַּפְּלָא בְּפוֹלְחָנָא דְּקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וּלְאַשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרֵייתָא יִמְמָא וְלִילִי, בְּגִין דִּינִדְעוֹן וַיִּסְתַּכְּלוֹן בְּפוֹלְחָנִיה, דְּהָא אוֹרֵייתָא אִיהִי מְכַרְזָא בְּכָל יוֹמָא קָמִיָּה דְּבַר נֵשׁ וְאָמְרָה, (משלי ט) מִי פִתִּי יִסּוֹר הַנֵּה

חסר לב ואמרה לו, והא אוקימנא מלי.
 זכר בר נש אשתדל באורייתא, ואתדבק בה,
 זכי לאתתקפא באילנא דחיי, דכתיב,
 (משלי ג) עץ חיים וגו'. ותא חזי, כד בר נש
 אתתקף באילנא דחיי בהאי עלמא, אתתקף
 ביה לעלמא דאתי. דהא כד נשמתין נפקין
 מהאי עלמא, הכי אתתקנן להו דרגין לעלמא
 דאתי.

תא חזי, אילנא דחיי, איהו בכמה דרגין
 מתפרשן דא מן דא, וכלהו חד. דהא
 באילנא דחיי אית דרגין אלין על אלין.
 ענפין, ועלין, וקליפין, וגופא דאילנא,
 שרשין. וכלא הוא אילנא. פגוונא דא, פל
 מאן דאשתדל באורייתא, איהו אתתקן
 ואתתקף באילנא דחיי.

זכר בני דמהימנותא ישראל, פלהון
 מתתקפין באילנא דחיי, פלהו אחידין
 באילנא ממש. מנהון בההוא גופא דביה,
 מנהון אחידן בענפין, מנהון בעלין, מנהון
 בשרשין. אשתפחו דכלהו אחידן באילנא
 דחיי. ואינון דמשדדלין באורייתא (דף קצג ע"ב)
 פלהו אחידן בגופא דאילנא. ובגין כך מאן
 דאשתדל באורייתא, איהו אחיד בכלא, והא
 אוקמוה ואתמר.

ויהי מקץ, מאי מקץ. רבי שמעון אמר, אתר
 דלית בה זכירה, ודא הוא קץ דשמאלא.
 מאי טעמא, בגין דכתיב, (בראשית מ) פי אם
 זכרתני אתך פאשר ייטב לך. וכי הכי אתחזי
 ליה ליוסף צדיקא, דאיהו אמר פי אם זכרתני
 אתך. אלא כיון דאסתפל יוסף בהלמיה.
 אמר, ודאי חלמא דזכירה איהו. ואיהו טעה
 בהאי, דהא ביה בקדשא כריף הוא הוי כלא.

ואמרה לו, והרי בארנו את
 הדברים.

ובשארם משתדל בתורה
 ונדבק בה, זוכה להתחזק בעץ
 החיים, שכתוב (שם ג) עץ חיים
 וגו'. וכא וראה, פשאדם
 מחזיק בעץ החיים בעולם
 הזה, הוא מחזיק בו לעולם
 הבא. שהרי כמו הנשמות
 יוצאות מן העולם הזה, כך
 מתקנות להן דרגות לעולם
 הבא.

בא ראה, עץ החיים הוא
 בכמה דרגות נפרדים זה מזה,
 וכלם אחד. שהרי בעץ החיים
 יש דרגות אלו על אלו, ענפים
 ועלים, קלפות, וגוף האילן,
 שרשים, והכל הוא האילן. כמו
 כן כל מי שמשתדל בתורה,
 הוא נתקן ומתחזק בעץ
 החיים.

זכר בני האמונה, ישראל, כלם
 מתגברים בעץ החיים, כלם
 אחוזים בעץ ממש, מהם
 באותו הגוף שבו, מהם
 אחוזים בענפים, מהם בעלים,
 מהם בשרשים. נמצאו שכלם
 אחוזים בעץ החיים. ואותם
 שמשדדלים בתורה, כלם
 אחוזים בגוף האילן. ומשום
 כך מי שמשתדל בתורה, הוא
 אחוז בכל, והרי פרושה
 ונתפאר.

ויהי מקץ, מה זה מקץ? רבי
 שמעון אמר, המקום שאין בו
 זכירה, וזהו קץ השמאל. מה
 הטעם? משום שכתוב (בראשית
 מ) כי אם זכרתני אתך פאשר
 ייטב לך. וכי כך ראוי ליוסף
 הצדיק שהוא אמר פי אם
 זכרתני אתך? אלא כיון
 שהסתפל יוסף בחלומו, אמר,
 ודאי חלום של זכירה הוא,
 והוא טעה בזה, שהרי הכל
 היה בקדוש-ברוך-הוא.

ועל פן המקום שהיתה בו שכתה, עמד לפניו. מה כתוב? ולא זכר שר המשקים את יוסף וישפחהו. כיון שאמר ולא זכר שר המשקים, מה זה וישפחהו? אלא וישפחהו, המקום שיש בו שכתה, וזהו הקץ של צד החשף. שנתים ימים, מה זה שנתים? ששבה הדרגה לדרגה שיש בה זכירה.

ופרעה חלם והנה עמד על היאר. זה היה החלום של יוסף, משום שכל נהר הוא של יוסף הצדיק, וזהו הסוד שמי שרואה נהר בחלום רואה שלום, שכתוב (ישעיה טו) הנני נוטה אליה פנהר שלום.

ויהי מקץ שנתים. רבי חייא פתח ואמר, (משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה. בא ראה, כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם העליון, התקין הכל כראוי, והוציא אורות עליונים מאירים לכל הצדדים, והכל הוא אחד. וכרא שמים שלמעלה, וארץ שלמעלה, לתקן כלם יחד לתועלתם של התחתונים.

בא ראה, מלך במשפט יעמיד ארץ, מי המלך? זה הקדוש ברוך הוא. במשפט - זה יעקב, שהוא הקיום של הארץ, ועל פן ו' נזונית מה' העליונה, ה' התחתונה נזונית מן ו', שקיום הארץ הוא במשפט, שהרי המשפט יעמיד ארץ בכל תקוניה וזן אותה.

דבר אחר, מלך - זה הקדוש ברוך הוא. במשפט - זה יוסף. יעמיד ארץ - שכתוב (בראשית מא) וכל הארץ באו מצרימה לשבר אל יוסף. ומשום שהקדוש ברוך הוא התרצה ביעקב, עשה את יוסף שליט על הארץ.

ועל דא אתר דהוה ביה נשיו קם קמיה, מה כתיב ולא זכר שר המשקים את יוסף וישפחהו. כיון דאמר ולא זכר שר המשקים, מהו וישפחהו. אלא וישפחהו אתר דאית ביה שכתה, ודא הוא קץ דיסטרא דחשף. שנתים ימים, מאי שנתים. דתב דרגא, לדרגא דאית ביה זכירה.

ופרעה חולם והנה עומד על היאר, דא חלמא דיוסף הוה. בגין דכל נהר, דיוסף הצדיק איהו. ורזא דא הוי, האי מאן דחמי נהר בחלום, חמי שלום. דכתיב, (ישעיה טו) הנני נוטה אליה פנהר שלום:

ויהי מקץ שנתים. רבי חייא פתח ואמר, (משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה, תא חזי, כד ברא קדשא בריך הוא עלמא עלאה, אתקין כלא כדקא יאות, ואפיק נהורין עלאין מנהרין לכל סטרין, וכלא איהו חד. וכרא שמים דלעילא וארץ דלעילא, לאתתקנא כלהו כחדא, לתועלתא דתתאי.

תא חזי, מלך במשפט יעמיד ארץ. מאן מלך, דא קדשא בריך הוא. במשפט, דא יעקב, דאיהו קיומא דארעא. ועל דא, ו' אתון מן ה' עלאה, ה' תתאה אתונת מן ו', דקיומא דארעא איהו במשפט. דהא משפט יעמיד ארץ בכל תקונוי, וזן לה.

דבר אחר, מלך, דא קדשא בריך הוא. במשפט, דא יוסף. יעמיד ארץ, דכתיב (בראשית מא) וכל הארץ באו מצרימה לשבור אל יוסף. ובגין דקדשא בריך הוא אתרעי ביה ביעקב, עבד ליה ליוסף שליטא על ארעא.

רבי יוסי אמר, מלך - זה יוסף. במשפט יעמיד ארץ - זה יעקב. שהרי עד שלא בא יעקב למצרים, לא היה קיום בארץ מתוך הרעב. כיון שבא יעקב למצרים, בזכותו הסתלק הרעב והתקיימה הארץ.

דבר אחר, מלך במשפט יעמיד ארץ - זה דוד המלך, שכתוב (שמואל א-ב ח) ויהי דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו, והוא קיים את הארץ, ובזכותו עמדה לאחר מכן. ואיש תרומות יהרסנה - זה רחבעם.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא, בשביל הצדיקים, אף על גב שפרענות נגזרה על העולם, היא מתעכבת בגללם ולא שולטת על העולם. כל ימי דוד המלך התקיימה הארץ בגללו. לאחר שמת, התקיימה בזכותו, שכתוב (מלכים ב-ב) ונגזתי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. כמו כן כל ימי יעקב וכל ימי יוסף לא שלטה הפרענות בעולם.

בא ראה, מלך במשפט יעמיד ארץ - זה יוסף. ואיש תרומות יהרסנה - זה פרעה, שהרי משום שהקשה את לבו לקדוש ברוך הוא, החריב את ארץ מצרים. ובראשונה על ידי יוסף התקיימה הארץ, באותו החלום שחלם, שכתוב ויהי מקץ שנתים ימים וגו'.

ויהי מקץ וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים יח) חי יי וברוך צורי וירום אלוהי ישעי. אלוהי כתוב בוי"ו. הפסוק הזה יש להתבונן בו, חי ה' - זה חי, צדיק יסוד העולם, שנקרא חי העולמים. וברוך צורי - זהו שכתוב (שם קמד) ברוך ה' צורי, וזה העולם שמתקיים על הצדיק הזה. וירום אלוהי ישעי. וירום - זה העולם העליון. אלוהי בוא"ו זה שמים,

רבי יוסי אמר, מלך, דא יוסף. במשפט יעמיד ארץ, דא יעקב. דהא עד לא אתא יעקב למצרים, לא הוה קיימא בארעא, מגו כפנא. כיון דאתא יעקב למצרים, בזכותיה אסתלק כפנא, ואתקיים ארעא.

דבר אחר, מלך במשפט יעמיד ארץ, דא דוד מלכא, דכתיב, (שמואל ב ח) ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו, ואיהו קיים ארעא, ובזכותיה קיימא לבתר דנא. ואיש תרומות יהרסנה, דא רחבעם.

תא חזי, קדשא בריך הוא בגיניהון דצדיקיא, אף על גב דפורענותא אתגזר על עלמא, מתעכבא בגיניהון ולא שלטא על עלמא. כל יומי דדוד מלכא אתקיימא ארעא בגיניה, לבתר דמית אתקיימא בזכותיה. דכתיב, (מלכים ב כ) ונגזתי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. כגוונא דא, כל יומי דיעקב וכל יומי דיוסף, לא שלטא פורענותא בעלמא.

תא חזי, מלך במשפט יעמיד ארץ, דא יוסף. ואיש תרומות יהרסנה, דא פרעה. דהא בגין דאקשי לביה לגבי דקדשא בריך הוא, חריב ארעא דמצרים. ובקדמיתא על ידא דיוסף אתקיים ארעא בההוא חלמא דחלם. דכתיב, ויהי מקץ שנתים ימים וגו'.

ויהי מקץ וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים יח) חי יי וברוך צורי וירום אלוהי ישעי. אלוהי כתוב, בוי"ו. האי קרא אית לאסתכלא ביה. חי יי, דא חי צדיקא יסודא דעלמא, דאקרי חי דעלמין. וברוך צורי, דא הוא דכתיב (תהלים קמד) ברוך יי צורי, ודא עלמא שמתקיים על הצדיק הזה. וירום אלוהי ישעי. וירום - זה העולם העליון. אלוהי בוא"ו זה שמים,

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם קטז) הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לֵה.

בא רָאָה, [כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר] (שם סח) בְּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמַס לְנוּ. בְּרוּךְ אֲדֹנָי, בְּאֶלֶף דָּלִ"ת נו"ן יו"ד, וְהַפְּסוּק הִנֵּה הוּא סוּד הַחֲכָמָה. יוֹם יוֹם - אֵלּוֹ שְׁנַתִּים יָמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים. וּפְרָעָה חָלַם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל הַיָּאָר - סוּד הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, זֶה יוֹסֵף, שְׁנֵהָר [שְׁכַל הַנְּהָר] הִנֵּה הוּא יוֹסֵף הַצְּדִיק.

וְהִנֵּה מִן הַיָּאָר עֲלֵת שְׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאַת בֶּשֶׂר וַתְּרַעֲיֵנָה בְּאָחוּ. וְהִנֵּה מִן הַיָּאָר, שְׁהָרִי מִהַנְּהָר הִנֵּה מִתְּבַרְכּוֹת כָּל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת שְׁלֹמֶטָה, מִשׁוּם שְׁאוֹתוֹ נֶהָר שְׁשׁוּפֵעַ וַיּוֹצֵא הוּא מִשְׁקָה וְזָן אֵת הַכֹּל, וַיּוֹסֵף הוּא נֶהָר שֶׁתְּבַרְכֶּךָ כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשָׁבִילוֹ.

וְבֹא רָאָה, אוֹתוֹ הַנְּהָר, שְׁבַע דְּרָגוֹת נִשְׁקוֹת וּמִתְּבַרְכּוֹת מִמֶּנּוּ, וְאֵלּוֹ הֵם יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאַת בֶּשֶׂר. וַתְּרַעֲיֵנָה בְּאָחוּ, בְּחַבּוּר וְאֶחָוָה, שְׁאִין נִמְצָא בָּהֶם פְּרוּד וְכֹלָם לְשִׁבַח עוֹמְדִים. שְׁהִנֵּה כָּל שְׁבַע הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ שְׁאֲמַרְנוּ הוּא סוּד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (אֶסְתֵּר ב) וְאֵת שְׁבַע הַנְּעֻרוֹת הָרְאִיּוֹת לְתֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וְגו'. וְעַל כֵּן שְׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה, וּכְנֻגָד זֶה כְּתוּב שְׁבַעַת הַסְּרִיסִים הַמְּשֻׁרְתִּים אֵת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְגו'.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, שְׁבַע הַפְּרוֹת הַטּוֹבוֹת הֵם דְּרָגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת עַל הָאֲחֵרוֹת, וְשְׁבַע הַפְּרוֹת הַרְעוֹת - הַדְּרָגוֹת הָאֲחֵרוֹת שְׁלֹמֶטָה. אֵלּוֹ מִצַּד הַקְּדוּשָׁה, וְאֵלּוֹ מִצַּד הַטְּמָאָה.

אֵינּוֹן עֲלָאִין עַל אַחֲרַנִּין. וְשְׁבַע הַפְּרוֹת הַרְעוֹת, דְּרַגְיִין אַחֲרַנִּין דְּלַתְתָּא. אֵלּוֹן מַסְטָרָא דְקְדוּשָׁה, וְאֵלּוֹן מַסְטָרָא דְמַסְאָבָא.

דְּאַתְקִימִים עֲלֵיהּ צְדִיקָא דָּא. וַיְרוּם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וַיְרוּם דָּא עַלְמָא עַלְאָה. אֱלֹהֵי בּוּא"ו, דָּא שָׁמַיִם, כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (תהלים קטז) הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לֵי.

התא חזי, (כְּמָה דְאַתְ אָמַר) (תהלים סח) בְּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמַס לְנוּ. בְּרוּךְ אֲדֹנָי, בְּאֶלֶף דָּלִ"ת נו"ן יו"ד, וְהִנֵּה קָרָא רְזָא דְחֲכָמָתָא אִיהוּ. יוֹם יוֹם, אֵלּוֹ שְׁנַתִּים יָמִים, כְּמָה דְאַתְ אָמַר (דף קצ"ד ע"א) וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וּפְרָעָה חוֹלֵם וְהִנֵּה עוֹמֵד עַל הַיָּאָר, רְזָא אִיהוּ, כְּמָה דְאַתְמָר דָּא יוֹסֵף. דְנָהָר (ס"א דְכָל נְהָר) דָּא, יוֹסֵף הַצְּדִיק הוּא.

וְהִנֵּה מִן הַיָּאָר עוֹלוֹת שְׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאֹת בֶּשֶׂר וַתְּרַעֲיֵנָה בְּאָחוּ. וְהִנֵּה מִן הַיָּאָר, דְּהָא מְנַהָר דָּא אַתְּבַרְכָּאן כָּל אֵינּוֹן דְרַגְיִין דְלַתְתָּא. בְּגִין דְּהָיָא נֶהָר דְנִגִּיד וְנַפִּיק, אִיהוּ אֲשָׁקִי וְזָן לְכֹלָא. וַיּוֹסֵף אִיהוּ נֶהָר, לְאַתְבַּרְכָּא כָּל אֶרְעָא דְמִצְרַיִם בְּגִינֵיהּ.

וְהִנֵּה חֲזִי, הַהוּא נֶהָר, שְׁבַע דְרַגְיִין אַתְשַׁקְיִין וְאַתְבַּרְכָּן מְנִיָּה, וְאֵלּוֹן אֵינּוֹן יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאֹת בֶּשֶׂר. וַתְּרַעֲיֵנָה בְּאָחוּ, בְּחַבּוּרָא בְּאֶחָוָתָא דְלֹא אֲשַׁתְּפַח בְּהוּ פִירוּדָא. וְכֹלְהוּ לְשַׁבְחָא קְיִימִין, דְּהָא כָּל הַנִּי דְרַגְיִין שְׁבַע דְקָאֲמָרֵן, רְזָא אִיהוּ. כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (אֶסְתֵּר ב) וְאֵת שְׁבַע הַנְּעֻרוֹת הָרְאִיּוֹת לְתֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וְגו'. וְעַל דָּא שְׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה, וְלִקְבַל דָּא כְּתִיב שְׁבַעַת הַסְּרִיסִים הַמְּשֻׁרְתִּים אֵת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְגו'.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, שְׁבַע פְּרוֹת הַטּוֹבוֹת, דְרַגְיִין

שבע השבילים - רבי יהודה אמר, אלו הראשונות הן טובות, משום שהן מצד הימין שכתוב בו פי טוב, ואלו הרעים הם למטה מהם. שבע השבילים הן מצד השמרה, ואלו מצד הטמאה, וכל הדרגות עומדות אלו על אלו ואלו כנגד אלו, ואת כלם ראה פרעה בחלומו.

אמר רבי ייסא, וכי לאותו פרעה הרשע הראוי לו את כל אלה? אמר לו רבי יהודה, כמותם ראה, שפמה דרגות על דרגות אלו כנגד אלו ואלו על אלו, והוא ראה באותן הדרגות שלמטה.

והנה שנינו, שהרי כמו שהוא האדם, כך מראים לו בחלומו, וכך רואה, וכך הנשמה עולה להכיר, כל אחד ואחד כפי דרגתו כראוי לו, ומשום כך פרעה ראה כראוי לו, ולא יותר.

ויהי מקץ וגו'. רבי חזקיה פתח ואמר, (קהלת א) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. בא ראה, כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא למטה, לכל שם עת וזמן קצוב. שם זמן לאור ולחשך, שם זמן לאור של שאר העמים, שהם שולטים עכשו על העולם, וזמן שם לחשכה, שהיא הגלות של ישראל תחת שלטונם. זמן שם הקדוש ברוך הוא לכל, ומשום כך לכל זמן ועת לכל חפץ. מה זה ועת לכל חפץ? זמן ועדן הוא לכל, לכל אותו הרצון שנמצא למטה.

דבר אחר ועת לכל חפץ - מה זה עת? פכתוב (תהלים קיט) עת לעשות לה' הפרו תורתך. וכתוב (ויקרא יז) ואל יבא בכל עת אל הקדש. והיא הדרגה הממנה, והנה פשוטה. ומשום כך עת הוא הממנה לכל

שבע השבילים, רבי יהודה אמר, אלין קדמאי אינון טבין, בגין דאינון מסטרא דימינא דכתיב ביה פי טוב. ואלין בישין אינון לתתא מנייהו. שבע השבילים אינון מסטרא דדכיו, ואלין מסטרא דמסאבו, וכלהו דרגין קיימין אלין על אלין, ואלין לקבל אלין, וכלהו קא חמא פרעה בחלמיה.

אמר רבי ייסא, וכי להווא חייבא דפרעה אחזיין ליה כל הני. אמר ליה רבי יהודה, פגוונא דלהון חמא. דכמה דרגין על דרגין, אלין לקבל אלין, ואלין על אלין, ואיהו חמא באינון דרגין דלתתא.

והא תנינן, דהא כמה דאיהו בר נש, הכי אחזיין ליה בחלמיה, והכי חמי. ונשמתא הכי סלקת לאשתמודעא. כל חד וחד כפום דרגיה פדקא חזי ליה, ובגין כך פרעה חמא כדקא חזי ליה, ולא יתיר:

ויהי מקץ וגו', רבי חזקיה פתח ואמר, (קהלת א) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. תא חזי, כל מה דעבד קדשא בריך הוא לתתא, לכלא שוי זמנא וזמן קצוב. זמנא שוי לנהורא ולחשוכא, זמנא שוי לנהורא דשאר עמין, דאינון שלטין השתא על עלמא. וזמנא שוי לחשוכא, דאיהו גלותא דישראל תחות שלטנותא דלהון. זמנא שוי קדשא בריך הוא לכלא, בגין כך לכל זמן ועת לכל חפץ. מאי ועת לכל חפץ. זמנא ועדן הוא לכלא, לכל ההוא רעותא דאשתפח לתתא.

דבר אחר ועת לכל חפץ, מאי עת פדכתיב, (תהלים קיט) עת לעשות ליי

הפרו תורתך. וכתוב, (ויקרא יז) ואל יבא בכל עת אל הקדש. ואיהו דרגא

חפץ תחת השמים. ויהי מקץ שנתים ימים, מהצד של אותו קץ החשף ראה פרעה בחלומו, ומשם ידע והתגלה לו אותו החלום.

ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח ויקרא את כל חרטמי מצרים ואת כל חכמיה וגו'. ותפעם רוחו, מה זה ותפעם? רבי יוסי אמר, הנה פרשה שבפרעה כתוב ותפעם, ובכבודנצור כתוב (דניאל ב)

ותתפעם, ובארוה שהנה בפרעה כתוב ותפעם משום שהיה יודע את החלום, והפתרון לא היה יודע, אבל בכבודנצור ראה החלום וראה הפתרון, והכל נשפח ממנו.

אבל בא ראה, ותפעם רוחו, כמו שנאמר (שופטים יג) לפעמו, שהיתה הרוח באה והולכת ובאה והולכת ולא היתה מתישבת עמו עדין פראוי, ועל כן כתוב (שם) ותחל רוח ה' לפעמו, שאז היתה הראשית. אף כן רוחו התעוררה בו, והלך והתעורר, ולא היתה מתישבת עמו לדעת. ובכבודנצור ותתפעם רוחו, בהתעוררות הנה מתעורר על כל אחד פעמים, שבים והולכים ושבים. וזהו כמו שנאמר (במדבר כד) כפעם בפעם, פעם בזה ופעם בזה, ולא מתישבת דעתו ורוחו.

וישלח ויקרא את כל חרטמי מצרים - אלו המכשפים. ואת כל חכמיה - אלו חכמי המזלות. וכלם היו מסתכלים לדעת ולא יכלו להשיג.

אמר רבי יצחק, אף על גב שנאמר שאין מראים לאדם אלא באותה הדרגה שלו - שונה אצל המלכים, שמראים להם דברים עליונים ומשנים מבני אדם אחרים. כמו שמלך דרגתו עליונה על כל שאר האחרים, כך גם מליך עלאין, ומשניין מבני

ממנא, והא אוקמוה. ובגין כך עת איהו ממנא, לכל חפץ תחת השמים. ויהי מקץ שנתים ימים, מסטרא דההוא קץ דחשף חמא פרעה בחלמיה, ומתמן ידע ואתגלי ליה ההוא חלמא.

ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח ויקרא את כל חרטמי מצרים ואת כל חכמיה וגו'. ותפעם רוחו. מאי ותפעם. רבי יוסי אמר, הא אוקמוה בפרעה כתיב ותתפעם, ובכבודנצור כתיב, (דניאל ב) ותתפעם, ואוקמוה דהא בפרעה כתיב ותפעם, בגין דהוה ידע חלמא, ופשרא לא הוה ידע, אבל בכבודנצור, חמא חלמא, וחמא פשרא, ואתנשי כלא מניה.

אבל תא חזי, ותפעם רוחו, כמה דאת אמר, (שופטים יג) לפעמו, דהוה אתי רוחא ואזיל, ואתי ואזיל. ולא הוה מתישבא עמיה עדיין פדקא יאות. ועל דא כתיב, (שופטים יג) ותחל רוח יי לפעמו, דכדין הוה שירותא. אוף הכא רוחיה אתער ביה, ואזיל ואתער, ולא הוה מתישבא עמיה למנדע.

באתערותא הוה אתער על חד תרין, תייבין ואזלין ותייבין, ודא הוא כמה דאת אמר, (במדבר כד) כפעם בפעם. פעם בהאי, (דף קצד ע"ב) ופעם בהאי, ולא מתישבא דעתיה ורוחיה.

וישלח ויקרא את כל חרטומי מצרים, אליון חרשין. ואת כל חכמיה, אליון חפימין פטיירא, וכלהו הוו מסתכלין למנדע ולא יכלו לאדבקא.

אמר רבי יצחק, אף על גב דאתמר דלא אחזיין ליה לבר נש אלא בההוא דרגא דיליה, שאני למלכים, דאחזיין לון

מליך עלאין, ומשניין מבני

מראים לו בדרגה עליונה על כל שאר האחרים, כמו שנאמר את אשר האלהים עשה הראה את פרעה, אבל לשאר בני האדם אין מגלה להם הקדוש ברוך הוא את מה שהוא עושה, פרט לנביאים או לחסידים או לחכמי הדור, והנה פרשוה.

בא ראה, כתוב אתי השיב על פני ואתו תלה. מפאן שהחלום הולך אחר הפתרון. מי השיב על פני? אלא זה יוסף. ואתו תלה - באותו הפתרון שפתר לו, וכתוב ויהי פאשר פתר לנו פן היתה.

וישרח פרעה ויקרא את יוסף וירצהו מן הבור וגו'. רבי אבא פתח ואמר, (תהלים קמז) רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו. כמה הקדוש ברוך הוא מתרצה בצדיקים, משום שהצדיקים הם עושים [שלום ועושים] שלום למעלה ועושים שלום למטה, ומכניסים פלה לבעלה, ומשום כך הקדוש ברוך הוא מתרצה בהם באותם שיראים ממנו ועושים את רצונו. למיחלים לחסדו, מי הם המיחלים לחסדו? הנה אומר, אותם שמשתדלים בתורה בלילה ומשתתפים עם השכינה. וכשבא הבקר, הם מצפים לחסדו, והרי בארוה, בזמן שאדם משתדל בתורה בלילה, חוט של חסד נמשך עליו ביום, ככתוב (שם מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. מה הטעם יומם יצוה ה' חסדו? משום שבלילה שירה עמי. ומשום כך פתוב רוצה ה' את יראיו, ולא ביראיו. כמי שרוצה ברצונו את האחר ומתרצה לו להתפס עמו, ומשום כך רוצה ה' את יראיו ולא ביראיו.

ולא ביראיו. כמאן דרעי ברעותיה לאחרא, ואתרעי ליה לאתפיסא בהדיה. ובגין כך רוצה יי את יראיו, ולא ביראיו.

נשא אחרנין. כמה דמלפא דרגיה עלאה על כל שאר אחרנין, הכי נמי אחזיא ליה בדרגא עלאה על כל שאר אחרנין. כמה דאת אמר את אשר האלהים עושה הראה את פרעה. אבל לשאר בני נשא, לא גלי לון קדשא ברוך הוא מה דאיהו עביד, בר לנביאי או לחסידי או לחפמי דרא, והא אוקמוה.

תא חזי, פתיב, אותי השיב על פני ואתו תלה, מפאן דחלמא אזיל בתר פישרא. השיב על פני מאן, אלא דא יוסף. ואתו תלה, בההוא פישרא דקא פשר ליה, וכתוב ויהי כאשר פתר לנו כן היתה:

וישרח פרעה ויקרא את יוסף וירצהו מן הבור וגו'. רבי אבא פתח ואמר, (תהלים קמז) רוצה יי את יראיו את המיחלים לחסדו. כמה קדשא ברוך הוא, אתרעי בהו בצדיקא, בגין דצדיקא אינון עבדין (שלמא ועבדי) שלמא לעילא, ועבדי שלמה לתתא, ואעלין פלה בבעלה. ובגין כך קדשא ברוך הוא אתרעי בהו, באנון דדחלין ליה ועבדין רעותיה.

למיחלים לחסדו, מאן אינון מיחלים לחסדו. הוי אימא אינון דמשתדלי באורייתא בליליא, ואשתתפו בהדי שכינתא. וכד אתי צפרא, אינון מחפאן לחסדו. והא אוקמוה, בזמנא דבר נש אשתדל באורייתא בליליא, חוטא דחסד אתמשיך עליה ביממא. כדכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי. מאי טעמא יומם יצוה יי חסדו, משום דבלילה שירה עמי. ובגין כך רוצה יי את יראיו כתיב,

ולא ביראיו. כמאן דרעי ברעותיה לאחרא, ואתרעי ליה לאתפיסא בהדיה. ובגין כך רוצה יי את יראיו, ולא ביראיו.

כמו כן יוסף היה עצוב בעצב הרוח ובעצב הלב, שהיה אסור שם. כיון שפרעה שלח בשבילו, מה כתוב? ויריצהו. התפייסו לו והחזירו לו דברי שמחה, דברים לשמח את הלב, משום שהיה עצוב מן הבור. בא ראה, בראשונה נפל בבור, וכבוד התעלה אחר כך.

רבי שמעון אמר, עד לא אירע ליוסף ההוא עובדא, לא אקרי צדיק. כיון ששמר אותה ברית המילה, נקרא צדיק, ואותה הדרגה של ברית הקדש התעטרה עמו, ומה שהיה [עשה] בבור בראשונה, התעלה עמו. וכתוב ויריצהו מן הבור. התעלה מזה והתעטר בכאר מים חיים.

וישלח פרעה ויקרא את יוסף, היה צריך להיות לקרא ליוסף! אלא, ויקרא את יוסף - זה הקדוש ברוך הוא, שכתוב (שם קט) עד עת בא דברו אמרת ה' צרפתהו. עד עת בא דברו, זהו שכתוב ויקרא את יוסף. כתוב כאן ויקרא את יוסף, וכתוב שם ויקרא אל משה. ויגלה ויחלף שמלותיו, בשביל כבוד המלך, והנה פרשה.

רבי אלעזר פתח, (תהלים קה) ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם. בא ראה שהקדוש ברוך הוא מגלגל גלגולים בעולם, ומקיים נדרים ושבועות כדי לקיים שבועה וגיזרה שהיא גזר. שהרי שנינו, אם לא שחכיבות ואהבה שאהב הקדוש ברוך הוא את האבות, היה ראוי להוריד את יעקב למצרים בכבלים של ברזל. ובאהבתו אותם המליך ליוסף בנו, ועשה אותו מלך ששולט על כל הארץ, וירדו כל השבטים בכבוד, ויעקב כמלך.

בגזונא דא, יוסף היה עצוב בעצבו דרוחא, בעצבו דלבא, דהוה אסיר תמן. כיון דשדר פרעה בגיניה, מה כתיב. ויריצהו, אתפייסו ליה ואהדרו ליה מלין דחדוה, מלין למחדי לבא, בגין דהוה עצוב מן בירא. תא חזי, בקדמיתא נפל בבירא, בבירא אסתלק לבתר.

רבי שמעון אמר, עד לא אירע ליוסף ההוא עובדא, לא אקרי צדיק. כיון דנטר ההוא ברית קיימא, אקרי צדיק. והוה דרגא דברית קדישא אתעטר בהדיה, ומאי דהוה (עבד) בבור בקדמיתא, אסתלק בהדיה, וכתוב ויריצהו מן הבור. אסתלק מן דא, ואתעטר בבאר מים חיים.

וישלח פרעה ויקרא את יוסף, לקרא ליוסף מיבעי ליה. אלא ויקרא את יוסף, דא קדשא בריך הוא, דכתיב, (תהלים קה) עד עת בא דברו אמרת ה' צרפתהו. עד עת בא דברו, דא הוא דכתיב ויקרא את יוסף, פתיב הכא ויקרא את יוסף, וכתיב התם ויקרא אל משה: ויגלה ויחלף שמלותיו, בגין יקרא דמלכא, והא אוקמוה.

רבי אלעזר פתח, (תהלים קה) ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם. תא חזי, דקדשא בריך הוא מגלגל גלגולין בעלמא, ומקיים אסרין וקיומין, בגין לקיימא קיומא וגיזרה דאיהו גזיר.

דהא תנן, אלמלא חביבו ורחימו דרחים קדשא בריך הוא לאבהן, הוה אתחזי לנחתא יעקב למצרים בשלשלי דפרזלא. וברחימו דלהון, שלטיה ליוסף בריה, ועבד ליה מלכא דשליטא על כל ארעא, ונחתו כלהו שבטין ביקרא, ויעקב כמלכא.

בא רָאָה מַה כְּתוּב? (שם) וַיִּבְא
 יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ
 חָם. כִּינּוֹן שְׁפָתוֹב וַיִּבְא יִשְׂרָאֵל
 מִצְרַיִם, לֹא יִדְעָנוּ שְׁיַעֲקֹב גַּר
 בְּאֶרֶץ חָם? לְמַה צְרִיף אֶת זֶה?
 אֵלָּא, וַיִּבְא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם - זֶה
 הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא. וַיַּעֲקֹב גַּר
 בְּאֶרֶץ חָם - זֶה יַעֲקֹב. שְׁהַרִי
 בְּשִׁבִיל יַעֲקֹב וּבְנִיּוֹ בְּאֵה הַשְׁכִּינָה
 לְמִצְרַיִם, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא
 גִּלְגָּל גִּלְגּוּלִים וְהוֹרִיד אֶת יוֹסֵף
 בְּרֵאשׁוֹנָה, שְׁבֻכּוֹתוֹ הַתְּקַמָּה
 הַבְּרִית עִמּוֹ, וְהַשְׁלִיט אוֹתוֹ עַל
 כָּל הָאֶרֶץ.

מַה כְּתוּב? שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירָהוּ
 מִשָּׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ. רַבִּי
 שְׁמַעוֹן אָמַר, כְּתוּב (תהלים קמו) ה'
 מִתִּיר אֲסוּרִים וְגו', וְכֵן כְּתוּב
 שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירָהוּ, לְמַה מִּשָּׁל
 עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ? אֵלָּא שְׁלַח מֶלֶךְ
 - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא. מִשָּׁל
 עַמִּים - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא.
 שְׁלַח מֶלֶךְ - הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן שְׁלַח
 וַיִּתִּירָהוּ. וּמִי הוּא שְׁשָׁלַח לוֹ? זֶה
 הַמֶּלֶךְ הַגּוֹאֵל, שֶׁהוּא מוֹשֵׁל
 עַמִּים, שֶׁהוּא מוֹשֵׁל עַל
 הַתַּחְתּוֹנִים, וְהַכֹּל הוּא מִן
 הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא.

וַיִּרְצֶהוּ - חֶסֶד וְאֱמוּנָה, וּמִי הוּא?
 זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, מִשּׁוּם
 שְׁאֵין מִי שְׁאוֹסֵר וּפּוֹתַח, רַק
 הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, שְׁכְּתוּב (איוב
 יב) יִסְגֹר עַל אִישׁ וְלֹא יִפְתַּח,
 וְכְתוּב (שם לד) וְהוּא יִשְׁקִיט וּמִי
 יִרְשִׁיעַ וַיִּסְתֵּר פָּנָיו וּמִי יִשׁוּרְנוּ
 וְעַל גּוֹי וְעַל אָדָם יִחַד, שְׁהַרִי
 הַכֹּל בּוֹ, וְכְתוּב (דניאל ד) וְכִרְצוֹנוֹ
 עוֹשֶׂה בְּצַבָּא הַשָּׁמַיִם וְדִירֵי
 הָאֶרֶץ, וְאֵין מִי שְׁיִמְחֶה בְּיָדוֹ
 וַיֹּאמֶר לוֹ מַה עָשִׂיתָ. וּמִשּׁוּם כִּף
 כְּתוּב וַיִּרְצֶהוּ מִן הַבּוֹר וְגו'.

מַה זֶה וַיִּרְצֶהוּ? כְּמוֹ שְׁנֹאמַר
 (איוב לב) יַעֲתֵר אֶל אֱלֹהֵי וַיִּרְצֶהוּ.
 כְּמוֹ כֵן וַיִּרְצֶהוּ מִן הַבּוֹר, וְאַחַר

תָּא חֲזִי, מַה כְּתוּב, וַיִּבְא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם
 וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ חָם, כִּינּוֹן דְּכְתוּב וַיִּבְא
 יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, לֹא יִדְעָנוּ דְיַעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ
 חָם, אֲמַאי אֲצִטְרִיף דָּא. אֵלָּא וַיִּבְא יִשְׂרָאֵל
 מִצְרַיִם, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא. וַיַּעֲקֹב גַּר
 בְּאֶרֶץ חָם, דָּא יַעֲקֹב, דְּהָא בְּגִינִיָּה דְיַעֲקֹב
 וּבְנֵי, אֶתְתּוּ שְׁכִינְתָּא לְמִצְרַיִם. וְקְדָשָׁא בְּרִיף
 הוּא גִלְגָּל גִּלְגּוּלִין, (דף קצח ע"א) וְאַחִית לִיָּה
 לְיוֹסֵף בְּקִדְמִיתָא. דְּבִזְכוּתִיָּה אֶתְקַיִים בְּרִית
 בְּהַדְרָה, וְשְׁלִטָּה עַל כָּל אֶרְעָא.

מַה כְּתוּב, שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירָהוּ מוֹשֵׁל עַמִּים
 וַיִּפְתַּחְהוּ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כְּתוּב, (תהלים
 קמו) י' מִתִּיר אֲסוּרִים וְגו', (והא) וְהֵכָא כְּתוּב,
 שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירָהוּ, אֲמַאי מוֹשֵׁל עַמִּים
 וַיִּפְתַּחְהוּ. אֵלָּא, שְׁלַח מֶלֶךְ, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף
 הוּא. מוֹשֵׁל עַמִּים, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא.
 שְׁלַח מֶלֶךְ, מֶלֶךְ עֲלָאָה שְׁלַח וַיִּתִּירָהוּ, וּמֵאֵן
 אִיהוּ דְשָׁלַח לִיָּה, דָּא מֶלֶךְ הַגּוֹאֵל, דְּאִיהוּ
 מוֹשֵׁל עַמִּים, דְּאִיהוּ מוֹשֵׁל עַל תַּתְּאִי. וְכֵלָּא
 מַעַם קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא אִיהוּ.

וַיִּרְצֶהוּ חֶסֶד וְאֱמוּנָה, וּמֵאֵן אִיהוּ, דָּא קְדָשָׁא
 בְּרִיף הוּא. בְּגִין דְּהָא לִית מֵאֵן
 דְּאֲסִיר וּפְתַח, בַּר קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, דְּכְתוּב,
 (איוב יב) יִסְגֹר עַל אִישׁ וְלֹא יִפְתַּח. וְכְתוּב, (איוב
 לד) וְהוּא יִשְׁקִיט וּמִי יִרְשִׁיעַ וַיִּסְתֵּר פָּנָיו וּמִי
 יִשׁוּרְנוּ וְעַל גּוֹי וְעַל אָדָם יִחַד, דְּהָא כֵּלָּא
 בִּיָּה. וְכְתוּב, (דניאל ד) וְכִמְצַבִּיָּה עֶבֶד בַּחִיל
 שְׁמִיא וְדִירֵי אֶרְעָא וְלֹא אִיתִי דִי יִמְחִי בִידֵיהּ
 וַיֹּאמֶר לִיָּה מַה עֲבַדְתָּ. וּבְגִין כִּף כְּתוּב,
 וַיִּרְצֶהוּ מִן הַבּוֹר וְגו'.

מַאי וַיִּרְצֶהוּ. כְּמַה דְּאֶתְּ אָמַר, (איוב לב) יַעֲתֵר
 אֶל אֱלֹהֵי וַיִּרְצֶהוּ. כְּגוֹנוֹנָא דָּא וַיִּרְצֶהוּ
 מִן הַבּוֹר, וְלִבְתֵּר וַיִּבְא אֶל פְּרַעָה. דְּבַר אַחַר

כף ויבא אל פרעה. דבר אחר ויריצהו, שהמשיך עליו חוט של חסד לתת לו חן לפני פרעה. אלהים יענה את שלום פרעה, כדי להקדים לו שלום ולפתח בשלום.

רבי אבא אמר, בא ראה, באותו פרעה הרשע, שהוא אמר (שמות ד) לא ידעתי את ה', ופרעה היה חכם מכל מכשפיו, אלא ודאי השם של אלהים היה יודע, שהרי כתוב הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו. ומשום שמשוה לא בא אליו אלא בשם של ה', ולא בשם של אלהים, וזה היה קשה לפניו מן הכל, שהוא היה יודע שהרי השם של אלהים שולט בארץ, ובשם של ה' לא היה יודע, ועל פן קשה לפניו השם הזה.

וזהו שכתוב (שם ט) ויחזק ה' את לב פרעה. שדבר זה היה מחזק את לבו ומקשה אותו, ועל פן משה לא הודיע לו דבר של שם אחר, אלא השם של ה' לבדו, ופרשוהו.

פתח ואמר, (תהלים קיג) מי כה' אלהינו המגביהי לשבת וגו'. מי כה' אלהינו המגביהי לשבת - שהתעלה מעל פסא כבודו, ועל פסא כבודו למעלה ולא התגלה למטה. בשעה שאין נמצאים צדיקים בעולם, הרי הוא מסתלק מהם ולא מתגלה להם. המשפילי לראות - בשעה שהצדיקים הם נמצאים בעולם, הקדוש ברוך הוא יורד בדרגותיו פנגד התחתונים להשגיח על העולם, להיטיב להם.

שהרי פשאין נמצאים הצדיקים בעולם, הוא מסתלק ומסתיר מהם פנים ולא משגיח עליהם, משום שהצדיקים הם היסוד והקיום של העולם, שכתוב (משלי

ויריצהו, דאמשיך עליה חוטא דחסד, למיהב ליה חנא קמיה דפרעה. (מה כתיב), אלהים יענה את שלום פרעה, בגין לאקדמא ליה שלום ולמפתח בשלום.

רבי אבא אמר, תא חזי, בההוא רשע דפרעה. דאיהו אמר, (שמות ה) לא ידעתי את יי, ופרעה חכים הוה מכל חרשוי. אלא ודאי שמא דאלהים הוה ידע, דהא כתיב, הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו. ובגין דמשה לא אתא לגביה אלא בשמא דיי ולא בשמא דאלהים. ודא הוה קשיא קמיה מפלא, דאיהו הוה ידע דהא שמא דאלהים שליט בארעא. ובשמא דיי לא הוה ידע, ועל דא קשיא קמיה שמא דא.

ודא הוא דכתיב (שמות ט) ויחזק יי את לב פרעה, דמלה דא הוה אתקיף לביה, ואקשי ליה. ועל דא משה לא אודע ליה מלה דשמא אחרא, אלא שמא דיי בלחודוי, ואוקמוהו.

פתח ואמר, (תהלים קיג) מי כיי אלהינו המגביהי לשבת וגו'. מי כיי אלהינו המגביהי לשבת, דאסתלק מעל פרסי יקריה, (ס"א על פרסי יקריה לעילא) ולא אתגלי לתתא. בשעתא דלא אשתפחו זפאין בעלמא, הא איהו אסתלק מנייהו, ולא אתגלי להו. המשפילי לראות, בשעתא דאינון זפאין אשתפחו בעלמא. קדשא בריך הוא נחית בדרגוי לקבלהון דתתאי, לאשגחא על עלמא, לאוטבא להו.

דהא פד זפאין לא אשתפחו בעלמא, איהו אסתלק, ואסתיר אנפין מנייהו, ולא אשגח עלייהו. בגין דצדיקייא אינון יסודא וקיומא

דְּעִלְמָא, דְּכְתִיב, (משלי י) וְצִדִּיק יִסֹּד עוֹלָם.
 זַעֲרֵ דָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא גִלִּי שְׁמִיה
 קְדִישָׁא, בַּר לְיִשְׂרָאֵל בְּלַחֲדוּדֵי, דְּאִינוּן
 חוּלְק עַדְבִּיה וְאַחְסַנְתִּיה. וְעִלְמָא פְּלִיג לִיה
 קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַמְזָן תְּרִיסִין, וְהָא אַתְמָר.
 דְּכְתִיב, (דברים לב) בַּהֲנַחַל עֲלִיוֹן גּוֹיִם וְגו'.
 וְכְתִיב, פִּי חֶלֶק יְיָ עֲמוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

וְצִדִּיק יִסֹּד עוֹלָם.
 זַעֲרֵ כֵן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא
 גִּלָּה אֶת שְׁמוֹ הַקְדוּשׁ, רַק
 לְיִשְׂרָאֵל לְבָד, שֶׁהֵם חֶלֶק גּוֹרְלוֹ
 וְנַחֲלָתוֹ, וְאֵת הָעוֹלָם חֶלֶק
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַמְזָן
 מַגִּנִּים, וְהִנֵּה נִתְבָּאֵר, שְׂפָתוֹב
 (דברים לב) בַּהֲנַחַל עֲלִיוֹן גּוֹיִם וְגו',
 וְכָתוּב כִּי חֶלֶק ה' עֲמוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל
 נַחֲלָתוֹ.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הוּוּ אֲזִלִּי בְּאַרְחָא. אָמַר
 רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיא, תְּוֹהֵנָא עַל הָאִי
 דְּקָאֵמַר שְׁלֵמָה, כָּל מְלוּי (מילין) סְתִימִין וְלֹא
 אַתְיִידְעוּן, דְּהָא קְהֵלַת סְתִים (מילין) סְתִימִין.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים
 בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיא,
 תְּמַהֲנִי עַל זֶה שְׂאֵמַר שְׁלֵמָה, כָּל
 הַדְּבָרִים [המלים] סְתוּמִים וְלֹא
 נוֹדְעִים, שְׁהָרִי קְהֵלַת סְתוּם
 [המלים] הַסְתוּמִים.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת א) כָּל הַדְּבָרִים
 יִגְעִים לֹא יוֹכַל אִישׁ לְדַבֵּר עֵין לְרֵאוֹת
 וְלֹא תִמְלֵא אֲזָן מִשְׁמוּעַ. כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים,
 וְכִי כָל הַדְּבָרִים יִגְעִים אִינוּן לְמַלְלָא, דְּקָאֵמַר
 לֹא יוֹכַל אִישׁ לְדַבֵּר. וְלֹא תִשְׁבַּע עֵין לְרֵאוֹת
 וְלֹא תִמְלֵא אֲזָן מִשְׁמוּעַ, מָאִי טַעְמָא אֵלִין.
 אֵלֹא בְּגִין דְּתָרִין מְנַהוּן, וְאִינוּן עֵינִין
 וְאוּדְנִין, לָא קִיִּמִין בְּרִשׁוּתִיה דְּבַר נֶשׁ,
 וּפּוּמָא אִיהוּ בְּרִשׁוּתִיה. וְכָל (מ"ה) אֵלִין תֵּלַת לָא
 יִכְלִין לְאַשְׁלֵמָא כְּלָא, וְלֹאֲדַבְּקָא כְּלָא.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת א) כָּל הַדְּבָרִים
 יִגְעִים לֹא יוֹכַל אִישׁ לְדַבֵּר לֹא
 תִשְׁבַּע עֵין לְרֵאוֹת וְלֹא תִמְלֵא
 אֲזָן מִשְׁמוּעַ. כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים,
 וְכִי כָל הַדְּבָרִים יִגְעִים הֵם לְדַבּוּר
 שְׂאֵמַר לֹא יוֹכַל אִישׁ לְדַבֵּר? וְלֹא
 תִשְׁבַּע עֵין לְרֵאוֹת וְלֹא תִמְלֵא
 אֲזָן מִשְׁמוּעַ, מָה הַטַּעַם אֵלּוּ?
 אֵלֹא מִשּׁוּם שְׁשֻׁנִים מֵהֶם, וְהֵם
 הָעֵינִים וְהָאֲזָנִים, לֹא עוֹמְדִים
 בְּרִשׁוּתוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְהַפָּה הוּא
 בְּרִשׁוּתוֹ, וְכָל [מ"ה] שְׁלֶשֶׁת הֵלּוּ
 לֹא יוֹכִלִים לְהַשְׁלִים אֶת הַכֹּל
 וְלְהַשְׁיֵג אֶת הַכֹּל.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, הָכִי הוּא, דְּדַבּוּרָא דְּבַר נֶשׁ
 לֹא יִכִּיל לְמַלְלָא, וְעֵינִין לְמַחְמִי,
 וְאוּדְנִין לְמִשְׁמוּעַ, וְאִין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ.
 וְתָא חֲזִי, אֲפִילוּ בְּרִיין וְקַסְטוּרִין, דְּעַבְד
 קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, לֹא יִכְלִין
 לְמַלְלָא כָּל מְלִין דְּעִלְמָא, וְעֵינָא לֹא יִכִּיל (דף
 קצה ע"ב) לְמַשְׁלֵט וְלְמַחְמִי, וְאוּדְנָא לְמִשְׁמוּעַ.
 וּבְגִין כֵּךְ שְׁלֵמָה דְּהוּה יַדַּע כָּל מְלָה, הָוּה
 אָמַר דָּא.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, כֵּךְ זֶה, שְׂדַבּוּר
 שֶׁל אָדָם לֹא יוֹכֵל לְדַבֵּר, וְהָעֵינִים
 לְרֵאוֹת וְהָאֲזָנִים לְשִׁמְעַ, וְאִין כָּל
 חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וּבֹא רְאֵה,
 אֲפִלוּ בְּרִיּוֹת וְרוּחֹת שְׂעֻשָׁה
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ
 לֹא יוֹכִלִים לְדַבֵּר כָּל דְּבָרֵי
 הָעוֹלָם, וְהָעֵין לֹא יוֹכֵלָה לְשַׁלֵּט
 וְלְרֵאוֹת וְהָאֲזָן לְשִׁמְעַ. וּמִשּׁוּם כֵּךְ
 שְׁלֵמָה שְׁהִיהָ יוֹדַע כָּל דְּבַר הָיָה
 אָמַר אֵת זֶה.

וְתָא חֲזִי, כָּל עוֹבְדִין דְּעִלְמָא, בְּכַמְה
 קַסְטְרִין תְּלִיין, וְכָל בְּנֵי עִלְמָא לֹא
 יַדְעִין, וְלֹא מַשְׁגִּיחִין עַל מַה קִּיִּמִי בְּעִלְמָא,

וּבֹא וְרְאֵה, כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם
 תְּלוּיִים בְּכַמְה רוּחֹת, וְכָל בְּנֵי
 הָעוֹלָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מַשְׁגִּיחִים

על מה עומדים בעולם, ואפלו שלמה המלך, שהיה חכם מכל בני העולם, לא יכל לעמד בהם. פתח ואמר, (קהלת א) את הכל עשה יפה בעתו גם את העלם נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים וגו'. בא ראה, אשרי אותם שמשפדלים בתורה ויודעים להסתכל ברוח [בסוד] של החכמה.

את הכל עשה יפה בעתו - בכל המעשים שעשה הקדוש ברוך הוא בעולם, בכל מעשה ומעשה יש דרגה ממנה על אותו המעשה בעולם, הן לטוב והן לרע. מהם דרגות לימין, ומהם דרגות לשמאל. הולך האדם לימין, אותו המעשה שעשה, אותה הדרגה הממנה (של ימין) לצד ההוא ועושה לו סיוע, וכמה הם שמסיעים לו. הולך אדם לשמאל ועושה מעשיו, אותו המעשה שעשה, הוא (דרגת השמאל) הממנה לצד ההוא, ומקטרג לו ומוביל אותו לאותו הצד ומסטה אותו. ומשום כך, אותו המעשה שאדם עושה כראוי, אותו הממנה של צד הימין מסיע לו. וזה הוא בעתו, יפה בעתו, שאותו המעשה מתקשר בעתו כראוי לו.

גם את העלם נתן בלבם - כל העולם וכל מעשי העולם אינם אלא ברצון הלב, כשעולה ברצון (הלב וכשעולה ברצון) האדם. אשרי הצדיקים שמושכים מעשים טובים להיטיב להם ולכל העולם, והם יודעים להתדבק בעת שלום, ובכח הצדקה שעושים למטה הם מושכים אותה הדרגה שנקראת כל, להאיר בעתו.

ואפילו שלמה מלכא, דהוה חכים מכל בני עלמא, לא יכיל לקיימא בהו.

פתח ואמר, (קהלת א) את הכל עשה יפה בעתו גם את העולם נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים וגו'. תא חזי, זכאין אינון דמשפדלי באורייתא וידעי לאסתכלא ברוחא (ס"א ברוא) דחכמתא.

את הכל עשה יפה בעתו, כל עובדין דעבד קדשא בריך הוא בעלמא, בכל עובדא ועובדא, אית דרגא ממנא על ההוא עובדא בעלמא, הן לטב הן לביש. מנהון דרגין לימינא, ומנהון דרגין לשמאלא. אזיל בר נש לימינא, ההוא עובדא דעביד, ההוא דרגא ממנא (ס"א דימינא) לההוא סטרא, עביד ליה סיועא, וכמה אינון דמסייעי ליה. אזל בר נש לשמאלא, ועביד עובדוי, ההוא עובדא דעביד, ממנא (ס"א דרגא דשמאלא) איהו לההוא סטרא, וקא מקטרג ליה, ואוביל ליה לההוא סטרא, ואסטי ליה.

ובגין כך, ההוא עובדא דעביד בר נש פדקא חזי, ההוא ממנא דסטר ימינא קא מסייע ליה. ודא הוא בעתו, יפה בעתו, דההוא עובדא מתקשרא בעתו, פדקא חזי ליה.

גם את העולם נתן בלבם. כל עלמא, וכל עובדוי דעלמא, לאו אינון אלא ברעותא דלבא, פד סליק ברעותא (דלבא, וכד סליק ברעותא) דבר נש. זכאין אינון צדיקיא דאמשיכו עובדין טבין, לאוטבא לון ולכל עלמא, ואינון ידעין לאתדבקא בעת שלום. ובחילא דצדקה דעבדין לתתא, אינון משכין לההוא דרגא דאקרי כל, לאנהרא בעתו.

אוי לרשעים שאין יודעים העת של אותו מעשה ולא משגיחים לעשות מעשיהם בעולם על התקון שצריך לעולם ולתקן המעשה באותה הדרגה שראויה לו. מה הטעם? משום שלא יודעים.

ועל כן נתן הכל ברצונם של בני האדם, שכתוב מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף. ומשום כך שאותם המעשים לא נעשו לתקן בדרגתם כראוי שיכלל המעשה הזה בדרגה הזו שלא כתקון, אלא כפי רצון האדם.

מה כתוב אחריו? ידעתי כי אין טוב בם כי אם לשמות ולעשות טוב בחייו. ידעתי כי אין טוב בם, באותם המעשים שלא נעשו כראוי. כי אם לשמות, בכל מה שיבא עליו ולתת הודאה לקדוש ברוך הוא ולעשות טוב בחייו. שהרי אם אותו המעשה גורם לו רע, משום אותה הדרגה שממנה עליו, יש לו לשמח בו ולהודות עליו, שהוא גרם לעצמו, והוא הולך בלי ידיעה כצפור הזו בתוך מלכדת.

וכך זה מנין לנו? שכתוב (שם ט) כי גם לא ידע האדם את עתו כדגים שנאחזים במצודה רעה וכצפרים האחוזות בפח פהם יוקשים בני האדם לעת רעה כשתפול עליהם פתאום. כי גם לא ידע האדם את עתו, מה זה עתו? עתו של אותו המעשה שעושה, כמו שנאמר את הכל עשה יפה בעתו. ומשום כך הם כצפרים האחוזות בפח. ומשום כך אשרי אותם שמשתדלים בתורה ויודעים דרכי ושבילי התורה של המלך העליון ללכת בה בדרך האמת.

ווי לון לחייבא דלא ידעין עת דההוא עובדא, ולא משגיחין למעבד עובדיהון בעלמא על תקונא דאצטריך ליה לעלמא. ולא תקנא עובדא בההוא דרגא דאתחזי ליה. מאי טעמא, בגין דלא ידעין.

ועל דא אתייהיב פלא ברעותהון דבני נשא. דכתיב, מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף. ובגין כך דאינון עובדין לא אתעבידו לאתקנא בדרגיהו כדקחזי, דיתפליל עובדא דא בדרגא דא, דלאו כתקונא אלא כפום רעותא דבר נש.

מה כתיב בתריה ידעתי כי אין טוב בם כי אם לשמות ולעשות טוב בחייו. ידעתי כי אין טוב בם, באינון עובדין, דלא אתעבידו כדקא יאות. כי אם לשמות, בכל מה דייתי עלוי, ולמיהב הודאה לקודשא בריך הוא. ולעשות טוב בחייו, דהא אי ההוא עובדא גרים ליה בישא, בגין ההוא דרגא דקא ממנא עלוי, אית ליה למחדי ביה, ולאודאה עליה. דאיהו גרים ליה לנפשיה, ואיהו אזיל בלא ידיעא, כציפרא דא בגו קוסטירא.

וכך דא מנלן, דכתיב, (קהלת ט) פי גם לא ידע האדם את עתו, כדגים שנאחזים במצודה רעה וכצפרים האחוזות בפח פהם יוקשים בני האדם לעת רעה כשתפול עליהם פתאום. כי גם לא ידע האדם את עתו. מאי עתו, דההוא עובדא דקא עביד. כמה דאת אמר, את הפל עשה יפה בעתו, ובגין כך אינון כצפרים האחוזות בפח. ובגין כך זכאין אינון דמשתדלי באורייתא, וידעי אורחוי ושבילוי דאורייתא דמלכא עלאה, למיהן בה בארץ קשוט.

ובא ראה, לעולם אל יפתח אדם את פיו לרעה, שהוא לא יודע מי נוטל אותו הדבר, וכשלא יודע אדם, נכשל בה. וכאשר הצדיקים פותחים את פיהם, כלם שלום.

בא ראה, כשיוסף התחיל לדבר עם פרעה, מה כתוב? אלהים יענה את שלום פרעה. אמר רבי יהודה, הנה נתבאר שהקדוש ברוך הוא חס על שלום המלכות, כמו שנאמר ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים, ובארוהו.

רבי חייא אמר, פרעה רצה לנסות את יוסף, והחליף לו את החלום, ומשום שיוסף ידע את הדרגות, הסתכל בכל דבר ודבר ואמר כף ראית, כל דבר ודבר כראוי לו.

ורו שכתוב: ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך. אחרי הודיע אלהים, אחרי היית בשעה ההיא שחלמתי את החלום, שם היית מצוי ומשום כף אמר [אמת את כל זאת ידעת, ואיך ידעת פתרונו] את כל זאת, ידעת את החלום איך היה וידעת פתרונו. אמר רבי יצחק, אם כן, יוסף אמר הכל, החלום ופתרונו, כמו דניאל שאמר את החלום ואת פתרונו! אמר לו, לא זה כמו זה. [שהרי] יוסף הסתפל מתוך דבורו של פרעה, שהיה אומר בדרגות ידועות, וראה אותו שטעה, ואמר לו לא כן, אלא כף זה, משום שהדרגות באות כסדרן. אבל דניאל לא הסתפל מתוך דבורו של נבוכדנצר כלום, [שלא] והכל אמר לו, את החלום ופתרונו. מה כתוב בדניאל? [דניאל ב] אז לדניאל בחזיון הלילה

ותא חזי, לעולם אל יפתח בר נש פומיה לביש, דאיהו לא ידע מאן נטיל ההיא מלה. וכד לא ידע בר נש אתפשל בה. וצדיקיא כד פתחי פומייהו כלהו שלם.

תא חזי, יוסף כד שרא למללא לפרעה. מה כתיב, אלהים יענה את שלום פרעה. אמר רבי יהודה, הא אתמר. דקדשא בריף הוא חס על שלמא דמלכותא, כמה דאת אמר, (שמות ו) ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים (דף קצו ע"א) ואוקמוהו.

רבי חייא אמר, פרעה בעא לנסאה ליה ליוסף, ואחלה ליה חלמא. ויוסף בגין דהוה ידע דרגין, אסתפל בכל מלה ומלה. ואמר, כן חמיתא, כל מלה ומלה כדקא חזי. הרא הוא דכתיב ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך. אחרי הודיע אלהים, אחרי הוית בההיא שעפא דחלמית חלמא, תמן הוית שכיח. ובגין כן אמר (כ"א אמת את כל זאת ידעת, ואיך ידעת פשריה) את כל זאת ידעת חלמא היף הוה, וידעת פשריה.

אמר רבי יצחק, אי הכי יוסף אמר פלא, חלמא ופשרא. כדניאל דאמר חלמא ופשריה. אמר ליה, לאו האי כהאי (י"ח ל"ג דהא). יוסף אסתפל מגו מלולא דפרעה דהוה אמר בדרגין ידיעו, וחמא ליה דקא טעה, ואמר ליה לאו הכי, אלא הכי הוא. בגין דדרגין כסדרן אתיין. אבל דניאל לא אסתפל מגו מלולא דנבוכדנצר כלום. (דלא) וכלא קאמר ליה חלמא ופשריה. מה כתיב בדניאל, (דניאל ב) אדין לדניאל בחזווא די ליליא רזא גלי בחזווא די ליליא. מאן חזווא די ליליא, דא

סוד גלה. בחזיון הלילה, מי
חזיון הלילה? זה גבריאל, שהוא
חזיון, מראה מן מראה.

בא ראה מה כתוב, (יחזקאל מג)
והנה כבוד אלהי ישראל בא
מדרך הקדים וקולו פקול מים
רבים והארץ האירה מפכודו. מה
כתוב אחריו? וכמראה המראה
אשר ראיתי בבאי לשחת את
העיר ומראות כמראה אשר
ראיתי אל נהר כבר ואפל אל פני.
כל המראות הללו הן שש.
שאותן המראות, ומראה של
החזיון, מראה יש לו, שיראו בו
הגונים שלמעלה, ונראים
במראה ההוא. ויש מראה
למראה, ומראה למראה זה על
זה, וכלם עומדים בדרגות
ידועות ושולטים, ונקראים
מראה הלילה, ובהם מתפרשים
כל החלומות של העולם, ואלו
הם כמו שלמעלה, עליהם.

ומשום כך דניאל בחזיון הלילה
גלה סוד. לא כתוב התגלה, אלא
סוד גלה, אחת מאלו הדרגות,
גלה לו אותו חלום ופתרונו.
אבל יוסף מתוך דברי פרעה
הסתפל בדרגות העליונות ואמר.
ומשום כך מנה אותו על כל ארץ
מצרים, משום שהקדוש ברוך
הוא נתן ליוסף משלו. על הפה
שלא נשק לעברה, כתוב ועל
פיף ישק כל עמי. היד שלא
קרבה לעברה, כתוב ויתן אתה
על יד יוסף. הצואר שלא קרב
לעברה, כתוב וישם רכד הזקב
על צוארו. הגוף שלא קרב
לעברה - וילבש אתו בגדי שש.
הרגל של רכבה לעברה, כתוב
וירכב אתו במרכבת המשנה
אשר לו. המחשבה שלא חשב -
נקרא נבון וחכם. הלב שלא
הרהר - ויקראו לפניו אברף. והכל משלו הוא נטל.

גבריאל, דאיהו חזוא חזיו מן חזיו.
תא חזי, מה כתיב, (יחזקאל מג) והנה כבוד
אלקי ישראל בא מדרך הקדים וקולו
פקול מים רבים והארץ האירה מפכודו. מה
כתיב בתריה, וכמראה המראה אשר ראיתי
בבאי לשחת את העיר ומראות כמראה אשר
ראיתי אל נהר כבר ואפל אל פני. כל אליון
מראות, אינון שית, דאינון מראות וחיזו
דחזוא. חיזו אית ליה, לאתחזאה ביה גונון
דלעילא, ואתחזון בההוא חיזו. ואית חיזו
לחיזו, וחיזו לחיזו, דא על דא. וכלהו
קיימין בדרגין ידיען ושלטי, ואקרון חיזו
דלילא, ובהו מתפרשין כל חלמין דעלמא,
ואליון אינון כגוונא דלעילא עליהו.

ובגין כך דניאל בחזוא דלילא רזא גלי.
אתגלי לא פתיב, אלא רזא גלי, חד
מאליון דרגין, גלי ליה ההוא חלמא ופשריה.
אבל יוסף, מגו מלוי דפרעה, אסתפל בדרגין
עלאין וקאמר.

ובגין כך פקדיה על כל ארעא דמצרים, בגין
דקודשא בריה הוא, מדיליה דיוסף
קא יהיב ליה. פומא דלא נשק לעבירה,
פתיב ועל פיף ישק כל עמי. ידא דלא קריב
לעבירה, פתיב ויתן אותה על יד יוסף. צואר
דלא קריב לעבירה, פתיב וישם רכד הזקב
על צוארו. גופא דלא קריב לעבירה, וילבש
אתו בגדי שש. רגל דלא רכיב לעבירה, פתיב
וירכב אתו במרכבת המשנה אשר לו.
המחשבה דלא חשב, נקרא נבון וחכם. לב
שלא הרהר, ויקראו לפניו אברף. וכלא
מדיליה נטל.

הרהר - ויקראו לפניו אברף. והכל משלו הוא נטל.

מה פתוב? ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים. אמר רבי חזקיה, מה הטעם ויעבר בכל ארץ מצרים? כדי לשלט, שפך מכרזים לפניו, וכדי לכנס התבואה בכל מקום ומקום. רבי אלעזר אמר, כנס יוסף תבואה בכל מקום כדי שלא תרקב.

אמר רבי שמעון, כל מה שהקדוש ברוך הוא עשה, הכל הוא לגלגל לגוללים, משום שרצה לקים הגזרה. בא ראה, כשפרא הקדוש ברוך הוא את העולם, הביא כל מה שצריך העולם בראשונה, ואחר כך הביא את האדם לעולם ומצא מזון.

[בא ראה] כמו כן הקדוש ברוך הוא אמר לאברהם, (בראשית טו) ידע תדע פי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וגו', ואחרי כן יצאו ברכש גדול. כשבא יוסף לארץ מצרים, לא מצא בה רכוש גדול. גלגל לגוללים, והביא רעב על העולם, וכל העולם היו מביאים כסף וזהב למצרים, והתמלאה כל ארץ מצרים כסף וזהב. לאחר שהכל נתקן רכוש גדול, הביא את יעקב למצרים.

שפך דרכי הקדוש ברוך הוא - בראשונה בורא [מקדים] רפואה, ואחר כך מכה. כך בראשונה התקין רכוש גדול, ואחר כך הביא אותם לגלות, ועל כן גלגל לגוללים והביא רעב על [כל] העולם, כדי שיהיו מביאים כסף וזהב כל העולם למצרים.

בא ראה, משום יוסף שהוא צדיק, הוא גרם עשר של כסף וזהב שישלו ישראל, פפתוב (תהלים קה) ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל. ומידו של הצדיק זה בא לישראל,

מה פתוב. ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים. אמר רבי חזקיה, מאי טעמא ויעבור בכל ארץ מצרים. בגין לשלטאה, דמכרזי קמיה הדי. ובגין למכנש עבדא בכל אתר ואתר. רבי אלעזר אמר, פנש יוסף עיבור בכל אתר, בגין דלא יתרקב. אמר רבי שמעון, כל מה דעבד קדשא בריהו הוא, פלא איהו לגלגלא לגוללין, בגין דבעי לקיימא קיומא. תא חזי, פד פרא קדשא בריהו הוא עלמא, אייתי כל מה דאצטריה עלמא בקדמיתא, ולבתר אייתי ליה לבר נש לעלמא, ואשפח מזונא.

[ו"ח ל"ג תא תו] פגוונא דא, קדשא בריהו הוא אמר לאברהם, (בראשית טו) ידע תדע פי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וגו', ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. פד אתא יוסף לארעא דמצרים, לא אשתכח בה רכוש גדול. גלגל לגוללין, ואייתי כפנא על עלמא. וכל עלמא הוו מייתין כספא ודהבא למצרים, ואתמלי כל ארעא דמצרים כספא ודהבא. לבתר דאתתקן פלא רכוש גדול, אייתי יעקב למצרים.

דחבי ארחי דקדשא בריהו הוא, בקדמיתא בארי (ס"א אקדים) אסוותא, ולבתר מחי.

כך בקדמיתא אתקין רכוש גדול, ולבתר (ד) קצו ע"ב) אייתי לון לגלותא. ועל דא גלגל לגוללין ואייתי כפנא על כל עלמא, בגין דליהוו מייתין כספא ודהבא כל עלמא למצרים.

תא חזי, בגין כך יוסף דאיהו צדיק, איהי גרים עותרא כספא ודהבא, לנטלא ישראל. פדכתיב, (תהלים קה) ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל. ומן ידא דצדיק, אתא דא

והכל לזכות אותם לעולם הבא. פתח ואמר, (קהלת ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת וגו'. בא ראה, הפסוק הזה הוא בסוד עליון, ובארוהו. ראה חיים - אלו חיי העולם הבא, שאשרי האיש שזוכה לו פראוי.

עם אשה אשר אהבת - זו כנסת ישראל, משום שבה כתוב אהבה, שכתוב (ירמיה לא) ואהבת עולם אהבתיך. מתי? בשעה שצד הימין אוהב אותה, שכתוב (שם) על פן משכתיך חסד.

כל ימי חיי הבלד, משום שהיא נקשרת בחיים, והיא העולם ששורים בה חיים. שהרי העולם הזה לא שורים בו חיים, משום שהם תחת השמש, ולא מגיעים לכאן אותם האורות של אותה השמש, והסתלקו מהעולם מיום שנחרב בית המקדש, שכתוב (ישעיה יג) חשך השמש בצאתו וגו'. מה זה חשך השמש? שסלק את אורו ולא מאיר, כמו שנאמר (שם נ) הצדיק אבד וגו'.

כי הוא חלקך בחיים - זהו השמש עם הלבנה. וצריכים להכניס הלבנה בשמש והשמש בלבנה שלא להפרידם, וזה הוא חלק האדם להכניס עמו לעולם הבא. מה כתוב אחריו? (קהלת ט) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחקמה בשאול אשר אתה הלך שמה. הפסוק הזה יש להתבונן בו. כל אשר תמצא ידך לעשות, וכי התרה הרצועה שאדם יעשה כל מה שיכול? אלא כתוב לעשות בכחך. מה זה בכחך? זו נשמתו של האדם, שהיא הכח של האדם, לזכות בה לעולם הזה ולעולם הבא.

לעלמא דין ולעלמא דאתי.

לישראל. וכלא למזפי לון לעלמא דאתי. פתח ואמר, (קהלת ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת וגו'. תא חזי, האי קרא ברזא עלאה איהו, ואוקמוה. ראה חיים, אלין חייך דעלמא דאתי, דזכאה הוא בר נש דזכי ביה פדקא יאות.

עם אשה אשר אהבת, דא כנסת ישראל, בגין דבה פתיב אהבה. דכתיב, (ירמיה לא) ואהבת עולם אהבתיך, אימתי. בשעתא דסטרא דימינא אחיד בה. דכתיב, (ירמיה לא) על פן משכתיך חסד.

כל ימי חיי הבלד, (קהלת ט) בגין דאיהי אתקשרת בחיים, ואיהי עולם דחייך שרין ביה. דהא עלמא דא, לא שרין ביה חיים. בגין דאינון תחת השמש, ולא מטאן הכא אינון נהורין דההוא שמשא, ואסתלקו מעלמא מיומא דאתחריב בי מקדשא. דכתיב, (ישעיה יג) חשך השמש בצאתו וגו'. מאי חשך השמש, דסליק נהוריה ולא נהיר. כמה דאת אמר (ישעיה נז) הצדיק אבד וגו'.

כי הוא חלקך בחיים, דא הוא שמשא בסיהרא, ובעינן למיעל סיהרא בשמשא ושמשא בסיהרא, דלא לאפרשא לון. ודא הוא חולקא דבר נש, למיעל בהו לעלמא דאתי.

מה פתיב בתריה, (קהלת ט) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחקמה בשאול אשר אתה הולך שמה. האי קרא אית לאסתכלא ביה. כל אשר תמצא ידך לעשות, וכי הותרה רצועה למעבד בר נש כל מה דיכול. אלא, לעשות בכחך פתיב, מאי בכחך. דא נשמתיה דבר נש, דאיהי חילא דבר נש, למזפי בה לעלמא דין ולעלמא דאתי.

דְּבַר אַחַר בְּכַחַךְ, דָּא הִיא אִשָּׁה דְקָאֲמַרְן, שְׂאֲמַרְנֵי, שְׁהִיא הִכַח לְהִתְחַזֵּק בָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וְצָרִיךְ בְּן אָדָם לְזַכּוֹת בָּהּ בְּזֶה הָעוֹלָם בְּכַח זֶה, כְּדִי שְׂיִתְגַבֵּר בָּהּ לְעוֹלָם הַהוּא.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂאֲחַר שְׂיִצְא הָאָדָם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, אֵין בּוֹ כַח לְעֲשׂוֹת דְּבַר וְלוֹמַר, עַכְשָׁו מִכָּאן וְהִלָּא אֲעֲשֶׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים. שְׂוֹדָאֵי שְׂאֵין מַעֲשֶׂה וְחֻשְׁבוֹן וְדַעַת וְחֻכְמָה בְּשִׂאֻל אֲשֶׁר וְגו'. אִם לֹא זֹכָה אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, לֹא יִזְכָּה בּוֹ אַחַר כֶּף לְעוֹלָם הַהוּא. וּבְאֲרוּחָה, מִי שְׂלֹא מִתְקִין צִדָּה לְלַכֵּת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, לֹא יֵאָכֵל בְּעוֹלָם הַהוּא. וְיֵשׁ מַעֲשִׂים טוֹבִים שְׂעוֹשֶׂה אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה שְׂיֵאָכֵל מֵהֶם כָּאן, וְהַפֵּל נִשְׂאָר לְעוֹלָם הַבָּא וְלַהֲזוֹן מֵהֶם.

בֵּא רָאָה, יוֹסֵף זָכָה בְּעוֹלָם הַזֶּה וְזָכָה בְּעוֹלָם הַבָּא, מִשּׁוּם שְׂרָצָה לְהִאָחֵז בְּאִשָּׁה יְרָאת ה', כְּמוֹ שְׂנִאָמַר (בְּרַאשִׁית לט) וְחֻטְאֵי לְאֵלֵהִים. וּמִשּׁוּם כֶּף זָכָה לְשִׁלְט בְּעוֹלָם הַזֶּה וְזָכָה אֶת יִשְׂרָאֵל.

מָה כְּתוּב? (שם מז) וַיִּלְקַט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף, וְכֶף רָאוּי. שְׂהָרִי אוֹתוֹ נִהַר שְׂשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא, הוּא לֹקֵט הַכֶּל, וְכָל הָעֶשֶׂר עוֹמֵד בּוֹ. וְזֶה סוּד הַכְּתוּב (שם א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְהַכֶּל הוּא כְּרָאוּי, וְדָאֵי יוֹסֵף צָרִיךְ לְשִׁלְט עַל הַמְּלָכוֹת.

וּבֵּא רָאָה, כְּתוּב וַיִּרְכַּב אוֹתוֹ בְּמִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה. מִי מִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה? הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה אֶת הַצְּדִיק שְׂלִיט, מִשּׁוּם שְׂהִנֵּה מִמֶּנּוּ גִזוֹן הָעוֹלָם, וְצָרִיךְ לְהִזְוֹן, וְלְקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יֵשׁ מִרְכַּבָּה עֲלוּיָנָה, וְיֵשׁ לוֹ מִרְכַּבָּה תַּחְתּוּנָה. הַמִּרְכַּבָּה הַתַּחְתּוּנָה הִיא מִרְכַּבַּת

וְאִית לִיהַ רְתִיכָא תַּתָּא.

דְּבַר אַחַר בְּכַחַךְ, דָּא הִיא אִשָּׁה דְקָאֲמַרְן, דְּאִיהִי חֵילָא לְאַתְתַּקְפָּא בָּהּ, בְּעֵלְמָא דִין וּבְעֵלְמָא דְאִתִּי. וּבְעֵי בַר נָשׁ לְמִזְכְּרֵי בָּהּ בְּהֵאֵי עֵלְמָא בְּהֵאֵי חֵילָא, בְּגִין דִּיתַתְקַף בָּהּ בְּהֵאֵי עֵלְמָא.

מָאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּלִבְתַר דִּיפּוּק בַר נָשׁ מְהֵאֵי עֵלְמָא, לִית בֵּיה חֵילָא לְמַעַבְד מִיָּדֵי וְלוֹמַר, הַשְׂתָּא, מִכָּאן וְלְהִלָּא אֲעֲבִיד עוֹבְדִין טְבִין. דְּוִדָּאֵי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֻשְׁבוֹן וְדַעַת וְחֻכְמָה בְּשִׂאֻל אֲשֶׁר וְגו'. אִי לֹא זָכִי בַר נָשׁ בְּהֵאֵי עֵלְמָא, לֹא יִזְכְּרֵי לִבְתַר בְּהֵאֵי עֵלְמָא. וְאוּקְמוּהַ, מָאן דְּלֹא אִתְקִין זְוֹדִין לְמִיָּהַף מְהֵאֵי עֵלְמָא, לֹא יִיכּוֹל בְּהֵאֵי עֵלְמָא. וְאִית עוֹבְדִין טְבִין דְּעֲבִיד בַר נָשׁ בְּהֵאֵי עֵלְמָא, דִּיִּיכּוֹל מְנִייהוּ הַכָּא. וְכֵלָא אֲשֶׁתָּאֵר לְעֵלְמָא דְאִתִּי וְלַאֲתָזְנָא מְנִייהוּ.

תָּא חֲזִי, יוֹסֵף זָכָה בְּהֵאֵי עֵלְמָא וְזָכָה בְּעֵלְמָא דְאִתִּי, בְּגִין דְּבָעָא לְאַתְאֲחָדָא בְּאִשָּׁה יְרָאת יי. כְּמָה דְאִתְּ אָמַר, (בְּרַאשִׁית לט) וְחֻטְאֵי לְאֵלֵהִים. וּבְגִין כֶּף זָכָה לְמִשְׁלֵט בְּהֵאֵי עֵלְמָא, וְזָכָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל.

מָה כְּתוּב, (בְּרַאשִׁית מז) וַיִּלְקַט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף. וְהָכִי אֲתַחֲזִי, דְּהָא הוּא נִהַר דְּנִגִיד וְנִפְיָק, אִיהוּ לְקִיט כְּלָא, וְכָל עוֹתָרָא בֵּיה קִימָא. וְדָא הוּא רָזָא דְכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְכֵלָא אִיהוּ כְּדָקָא יְאוּת, וְדָאֵי יוֹסֵף בְּעֵי לְמִשְׁלֵט עַל מְלָכוֹתָא.

וְתָא חֲזִי, כְּתוּב, וַיִּרְכַּב אוֹתוֹ בְּמִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה. מָאן מִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה. קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד לִיהַ לְצְדִיק שְׂלִיטָא, בְּגִין דְּהָא מְנִיָּה אֲתָזֵן עֵלְמָא, וְאַצְטְרִיךְ לְאַתְזָנָא. וְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִית לִיהַ רְתִיכָא עֲלָאָה,

המשנה, ויוסף נקרא צדיק, וְלוֹ רְאוּי לְהִיּוֹת רוֹכֵב עַל מַרְכָּבַת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ, לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהַכֹּל הוּא בְּסוּד עֲלִיּוֹן שִׁיחָה כְּמוֹ שְׁלֹמֶעֱלָה.

בא ראה. ויקראו לפניו אברך, מה זה אברך? הקשר שנקשרים השמש עם הלבנה, והכל כוונתם כנגד המקום הזה. ונתון אותו על כל העולם, וכלם מודים אליו, משום זה הכל הוא בסוד עליון.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא עשה את מלכות הארץ פעין מלכות הרקיע, והכל זה כמו זה. וכל מה שנעשה בארץ, עומד לפני הקדוש ברוך הוא בראשונה.

בא ראה, המלכות הקדושה לא קבלה מלכות שלמה עד שהתחברה עם האבות, משום שהקדוש ברוך הוא עשה אותה המלכות העליונה שתאיר מסוד האבות.

ובשיוסף הצדיק ירד למצרים בראשונה, הוא משך אחר כך עמו את השכינה, שהרי אין שכינה הולכת אלא אחר הצדיק, ומשום כך נמשך יוסף למצרים בראשונה, ונטל את כל עשר העולם בראוי, ואחר כך ירדה שכינה למצרים וכל השבטים עמה.

ומשום כך יוסף, ששמר את הברית, זכה להתעטר במקומו, וזכה למלכות שלמעלה ולמלכות שלמטה. ועל כן, כל מי ששומר ברית הקדש כאלו קיים כל התורה הקדושה פלה, שהרי הברית שקולה ככל התורה.

וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (וכריה יב) משא

רתיבא תתאה איהי מרפכת המשנה, ויוסף צדיק אקרי, וליה אתחזי למהוי רכיב על מרפכת המשנה אשר לו, לקדשא בריך הוא. וכלא איהו ברזא עלאה, למהוי כגוונא דלעילא.

תא חזי, ויקראו לפניו אברך, מאי אברך. קשירו דאתקשר שמשא בסיהרא, וכלא ברעין לקבל אתר דא. ונתון אותו על כל עלמא, וכלהו אודן לגביה, (דף קצו ע"א) ובגין דא כלא ברזא עלאה איהו.

תא חזי, קדשא בריך הוא עבד מלכותא דארעא, פעין מלכותא דרקיעא, וכלא דא כגוונא דא. וכל מה דאתעביד בארעא קיימא קמי קדשא בריך הוא בקדמיתא.

תא חזי, מלכותא קדישא, לא קביל מלכותא שלימתא, עד דאתחבר באבהן. בגין דקודשא בריך הוא עבד לה למלכו עלאה, לאתנהרא מרזא דאבהן.

וכד יוסף הצדיק נחת למצרים בקדמיתא, איהו משיך לה לשכינתא לבתר עמיה, דהא שכינתא לא אזלא אלא בתרא דצדיק. ובגין כך אתמשך יוסף למצרים בקדמיתא, ונטיל כל עותרא דעלמא כדקא יאות, ולבתר נחתת שכינתא למצרים, וכלהו שבטין בהדה.

ובגניי כך, יוסף דנטר ליה לברית, זכה לאתעטרא באתריה, וזכה למלכותא דלעילא, ולמלכותא דלתתא. ועל דא כל מאן דנטר ברית קדישא, פאילו קיים אורייתא קדישא כולה, דהא ברית שקיל ככל אורייתא:

וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (וכריה

דבר ה' על ישראל נאם ה' נטה
שמים ויסד ארץ ויצר רוח אדם
בקרבו. בפסוק הזה יש
להתבונן. משא דבר ה'. בכל
המקומות האלה שאמר משא,
למה משא? אלא בכל מקום
שהוא על הדין של שאר העמים
ואמר משא - זה לטוב. בכל
מקום שהוא על ישראל ואמר
משא - זה לרע.

בכך מקום שהוא על הדין של
שאר העמים לטוב, משום
שמשא הוא מעמסה, כפיכחול זו
מעמסה על הקדוש ברוך הוא
השלום של העמים עובדי
פוכבים ומזלות, וכשנגזר הדין
עליהם, עוברת ממנו המעמסה
הזו שהוא סובל עליהם. בכל
מקום שנגזר דין על ישראל
ואמר משא, כפיכחול מעמסה
היא על הקדוש ברוך הוא,
ומשום כך משא מהצד הזה
ומהצד הזה, זה משא.

בין שאמר נטה שמים ויסד
ארץ, למה צריך ויצר רוח אדם
בקרבו? וכי לא היינו יודעים
שהוא יצר רוח אדם? אלא
להראות דרגה ידועה, שכל
הרוחות והנשמות של העולם
עומדות באותה הדרגה.

רבי שמעון אמר, הפסוק הזה
קשה. אם אמר ויצר רוח אדם
ולא יותר - יפה. אבל מה זה
בקרבו? אלא זה סוד בשני
צדדים, שהרי מהנהר הוא
ששופע ויוצא, משם יוצאות
ופורחות כל הנשמות ומתפנסות
למקום אחד, ואותה הדרגה היא
יצר רוח אדם בקרבו. וזה כמו
אשה שמתעברת מן הזכר, ואותו
הגלד מצירת לה במעיה, עד
שהכל מצטיר בצויר משלם
במעיה. כך ויצר רוח אדם
בקרבו, בקרבו זה עומד, עד
שנברא האדם בעולם ונותן לו.

יב) משא דבר יי על ישראל נאם יי נטה
שמים ויסד ארץ ויצר רוח אדם בקרבו.
האי קרא אית לאסתפלא ביה. משא דבר יי,
בכל הני אתר דקאמר משא, משא אמאי.
אלא, בכל אתר דאיהו על דינא דשאר עמין
ואמר משא, לטב. בכל אתר דאיהו על
ישראל ואמר משא, לביש.

בכך אתר דאיהו על דינא דשאר עמין,
לטב. בגין דמשא מטולא איהו.
כפיכחול מטולא איהו עליה דקדשא בריך
הוא, שלום דעמין עובדי כוכבים ומזלות.
וכד אתגזר דינא עלייהו מעבר מניה ההוא
מטולא דאיהו סביל עלייהו. בכל אתר דדינא
אתגזר עלייהו דישאל, ואמר משא, כפיכחול
מטולא איהו עליה דקדשא בריך הוא. ובגין
כך משא מהאי גיסא, ומהאי גיסא, מטולא
איהו.

בין דאמר נטה שמים ויסד ארץ, אמאי
אצטרף ויצר רוח אדם בקרבו. וכי לא
הוינא ידעי דאיהו יוצר רוח אדם. אלא
לאחזאה דרגא ידיעא, דכל רוחין ונשמתין
דעלמא, בההוא דרגא קיימין.

רבי שמעון אמר, האי קרא קשיא, אי אמר
ויצר רוח אדם ולא יתיר יאות, אבל
בקרבו מהו. אלא רזא איהו בתרין סטרין,
דהא מההוא נהר דנגיד ונפיק, מתמן נפקי
ופרחי נשמתין פלהו, ואתפנישו באתר חד.
וההוא דרגא איהו יוצר רוח אדם בקרבו.
והאי כאתתא דאתעפרא מן דכורא, ויהוה
ולדא צרת לה במעיה. עד דאצטייר פלא
בציורא שלימו במעיה. כך ויצר רוח אדם
בקרבו, בקרבו קיימא. עד דאתברי בר נש
בעלמא ויהיב ליה.

דְּבַר אַחַר, וְיוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ, בְּקִרְבוֹ
 דָּאָדָם מִמֶּשׁ. בְּגִין דְּכַד אַתְּבְּרִי בַר נֶשׁ,
 וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהִיב לִיה נִשְׁמַתִּיה, וְנִפְיִק
 לְאִוִּירָא דְעֵלְמָא. הֵהוּא רוּחָא דְבַגְוִיָּה, לֹא
 אֲשַׁכַּח גּוֹפָא לְאַתְפְּשֻׁטָא בַגְוִיָּה, וְקִימָא בְּסִטְרָא
 חַד בַּגְוִיָּה.

וְכִשְׁאָדָם מִתְפַּשֵּׁט גּוֹפּוֹ, אוֹתָהּ
 הַרוּחַ מִתְפַּשֵּׁט וְנוֹתֵנָת בּוֹ כַח.
 וְכֵן כְּמוֹ שֶׁהַגּוֹף מִתְגַּדֵּל, כִּף
 הַרוּחַ נוֹתֵנָת בּוֹ כַח שְׂיִתְחַזֵּק
 הָאָדָם עִמָּה, וּמִשּׁוֹם כִּף יִצֵר רוּחַ
 אָדָם בְּקִרְבוֹ מִמֶּשׁ.

וְאִם תֹּאמַר, יִצֵר רוּחַ אָדָם מֵהַ
 זֶה? מִשּׁוֹם שֶׁהַרוּחַ הִיא צְרִיכָה
 כַּח שְׁלֵמָעֵלָה יוֹתֵר לְהַסְתִּיעַ
 עִמָּה, וְעַל כֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 הוּא יִצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ, וְנוֹתֵן
 לוֹ סִיוֵעַ לְאָדָם.

בֵּא רְאֵה, כְּשֵׁאוֹתָהּ הַרוּחַ צְרִיכָה
 סִיוֵעַ - כְּמוֹ שֶׁהוּא אוֹתוֹ הָאָדָם
 וְכְמוֹ שֵׁאוֹתוֹ הַגּוֹף נִתְקֵן, כִּף גַּם
 מִתְקַנֵּים לוֹ אֶת אוֹתָהּ הַרוּחַ
 וּמוֹסִיפִים לוֹ רוּחַ לְהַתְפַּקֵּן, וְזֶה
 הוּא יִצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ.

וְכֵאֵל, רְאֵה, כִּינּוֹן שְׂאֵבֵד יוֹסֵף
 מֵאֲבִיו, יַעֲקֹב אֲבִד אוֹתָהּ תּוֹסֵפֵת
 הַרוּחַ שְׁהִיָּתָה בּוֹ, וְהַסְתַּלְקָה
 מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה. אַחַר כִּף מַה
 כְּתוּב? (בְּרֵאשִׁית מֵה) וַתַּחֲזִי רוּחַ
 יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. וְכִי עַד עֲכָשׁוּ הָיָה
 מֵת? אֵלָּא אוֹתָהּ תּוֹסֵפֵת הַרוּחַ
 הַסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה וְלֹא
 הִיָּתָה בְּתוֹכּוֹ, מִשּׁוֹם שֶׁהַעֲצָב
 שְׁהִיָּה בּוֹ גָרָם לוֹ, (וְאִם נִרְמָה לוֹ לֵיתָ)
 שְׁלֵא הִיָּתָה רוּחַ בְּקִיּוּמָה, וּמִשּׁוֹם
 כִּף וַתַּחֲזִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם.
 וְכֵאֵן כְּתוּב וַיֵּרָא יַעֲקֹב, שְׁעַד
 עֲכָשׁוּ לֹא הִתְבַּשֵּׂר. מִנֵּינָה הָיָה
 יוֹדֵעַ? אֵלָּא וַיֵּרָא יַעֲקֹב, שֶׁרָאָה
 אֶת כָּל דִּירֵי הָאָרֶץ שֶׁהוֹלְכִים
 לְמִצְרַיִם וּמִבְּיָאִים תְּבוּאָה. זֶהוּ
 שְׁכֵתוּב וַיֵּרָא יַעֲקֹב.

וְכֵד בַּר נֶשׁ אֲתַפְּשֵׁט גּוֹפִיָּה, הֵהוּא רוּחָא
 אֲתַפְּשֵׁט, וְיִהִיב בֵּיה חִילָא, וְכֵן פְּגוּוֹנָא
 דְּגוֹפָא אַתְּרַבִּי, הֵכִי רוּחָא יְהִיב חִילָא בֵּיה,
 לְאַתְתַּקְפָּא בַר נֶשׁ בְּהִדְיָה. וּבְגִין כִּף יוֹצֵר רוּחַ
 אָדָם בְּקִרְבוֹ מִמֶּשׁ.

וְאִי תִימָא יוֹצֵר רוּחַ אָדָם מֵהוּ, בְּגִין דֶּהֵהוּא
 רוּחָא, אֲצִטְרִיךְ חִילָא דְלַעִילָא יִתִּיר
 לְאַסְתִּיעָא בְּהִדְיָה. וְעַל דָּא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
 אִיהוּ יוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ, וְיִהִיב לִיה סִיוֵעָא
 בְּכַר נֶשׁ.

תָּא חֲזִי, כִּד הֵהוּא רוּחָא אֲצִטְרִיךְ סִיוֵעָא,
 פְּגוּוֹנָא דְאִיהוּ הֵהוּא בַר נֶשׁ, וּכְגוּוֹנָא
 דֶּהֵהוּא גּוֹפָא אַתְתַּקֵּן, הֵכִי נִמִּי הֵהוּא רוּחָא
 מִתְקַנֵּין לִיה, וְאוֹסְפִין לִיה רוּחָא לְאַתְתַּקְנָא.
 וְדָא הוּא יוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ.

וְתָא חֲזִי, כִּינּוֹן דְּאֲתַאבִּיד יוֹסֵף מֵאֲבִיו, יַעֲקֹב
 אֲבִיד הֵהוּא תּוֹסֵפֵת רוּחָא דֶּהוּה לִיה,
 וְאַסְתַּלְקַת מִנֵּיה שְׂכִינָתָא. לְבַתֵּר מַה כְּתִיב,
 (בְּרֵאשִׁית מֵה) וַתַּחֲזִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. וְכִי עַד הַשְּׁתָא
 (דף קצו ע"ב) מִית הָוָה. אֵלָּא הֵהוּא תּוֹסֵפֵת רוּחָא
 אֲסְתַּלַּק מִנֵּיה שְׂכִינָתָא, וְלֹא הָוָה בַּגְוִיָּה. בְּגִין
 דְּעֲצָבוֹנָא דֶּהוּה בֵּיה גְרָמָא לִיה, (וְאִי נִרְמָא לִיה הָא)
 דְּלֹא הָוָה רוּחִיה בְּקִיּוּמִיה. וּבְגִין כִּף וַתַּחֲזִי רוּחַ
 יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. וְהֵכָא כְּתִיב וַיֵּרָא יַעֲקֹב, דְּעַד כְּעַן
 לֹא אֲתַבְּשֵׂר, מִנָּא הָוָה יָדַע. אֵלָּא וַיֵּרָא יַעֲקֹב,
 דְּחִמָּא לְכָל דִּירֵי אַרְעָא דְאֲזֵלִי לְמִצְרַיִם, וּמִיִּיתָן
 עֲבוּרָא הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיֵּרָא יַעֲקֹב.

רבי יצחק אָמר, באַ ראָה, דוּד
הַמְלִיךָ זָכָה לְהִתְחַבֵּר עִם הָאֲבוֹת,
וְיִרְשׁ אֶת מְקוֹמוֹ בְּתוֹכָם. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב אֶבֶן מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים הִיָּתָה
לְרֹאשׁ פְּנֵה.

רבי ייסא ורבי חזקיה היו
הולכים מקפוטקיא ללוד, והיה
עמיהם יהודי אחד שמחזיק גוד
של יין. בעודם הולכים, אמר
רבי ייסא לרבי חזקיה, פתח פיך
ואמר דבר אחד מאותם הדברים
המעלים של התורה שאתה
אומר כל יום לפני המאור
הקדוש.

פתח ואמר, (משלי א) דרכיה דרכי
נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה
דרכי נעם - אלו דרכי התורה.
שמי שהולך בדרכי התורה,
הקדוש ברוך הוא משרה עליו
את נעימות השכינה שלא תזוז
ממנו לעולמים. וכל נתיבותיה
שלום - שכל נתיבות התורה
כלם שלום. שלום לו למעלה,
שלום לו למטה. שלום לו
בעולם הזה, שלום לו בעולם
הבא.

אמר היהודי ההוא, כמו מטבע
בכיס נמצא בפסוק הזה. אמרו
לו, מנין לך? אמר להם, שמעתי
מאבא, ולמדתי כאן דבר טוב
בפסוק הזה. פתח ואמר, הפסוק
הזה הוא בשני גוונים ובשני
צדדים. קוראים בו דרכים
וקוראים בו נתיבות. קוראים בו
נעם, וקוראים בו שלום. מי
הדרכים ומי הנתיבות? מי הנעם
ומי השלום?

אָלֵא דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם, הִינוּ
שְׁפָתוֹב (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בֵּינָם דֶּרֶךְ.
שְׁהָרִי בְּכָל מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא בְּתוֹרָה
דֶּרֶךְ, זֶה דֶּרֶךְ פְּתוּחָה לְכָל פֶּדֶרֶךְ
הַזֶּה שֶׁפְּתוּחָה לְכָל אָדָם, כִּף
דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם. אֵלּוֹ הַדְרָכִים
שֶׁפְּתוּחִים מִן הָאֲבוֹת, שְׁפָרוּ בֵּינָם

רבי יצחק אָמר, תָּא חֲזִי, דוּד מְלָפָא זָכָה
לְאַתְחַבְרָא בְּאַבְהֵן, וְזָרִית דְּיוֹכְתִּיָּה
בְּגוֹוִיָּיהוּ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, אֶבֶן מְאֹסוֹ
הַבּוֹנִים הִיָּתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה.

רבי ייסא ורבי חזקיה הוו אזלי מקפוטקיא
ללוד, והוה עמהון חד יודאי במטול
דקפטירא דחמרא, עד דהוו אזלי, אמר רבי
ייסא לרבי חזקיה, אפתח פומך ואימא חד
מלה מאינזן מילי מעלייתא דאורייתא, דאת
אמר בכל יומא קמי בוצינא קדישא.

פתח ואמר, (משלי א) דרכיה דרכי נועם וכל
נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נעם,
אלין ארחין דאורייתא. דמאן דאזיל בארחי
דאורייתא, קדשא בריך הוא אשרי עליה
נעימותא דשכינתא, די לא תעדי מגיה
לעלמין. וכל נתיבותיה שלום, דכלהו נתיבין
דאורייתא כלהו שלם, שלם ליה לעילא,
שלם ליה לתתא. שלם ליה בעלמא דין,
שלם ליה בעלמא דאתי.

אמר ההוא יודאי, איסירא (אסתרא) בקיסטרא
בהאי קרא אשתפח, אמרו ליה, מנין
לך. אמר לון, מאבא שמענא, ואוליפנא הכא
בהאי קרא מלה (בבא). פתח ואמר, האי קרא
בתרין גוונין איהו, ובתרין סטרין. קרי ביה
דרכים, וקרי ביה נתיבות. קרי ביה נעם, וקרי
ביה שלום. מאן דרכים, ומאן נתיבות. מאן
נעם, ומאן שלום.

אָלֵא דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם. הִיִּינוּ דְכְּתִיב, (ישעיה
מג) הַנּוֹתֵן בֵּינָם דֶּרֶךְ, דְּהָא בְּכָל אֶתְר
דְּאִקְרִי בְּאוּרִיָּתָא דֶּרֶךְ, הוּא אוֹרַח פְּתִיחָא
לְכָלֵא. כְּהֵא אֶרְחָא, דְּאִיהוּ פְּתִיחַ לְכָל פֶּר
נָשׁ. כִּף דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם, אִילִין אִינזֵן דְרָכִים
דְּאִינזֵן פְּתִיחֵן מְאַבְהֵן, דְּכְרָאן בִּימָא רַבָּא,

הגדול, ונכנסים לתוכו, ומאותם הדרכים נפתחים לכל עבר ולכל צדדי העולם.

והנעם הזה היא נעימות שיוצאת מן העולם הבא, ומן העולם הבא מאירים כל המאורות ונפרדים לכל עבר, ואותו הטוב ואותו האור של העולם הבא שיוצאים [שיוצאים] האבות נקרא נעם. דבר אחר - העולם הבא נקרא נעם, וכשמתעורר העולם הבא, כל השמחה וכל הטוב וכל האורות וכל החרות של העולם מתעוררים, ומשום כך נקרא נעם.

ועל זה שנינו, הרשעים של הגיהנם, בשעה שנכנסת השבת, כלם נחים, ויש להם חרות ומנוחה. בשעה שיוצאת השבת, יש לנו לעורר שמחה עליונה עלינו שנגצל מאותו הענש של הרשעים שגדונו [שהורו] מן השעה ההיא והלאה. ויש לנו להתעורר ולומר, (תהלים ז) ויהי נעם אדני אלהינו עלינו. זהו הנעם העליון, שמחת [חרות] הפל, ועל פן דרכיה דרכי נעם.

וכך נתיבתי שלום, מי זה נתיבתי? אלו הם השבילים שיוצאים מלמעלה, ואת כלם לוקח הברית היחידה שנקרא שלום, שלום הבית, ומכניס אותם לים הגדול כשהוא בגבורתו, ואז נותן לו שלום. זהו שפתוב וכל נתיבתי שלום. בא ראה, יוסף היה ברית שלום, והיה מלך במצרים ושליט על הארץ, ויעקב, משום שהסתלקה ממנו השכינה, לא היה יודע.

ועם כל זה, ליעקב היה שבר, כדי לקנות תבואה במצרים, וראה שהוא שבר על שבר, שירדו בניו למצרים, ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, כדי

ועאלין בגויה, ומאינון אורחין מתפתחין לכל עיבר ולכל סטרי עלמא.

והאי נעם, הוא נעימו דנפק מעלמא דאתי. ומעלמא דאתי נהרין כל בוצינין, ומתפרשין לכל עיבר. וההוא טיבו וההוא נהורא דעלמא דאתי, דינקין (נ"א דרתי) אבהן, אקרי נעם. דבר אחר, עלמא דאתי אקרי נעם, וכד אתער עלמא דאתי, כל חדו וכל טיבו וכל נהרין וכל חירו דעלמא אתער, ובגיני כך אקרי נעם.

ועל דא תגינן, חייבין דיהון בגיהנם, בשעתא דעאל שפתא, נייחין פלהו, ואית להו חירות ונייחא. בשעתא דנפיק שפתא, אית לן לאתערא חידו עלאה עלנא, דנשתזיב מההוא עונשא דחייבא דאתדנו (ס"א דאסדרו) מההיא שעתא ולהלאה. ואית לן לאתערא ולימא, (תהלים ז) ויהי נעם אדני אלהינו עלינו. דא הוא נעם עלאה, חידו (ס"א חירו) דכלא, ועל דא דרכיה דרכי נעם.

וכך נתיבותיה שלום, מאן נתיבותיה. אלין אינון שבילין דנפקין מלעילא, וכלהו נקיט לון ברית יחידאי, דאיהו אקרי שלום, שלמא דביתא. ואעיל לון לימא רבא, פד איהו בתוקפיה, וכדין יהיב ליה שלמא. הדא הוא דכתיב וכל נתיבותיה שלום (ע"ב). תא חזי, יוסף ברית שלום הוה, והוה במצרים מלפא, ושליט על ארעא. ויעקב בגין דאסתלק מגיה שכינתא, לא הוה ידע.

ועם כל דא, יעקב הוה ליה תברא, בגין למזבן עבדורא במצרים. וחקא דאיהו תבירא על תבירא, דיחתון בנוי למצרים. ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, בגין דלא תחמון גופייכו,

שלא תראו עצמכם אלא כמו רעבים, כמו אנשים שאין להם שבע.

אמר רבי חזקיה, ודאי סוד יש כאן, שהרי בכל זמן שהוא צער בעולם, לא צריך האדם להראות את עצמו בשוק, כדי שלא יתפס בחטאיו, ועל כן אמר למה לתראו, והא אתמר.

דבר אחר וירא יעקב כי יש שבר במצרים, עבור ממש. דהא קדשא בריך הוא על דא שדר בפנא בעלמא, בגין לנחתא ליעקב ובנוי לתמן, ועל דא חמא בני ארעא, דהוו מייתין מתמן עבור.

וירא יעקב כי יש שבר במצרים, בשעתא דמית יצחק, אתו יעקב ועשו למפלג. ועשו נפק מחולקיה דארעא ומפלגא, ויעקב דיסבול גלותא יטול פלא. ועל דא חמא ההוא תבירא דהוה ליה במצרים, הוא ובנוי למסבל גלותא. ועל דא ויאמר יעקב לבניו למה תתראו. מקמי דינא דלעילא, דלא ישתפח עלליכו מקטרגא. ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה. הרי פרושה דר"ו, פחשבון הנה היו ישראל במצרים.

ויוסף הוא השליט על הארץ וגו'. רבי ייסא פתח ואמר, (תהלים) ופתח ירום ראשי על איבי סביבותי ואזבחה באהלו זבחי תרועה אשירה ואזמרה לה.

בא ראה, כשהקדוש ברוך הוא מתרצה מהאדם, הוא זוקף אותו על כל בני העולם ועושה אותו הראש של הכל, וכל שונאיו נכנעים תחתיו.

את דוד המלך שנאו אחיו, דחו אותו מהם - הקדוש ברוך הוא הרים אותו על כל בני העולם. בא חמיו - ברח מלפניו, הקדוש

אלא כרעבין, פגוברין דלית לון שבועא. אמר רבי חזקיה, ודאי רזא הכא. דהא בכל זמנא דצער איהו בעלמא, לא בעי בר נש, לאחזאה גרמיה בשוקא, בגין דלא יתפס בחובוי. ועל דא אמר למה לתראו, והא אתמר.

דבר אחר וירא יעקב כי יש שבר במצרים, עבור ממש. דהא קדשא בריך הוא על דא שדר בפנא בעלמא, בגין לנחתא ליעקב ובנוי לתמן, ועל דא חמא בני ארעא, דהוו מייתין מתמן עבור.

וירא יעקב כי יש שבר במצרים, בשעתא דמית יצחק, אתו יעקב ועשו למפלג. ועשו נפק מחולקיה דארעא ומפלגא, ויעקב דיסבול גלותא יטול פלא. ועל דא חמא ההוא תבירא דהוה ליה במצרים, הוא ובנוי למסבל גלותא. ועל דא ויאמר יעקב לבניו למה תתראו. מקמי דינא דלעילא, דלא ישתפח עלליכו מקטרגא. ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה. הא אוקמוה רד"ו, חושבן דא הוה ישראל במצרים:

ויוסף הוא השליט על הארץ וגו', רבי ייסא פתח ואמר, (תהלים כז) ופתח ירום ראשי על אויבי סביבותי ואזבחה באהלו זבחי תרועה אשירה ואזמרה ליי.

תא חזי, פד קדשא בריך הוא אתרעי ביה בבר נש, זקיף ליה על כל בני עלמא. ועביד ליה רישא דכלא, וכלהו שנאוי אתפפיין תחותי.

דוד מלכא, שנאו ליה אחוי, דחו ליה מנייהו. קדשא בריך הוא ארים ליה על כל בני עלמא. אתא חמוי, ערק מקמיה. קדשא בריך הוא ארים ליה על כל מלכותיה,

וּכְלֵהוּ הוּוּ פְרַעִין וְסִגְדִין קַמִּיה. וְיוֹסֵף דְּחוּ
 לִיה אַחֵיו, לְבִתְר כְּלֵהוּ כְרַעוּ וְסִגְדוּ קַמִּיה.
 הָדָא הוּא דְכְתִיב וַיְבֹאוּ אַחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲווּ
 לוֹ אַפִּים אֲרָצָה.

דְּבַר אַחַר, וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי, מָאִי וְעַתָּה,
 כְּמוֹ וְאַתָּה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הָא
 אֲתָמַר, עַת דְּאִיהוּ דְרָגָא עֲלָאָה, וּמֵאֵן אִיהוּ
 הֵהוּא עַת. דָּא ה"א, וְאֶקְרִי עַתָּה. וְעַתָּה, דָּא
 אִיהוּ וַבִּי דִּינִיה.

יְרוּם רֵאשִׁי, לְאַרְמָא לָהּ בִּיקְרָא וּמְלֻכוּתָא.
 עַל אוֹיְבֵי סְבִיבוּתִי, אֵלִין שְׁאָר מְלָכֵי
 אֲרַעָא. וְאַזְבָּחָה בְּאַהֲלוֹ, דָּא יְרוּשָׁלַם.
 בְּאַהֲלוֹ, דָּא אַהֲל מוֹעֵד. זְבַחֵי תְרוּעָה,
 לְמִשְׁמַע כָּל עַלְמָא. אֲשִׁירָה וְאַזְמַרָה, מִהֵהוּא
 סְטָרָא דְתְרוּעָה הִיא. דְּהָא מִתְפָּזֵן, מִהֵהוּא
 סְטָרָא דְתְרוּעָה, הִיא אֲתִיא שִׁירָה
 וְתוֹשְׁבַחְתָּא.

דְּבַר אַחַר, וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי, דָּא כְּנַסְתָּ
 יִשְׂרָאֵל. עַל אוֹיְבֵי סְבִיבוּתִי, דָּא עֲשׂוּ
 וְכָל אֲפֻרְכִין דִּילִיָּה. וְאַזְבָּחָה בְּאַהֲלוֹ, אֵלִין
 יִשְׂרָאֵל. זְבַחֵי תְרוּעָה, דְכְתִיב, (תהלים נא) זְבַחֵי
 אֱלֹהִים רוּחַ נְשַׁבְּרָה, בְּגִין לְאַעֲבֹרָא דִּינָא
 מַעֲלָמָא. אֲשִׁירָה וְאַזְמַרָה, לְאוּדָאָה וּלְשַׁבְּחָא
 לְקוּדְשָׁא בְרִין הוּא, בְּלֹא פְסִיקוּ לְעוֹלָם.

דְּבַר אַחַר, וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי, בְּכֻלָּא, יִצְר
 טוֹב עַל יִצְר רַע. דְכְתִיב, עַל אוֹיְבֵי
 סְבִיבוּתִי, דָּא יִצְר הַרַע, דְּאִיהוּ סַחְרַנְיָה דְּבַר
 נֶשׁ, וְאִיהוּ שְׁנֵאִיָּה בְּכֻלָּא. וְאַזְבָּחָה בְּאַהֲלוֹ
 זְבַחֵי תְרוּעָה, דָּא אוֹרִיָּתָא, דְּאֲתִיָּהִיבַת
 מִסְטָרָא דְאַשָּׁא, כְּדְכְתִיב (דברים לג) מִיִּמִּינוּ אֵשׁ
 דַּת לָמוֹ. דְּהָא בְּגִין אוֹרִיָּתָא, יְרוּם רִישִׁיָּה
 דְּבַר נֶשׁ, וְאַתְּבְּרוּ כָּל שְׁנֵאוֹי קְדָמוֹי. כְּדְכְתִיב,
 (תהלים יח) תְּכַרִּיעַ קָמִי תַחְתִּי.

כְּרוּף הוּא הָרִים אוֹתוֹ עַל כָּל
 מְלֻכוֹתוֹ, וְכָלֵם הָיוּ כּוֹרְעִים
 וְסוּגְדִים לְפָנָיו. וְאֵת יוֹסֵף דְּחוּ
 אַחֵיו, אַחַר כִּף כָּלֵם כְּרַעוּ
 וְהִשְׁתַּחֲווּ לְפָנָיו, זֶהוּ שְׁכַתוּב
 וַיְבֹאוּ אַחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ
 אַפִּים אֲרָצָה.

דְּבַר אַחַר וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי -
 מַה זֶה וְעַתָּה? כְּמוֹ וְאַתָּה. רַבִּי
 יְהוּדָה אָמַר, הִנֵּה נִתְבְּאַר, עַת
 שְׁהִיא הַדְרָגָה הַעֲלִיּוֹנָה. וּמִי הִיא
 אוֹתָהּ הָעַת? זוֹ ה"א, וְנִקְרֵאת
 עַתָּה. וְעַתָּה - זֶה הוּא וּבֵית דִּינּוֹ.
 יְרוּם רֵאשִׁי - לְהָרִים אוֹתָהּ
 בְּכַבוֹד וּמְלֻכוֹת. עַל אוֹיְבֵי
 סְבִיבוּתִי - אֵלוֹ שְׁאָר מְלָכֵי
 הָאָרֶץ. וְאַזְבָּחָה בְּאַהֲלוֹ - זוֹ
 יְרוּשָׁלַם. בְּאַהֲלוֹ - זֶה אַהֲל
 מוֹעֵד. זְבַחֵי תְרוּעָה - שִׁישְׁמַע כָּל
 הָעוֹלָם. אֲשִׁירָה וְאַזְמַרָה -
 מֵאוֹתוֹ צַד שְׁהִיא הַתְרוּעָה. שְׁהָרִי
 מִשָּׁם, מִהַצַּד שֶׁל הַתְרוּעָה, בְּאֵה
 הַשִּׁירָה וְהַתְשַׁבְּחָת.

דְּבַר אַחַר וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי - זוֹ
 כְּנַסְתָּ יִשְׂרָאֵל. עַל אוֹיְבֵי סְבִיבוּתִי
 - זֶה עֲשׂוּ וְכָל הַשָּׂרִים שְׁלוֹ.
 וְאַזְבָּחָה בְּאַהֲלוֹ - אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל.
 זְבַחֵי תְרוּעָה - שְׁכַתוּב (שם נא)
 זְבַחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נְשַׁבְּרָה, כְּדִי
 לְהַעֲבִיר אֵת הַדִּין מִן הָעוֹלָם.
 אֲשִׁירָה וְאַזְמַרָה - לְהוֹדוֹת
 וּלְשַׁבַּח לְקוּדְשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְלֹא
 הַפְסֵק לְעוֹלָם.

דְּבַר אַחַר וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי -
 בְּכֻלָּא, יִצְר טוֹב עַל יִצְר רַע,
 שְׁכַתוּב עַל אוֹיְבֵי סְבִיבוּתִי, זֶה
 הַיִּצְר הַרַע שְׁהוּא סְבִיב הָאָדָם,
 וְהוּא שְׁנֵאֵן אוֹתוֹ בְּכֻלָּא. וְאַזְבָּחָה
 בְּאַהֲלוֹ זְבַחֵי תְרוּעָה - זוֹ הַתּוֹרָה
 שְׁנִתְּנָה מִצַּד הָאֵשׁ, כְּכַתוּב (דברים
 לב) מִיִּמִּינוּ אֵשׁ דַּת לָמוֹ. שְׁהָרִי
 בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה יְרוּם רֵאשׁוֹ [ש
 הָאָדָם] וְנְשַׁבְּרִים כָּל שְׁנֵאוֹי לְפָנָיו,
 כְּכַתוּב (תהלים יח) תְּכַרִּיעַ קָמִי
 תַחְתִּי.

דְּבַר אַחַר וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי -
לְהַפְלִיל עִם הָאֲבוֹת, שְׁהָרִי דְדוּד
הַמְלִיךְ יֵשׁ לוֹ לְהַדְבִּיק עִם הָאֲבוֹת,
וְאֵז יִתְרוֹמֵם וְיַעֲלֶה לְמַעְלָה,
וְהוּא בְקִשְׁר אֶחָד עִמָּם. עַל אִיבֵי
סְבִיבוֹתֵי - אֵלוּ הֵם שְׁבָצֵד
הַשְּׂמַאל, כֻּלָּם בְּעֲלֵי הַדִּינִים
שְׁמֵתוֹנִים לְחַבֵּל, וְאֵז הַשְּׂמֵשׁ
מִתְחַבֵּר לְלִבְנָה, וְהַכֵּל הוּא אֶחָד.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב וְיוֹסֵף הוּא
הַשְּׁלִיט עַל הָאָרֶץ. זֶה הַשְּׂמֵשׁ
שְׁשׁוּלֵט בְּלִבְנָה וּמֵאִיר לָהּ וְזֶן
אוֹתָהּ. הוּא הַמְשַׁבֵּיר לְכָל עִם
הָאָרֶץ, שְׁהָרִי אוֹתוֹ נְהַר שְׁשׁוּפֵעַ
וְיוֹצֵא, מִמֶּנּוּ כֻלָּם נְזוּנִים וּמִשֵּׁם
פּוֹרְחֹת הַנְּשֻׁמּוֹת לְכָל, וּמִשׁוּם
כֶּף כֻּלָּם מְשַׁתְּחוּיִם אֶל אוֹתוֹ
הַמְקוּם, שְׁהָרִי אֵין לָךְ דְּבַר
בְּעוֹלָם שְׁלֵא תְלוּי בְּמִזְל,
וּבְאֶרְוֵהוּ.

וְיִכָּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא
הִכְרֵהוּ. רַבִּי אֶלְעָזָר פִּתַּח וְאָמַר,
(תהלים מט) לָמָּה אֵירַע בִּימֵי רַע עוֹן
עֲקָבִי יִסּוּבְנִי. בֵּא רָאָה, שְׁלֵשָׁה
הֵם שְׁפּוֹחֲדִים וְלֹא יוֹדְעִים מִמָּה
הֵם פּוֹחֲדִים, וּבְאֶרְוֵהוּ. אֲבָל מִי
שְׁפּוֹחֵד וְלֹא יוֹדֵעַ מִמָּה הוּא
פּוֹחֵד - מִשׁוּם אוֹתָם הַחֻטָּאִים
שְׁלֵא יוֹדֵעַ שְׁהֵם חֻטָּאִים, וְלֹא
מִשְׁגִּיחַ בָּהֶם, וְהוּא פּוֹחֵד מִימֵי
רַע.

מִי הֵם יְמֵי רַע? אֵלוּ הֵם הַיָּמִים
שְׁהֵם מְזַדְּמָנִים בְּאוֹתוֹ רַע, וּמִי
הֵם? זֶה [הוא] יִצְרַר הַרַע, שְׁהוּא
נִקְרָא רַע, וְיֵשׁ לוֹ יָמִים יְדוּעִים
שְׁנִתְּנָת לוֹ רְשׁוֹת בְּעוֹלָם לְהַסְטִין
לְכָל אוֹתָם שְׁמִטְמָאִים אֶת
דְּרֻכֵיהֶם. שְׁמִי שְׁבָא לְהַטְמָא -
מִטְמָאִים אוֹתוֹ, וְאֵלֶּה הֵם
שְׁנִקְרָאִים יְמֵי רַע, וְאֵלוּ מְמָנִים
עַל אוֹתָם חֻטָּאִים שְׁדָשִׁים אוֹתָם
בְּנֵי אָדָם בְּעַקְבֵיהֶם.

בֵּא רָאָה, כֻּלָּ אוֹתָם שְׁמִטְמָאִים
אֶת דְּרֻכֵיהֶם, כְּמָה קְבוּצוֹת שֶׁל

דְּבַר אַחַר וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי, לְאֶתְכַלְלָא
בְּאַבְהֵן, דְּהָא דוּד מְלַפָּא, אֵית לִיה
לְאֶתְדַבְּקָא בְּאַבְהֵן, וּכְדִין יִתְרוֹמֵם וְסָלִיק
לְעֵילָא, וְאֵיהוּ בְּחַד קְשׁוּרָא בְּהוּ. עַל אוֹיְבֵי
סְבִיבוֹתֵי, אֵלִין אֵינוּן דְּבִסְטֵר שְׁמַא לָא, כְּלָהוּ
מֵאֲרֵי דִינִין, דְּמִתְפּוֹנִין לְחַבְלָא. וּכְדִין שְׁמַשָּׂא
אֶתְחַבֵּר בְּסִיחְרָא, וְהוּי כֻלָּ אֶחָד.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב, וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל
הָאָרֶץ, דָּא שְׁמַשָּׂא דְשְׁלִיט בְּסִיחְרָא,
וְנִהִיר לָהּ וְזֶן לָהּ. הוּא הַמְשַׁבֵּיר לְכָל עִם
הָאָרֶץ, דְּהָא הֵהוּא נְהַר דְּנִגִיד וְנִפִיק, מְנִיָּה
אֶתְזָנוּ כְּלָהוּ, וּמִתְמָן פְּרַחִין נְשַׁמְתִּין לְכֻלָּא.
וּבְגִין דָּא, כְּלָהוּ סְגִדִין לְגַבִּיָּה דְּהֵהוּא אֶתְר,
דְּהָא לִית לָךְ מְלָה בְּעַלְמָא, דְּלֹא תְלִי בְּמִזְלָא
וְאוּקְמוּהָ:

וְיִכָּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכְרִיחוּהוּ. רַבִּי
אֶלְעָזָר פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים מט) לָמָּה אֵירָא
בִּימֵי רַע עוֹן עֲקָבִי יִסּוּבְנִי. תָּא חֲזִי, תִּלְתַּת אֵינוּן
דְּדַחֲלִין וְלֹא יְדַעִין מִמָּה דְּחִלִין, וְאוּקְמוּהָ.
אֲבָל אֵית מָאן דְּדַחֲלִיל, וְלֹא יְדַע מִמָּה אֵיהוּ
דְּחִיל, בְּגִין אֵינוּן חֻטָּאִי. דְּלֹא יְדַע דְּאֵינוּן
חֻטָּאִין, וְלֹא אֲשַׁגַּח בְּהוּ, וְאֵיהוּ דְּחִיל מִימֵי
רַע.

מָאן אֵינוּן יְמֵי רַע, אֵלִין אֵינוּן יוֹמִין דְּאֵינוּן
אֶזְדְּמָנִן בְּהֵוּא (דף קצב ע"ב) רַע. וּמָאן
אֵינוּן, (ד"א איהו) דָּא יִצְרַר הַרַע, דְּאֵיהוּ אֶקְרִי רַע.
וְאֵית לִיה יוֹמִין יְדִיעוֹן, דְּאֶתְיָהִיב לִיה רְשׁוֹ
בְּעַלְמָא, לְאֶסְטָאָה לְכָל אֵינוּן דְּמִסְאָבִי
אַרְחִייהוּ. דְּמָאן דְּאֶתִי לְאֶסְתָּאָבִא, מִסְאָבִי
לִיה. וְאֵלִין אֵינוּן אֶקְרוּן יְמֵי רַע, וְאֵלִין מְמָנִן
עַל אֵינוּן חוּבִין דְּדָשִׁין בְּהוּ בְּנֵי נְשָׂא
בְּעַקְבֵיהוּ.

תָּא חֲזִי, כֻּלָּ אֵינוּן דְּמִסְאָבִי אֶרְחִייהוּ, כְּמָה

מזיקים מזדמנים אצלם ומטמאים אותם. בדרך שאדם רוצה ללכת - באותה הדרך מנהיגים אותו ממש. בא אדם להטטר - פמה הם שמסיעים לו. חרי שנינו, שכשאדם קם בבקר, צריך לרחץ ידיו מתוך נטלה של מים, שהוא כלי לטל ממנו מים, מתוך מי שרחץ ידו בראשונה, כמו שבארוהו. ובא ראה, בשביל הנטלה הזו בארנו את הדבר.

ועוד, שצריך אדם לטל יד זמין בשמאל, כדי להשליט זמין על שמאל, וירחץ הימין מן השמאל, ומשום זה היא נטילה. ועל כן מי שנטל ידו, יטל זמין בשמאל, להשליט הימין על השמאל, כדי שלא יתן מקום ליצר הרע לשלט כלל, והנה בארנו.

בא ראה, בשעה שדין הרע שולט, לא משיב ידו מלהרע, ובשעה שהימין שולט על העמים עובדי כוכבים ומזלות לשבר אותם, חס הקדוש ברוך הוא עליהם ולא מכלה אותם. ומשום כך, כל מי שהוא חוטא, באותם החטאים שדש בהם ברגליו, לא ידע עליהם, ופחד תמיד. דוד המלך היה תמיד נשמר מהחטאים הללו, וכשהיה יוצא לקרב, היה מפשפש בהם, ועל כן לא פחד להלחם עמם בקרב.

ובא ראה, ארבעה מלכים היו, מה שבקש זה לא בקש זה. דוד אמר (תהלים יח) ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד פלותם. מה הטעם? משום שהיה נשמר מן החטאים הללו, ולא נתן מקום לשונאיו לשלט, ועל כן רצה לרדף אחריהם תמיד, והם לא ירדפו אחריו לתבע את

חבילי טהירין אזדמנן לגבייהו, ומסאבי להו. בארחה דבעי בר נש למיהו, בההוא ארחה מדברין ליה ממש. אתי בר נש לאתדכאה, פמה אינון דמסייעין ליה.

הא תנינו, דכד בר נש קם בצפרא, בעי לאסחאה ידוי, מגו נטלא דמיא, דאיהו מאנא ליטול מניה מיא. מגו מאן דאסחי ידוי בקדמיתא, פמה דאוקמוה. ותא חזי, בגין נטלא דא, אוקימנא מלה.

ותו, דבעיא ליה לבר נש, לנטלא ידא ימינא בשמאלא. בגין לשלטאה ימינא על שמאלא, ויתסחי ימינא מן שמאלא, ובגין כך איהו נטילא. ועל דא, מאן דנטיל ידוי, יטול ימינא בשמאלא, לשלטאה ימינא על שמאלא. בגין דלא יהיב דוכתא ליצר הרע לשלטאה כלל, והא אוקימנא.

תא חזי, בשעתא דדינא בישא שלטא, לא אתיב ידיה מלאבאשא. ובשעתא דימינא שלטא על עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות לתברא לון, חייס קדשא בריך הוא עלייהו, ולא שצי לון.

ובגין כך, כל מאן דאיהו חטי, באינון חטאין דדש בהו ברגלוי, לא ידע בהו, ודחיל תדירא. דוד מלכא הוה אסתמר תדיר מחובין אליו, וכד הוה נפיק לקרבא, הוה מפשפש לון. ועל דא לא דחיל לאגחא עמהון קרבא.

ותא חזי, ארבע מלכין הוו, מאן דשאל דא לא שאל דא. דוד אמר, (תהלים יח) ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד פלותם. מאי טעמא, בגין דהוה אסתמר מאליו חובין, ולא יהיב דוכתא לשונאוי לשלטאה. ועל דא בעי למרדף אבטרייהו תדיר, ולא ירדפון

אינון אבתריה למתבע חובוי, ויפול בידייהו.
 אסא הוה דחיל יתיר, אף על גב דהוה
 מפשפש בחטאוי, ולא כדוד מלפא.
 איהו בעי למרדף אבתרייהו, ולא גיח לון,
 ויקטול לון קדשא בריף הוא, וכף הוה.
 דכתיב, (דברי הימים ב יד) וירדפם אסא והעם אשר
 עמו וגו', וכתיב ויגוף יי את הפוששים לפני
 אסא ולפני יהודה וינוסו הפוששים. (וכו) דוד
 מה כתיב ביה, (שמואל א ל) ויבם דוד מהנשף ועד
 הערב למחרתם. אבל אסא איהו רדיף
 וקדשא בריף הוא מחי.

והושפט מלך יהודה, אוף הכי נמי הוה
 שאיל. ואמר, לא יכילנא למרדף
 ולא לקטלא. אלא אנא אזמר, ואת קטיל
 לון. בגין דלא הוה מפשפש כל כף פאסא.
 וקדשא בריף הוא עבד ליה הכי. דכתיב, (דברי
 הימים ב כ) ובעת החלו ברנה ותהלה נתן יי
 מארכים על בני עמון מואב וחר שעיר
 הבאים ליהודה וינגפו.

חזקיה מלך יהודה, אוף הכי נמי אמר. אנא
 לא יכילנא, לא לזמרא, ולא למרדף,
 ולא לאגחא קרבא. בגין דדחיל מאלין חובין
 דקאמרן. מה כתיב, (מלכים ב יט) ויהי בלילה
 ההוא ויצא מלאך יי ויף במחנה אשור מאה
 ושמונים וחמשה אלף וישפימו בבקר והנה
 כלם פגרים מתים. וחזקיה הוה יתיב בביתיה
 ושכיב בערסיה, וקדשא בריף הוא קטיל לון.
 ומה צדיקים אלין הוו דחלין מאלין חובין,
 שאר בני עלמא על אחת פמה וכמה.
 בגין כף אית ליה לבר נש לאסתמרא מאלין
 חובין, ולפשפשא בהון פדקאמרן. בגין דלא
 ישלטון עלוי אינון ימי רע, דלא מרחמי
 עליה.

חטאיו ויפל בידיהם.
 אסא הוה מפחד יותר. אף על גב
 שהיה מפשפש בחטאיו, ולא
 כמו דוד המלך, הוא רצה לרדף
 אחריהם, ולא להלחם בהם,
 ויחרג אותם הקדוש ברוך הוא,
 וכף הוה, שכתוב (דברי הימים ב יד)
 וירדפם אסא והעם אשר עמו
 וגו', וכתוב ויגוף ה' את הפוששים
 לפני אסא ולפני יהודה וינוסו
 הפוששים. [וכו] מה כתוב בדוד?
 (שמואל א ל) ויבם דוד מהנשף ועד
 הערב למחרתם. אבל אסא, הוא
 רודף והקדוש ברוך הוא מכה.

גם יהושפט מלך יהודה כף הוה
 מבקש ואומר, איני יכול לרדף
 ולא להרג, אלא אני אזמר, ואתה
 תהרג אותם, משום שלא היה כל
 כף מפשפש כמו אסא, וכף עשה
 לו הקדוש ברוך הוא, שכתוב
 (דברי הימים ב כ) ובעת החלו ברנה
 ותהלה נתן ה' מארכים על בני
 עמון מואב וחר שעיר הבאים
 ליהודה וינגפו.

חזקיה מלך יהודה אף כף גם
 אמר, איני יכול לא לזמר ולא
 לרדף ולא להלחם בקרב, משום
 שפחד מהחטאים הללו
 שאמרנו. מה כתוב? (מלכים ב יט)
 ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה'
 ויף במחנה אשור מאה ושמונים
 וחמשה אלף וישפימו בבקר
 והנה כלם פגרים מתים. וחזקיה
 היה יושב בביתו, ושובב
 במטתו, והקדוש ברוך הוא הרג
 אותם.

ומה הצדיקים הללו היו פוחדים
 מן החטאים הללו - שאר בני
 העולם על אחת פמה וכמה.
 משום כף יש לאדם להשמר
 מהחטאים הללו ולפשפש בהם
 כמו שאמרנו, כדי שלא ישלטו
 עליו אותם ימי רע, שלא
 מרחמים עליו.

בא ראה, ויכר יוסף את אחיו. בשעה שנפלו בידו, הוא רחם עליהם, משום שהוא שלם, והם לא הכירוהו. שאותם שמעון ולוי באו מצד הדין הקשה, ועל פן לא רחמו עליו, שהרי כל אותם בעלי הדין הקשה לא מרחמים על בני אדם בשעה שנופלים בידיהם.

ומשום כך אמר דוד (תהלים מט) למה אירא. לא כתוב יראתי, אלא אירא, [אלא] שיש [שאין] לי לפחד מאותם ימי רע, כפי שאמרנו. עון עקבי יסבני, מי הם עקבי? אלו הם בסוד האמונה, שכתוב (בראשית כה) וידו אחזת בעקב עשו. זה הוא העקב, והם העקבים שמסתכלים בהם תמיד, באותו החטא שאדם דש בו תמיד בעקבו.

בא ראה מה פתוב? (ישעיה ה) הוי משכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. בחבלי השוא - שדש בו בעקב ולא חושש עליו, ואחר כך מתחזק ונעשה [בחבלי השוא] פעבות העגלה, ומתחזק אותו החטא, ומסטה אותו פעולם הנה ובעולם הבא. אשריהם הצדיקים שיודעים להשמר מחטאיהם, והם תמיד מפשפשים במעשיהם כדי שלא ימצא עליהם מקטרג פעולם הנה, ולא ישטינו עליהם לעולם הבא, שהרי התורה מתקנת להם דרכים ושבילים ללכת בהם, שפתוב (משלי א) דרכיה דרכי נעם וכל גתיבתיה שלום.

ויזכר יוסף את החלמות אשר חלם להם וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (שם כד) בנפל אויבך אל תשמח ובפשלו אל יגל לבך. בא ראה, הקדוש ברוך הוא עשה את האדם שיזכה לכבודו ולשמש לפניו תמיד ולהשתדל בתורה

תא חזי, ויכר יוסף את אחיו. בשעתא דנפלו בידיה, איהו רחים עלייהו, בגין דאיהו שלים. והם לא הכירוהו, דאינון שמעון ולוי, אתו מסטרא דדינא קשיא, ועל דא לא רחמו עליה. דהא כל אינון מאריהון דדינא קשיא, לא מרחמי עלייהו דבני נשא בשעתא דנפלי בידייהו.

ובגין כך אמר דוד, (תהלים מט) למה אירא. יראתי לא פתיב, אלא אירא, (אלא) דאית (נ"א דלית) לי למדחל (דף קצט ע"א) מאינון ימי רע, פדקאמרן. עון עקבי יסבני, מאן עקבי. אלין אינון פרוזא דמהימנותא. דכתיב, (בראשית כה) וידו אחזת בעקב עשו, דא הוא עקיבא. ואינון עקיבין דמסתכלין בהו תדיר ביה הוא חובא דדש ביה בר נש תדיר בעקבוי. תא חזי, מה כתיב, (ישעיה ה) הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. בחבלי השוא, דדש ביה בעקבא ולא חייש עליה. ולכתר אתתקף ואתעביד (בחבלי השוא) פעבות העגלה, ואתתקף ההוא חטאה. ואסטי ליה בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

זכאין אינון צדיקניא, דידעין לאסתמרא מחוביהון, ואינון מפשפשין תדיר בעובדייהו. בגין דלא ישתפח עלייהו מקטרגא בהאי עלמא, ולא יסטון עלייהו לעלמא דאתי. דהא אורייתא מתקנא להו ארחין ושבילין למיהף בהו, דכתיב, (משלי א) דרכיה דרכי נעם וכל גתיבתיה שלום:

ויזכור יוסף את החלמות אשר חלם להם וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (משלי כד) בנפול אויבך אל תשמח ובפשלו אל יגל לבך. תא חזי, קדשא ברוך הוא עבד ליה לבר נש, דיזכי ליקרא דיליה, ולשמשא

זמים ולילות, משום שהקדוש ברוך הוא מתרצה בה בתורה תמיד.

וכיון שהקדוש ברוך הוא ברא את האדם, נתן לפניו תורה, ולמד אותו בה לדעת את דרכיה. מנין לנו? שכתוב (איוב כח) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה. ואחר כך, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסוד מרע בינה. כיון שהסתכל בה ולא שמר אותה, עבר על מצות רבוננו ונתפס בחטאו.

וכך אותם שעברו על דבר אחד של התורה נתפסו בה. שלמה המלך שהתחכם על כל בני העולם, עבר על דבר אחד של התורה, וגרם לו להעביר ממנו את מלכותו ולפגל את המלכות מבנו. מי שעובר על התורה על אחת כמה וכמה.

ויוסף שהיה יודע תורה, ואחיו נפלו ביזו, למה גלגל עליהם כל הגלגול הזה, והרי הוא ידע את התורה שלמד אותו אביו? אלא חס ושלום שיוסף גלגל עליהם גלגולים לנקם מהם, אלא כל זה לא עשה אלא להביא את אחיו בנימין אצלו, שתשוקתו היתה אליו, והוא לא השאיר את אחיו לפל, שהרי כתוב ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר וגו', וכל זה כדי שלא יפלו.

רבי יהודה אמר, כשפרא הקדוש ברוך הוא את הלכנה, הנה תמיד מסתכל בה, ככתוב (דברים יא) תמיד עיני ה' אלהיך בה. השגחתו בה תמיד. וכתוב אז ראה, שהרי השמש בה השגחתו בה מאירה. ויספרה, מה זה ויספרה? כמו שנאמר (איוב כח) מקום ספיר אבניה.

קמיה תדירא, ולא שתדלא באורייתא ומא ולילי. בגין דקדשא בריך הוא אתרעי בה באורייתא תדיר.

וכיון דברא קדשא בריך הוא לאדם, יתב קמיה אורייתא, ואוליף ליה בה למנדע ארחהא. מנלן, דכתיב, (איוב כח) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה. ולבתר, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסוד מרע בינה. כיון דאסתכל בה ולא נטיר לה, עבר על פקודא דמאריה ואתפס בחוביה.

וכך אינון דעברו על מלה חדא באורייתא, אתפסו בה. שלמה מלפא דאתחכם על כל בני עלמא, עבר על מלה חדא באורייתא, וגרים ליה לאתעברא מלכותיה מניה, ולא תפלגא מלכותא מן בנוי. מאן דאעבר על אורייתא על אחת כמה וכמה.

ויוסף דהוה ידע אורייתא, ואחוי נפלו בידיה, אמאי גלגל עלייהו כל גלגולא דא. והא איהו ידע אורייתא דאוליף ליה אבוי. אלא, חס ושלום דיוסף גלגל עלייהו גלגולין לנקמא מניהו. אלא כל דא לא עבד, אלא לאייתאה לאחיה בנימין לגביה, דתאובתיה הוה לגביה. ואיהו לא שבק לאחוי למנפל, דהא כתיב, ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר וגו', וכל דא בגין דלא ינפלוין.

רבי יהודה אמר, כד ברא קדשא בריך הוא לסיהרא, הוה אסתכל בה תדיר, כדכתיב, (דברים יא) תמיד עיני יי אלהיך בה, אשגחותא דיליה בה תדיר, וכתיב אז ראה, דהא שמשא באשגחותא דיליה בה, אתנהיר. ויספרה, מאי ויספרה, כמה דאת אמר, (איוב כח) מקום ספיר אבניה.

הבינה, שהיא יושבת בתקון בשנים עשר תחומים מחלקת לשבעים שרים, התקין אותה בשבעה עמודים עליונים להאור ולשבת על שלמות. וגם חקרה, להשיג עליה תמיד, פעם אחר פעם, שאין פוסק לעולמים.

ואחר כך הזהיר את האדם ואמר, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסוד מרע בינה, שהרי היא מתעשרת על התחוננים לירא ולדעת את הקדוש ברופ הוא בגללה. וסוד מרע בינה, ברור מהפסלת שלא לקרב עמו, ואז השגחת [המציאות] הבינה לדעת ולהסתכל בכבוד המלך העליון. רבי יוסי קם לילה אחד להשתדל בתורה, והיה שם עמו יהודי אחד שפגש בו באותו הבית. פתח רבי יוסי ואמר, (משלי י) לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות. לא יועילו אוצרות רשע - אלו הם שלא משתדלים בתורה, והולכים אחר דברי העולם ולכנס אוצרות רשע. מה פתוב? (קלות ה) ואבד העשר ההוא בענין רע, משום שהם אוצרות רשע.

וצדקה תציל ממות - אלו שמשתדלים בתורה ויודעים דרכיה להשתדל בה, שהרי התורה נקראת עץ חיים, ונקראת צדקה, שפתוב (דברים ו) וצדקה תהיה לנו.

דבר אחר וצדקה תציל ממות - זו צדקה ממש, והיא בשני גונים ובשני צדדים. קורא לו תורה וקורא לו צדקה, והכל אחד.

אמר אותו היהודי, וקורא לו שלום. אמר רבי יוסי, כך זה ודאי שנקראת שלום. קם אותו היהודי והשתתף עמו. פתח אותו היהודי

הבינה, דאיהי יתבא בתקונא, בתריסר תחומין, מתפלגא בשבעין קסירין. אתקין לה בשבעה סמכין עלאין, לאתנהרא וליתבא על שלימו. וגם חקרה, לאשגחא עליה תדיר, זמנא בתר זמנא, דלא פסיק לעלמין.

ולבתר אזהר ליה לבר נש, ואמר ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסוד מרע בינה. דהאי מתעטררא על תתאי, לדחלא ולמנדע ליה לקודשא ברין הוא בגינה. וסוד מרע בינה, ברירו מפסלותא, דלא למקרב בהדיה. וכדין אשגחוטא (נ"א אשגחוטא) דבינה, למנדע ולאסתפלא ביקרא דמלכא עלאה.

רבי יוסי קם בליליא חד לאשתדלא באורייתא, והוה תמן עמיה חד יודאי, דאערע ביה בההוא ביתא. פתח רבי יוסי ואמר, (משלי י) לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות. לא יועילו אוצרות רשע, אלין אינון דלא משתדלי באורייתא, ואזלי בתר מלי דעלמא, ולמכנש אוצרין דחיובא. מה כתיב, ואבד העשר ההוא בענין רע. בגין דאינון אוצרות רשע.

וצדקה תציל ממות, אלין דמשתדלי באורייתא, וידעין אורחא לאשתדלא בה. דהא אורייתא עץ חיים אקרי, ואתקריאת צדקה. דכתיב, וצדקה תהיה לנו.

דבר אחר, וצדקה תציל ממות, דא צדקה ממש, ובתרין גוונין איהו, ובתרין סטרין. קרי ביה אורייתא, (ד קצט ע"ב) וקרי ביה צדקה, וכלא חד.

אמר ההוא יודאי, וקרי ביה שלום. אמר רבי יוסי, הכי הוא ודאי

וְאָמַר, (משלי כח) עֲבַד אֲדָמְתוֹ
 יִשְׁבַּע לָחֶם וּמְרֹדֶף רִיקִים יִשְׁבַּע
 רִישׁ. הַפְּסוּק הַזֶּה קָשָׁה, וְכִי
 שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא חָכֵם מִכָּל
 בְּנֵי הָעוֹלָם, אֵיךְ אָמַר שִׁיתְּאָמֵץ
 אָדָם לְעַבְדוֹ אֶת הָאֲדָמָה
 וְלִהְשִׁתְּדֵל אַחֲרֶיהָ וְיַעֲזֹב חַיֵּי
 עוֹלָם?

אֲלֵא סוּד הוּא. פֶּתַח וְאָמַר,
 (בראשית ב) וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת
 הָאָדָם וַיְנַחֲהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעַבְדָּהּ
 וּלְשִׁמְרָהּ, וּבְאָרוּהוּ שֶׁהוּא בְּסוּד
 הַקְּרִבְנוּת. בֹּא רֵא, לְעַבְדָּהּ - זֶה
 הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן. וְלְשִׁמְרָהּ - זֶה
 הַמֶּלֶךְ הַתַּחְתּוֹן. הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן
 וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. לְעַבְדָּהּ - [לְכוּר]
 בְּסוּד שֶׁל זְכוּר. וְלְשִׁמְרָהּ - בְּסוּד
 שֶׁל שְׂמוּרָה.

וּמִשּׁוּם כֵּן עֲבַד אֲדָמְתוֹ זֶה גֵן
 עֵדֶן, שְׁצָרִיף לַעֲשׂוֹת וְלַעֲבֹד
 וְלִמְשָׁף לָהּ בְּרֻכּוֹת מְלַמְעָלָה,
 וּכְשֶׁמִּתְבָּרַכַת וְנִמְשָׁכוֹת לָהּ
 בְּרֻכּוֹת מְלַמְעָלָה, גַּם הוּא
 מִתְבָּרֵךְ עִמָּה. בֹּא רֵא שֶׁהַכֹּהֵן
 שֶׁמְבָרֵךְ מִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (במדבר ו) וְאֲנִי אֲבָרְכֶם. וּמִשּׁוּם כֵּן
 עֲבַד אֲדָמְתוֹ יִשְׁבַּע לָחֶם - זֶהוּ
 הַמְּזוֹן שֶׁלְמַעְלָה. וּמְרֹדֶף רִיקִים -
 מִי שִׁיתְּדַבֵּק בְּצַד הָאָחֵר שֶׁהוּא
 מְרֹדֶף רִיקִים - יִשְׁבַּע רִישׁ וְדָאִי.
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲשֶׁרִיף שְׂזֻכִית
 לְדַבֵּר הַזֶּה.

עוֹד פֶּתַח וְאָמַר פְּסוּק אַחֲרָיו,
 (משלי כח) אִישׁ אֲמוֹנוֹת רַב בְּרֻכּוֹת.
 זֶהוּ אָדָם שֶׁבּוֹ אֲמוֹנַת הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ רַבִּי יִיסָא הַזֶּקֶן,
 שֶׁאָף עַל גַּב דְּהוּה לִיה מִיכְלָא
 אוֹתוֹ הַיּוֹם לְאַכְל, לֹא הָיָה מִתְקִין
 אוֹתוֹ עַד שֶׁהָיָה מִבְּקֵשׁ מְזוֹנוֹ
 לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוּשׁ. אַחַר
 שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ וּבִקֵּשׁ מְזוֹנוֹ
 מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ, אָז הָיָה מִתְקִין,
 וְהָיָה תְּמִיד אוֹמֵר: לֹא נִתְקִין עַד
 שִׁנְתָנוּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ.

דְּאֶקְרִי שְׁלוֹם. קָם הַהוּא יוֹדָאִי, וְאִשְׁתַּתַּף
 בְּהַדִּיָּה, פֶּתַח הַהוּא יוֹדָאִי וְאָמַר, (משלי כח) עוֹבֵד
 אֲדָמְתוֹ יִשְׁבַּע לָחֶם וּמְרֹדֶף רִיקִים יִשְׁבַּע רִישׁ.
 הַיּוֹדָאִי קָרָא קְשִׁיָּא, וְכִי שְׁלֵמָה מְלַכָּא דְאִיהוּ
 חַפִּים מִכָּל בְּנֵי עַלְמָא, הֵיךְ אָמַר דִּישְׁתְּדֵל בְּר
 נִשׁ לְמַפְלַח אַרְעָא וְלֹא שְׁתְּדֵלָא אַבְתְּרִיָּה,
 וְיִשְׁבּוּק חַיֵּי עַלְמָא.

אֲלֵא רְזָא אִיהוּ. פֶּתַח וְאָמַר, (בראשית ב) וַיִּקַּח יי
 אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיְנַחֲהוּ בְּגֵן עֵדֶן
 לְעַבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ, וְאוֹקְמוּהָ בְּרְזָא דְקְרִבְנִין
 אִיהוּ. תָּא חֲזִי, לְעַבְדָּהּ, דָּא מְלַכָּא עַלְמָה.
 וּלְשִׁמְרָהּ, דָּא מְלַכָּא תַתְּמָה. עַלְמָא עַלְמָה,
 וְעַלְמָא תַתְּמָה. לְעַבְדָּהּ (לְכוּרָא) בְּרְזָא דְזְכוּר,
 וּלְשִׁמְרָהּ בְּרְזָא דְשְׂמוּרָה.

וּבְגִין כֵּן, עוֹבֵד אֲדָמְתוֹ, דָּא גֵן עֵדֶן.
 דְּאֶצְטְרִיף לְמַעְבַּד וְלְמַפְלַח, וְלֹא מְשַׁכָּא
 לָהּ בְּרַכָּאן מְלַעֲיָלָא. וְכַד אֲתַבְּרָא וְאֲתַמְשַׁכָּא
 לָהּ בְּרַכָּאן מְלַעֲיָלָא, אִיהוּ נְמִי אֲתַבְּרֵךְ בְּהַדְּהָ.
 תָּא חֲזִי, דְכַהֲנָא דְמְבָרַךְ, מִתְבָּרֵךְ. כְּמָה דְאֵת
 אָמַר, (במדבר ו) וְאֲנִי אֲבָרְכֶם. וּבְגִין כֵּן, עוֹבֵד
 אֲדָמְתוֹ יִשְׁבַּע לָחֶם, דָּא הוּא מְזוֹנָא דְלַעֲיָלָא.
 וּמְרֹדֶף רִיקִים, מָאן דִּישְׁתְּדַבֵּק בְּסִטְרָא אַחֲרָא,
 דְאִיהוּ מְרֹדֶף רִיקִים. יִשְׁבַּע רִישׁ וְדָאִי. אָמַר
 רַבִּי יוֹסִי, זַכָּאָה אַנְתָּ, דְזְכִית לְהַאי מְלָה.

הַזֶּ פֶּתַח וְאָמַר קָרָא אַבְתְּרִיָּה, (משלי כח) אִישׁ
 אֲמוֹנוֹת רַב בְּרֻכּוֹת, דָּא הוּא בְּר נִשׁ
 דְמַהִימְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בִיָּה, כְּגוֹן
 רַבִּי יִיסָא סְבָא. דְאָף עַל גַּב דְּהוּה לִיה מִיכְלָא
 דְהַהוּא יוֹמָא לְמִיכָל, לֹא הָוָה מִתְקִין לִיה עַד
 דְשָׂאִיל מְזוֹנִיָּה קָמִי מְלַכָּא קְדִישָׁא. לְבַתֵּר
 דְצִלִּי צְלוֹתִיָּה וְשָׂאִיל מְזוֹנִיָּה קָמִי מְלַכָּא,
 כְּדִין הָוָה מִתְקִין. וְהוּה אָמַר תְּדִיר, לֹא נִתְקִין,
 עַד דִּינִתְנוּן מִבֵּי מְלַכָּא.

וְאִין לְהַעֲשִׂיר לֹא יִנְקָה, מִשּׁוּם שְׁלֹא רָצָה לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, שְׁהִיא הַחַיִּים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה וְהַחַיִּים שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. עֲכָשׁוּ שְׁהִיא הַשְּׁעָה לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה - נִשְׁתַּדֵּל.

פָּתַח אוֹתוֹ הָאִישׁ בְּסוּד הַחֲלוּם וְאָמַר, וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וּגְו'. וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת, וְכִי לָמַד יוֹסֵף וְאָמַר אִין זָכַר לָהֶם אוֹתָם הַחֲלֻמוֹת שֶׁחָלַם לָהֶם, וּמָה הוֹעִיל לוֹ אִלּוּ לֹא הִזְכִּיר לָהֶם, שֶׁהָרִי יוֹסֵף הָיָה חָכֵם, וְכַתּוּב כָּל עָרוֹם יַעֲשֶׂה בְדַעַת וְכִסִּיל יִפְרֹשׁ אֹרְלָתָּהּ?

אָבֵר, פִּינּוֹן שְׂרָאָה שֶׁהֵם בָּאוּ וּמִשְׁתַּחֲוִים לוֹ אַפְּסִים עַל הָאָרֶץ, אִזּוּ נִזְכֵּר מִמָּה שֶׁחָלַם לָהֶם בְּשִׁיחָה עִמָּהֶם, שֶׁכַּתּוּב וְהִנֵּה קָמָה אֶלְמָתִי וְגַם נִצְבָּה וְהִנֵּה תִסְבִּינָה אֶלְמָתִיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוֶינּוּ לְאֶלְמָתִי. אָמַר יוֹסֵף בְּשִׁעָה שְׂרָאָה שֶׁכּוֹרְעִים אָחִיו לְפָנָיו, שֶׁכַּתּוּב וַיִּבְאוּ אֶחָי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ אַפְּסִים אַרְצָה, אִזּוּ וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר חָלַם, שֶׁהָרִי רָאָה שֶׁהֵם קִיָּמִים. עוֹד, וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר חָלַם - זָכַר אוֹתָם, מִשּׁוּם שֶׁאִין שִׁכְחָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שֶׁהָרִי חָלוּם שֶׁהוּא טוֹב, צָרִיף אָדָם לְהִזְכִּירוֹ, שְׁלֹא יִשְׁכַּח וְאִזּוּ מִתְקִים, שֶׁהָרִי כְּמוֹ שֶׁנִּשְׁכַּח לְפָנָי הָאָדָם, כִּף נִשְׁכַּח עָלָיו.

בֵּא רָאָה, חֲלוּם שֶׁלֹא נִפְתַּר, כְּאִגְרָת שֶׁלֹא נִקְרָאָה. וּבֵא רָאָה, מִשּׁוּם שֶׁלֹא נִזְכֵּר, כְּמִי שֶׁלֹא הִפִּיר אוֹתוֹ. וְעַל זֶה, מִי שֶׁנִּשְׁכַּח מִמְּנוֹ חֲלוּם וְלֹא יָדַע אוֹתוֹ, לֹא עוֹמֵד עָלָיו לְהִתְקִים. וּמִשּׁוּם זֶה יוֹסֵף הָיָה זוֹכֵר אֶת חֲלוּמוֹ, כְּדִי לְהִתְקִים, מִשּׁוּם שֶׁלֹא יִשְׁכַּח הַחֲלוּם מִמְּנוֹ לְעוֹלָם, וְהָיָה תְּמִיד מִצָּפָה לוֹ. וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מִרְגְּלֵימִים

וְאִין לְהַעֲשִׂיר לֹא יִנְקָה, בְּגִין דְּלֹא בָעָא לְאִשְׁתַּדֵּלָא בְּאוֹרֵייתָא, דְּאִיהִי חַיִּין דְּעִלְמָא דִּין, וְחַיִּין דְּעִלְמָא דְּאִתִּי. הַשְּׁתָא דְּאִיהִי שְׁעָתָא לְאִשְׁתַּדֵּלָא בְּאוֹרֵייתָא, נִשְׁתַּדֵּל. פָּתַח הֵהוּא גְבַרָא בְּרָזָא דְּחִלְמָא וְאָמַר, וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוּמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וּגְו'. וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוּמוֹת, וְכִי יוֹסֵף אָמַי (נ"א אָמַר א"י) אֲדַכְּר לֹן אֵינּוֹן חֲלוּמוֹת דְּחָלַם לְהוֹ. וּמָה סָגִיא לִיה אִלּוּ לֹא אֲדַכְּר לְהוֹ, דְּהָא יוֹסֵף חַפְּסִים הָוָה, וְכַתּוּב, כָּל עָרוֹם יַעֲשֶׂה בְדַעַת וְכִסִּיל יִפְרֹשׁ אֹרְלָתָּהּ.

אָבֵר, פִּינּוֹן דְּחִמָּא דְּאֵינּוֹן אָתוּ, וְסִגְדִי לִיה אַפְּסִין עַל אַרְעָא. כְּדִין אֲדַכְּר מִמָּה דְּחָלַם לְהוֹ, כְּדִי הָוָה עִמָּהוֹן. דְּכַתּוּב, וְהִנֵּה קָמָה אֶלְמָתִי וְגַם נִצְבָּה וְהִנֵּה תִסְבִּינָה אֶלְמוֹתֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוֶינּוּ לְאֶלְמָתִי. אָמַר יוֹסֵף בְּשִׁעָתָא דְּחִמָּא דְּכָרְעִין אָחִיו קָמִיה. דְּכַתּוּב, וַיִּבְאוּ אֶחָי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ אַפְּסִים אַרְצָה, כְּדִין וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוּמוֹת אֲשֶׁר חָלַם. דְּהָא חִמָּא דְּהוּוּ מִתְקִימִי.

תּוֹ, וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוּמוֹת אֲשֶׁר חָלַם, אֲדַכְּר לֹן. בְּגִין דְּלִית נִשְׁוִי קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, דְּהָא חִלְמָא דְּאִיהוּ טְבָא, בְּעִי בַר נֶשׁ לְאֲדַכְּרָא לִיה דְּלֹא יִתְנַשִּׁי, וְכִדִּין אִתְקִימִים. דְּהָא כְּמָה דְּאִתְנַשִּׁי קָמִיה דְּבַר נֶשׁ, הַכִּי אִתְנַשִּׁי עָלֶיהָ.

תָּא חֲזִי, חִלְמָא דְּלֹא אִתְפָּשֵׁר, כְּאִגְרָתָא דְּלֹא מִתְקַרְיָא, וְתָא חֲזִי, בְּגִין דְּלֹא אֲדַכְּר, כְּמִי דְּלֹא יָדַע לִיה. וְעַל דָּא, מָאן דְּאִתְנַשִּׁי מִנֵּיה חִלְמָא וְלֹא יָדַע לִיה, לֹא קִיָּמָא עָלֶיהָ לְאִתְקִימָא. וּבְגִין דָּא יוֹסֵף הָוָה דְּכִיר חֲלָמִיהָ, בְּגִין לְאִתְקִימָא. בְּגִין דְּלֹא יִתְנַשִּׁי חִלְמָא מִנֵּיה לְעֵלָם, וְהָוָה מְחַפָּה לִיה תְּדִיר.

אתם. הוא זכר את החלום, אבל לא אמר להם דבר, אלא מרגלים אתם.

פתח רבי יוסי ואמר, (קהלת ה) פי בא החלום ברב ענין וקול פסיל ברב דברים. פי בא החלום ברב ענין, הנה פרשוה שפמה הם העוזרים בחלום, וממנים דרגות על דרגות, עד שהחלומות מהם כלם אמת, ומהם שיש בהם אמת וכזב. אבל לאותם צדיקי האמת, אין מתגלים להם דברים כוזבים כלום, אלא כלם אמת.

בא ראיה דניאל מה כתוב בו, (דניאל א) אז לדניאל בחזיון הלילה סוד גלה, וכתוב (שם ו) דניאל ראיה חלום בהיותו ישן על משכבו, אז כתב את החלום. ואם יש בו דברים כוזבים, למה נכתב בין הפתובים? אלא אותם צדיקי אמת, בשעה שגשמותיהם עולות, לא מתחברים בהם אלא דברים קדושים, שמודיעים לו דברי אמת, דברים קיימים, שלא משקרים לעולמים.

ואם תאמר, הנה שנינו שדוד המלך לא ראה חלום טוב, הנה נשמע שהיה רואה דוד דברים שלא אמת? אלא ודאי, כל ימיו היה משתדל לשפף דמים ונלחם קרבות, וכל חלומות לא היו אלא חלומות רעים, חרפן ושממה ודם ושפיכות דמים, ולא חלום של שלום.

ואם תאמר, לאדם טוב מראים חלום רע? כף זה ודאי. כל אותם רעות שעתידים להשיג - על אותם שעוברים על דברי תורה, ואותם ענשים שעתידים להענש בעולם ההוא כלם רואה, כדי שכל שעה תהיה יראת אדונו עליו. והנה העירו שכתוב (קהלת א) והאלהים

ויאמר אליהם מרגלים אתם, איהו דכיר חלמא. אבל מלה לא אמר לון, אלא מרגלים אתם.

פתח רבי יוסי ואמר, (קהלת ה) פי בא החלום ברוב ענין וקול פסיל ברוב דברים. פי בא החלום ברוב ענין, הא אוקמוה. דכמה אינון סמיכין בחלמא, וממנן דרגין על דרגין. עד דחלמין מנהון קשוט פלהו, ומנהון דאית בהון קשוט וכדיבו. אבל לאינון זפאי קשוט, לא אתגלי לון מלין פדיבן פלום, אלא כלהו קשוט.

תא חזי, דניאל מה כתיב ביה, (דניאל ב) אדין לדניאל בחזוה די ליליא (דף ר ע"א) רזא גלי. וכתוב, (דניאל ז) דניאל חלם חזה וחזוי ראשה על משכביה באדין חלמא כתב. ואי אית ביה מלין פדיבן, אמאי איכתיב בין פתובים. אלא אינון זפאי קשוט, בשעתא דנשמטהון סלקין. לא מתחברן בהו, אלא מלין קדישין. דאודעין לון מלי דקשוט, מלין קיימן דלא משקרן לעלמין.

ואי תימא, הא תנן דדוד מלפא לא חמא חלמא טבא. הא אשתמע דהוה חמי דוד מלין דלא קשוט. אלא ודאי, כל יומי הוה משתדל לאושדא דמין, ואגח קרבין, וכל חלמוי לא הוו אלא חלמין בישין. חורבא ושוממותא ודמא ואושידו דדמין, ולא חלמא דשלם.

ואי תימא, לבר נש טב אחזיאו ליה חלמא בישא, הכי הוא ודאי. כל אינון בישין דזמינין לאתדבקא על אינון דעברי על פתגמי דאורייתא, ואינון עונשין דזמינין לאתענשא בהוהו עלמא, פלהו חמי. בגין דכל שעתא יהא דחילו דמריה עליה, והא אתערו. דכתיב, (קהלת א)

עשה ששיראו מלפניו - זה חלום רע. ועל זה לאותו צדיק מראים לו חלום רע, כמו שנתבאר.

בא ראה, שהנה שנינו, שאותו אדם שרואה חלום, צריך לו לפתח את פיו בו לפני אנשים שאוהבים אותו, כדי שיעלה רצונם אליו לטוב ויפתחו פיהם לטוב, וימצא הרצון והדבר הכל לטוב. הרצון שהוא המחשבה ראשית הכל, והמלה שהיא סיום הכל. ועל פן נמצא שהנה הוא שלמות בסוד עליון.

ומשום כך הכל מתקים, וצריכים אוהבי האיש להתקים באותו פתרון טוב, והכל הוא פראוי. ומשום כך הקדוש ברוך הוא מודיע לאדם כל אחד ואחד באותה הדרך שלו כמו שהוא, ובאותו גון שכל אחד ואחד אומר שיהיה חלום. אמר אותו יהודי, ודאי שהחלום אינו אלא לאדם צדיק, שהוא ראה חלום פראוי.

ובא וראה, שפאשר אדם ישן על מטתו, נשמתו יוצאת ומשוטטת בעולם למעלה ונכנסת למקום שנכנסת, וכמה קבוצות מזיקים עומדים והולכים בעולם ופוגשים את אותה הנשמה. אם היא צדיקה, עולה למעלה ורואה מה שרואה. ואם לא, נאחזת בצד ההוא, ומודיעים לה דברים פוזבים או דברים שעתידים לבא לזמן הקרוב. וכשמתעוררת אותה הנשמה שבו, היא מודיעה לו מה שראתה.

ועל פן לאדם שאינו צדיק מודיעים לו חלום טוב שאינו אמת, הכל כדי להסותו מאותה דרך האמת. פיון שהוא הסיט את דרכו מדרך האמת, מטמאים אותו. שכל מי שבא להטהר -

והאלהים עשה ששיראו מלפניו, זה חלום רע. ועל דא, לשהוא זפאה, אחזיו ליה חלמא בישא, כמה דאתמר.

תא חזי, דהא תנינן, דההוא בר נש דחמי חלמא, בעי ליה למפתח פומיה ביה קמי בני נשא דרחמי ליה. בגין דיסתלק רעותא דלהון לגביה לטב, ויפתחון פומייהו לטב, וישתפח רעותא ומלה כלא לטב. רעותא דאיהי מחשבה, שרותא דכלא, ומלה דאיהי סיומא דכלא. ועל דא אשתפח דהא שלימו איהו ברזא עלאה.

ובגין כך אתקיים כלא, ובעינן רחימין דבר נש (נ"א רחימין עליה דבר נש) בגין לאתקיימא בההוא פשרא טבא, וכלא איהו כדקא יאות. ובגין כך קדשא בריך הוא אודע ליה לבר נש, כל חד וחד, בההוא דרגא דיליה, כמה דאיהו. ובההוא גוונא דכל חד וחד, כמה דאיהו חלמא. אמר ההוא יודאי, ודאי דחלמא לאו איהו אלא לבר נש זפאה, דאיהו חמא חלמא כדקא חזי.

והא חזי, דכד בר נש נאים על ערסיה, נשמתיה נפקא ושטיא בעלמא לעילא, ועאלת באתרא דעאלת. וכמה חבילי טהירין, קיימין ואזלין בעלמא, ופגעין בה בההיא נשמתא. אי זפאה היא, סלקא לעילא וחקמאת מה דחקמאת. ואי לאו, אתאחדת בההוא סטרא, ומודיעין לה מלין פדיבן, או מלין דזמינן למיתי לזמן קריב. וכד אתער ההיא נשמתא דביה, איהי מודעא ליה מה דחקמאת. ועל דא, לבר נש דלאו איהו זפאה, מודיעין ליה חלמא טבא דלאו איהו קשוט. כלא בגין לאסטאה ליה מההוא ארח קשוט. פיון דאיהו אסטי אורחיה מארח קשוט,

מטהרים אותו, ומי שבא להטמא - מטמאים אותו. הנה ודאי כף נתבאר.

יָשְׁבוּ עַד שֶׁעָלָה הַבֶּקֶר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדָאֵי לֹא זָכַר שְׁמוֹ שֶׁל יוֹסֵף בְּאוֹתָם דְּגָלִים, שֶׁכְּתוּב (במדבר ב) דְּגַל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם, וְלֹא כְּתוּב דְּגַל מַחֲנֶה יוֹסֵף, מִשּׁוּם שֶׁהִתְנַגָּה עַל אַחִיו, וְהֵנָּה נִתְבָּאֵר. אָמַר אוֹתוֹ הַיְהוּדִי, וְדָאֵי שְׁמַעְתִּי, שְׁיוֹסֵף הוּא בְּעוֹלָם הַזָּכֵר, וְכָל הַשֹּׁבְטִים הֵם בְּעוֹלָם הַנְּקֵבָה, וְעַל כֵּן לֹא נִכְלַל יוֹסֵף עִמָּהֶם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא בְּעוֹלָם הַזָּכֵר עִמָּהֶם.

מַה פְּתוּב? פְּלָנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד נִחְנוּ. נִחְנוּ? אַחְנוּ הִיָּה צְרִיף לְכַתְּבֵי! לְמַה חָסַר א' אֶלֶּא מִשּׁוּם שֶׁסּוּד הַבְּרִית לֹא נִמְצָא עִמָּם. הַסְּתַלַּק מִשָּׁם א', שֶׁהָרִי א' הוּא זָכַר. וְעַל כֵּן ב' הִיא נִקְבָּה, א' זָכַר. וּמִשּׁוּם כֵּף א' הַסְּתַלַּק מִשָּׁם, וְנִשְׁאַרוּ אוֹתָן נִקְבוֹת אֶצֶל הַשְּׂכִינָה.

אַחַר כֵּף אָמְרוּ בְּנִים אֲנַחְנוּ. נוֹסְפָה א'. אָמְרוּ וְלֹא יָדְעוּ מַה אָמְרוּ, מִשּׁוּם שֶׁיוֹסֵף נִמְצָא שָׁם, וְהַשְּׁלִימוּ הַדְּבָר וְאָמְרוּ אֲנַחְנוּ. מִנֵּיִן לָנוּ? שֶׁכְּתוּב וַיֹּאמְרוּ שְׂנִיָּהֶם עֲשֹׂר עֲבָדֶיךָ אֲחִים אֲנַחְנוּ. וַיֹּסֵף הוּא בַּחֲשָׁבוֹן. כְּשֶׁנִּכְנַס בַּחֲשָׁבוֹן, אָמְרוּ אֲנַחְנוּ. וּכְשֶׁלֶּא נִכְנַס בַּחֲשָׁבוֹן, אָמְרוּ נִחְנוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל הַדְּבָרִים הַלְלוּ שְׁאִמְרָנוּ כֵּאֵן, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה בָּהֶם, שֶׁהָרִי הַשְּׂכִינָה לֹא זָוָה מִכָּאֵן, כְּפְתוּב (מלאכי א) אַז נִדְּבָרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשָׁב ה' וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זְכוּרֹן לְפָנָיו לִירְאֵי ה' וַלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ.

מִסְּאֲבִין לִיָּה. דְּכָל מָאן דָּאֲתִי לְאֶתְדַכָּאָה, מִדְּכָאִין לִיָּה. וּמָאן דָּאֲתִי לְאֶסְתַּאֲבָא, מִסְּאֲבִין לִיָּה. וְהָא וְדָאֵי אֶתְמַר הָכִי.

יָתְבוּ עַד דְּסָלִיק צַפְרָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדָאֵי לֹא נִזְכַּר שְׁמִיהַ דְּיוֹסֵף בְּאִינוּן דְּגָלִים. דְּכְתִיב, (במדבר ב) דְּגַל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם, וְלֹא כְּתִיב דְּגַל מַחֲנֶה יוֹסֵף. בְּגִין דָּאֲתַנְגָּאֵי עַל אַחִיו, וְהָא אֶתְמַר.

אָמַר הַהוּא יוֹדָאֵי, וְדָאֵי שְׁמַעְנָא דְּיוֹסֵף אִיהוּ בְּעֵלְמָא דְּדְכוּרָא, וְכִלְהוּ שְׁבֻטִין בְּעֵלְמָא דְּנוּקְבָא אִינוּן. וְעַל דָּא לֹא אֶתְכַלִּיל יוֹסֵף עִמָּהוּן, בְּגִין דָּאִיהוּ בְּעֵלְמָא דְּדְכוּרָא עִמָּהוּן (נ"א ל"ג עמ'הוון).

מַה פְּתִיב, פְּלָנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד נִחְנוּ. נִחְנוּ, אֲנַחְנוּ מִיִּבְעֵי לִיָּה. אֲמַאי חָסַר א'. אֶלֶּא, בְּגִין דְּרִזָּא דְּבְרִית לֹא אֶשְׁתַּפַּח עִמָּהוּן, אֶסְתַּלַּק מִתַּמָּן א'. דְּהָא א' דְּכוּרָא אִיהוּ. וְעַל דָּא ב' אִיהִי נוּקְבָא, א' דְּכוּרָא. וּבְגִין דָּא אֶסְתַּלַּק א' מִתַּמָּן, וְאֶשְׁתַּאֲרוּ אִינוּן נוּקְבֵי לְגַבֵּי שְׂכִינְתָא.

וְלִבְתַּר אָמְרוּ, בְּנִים אֲנַחְנוּ, אֶתְוֹסֵף א'. אָמְרוּ וְלֹא יָדְעֵי מַה קָאֲמְרוּ. בְּגִין דְּיוֹסֵף אֶשְׁתַּפַּח תַּמָּן, וְאֶשְׁלִימוּ מִלָּה, וְאָמְרוּ אֲנַחְנוּ. מִנְלָן, דְּכְתִיב וַיֹּאמְרוּ שְׂנִים עֲשֹׂר עֲבָדֶיךָ אֲחִים אֲנַחְנוּ, וַיֹּסֵף אִיהוּ בַּחֲשָׁבְנָא, כִּד עָאֵל בַּחֲשָׁבְנָא, אָמְרוּ אֲנַחְנוּ. וְכִד לֹא עָאֵל בַּחֲשָׁבְנָא, אָמְרוּ נִחְנוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל הַנֵּי מַלִּין דְּקָאֲמַרְן הָכָא, קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא אֶתְרַעֲזֵי בְּהוּ, דְּהָא שְׂכִינְתָא (דף ר ע"ב) לֹא אֶעֱדִי מֵהָכָא. כְּדְכְתִיב, אַז נִדְּבָרוּ יִרְאֵי יי אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשָׁב יי וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זְכוּרֹן לְפָנָיו לִירְאֵי יי וַלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ:

וַיֹּאסֹף אֹתָם אֶל מִשְׁמֵר שְׁלֹשֶׁת יָמִים. אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הִלְלוּ לָמָּה? אֵלֶּא שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הִלְלוּ כְּנֶגֶד שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים שֶׁל שָׂכָם, שִׁכְתוּב (בראשית לד) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֲיוֹתָם כְּפָאֲבִים.

בא ראה מה פתוב בו, ויאמר אלהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו. להראות שהוא לא עשה כמו שהם עשו בשכם, שגרמו לאנשי שכם לקבל עליהם את זאת, סוד הברית, ואחר שעשו הברית הזו, הרגו אותם, ולא נשאר מהם אחד. והוא מה פתוב? זאת עשו וחיו. מה הטעם? משום שאת האלהים אני ירא, שמר הברית. וכל הגלגול הזה לא היה אלא בשביל בנימין.

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אָבֶל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אָחִינוּ וְגו'. וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו - זֶה שְׁמֵעוֹן וְלוֹי, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּרֵאשׁוֹנָה שִׁכְתוּב (שם לו) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הִנֵּה בַעַל הַחֲלֹמוֹת הַלְזָה בָּא. מַה לְהִלֵּן שְׁמֵעוֹן וְלוֹי - אִף כָּאֵן שְׁמֵעוֹן וְלוֹי.

בא ראה, מי איש ומי אחיו? אלא איש זה שמעון. פתוב כאן איש, וכתוב שם (במדבר כה) וְהָיָה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא. מַה לְהִלֵּן מִשְׁמֵעוֹן - אִף כָּאֵן גַּם שְׁמֵעוֹן. ומשום שחזר בתשובה, בכה והתנחם על זה, ואמר ללוי אבלי אשמים אנחנו. על פן נבנה מזלזל שור, כמו שמזלזל של יוסף שור, שכתוב (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. ומזלזל של שמעון הוא שור.

ועל פן ויקח מאתם את שמעון, כדי שלא יקטרג עם לוי, משום ששמעון ולוי, כששניהם מתחברים, יכולים לקטרג. ויאסר אתו לעיניהם. הנה פרשוה, לעיניהם אסרו, ואחר

וַיֹּאסֹף אֹתָם אֶל מִשְׁמֵר שְׁלֹשֶׁת יָמִים. אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, הֲנִי תַלְת יוֹמִין אַמְאִי. אֵלֶּא הֲנִי תַלְת יוֹמִין, לְקַבֵּיל תַלְת יוֹמִין דְּשָׂכָם. דְּכְתִיב, (בראשית לד) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֲיוֹתָם כְּפָאֲבִים.

תא חזי, מה כתיב ביה, ויאמר אליהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו. לאחזאה דלא עבד איהו, כמה דאינון עבדו בשכם. דגרמו לאנשי שכם לקבל עלייהו האי זאת, רזא דברית. ולבתר דעבדו קיומא דא, קטילו לון, ולא אשתאר מנהון חד. ואיהו מה כתיב, זאת עשו וחיו. מאי טעמא, בגין דאת האלהים אני ירא, נטיר קיימא. וכל גלגולא דא לא הוה אלא בגיניה דבנימין:

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אָבֶל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אָחִינוּ וְגו'. וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו, דָּא שְׁמֵעוֹן וְלוֹי, כְּמוֹ דְהָוָה בְּקַדְמִיתָא. דְּכְתִיב, (בראשית לו) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הִנֵּה בַעַל הַחֲלֹמוֹת הַלְזָה בָּא. מַה לְהִלֵּן שְׁמֵעוֹן וְלוֹי, אוֹף הָכָא שְׁמֵעוֹן וְלוֹי.

תא חזי, מאן איש ומאן אחיו. אלא איש, דא שמעון, פתיב הכא איש, וכתוב התם (במדבר כה) וְהָיָה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא. מַה לְהִלֵּן מִשְׁמֵעוֹן, אוֹף הָכָא נְמִי שְׁמֵעוֹן. וּבְגִין דְּאֶהְדֵּר בְּתַשׁוּבָה, בְּכָה וְאֶתְנַחֵם עַל דָּא. וְאָמַר לְלוֹי, אָבֶל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ. עַל דָּא אֶתְבְּנִי מְזִלְיָה שׁוֹר, כְּגוֹוְנָא דְּמְזִלְיָה דְּיוֹסֵף שׁוֹר. דְּכְתִיב, (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ, וּמְזִלְיָה דְּשְׁמֵעוֹן שׁוֹר אִיהוּ.

ועל דא, ויקח מאתם את שמעון, בגין דלא יקטרג בהדיה דלוי. בגין דשמעון ולוי, פד מתחברין תרוניהו יכלי לקטרגא: ויאסור אתו לעיניהם, הא אוקמוה, לעיניהם אסרו.

שִׁינְאוּ הָיָה מֵאֲכִיל לֵיָהּ וּמִשְׁקֵי לֵיָהּ.
אוֹתוֹ.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁהוּא רְצוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף, מִשּׁוֹם שֶׁכְּתוּב (משלי כה) אִם רָעַב שֶׁנֶּאֱדָף הֵאֲכִילָהּ לֶחֶם וְאִם צָמָא הִשְׁקָהּ מַיִם. אִם כֵּן, יוֹסֵף שֶׁהוּא צָדִיק אִיךָ עָשָׂה כֵּן, שֶׁהָרִי כְּתוּב (שם) כִּי גִחְלִים אָתָּה חָתָה עַל רֵאשׁוֹ וְהָיָה יִשְׁלַם לָךְ?.

אֲלֵא חֵס וְחִלְלָה שְׂיוֹסֵף לְכַף הוּא חֲשַׁשׁ, אֲלֵא כְּאֵדָם לֶאֱחִיו כֵּן גַּם הָיָה עוֹשֶׂה, הִתְנַהֵג עִמּוֹ בְּאַחֲוָה וְלֹא בְּצוּרָה אַחֲרָת, וְלֹא עִמּוֹ בְּלִבְדוּ, אֲלֵא עִם כָּל אָחִיו, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וַיְצוּ יוֹסֵף וַיִּמְלְאוּ אֶת כְּלֵיהֶם בָּר וּלְהַשִּׁיב פְּסִיחֵם אִישׁ אֶל שִׁקּוֹ וּלְתַת לָהֶם צֹדָה לְדֶרֶךְ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן, כְּדִי לְהִתְנַהֵג עִמָּם בְּאַחֲוָה.

רַבִּי יוֹסֵי פֶתַח וְאָמַר, (נחום א) אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים וְכֵן נִגְזְרוּ וְעָבְרָה וְעָנְתָךְ לֹא אֶעֱנֶךָ עוֹד. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֲרוּהוּ, שֶׁכָּאֲשֶׁר הָעַם בְּכֻלָּם יֵשׁ שְׁלוֹם וְאִין בְּהֶם בְּעַלֵי שְׁנֵאָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֵס עֲלֵיהֶם, וְהִדִּין לֹא שׁוֹלֵט בְּהֶם. וְאִךָ עַל גַּב שְׁכָלָם עוֹבְדִים לְכוֹכְבִים וּמִזְלוֹת וְהֵם בְּשְׁלוֹם - הִדִּין לֹא שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם, וּבְאֲרוּהָ שֶׁכְּתוּב (הושע ד) חֲבוּר עֲצָבִים אֶפְרַיִם הִנֵּחַ לוֹ.

וְכֵן נִגְזְרוּ וְעָבְרָה, מַה זֶה וְכֵן נִגְזְרוּ? הֲיֵה צְרִיף לְהִיּוֹת וְנִגְזְרוּ! אֲלֵא זֶהוּ רֵאשׁ הַפְּסוּק שֶׁהוּא שְׁלוֹם, אִךָ כָּאִן שְׁלוֹם, וּמִי הוּא? זֶהוּ צְדָקָה. מִשּׁוֹם שֶׁצְּדָקָה זֶהוּ שְׁלוֹם, וּמִי שֶׁמְרַבֵּה בְּצְדָקָה, מְרַבֵּה שְׁלוֹם לְמַעַלָּה וּמְרַבֵּה שְׁלוֹם לְמַטָּה, וּמִשּׁוֹם כֵּן וְכֵן נִגְזְרוּ וְעָבְרָה, שֶׁגוֹזְזִים מְמוֹנָם בְּצְדָקָה. וְעָבְרָה הֲיֵה צְרִיף לְהִיּוֹת וְעָבְרוּ. מַה זֶה וְעָבְרָה? אֲלֵא זֶה הִדִּין שֶׁל הַרְגוֹז, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כו) עַד יַעֲבֹר זַעַם. עָבְרָה הִדִּין מֵעֲלֵיהֶם.

זַעַם, עָבְרָה דִּינָא מֵעֲלֵיהֶם.

וּלְכַתֵּר דְּנִפְקוּ הָיָה מֵאֲכִיל לֵיָהּ, וּמִשְׁקֵי לֵיָהּ. וְאִי תִימָא דְרַעוּתָא דְיוֹסֵף אִיהוּ, בְּגִין דְּכְתִיב, (משלי כה) אִם רָעַב שֶׁנֶּאֱדָף הֵאֲכִילָהּ לֶחֶם וְאִם צָמָא הִשְׁקָהּ מַיִם. אִי הָכִי, יוֹסֵף דְּאִיהוּ זַפְּאָה, הִיכִי עָבִיד הָכִי. דְּהָא כְּתִיב, (משלי כה) כִּי גִחְלִים אָתָּה חוֹתָה עַל רֵאשׁוֹ וַיִּי שְׁלַם לָךְ.

אֲלֵא, חֵס וְשְׁלוֹם דְיוֹסֵף לְהָכִי הוּא דְחִיִּישׁ. אֲלֵא כְּבַר נִשׁ לְאָחוּי, הָכִי נָמִי הָיָה עָבִיד. וְאִתְנַהֵיג עִמִּיהָ בְּאַחֲוָה, וְלֹא בְּגוֹזְנָא אַחֲרָא. וְלֹא עִמִּיהָ בְּלַחֲוֹדוּי, אֲלֵא עִם כָּל אָחוּי. כְּמָה דְּכְתִיב, וַיְצוּ יוֹסֵף וַיִּמְלְאוּ אֶת כְּלֵיהֶם בָּר וּלְהַשִּׁיב פְּסִיחֵם אִישׁ אֶל שִׁקּוֹ וּלְתַת לָהֶם צֹדָה לְדֶרֶךְ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן, בְּגִין לְאִנְהַגָּא עִמָּהוֹן בְּאַחֲוָה.

רַבִּי יוֹסֵי פֶתַח וְאָמַר, (נחום א) אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים וְכֵן נִגְזְרוּ וְעָבְרָה וְעָנְתָךְ לֹא אֶעֱנֶךָ עוֹד, הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ. דְּכַד עָמָא כְּלָהּ אִית בְּהוּ שְׁלָם, וְלֹא אִית בְּהוּ מְאָרִי דְּכַבוּ. קְדָשָׁא בְרִיף הוּא חִיִּים עֲלֵיהֶם, וְדִינָא לֹא שְׁלֵטָא בְּהוּ. וְאִךָ עַל גַּב דְּכְלָהּ פְּלַחִי לְכוֹכְבִים וּמִזְלוֹת, וְאִינוֹן בְּשְׁלָם, דִּינָא לֹא שְׁלֵיט עֲלֵיהֶם, וְאוּקְמוּהָ. דְּכְתִיב, (הושע ד) חֲבוּר עֲצָבִים אֶפְרַיִם הִנֵּחַ לוֹ.

וְכֵן נִגְזְרוּ וְעָבְרָה, מְאִי וְכֵן נִגְזְרוּ, וְנִגְזְרוּ מִיבְעִי לֵיָהּ. אֲלֵא, דָּא הוּא רִישָׁא דְקָרָא דְאִיהוּ שְׁלָם, אוּף הָכָא שְׁלָם. וּמְאִי אִיהוּ, דָּא צְדָקָה. בְּגִין דְּצְדָקָה דָּא הוּא שְׁלוֹם, וּמִאֵן דְּאֶסְגִּי בְּצְדָקָה, אֶסְגִּי שְׁלָם לְעֵילָא, וְאֶסְגִּי שְׁלָם לְתַתָּא. וּבְגִין כֵּן וְכֵן נִגְזְרוּ וְעָבְרָה, דְּגוֹזְזִי מְמוֹנָהוֹן בְּצְדָקָה. וְעָבְרָה, וְעָבְרוּ מִיבְעִי לֵיָהּ, מְאִי וְעָבְרָה. אֲלֵא דָּא הוּא דִּינָא דְרוּגְזָא, כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר, (ישעיה כו) עַד יַעֲבֹר

דְּבַר אַחַר, פֶּה אָמַר ה' אֵם שְׁלָמִים - אֵלֶּיךָ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן לָהֶם בְּרִית הַקְּדִישׁ לְשֹׁמֵר אוֹתוֹ תָּמִיד, וְשֶׁהָאָדָם יִהְיֶה בּוֹ שְׁלֵם בְּכָל הַצְּדִידִים, לְמַעַלְהָ וּלְמַטָּה. וְאִם אֵין הָאָדָם שׁוֹמֵר אוֹתוֹ תָּמִיד, הָרִי הוּא פְּגוּם, פְּגוּם בְּכָל מַנְיַן לְנוֹ? שְׁפָתוֹב (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהָיָה תָּמִים. מַה זֶה תָּמִים? שְׁלֵם. שְׁעַד שְׁלֵא הִתְקַיְמָה בּוֹ בְּרִית, הוּא פְּגוּם.

וּמְשׁוּם כֵּן, אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים - אִם שְׁלָמִים שְׁשׁוּמְרִים הַמְצִיחַ הַזֶּה לְהִיּוֹת שְׁלָמִים, שְׁלֵא יִהְיֶה פְּגוּמִים. וְכֵן רַבִּים - יִרְבוּ וַיִּגְדְּלוּ בּוֹ, מְשׁוּם שְׁאֵין הַנְּשֻׁמוֹת יוֹצְאוֹת לְעוֹלָם אֶלָּא עִם הַבְּרִית הַזֶּה. וְכֵן נִגְזְרוּ - זֶה אִם שְׁלָמִים שְׁשׁוּמְרִים אוֹתוֹ תָּמִיד, נִגְזְרוּ מִי שֶׁנִּמְוָל וְקָבַל עָלָיו אֶת הַבְּרִית הַזֶּה. וְעֵבֶר - מַה זֶה וְעֵבֶר? אוֹתָהּ זִמְמַת הַעֲרָלָה שֶׁהִיָּתָה בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה.

דְּבַר אַחַר פֶּה אָמַר ה' אֵם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים - אֵלֶּיךָ יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה אֶצְלָךְ יוֹסֵף, הֵם שְׁלָמִים, שְׁעוֹמְדִים עִם הַבְּרִית. וְכֵן נִגְזְרוּ - שֶׁהִלְכוּ וְהִשְׁאִירוּ אֶת יוֹסֵף וְאֶת שְׁמֵעוֹן. וְעֵבֶר - אִזְ הַדִּין שׁוֹרָה בְּגִלְלָם [הַשְׂכִּינָה שְׂרָחָה בִּנְיָהֵם], כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב) וְעֵבֶר ה' לְנִגְף אֶת מִצְרַיִם.

בֵּא רְאֵה, יֵשׁ דִּין קָשָׁה וַיֵּשׁ דִּין רַפָּה. הַדִּין הַקָּשָׁה חֲזָק, הַדִּין הַרַפָּה חֲלָשׁ. וְכֹאשֶׁר יוֹנֵק הַדִּין הַרַפָּה הֵנָּה מִהַדִּין הַקָּשָׁה, אִזְ מִתְגַּבֵּר, וְהוּא חֲזָק.

בְּשַׁעֲהָ שֶׁנַּעֲשֶׂה דִין עַל יִשְׂרָאֵל, נַעֲשֶׂה בְּדִין הַרַפָּה הַזֶּה, וְאֵינוֹ מִתְגַּבֵּר בְּאוֹתוֹ הַדִּין הַקָּשָׁה. וְכֹשֶׁהַדִּין נַעֲשֶׂה עַל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, מִתְגַּבֵּר הַדִּין הַרַפָּה הַזֶּה בְּדִין

דְּבַר אַחַר, פֶּה אָמַר יי אֵם שְׁלָמִים, אֵלֶּיךָ יִשְׂרָאֵל. דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִי לִוְךָ בְּרִית קְיָימָא לְנִטְרָא לִיהַ תְּדִיר, וּלְמַהוּי בִּיהַ בַּר נָשׁ שְׁלִים בְּכָל סְטָרִין לְעֵילָא וְתַתָּא. וְאִי לָא נָטִיר לִיהַ בַּר נָשׁ תְּדִיר, הָא אִיהוּ פְּגָם, פְּגוּם בְּכָלָא. מְנַלְן, דְּכְתִיב, (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהָיָה תָּמִים. מָאִי תָּמִים, שְׁלִים. דְּעַד לָא אֲתַקְיָים בִּיהַ בְּרִית, אִיהוּ פְּגָם.

וּבְגִין כֵּן, אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים. אִם שְׁלָמִים דְּנִטְרִי פְּקוּדָא דָּא, לְמַהוּי שְׁלִימִין, דְּלֵא יְהוּן פְּגִימִין, וְכֵן רַבִּים, יִפְשׁוּן (דף רא ע"א) וְיִסְגוּן בִּיהַ. בְּגִין דְּנִשְׁמַתִּין לָא נִפְקִי לְעֵלְמָא, אֶלָּא בְּהַאי בְּרִית. וְכֵן נִגְזְרוּ, הַאי אִם שְׁלָמִים דְּנִטְרִי לִיהַ תְּדִיר, נִגְזְרוּ מָאִן דְּאֲתַגְזֵר וְקָבַל עָלֵיהַ קְיָימָא דָּא. וְעֵבֶר, מָאִי וְעֵבֶר. הַהוּא זִוְהֵמָא דְּעֲרָלָה, דְּהָוָה בִּיהַ בְּקִדְמִיתָא.

דְּבַר אַחַר, פֶּה אָמַר יי אֵם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים, אֵלֶּיךָ יִשְׂרָאֵל בְּנֵי יַעֲקֹב. דְּהָא כָּל זְמַנָּא דְּהוּוּ לְגַבִּיָּה דְּיוֹסֵף, אֵינוֹן שְׁלָמִים, דְּקִיָּימִי בְּהַדִּיהַ דְּבְרִית. וְכֵן נִגְזְרוּ, דְּאִזְלוּ וְשִׁבְקוּ לִיהַ לְיוֹסֵף וּלְשְׁמֵעוֹן. וְעֵבֶר, כְּדִין דִּינָא שְׂרִיא בְּגִינְיָהוּ (נ"א שְׁכִינְתָא שְׂרִיא בִּנְיָהוּ), כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (שְׁמוֹת יב) וְעֵבֶר יי לְנִגְוָף אֶת מִצְרַיִם.

הָא חֲזִי, אִית דִּינָא קְשִׁיא, וְאִית דִּינָא רַפְּיָא. דִּינָא קְשִׁיא תְּקִיף, דִּינָא רַפְּיָא חֲלָשׁ, וְכֵן יִנְקָא הַאי דִּינָא רַפְּיָא, מִדִּינָא קְשִׁיא, כְּדִין אֲתַתְּקִיף, וְאִיהוּ תְּקִיף.

בְּשַׁעֲתָא דְּאֲתַעֲבִיד דִּינָא עַל יִשְׂרָאֵל, אֲתַעֲבִיד בְּהַאי דִּינָא רַפְּיָא, וְלֵא אֲתַתְּקִיף בְּהַהוּא דִּינָא קְשִׁיא. וְכֵן דִּינָא אֲתַעֲבִיד עַלִּיהוּ דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, אֲתַתְּקִיף הַאי דִּינָא רַפְּיָא, בְּדִינָא קְשִׁיא דְּלְעֵילָא, בְּגִין לְאֲתַתְּקִיפָא. הָדָא הוּא

הקשה שלמעלה פדי להתגבר. זהו שפתיב ועבר ה' לנגף את מצרים. ועבר - שהתמלא עברה וזעם והתגבר בדין הקשה. אף כאן ועבר. ובא וראה, בשעה שמתכנסים עשרה בבית הכנסת ואחד מהם נשטט, אז הקדוש ברוך הוא רוגז עליו.

דבר אחר וכן נגזרו - כשמתבטלים מהם אותם המעשים הרעים, אזי ועבר. מה זה ועבר? רבי שמעון אמר, בזמן שהנשמה יוצאת מן העולם הזה, היא נדונית בכמה דינים בטרם תפגס למקומה. אחר כך כל אותן הנשמות יש להן לעבר בזה הנהר דינור ששופע ויוצא ולרחץ שם. ומי הוא שיעמד שם ויעבר בלי פחד? כמו שנאמר (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו', ונשמת הצדיק עוברת בלי פחד, ויקום במקום קדשו.

וכי שמשתדל בצדקה בעולם הזה ויתן מממונו לצדקה, אזי ועבר באותו המקום ולא פוחד, והכרוז קורא לנשמה הזאת, (נחום א) וענתך לא אענך עוד. מי שזכה לעבר בזה, אין לו יותר דין כלל.

בא ראה, כל זה של יוסף עם אחיו וכל הדברים הללו למה צריך? אלא תורת אמת היא התורה, וכל דרכיה דרכים קדושות, ואין לה דבר בתורה שאין בו סודות עליונים וקדושים ודרכים לבני אדם להתחזק בהם.

פתח ואמר, (משלי כ) אל תאמר אשלמה רע וגו'. בא ראה, הקדוש ברוך הוא עושה לאדם שיתגבר בתורה, וללכת בדרך אמת, ולצד הימין, ולא ילך לצד השמאל. ומשום שצריך להם ללכת לצד הימין, יש להם להרבות אהבה זה

דכתיב, ועבר יי לנגוף את מצרים. ועבר, דאתמלי עברה וזעמא, ואתתקף בדינא קשיא, אוף הכא ועבר. ופא חזי, בשעתא דמתפנשי עשרה בבי כנישתא, וחד מנייהו אשתמיט, פדין קדשא בריך הוא ארגיז עליה.

דבר אחר וכן נגזרו, פד מתעברי מנייהו אינון עובדין בישינ, פדין ועבר. מאי ועבר, רבי שמעון אמר, בזמנא דנשמתא נפקת מהאי עלמא, בכמה דינין אתדנת עד לא תיעול לאתרה. לבתר, פל אינון נשמתין אית לון למעבר, בהך נהר דינור דנגיד ונפיק, ולאסתחאה תמן. ומאן איהו דיקום תמן, ויעבר בלא דחילו. כמה דאת אמר, (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו'. ונשמתא דזכאה אעבר בלא דחילו ויקום במקום קדשו.

ומאן דאשתדל בצדקה בהאי עלמא, ויתן מממוניה בצדקה. פדין, ועבר בההוא אתר, ולא דחיל, וכרוזא קרי לה לההיא נשמתא, (נחום א) וענתך לא אענך עוד. מאן דזכה למעבר בהאי, לית ליה דינא יתיר כלל.

תא חזי, פל דא דיוסף עם אחוי, וכל הני מילי, אמאי אצטריך. אלא אורייתא דקשוט איהי אורייתא, וכל ארחהא ארחין קדישין. ולית לה מלה באורייתא דלאו אית בה רזין עלאין וקדישין, וארחין לבני נשא לאתתקפא בהו.

פתח ואמר, (משלי כ) אל תאמר אשלמה רע וגו'. תא חזי, קדשא בריך הוא עביד ליה לבר נש, לאתתקפא בה באורייתא, ולמיהך בארז קשוט, ולסטר ימינא, ולא

יהך לסטר שמאלא. ובגיין

עם זה, ולא תהיה שנאה זה עם זה, כדי שלא להכחיש את הימין, שהוא המקום שישראל נדבקים בו.

ובא וראה, משום כך הוא יצר טוב ויצר רע, וישראל צריכים לחזק את יצר טוב על יצר רע באותם המעשים הכשרים, ואם אדם סוטה לשמאל, אז מתגבר יצר רע על יצר טוב. ומי שהיה פגום, משלים לו בחטאו, שהרי אין המנוול הזה נתקן אלא בחטאים של בני האדם.

ומשום כך צריך האדם להזהר שלא יתקן אותו יצר רע בחטאו, ותמיד ישמר, שהרי יצר טוב רוצה להשלימו תמיד בשלמות, ולא יצר הרע. ומשום כך, אל תאמר אשלמה רע קנה אל ה' וישע לך.

דבר אחר אל תאמר אשלמה רע - כפתיב (תהלים לח) ומשלמי רעה תחת טובה. למי ששלם לו טובה - שלא ישלם לו רע, משום (ראת הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר זאת עשו וחיו וגם הוא תמיד עושה) שפתיב (משלי יז) משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו. אפלו למי שהשלימו לו רעות, אין לו להשלים רע תמורת אותו הרע ששלמו לו, אלא קנה אל ה' וישע לך.

והפסוק הזה בארוהו ביוסף הצדיק שלא רצה לשלם רע לאחיו בשעה שנפלו בידו. קנה אל ה' וישע לך, משום שהוא היה גרא מן הקדוש ברוך הוא, שפתיב זאת עשו וחיו וגו'. (גם) והוא היה תמיד מצפה לקדוש-ברוך-הוא. (כמו שנאמר, קנה לה' וישע לך.) רבי אבא פתח ואמר, (משלי כ)

דבעי להו למיהך לסטר ימינא, אית לון לאסגאה רחימו דא עם דא, ולא יהא דכבו דא עם דא. בגין דלא לאפחשא ימינא, דאיהו אתר דישראל מתדבקן ביה.

ותא חזי, בגין כך איהו יצר טוב ויצר רע, וישראל בעיין לאתתקפא ליצר טוב על יצר רע, באינון עובדין דכשרן, ואי סטי בר נש לשמאלא, כדין אתתקף יצר רע על יצר טוב. ומאן דהוה פגים, אשלים ליה בחטאוי, דהא לא אשתלים דא מנוולא, אלא בחטאין דבני נשא.

ובגין כך בעי בר נש לאזדהרא, דלא ישתלים ההוא יצר רע בחטאוי, ויסתמר תדיר. דהא יצר טוב בעי לאשלמא ליה בשלימות תדיר, ולא יצר הרע. ובגין כך, אל תאמר אשלמה רע קנה אל ה' וישע לך.

דבר אחר אל תאמר אשלמה רע, כדכתיב, (תהלים לח) ומשלמי רעה תחת טובה, למאן דשלים ליה טובה, דלא ישלים ליה רע, בגין (דחילו דקדשא ברוך הוא, כמה דאת אמר, זאת עשו וחיו ואוף איהו תו תדיר עביר) דכתיב, (משלי יז) משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו. אפילו למאן דאשלימו ליה בישין, לא אית ליה לאשלמא בישא, חלף ההוא בישא דשלימו ליה. אלא, קנה ליי וישע לך.

ותאי קרא אוקמוה, ביוסף ופאה, דלא בעא לאשלמא בישא לאחוי, בשעתא דנפלו בידוי. קנה ליי וישע לך, בגין דהוה (דף רא ע"ב) דחיל לקודשא ברוך הוא. דכתיב, זאת עשו וחיו וגו'. (ואוף) ואיהו תדיר

הוה מחפה לקדשא ברוך הוא. (כ"א כמה דאת אמר, קנה ליי וישע לך).

רבי אבא פתח ואמר, (משלי כ) מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה

מים עמקים עצה בלב איש ואיש
 תבונה ידלנה. מים עמקים עצה
 בלב איש - זה הקדוש ברוך
 הוא, משום שהוא עושה עצות,
 שמביא טעמים לגלגל גלגולים
 על העולם על ידי יוסף לקים את
 אותה הגזרה שגזר רעב על
 הארץ [העולם]. ואיש תבונה ידלנה
 - זה יוסף שגלה אותם עמקים
 שגזר הקדוש ברוך הוא על
 העולם.

בא ראה, לא די ליוסף שהוא לא
 שלם רע לאחיו, אלא שעשה
 עמהם חסד ואמת, וכך דרכי
 הצדיקים תמיד. משום זה
 הקדוש ברוך הוא חס עליהם
 תמיד, בעולם הזה ובעולם הבא.
 מים עמקים עצה בלב איש - זה
 יהודה, והנה פרשה, בשעה
 שהתקרב ליוסף על העסק של
 בנימין. ואיש תבונה ידלנה - זה
 יוסף.

רבי אבא היה יושב על שער
 הפניסה של לוד. ראה איש אחד
 שהיה בא, וישב על בליטה בצד
 הקר, והיה עיף מן הדרך, וישב
 וישן שם. בינתיים ראה נחש אחד
 שהיה בא אליו. יצא קוסטפא
 דגורדנא (מין שרץ) והרג את הנחש.
 כשהתעורר אותו האיש, ראה
 את אותו הנחש כנגדו שהיה מת.
 הודקף אותו האיש, ונפלה אותה
 הבליטה לעמק שתחתיה ונצול.
 בא אליו רבי אבא, אמר לו, אמר
 לי מה מעשיך, שהרי הקדוש
 ברוך הוא הרחיש לך שני הנסים
 הללו שאינם לחנם? אמר לו
 אותו האיש, כל ימי לא שלם לי
 איש רע בעולם שלא התפיסתי
 עמו ומחלתי לו. ועוד, אם לא
 יכלתי להתפיס עמו, לא עליתי
 על מטתי עד שמחלתי לו ולכל
 אותם שצערו אותי, ולא חששתי
 כל היום לאותו הרע ששלם לי,

ידלנה. מים עמוקים עצה בלב איש, דא
 קדשא בריך הוא. בגין דאיהו עביד עצות,
 דאייתי טעמין לגלגלא לגולין על עלמא על
 ידא דיוסף, לקיימא ההיא גזרה, דגזר כפנא
 על ארעא (נ"א עלמא). ואיש תבונה ידלנה, דא
 יוסף. דגלי אינון עמיקין, דגזר קדשא בריך
 הוא על עלמא.

תא חזי, יוסף לא די ליה דאיהו לא שלים
 בישא לאחוי, אלא דעבד עמהון טיבו
 וקשוט. וכך ארחיהון דזכאי תדיר. בגין דא
 קדשא בריך הוא חייס עליהו תדיר, בעלמא
 דין ובעלמא דאתי.

מים עמוקים עצה בלב איש, דא יהודה.
 והא אוקמוה, בשעתא דאתקריב לגביה
 דיוסף, על עסקא דבנימין. ואיש תבונה
 ידלנה, דא יוסף.

רבי אבא היה יתיב אתרעא דאבבא דלוד,
 חמא חד בר נש דהוה אתי, ויתיב בחד
 קולטא דתלא דארעא, והוה לאי מארחא,
 ויתיב ונאים תמן. אדהכי חמי חד חווא,
 דהוה אתי לגביה, נפק קוסטפא דגורדנא,
 וקטיל ליה לחווא. כד אתער ההוא בר נש,
 חמא ההוא חווא לקבליה, דהוה מית.
 אנדקף ההוא בר נש, ונפל ההוא קולטא
 לעומקא דתחותוי ואשתזיב.

אתא רבי אבא לגביה, אמר ליה, אימא לי
 מאן עובדך. דהא קדשא בריך הוא
 רחיש לך אלין תרין נסין, לאו אינון למגנא.
 אמר ליה ההוא בר נש, כל יומאי לא אשלים
 לי בר נש בישא בעלמא, דלא אתפיסנא
 בהדיה, ומחילנא ליה. ותו, אי לא יכילנא
 לאתפיסא בהדיה, לא סליקנא לערסי, עד
 דמחילנא ליה, ולכל אינון דמצערו לי, ולא

ולא די לי זה, אלא שמאותו היום והלאה השתדלתי לעשות עמהם טוב.

בכה רבי אבא ואמר, מעשיו של זה הם יותר מיוסף, שיוסף היו אחיו ודאי, והיה לו לרחם עליהם, אבל מה שנה עשה - יותר מיוסף, נאה הוא שהקדוש ברוך הוא ירחיש לו נס על נס.

פתח ואמר, (שם) הולך בתם ילך בטח ומעקש דרכיו יודע. הולך בתם ילך בטח - זה האדם שהוא שהולך בדרכי התורה, ללך בטח - שלא יכולים נזקי העולם להרע לו. ומעקש דרכיו יודע - מי יודע? זה הוא מי שסוטה מדרך האמת ורוצה לגבות מחברו, יודע. מה זה יודע? הוא יכר בעיני כל בעלי הדין שלא יאבד מהם הדמות של אותו האדם, כדי להביא אותו למקום שינקמו ממנו, ומשום כך יודע.

ובא וראה, אותו שהולך בדרך אמת, הקדוש ברוך הוא מכסה עליו כדי שלא יודע ולא יכר לבעלי הדין, אבל מעקש דרכיו יודע ויכר להם. אשרי אותם בני האדם שהולכים בדרך אמת והולכים לבטח על העולם, שהם אינם פוחדים בעולם הזה ולא בעולם הבא.

ויראה האנשים כי הובאו בית יוסף. רבי יוסי אמר, אוי להם לבני האדם שאין יודעים ואין מסתכלים בדרכי התורה. אוי להם בשעה שיבא הקדוש ברוך הוא לתבוע אותם על דין מעשיהם, ויקום הגוף והנפש לתת חשבון על כל מעשיהם בטרם יפרדו הנפש מן הגוף.

ואתו היום הוא יום הדין, היום

חיישנא כל יומא לההוא בישא דאשלים לי. ולא די לי דא, אלא דמההוא יומא ולהלאה, אשתדלנא למעבד עמהון טבא.

בכה רבי אבא ואמר, יתיר עובדוי דדין מיוסף, דיוסף הוה אחוי ודאי, והוה ליה לרחמא עלוי. אבל מה דעביד דא, יתיר הוא מיוסף. יאות הוא דקודשא בריך הוא ירחיש ליה ניסא על ניסא.

פתח ואמר, (משלי) הולך בתם ילך בטח ומעקש דרכיו יודע. הולך בתום ילך בטח, דא ההוא בר נש, דאזיל בארחין דאורייתא. ילך בטח, דלא יכילו נזקי דעלמא לאבאשא ליה. ומעקש דרכיו יודע, מאן יודע. דא הוא מאן דאסטי מארחא דקשוט, ובעי גבי דחבריה. יודע, מהו יודע, ישתמודע איהו בעיניהון דכל מארי דדינא, דלא יתאביד מנייהו דיוקנא דההוא בר נש. בגין לאייתאה ליה לאתרא דינקמון מגייה, ובגין כך יודע.

ותא חזי, ההוא דאזיל בארח קשוט, קדשא בריך הוא חפי עליה, בגין דלא אתידע, ולא אשתמודע, לגבי מאריהון דדינא. אבל מעקש דרכיו יודע, וישתמודע לגבייהו. זכאין אינון בני נשא דאזלי בארח קשוט, ואזלי לרוחצן על עלמא. דלא דחלי אינון בעלמא דין, ולא בעלמא דאתי:

ויראה האנשים כי הובאו בית יוסף. רבי יוסי אמר, ווי לון לבני נשא, דלא ידעי ולא מסתכלין בארחי דאורייתא. ווי לון בשעתא דקדשא בריך הוא ייתי למתבע לון דינא על עובדיהון, ויקום גופא ונפשא

למיהב חשבנא מפל עובדיהון, עד לא יתפרשון נפשא מן גופא.

וההוא יומא, יומא דדינא איהו, יומא דספרין פתיחן, ומאריהון דדינא

שספרים פתוחים ובעלי הדין
עומדים, משום שבאותו הזמן
עומד הנחש בקיומו לנשף אותו,
וכל האיברים מתרגשים אצלו,
והנשמה נפרדת מן הגוף
והולכת ומשוטטת, ואין יודעת
לאיזו דרך תלך ולאיזה מקום
מעלים אותה.

אוי לאותו היום! היום של רגז
ונאצה אותו היום. משום כך
צריך לאדם להרגיז את יצרו כל
יום, להזכיר לפניו אותו יום
שיעמד בדין המלך, שמכניסים
אותו תחת הארץ להרקב,
והנשמה נפרדת ממנו.

ושנינו, לעולם ירגיז אדם יצר
טוב על יצר הרע וישתדל אחריו.
אם הולך ממנו - יפה, ואם לאו
- ישתדל בתורה, שהנה אין לך
דבר לשבר את היצר הרע אלא
התורה. אם הולך - מוטב, ואם
לא - יזכיר לו את יום המות, כדי
לשבר אותו.

באן יש להסתפל, שהרי זה הוא
יצר הרע, וזה הוא מלאך המות,
וכי מלאך המות נשבר לפני יום
המות, והרי הוא ההרג של בני
האדם, ונשמע שזו שמחה שלו,
ומשום כך מסטה את בני האדם
תמיד כדי להמשיכם לזה?.

אלא ודאי מה שנתבאר שיזכר
לו אדם אותו יום המות - ודאי
כן זה, כדי לשבר את לב האדם,
שהרי אין יצר הרע שורה אלא
במקום שנמצאת שמחת היין
וגסות הרוח, וכשנמצאת רוח
שבורה, אז נפרד ממנו ואין
שורה עמו, ומשום כך צריך
להזכירו את יום המות, ולשבר
גופו, והוא הולך לו.

בא ראה, יצר טוב צריך שמחה
של תורה, ויצר הרע שמחה של
יין ונאופים וגסות רוח, ומשום
כך צריך אדם לרגז תמיד מאותו

קיימין. בגין דההוא זמנא, קיימא נחש
בקיומיה, לנשכא ליה. וכל שייפי מתרגשין
לגביה, ונשמטא אתפרשא מן גופא, ואזלא
ושטיא. ולא ידעת לאן ארחא תהך, ולאן
אתר סלקין לה.

ווי לההוא יומא, יומא דרוגזא ונאיצו ההוא
יומא, בגין כך אבעי ליה לבר נש,
לארגזא יצריה כל יומא, לאדכרא קמיה
ההוא יומא, דייקום בדינא דמלכא, דקא
עאלין ליה תחות ארעא לאתרקבא, ונשמטא
אתפרשא (דף רב ע"א) מגיה.

ותנן, לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר
הרע, וישתדל אבתריה. אי אזיל מגיה,
יאות. ואי לאו, ישתדל באורייתא. דהא לית
לך מלה לתברא יצר הרע אלא אורייתא. אי
אזיל, מוטב. ואי לאו, ידבר ליה יומא
דמותא, בגין לתברא ליה.

הבא אית לאסתפל, דהא דא הוא יצר
הרע, ודא הוא מלאך המות. וכי
מלאך המות מתבר מקמי יומא דמותא. והא
איהו קטולא דבני נשא הוי, ואשתמע דחדוה
הוא דיליה. ובגין כך אסטי לון לבני נשא
תדיר, בגין לאמשכא לון לדא.

אלא ודאי מה דאתמר, דידכור ליה פר נש
ההוא יומא דמותא. ודאי הכי הוא,
בגין דמתבר לבא דבר נש. דהא יצר הרע לא
שריא אלא באתר דאשתפח חדוה דחמרא,
וגסותא דרוחא. וכד אשתפח רוחא תבירא,
כדין אתפרש מגיה, ולא שריא בהדיה. ובגין
כך בעי לאדכרא ליה יומא דמותא, ויתבר
גופיה, ואיהו אזיל ליה.

תא חזי, יצר טוב בעי חדוה דאורייתא,
ויצר רע חדוה דחמרא, וניאופין

היום הגדול, יום הדין, יום החשבון, שאין לו לאדם להגן עליו אלא מעשיו הפשירים שהוא עושה בעולם הזה כדי שיגנו עליו באותה השעה.

בא ראה, וייראו האנשים פי הובאו בית יוסף. ומה פלם היו גבורים, פלם תזקים, ועלם אחד שהביא אותם לבית יוסף פחדו - פשיבא הקדוש ברוף הוא לתבע אותו לדין את האדם על אחת פמה וכמה.

משום כך צריך לאדם להזהר בעולם הזה להתחזק בקדוש-ברוף-הוא, וישים בו את בטחונו. שאף על גב שהוא חטא, אם יחזר ממנו בתשובה שלמה, הרי הוא תקיף תזק, ויתחזק בו בקדוש-ברוף-הוא כאלו לא חטא. שהרי השבטים, משום שחטאו על גנבת יוסף היו פוחדים, שאלמלא לא חטאו לא היו פוחדים כלל, משום שחטאי האדם משברים את לבו, ואין לו כלל כח. מה הטעם? שהרי אותו יצר הטוב נשבר עמו, ואין לו כח להתחזק על אותו יצר הרע, ועל זה כתוב (דברים ב) מי האיש הירא ורף הללב, הירא [שירא ו] מן החטאים שבגדו, שהם שבר הלב של האדם.

ובא ראה לכמה דורות נפרע הקדוש ברוף הוא מאותם חטאי השבטים, שהרי אין נאכד מלפני הקדוש ברוף הוא פלום, ונפרע מדור לדור, והדין תמיד עומד לפניו עד שנפרע, ושורה הדין במקום שצריך.

מנין לנו? מחזקיהו. חזקיהו חטא

ותא חזי, וייראו האנשים פי הובאו בית יוסף. ומה כלהו הו גיברין, פלהו תקיפין, וחד עולימא דאיתי לון לביתא דיוסף, דחלו. פד ייתי קדשא ברין הוא למתבע ליה לדינא לבר נש, על אחת פמה וכמה.

וגסותא דרוחא. ובגין כך בעי בר נש לארגזא (ליה) תדיר, מההוא יומא רבא, יומא דדינא, יומא דחושפנא. דלית ליה לבר נש לאגנא עליה, אלא עובדוי דכשרן, דאיהו עביד בהאי עלמא. בגין דיגינו עליה בההיא שעתא.

תא חזי, וייראו האנשים פי הובאו בית יוסף. ומה כלהו הו גיברין, פלהו תקיפין, וחד עולימא דאיתי לון לביתא דיוסף, דחלו. פד ייתי קדשא ברין הוא למתבע ליה לדינא לבר נש, על אחת פמה וכמה.

בגין כך בעי ליה לבר נש, לאזדהרא בהאי עלמא. לאתתקפא ביה בקדשא ברין הוא, וישוי ביה רוחצניה. דאף על גב דאיהו חטי, אי יהדר מניה בתיובתא שלימתא, הא תקיף איהו, ויתתקף ביה בקדשא ברין הוא, פאילו לא חטא.

דהא שבטין, בגין דחטו על גניבת יוסף, הו דחלין. דאלמלא לא חטו, לא הו דחלין כלל. בגין דחובוי דבר נש מתברין לפיה, ולית ליה חילא כלל. מאי טעמא, דהא ההוא יצר הטוב אתבר עמיה, ולית ליה חילא לאתתקפא על ההוא יצר הרע. ועל דא כתיב, (דברים ב) מי האיש הירא ורף הללב, הירא (יראח דא) מחובין דבידוי, דאינון תבירא דלבא דבר נש.

ותא חזי, לכמה דרין אתפרע קדשא ברין הוא, מאינון חובין דשבטין, דהא לא אתאביד מקמיה דקדשא ברין הוא כלום.

ואתפרע מדרא לדרא, ודינא קיימא קמיה תדיר, עד דאתפרע, ושרי דינא באתר דאצטריך.

מנלן, מחזקיהו. חזקיהו חב ההוא חובא, דגלי סתירין דקדשא ברין

את אותו החטא, שגלה את נסתרות הקדוש ברוך הוא לשאר העמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות, שלא היה צריך לגלות, והקדוש ברוך הוא שלח את ישעיהו ואמר לו, (ישעיה לט) הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך ואשר אצרו אבותיך עד היום הנה וגו'.

בא ראה פמה גרם אותו החטא משום שגלה מה שהיה נסתר, שפיון שהתגלה, נתן המקום למקום אחר שלא צריך לשלט עליו. משום כך אין ברכה שורה אלא במקום נסתר. ובארובה, מה שהוא [היה] נסתר, הברכה [שהיתה] שורה עליו. פיון שנתגלה, נתן מקום למקום אחר לשלט עליו.

בתוב (איכה א) כל מכבדיה הזילוה פי ראו ערותה, ובארובה. אבל כל מכבדיה הזילוה - זו מלכות בבל, שהרי משם נשלח דורון לירושלים, שכתוב (ישעיה לט) בעת ההיא שלח מראדך בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו.

ומה פתיב בהו? שלום לחזקיהו מלך יהודה ושלום לאלהים הגדול ושלום לירושלים. פיון שיצא הפתק שלו ממנו, החזיר על לבו ואמר: לא נאה שעשיתי שהקדמתי את שלום העבד לשלום רבו. קם מכסאו ופסע שלש פסיעות, והחזיר את הפתק שלו, וכתב אחרים תחתיים. וכך כתב: שלום לאלוה הגדול, שלום לירושלים, ושלום לחזקיהו. וזהו מכבדיה.

ואחר כך הזילוה. מה הטעם הזילוה? משום פי ראו ערותה, שהראה להם חזקיהו, שאלמלא כך לא הזילוה אחר כך. מתוך

הוא, לשאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, דלא הוה אצטריך לגלאה. וקודשא בריך הוא שדר ליה לישעיהו, ואמר ליה, (ישעיה לט) הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך ואשר אצרו אבותיך עד היום הנה וגו'.

תא חזי, פמה גרים ההוא חובא, בגין דגלי מה דהוה סתים. דכיון דאתגלי, אתייהיב דוכתא לאתר אתרא דלא אצטריך, לשלטאה עליה. בגין כך לאו ברכה שריא, אלא באתר סתים. ואוקמוה, מה דאיהו (הוה) סתים, ברכה (דחיה) שריא עלוי, פיון דאתגלי אתייהיב דוכתא, לאתר אתרא לשלטאה עלוי.

בתוב, (איכה א) כל מכבדיה הזילוה פי ראו ערותה, ואוקמוה. אבל כל מכבדיה הזילוה, דא הוא מלכות בבל, דהא מתמן אשתדר דורון לירושלם. דכתוב, (ישעיה לט) בעת ההיא שלח מרוךך בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו.

ומה פתיב בהו, שלום לחזקיהו מלך יהודה, ושלום לאלהא רבא ושלום לירושלם. פיון דנפק פתקיה מניה, אהדר ללביה ואמר, לא יאות עבדית לאקדמא שלמא דעבדא, לשלמא דמאריה. קם מפורסיה ופסע תלת פסיען ואהדר פתקיה, וכתב אחרנין תחותיהו, וכתב הכי. שלום לאלהא רבא, שלום לירושלם, ושלום לחזקיהו, ודא הוא מכבדיה. (דף רב ע"ב).

ולבתר הזילוה, מאי טעמא הזילוה. בגין פי ראו ערותה, דאחזי לון חזקיהו. דאלמלא כך, לא הזילוה לבתר. מגו דהוה זכאה חזקיהו יתיר, אתעפב מלה מלאייתאה, ולא אתא ביומוי. דכתוב,

ולא אתא ביומוי. דכתוב,

פּי יְהִיֶה שְׁלוֹם וְאַמֶּת בְּיָמַי. וּלְבַתֵּר (ישעיה לט)
פּקִיד הֵהוּא חוֹבָא לְבִנּוּי אַבְתָּרִיָּה.

בְּגוֹזָנָא דָא, הֵהוּא חוֹבָא דְשִׁבְטִין, קָאִים עַד
לְבַתֵּר. בְּגִין דְּדִינָא דְלַעֲיֵלָא, לֹא יִכִּיל
לְשַׁלְטָאָה עַלֵיִהוּ, עַד דְּאַשְׁתַּפַּח שְׁעָתָא
לְאַתְפָּרְעָא, וְאַתְפָּרַע מִיַּנְיֵיהוּ. וּבְגִין כֶּף כָּל
מָאן דְּאִית חוֹבִין בִּידוּי, דְּחִיל תְּדִיר. כְּמָה
דְּאַתְּ אָמַר, (דברים כח) וּפְחַדְתָּ לִלְלָה וַיּוֹמֶם וְגו'.

וְעַל דָּא וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים פִּי הוֹבְאוּ וְגו':
וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְא אֶת בְּנֵימִין אַחִיו בֶּן אָמוֹ
וְגו'. רַבִּי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר, (משלי יג)

תּוֹחַלַת מְמוּשְׁכָה מַחְלָה לֵב וְעֵץ חַיִּים תֵּאָוֶה
בָּאָה. דָּא הוּא דְתַנּוּן, דְּלִית לֵיהּ לְבַר נֶשׁ
לְאַסְתַּפְּלָא בְּבַעוּתִיהּ לְגַבֵּי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
אִי אֲתִי, אִי לֹא אֲתִי. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִי
אִיהוּ אֲסְתַּפְּלָא בֵּיהּ, כְּמָה מְאָרִיִּהוּן דְּדִינָא, אָתּוּ
לְאַסְתַּפְּלָא בֵּיהּ בְּעוֹבְדוּי.

וְרָזָא אִיהוּ, דְּהָא הֵהוּא אֲסְתַּפְּלוּתָא, דְּאִיהוּ
מְסַתְּפַל בְּהֵהוּא בְּעוּתָא, גָּרִים לֵיהּ
לְמַחְלַת לֵב. מָאִי מַחְלָה לֵב, דָּא אִיהוּ מָאן
דְּקָאִים תְּדִיר עַלֵיִהּ דְּבַר נֶשׁ, לְאַסְתַּפְּלָא לְעֵילָא
וְתַתָּא.

וְעֵץ חַיִּים תֵּאָוֶה בָּאָה. תְּגִינּוּן, מָאן דְּבַעֵי
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִקְבַּל צְלוּתִיהּ,
יִשְׁתַּדַּל בְּאוּרֵיִתָּא, דְּאִיהִי עֵץ חַיִּים. וּכְדִין
תֵּאָוֶה בָּאָה. מָאן תֵּאָוֶה, דָּא הוּא דְרָגָא דְכָל
צְלוּתִין דְּעֵלְמָא בִּידֵיהּ, וְאַעֲיֵל לּוֹן קַמֵּי מַלְכָּא
עֲלָאָה. כְּתִיב הֲכָא בָּאָה, וּכְתִיב הֲתָם, (אסתר ב)
בְּעָרֵב הִיא בָּאָה. וְדָא הוּא תֵּאָוֶה בָּאָה, בָּאָה
קַמֵּי מַלְכָּא עֲלָאָה, לְאַשְׁלָמָא רְעוּתָא דְּהֵהוּא
בַר נֶשׁ.

דְּבַר אַחֵר, תּוֹחַלַת מְמוּשְׁכָה מַחְלָה לֵב, דָּא
דְּבַר אַחֵר תּוֹחַלַת מְמוּשְׁכָה מַחְלָה לֵב - זֶהוּ הַמָּקוֹם שֶׁנֶּתַן אוֹתוֹ הַדְּבַר בְּמָקוֹם אַחֵר שְׂאִינוּ צְרִיךְ,

שְׁחֻקָּהּוּ הִיָּה יוֹתֵר צְדִיק,
הַתְּעַכֵּב הַדְּבַר מְלַבָּא, וְלֹא בָּא
בְּיָמָיו, שְׁכָתוּב (ישעיה לט) פִּי יְהִיֶה
שְׁלוֹם וְאַמֶּת בְּיָמַי. וְאַחֵר כֶּף פְּקִד
אֶת אוֹתוֹ הַחֲטָא עַל בְּנֵי אַחֲרָיו.
כְּמוֹ כֵּן אוֹתוֹ הַחֲטָא שֶׁל
הַשְּׁבָטִים עָמַד עַד לְאַחֵר מִפֶּן,
מִשּׁוּם שֶׁהָדִין שְׁלֹמְעֵלָה לֹא יָכֹל
לְשַׁלֵּט עַלֵיִהֶם, עַד שֶׁנִּמְצְאָה
הַשְּׁעָה לְהַפְרַע וּנְפָרַע מֵהֶם.
וּמִשּׁוּם כֶּף, כָּל מִי שֵׁישׁ בִּידוֹ
חֲטָאִים, תָּמִיד פּוֹחַד, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כח) וּפְחַדְתָּ לִלְלָה
וַיּוֹמֶם וְגו'. וְעַל כֵּן וַיִּירָאוּ
הָאֲנָשִׁים פִּי הוֹבְאוּ וְגו'.

וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְא אֶת בְּנֵימִין אַחִיו
בֶּן אָמוֹ וְגו'. רַבִּי חֲזִיא פְּתַח
וְאָמַר, (משלי יג) תּוֹחַלַת מְמוּשְׁכָה
מַחְלָה לֵב וְעֵץ חַיִּים תֵּאָוֶה בָּאָה.
זֶה הוּא שְׁשֻׁנּוֹ, שְׂאִין לְאָדָם
לְהַתְּבוֹנֵן בְּכַקְשָׁתוֹ אֶל הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא אִם בָּאָה וְאִם לֹא
בָּאָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂאִם
הוּא מִתְּבוֹנֵן בֵּהּ, כְּמָה בְּעַלֵּי הַדִּין
בָּאִים לְהַתְּבוֹנֵן בְּמַעֲשָׂיו.

וְסוּד הוּא, שְׁהָרִי אוֹתָהּ
הַהַתְּבוֹנְנוּת שֶׁהוּא מִתְּבוֹנֵן
בְּאוֹתָהּ הַבְּקָשָׁה, גּוֹרְמַת לוֹ
לְמַחְלַת לֵב. מָה זֶה מַחְלַת לֵב?
זֶהוּ מִי שֶׁעוֹמֵד תָּמִיד עַל הָאָדָם
לְהַסְטִין לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

וְעֵץ חַיִּים תֵּאָוֶה בָּאָה. שְׁנִינּוֹ, מִי
שְׂרוּצָה שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
יִקְבַּל אֶת תְּפִלָּתוֹ, יִשְׁתַּדַּל
בְּתוֹרָה, שְׁהִיא עֵץ חַיִּים, וְאִזּוֹ
תֵּאָוֶה בָּאָה. מִי הַתֵּאָוֶה? זֶה
הַדְּרָגָה שֶׁכָּל תְּפִלוֹת הָעוֹלָם
בִּידֵיהּ, וּמִכְּנִיסָה אוֹתָם לְפָנֵי
הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן. כְּתוּב כָּאֵן בָּאָה,
וְכָתוּב שָׁם (אסתר ב) בְּעָרֵב הִיא
בָּאָה. וְזוֹ הִיא תֵּאָוֶה בָּאָה, בָּאָה
לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן לְהַשְׁלִים אֶת
רְצוֹן אוֹתוֹ הָאִישׁ.

רְצוֹן אוֹתוֹ הָאִישׁ.

ונמשך עד שנתן מיד ליד, ולפעמים שלא יבא. מה הטעם? משום שמתפשט ונמשך עם כל אותם הממנים להוריד אותו לעולם.

ועין חיים תאווה באה - זו היא התוחלת שלא נמשכת, משום אותם ממני המרכבות, אלא שהקדוש ברוך הוא נותן להם לוו מיד, משום שפאשר נמשכת בין אותם ממני המרכבות, כמה הם בעלי הדין שנתנת להם רשות לעין ולהסתכל בדינו טרם יתנו לו, ומה שיצא מבית המלך ונתן לו לאדם, בין שזוכה בין שלא זוכה - נתן מיד, וזהו עץ חיים תאווה באה.

דבר אחר תוחלת ממשכה - זה יעקב, שנמשכה לו התוחלת של יוסף עד לזמן ארץ. ועין חיים תאווה באה - זה הוא בנמיין, שהרי מזמן שבקש אותו יוסף עד אותו זמן שהוא בא אליו לא היה אלא זמן מועט, שאותו הזמן לא נמשך. זהו שכתוב וישא עיניו וירא את בנמיין אחיו בן אמו. מה זה בן אמו? שדמות אמו היתה בו, והיתה דומה דמותו לדמות רחל, משום כך פתוב וישא עיניו וירא את בנמיין אחיו בן אמו.

רבי יוסי אמר, והרי כתב בראשונה וירא יוסף אתם את בנמיין, וכאן פתוב וישא עיניו וירא את בנמיין אחיו, איזו ראיה ראה? אלא ראה ברוח הקדש את בנמיין שחלקו היה עמהם בארץ, ובחלקם של בנמיין ויהודה תשרה השכינה, שהרי ראה את יהודה ואת בנמיין שבחלקם יהיה המקדש. וזהו וירא יוסף אתם את בנמיין, ראה אותו עמהם, ואת יוסף שהיה אחיו לא

הוא אחר, דאתייהיב ההיא מלה, באחר אחרא דלא אצטריך. ואתמשכא עד דאתייהיב מיידא לידא, ולזמנין דלא ייתי. מאי טעמא, בגין דאתפשטא ואתמשכא בכל אינון ממנו, לנחתא ליה לעלמא.

ועין חיים תאווה באה, דא הוא תוחלת, דלא אתמשכא, בגין אינון ממנו רתיכין, אלא דקדשא בריך הוא יהיב (לוי) ליה לאלתר. בגין דכד אתמשכא בין אינון ממנו רתיכין, כמה אינון מאריהון דדינא דאתייהיב לון רשותא. לעיינא ולאסתפללא בדיניה, עד לא ינתנון ליה. ומה דנפיק מפי מלכא ואתייהיב ליה לבר נש, בין דזכי, בין דלא זכי, אתייהיב מיד. ודא הוא עץ חיים תאווה באה.

דבר אחר, תוחלת ממושכה, דא יעקב. דאתמשכא ליה תוחלתא דיוסף עד זמן אריך. ועין חיים תאווה באה, דא הוא בנמיין. דהא מזמנא דתבע ליה יוסף, עד ההוא זמנא דאתא לגביה, לא הוה אלא זמנא זעיר. דלא אתמשכא ההוא זמנא. הדא הוא דכתיב, וישא עיניו וירא את בנמיין אחיו בן אמו. מדויקניה דאמיה הוה ביה, והוה דמי דיוקניה לדיוקנא דרחל. בגין כך פתיב, וישא עיניו וירא את בנמיין אחיו בן אמו. רבי יוסי אמר, והא כתיב בקדמיתא, וירא יוסף אתם את בנמיין. והשתא כתיב, וישא עיניו וירא את בנמיין אחיו. מאי ראיה הכא. אלא חמא ברוחא דקודשא לבנמיין, דחולקיה הוה עמהון בארעא. ובחולקיה דבנמיין ויהודה תשרי שכינתא.

דהא חמא ליה ליהודה ובנמיין, דבחולקהון הוה מקדשא. ודא הוא

רָאָה עִמָּהֶם בְּאוֹתוֹ הַחֶלֶק.
אִף כָּאן, וַיֵּשֶׁא עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת
בְּנֵימִין אָחִיו בֶּן אָמוֹ. מִה כְּתוּב
אֲחֵרָיו? וַיִּמְהַר יוֹסֵף כִּי נִכְמְרוּ
רַחֲמָיו אֶל אָחִיו וַיִּבְקֶשׁ לִבְכוֹת
וַיֵּבֵא הַחֲדָרָה וַיִּבְכֶּה שָׁמָּה.

רַבִּי חֲזַקְיָה פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה כב)
מִשָּׂא גִיא חֲדָיוֹן מַה לָּךְ אֶפּוֹא כִּי
עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת. בֵּא רְאָה, הֲרִי
פְּרֻשָׁה, בְּזִמְן שְׁנַחֲרֹב בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ וְהָיוּ שׁוֹרְפִים אוֹתוֹ
כְּאֵשׁ, עָלוּ כָּל אוֹתָם הַכְּהֻנִּים עַל
כְּתָלֵי [גגות] הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל
הַמַּפְתָּחוֹת בִּידֵיהֶם, וְאָמְרוּ: עַד
כָּאן הָיִינוּ גֹזְבָרִים שְׁלָךְ. מִכָּאן
וְאֵילָךְ טַל אֶת שְׁלָךְ.

אָבֵר בֵּא רְאָה, גִּיא חֲדָיוֹן - זוֹ
הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיָּתָה בַּמִּקְדָּשׁ, וְכָל
בְּנֵי הָעוֹלָם מִמֶּנָּה הָיוּ יוֹנְקִים
וַיִּנְקַת הַנְּבוּאָה. שָׂאָךְ עַל גֹּב שְׁכָל
הַנְּבִיאִים הָיוּ מִתְנַבְּאִים מִמָּקוֹם
אֲחֵר - מִתּוֹכָהּ הָיוּ יוֹנְקִים אֶת
נְבוּאָתָם, וְעַל כֵּן הִיא נִקְרָאת גִּיא
חֲדָיוֹן. חֲדָיוֹן, הַגָּה פְּרֻשָׁה שֶׁהוּא
הַמְרָאָה שֶׁל כָּל הַגְּוֹנִים
הָעֲלִיוֹנִים.

מַה לָּךְ אֶפּוֹא כִּי עֲלִית כְּלָךְ
לַגְּגוֹת, שֶׁהָרִי כְּשֶׁנַּחֲרֹב הַמִּקְדָּשׁ,
הַשְּׂכִינָה בָּאָה וְעֲלָתָה לְכָל אוֹתָם
הַמִּקְוֹמוֹת שֶׁהָיָה בָּהֶם מְדוּרָה
בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהָיָתָה בּוֹכָה עַל בֵּית
מְדוּרָה, וְעַל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִלְכוּ
לַגְּלוּת, וְעַל כָּל אוֹתָם הַחֲסִידִים
וְהַצְּדִיקִים שֶׁהָיוּ שָׁם וְנֶאֱבְדוּ.
וּמִנֵּיִן לָנוּ? שְׁכָתוּב (ירמיה לא) כֹּה
אָמַר ה' קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי
בְּכִי תִמְרוּרִים רַחַל מִבְּכָה עַל
בְּנֵיהָ, וְהָרִי נִתְבָּאָר. וְאֵז הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא שׁוֹאֵל אֶת הַשְּׂכִינָה
וְאוֹמֵר לָהּ: מַה לָּךְ אֶפּוֹא כִּי
עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת.

מַה זֶה כְּלָךְ, שֶׁהָרִי כִּי עֲלִית זֶה
מִסְפִּיק. מַה זֶה כְּלָךְ? לְהַכְלִיל
עִמָּה כָּל הַצְּבָאוֹת וְהַמְרַכְּבוֹת

וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶתָּם אֶת בְּנֵימִין. לִיָּה חֲמָא עִמָּהוֹן,
וַיִּוֹסֵף דִּהְוָה אָחוּיָהּ לָא חֲמָא עִמָּהוֹן בְּהֵוָה
חֲוֹלָקָא.

אוֹף הָכָא, וַיֵּשֶׁא עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת בְּנֵימִין אָחִיו
בֶּן אָמוֹ. מִה כְּתִיב בְּתַרְיָה. וַיִּמְהַר יוֹסֵף
כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו אֶל אָחִיו וַיִּבְקֶשׁ לִבְכוֹת
וַיֵּבֵא הַחֲדָרָה וַיִּבְכֶּה שָׁמָּה.

רַבִּי חֲזַקְיָה פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה כב) מִשָּׂא גִיא
חֲדָיוֹן מַה לָּךְ אֵיפֹה כִּי עֲלִית כְּלָךְ
לַגְּגוֹת. תָּא חֲזִי, הָא אוֹקְמוּהָ בְּזִמְנָא
דְּאֲתַחְרִיב בֵּי מִקְדָּשָׁא, וְהָוּ מוֹקְדִין לִיָּה
בְּנוֹרָא, סְלִיקוּ כָּל אֵינּוֹן פְּהֵגִי (דף רג ע"א) עַל
פּוֹתְלֵיהוֹן (כ"א גגות) דְּמִקְדָּשָׁא, וְכָל מִפְתָּחִין
בִּידֵיהוֹן, וְאָמְרוּ. עַד הָכָא הוֹינָא גֹזְבָרִין
דִּילָךְ, מִכָּאן וְאֵילָךְ טוֹל דִּילָךְ.

אָבֵר תָּא חֲזִי, גִּיא חֲדָיוֹן, דָּא שְׂכִינְתָּא דְּהוֹת
בַּמִּקְדָּשָׁא. וְכָל בְּנֵי עֲלָמָא, מִינָה הָווּ
יִנְקִין וַיִּנְקוּ דְּנְבוּאָה. דָּאָךְ עַל גֹּב דְּכָל נְבִיאִין,
קָא הָווּ מִתְנַבְּאִין מֵאַתְרַּא אַחְרָא, מְגוּוּהָ הָווּ
יִנְקִין נְבוּאָתְהוֹן. וְעַל דָּא אֲתַקְרִי אִיהִי גִיא
חֲדָיוֹן. חֲדָיוֹן, הָא אוֹקְמוּהָ, דָּאִיהוּ חִיזוּ דְּכָל
גְּוֹנִין עֲלָאִין.

מַה לָּךְ אֶפּוֹא כִּי עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת, דִּהָא כֹּד
אֲתַחְרֹב מִקְדָּשָׁא, שְׂכִינְתָּא אֲתַתָּא,
וְסְלִיקַת בְּכָל אֵינּוֹן אַתְרִין, דִּהְוָה מְדוּרָה בְּהוּ
בְּקַדְמִיתָא. וְהוֹת פְּכַת עַל בֵּית מְדוּרָה, וְעַל
יִשְׂרָאֵל דָּאֲזָלוּ בְּגְלוּתָא, וְעַל כָּל אֵינּוֹן צְדִיקִי
וְחֲסִידֵי דְּהוּוּ תַּמָּן וְאֲתַאֲבִידוּ. וּמִנְלָן, דְּכְתִיב,
(ירמיה לא) כֹּה אָמַר יי קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי
תִמְרוּרִים רַחַל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ, וְהָא אֲתַמָּר.
וּכְדִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁאֵיל לָהּ לְשְׂכִינְתָּא,
וְאָמַר לָהּ. מַה לָּךְ אֶפּוֹא כִּי עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת.
מַהוּ כְּלָךְ, דִּהָא כִּי עֲלִית סְגִיא, מַהוּ כְּלָךְ.

לְאֶכְלָא בְהֵדָה כָּל חֵילִין וְכָל רְתִיכִין אַחֲרָנִין,
דְּכִלְהוּ בְּכו עֲמָה עַל חֲרַפְן בִּי מִקְדָּשָׁא.

וּבְגִין כָּךְ, מַה לָּךְ אֲפּוּא. אָמְרָה קַמִּיה, וְכִי
בְּנֵי בְּגֻלוֹתָא, וּמִקְדָּשָׁא אֲתוּקְדָא, וְאַנָּא
מַה לִּי הָכָא. שְׂרִיאַת וְאַמְרַת, (ישעיה כב) תְּשׁוּאוֹת
מְלָאָה עִיר הוֹמְיָה קְרִיָה עֲלִיזָה חֲלָלִיךָ לֹא
חֲלָלִי חֲרַב וְלֹא מְתִי מְלַחְמָה עַל כֵּן אָמְרַתִּי
שְׁעוּ מִנִּי אָמְרָר בְּכִי וְגו'. וְהָא אוּקִימְנָא,
דְּקְדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לָהּ, (ירמיה לא) כֹּה אָמַר
יְי מְנַעֵי קוּלְךָ מִכִּי וְגו'.

וְתָא חֲזִי, מִיּוֹמָא דְאַתְחַרִּיב בִּי מִקְדָּשָׁא, לֹא
הָוָה יוֹמָא דְלֹא אֲשַׁתְּפַח בִּיה לְוֹטִין.
בְּגִין דְּכַד בִּי מִקְדָּשָׁא הָוָה קִיָּים, הוּוּ יִשְׂרָאֵל
פְּלַחִין פּוּלְחָנִין וְקַרְבִּין עֲלִוּוֹן וְקַרְבָּנִין,
וּשְׂכִינְתָא שְׂרִיא בְּבִי מִקְדָּשָׁא עֲלִיָּהּ, כְּאֲמָא
דְּרַבִּיעָא עַל בְּנִיָּא. וְהוּוּ כָּל אֲנַפִּין נְהִירִין, עַד
דְּאֲשַׁתְּפַחוּ בְּרַכָּאן לְעִילָא וְתַתָּא. וְלֹא הָוָה
יוֹמָא, דְּלֹא אֲשַׁתְּפַח בִּיה בְּרַכָּאן וְחֲדָוּן. וְהוּוּ
יִשְׂרָאֵל שְׂרָאן לְרַחֲצוֹן בְּאַרְעָא, וְכָל עֲלִמָא
הָוָה אֲתַזֵּן בְּגִינִיָּהּ.

הַשְׁתָּא דְאַתְחַרִּיב בִּי מִקְדָּשָׁא, וּשְׂכִינְתָא
עֲמָהוֹן בְּגֻלוֹתָא, לִית לָךְ יוֹמָא דְלֹא
אֲשַׁתְּפַח בִּיה לְוֹטִין, וְעֲלִמָא אֲתַלְטִיא.
וְחֲדָוּן לֹא אֲשַׁתְּפַחוּ לְעִילָא וְתַתָּא.

וְזַמִּין קְדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַקְמָא לָה לְכַנְסַת
יִשְׂרָאֵל מִעַפְרָא, כְּמָה דְאַתְמַר.

וּלְמַחְדֵי עֲלִמָא כִּכְלָא. כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (ישעיה
נב) וְהִבִּיאוֹתִים אֶל הַר קְדָּשִׁי וּשְׂמַחְתִּים בְּבֵית
תְּפִלְתִי וְגו'. וְכַתִּיב, (ירמיה לא) בְּכִי יָבֹאוּ
וּבְתַחֲנוּנִים אוּבִילִים. כְּמָה דְבִקְדָּמִיתָא,
דְּכַתִּיב, (איכה א) כֹּה תִבְכֶּה בְּלִילָה וּדְמַעְתָּה עַל
לְחִיָּה. הָכִי נְמִי לְבַתָּר, בְּכִי יִתְהַדְרוּן.
דְּכַתִּיב, בְּכִי יָבֹאוּ וְגו' :

הָאֲחֵרִים שְׁכֻלְם כְּכו עֲמָה עַל
חֲרַפְן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

וּמִשׁוּם כָּךְ מַה לָּךְ אֲפּוּא. אָמְרָה
לְפָנָיו: וְכִי בְּנֵי בְּגֻלוֹת, וְהַמִּקְדָּשׁ
נִשְׂרַף, וְאַנִּי מַה לִּי כֵּן?
הַתְּחִילָה וְאַמְרַת, (ישעיה כב)
תְּשׁוּאוֹת מְלָאָה עִיר הוֹמְיָה קְרִיָה
עֲלִיזָה חֲלָלִיךָ לֹא חֲלָלִי חֲרַב וְלֹא
מְתִי מְלַחְמָה. עַל כֵּן אָמְרַתִּי שְׁעוּ
מִנִּי אָמְרָר בְּכִי וְגו'. וְהָוָה
בְּאַרְנֹו, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר
לָהּ (ירמיה שם) כֹּה אָמַר ה' מְנַעֵי
קוּלְךָ מִכִּי וְגו'.

וְכֹא וּרְאָה, מִיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ, לֹא הָיָה יוֹם שֶׁלֹּא
נִמְצְאוּ בוֹ קְלָלוֹת, מִשׁוּם
שֶׁכֶּאֱשֶׁר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קִיָּים,
הָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹבְדִים עֲבוֹדוֹת
וּמִקְרִיבִים עוֹלוֹת וְקַרְבָּנוֹת,
וְהַשְׂכִּינָה שׁוֹרָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ
עֲלֵיהֶם כְּמוֹ אִם שְׂרוּבְצַת עַל
כְּנִיָּה, וְהָיוּ כָּל הַפְּנִים מְאִירוֹת,
עַד שֶׁנִּמְצְאוּ בְּרָכוֹת לְמַעְלָה
וּלְמַטָּה, וְלֹא הָיָה יוֹם שֶׁלֹּא
נִמְצְאוּ בוֹ בְּרָכוֹת וּשְׂמֵחוֹת, וְהָיוּ
יִשְׂרָאֵל שְׂרוּיִים לְכֻטַּח בְּאַרְץ,
וְכָל הָעוֹלָם הָיָה נֹזֵן בְּגֻלָּם.

עַכְשָׁיו שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
וְהַשְׂכִּינָה עֲמָהָם בְּגֻלוֹת, אֵין לָךְ
יוֹם שֶׁלֹּא נִמְצְאִים בוֹ קְלָלוֹת,
וְהָעוֹלָם מְקַלֵּל, וְאֵין נִמְצְאוֹת
שְׂמֵחוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

וְעַתִּיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַקִּים
אֶת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶפֶר כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאָר, וְלְשַׂמַּח אֶת הָעוֹלָם
כֻּלּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נב)
וְהִבִּיאוֹתִים אֶל הַר קְדָּשִׁי
וּשְׂמַחְתִּים בְּבֵית תְּפִלְתִי וְגו',
וְכַתּוּב (ירמיה לא) בְּכִי יָבֹאוּ
וּבְתַחֲנוּנִים אוּבִילִים. כְּמוֹ
שֶׁבִּהַתְּחִלָּה, שֶׁכַּתּוּב (איכה א) כְּכוֹ
תִּבְכֶּה בְּלִילָה וּדְמַעְתָּה עַל לְחִיָּה,
כְּךָ גַם כֵּן לְאַחַר כָּךְ בְּכִי יִחְדָּרוּ,
שֶׁכַּתּוּב בְּכִי יָבֹאוּ וְגו'.

הבְּקָר אֹר וְהֶאֱנָשִׁים שְׁלָחוּ הֵמָּה וְחִמְרִיהֶם, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הִכָּא אֵית לָא סִתְפָּלָא, אִי אֵינּוּן הָווּ אֶזְלֵי וְאִשְׁתְּדְרוּ, מַה לָּן לְמַכְתָּב בְּאוֹרֵייתָא, הֵמָּה וְחִמְרִיהֶם. אֶלָּא בְּגִין דְּכֹתִיב וְלִקְחַת אֹתָנּוּ לְעֶבְדִּים וְאֶת חִמְרֵינוּ, בְּגִין כְּךָ וְהֶאֱנָשִׁים שְׁלָחוּ הֵמָּה וְחִמְרִיהֶם. בְּגִין דְּלֹא יִשְׁתְּאָרוּן אֵינּוּן וְחִמְרִיהוֹן, כְּדָקְאָמְרוּ.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית כב) וַיִּשְׁכֶּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת חִמּוּרוֹ וְגו'. אוֹתוֹ הַבֶּקֶר שֶׁל אַבְרָהָם הָיָה מְאִיר לְעַמֵּד עֲלֵיהֶם בְּזִכְוֹתוֹ, אִזּוֹ זְכוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם עֲמָדָה עֲלֵיהֶם וְהִלְכוּ בְּשִׁלּוּם וַנִּצְלוּ מִן הַדִּין, מִשּׁוּם שְׁאוֹתָהּ הַשְּׁעָה עֲמֵד עֲלֵיהֶם הַדִּין לְהַפְרֵעַ מֵהֶם, רַק שְׁזִכּוֹת אוֹתוֹ הַבֶּקֶר שֶׁל אַבְרָהָם הִגְנָה עֲלֵיהֶם וַנִּשְׁלָחוּ מִן הַדִּין, שְׁלֹא שְׁלִיט עֲלֵיהֶם בְּאוֹתוֹ זְמַן.

רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח וְאָמַר, (שמואל ב-ב) וַיִּכְאוֹר בֶּקֶר יִזְרַח שְׁמֶשׁ - זֶהוּ הָאוֹר שֶׁל אוֹתוֹ בֶּקֶר שֶׁל אַבְרָהָם. יִזְרַח שְׁמֶשׁ - זֶה הוּא הַשְּׁמֶשׁ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁכְּתוּב (בראשית לב) וַיִּזְרַח לוֹ הַשְּׁמֶשׁ. בֶּקֶר לֹא עֲבוֹת - שְׁאוֹתוֹ בֶּקֶר הוּא לֹא כָּל כְּךָ עֲבוֹת, אֶלָּא מְנַגֵּה מִמָּטָר. נִגְהָ מִמָּטָר - הוּא הַמָּטָר שֶׁבָּא מִצֵּד יִצְחָק, שְׁאוֹתוֹ מָטָר מוֹצִיא דָּשָׁא מִן הָאָרֶץ.

דְּבַר אַחֵר, וַיִּכְאוֹר בֶּקֶר - בְּהוּא נְהִירוֹ דְּבִקְר דְּאַבְרָהָם. (דף רג ע"ב) יִזְרַח שְׁמֶשׁ, דָּא הוּא יַעֲקֹב. דְּנְהִירוֹ דִּילִיָּהּ, כְּנְהִירוֹ דְּהוּא בֶּקֶר. בֶּקֶר לֹא עֲבוֹת, בְּגִין דְּהוּא בֶּקֶר, לָאוּ אִיהוּ חֲשׂוּף, אֶלָּא נְהִיר. דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּאִתִּי בֶּקֶר, לֹא שְׁלִטָּא דִּינָא כְּלָל. אֶלָּא כְּלָא נְהִיר, בְּסִטְרָא דְּאַבְרָהָם. מְנַגֵּה מִמָּטָר, דָּא הוּא סִטְרָא דִּיוֹסָף הַצְּדִיק, דְּאִיהוּ אֲמִטִיר עַל אֶרְעָא, לְאַפְקָא דְּשָׂאָה, וְכָל טִיבוֹ דְּעֵלְמָא.

הַבְּקָר אֹר וְהֶאֱנָשִׁים שְׁלָחוּ הֵמָּה וְחִמְרִיהֶם, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הִכָּא אֵית לָא סִתְפָּלָא, אִי אֵינּוּן הָווּ אֶזְלֵי וְאִשְׁתְּדְרוּ, מַה לָּן לְמַכְתָּב בְּאוֹרֵייתָא, הֵמָּה וְחִמְרִיהֶם. אֶלָּא בְּגִין דְּכֹתִיב וְלִקְחַת אֹתָנּוּ לְעֶבְדִּים וְאֶת חִמְרֵינוּ, בְּגִין כְּךָ וְהֶאֱנָשִׁים שְׁלָחוּ הֵמָּה וְחִמְרִיהֶם. בְּגִין דְּלֹא יִשְׁתְּאָרוּן אֵינּוּן וְחִמְרִיהוֹן, כְּדָקְאָמְרוּ.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית כב) וַיִּשְׁכֶּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת חִמּוּרוֹ וְגו', הוּא בֶּקֶר דְּאַבְרָהָם הָיָה נְהִיר, לְקִיּוּמָא עֲלֵיהוּ בְּזִכְוֹתֵיהּ. כְּדִין זְכוּתָא דְּאַבְרָהָם קִיּוּמָא עֲלֵיהוּ, וְאֶזְלוּ בְּשִׁלּוּם, וְאִשְׁתְּזִיבוּ מִן דִּינָא. בְּגִין דְּהוּא שַׁעְתָּא, קִיּוּמָא עֲלֵיהוּ דִּינָא, לְאַתְפְּרַעָא מְנִיָּיהוּ. כִּר דְּזְכוּתָא דְּהוּא בֶּקֶר דְּאַבְרָהָם, אִגִּין עֲלֵיהוּ. וְאִשְׁתְּלָחוּ מִן דִּינָא, דְּלֹא שְׁלִיט עֲלֵיהוּ בְּהוּא זְמַנָּא.

רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח, (שמואל ב כג) וַיִּכְאוֹר בֶּקֶר יִזְרַח שְׁמֶשׁ. דָּא הוּא נְהוּרָא, דְּהוּא בֶּקֶר דְּאַבְרָהָם. יִזְרַח שְׁמֶשׁ, דָּא הוּא שְׁמֶשׁא דִּיעֲקֹב. דְּכֹתִיב, (בראשית לב) וַיִּזְרַח לוֹ הַשְּׁמֶשׁ. בֶּקֶר לֹא עֲבוֹת, דְּהוּא בֶּקֶר לָאוּ אִיהוּ עֲבוֹת כָּל כְּךָ, אֶלָּא מְנַגֵּה מִמָּטָר. נִגְהָ מִמָּטָר, אִיהוּ מְטָרָא דְּאִתִּי מִסִּטְרָא דִּיצְחָק, דְּהוּא מְטָרָא אֲפִיק דְּשָׂא מְאָרֶץ.

דְּבַר אַחֵר, וַיִּכְאוֹר בֶּקֶר, בְּהוּא נְהִירוֹ דְּבִקְר דְּאַבְרָהָם. (דף רג ע"ב) יִזְרַח שְׁמֶשׁ, דָּא הוּא יַעֲקֹב. דְּנְהִירוֹ דִּילִיָּהּ, כְּנְהִירוֹ דְּהוּא בֶּקֶר. בֶּקֶר לֹא עֲבוֹת, בְּגִין דְּהוּא בֶּקֶר, לָאוּ אִיהוּ חֲשׂוּף, אֶלָּא נְהִיר. דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּאִתִּי בֶּקֶר, לֹא שְׁלִטָּא דִּינָא כְּלָל. אֶלָּא כְּלָא נְהִיר, בְּסִטְרָא דְּאַבְרָהָם. מְנַגֵּה מִמָּטָר, דָּא הוּא סִטְרָא דִּיוֹסָף הַצְּדִיק, דְּאִיהוּ אֲמִטִיר עַל אֶרְעָא, לְאַפְקָא דְּשָׂאָה, וְכָל טִיבוֹ דְּעֵלְמָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְלִילִיא עָאֵל, וּפְרִישׁ גְּדַפּוּי עַל עֵלְמָא, כַּמָּה גְרַדִּינֵי טְהִירִין, זְמִינִין לְנַפְקָא, וּלְשִׁלְטָאָה בְּעֵלְמָא. וְכַמָּה מְאָרִיהוֹן דְּדִינִין, מִתְעַרְיִן בְּכַמָּה סְטָרִין לְזַנְיָהוּ, וְשִׁלְטִי עַל עֵלְמָא. כִּיּוֹן דְּאֵתִי צְפָרָא וְנָהִיר, כְּלָהוּ מִסְתַּלְקִי, וְלֹא שִׁלְטִי, וְכָל חַד וְחַד עָאֵל לְדוּכְתִּיה, וְתַב לְאַתְרֵיהּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בַּא רְאָה, בְּשַׁעֲהָ שְׁנַכְנַס הַלִּילָה וּפּוֹרֵשׁ כְּנַפְיָו עַל הָעוֹלָם, כַּמָּה שׁוֹמְרִים מְזִיקִים מְזַמְּנִים לְצִאת וּלְשִׁלְט בְּעוֹלָם, וְכַמָּה בְּעָלֵי הַדִּינִים מִתְעוֹרְרִים בְּכַמָּה צְדָדִים לְמִינָם, וְשׁוֹלְטִים עַל הָעוֹלָם. כִּיּוֹן שְׁמַגִּיעַ הַבְּקָר וּמְאִיר, כָּלֵם מִסְתַּלְקִים וְלֹא שׁוֹלְטִים, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד נִכְנַס לְמִקְוֵמוּ וְשׁוֹב לְמִקְוֵמוּ.

כַּמָּה דְּאֵתִי אָמַר, הַבְּקָר אֹר, דָּא בְקָר דְּאַבְרָהָם. וְהָאֲנָשִׁים שְׁלַחוּ, אֵלֶיךָ מְאָרִיהוֹן דְּדִינָא, דְּהוּוּ שְׁלְטִין בְּלִילִיא. הַמָּה וְחַמּוּרֵיהֶם (ס"א הַמָּה אֵינוֹן מְאָרִיהוֹן דְּדִינָא דְקֵאמְרוּ, וְחַמּוּרֵיהֶם) אֵינוֹן גְּרַדִּינֵי נִימוּסִין, דְּאֵתִינִין מִסְטָרָא דְמִסְאַבָּא. דְּלָאוּ אֵינוֹן קְדִישִׁין, וְלֹא שְׁלְטִין, וְלֹא אֲתַחֲזוֹן מְכִי אֵתִי צְפָרָא. וְאֵינוֹן מִסְטָרָא דְּאֵינוֹן חַמְרִי, גְּרַדִּינֵי נִימוּסִין דְּקֵאמְרוּן.

כַּמּוּ שְׁנַאֲמַר הַבְּקָר אֹר - זֶה בְקָר שֶׁל אַבְרָהָם. וְהָאֲנָשִׁים שְׁלַחוּ - אֵלוֹ בְּעָלֵי הַדִּין, שֶׁהֵיוּ שׁוֹלְטִים בְּלִילָה. הַמָּה וְחַמּוּרֵיהֶם - (הַמָּה - אוֹתָם כְּעַל הַדִּינִים שְׁאֵמְרוּ. וְחַמּוּרֵיהֶם -) הֵם שׁוֹמְרֵי הַחֻקִּים שְׂבָאִים מִצַּד הַטְּמֵאָה, שְׂאִינָם קְדוּשִׁים וְלֹא שׁוֹלְטִים וְלֹא נִרְאִים מִכְּשִׁבָּא הַבְּקָר. וְהֵם מִצַּדָּם שֶׁל אוֹתָם הַחַמּוּרִים, שׁוֹמְרֵי הַחֻקִּים שְׂאֵמְרוּ.

דְּהָא לִית לָךְ דְּרַגִּין עֵלְאִין. דְּלֹא אֵית (אֵית) בְּהוּ יְמִינָא וּשְׂמַאלָא, רַחֲמֵי וְדִינָא. דְּרַגִּין עַל דְּרַגִּין קְדִישִׁין, מִסְטָרָא דְקְדוּשָׁה. וּמִסְאַבִּין, מִסְטָרָא דְמִסְאַבָּא. וְכַלְהוּ דְּרַגִּין עַל דְּרַגִּין, אֵלֶיךָ עַל אֵלֶיךָ. וּבְכָל אֲתַר דְּבְקָר דְּאַבְרָהָם אֲתַעַר בְּעֵלְמָא, כְּלָהוּ מִתְעַבְרִי, וְלֹא שְׁלְטִי. בְּגִין דְּלִית לוֹן (ו"ח קִיּוּמָא) לְקִיּוּמָא בְּסִטְר יְמִינָא, אֵלָא בְּסִטְר שְׂמַאלָא. וְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבַד יְמָמָא וְלִילִיא, לְאַנְהָגָא כָּל חַד וְחַד לְסִטְרֵיהּ כְּדָקָא חֲזִי לֵיהּ. זַכָּאָה חוּלְקִיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, בְּעֵלְמָא דִּין, וּבְעֵלְמָא דְּאֵתִי.

שְׁחַרְרֵי אֵינִן לָךְ דְּרַגּוֹת עֵלְיוֹנוֹת שְׂאִין [יש] בָּהֶם יְמִין וּשְׂמַאל, רַחֲמִים וְדִין, דְּרַגּוֹת עַל דְּרַגּוֹת קְדוּשׁוֹת מִצַּד הַקְּדוּשָׁה, וְטִמְאֹת מִצַּד הַטְּמֵאָה, וְכָלֵם דְּרַגּוֹת עַל דְּרַגּוֹת, אֵלוֹ עַל אֵלוֹ. וּבְכָל מְקוּם שְׁמִתְעוֹרֵר הַבְּקָר שֶׁל אַבְרָהָם בְּעוֹלָם, כָּלֵם עוֹבְרִים וְלֹא שׁוֹלְטִים, מִשׁוּם שְׂאִין לָהֶם [קִיּוּם] לְעַמְד בְּצַד יְמִין, אֵלָא בְּצַד שְׂמַאל. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה יוֹמָם וְלַיִל לְהַנְהִיג כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְצַד שְׁלוֹ כְּרַאזֵי לוֹ. אֲשֶׁרֵי חֲלַקְס שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

רַבִּי חֲזִיא פְתַח וְאָמַר, (מְלַאכֵי א) וְזַרְחָה לְכֶם יְרָאִי שְׁמִי שְׁמֵשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ. תָּא חֲזִי, זְמִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַנְהָרָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, הַהוּא שְׁמֵשׁ, דְּגִנְיָו קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִיּוּמָא דְּאֲתַבְרִי עֵלְמָא. (דְּגִנְיָו קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא) מְקַמֵּי רַשִׁיעֵי דְּעֵלְמָא.

רַבִּי חֲזִיא פְתַח וְאָמַר, (מְלַאכֵי א) וְזַרְחָה לְכֶם יְרָאִי שְׁמִי שְׁמֵשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ. בַּא רְאָה, עֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהֵאִיר לְיִשְׂרָאֵל אוֹתוֹ הַשְּׁמֵשׁ שְׁגִנְיָו הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִיּוֹם שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם [שְׁגִנְיָו הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא] מִלְּפָנֵי

פְּמָה דְּכְתִיב, (איוב לח) וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אֹרָם. וְהָהוּא נְהוּרָא גְנִיז לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכֵד נִפְק בְּקִדְמִיתָא, הָוָה נְהִיר מְסִיפֵי עֲלָמָא, וְעַד סִיפֵי עֲלָמָא. פִּיּוֹן דְּאַסְתָּפֵל בְּדַרְיָה דְּאַנוּשׁ וּבְדַרְיָה דְּמַבּוּל. וּבְדַרְיָה דְּפִלְגָה, וּבְכָל אֵינוֹן חֵיבִיא. גְּנִיז לִיה לְהָהוּא נְהוּרָא.

הַרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (איוב לח) וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אֹרָם.

וְאֵת אוֹתוֹ הָאוֹר גְּנִז אוֹתוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא. שִׁפְאָשֶׁר יֵצֵא בְּרֵאשׁוּנָה, הִיָּה מֵאִיר מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם. פִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּפֵּל בְּדוֹר אָנוּשׁ וּבְדוֹר הַמַּבּוּל וּבְדוֹר הַפִּלְגָה וּבְכָל אוֹתָם הַרְשָׁעִים, גְּנִז אֶת אוֹתוֹ הָאוֹר.

בֵּינן שִׁפְאָ יַעֲקֹב וְנִדְבַק בְּאוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה הַגְּדוֹל שֶׁל עֲשׂוֹ וְהַפִּישׁ אוֹתוֹ בִּירְכוֹ, וְהִיָּה נְכָה, אִז מַה כְּתוּב? וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. אֵיזָה שֶׁמֶשׁ? אוֹתוֹ הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁגְּנִז, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רְפוּאָה לְרַפְּא אוֹתוֹ מֵאַרְכָּכְתּוֹ, וְאַחַר כֵּן נִרְפָּא בַּשֶּׁמֶשׁ הַהוּא, שִׁפְתוּב (בראשית לג) וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֹם, שָׁלֹם בְּגוּפוֹ, שִׁנְרַפָּא.

וְעַל כֵּן עֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא לְגַלּוֹת אֶת הַשֶּׁמֶשׁ הַהוּא וְלְהֵאִיר אוֹתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, שִׁפְתוּב וְזִרְחָה לְכֶם יֵרָאִי שְׁמֵי שְׁמֵשׁ צְדָקָה, מַה יֵרָאִי שְׁמֵי שְׁמֵשׁ צְדָקָה. מַה זֶה שְׁמֵשׁ צְדָקָה? זֶה הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁל יַעֲקֹב שִׁנְרַפָּא בּוֹ. וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ - שֶׁל אוֹתָהּ שְׁמֵשׁ כָּלִם יִתְרַפְּאוּ. מִשּׁוּם שֶׁהִנֵּה בְּזִמְנֵי שִׁישְׂרָאֵל יִקּוּמוּ מִן הָעֶפֶר, כְּמָה חֲגָרִים וּכְמָה סוּמִים יִהְיוּ בָהֶם, וְאִז הַקְּדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא יֵאִיר לָהֶם אוֹתָהּ הַשֶּׁמֶשׁ לְהִרְפָּא בָּהּ, שִׁפְתוּב וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ.

וְאִז יוֹאֵר אוֹתוֹ הַשֶּׁמֶשׁ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם, וְלְיִשְׂרָאֵל תִּהְיֶה רְפוּאָה, וְהַעֲמִים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת יִשְׁרְפוּ בּוֹ. אֲבָל לְיִשְׂרָאֵל מַה כְּתוּב? (ישעיה נח) אִז יִבְקַע פֶּשַׁח אוּרְךָ וְאַרְכָּתְךָ מִהֵרָה תִצְמַח וְהִלֵּךְ לִפְנֵיךָ צְדָקָה כְּבוֹד ה' יִאֲסָפֶךָ.

אֲנִי חוֹזְרִים לְדְבָרִים הַרְאִשׁוֹנִים.

בֵּינן דְּאֵתָא יַעֲקֹב, וְאַתְדִּבֵּק בְּהָהוּא מִמְנָא רַבְרַבָּא דְּעֲשׂוֹ, וְאַפִּישׁ לִיה פִּירְכָּא דִּילִיָּה, וְהָוָה נְכִי. כְּדִין מַה כְּתִיב, וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, מֵאֵן שְׁמֵשׁ, הַהוּא שְׁמֵשׁ דְּגְנִיז. בְּגִין דְּאִית בֵּיה אֲסוּתָא, לְאַתְסָאָה לִיה מֵאַרְפוּבְתִּיה, וּלְכַתֵּר אֶתְסִי בְּהָהוּא שְׁמֵשׁ. דְּכְתִיב, (בראשית לג) וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֹם, שָׁלֹם בְּגוּפִיהָ דְּאֶתְסִי.

וְעַל דָּא, זִמְנִין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַלּוֹתָהּ הַהוּא שְׁמֵשׁ, וְלְאַנְהָרָא לִיה לְיִשְׂרָאֵל. דְּכְתִיב, וְזִרְחָה לְכֶם יֵרָאִי שְׁמֵי שְׁמֵשׁ צְדָקָה, מֵאִי שְׁמֵשׁ צְדָקָה. דָּא שְׁמֵשׁ דִּיעֲקֹב, דְּאֶתְסִי בֵּיה. וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ, דְּבַהּ הוּא שְׁמֵשׁ, יִתְסוּן כְּלָהוּ. בְּגִין דְּהָא בְּזִמְנָא דִּיקוּמוּן יִשְׂרָאֵל מֵעֶפְרָא, כְּמָה חֲגָרִין וּכְמָה סוּמִין יִהוּן בְּהוּן. וּכְדִין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִנְהִיר לוֹן הַהוּא שְׁמֵשׁ לְאַתְסָאָה בָּהּ. דְּכְתִיב וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ.

וּבְרִין, יִתְנַהֵיר הַהוּא שְׁמֵשׁ, מְסִיפֵי עֲלָמָא, עַד סִיפֵי עֲלָמָא. וְלְיִשְׂרָאֵל יִהְיֶה אֲסוּתָא, וְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת בֵּיה יִתְקַדּוּן. אֲבָל לְיִשְׂרָאֵל מַה כְּתִיב, (ישעיה נח) אִז יִבְקַע פֶּשַׁח אוּרְךָ וְאַרְכָּתְךָ מִהֵרָה תִצְמַח וְהִלֵּךְ לִפְנֵיךָ צְדָקָה כְּבוֹד ה' יִאֲסָפֶךָ.

אַחֲרָנָא לְמִילֵי קְדָמָאִי: וְלִיוֹסָף יִלְד שְׁנֵי

וביוסף ילד שני בנים בטרם תבא שנת הרעב וגו'. רבי יצחק פתח, (מכהה) וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּטַל מֵאֵת ה' כְּרִבִּיבִים עָלָי עֹשֵׁב אֲשֶׁר לֹא יִקְוֶה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לְבַנֵּי אָדָם. בֹּא רֵא, בְּכָל יוֹם וְיוֹם כְּשֶׁהָאֹר עוֹלָה, מִתְעוֹרֶרֶת צְפוּרָה אַחַת בְּעֵץ שֶׁל גֵּן הָעֵדֶן, וְקוֹרֵאת שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, וְהַשְּׂרֵיט מִזְדַּקֶּה, וְהַכְרוֹז קוֹרֵא בְּחֵיל: לָכֵם אוֹמְרִים שְׂרֵי הַמְּשָׁלָה, מִי מִכֶּם שְׂרוּאָה וְלֹא רוּאָה, שְׁעוֹמֵד בְּעוֹלָם וְלֹא יוֹדְעִים עַל מָה קִיְמִים, וְלֹא מְשַׁגְּחִים בְּכַבּוּד רְבוּנָם, הַתּוֹרָה עוֹמֶדֶת לְפָנֵיהֶם וְלֹא מְשַׁדְּלִים בָּהּ - טוֹב לָהֶם שְׁלֹא נִבְרָאוּ, עַל מָה יִקְוֹמוּ בְּלֵי שָׁכַל. אוֹי לָהֶם כְּשִׁיתְעוֹרְרוּ יָמֵי רַע וְיִטְרְדוּ אוֹתָם מִן הָעוֹלָם.

מי הם הימים של רע? אם תעלה על דעתך שהם ימי הזקנה - לא כן, שהרי ימי הזקנה, אם זכה בכניס ובני בנים - הם ימי טוב. מי הם ימי רע? אלא הם כמו שנאמר, שְׂפָתוֹב (קהלת יב) וְזָכַר אֵת בּוֹרְאֵיךְ בִּימֵי בְּחוֹרְתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יָמֵי הָרְעָה. אֵינָם יָמֵי הַזְּקָנָה. אֵלֶּא סוּד הַדְּבָר - כְּשֶׁבְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָעוֹלָם, בְּרָא אוֹתוֹ בְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְכָל אוֹת וְאוֹת נִכְסָה לְפָנָיו, עַד שֶׁהִתְקַיְּמוּ כָּל אוֹתִיּוֹת בְּאוֹת בִּי"ת. וְכָל אוֹתָן אֵלֶּפָא בִּיתוֹת שֶׁהִתְגַּלְּגְלוּ הָאוֹתִיּוֹת, כְּלָן עוֹמְדוֹת (כָּלן) לְבְרָא הָעוֹלָם.

בֵּינָן שֶׁהִתְגַּלְּגְלוּ וְהִתְחַבְּרוּ שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת הַלְלוּ ט"ר יַחַד, עֲלֵתָה טי"ת, וְלֹא הִתְיַשְׁבָּה, עַד שֶׁגָּעַר בָּהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר לָהּ: טי"ת טי"ת, עַל מָה אַתְּ עוֹלָה וְאֵינְךָ מְתִישְׁבֶת בְּמִקוּמְךָ? אָמְרָה לְפָנָיו: וְכִי עֲשִׂית אוֹתִי לְהִיּוֹת אוֹת בְּרֵאשׁ שֶׁל טוֹב, שְׁהִרִי

בְּנִים בְּטָרָם תְּבוּא שְׁנַת הָרְעָב וְגו'. רַבִּי יִצְחָק פִּתַּח, (מִכֶּה ה) וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּטַל מֵאֵת יְיָ כְּרִבִּיבִים עָלָי עֹשֵׁב אֲשֶׁר לֹא יִקְוֶה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לְבַנֵּי אָדָם. תָּא חַזִּי, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, פֶּד נְהוּרָא סֻלְקָא. אֲתַעֲר חַד צִיפְרָא בְּאֵילָנָא דְגִנְתָּא דְעֵדֶן, וְקָרִי תִלַּת זְמַנִּין. וְשִׁרְבִיטָא יִזְדַּקֶּה, וְכְרוּזָא קָרִי בְּחֵיל, לְכוּן אֲמַרִין, הוֹרְמַנִי דְבוֹרִיירִי. מָאן מְנַכוּן דְחַמִּי וְלֹא חַמִּי. דְקִימָא בְּעֵלְמָא, וְלֹא יִדְעִי עַל מָה קִימִי, לָא מְשַׁגְּחִין בִּיקְרָא דְמֵאֲרִיהוּן. (דף רד ע"א) אוֹרִייתָא קִימָא קַמִּייהוּ, וְלֹא מְשַׁדְּלִי בָהּ. טַב לוּן דְלֹא יִבְרוּן, עַל מָה יִקְוֹמוּן בְּלֹא סְכֻלְתָּנוּ. וְוִי לוּן פֶּד יִתְעַרוּן יוֹמֵי דְרַע עֲלֵייהוּ, וְיִטְרְדוּן לְהוּן מְעֵלְמָא.

מָאן אֵינּוּן יוֹמִין דְרַע, אִי סֻלְקָא דְעֵתְךָ דְאֵינּוּן יוֹמֵי דְסִיבּוּ, לָאוּ הֲכִי. דְהָא יוֹמֵי דְסִיבּוּ, אִי זָכָה בְּכַנִּין וּבְנֵי כַנִּין, יוֹמֵי דְטַב אֵינּוּן. מָאן אֵינּוּן יוֹמִין דְרַע, אֵלֶּא אֵינּוּן כְּמָה דְאֲתַמַּר. דְכַתִּיב, (קהלת יב) וְזָכַר אֵת בּוֹרְאֵיךְ בִּימֵי בְּחוֹרוֹתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יָמֵי הָרְעָה, לָאוּ אֵינּוּן יוֹמִין דְסִיבּוּ. אֵלֶּא רְזָא דְמִלְּהָ, פֶּד בְּרָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא עֵלְמָא, בְּרָא לִיָּה בְּאֲתוּוֹן דְאוֹרִייתָא. וְכָל אֵת וְאֵת עֲאֵלַת קַמִּיָּה, עַד דְאֲתַקִּימוּ כְּלָהוּ אֲתוּוֹן בְּאֵת בִּי"ת. וְכָל אֵינּוּן אֵלֶּפָא בִּיתוֹת דְאֲתַגַּלְּגְלוּ אֲתוּוֹן, כְּלָהוּ קִימִי (כְּלָהוּ) לְמַבְרֵי עֵלְמָא.

בֵּינָן דְאֲתַגַּלְּגְלוּ וְאֲתַחְבְּרוּ תְרִין אֲתוּוֹן אֵלִין ט"ר פְּחָדָא, סֻלְקָא טי"ת וְלֹא אֲתִישְׁבֶת, עַד דְגָעַר בָּהּ קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְאָמַר לָהּ, טי"ת טי"ת, עַל מָה אַתְּ סֻלְקָא וְלֹא אֲתִישְׁבֶת בְּדוּכְתֶיךָ. אָמְרָה קַמִּיָּה. וְכִי עֲבַדַת לִי לְמַהוּי אֵת בְּרִישָׁא דְטוֹב, דְהָא אוֹרִייתָא פִּתַּח בִּי כִי טוֹב.

התורה פתחה בי פי טוב, איך
אני מתחברת להתישב עם אות
רע?

אמר לה: שובי למקומך, שהרי
את צריכה אותה, שהרי האדם
שאני רוצה לברא בכס, שתיכון
נכללים יחד ויברא, אבל את
לימין, והוא לשמאל. ואז שבו
והתישבו זו עם זו יחד.

באותה שעה הפריד אותם
הקדוש ברנף הוא, וברא אותן
את כל אחת ואחת ימים ושנים
ידועות, אלו לימין ואלו
לשמאל. אלו של הימין נקראים
ימי הטוב, ואלו של השמאל
נקראים ימי הרעה. ועל כן אמר
שלמה, עד אשר לא יבאו ימי
הרעה, שאלו סוככים את האדם
בחטאיו שהוא עשה. כיון
שנבראו ימים של טוב וימים של
רע, אזי שבו והתישבו להפיל
באדם.

ומשום כך אמר דוד, (תהלים מט)
למה אירא בימי רע עון עקבי
יסובני. ימי רע ודאי, וזה הסוד.
אלו נקראים ימי רעב, שנות
הרעב, ואלו נקראים ימי השבע,
שנות השבע.

יסוד הדבר - שלא להוציא את
מעין הברית הקדוש בימי הרעב,
בשנת הרעב. ומשום כך יוסף,
שהוא סוד הברית, סתם את
מעינו בשנת הרעב ולא נתן לו
מקום לרבות בעולם. וזה צריך
לאדם, שפאשר שולטת שנת
הרעב, שישתם את מעין הברית
קדש שלו כדי שלא יתן לו מקום
לרבות בעולם.

רבי שמעון אמר, סוד זה הוא
סוד עליון. בשנת הרעב תהיא,
כיון שהיא שולטת, צריך לסתם
את מעינו, משום שאם אינו
סותם אותו, גורם למשך רוח
לאותו הולד מהצד ההוא, ונותן

היך אַנא מתחברא לאתיישבא באַת רע.
אמר לה, תוב לאתרין, דהא את צריף לה.
דהא בר נש דאנא בעי למברי בכון,
תרוויכו אתפליל כחדא, ויתברי. אבל את
לימינא, ואיהי לשמאלא. וכדין תבו
ואתיישבו דא בדא כחדא.

בההיא שעתא פריש לון קדשא ברין הוא,
וברא לון לכל חד וחד, יומין ושנין
ידיען. אלין לימינא ואלין לשמאלא. אלין
דימינא, אתקרון ימי הטוב, ואלין דשמאלא
אתקרון ימי הרעה. ועל דא אמר שלמה, עד
אשר לא יבאו ימי הרעה. דאלין מסחרין ליה
לבר נש בחובוי דאיהו עביד. כיון דאתקרון
יומין דטוב, ויומין דרע, כדין תבו
ואתיישבו, לאתפללא בהו כבר נש.

ובגניי כף אמר דוד, (תהלים מט) למה אירא
בימי רע עון עקבי יסובני. ימי רע
ודאי. ורזא דא, אלין אקרון ימי רעב, שנין
דרעב, ואלין אקרון ימי שבע, שני שבע.
ורזא דמלה, דלא לאפקא מבועא דברית
קדישא, ביומי רעב, בשנת הרעב.
ובגין כך יוסף דאיהו רזא דברית, סתים
מבועיה בשנת הרעב. ולא יהב ליה דוכתא
לאסגאה בעלמא. ודא בעי ליה לבר נש, דכד
שלטא שנת הרעב, דיסתים מבועא דברית
קדישא דיליה. בגין דלא יהב ליה דוכתא
לאסגאה בעלמא.

רבי שמעון אמר, רזא דא איהו רזא עלאה.
בההיא שנת הרעב, כיון דאיהי שלטא,
בעי לאסתמא מבועיה. בגין דאי לא סתים
ליה, גרים לאמשכא רוחא לההוא ולדא
מההוא סטרא. ויהיב דוכתא לההוא סטרא
למפשי בעלמא, סטרא דמסאבא בסטרא

דְּקוּדְשָׁא. וְתוּ רְזָא, דְּכַתְיב, (משלי ל) תַּחַת שָׁלֹשׁ רַגְזָה אֶרֶץ וְגו'.

מְקוֹם לְצַד הַהוּא לְגַדֵּל בְּעוֹלָם, צַד הַטְּמֵאָה בְּצַד הַקְּדוּשָׁה. וְעוֹד סוּד, שְׁפָתוֹב (משלי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רַגְזָה אֶרֶץ וְגו'.

וּמִשּׁוּם כִּי יוֹסֵף הַצַּדִּיק, סוּד הַבְּרִית, סֵלֵק וְסַתֵּם אֶת מַעְיָנוּ בְּשֵׁנַת הַרְעֵב, שְׁלֵא לְהַתְּעַרֵּב עִמָּהּ כְּלָל וְלַתַּת לָהּ מְקוֹם, וּמִי שְׁפּוֹתַח מַעְיָנוּ בְּזִמְנָן הַהוּא, עָלְיוּ כְּתוּב (הושע ח) בַּה' בְּגָדוּ כִי בָנִים זָרִים יִלְדוּ עִתָּה יֵאָכְלִים וְגו'. שְׁהָרִי אֱלוֹי נִקְרָאִים בָּנִים זָרִים וְדֹאֵי. בַּה' בְּגָדוּ וְדֹאֵי. וּמִשּׁוּם כִּי אֲשֶׁרִי חִלְקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים שְׁלֵא הַחֲלִיפּוֹ מְקוֹם קְדוּשׁ בְּמְקוֹם טְמֵא.

וְעַל זֶה פְּתוּב וְלִיּוֹסֵף יִלְדוּ שְׁנֵי בָנִים בְּטָרָם תְּבֵא שְׁנַת הַרְעֵב, שְׁהָרִי מִהֲזִמְנָן הַהוּא שְׁשֻׁלְטָה שְׁנַת הַרְעֵב, סַתֵּם אֶת מַעְיָנוּ וְסֵלֵק אֶת מְקוּרֵי שְׁלֵא לַתַּת בָּנִים לְצַד הַטְּמֵאָה וְלֹא לְהַחֲלִיף מְקוֹם שֶׁל קְדוּשׁ בְּמְקוֹם שֶׁל טְמֵאָה. וְצָרִיף אָדָם לְצַפּוֹת לְרַבּוֹנוֹ כְּשֵׁיבֵא וְיִשְׁלֹט, כְּפַתּוּב (ישעיה ח) וְחִכִּיתִי לָהּ הַמַּסְתִּיר פָּנָיו מִבֵּית יַעֲקֹב וְקִוִּיתִי לוֹ.

אֲשֶׁרִיהֶם הַצַּדִּיקִים שִׁיּוֹדְעִים אֶת דְּרָכֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא וְשׁוֹמְרִים אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה לְלַכֵּת בָּהֶם, שְׁפָתוֹב (הושע יד) כִּי יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי ה' וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָּם וּפְשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בָּם. וְכַתּוּב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֵּם הַיּוֹם. [ר"א ל"ג וְכַתּוּב (ויקרא כ) וְהִתְקַדְשֶׁתֶם וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי (ה'). שְׁהָרִי הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא רָצָה לְקַדֵּשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל כְּכֹל, וְלֹא יִתֵּן לָהֶם כְּלוֹם בְּצַד הַטְּמֵאָה] [בא רָאָה, כְּשֶׁהֲצַד תְּהֵא שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם, לֹא צָרִיף לְאָדָם לְהִתְרַאֵת לְפָנָיו בְּשׁוּק, מִשּׁוּם שֶׁיְכוּל לְהוֹצִיף וְתַתֵּן לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׁחִית, וְכֹא וְרָאָה מַה כְּתוּב בְּעַקֵּב, וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ, שְׁלֵא רָצָה לְהִתְרַאֵת לְפָנָיו].

וּמִשּׁוּם זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא הַזֵּהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל לְהַתְּקַדֵּשׁ, שְׁפָתוֹב וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי.

וּבִגִּין כִּי יוֹסֵף צַדִּיקָא, רְזָא דְּבְרִית, סֵלֵיק וְסַתֵּים מִבּוֹעִיָּה, בְּשֵׁנַת הַרְעֵב. דְּלֹא לְאַתְּעַרְבָּא בַּהֲדָה כְּלָל, וְלִמְיָהֵב לָהּ דְּיוֹכְתָּא. וּמֵאֵן דְּאַפְתַּח מִבּוֹעִיָּה בַּהֲהוּא זִמְנָא, עָלְיָה כְּתִיב, (הושע ה) בִּינִי בְּגָדוּ כִי בָנִים זָרִים יִלְדוּ עִתָּה יֵאָכְלִים וְגו'. דְּהָא אֱלִיָּן אֶקְרוּן בָּנִים זָרִים וְדֹאֵי. בִּינִי בְּגָדוּ וְדֹאֵי. וּבִגִּין כִּי זַכָּאָה חוּלְקָהוֹן דִּישְׂרָאֵל קַדִּישִׁין, דְּלֹא אַחֲלִפּוּ דְּיוֹכְתָּא קַדִּישָׁא, בְּדוּכְתָּא מְסֻאָבָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, וְלִיּוֹסֵף יִלְדוּ שְׁנֵי בָנִים בְּטָרָם תְּבֵא שְׁנַת הַרְעֵב. דְּהָא מַהֲהוּא זִמְנָא דְּשֻׁלְטָא שְׁנַת הַרְעֵב, אֲסַתֵּים מִבּוֹעִיָּה וְסֵלֵיק מְקוּרִיָּה, דְּלֹא לְמִיָּהֵב בְּנִין לְסֻטְרָא מְסֻאָבָא, וְלֹא לְאַחֲלָפָא דְּיוֹכְתָּא דְּקוּדְשָׁא, בְּדוּכְתָּא דְּמְסֻאָבָא. וּבְעֵי בַר נֶשׁ לְחַפָּאָה לְמֵאֲרִיָּה דְּקוּדְשָׁא, כִּד יִיתִי וַיִּשְׁלֹט, כְּדְכַתְיב, (ישעיה ח) וְחִכִּיתִי לִי הַמַּסְתִּיר פָּנָיו מִבֵּית יַעֲקֹב וְקִוִּיתִי לוֹ.

וּבְאִין אֵינּוֹן צַדִּיקָא, דִּיְדַעִין אֲוִרְחוּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וְנִטְרִי פְּקוּדֵי דְּאוּרִייתָא לְמִיָּהֵף בַּהוּ. דְּכַתְיב, (הושע יד) כִּי יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי יי וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָּם וּפְשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בָּם. וְכַתְיב, (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בִּי אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֵּם הַיּוֹם. (ד"א ל"ג וְכַתְיב וְהִתְקַדְשֶׁתֶם וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי (י). דְּהָא, קְדוּשָׁא בְּרִיף הוּא בְּעַל לְקַדֵּשׁ לַהוּ לְיִשְׂרָאֵל (דף רד ע"ב) כְּכֹלָא וְלֹא יִתֵּא לּוֹן בְּסֻטְרָא דְּמְסֻאָבָא כְּלוֹם) (תָּא חַוִּי כִּד סֻטְרָא דָּא שְׁלֵמָא כְּעֵלְמָא לֹא אֲצַמְרִיף לִיה לְבַר נֶשׁ לְאַתְּחַזָּאָה בְּשׁוּקָא כַּמְיָה בְּגִין דְּכִיבֵל לְנֻקְאָ וְאַתְּיָהִיב לִיה רְשׁוּתָא לְחַפָּאָה. וְתָא חַוִּי בְּעַקֵּב מַה כְּתִיב וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ, דְּלֹא בְּעֵי לְאַתְּחַזָּאָה כַּמְיָה).

וּבִגִּין דָּא, קְדוּשָׁא בְּרִיף הוּא אַזְהָר לַהוּ

מי זה אני? זה הקדוש ברוך הוא, מלכות השמים הקדושה. המלכות האחרת של עובדי עבודה זרה נקראת אחר, שכתוב (שמות לד) כי לא תשתחווה לאל אחר כי ה' קנא שמו.

ובא ראה, אני - שלטון העולם הזה והעולם הבא, והכל תלוי בו. אחר - צד הטמאה, אחר, צד האחר בצד הטמאה, ושלטונו בעולם הזה, ואין לו כלום בעולם הבא, ומשום זה מי שנדבק באני הזה, יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא.

ומי שנדבק באחר הזה, נאכד מן העולם ההוא ואין לו חלק בעולם הבא. ויש לו חלק בעולם הזה בטמאה, משום שאותה המלכות האחרת, עובדי עבודת פוכבים ומזלות, פמה הם מגנים שומרים ממנים בה לשלט בעולם הזה.

ומשום כך אלישע אחר שירד ונדבק בדרגה הזו, נטרד מן העולם הבא ההוא, ולא נתנה לו רשות לחזור בתשובה ונטרד מן העולם ההוא, ועל כן נקרא אחר. ומשום כך צריך אדם להפרד מפל הצדדים שלא להטמא בצד ההוא, לזכות בעולם הזה ובעולם הבא. ועל כן זה ברכה וזה קללה, זה שבע וזה רעב. הפל בהפוך זה מזה, והנה בארנו.

ומשום כך, באותו זמן של שנת הרעב, אין לאדם להראות בשוק, ולא לפתח מעינו להוליד בנים לאל אחר, והנה נתבאר.

אשרי האיש שנשמר ללכת בדרך אמת ולהדבק תמיד ברבוננו,

לְיִשְׂרָאֵל לְאַתְקַדְשָׁא. (דאחמך) (ר"א דכתיב), וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אָנִי. מֵאֵן אָנִי. דָּא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, מְלָכוּת שְׁמַיִם קְדִישָׁא. מְלָכוּתָא אַחְרָא דְעוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת, אַקְרִי אַחֲרֵי. דְכָתִיב, (שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי יִי קְנָא שְׁמוֹ.

וְהָא חֲזִי, אָנִי, שְׁלֹטְנֵנוּ דְעֵלְמָא דִּין, וְעֵלְמָא דְאַתִּי, וְכֹלָא בֵּיהּ תְּלִיא. אַחֲרֵי, סְטָרָא מְסַאבָּא. אַחֲרֵי, סְטָרָא אַחְרָא בְּסְטָרָא מְסַאבָּא, וְשׁוֹלְטְנֵנוּ דִּילִיָּהּ בְּהַאי עֵלְמָא, וְלִית לִיהּ בְּעֵלְמָא דְאַתִּי כְּלוּם. וּבְגִין דָּא מֵאֵן דְאַתְדְּבַק בְּהַאי אָנִי, אִית לִיהּ חוּלְקָא בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי.

וּמֵאֵן דְאַתְדְּבַק בְּהַאי אַחֲרֵי, אַתְאָכִיד מֵהֵהוּא עֵלְמָא, וְלִית לִיהּ חוּלְקָא בְּעֵלְמָא דְאַתִּי. וְאִית לִיהּ חוּלְקָא בְּהַאי עֵלְמָא, בְּמְסַאבּוֹ. בְּגִין דְהֵהוּא מְלָכוּ אַחְרָא עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת, פְּמָה אֵינּוּן תְּרִיסִין גְּרַדִּינִין מְמַנֵּן בֵּיהּ, לְשִׁלְטָא בְּהַאי עֵלְמָא.

וּבְגִינֵי כֶּךָ, אֲלִישַׁע אַחֲרֵי, דִּנְחַת וְאַתְדְּבַק בְּהַאי דְרָגָא, אַתְטְרִיד מֵהֵהוּא עֵלְמָא דְאַתִּי, וְלֹא אַתְיִיְהִיב לִיהּ רְשׁוֹ לְמַהְדֵּר בְּתִיּוּבְתָא, וְאַתְטְרִיד מֵהֵהוּא עֵלְמָא, וְעַל דָּא אַקְרִי אַחֲרֵי.

וּבְגִין כֶּךָ בְּעֵי בַר נֶשׁ לְאַתְפְּרָשָׁא מְפֹל סְטָרִין, דְּלֹא לְאַסְתְּאַבָּא בְּהֵהוּא סְטָרָא, לְמַזְפִּי בְּהַאי עֵלְמָא וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי. וְעַל דָּא, דָּא בְּרָכָה, וְדָא קְלָלָה. דָּא שְׁבַע, וְדָא רַעֲב. כֹּלָא בְּהַפּוּכָא דָּא מִן דָּא. וְהָא אוֹקִימָנָא.

וּבְגִין כֶּךָ, בְּהֵהוּא זְמָנָא דְשְׁנַת הָרַעֲב, לִית לִיהּ לְבַר נֶשׁ לְאַתְחִזָּא בְּשׁוּקָא, וְלֹא לְאַפְתָּחָא מִבּוּעִיָּה לְאוּלְדָּא, לְמִיָּהּ

בנין לאל אחר, והא אתמר.

זכאה איהו בר נש דאסתמר למיהו בארז
קשוט, ולא תדבקא במאריה תדיר.

דכתיב, (דברים י) וכו' תדבק. (וכתיב, את יי אלהיך תירא
אתו תעבד וכו' תדבק) ובשמו תשבע, וכו' תשבע, לא
כתיב, אלא ובשמו. מאי תשבע, כמה
דאוקימנא, למהוי מתדבק ברזא
דמהימנותא.

שבעה דרגין לעילא עלאין על כלא, רזא
דשלימו דמהימנותא. ורזא דשבעה
דרגין דלתתא מנייהו, דאינון חבורא חד,
וקשווא חד, אלין באלין, למהוי כלהו חד.
ובגין כך כתיב, (מלכים א ח) שבעת ימים ושבעת
ימים ארבעה עשר יום. וכלא חד, וקשווא
חד, ועל דא כתיב ובשמו תשבע, מלעילא
ומתתא. זכאה איהו (נ"א מאן דוכי לאתדבקא ביה בקדשא
ברוך הוא בקרא יאות. זכאה הוא בעלמא דין ובעלמא דאתי. דקדשא
ברוך הוא פתח ליה אוצרין טבין קדישין בשעתא דאצטרוד לקבלא עלותא
כמה דאת אמר).

(נ"א ומאן דמיחד אליו באליו, עליה כתיב), (דברים כח) יפתח יי
לך את אוצרו הטוב את השמים, אליו
אוצרין דלעילא ותתא. שבעת ימים ושבעת
ימים כלהו חד. דכתיב, את אוצרו הטוב את
השמים. אוצרו חד, ואיהו את השמים. (זכריה
ד) שבעה ושבעה מוצקות, ואינון חד.

רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארזא,
אדהכי חמו חד בר נש דהוה אתי,
מתעטף בעטופא דמצוה וכלי זיינין קטורין
תחותוי. אמר רבי חייא, בר נש דין, חד
מתרין אית ביה. או זכאה שלים איהו, או
לרמאה (את) בני עלמא איהו.

אמר ליה רבי יוסי, הא חסידי עליונין
אמרו, הוי דן לכל בר נש לזכו. הא תנינן, בר נש דנפיק לארזא,

שכתוב (דברים י) וכו' תדבק (וכתוב את יי
אלהיך תירא אתו תעבד וכו' תדבק) ובשמו
תשבע. וכו' תשבע לא כתוב, אלא
ובשמו. מה זה תשבע? כמו
שבארנו, להיות דבק בסוד
האמונה.

שבע דרגות למעלה עליונות על
הפל, הסוד של שלמות האמונה
והסוד של שבע דרגות שלמטה
מהם, שהם חבור אחד וקשר
אחד, אלו עם אלו, שכלם יהיו
אחד. ומשום כך כתוב (מלכים א-ח)
שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה
עשר יום, והפל אחד וקשר אחד.
ועל כן כתוב ובשמו תשבע,
מלמעלה ומלמטה. אשריו ומי שזכה
להתדבק בקדוש-ברוך-הוא כראוי, צדיק הוא בעולם
הזה ובעולם הבא. שהקדוש ברוך הוא פותח לו
אוצרות טובים קדושים בשעה שיצטרף לקבלת
התפלה, כמו שנאמר

(ומי שמחד אלו עם אלו, עליו כתוב) (דברים כח)
יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את
השמים. אלו האוצרות שלמעלה
ולמטה. שבעת ימים ושבעת ימים
כלם אחד, שכתוב את אוצרו
הטוב את השמים. אוצרו אחד,
והוא את השמים. (זכריה ד) שבעה
ושבעה מוצקות, והם אחד.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים
בדרך. בינתים ראו איש אחד
שהיה בא מעטף בעטוף של מצוה
וכלי זין קטורים תחתיו. אמר רבי
חייא, האיש הזה, אחד מן השנים
יש בו - או שהוא צדיק שלם, או
שהוא בשביל לרמות את בני
העולם.

אמר לו רבי יוסי, הרי החסידים
העליונים אמרו, הוי דן כל אדם
לכף זכות. הנה שנינו, אדם
שיצא לדרך, יתפנו לשלשה
דברים - לדורון, לקרב, ולתפלה.

בר נש דנפיק לארזא,

מנין לנו? מי'עקב. שהרי הוא התפנן לשלשת אלו, וזרז עצמו לדורון, לקרב ולתפלה. והאיש הזה הוא הולך בדרך, הנה יש בו עטוף של מצוה לתפלה, והנה בו כלי זין לקרב. פיון שיש בו שני אלה, השלישי אין לרדף אחריה. בשקרב אליהם, נתנו לו שלום ולא השיב להם. אמר רבי חייא, הנה אחד מאותם השנים שראויים להיות בו - אין בו, שהרי לא תקן עצמו לדורון, ובדורון כלול השלום. אמר רבי יוסי, אולי היה משתדל בתפלתו, או שמרחיש תלמודו כדי שלא לשכח אותו. הלכו יחד, ולא דבר אותו האיש עמהם. אחר כך נשטטו רבי חייא ורבי יוסי והשתדלו בתורה. פיון שראה אותו האיש שמשתדלים היו בתורה, קרב אליהם ונתן להם שלום.

אמר להם, רבותי, במה חשדתם אותי כשנתתם לי שלום ולא השבתי לכם? אמר לו רבי יוסי, אולי היית אומר תפלה או מרחיש בתלמודך. אמר להם, הקדוש ברוך הוא ידון אתכם לכף זכות. אבר אמר להם, יום אחד הייתי הולך בדרך, מצאתי איש אחד והקדמתי לו שלום, ואותו איש היה שודר, וקם עלי וצער אותי, ואלמלא שהתגברתי עליו היצטערתי. מאותו יום נדרתי שלא להקדים שלום, רק לאדם צדיק, אלא אם הפרתיו בראשונה, משום שיכול לצער אותי ויתגבר עלי בכח, משום שאסור להקדים שלום לאיש רשע, שכתוב (ישעיה טז) אין שלום אמר ה' לרשעים.

יתפנין לתלת מלין. לדורון, לקרבא, לצלותא. מנלן מי'עקב, דהא לתלת אלין אתפנוון, וזרז גרמיה לדורון, לקרבא, לצלותא. והאי בר נש, אזיל בארחא איהו. הא ביה עטופא דמצוה, לצלותא. והא ביה כלי זיינין, לקרבא. פיון דתרין אלין אית ביה, תליתאה לא למרדף אבתרה.

בר קריב לגבייהו, יהבו ליה שלם ולא אתיב לון. אמר רבי חייא, הא חד מאינון (דף רה ע"א) תרין, דאתחזיין למיהוי ביה לית ביה, דהא לא אתקין גרמיה לדורון, ובדורון שלמא כליל ביה. אמר רבי יוסי, דילמא איהו משתדל בצלותיה, או מרחיש תלמודיה בגין דלא יעקר ליה.

אזלי פחדא, ולא מליל ההוא בר נש בהדייהו. לבתר אשתמיטו רבי חייא ורבי יוסי ואשתדלו באורייתא. פיון דחמא ההוא בר נש דהווי משתדלי באורייתא, קריב לגבייהו ויהיב לון שלם.

אמר לון, רבותי, במה חשדתון לי, כד יהביתון לי שלם, ולא אתיבנא לכו. אמר ליה רבי יוסי, דילמא צלותא הוית אמר, או מרחיש בתלמודך. אמר לון, קדשא בריך הוא ידון לכו לכף זכו.

אבר אימא לכו. יומא חד הוינא אזיל בארחא, אשכחנא חד בר נש, ואקדימנא ליה שלם. וההוא גברא הוה לסטים, וקם עלי, וצער לי. ואלמלא דאתתקפנא ביה אצטערנא. מההוא יומא נדרנא, דלא לאקדמא שלם, בר לבר נש

זפאה. אלא אי ידענא ביה בקדמיתא, בגין דיכיל לצערא לי, ויתתקף בי בחילא. בגין דאסיר לאקדמא שלם לבר נש חייבא. דכתיב, (ישעיה מט) אין שלום אמר ה' לרשעים.

וְהָיָא שְׁעָתָא דְחַמִּינָא לְכוּ, וַיְהִיבִיתוּ לִי
שְׁלָם וְלֹא אֲתִיבְנָא לְכוּ. חֲשִׁידְנָא
לְכוּ. בְּגִין דְּלֹא חַמִּינָא בְּכוּ מִצְוָה דְּאַתְחַזִּי
לְבוּר. וְהוּינָא כְּמוּ כֵן מְהִיר תְּלַמּוּדָאֵי. אֲבָל
הַשְׁתָּא דְחַמִּינָא בְּכוּ דְאַתּוּן זְפֹאִין, הָא אֲרַחָא
מִתְּפַקְנָא קְדָמִי.

וְאוֹתָהּ הַשְׁעָה שְׂרָאִיתִי אֲתַכֶּם
וּנְתַתֶּם לִי שְׁלוֹם וְלֹא הַשְׁבַּתִּי
לְכֶם, חֲשַׁדְתִּי אֲתַכֶּם, מִשּׁוֹם שְׁלֹא
רְאִיתִי בְכֶם מִצְוָה שְׁנֹרְאִית
בְּחוּץ, וּכְמוֹ כֵן הִיִּיתִי חוֹזֵר עַל
תְּלַמוּדֵי, אֲבָל עֲכָשׁוּ שְׂרָאִיתִי
אֲתַכֶּם שְׂאֲתֶם צְדִיקִים, הִנֵּה
הַדְרֵךְ מִתְּקַנְתָּ לְפָנַי.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים עג) מְזֻמּוֹר לְאַסְף אַף טוֹב
לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים לְבָרִי לְכַב. תָּא חֲזִי,
קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא עָבַד יְמִינָא וְעָבַד שְׂמָאֲלָא,
לְאַנְהַגָּא עֲלִמָּא. חַד אֲקָרִי טוֹב וְחַד אֲקָרִי רַע.
וּבְתַרִּין אֵלִין אֲתַפְּלִיל בְּרַ נְשׁ, וְאַתְקָרִיב
בְּכֻלָּא.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים עג) מְזֻמּוֹר
לְאַסְף אַף טוֹב לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים
לְבָרִי לְכַב. בֵּא רְאֵה, הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה אֶת הַיְמִין וְעָשָׂה
שְׂמָאל לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם. אַחַד
נִקְרָא טוֹב, וְאַחַד נִקְרָא רַע.
וּבְשְׁנֵי אֵלֵה נִכְלָל הָאָדָם,
וְהַתְקַרֵּב בְּכָל.

וְהָיָא רַע דְּאִיהוּ שְׂמָאֲלָא, אֲתַפְּלִילוּ בֵּיה
עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת,
וְאַתְיְהִיב בְּסִטְרָא דְלַהוּן. בְּגִין דְּאִינוּן עַרְלֵי
לְבָא, וְעַרְלֵי בְשָׂרָא, וְלֹאֲסַתְאַבָּא בֵּיה. אֲבָל
בְּיִשְׂרָאֵל מַה כְּתִיב, אַף טוֹב לְיִשְׂרָאֵל.

וּבְאוֹתוֹ הַרְע, שֶׁהוּא הַשְׂמָאל,
נִכְלָלוּ עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים
וּמְזֻלוֹת וְנִתְּן בְּצַד שְׁלֵהֶם, מִשּׁוֹם
שֶׁהֵם עַרְלֵי לֵב וְעַרְלֵי בְשָׂר
וְלַהֲטָמָא בּוּ. אֲבָל בְּיִשְׂרָאֵל מַה
כְּתוּב? אַף טוֹב לְיִשְׂרָאֵל.

וְאִי תִימָא לְכַלְהוּ, לָאוּ. אֲלֵא לְאִינוּן דְּלֹא
אֲסַתְאַבִּי בַּהֲדִי הָהוּא רַע. דְּכְתִיב, לְבָרִי
לְכַב. בְּגִין דְּדָא טוֹב וְדָא רַע. טוֹב לְיִשְׂרָאֵל
בְּלַחוּדֵייהוּ, וְרַע לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים
וּמְזֻלוֹת. אַף טוֹב לְיִשְׂרָאֵל, בְּגִין לְאַדְבָּקָא
בֵּיה. וּבִהָאֵי אֲתַדְבָּקוּ יִשְׂרָאֵל, בְּרִזָּא עֲלָאָה,
בְּרִזָּא דְמַהִימְנוּתָא, לְמַהֲוִי כְּלָא חַד.

וְאִם תִּאמַר, לְכֻלָּם? לֵא, אֲלֵא
לְאוֹתָם שְׁלֹא נְטַמְאִים עִם אוֹתוֹ
הַרְע, שְׂכַתּוּב לְבָרִי לְכַב, מִשּׁוֹם
שֶׁזֶה טוֹב וְזֶה רַע. טוֹב לְיִשְׂרָאֵל
לְבָדָם, וְרַע לְעַמִּים עוֹבְדֵי
כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת. אַף טוֹב
לְיִשְׂרָאֵל כְּדִי לְהַדְּבַק בּוּ, וּבְזֶה
נִדְבָקוּ יִשְׂרָאֵל בְּסוּד עֲלִיוֹן, בְּסוּד
הָאֲמוּנָה, שֶׁהִפֵּל יְהִיָּה אַחַד.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זְפֹאִין אָנּוּ, דְּלֹא שְׂבִשְׂנָא בָךְ.
וְהָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא שְׂדֵרְךָ לְגַבְּן.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּגִין דְּטוֹב הוּא לְיִשְׂרָאֵל,
יִשְׂרָאֵל אֵית לּוֹן חוּלְקָא בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא
דְּאַתִּי. לְמַחְמֵי עֵינָא בְּעֵינָא חִיזוּ יִקְרָא. כְּמַה
דְּכְתִיב, (ישעיה נב) פִּי עֵין בְּעֵין יִרְאוּ בְּשׁוּב יִי
צִיּוֹן. בְּרוּךְ יִי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: (ע"ב פִּרְשֵׁת מִקִּין).

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲשֶׁרִינוּ שְׁלֹא
טְעִינוּ בָךְ, וְהָרִי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שְׁלַח אוֹתָךְ אֵלֵינוּ. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, מִשּׁוֹם שְׁטוֹב הוּא לְיִשְׂרָאֵל,
יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל חֵלֶק לְעוֹלָם הַזֶּה,
וּבְעוֹלָם הַבָּא לְרְאוּת עֵין בְּעֵין
אֶת מְרָאֵה הַפְּכוּד, כְּכַתּוּב (ישעיה
נב) פִּי עֵין בְּעֵין יִרְאוּ בְּשׁוּב ה'
צִיּוֹן. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פֿרשֿת ויגש אליו

וַיִּגַשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וְגו', רַבִּי אֱלֶעָזָר פֿתַח,
 (ישעיה סג) כִּי אַתָּה אֲבִינוּ כִּי אֲבָרְהָם לֹא
 יִדְעֵנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא יִפְרִנּוּ אַתָּה ה' אֲבִינוּ
 גּוֹאֲלֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֹךְ. הַאי קָרָא אוֹקְמוּהָ,
 אָבֵל תָּא חֲזִי, כַּד בְּרָא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
 עֲלִמָּא, כֹּל יוֹמָא וְיוֹמָא, עֶבֶיד עֲבִידְתָּא
 כְּדָקָא חֲזִי. בְּכֹל יוֹמָא וְיוֹמָא כְּמָה
 דְּאַצְטְרִיךְ. פִּינּוֹן דְּאַתָּא יוֹמָא שְׁתִּיתָּהּ
 וְאַצְטְרִיךְ לְמַבְרִי אָדָם, אַתְתּ אורִייתָא קַמִּיהָ.
 אַמְרָה (כְּפִי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא). הַאי אָדָם דְּאַתָּ (דף רה
 ע"ב) בְּעֵי לְמַבְרִי, זְמִין הוּא לְאַרְגָּזָא קַמִּיהָ.
 אֲלִמְלֵא לֹא תֵאָרִיךְ רוּגְזָה, טַב לִיה דְּלֵא
 יתְבַרִי. אָמַר לָהּ קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְכִי
 לְמַגְנָא אַתְקַרִּינָא אַרְךְ אַפִּים.

אַרְא, כֹּלֵא בְּאוֹרִייתָא אַתְבַּרִי, וְכֹלֵא
 בְּאוֹרִייתָא אֲשַׁתְּכַלֵּל. בְּגִין דְּעַד לֹא
 בְּרָא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עֲלִמָּא, אַתּוֹן כֹּל
 אַתּוֹן קַמִּיהָ, וְעֵאלוּ כֹל חַד וְחַד לְמַפְרַע.
 עֵאלֶת תִּי"ו. אַמְרָה קַמִּיהָ, רַעוּתְךָ לְמַבְרִי
 בִּי עֲלִמָּא, אָמַר לָהּ לָאו, דְּבַךְ זְמִינִין
 בְּמָה צְדִיקָא לְמִימַת, דְּכְתִיב, (יחזקאל ט)
 וְהַתִּיבְתָּ תִּיּוֹ עַל מַצְחֹת הָאֲנָשִׁים וְגו'.
 וְתִנְיִן, דְּכְתִיב וּמִמְקַדְשֵׁי תַחֲלוּ. אַל תִּקְרִי
 מִמְקַדְשֵׁי, אֲלֵא מִמְקַדְשֵׁי. וּבְגִין כֹּךְ עֲלִמָּא
 לֹא יתְבַרִי כֹךְ.

עֵאלוּ תֵלַת אַתּוֹן, שִׁי"ן, קו"ף, רי"ש, כֹּל
 חַד וְחַד בְּלַחֲדוּדֵי. אָמַר לָהּ קִדְשָׁא
 בְרִיךְ הוּא, לָאו אַתּוֹן כְּדָאי לְמַבְרִי בְכוּ
 עֲלִמָּא, דְּהָא אַתּוֹן אַתּוֹן דְּאַתְקַרִי בְכוּ שְׁקַר,
 וְשְׁקַר לָאו אִיהוּ כְּדָאי לְמִיקָם קַמֵּי, וְהָא
 אוֹקְמוּהָ.

פֿרשֿת ויגש אליו

וַיִּגַשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וְגו'. רַבִּי אֱלֶעָזָר
 פֿתַח, (ישעיה סג) כִּי אַתָּה אֲבִינוּ כִּי
 אֲבָרְהָם לֹא יִדְעֵנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא
 יִכְרִנּוּ אַתָּה ה' אֲבִינוּ גּוֹאֲלֵנוּ
 מֵעוֹלָם שְׁמֹךְ. הַפְּסוּק הִזָּה
 פֿרְשׁוּהוּ. אָבֵל בַּא רָאָה, כְּשֶׁבְרָא
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, כֹּל
 יוֹם וְיוֹם עֲשֵׂה מַעֲשֵׂהוּ כְּרָאוּי כֹּל
 יוֹם וְיוֹם כְּמוֹ שְׁצִרְיָךְ. פִּינּוֹן שְׂבֵא
 הַיּוֹם הַשְּׁשִׁי וְהַצְטְרַךְ לְבְרָא אָדָם,
 בְּאֵה לְפָנָיו הַתּוֹרָה. אַמְרָה וּלְפָנֵי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא): הָאָדָם הִזָּה שְׂאֵתָהּ
 רוּצָה לְבְרָא, עֲתִיד הוּא לְהַרְגִּיז
 לְפָנֶיךָ. אֲלִמְלֵא לֹא תֵאָרִיךְ רִגְזָה,
 טוֹב לוֹ שְׂלֵא יִבְרָא. אָמַר לָהּ
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: וְכִי לַחֲנָם
 נִקְרָאתִי אַרְךְ אַפִּים?

אַרְא הַכֹּל נִבְרָא בַּתּוֹרָה וְהַכֹּל
 נִתְקַן בַּתּוֹרָה, מִשׁוּם שְׂבִטְרָם בְּרָא
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, בְּאוּ
 לְפָנָיו כֹּל הָאוֹתִיּוֹת, וְנִכְנְסוּ כֹל
 אַחַת לְמַפְרַע.

נִבְנְכָה תִי"ו, אַמְרָה לְפָנָיו: רְצוּנְךָ
 לְבְרָא בִּי אֶת הָעוֹלָם? אָמַר לָהּ:
 לֹא, שְׂבִי עֲתִידִים כְּמָה צְדִיקִים
 לְמוֹת, שְׂכַתוּב וְהַתִּיבְתָּ תוֹ עַל
 מַצְחֹת הָאֲנָשִׁים וְגו'. וְשִׁנְיָנוּ,
 שְׂכַתוּב וּמִמְקַדְשֵׁי תַחֲלוּ, אַל תִּקְרִי
 מִמְקַדְשֵׁי אֲלֵא מִמְקַדְשֵׁי. וּמִשׁוּם
 כֹּךְ הָעוֹלָם לֹא יִבְרָא כֹךְ.

נִבְנְכָו שְׁלֹשׁ הָאוֹתִיּוֹת שִׁי"ן קו"ף
 רי"ש, כֹּל אַחַת וְאַחַת לְבִדָּה. אָמַר
 לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֵינְכֹן
 כְּדָאִיּוֹת לְבְרָא כְכֹן אֶת הָעוֹלָם,
 שְׂהָרִי אַתָּן הָאוֹתִיּוֹת שְׂנִקְרָא כְכֹן
 שְׁקַר, וְהַשְׁקַר אֵינּוּ כְּדָאי לְעַמֵּד
 לְפָנָי, וְהִנֵּה פֿרְשׁוּהָ.

וְנִבְנְסוּ פֿ"א צְדִי, וְכֵן כֹּל, עַד
 שְׂהִגִּיעוּ הָאוֹתִיּוֹת לְאוֹת פֿ"ף. פִּינּוֹן
 שְׂיִרְדָּה פֿ"ף מֵעַל הַכְּתָר, הַזְּדַעְזַעוּ

וְעָלוּ פֿ"א צְדִי, וְכֵן כֹּלֵהוּ, עַד דְּמָטוּ אַתּוֹן לְאַת כ"ף. פִּינּוֹן דְּנִחַת פֿ"ף

מעל פתרא, אזדעזעו עלאי ותתאי וכו', עד דאתקיים כלא באת בי"ת, דאיהו סימן ברכה, וביה אשתכלל עלמא ואתברי.

ואי תימא, דאל"ף איהו רישא דכל (אינין) אתוון, (לאו) יאות איהו. אלא בגין דאתקרי ביה ארוור (ובגין דאתקרי בה ארוור). ובגין דא לא אתברי ביה עלמא, אף על גב דאל"ף איהו את דרזא עלאה. בגין דלא למיהב דוכתא לסטרא אתרא דאקרי ארוור, לא אתברי ביה עלמא. ואשתכלל בבי"ת עלמא, וביה אתברי.

תא חזי, פי אתה אבינו, בגין דהאי עלמא, בהאי דרגא אשתכלל ואתברי. ובר נש ביה אתברי, ונפק לעלמא. פי אברהם לא ידענו, דהא אף על גב דביה קיומא דעלמא. לא אשתדל עלן, כמה דאשתדל על ישמעאל. דאמר, (בראשית יז) לו ישמעאל יחיה לפניך. וישראל לא זכירנו, בגין דכל ברכאן דאצטריך לברכא לבנוי, שבק להאי דרגא לברכא כלהו.

אתה ה' אבינו, דהא אנת קיימא עלן תדיר לברכא, ולאשגחא עלן, כאבא דאשגח על בנין בכל מה דאצטריך לון. גואלנו מעולם שמך, דהא אנת הוא גואל, דהכי אתקרי המלאך הגואל. ודא גואלנו מעולם שמך, שמך ודאי. תנינן, אין מפסיקין בין גאולה לתפלה, כמה דלא מפסיקין בין תפלה של יד לתפלה של ראש. דבעי למחזי דכלא חד, והא אוקמוה.

רבי יצחק ורבי יהודה הוו יתבי ליליא חד ולעאן באורייתא. אמר רבי יצחק לרבי יהודה, הא תנינן דכד פרא קדשא בריך הוא עלמא, עבד עלמא תתאה פגוונא דעלמא

עליונים ותחתונים וכו', עד שכל התקיים באות בי"ת, שהיא סימן ברכה, ובה השתכלל העולם ונברא.

ואם תאמר שאל"ף היא הראש של כל [אותן] האותיות - [לא] נאה הוא. אלא משום שנקרא בו ארוור [משום שנקרא בה ארוור], ומשום זה לא נברא בו העולם, אף על גב שאל"ף היא אות של סוד עליון. כדי לא לתת מקום לצד האחר שנקרא ארוור, לא נברא בו העולם, ונתקן העולם בבי"ת, וכו' הוא נברא.

בא ראה, פי אתה אבינו, משום שהעולם הזה נתקן ונברא בדרגה הזו, והאדם נברא בה ויצא לעולם. פי אברהם לא ידענו, שהרי אף על גב שבו קיום העולם, לא השתדל עלינו כמו שהשתדל על ישמעאל, שאמר לו ישמעאל יחיה לפניך. וישראל לא זכירנו, משום שכל הברכות שהצטרף לברוך את בניו, השאיר לדרגה הזו לברוך את כלם.

אתה ה' אבינו, שהרי אתה תמיד עומד עלינו לברוך ולהשגיח עלינו, כמו אב שמשגיח על הבנים בכל מה שצריך להם. גאלנו מעולם שמך, שהרי אתה הוא גואל, שפך נקרא המלאך הגואל, וזה גאלנו מעולם שמך, שמך ודאי. שנינו, אין מפסיקים בין גאולה לתפלה, כמו שלא מפסיקים בין תפלה של יד לתפלה של ראש, שצריך להראות שהכל אחד, והנה פרושה.

רבי יצחק ורבי יהודה היו יושבים לילה אחד ועוסקים בתורה. אמר רבי יצחק לרבי יהודה, הנה שנינו, שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם,

עֲשֵׂה אֶת הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן כְּמוֹ שֶׁהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְהַכֹּל זֶה כְּנֶגֶד זֶה, [כְּדִי לְהוֹת זֶה כְּנֶגֶד זֶה] וְהוּא כְבוֹדוֹ לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּף זֶה וְדָאֵי, וּבְרָא אָדָם עַל הַכֹּל. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (ישעיה מו) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ כְּרָאתִי. אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ, וְדָאֵי. מַה הַטַּעַם עֲשִׂיתִי אֶרֶץ? מִשּׁוּם שֶׁאָדָם עָלֶיהָ כְּרָאתִי, שֶׁהוּא קִיּוּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם, שִׁיְהִיָּה הַכֹּל בְּשִׁלְמוֹת אַחַת.

פִּתַּח וְאָמַר, (שם מב) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם רַקַּע הָאָרֶץ וְצֹאֲצָאִיהָ נִתַּן נְשָׁמָה לְעַם עָלֶיהָ וְרוּחַ הַלְלִכִּים בָּהּ. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ, אָבֵל כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם - זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה, שֶׁהוּא בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם, וְהַתְּקִינִם תְּמִיד, בְּכֹל זְמַן. רַקַּע הָאָרֶץ וְצֹאֲצָאִיהָ - זֶה הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה, צְרוּר הַחַיִּים. נִתַּן נְשָׁמָה לְעַם עָלֶיהָ. [הָאָרֶץ] זֶה הוּא שְׁנוֹתְנַת נְשָׁמָה וְגו'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַכֹּל הוּא לְמַעַלָּה, שֶׁהָרִי מִשָּׁם יוֹצֵאת נְשָׁמַת חַיִּים לְאֶרֶץ הַזֶּה, וְהָאָרֶץ הַזֶּה לּוֹקַחַת הַנְּשָׁמָה לְתַת לְכֹל, מִשּׁוּם שֶׁהִנְהָר הַהוּא שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא, הוּא נוֹתֵן וּמְכַנֵּס נְשָׁמוֹת לְאֶרֶץ הַזֶּה, וְהִיא לּוֹקַחַת אוֹתָן וְנוֹתְנַת לְכֹל.

בֵּא רְאֵה, כִּשְׁבָרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, כְּנֹס אֶת עַפְרוֹ מֵאֶרְבֶּעַ הַצְּדָדִים שֶׁל הָעֵלָם, וְעֲשֵׂה אֶת עֲצָמוֹ בְּמִקּוֹם הַמְּקַדֵּשׁ לְמַטָּה, וְהַמְּשִׁיף עָלָיו נְשָׁמַת חַיִּים מִבֵּית הַמְּקַדֵּשׁ לְמַעַלָּה.

וְהַנְּשָׁמָה הִיא כְּלוּלָה בְּשִׁלְשׁ דְּרָגוֹת, וְעַל כֵּן שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת הֵם לְנִשְׁמָה, כְּמוֹ שֶׁהַסּוּד הָעֲלִיּוֹן: נְפִישׁ, רוּחַ, וְנִשְׁמָה. נְפִישׁ, הַנֶּה פְּרִשְׁוָה, שֶׁהִיא תַּחְתּוֹנָה מֵהַכֹּל.

עֲלֵאָה. וְכֹלָא דָא לְקַבֵּל דָא. (ר"א צ"ג ז' גגין למהוי דא ללבל דא) וְאִיהוּ יְקָרִיָּה לְעִילָא וְתַתָּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָכִי הוּא וְדָאֵי. וּבְרָא אָדָם עַל פְּלָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה מ) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ כְּרָאתִי. אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְדָאֵי. מָאֵי טַעְמָא עֲשִׂיתִי אֶרֶץ, בְּגִין דְּאָדָם עָלֶיהָ כְּרָאתִי, דְּאִיהוּ קִיּוּמָא דְעִלְמָא, לְמַהוּי כֹּלָא בְּשִׁלְמוֹ חַד.

פִּתַּח וְאָמַר, (ישעיה מב) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם רַקַּע הָאָרֶץ וְצֹאֲצָאִיהָ נִתַּן נְשָׁמָה לְעַם עָלֶיהָ וְרוּחַ הַלְלִכִּים בָּהּ. הַאי קָרָא אוּקְמוּהָ, אָבֵל, כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעִילָא לְעִילָא. דְּאִיהוּ בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם, וְאִתְקִין לִיהַ תְּדִיר בְּכֹל זְמַנָּא. רַקַּע הָאָרֶץ וְצֹאֲצָאִיהָ, דָּא אֶרְעָא קְדִישָׁא, צְרוּרָא דְחַיִּי. נִתַּן נְשָׁמָה לְעַם עָלֶיהָ. (הָאָרֶץ) דָּא הִיא דִּיְהִבָּה נְשָׁמָה וְגו'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כֹּלָא אִיהוּ לְעִילָא, דְּהָא מִתְמַן נִפְקָא נְשָׁמַתָּא דְחַיִּי לְהָאֵי אֶרֶץ. וְהָאֵי אֶרֶץ, נִקְטָא נְשָׁמַתָּא לְמִיְהִב לְכֹלָא. בְּגִין דְּהָהוּא נְהַר דְּנִגִּיד וְנִפְיָק, אִיהוּ יְהִיב וְעִייל נְשָׁמַתִּין לְהָאֵי אֶרֶץ, וְאִיהוּ נִקְטָא לוֹן וְיִהִבָּא לְכֹלָא.

תָּא חֲזִי, כִּד בְּרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִיהַ לְאָדָם, אֲכַנִּישׁ עַפְרִיָּה מֵאֶרְבֶּע סְטְרִין דְעִלְמָא. וְעַבְד גְּרַמְיָה בְּאֵתֵר דְּמְקַדְשָׁא לְתַתָּא, וְאִמְשִׁיף עָלֶיהָ נְשָׁמַתָּא דְחַיִּי מִבֵּי מְקַדְשָׁא לְעִילָא.

וְנִשְׁמַתָּא אִיהִי כְּלִילָא בְּתַלַּת דְּרָגִין, וְעַל דָּא (דף ע"ו) תַּלַּת שְׁמֵהֶן אֵינּוּן לְנִשְׁמַתָּא, כְּגוֹוְנָא דְרִזָּא עֲלֵאָה. נְפִישׁ, רוּחַ, וְנִשְׁמָה. הָא אוּקְמוּהָ דְאִיהִי תַתָּא

רוח, היא הקיום ששולט על הנפש, והיא דרגה עליונה עליה לעמד עליה בכל פראוי. הנשמה היא הקיום העליון על הכל, ושולטת על הכל, דרגה קדושה, עליונה על כלם.

ארו שלש הדרגות פלולות בבני האדם, לאותם שזוכים לעבודת רבונם. שהרי בהתחלה יש בו נפש, והוא התקון הקדוש לתקן בו את האדם. כיון שבא האדם להטהר בדרגה הזו, נתקן להתעטר ברוח, שהיא דרגה קדושה ששורה על הנפש להתעטר באדם שהוא שזוכה.

כיון שהתעלה בהם, בנפש והרוח, ונכנס ונתקן בעבודת רבונם פראוי, אז שורה עליו נשמה, דרגה עליונה קדושה, ששולטת על הכל, כדי להתעטר בדרגה עליונה קדושה. ואז הוא השלם של הכל, שלם בכל הצדדים, לזכות בעולם הבא, והוא אוהבו של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר להנחיל אהבי יש. מי הם אוהבי? אלו הם שבהם נשמה קדושה.

אמר רבי יהודה, אם כך, הרי כתוב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו'. אמר לו, כך הוא ודאי, שהרי לא נשאר בהם.

השלמה מההשמטות (סימן ב)

כך אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו (בראשית ז). שאל רבי חייא את רבי אבא, אמרתם שנשמה לא נכנסת לבן אדם עד שמסתפל בעבודת הקדוש ברוך הוא, ואז תהיה לו אותה נשמה, ואמרתם שהנשמה היא קדושה מעלה על הכל. אם

מכלא. רוח, איהו קיומא דש'לטא על נפש, ואיהו דרגא עלאה עליה, לקיימא עליה בכלא כדקא חזי. נשמה, איהי קיומא עלאה על כלא, וש'לטא על כלא, דרגא קדישא עלאה על פלהו.

וארין תלת דרגין, פלילין בהו בבני נשא, לאינון דזכאן לפולחנא דמאריהון. דקא בקדמיתא אית ביה נפש, ואיהו תקונא קדישא לאתתקנא בה בר נש. כיון דאתי בר נש לאתדפאה בהאי דרגא, אתתקן לאתעטרא ברוח. דאיהו דרגא קדישא דשריא על נפש לאתעטרא ביה בר נש, ההוא דזכאי.

כיון דאסתלק בהו, בנפש ורוח, ועאל ואתתקן בפולחנא דמאריה כדקא יאות. כדין שריא עליה נשמה. דרגא עלאה קדישא, דש'לטא על כלא. בגין לאתעטרא בדרגא עלאה קדישא. וכדין איהו שלימא דכלא, שלים בכל סטריין, למזכי בעלמא דאתי. ואיהו רחיקא דקדשא בריך הוא, כמה דאת אמר, (משלי ח) להנחיל אוהבי יש. מאן אינון אוהבי, אליון אינון דנשמטא קדישא בהו.

אמר רבי יהודה, אי הכי הא כתיב, כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו'. אמר ליה, הכי הוא ודאי. דקא לא אשתאר בהו.

השלמה מההשמטות (סימן ב)

כך אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו. שאל רבי חייא לרבי אבא אמרתון דנשמטא לא עיילא כבר נש עד דאסתפלת בפולחנא דקודשא בריך הוא וכדין ליהוי ליה ההיא נשמטא.

כּוּן, מַה זֶה שְׁאָמַר הַפְּתוּב כּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים וְגו' ? הוּאִיל וְהִיתָה לָהֶם נִשְׁמָה, הִיָּה לָהֶם לְהַנְצִיל ! לֹא הִיָּה בִּידוּ.

בְּאוּ וּשְׁאֵלוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לָהֶם, כִּף הוּא, וּפְסוּק זֶה מְסִיעֵ לּוּ, שְׁכַף אָמַר אָבִיו [אבא], שְׁכַפְאֶשׁ בָּא הַמְּבוּל, לֹא רָאָה [היה] אָדָם שֶׁיַּעֲשֶׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁבְלֵוּ אֵלָא נַח, וּזְכוּתוֹ לֹא הִיָּתָה אֵלָא לְהִגָּן עֲלֵיהֶם וְעַל בְּתִיבָהּ, שְׁלֹא הִיָּתָה זְכוּתוֹ כִּל כִּף לְהִגָּן עַל כָּל הַדּוֹר, וְאוֹתָם שְׁהִיּוּ צַדִּיקִים בְּתַחֲלָה, כְּמוֹ חֲנוּךְ וַיֵּרַד, שְׁהִיָּתָה לָהֶם נִשְׁמָה קְדוּשָׁה וְרַאויִים שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲשֶׂה בְּשִׁבְלֵם - בְּתַרְבָּה מִתּוֹ. וְהִינוּ שְׁאָמַר כּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאִפּוֹ, אוֹתָם שְׁנִשְׁמָה קְדוּשָׁה הִיָּתָה בָּהֶם. וְאֵל תֵּאמַר שְׁעַל אֵלוּ שְׁהִיּוּ בְּמַבּוּל הוּא אָמַר, אֵלָא בָּא הַפְּתוּב וְאָמַר מִכָּל אֲשֶׁר

בְּתַרְבָּה מִתּוֹ : ע"כ ממהשמטות

מִכָּרְ אוֹתָם שְׁהִיָּתָה בָּהֶם נִשְׁמָה קְדוּשָׁה כְּמוֹ חֲנוּךְ, יֵרַד, וְכֵל הַצַּדִּיקִים, כְּדִי לְהִגָּן עַל הָאָרֶץ שְׁלֹא תִשְׁמַד בְּגִלְלָם. זֶהוּ שְׁכַתוּב כּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאִפּוֹ מִכָּל אֲשֶׁר בְּתַרְבָּה מִתּוֹ, כְּכֹר מִתּוֹ וְהַסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נִשְׁאָר מֵהֶם מִי שְׁיִגָּן עַל הָעוֹלָם בְּזַמַּן הַהוּא.

בֹּא רָאָה, הַכֵּל הֵם דְּרָגוֹת אֵלוּ עַל אֵלוּ, נַפְ"שׁ, רוּ"חַ, נִשְׁמָ"ה, דְּרָגָה עַל דְּרָגָה. הַנֶּפֶשׁ בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהִיא הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, כְּפִי שְׁאָמְרָנוּ. אַחַר כִּף רוּחַ, שְׁשׁוֹרָה עַל הַנֶּפֶשׁ וְעוֹמְדָת עָלֶיהָ. הַנִּשְׁמָה הַדְּרָגָה שְׁעוֹלָה עַל הַכֵּל, וּבְאִרוּהָ.

נַפְ"שׁ - זוֹ נֶפֶשׁ דְּדוֹר, וְהִיא שְׁעוֹמְדָת לְקַבֵּל הַנֶּפֶשׁ מֵאוֹתוֹ נִהַר שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא. רוּחַ - זוֹ הַרוּחַ שְׁעוֹמְדָת עַל

וְאִמְרִיתוּן דְּנִשְׁמָתָא הִיא קְדִישָׁא מְעַלְיָא עַל כָּל אֵם בֶּן מְאִי הוּא דְאָמַר קָרָא כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים וְגו', הוּאִיל וְהָיָה לָהּ נִשְׁמָתָא, הָיָה לָהּ לְאִשְׁתַּזְבָּא. לֹא הָיָה בִּידֵיהָ.

אָתוּ שְׁיִילוּהָ לְר' אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר לָהּ כִּף הוּא, וְהָא קָרָא מְסִיעֵ לִיָּה דְהַכִּי אָמַר אָבִיו (אבא), דְכִי אָתָא טוֹפְנָא לֹא חִזָּא (תוה) בְּר נֶשׁ דִּיעֵבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינֵיהָ, אֵלָא נַח. וּזְכוּתֵיהָ לֹא הָיָה אֵלָא לְאַגָּנָא עֲלֵיהוּן וְעַל בְּתִיבוֹן דְלֹא הָיָה זְכוּתֵיהָ כִּל כִּף לְאַגָּנָא עַל כָּל דְרָא וְאִינוּן דְהוּוּ זְכָאִין בְּקַדְמִיתָא כְּגוֹן חֲנוּךְ יֵרַד דְהוּוּ לָהּ נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא, וְחִזְיָאֵן לְמַעַבְד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינֵיהוּן בְּתַרְבָּה מִתּוֹ. וְהִינוּ דְאָמַר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאִפּוֹ אִינוּן דְנִשְׁמָתָא קְדִישָׁא הָיָה בְּהוּן וְלֹא תִימָא דְעַל אִינוּן דְהוּוּ בְטוֹפְנָא אָמַר, אֵלָא אָתָא קָרָא וְאָמַר מִכָּל אֲשֶׁר בְּתַרְבָּה מִתּוֹ : (עַד כֹּאן מִהַשְׁמָמוֹת)

מִכָּרְ אִינוּן דְהוּוּ בְּהוּ נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא. כְּגוֹן חֲנוּךְ, יֵרַד וְכֵלְהוּ צַדִּיקָא, בְּגִין לְאַגָּנָא עַל אַרְעָא, דְלֹא יִשְׁתַּצִּי בְּגִינֵיהוּ. הָדָא הוּא דְכְתִיב, כּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאִפּוֹ מִכָּל אֲשֶׁר בְּתַרְבָּה מִתּוֹ. כְּכֹר מִתּוֹ וְאִסְתַּלְקוּ מְעַלְמָא, וְלֹא אִשְׁתַּאֲר מִנְהוּן מְאֵן דִּיגִין עַל עַלְמָא בְּהוּא זְמָנָא.

תָּא חֲזִי, כָּל אִינוּן דְרָגִין, אֵלִין עַל אֵלִין. נַפְ"שׁ, רוּ"חַ, נִשְׁמָ"ה. דְרָגָא עַל דְרָגָא. נֶפֶשׁ בְּקַדְמִיתָא, וְאִיהִי דְרָגָא תַתָּאָה כְּדִקְאָמְרָן. רוּחַ לְבַתֵּר, דְשְׁרִיא עַל נֶפֶשׁ וְקִימָא עָלֶיהָ. נִשְׁמָה, דְרָגָא דְסָלְקָא עַל כָּל אֵם, וְאִימָהּ.

נֶפֶשׁ, דָּא נֶפֶשׁ דְּדוֹר, וְאִיהִי דְקִימָא לְקַבֵּלָא נֶפֶשׁ מִהוּא נִהַר דְנִגִּיד

הנפש, ואין קיום לנפש אלא ברוח, וזו הרוח ששורה בין האש והמים, ומכאן נזונית הנפש הזו.

הרוח עומדת בקיום של דרגה אחרת עליונה שנקראת נשמה, שהרי משם יוצאות נפש ורוח, משם נזונית הרוח. וכשנוסעת הרוח, אז נוסעת הנפש, והכל אחד. ומתקרבים זה לזה. הנפש נקרבת לרוח, והרוח נקרבת לנשמה, והכל אחד.

בא ראה, ויגש אליו, התקרבות של עולם עם עולם, להאחו זה עם זה, שהכל יהיה אחד. משום שיהודה הוא מלך ויוסף מלך, התקרבו זה לזה ונאחזו זה עם זה.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים מח) פי הנה המלכים נועדו - זה יהודה ויוסף, משום ששניהם מלכים, והתקרבו זה לזה להתנכח שניהם יחד, משום שיהודה ערב לבנימין, והיה ערב לאביו בו בעולם הזה ובעולם הבא, ועל כן התקרב לפני יוסף להתנכח עמו על עסקו של בנימין, שלא להיות בנדוי בעולם הזה ובעולם הבא, כמו שנאמר (בראשית מג) אנכי אערבנו מידי תבקשנו אם לא הביאתיו אליך והצגתיו לפניך וחסאתי לך כל הימים, בעולם הזה ובעולם הבא.

ועל כן, פי הנה המלכים נועדו עברו יחד, התרגזו יחד והתרגזו זה עם זה בשביל בנימין. מה כתוב? המה ראו כן תמהו ונבהלו נחפזו רעדה אחזתם שם, לכל אותם שהיו שם. (לכל שאר השבטים

שהיו שם.)

חיר פיולדה, משום שהיו פוחדים להרג ולהתרג, והכל בשביל בנימין. (מה כתוב? כן תמהו

ונפיק. רוח, דא רוח דקיימא עליה דנפשא, ולית קיומא לנפש אלא ברוח. ודא איהו רוח דשריא בין אשא ומיא, ומחכא אתון האי נפש.

רוח, קיימא בקיומא דדרגא אחרא עלאה דאקרי נשמה, דהא מתמן נפקי נפש ורוח. מתמן אתון רוח. וכד נטיל רוח, פדין נטלא נפש, וכלא חד. ואתקריבו דא בדא. נפש אתקריב ברוח, ורוח אתקריב בנשמה, וכלא חד.

תא חזי, ויגש אליו, תקרובתא דעלמא בעלמא, לאתאחדא דא בדא למהוי כלא חד. בגין דיהודה איהו מלך ויוסף מלך. אתקריבו דא בדא, ואתאחידו דא בדא.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים מח) פי הנה המלכים נועדו, דא יהודה ויוסף. בגין דתרווייהו מלכים, ואתקריבו דא בדא לאתוופחא תרווייהו כחדא. בגין דיהודה אתערב ביה בבנימין, והוה ערב לגביה דאבוי ביה, בהאי עלמא ובעלמא דאתי. ועל דא אתקריב קמיה דיוסף, לאתוופחא עמיה על עסקא דבנימין, דלא למהוי בנדוי בהאי עלמא ובעלמא דאתי. פמה דאת אמר, (בראשית מג) אנכי אערבנו מידי תבקשנו אם לא הביאותיו אליך והצגתיו לפניך וחסאתי לך כל הימים. בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

ועל דא, פי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו, אתרגזו כחדא, ואתרגזו דא בדא בגיניה דבנימין. מה כתיב, המה ראו כן תמהו ונבהלו נחפזו רעדה אחזתם שם, לכל אינון דהוו תמן. (לכלהו שאר שבטין דהוו תמן).

חיר פיולדה, בגין דהוו דחלין, לקטלא ולא תקטלא, וכלא בגיניה דבנימין. (ד"א

נבְּחֵלוּ נְחֻפוּ, וְהָכַל בְּגִלְלוּ] שְׁהָרִי יוֹסֵף
נִמְכַר בְּגִלְלוּ יְהוּדָה וְאָבֵד לְאָבִיו,
וְכַעַת עָרַב לוֹ לְבְנֵימִין, וּפְחַד
שָׁלָא יֵאבֵד, וּמְשׁוּם כֶּף וַיִּגְשׁ
אֵלָיו יְהוּדָה.

דְּבַר אַחַר כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ
- זֶה יְהוּדָה וַיּוֹסֵף שֶׁהוֹדְמָנוּ
לְהַתּוֹכַח זֶה עִם זֶה, לְהַתּוֹכַח
שְׁנֵיהֶם יַחַד, מְשׁוּם שֶׁיְהוּדָה הָיָה
מְלָךְ וַיּוֹסֵף הָיָה מְלָךְ, וּשְׁנֵיהֶם
בָּאוּ יַחַד לְהַתּוֹכַח זֶה עִם זֶה, זֶה
עַל בְּנֵימִין - וְזֶה עַל בְּנֵימִין.

כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים, אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, סוּד הָאֲמוּנָה בָּאן, שְׁהָרִי
כְּשֶׁנִּמְצָא הַרְצוֹן, וְהַקְּשֵׁר מִתְעַשֵּׂר
יַחַד, אֲזִי שְׁנֵי עוֹלָמוֹת נִקְשָׁרִים
יַחַד וּמְזַדְּמָנִים יַחַד, זֶה לְפָתַח
אֵת הָאוֹצָר - וְזֶה לְלַקֵּט וּלְכַנֵּס
לְתוֹכוֹ. וְאָז, כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים
נוֹעְדוּ, שְׁנֵי עוֹלָמוֹת קְדוּשִׁים,
הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן.
עָבְרוּ יַחְדוֹ, סוּד הַדְּבָר - שְׁכַאֲשֶׁר
מִתְחַבְּרִים יַחַד, אֲזִי עָבְרוּ יַחְדוֹ,
מְשׁוּם שֶׁכָּל הַחֻטָּאִים שֶׁל הָעוֹלָם
לֹא מִתְבַּטְּלִים לְהַכְנִיעַ עַד
שֶׁמִּתְחַבְּרִים יַחַד, כְּפִתּוּב וְעֹבֵר
עַל פְּשָׁע, וְעַל כֵּן עָבְרוּ יַחְדוֹ.
עָבְרוּ - אוֹתָם הַחֻטָּאִים הַתְּכַפְּרוּ,
מְשׁוּם שֶׁהִנֵּה אֲזַי כָּל הַפְּגָמִים
מְאִירוֹת וְכָל הַחֻטָּאִים הַתְּבַטְּלוּ.
רַבִּי חֵיִיא אָמַר, הַסּוּד הַזֶּה הוּא
בְּתַקּוּן הַקְּרָבָן, שְׁהָרִי כַּאֲשֶׁר
נִקְרַב הַקְּרָבָן, וְכֵלָם מְקַבְּלִים
הַסְּפָקָתָם כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי
לוֹ, אֲזַי הַכֹּל נִקְשָׁר יַחַד וְכָל
הַפְּגָמִים מְאִירוֹת, וְנִמְצָא קֶשֶׁר
אֶחָד, וְאֲזַי הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ
וּמְזַדְּמָנִים יַחַד לְכַפֵּר עַל
הַחֻטָּאִים, לְהַעֲבִיר אוֹתָם. וְאֲזַי
הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ וְנִקְשָׁרִים יַחַד.
עָבְרוּ יַחְדוֹ, לְהַאִיר כָּל הַפְּגָמִים,
וּשְׁיָהִיָּה הַכֹּל רְצוֹן אֶחָד.

צִיּוֹן זֶה מַה כְּתוּב בֶּן תִּמְחֵנוּ נִבְחֵלוּ נְחֻפוּ וְכֵלָא בְּגִינְיָה) דְּהָא יוֹסֵף
אֲזַדְּבִין בְּגִינְיָה דִּיהוּדָה, וְאֵתְאָבִיד מְאָבוּי.
וְהַשְׁתָּא אֲתַעְרַב בֵּיהּ בְּבְנֵימִין, וְדַחִיל דְּלָא
יִתְאָבִיד. וּבְגִין כֶּף וַיִּגְשׁ אֵלָיו יְהוּדָה.

דְּבַר אַחַר, כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ, דָּא
יְהוּדָה וַיּוֹסֵף, (דף רו ע"ב) דְּאֲזַדְּמָנוּ
לְאֵתְוּכְחָא דָּא עִם דָּא, לְאֵתְוּכְחָא תְּרוּוּיָהּ
כְּחֻדָּא. בְּגִין דִּיהוּדָה הָוָה מְלָךְ, וַיּוֹסֵף הָוָה
מְלָךְ, וְתְרוּוּיָהּ אָתוּ כְּחֻדָּא לְאֵתְוּכְחָא דָּא עִם
דָּא. דָּא עַל בְּנֵימִין, וְדָא עַל בְּנֵימִין.

כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רְזָא
דְּמֵהִימְנוּתָא הָכָא, דְּהָא כַּד רְעוּתָא
אֲשַׁתְּפַח, וְקִשּׁוּרָא אֲתַעֲטֵר כְּחֻדָּא, כְּדִין תְּרִין
עֲלָמִין מִתְקַשְׁרִין כְּחֻדָּא וְאֲזַדְּמָנִין כְּחֻדָּא. דָּא
לְאִפְתָּחָא אוֹצָרָא, וְדָא לְלַקֵּטָא וּלְמַכְנֵשׁ
בְּגִינְיָה. וּכְדִין כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ, תְּרִין
עֲלָמִין קְדִישִׁין, עֲלָמָא עֲלָאָה וְעֲלָמָא תַּתְּאָה.
עָבְרוּ יַחְדוֹ, רְזָא דְּמִלְּהָ, דְּכַד מִתְחַבְּרִין
כְּחֻדָּא, כְּדִין עָבְרוּ יַחְדוֹ. בְּגִין דְּכָל
חֻיבִין דְּעֲלָמָא לָא אֲתַעֲבְרִין לְאִתְּפִיָּא, עַד
דְּמִתְחַבְּרִין כְּחֻדָּא. כְּדַכְתִּיב, (מִיכָה ז') וְעוֹבֵר עַל
פְּשָׁע. וְעַל דָּא עָבְרוּ יַחְדוֹ. עָבְרוּ, אֵינּוּן
חֻיבִין אֲתַכְּפְּרוּ. בְּגִין דְּהָא כְּדִין כָּל אֲנַפִּין
נְהִירִין, וְכָל חוּבִין אֲתַעֲבְרוּ.

רַבִּי חֵיִיא אָמַר, רְזָא דָּא בְּתַקּוּנָא דְּקְרָבָנָא
אִיהוּ. דְּהָא כַּד קְרָבָנָא אֲתַקְרִיב וְכֵלָא
מִסְתַּפְּקִין, וְכָל חַד וְחַד כְּדָקָא חֲזִי לֵיהּ, כְּדִין
אֲתַקְשֵׁר כֵּלָא כְּחֻדָּא. וְכָל אֲנַפִּין נְהִירִין,
וְקִשּׁוּרָא חַד אֲשַׁתְּפַח. וּכְדִין הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ
וְאֲזַדְּמָנוּ כְּחֻדָּא, לְכַפֵּרָא עַל חוּבִין, לְאֵעֲבָרָא
עֲלֵיָהּ. וּכְדִין הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ, וְאֲתַקְשְׁרִין
כְּחֻדָּא. עָבְרוּ יַחְדוֹ, לְאִנְהָרָא כָּל אֲנַפִּין,
וּלְמַהוּי כֵּלָא רְעוּתָא חֻדָּא.

המה ראו כן תמהו, התעלה על דעתך שהם מלכים? אלא אלו בעלי הדינים, ששמחתם לעשות את הדין ההוא שהצטוו עליו. ואז, כשהמלכים מנדמנים שניהם ברצון אחד, אז המה ראו אותו הרצון של שני עולמות. כן תמהו נבחרו נחפזו, משום שכל בעלי הדין נכנעים ועוברים מן העולם ולא יכולים לשלט, ואז קיומם עובר, ומעבירים את שלטונם.

רבי אלעזר אומר: ויגש אליו יהודה. מה הטעם יהודה? משום שפך צריך, שהוא ערב, כמו שנאמר כי עבדך ערב את הנער. וסוד הדבר - יהודה ויוסף כף הצטרכו להתקרב יחד, משום שיוסף הוא צדיק, יהודה הוא מלך, ועל כן ויגש אליו יהודה, משום שהקרבן שלהם, שהתקרבו יחד, גרמה לכמה טובות בעולם, גרמה שלום לכל השבטים, גרמה לשלום ביניהם, גרמה ליצקב שהתקיימה רוחו, כמו שנאמר (בראשית מה) ותחי רוח יצקב אביהם. ועל כן ההתקרבות של זה עם זה הצרכה בכל הצדדים, למעלה ולמטה.

רבי אבא פתח ואמר, (תהלים מח) יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירפתי צפון קרית מלך רב. הפסוק הזה הוא סוד האמונה. יפה נוף - זהו יוסף הצדיק, שכתוב בו ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה. משוש כל הארץ - הוא חדרה ושמחה למעלה ולמטה. הר ציון ירפתי צפון - משום שבחלקו עומד משפן שילה. הר ציון - זו ירושלים. ירפתי צפון, כך זה ודאי למעלה ולמטה.

קרית מלך רב - מקום מתקן הוא

המה ראו כן תמהו, סלקא דעתך דאינון מלכים. אלא אלין מאריהון דדינין, דחדוה דלהון למעבד ההוא דינא דאתפקדו עליה. וכדין, פד מלכים אזדמנו תרווייהו ברעותא חדא, כדין המה ראו ההוא רעותא דתרין עלמין. כן תמהו נבחרו נחפזו, בגין דכלהו מארי דדינא אתפפיין ומתעברין מעלמא, ולא יכלי לשלטאה. וכדין מתעברין קיומיהון, מעברין שלטנהון.

רבי אלעזר אומר, ויגש אליו יהודה. מאי טעמא יהודה, בגין דהכי אצטריך, דאיהו ערב. כמה דאת אמר, פי עבדך ערב את הנער. ורזא דמלה, יהודה ויוסף הכי אצטריכו לאתקרבא כחדא. בגין דיוסף איהו צדיק, יהודה איהו מלך. ועל דא ויגש אליו יהודה. בגין דקורבא דלהון דאתקריבו כחדא, גרם כמה טבין לעלמא. גרם שלמא לכלהו שבטין. גרם שלמא ביניהו. גרם ליצקב דאתקיים רוחא דיליה. כמה דאת אמר, (בראשית מה) ותחי רוח יצקב אביהם. ועל דא קריבו דדא עם דא אצטריך, בכלהו סטרין לעילא ותתא.

רבי אבא פתח ואמר, (תהלים מח) יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירפתי צפון קרית מלך רב. האי קרא רזא דמהימנותא איהו. יפה נוף, דא איהו יוסף הצדיק, דכתיב ביה, ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה. משוש כל הארץ, איהו חדרה וחדוה לעילא ותתא. הר ציון ירפתי צפון, בגין דבחולקיה קאים משכנא דשילה, הר ציון דא ירושלים. ירפתי צפון, הכי הוא ודאי לעילא ותתא.

קרית מלך רב, אתר איהו מתקנא, לקביל מלך רב, דא מלפא עלאה דכלא,

כנגד מלך רב, זה המלך העליון של הכל, קדש הקדשים, שהרי משם בא כל האור וכל הברכות וכל השמחה של הכל, שהרי משם כל הפנים מאירות, ובית המקדש מתברך משם, וכשהיא מתברכת, משם יוצאות ברכות לכל העולם, שהרי משם כל העולם מתברך.

רבי יהודה ורבי יוסי נפגשו לכפר חנן. בעודם יושבים בבית מלונם, בא איש אחד, ומשא של חמור לפניו, ונכנס לבית. בין כף אמר רבי יהודה לרבי יוסי, הנה שנינו שדוד המלך היה מתנמנם כמו סוס ושנתו מועטת, איך היה קם בחצות הלילה, השעור הזה הוא קטן, ולא היה מתעורר אפילו בשליש הלילה?

אמר לו, בשעה שנכנס הלילה, היה יושב עם כל גדולי ביתו ודן את הדין ועוסק בדברי תורה, ואחר כף היה ישן שנתו עד חצות הלילה, וקם בחצות הלילה ומתעורר, ומשתדל בעבודת רבונו בשירים ותשבחות.

בינתיים אמר האיש ההוא, וכי הדבר הזה שאתם אומרים הוא כף? סוד הדבר יש כאן, שהנה דוד המלך חי וקם לעולם ולעולמי עולמים, ודוד המלך היה שומר כל ימיו שלא יטעם טעם מיתה, משום שהשנה אחד מששים במיתה היא, ודוד, משום מקומו שהוא חי, לא היה ישן אלא ששים נשימות, שעד ששים נשימות חסר אחת הוא חי, משם והלאה טועם אדם טעם מיתה ושולט בו הצד של רוח הטמאה.

וזוה היה שומר דוד המלך, שלא יטעם טעם של מיתה, ושולט (שלא יטעם) בו צד של רוח אחרת,

קדש הקדשים. דהא מתמן אתיא כל נהירו וכל ברכאן וכל חידו דכלא. דהא מתמן נהרין כל אנפין, ובי מקדשא אתברכא מתמן. וכד איהי מתברכא, מתמן נפקי ברכאן לכל עלמא, דהא כל עלמא מתמן אתברכא.

רבי יהודה ורבי יוסי אערעו בכפר חנן. עד דהוו יתבי בי אושפיזיהו, אתא חד בר נש וחד מטולא דחמרא קמיה ועאל בביתא. אדהכי, אמר רבי יהודה לרבי יוסי, הא תנינן, דדוד מלפא הוה מתנמנם פסוס, ושינתיה זעיר, הויף הוה קם בפלגות ליליא. האי שעורא זעיר איהו ולא הוה אתער אפילו בתלתות ליליא.

אמר ליה, בשעתא דעאל ליליא, הוה יתיב עם כל רבירבי ביתיה ודאין דינא, ועסיק במלי דאורייתא. ולבתר הוה נאים שינתיה עד פלגות ליליא, וקם בפלגות ליליא ואתער, ואשתדל בפולחנא דמאריה, בשירין ותושבחה.

אדהכי אמר (דף רו ע"ב) ההוא בר נש, וכי האי מלה דקאמריהו, הכי הוא. רזא דמלה הכא, דהא דוד מלפא חי וקיים לעלם ולעלמי עלמין. ודוד מלפא הוה נטיר כל יומוי דלא יטעם טעם מיתה. בגין דשינתא חד משתיין במיתה איהו. ודוד בגין דוכתיה דאיהו חי, לא הוה נאים אלא שיתין נשמי. דעד שתין נשמי חסר חד, איהו חי. מתמן ולהלאה, טעים בר נש טעמא דמותא, ושלטי ביה סטרא דרוח מסאבא.

ודא הוה נטיר דוד מלפא, דלא יטעם טעמא דמותא, ושלטי (ס"א דלא נשליט) ביה סטרא דרוחא אחרא, בגין דשתין נשמי חסר

משום שששים נשימות חסר אחת הוא הסוד של החיים שלמעלה, עד ששים נשימות שהם ששים (חסר נשימה אחת) נשימות עליונות, ואלו הסוד שלהן, שהחיים תלויים בהם, ומכאן ומטה הוא סוד המות. ועל פן דוד היה משער את שעור הלילה כדי שיתקיים בחיים, שלא ישלט בו טעם המות, וכשנחלק הלילה היה דוד עומד במקומו, משום שפאשר מתעורר חצות הלילה והפחד הקדוש מתעורר, צריך שלא ימצא את דוד קשור במקום אחר, במקום המות.

משום שפאשר נחלק הלילה והקדושה העליונה מתעוררת, ואדם שישן במסתו ולא מתעורר להשגיח בכבוד רבונו, הנה הוא נקשר בסוד המות, ונדבק למקום אחר, ועל פן דוד הפלף היה עומד להשגיח בכבוד רבונו תמיד, חי אצל חי, ולא נרדם בשנה לטעם טעם המות, ומשום כך היה מתנמנם כמו סוס, ששים נשימות, ולא בשלמות. באו רבי יהודה ורבי יוסי ונשקוהו. אמרו לו, מה שמך? אמר להם, חזקיה. אמרו לו, יישר כחך ותתחזק תורתך. ישבו. אמר רבי יהודה, הואיל והתחלת, אמר לנו מעתה סודות עליונים שאמרת.

פתח ואמר, (משלי א) ה' בחכמה יסד ארץ פונן שמים בתבונה. בא ראה, לשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, ראה שלא יכול לעמד, עד שברא את התורה, משום שממנה יוצאים כל הנהגות העליונים והתחתונים, ובה עומדים עליונים ותחתונים. זהו שכתוב ה' בחכמה יסד ארץ פונן שמים בתבונה, שהרי

חד, איהו רזא דחיים דלעילא. עד שתין נשמי, דאינון שתין (ר"א ל"ג חסר חר נשמי) נשמי עלאין, ואילין רזא דלהון, דתליין בהון חיי ומכאן ולתתא, רזא דמותא הוא.

ועל דא, דוד מלכא הוה משער שעורא דליליא, בגין דיתקיים בחיים, דלא ישלוט ביה טעמא דמותא. וכד אתפליג ליליא, הוה דוד מתקיים באתריה. בגין דכד אתער פלגו ליליא וכתרא קדישא אתער, בעא דלא לאשפחא ליה לדוד מתקשר באתר אתרא, באתר דמותא.

בגין דכד אתפליג ליליא וקדושה עלאה אתער, ובר נש דנאים בערסיה ולא אתער לאשגחא ביקרא דמאריה. הא איהו אתקשר ברזא דמותא ומתדבק באתר אתרא, ועל דא דוד מלכא הוה קאים לאשגחא ביקרא דמאריה תדיר. חי לגבי חי, ולא נאים בשנתא לטעמא טעמא דמותא. ובגין כך, הוה מתנמנם פסוס שתין נשמי, ולא בשלימו.

אתו רבי יהודה ורבי יוסי ונשקוהו, אמרו ליה, מה שמך. אמר להון, חזקיה. אמרו ליה, יתיישר חילך ויתתקף אורייתך. יתיבו. אמר רבי יהודה, הואיל ושרית, אימא לן מהני רזין עלאין דקאמרת.

פתח ואמר, (משלי א) ה' בחכמה יסד ארץ פונן שמים בתבונה. תא חזי, פד ברא קדשא בריך הוא עלמא, חמא דלא יכיל לאתקיימא, עד דברא אורייתא. בגין דמנה נפקין כל נמוסין עלאין ותתאין, ובה קיימי עלאי ותתאי. הדא הוא דכתיב, ה' בחכמה יסד ארץ פונן שמים בתבונה. דהא בחכמה קיימין כל

קיומין דעלמא, וכלהו נפקי מגוה. דבר אחר ה' בחכמה יסד ארץ, עלמא עלאה לא אתברי אלא מגו חכמה.

ועלמא תתאה לא אתברי אלא מגו חכמה תתאה. וכלהו נפקן מגו חכמה עלאה ומגו חכמה תתאה. פונן שמים בתבונה. פונן, מאי כונן. אלא, פונן כל יומא ויומא ולא פסיק, ולא אתתקן בזמנא חדא, אלא בכל יומא ויומא אתקין ליה.

והיינו רזא דכתיב, (איוב טו) ושמים לא זכו בעיניו. וכי סלקא דעתך, דגריעותא

איהו משמים, אלא חשיבו משמים איהו, בגין חביבו ורעו סגיא, דקודשא בריך הוא רעי בהו, וחביבותיהו לגביה. דהא אף על גב דאיהו מתקין לון כל יומא ויומא, לא דמי בעינאי דאינון מתתקנן פדקא יאות. בגין דרחימותא דלהון לגביה, ורעותיה לאנהרא לון תדיר בלא פסיקו. דהא עלמא דאתי אפיק נהורין זהירין כל יומא ויומא תדיר בלא פסיקו, בגין לאנהרא לון תדיר. ועל דא לא זכו בעיניו. לא זכו בלחודוי לא כתיב, אלא לא זכו בעיניו. ובגין כן, פונן שמים בתבונה.

מאן שמים. דא הוא רזא דאבהן, ורזא דאבהן דא הוא יעקב דאיהו כללא דלהון. בגין דייעקב תושבחה דאבהן איהו, ואיהו קיימא לאנהרא על עלמא.

ובגין דאיהו אסתלק גו עלמא דאתי, נפק מניה ענפא חדא שפירא בחיזו, וכל

נהורין מיניה נפקין. וכל שבועא ומשח רבו לאנהרא לארעא, ומאן איהו. דא יוסף הצדיק, דאיהו יחיב שבועא לכל עלמא, ועלמא מניה אתזן. ובגין כן, קדשא בריך

בחכמה עומדים כל הקיומים של העולם, וכלם יוצאים מתוכה.

דבר אחר ה' בחכמה יסד ארץ - העולם העליון לא נברא אלא מתוך החכמה, והעולם התחתון לא נברא אלא מתוך החכמה התחתונה, וכלם יוצאים מתוך החכמה העליונה ומתוך החכמה התחתונה. פונן שמים בתבונה. פונן, מה זה כונן? אלא כונן כל יום ויום ולא פוסק, ולא נתקן בזמן אחד, אלא בכל יום ויום מתקין אותו.

והיינו סוד הפתוב (איוב טו) ושמים לא זכו בעיניו. וכי תעלה על דעתך שחתסרון הוא משמים? אלא חשיבות השמים היא משום החביבות ורצון רב שהקדוש ברוך הוא רוצה בהם וחביבותם אצלו, שהרי אף על גב שהוא מתקין אותם בכל יום ויום, אין דומה בעיניו שהם מתקנים פראוי, משום שאהבתם אצלו, ורצונו להאיר להם תמיד בלי הפסק, שהרי העולם הבא מוציא אורות זוהרים כל יום ויום תמיד בלי הפסק, כדי להאיר להם תמיד, ועל כן לא זכו בעיניו. לא זכו לבדו לא כתוב, אלא לא זכו בעיניו, ומשום כך כונן שמים בתבונה. מי השמים? זה הסוד של האבות, והסוד של האבות זהו יעקב, שהוא הפללות שלהם, משום שיעקב הוא הבחיר שבאבות, והוא עומד להאיר על העולם.

ומשום שהוא הסתלק לתוך העולם הבא, יצא ממנו ענף אחד יפה למראה, וכל האורות יוצאים ממנו וכל השבע ושמן המשחה להאיר לארץ, ומי הוא? זה יוסף הצדיק, שהוא נותן

שבע לכל העולם, והעולם גזון ממנו. ומשום כך, כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא בעולם, הכל הוא בסוד עליון, והכל פראוי.

ביתים בא רבי אלעזר. פיון שראה אותם, אמר, ודאי שהשכינה פאן. אמר להם, במה עסקתם? אמרו לו את כל המעשה. אמר, ודאי שיפה אמר, אבל אותם ששים הנשימות, ודאי שששים נשימות הן של חיים, בין למעלה בין למטה. מפאן והלאה יש ששים נשימות אחרות שהן פלן מצד המות, ודרגת המות עליהן, ונקראות פתדמה, וכלן טעם המות.

וכשם כך דוד המלך הוא היה נדבק לאותם ששים הנשימות של חיים, ומשם והלאה לא ישן כלל. זהו שכתוב (תהלים קלב) אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה. ועל כן יפה אמר, כדי שיקום דוד חי, בצד של החי, ולא בצד המות. פלם ישבו והשתדלו בתורה והתחברו יחד.

פתח רבי אלעזר ואמר, (שם פח) ה' אלהי ישועתי יום צעקתי בלילה נגדך. בא ראה, דוד המלך היה קם בחצות הלילה ומשתדל בתורה בשירים ותשבחות לשמחת המלך והגבירה, וזו היתה שמחת האמונה בארץ, משום שהיה השבח של האמונה שנראה בארץ.

שהרי למעלה פותחים בשמחה שירה, כמה מלאכים עליונים בכמה מינים שמשבחים בלילה בכל הצדדים. כמו כן למטה בארץ, מי שמשבח את הקדוש ברוך הוא בארץ בלילה, בו חפץ הקדוש ברוך הוא, וכל אותם המלאכים הקדושים שמשבחים את הקדוש ברוך הוא, פלם מקשיבים לאותו שמשבח אותו

הוא כל מה דעבד בעלמא, פלא איהו ברזא עלאה, וכלא כדקא חזי.

אדהכי אתא רבי אלעזר, פיון דחמא לון אמר, ודאי שכונתא הכא. אמר להון במאי עסקיתו. אמרו ליה (דף ח ע"ב) פל עובדא. אמר, ודאי שפיר קאמר. אבל אינון שתין נשמי, ודאי שתין נשמי אינון דחיין, בין לעילא בין לתתא. מפאן ולהלאה, איפא שתין נשמין אחרנין, דאינון פלהו מסטרא דמותא, ודרגא דמותא עלייהו, ואקרון דורמיטא, וכלהו טעמא דמותא.

ובגין כך דוד מלפא הוה איהו מתדבק באינון שתין נשמין דחיין, ומתמן ולהלאה לא נאים פלל. הדא הוא דכתיב, (תהלים קלב) אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה. ועל דא שפיר קאמר, בגין דיקום דוד חי, בסטרא דחי ולא בסטרא דמותא. יתבו כלהו ואשתדלו באורייתא ואתחברו כחדא.

פתח רבי אלעזר ואמר, (תהלים פח) ה' אלקי ישועתי יום צעקתי בלילה נגדך. תא חזי, דוד מלפא הוה קם בפלגות ליליא, ואשתדל באורייתא בשירין ותושבחון, לחדוה דמלפא ומטרוניתא. ודא הוה חדוה דמהימנותא בארעא. בגין דהאי איהו שבחא דמהימנותא דאתחזי בארעא.

דהא לעילא פתחי בחדוה שירתא כמה מלאכין עלאין, בכמה זינין דקא משבחון בליליא בכל סטריין. פהאי גוונא לתתא בארעא, מאן דמשבח ליה לקודשא בריך הוא בארעא בליליא, רעי ביה (געי) קדשא בריך הוא. וכל אינון מלאכין קדישין דקא משבחון ליה לקדשא בריך הוא, פלהו צייתין לההוא דקא משבח ליה בליליא

בארעא. דהאי תושבחתא איהו בשלימו, לסלקא יקרי דקדשא בריהו הוא מתתא, ולזמרא בחדוה דיחודא.

תא חזי, דוד מלכא כתב, ה' אלהי ישועתי וגו', ה' אלהי ישועתי, מתי הוא ישועתי? באותו יום שהקדמתי שבח בלילה אצלך, אז הוא ישועתי ביום.

ובא ראה, שהרי בלילה, מי שמשבח את רבונו בשבח של התורה, אז מתחזק בחזק ביום בצד הימין, שהנה חוט אחד יוצא מצד הימין, ואז נמשך עליו ומתגבר בו, ועל כן אמר ה' אלהי ישועתי יום צעקתי וגו'.

ובגין כך אמר, (תהלים קטו) לא המתים יהללו יה. לא המתים, בגין דאצטריף לשבחא חי לחי. ומת לחי לא כן, שכתוב לא המתים יהללו יה, ואנחנו נברך יה, שהרי אנו חיים, ואין לנו חלק בצד המות כלל. חזקיהו אמר, (שעיה לח) חי חי הוא יודך פמוני, משום שחי מתקרב לחי. דוד המלך הוא חי, והתקרב שלו לחי העולמים, ומי שנתקרב אליו הוא חי, שכתוב ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום, וכתוב ובניהו בן יהונדע בן איש חי רב פעלים מקבצאל.

פתח אותו היהודי אחריו ואמר, (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך. וכי לא מברכים את הקדוש ברוך הוא טרם נאכל, וברי יש לנו להקדים בברך, ולסדר את השבח שלו [של רבונו] פראוי, ולברך את שמו טרם שיברך מישהו אחר בפועל, וכתוב (ויקרא ט) לא תאכלו על הדם, אסור לו לאכל טרם שיברך את רבונו, ועכשו

תא חזי, דוד מלכא כתב, ה' אלהי ישועתי וגו', ה' אלהי ישועתי, אימתי איהו ישועתי. בההוא יומא דאקדמית תושבחתא בלייליא לגבך, פדין איהו ישועתי ביממא.

ותא חזי, דהא בלייליא, מאן דמשבח למאריה פתושבחתא דאורייתא, פדין אתקף פתקיפו ביממא בסטרא דימינא. דהא חוטא חד נפקא מסטרא דימינא, וכדין אתמשך עליה ואתתקף ביה. ועל דא אמר, ה' אלהי ישועתי יום צעקתי וגו'.

ובגין כך אמר, (תהלים קטו) לא המתים יהללו יה. לא המתים, בגין דאצטריף לשבחא חי לחי. ומת לחי לאו הכי, דכתיב לא המתים יהללו יה, ואנחנו נברך יה, דהא אנן חייזן ולית לן חולקא בסטרא דמותא כלל. חזקיהו אמר, (שעיה לח) חי חי הוא יודך פמוני, בגין דחי אתקרב לחי. דוד מלכא איהו חי, וקורבא דיליה לחי העולמים. ומאן דאתקריב לגביה, איהו חי. דכתיב, ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום. וכתוב, (שמואל ב כ"ג) ובניהו בן יהונדע בן איש חי רב פעלים מקבצאל.

פתח ההוא יודאי אבתריה ואמר, (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך. וכי לא מברכינן ליה לקדשא בריהו הוא עד לא ניכול, והא אית לן לאקדומי בצפרא ולסדורי שבחא דיליה (דמאריה) פדקא יאות, ולברכא בשמיה עד לא יברך לאחרא בעלמא. וכתוב (ויקרא ט) לא תאכלו על הדם, אסור ליה למיכל עד לא יברך למאריה.

כתוב ואכלת ושבעת וברכת.?
אֵלָא, זו הברכה של תפלת
היחוד, וזו ברפת המזון, להראות
כלפי דרגת האמונה שבע פראוי.
ואז צריך לברך אותו פראוי,
שאותה הדרגה של האמונה
תתרוה ותתברך, ויתמלא שמחה
מהחיים שלמעלה כמו שצריך,
כדי לתת לנו מזונות.

שהרי קשים מזונותיו של אדם
לפני הקדוש ברוך הוא כמו
קריעת ים סוף, מה הטעם?
משום שהמזון של העולם
שלמעלה הוא, ששנינו בנים
חיים ומזונות וכו'. ומשום כך
קשים לפניו מזונות העולם.
שהרי במזל תלוי הדבר שיוצאים
ממנו מזונות וחיים ובנים.
ומשום כך קשים לפניו המזונות
של העולם, שהרי זה לא עומד
ברשותו עד שהוא יתברך.

כמו כן הזווגים של העולם קשים
לפניו, והכל משום שרקיע וילון
אינו משמש כלום, וכל שפן
הדברים הללו שעומדים למעלה
במקום אחר, ועל פן צריך
להתברך.

בא ראה, כל הזווגים של העולם
קשים לפני הדרגה הזו, משום
שכאשר הזווג הקדוש נמצא,
יוצאות כל הנשמות מתוך המזל
הזה למעלה, שהוא אותו נהר
ששופע ויוצא. וכאשר
ההשתוקקות נמצאת מלמטה
למעלה, ואז פורחות הנשמות,
ונתנות כלן זכר ונקבה יחד
בדרגה הזו, ואחר כך הוא מפריד
אותן, כל אחת ואחת למקומה
פראוי לה. ואחר כך קשים לפני
הדרגה הזו לחבר אותם
כבראשונה, משום שאין
מתחברים, רק באותם דרכי
האדם, והכל תלויים למעלה.

והשתא כתיב ואכלת ושבעת וברכת.
אֵלָא, דא ברכתא דצלותא דיחודא, ודא
ברכתא דמזונא. לאחזאה לגבי
דרגא דמהימנותא, שבע פדקא יאות.
וכדין בעי לברכא ליה פדקא יאות, דההוא
דרגא דמהימנותא יתרוי ויתברך, ויתמלא
חידו מחיין דלעילא כמה דאצטריו, בגין
למיהב לן מזוני.

דהא קשין מזונא דבר נש קמי קדשא
בריוף הוא, פקריעת ים סוף. מאי
טעמא. בגין דמזונא דעלמא דלעילא הוא,
דתנן בגי חיי ומזוני וכו', ובגין כך קשין
קמיה מזוני דעלמא. דהא במזלא תליא
מילתא. דמניה נפקי מזוני וחי וכו'. ובגין
כך קשין קמיה מזוני דעלמא, דהא לאו
ברשותיה קיימא, עד דיתברך איהו.

בגזונא דא זיוגין דעלמא קשין קמיה,
וכלא בגין דרקיע וילון לא משמש
כלום. וכל שפן אלין מלין דקיימין לעילא
באתר אחרא, ועל דא אצטריוף לאתברכא.
תא חזי, פל זווגין דעלמא קשין קמיה
האי דרגא, בגין דכד האי זווגא
קדישא אשתפח, פל (דף רח ע"א) נשמתין
נפקין מגו האי מזלא לעילא, דאיהו ההוא
נהר דנגיד ונפיק. וכד תיאובתא אשתפח
מלרע לעילא, פדין פרחין נשמתין,
ואתיהיבו כלהו כלילין דכר ונוקבא פחדא
בהאי דרגא. ולבתר איהו פריש לון כל חד
וחד לאתריה פדקא חזי ליה. ולבתר קשין
קמי האי דרגא לחברא לון פקדמיתא, בגין
דלא מתחברין, בר פאינון ארחי דבר נש,
וכלא לעילא תליין.

ועל דא קשיין קמיה פקריעת ים סוף. דהא קריעת ימא לאתפתחא ביה שבילין, לעילא איהו. וכמה דמתפתחין שבילין ואורחין ביה, הכי אתבקע ואתפתח. ובגין כך פלא תליא לעילא, ובעינן לברכא ליה, ולמיהב ליה תקפא מתפא, בגין דיתברכא מלעילא, ויתתקף פדקא חזי. ועל דא כתיב, וברכת את ה', את דייקא.

ולגבי האי אתר, אצטריך לאחזאה קמיה שבועא ונהירו דאנפין. ולגבי סטרא אחרא, בזמנא דאיהי שלטא בעלמא, בעי לאחזאה קמיה פפנא. דההוא דרגא רעב איהו, ואתחזי לאחזאה קמיה פפנא ולא שובעא, הואיל ושבע לא שלטא בעלמא. ועל דא, ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך. אמר רבי אלעזר, הכי הוא ודאי, והכי אצטריך.

אמר רבי יהודה, זפאין אינון צדיקיא דקורבא דלהון איהו שלמא בעלמא. בגין דידעי ליחדא יחודא, ומקרי קורבא לאסגאה שלמא בעלמא. דהא יוסף ויהודה עד לא אתקריבו דא עם דא, לא הוה שלמא. פיון דאתקריבו יוסף ויהודה כחדא, פדיון אסגיאו שלמא בעלמא. ויחידו אתוסף לעילא ותתא, פמה דקורבא דיהודה ויוסף וכלהו שבטין אשתפחו כחדא ביה פיוסף. וההוא קורבא אסגי שלמא בעלמא, פמה דאוקימנא. דכתיב, ויגש אליו יהודה:

ורא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו וגו', רבי חייא פתח ואמר, (תהלים קיב) פזר נתן לאביונים צדקתו עמדת לעד קרנו תרום בכבוד. בא ראה, הקדוש ברוך הוא ברא את העולם והשליט עליו את האדם ויגש אליו יהודה. וכל

אמר רבי יהודה, זפאין אינון צדיקיא דקורבא דלהון איהו שלמא בעלמא. בגין דידעי ליחדא יחודא, ומקרי קורבא לאסגאה שלמא בעלמא. דהא יוסף ויהודה עד לא אתקריבו דא עם דא, לא הוה שלמא. פיון דאתקריבו יוסף ויהודה כחדא, פדיון אסגיאו שלמא בעלמא. ויחידו אתוסף לעילא ותתא, פמה דקורבא דיהודה ויוסף וכלהו שבטין אשתפחו כחדא ביה פיוסף. וההוא קורבא אסגי שלמא בעלמא, פמה דאוקימנא. דכתיב, ויגש אליו יהודה:

ורא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו וגו', רבי חייא פתח ואמר, (תהלים קיב) פזר נתן לאביונים צדקתו עמדת לעד קרנו תרום בכבוד. תא חזי, קדשא בריך הוא ברא עלמא, ואשליט עליה לאדם, דיהא מלפא על פלא.

אמר רבי יהודה, זפאין אינון צדיקיא דקורבא דלהון איהו שלמא בעלמא. בגין דידעי ליחדא יחודא, ומקרי קורבא לאסגאה שלמא בעלמא. דהא יוסף ויהודה עד לא אתקריבו דא עם דא, לא הוה שלמא. פיון דאתקריבו יוסף ויהודה כחדא, פדיון אסגיאו שלמא בעלמא. ויחידו אתוסף לעילא ותתא, פמה דקורבא דיהודה ויוסף וכלהו שבטין אשתפחו כחדא ביה פיוסף. וההוא קורבא אסגי שלמא בעלמא, פמה דאוקימנא. דכתיב, ויגש אליו יהודה:

ורא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו וגו', רבי חייא פתח ואמר, (תהלים קיב) פזר נתן לאביונים צדקתו עמדת לעד קרנו תרום בכבוד. תא חזי, קדשא בריך הוא ברא עלמא, ואשליט עליה לאדם, דיהא מלפא על פלא.

והאדם הזה נפרדים ממנו בעולם כמה מינים, מהם צדיקים ומהם רשעים, מהם טפשים ומהם חכמים, וכלם מתקיימים בעולם, עשירים ועניים, וכלם כדי לזכות אלו באלו, לזכות צדיקים עם רשעים, לזכות חכמים עם טפשים, לזכות עשירים עם עניים, שהרי משום כך זוכה האדם לחיי העולם ונקשר בעץ החיים. ולא עוד, אלא שהנה הצדקה שהוא עושה עומדת לעולמים, שפתוב וצדקתו עומדת לעד.

פזר נתן לאביונים. רבי אלעזר אמר, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, העמיד אותו על עמוד אחד ושמו צדיק, והצדיק הזה הוא הקיום של העולם, וזה הוא שמשקה וזן לכל, שפתוב (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים.

ומשם יפרד, מה זה יפרד? אלא המזון שהוא המשקה של הנהר הוא נוטל הגן הפל, ואחר כך מתפזר המשקה שהוא לארבעה צדדים של העולם, וכמה הם שמצפים להיות משקים ולהזין משם, כמו שנאמר (תהלים קמה) עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו. ומשום כך פזר נתן לאביונים - זה צדיק. צדקתו עומדת לעד - זו כנסת ישראל, שמשום כך היא עומדת בסוד של שלום בקיום שלם. רשע יראה וכעס - זו מלכות עובדי כוכבים ומזלות.

בא ראה, מלכות שמים היא בית המקדש, לקים כל העניים בתוך הצל של ראשית השכינה, והצדיק הזה הוא נקרא גבאי צדקה, לחזן ולזון את הפל, שפתוב פזר נתן לאביונים,

והאי בר נש, מתפרשן מניה בעלמא כמה זינין. מנהון צדיקיא ומנהון רשיעיא.

מנהון טפשין ומנהון חכימין. וכלהו אתקיימו בעלמא, עתירין ומספנין. וכלהו בגין למזפי אלין באלין, למזפי צדיקיא עם רשיעיא, למזפי חכימין עם טפשין, למזפי עתירין עם מספנין. דהא בגין כך, זכי בר נש לחיי עלמא, ואתקשר באלנא דחיי. ולא עוד, אלא דהא צדקה דאיהו עביד, קאים לעלמין. דכתיב וצדקתו עומדת לעד.

פזר נתן לאביונים. רבי אלעזר אמר, כד ברא קדשא בריה דהוה עלמא, קאים ליה על סמכא חד, וצדיק שמייה, והאי צדיק איהו קיומא דעלמא, ודא איהו דאשקי, וזן לכלא. דכתיב, (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים.

ומשם יפרד, מהו יפרד. אלא, ההוא מזונא ומשקיא דההוא נהר, נטיל גנתא כלא, ולבתר אתבדר ההוא משקיא לארבע סטרין דעלמא. וכמה אינון דמצפאן לאתשקיא וילאתזנא מתמן. כמה דאת אמר, (תהלים קמה) עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו. ובגין כך פזר נתן לאביונים, דא צדיק. צדקתו עומדת לעד, דא כנסת ישראל. דבגין כך, איהי קיימא ברזא דשלם, בקיומא שלים. רשע יראה וכעס, דא מלכות עובדי כוכבים ומזלות.

תא חזי, מלכות שמים, איהי בי מקדשא. לקיימא כל מספני בגו צלא דשרותא דשכינתא. וצדיק דא איהו אקרי גבאי צדקה, למיחזן ולמיזון לכלא. דכתיב פזר נתן לאביונים. בגין כך, גבאי צדקה נטלי אגרא

לְקַבֵּיל כְּלֵהוּ דִּיהִבֵי צְדָקָה.

תָּא חֲזִי, וְלֹא יְכוּל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנֶּצְצִים, אֲלִין אֵינוֹן כֹּל דְּקִימֵי לְאַתְזַנָּא וְלֹאֲתִשְׁקִיָּא מְנִיה. וְלֹא עֲמַד אִישׁ אֲתוּ (דף רח ע"ב) בְּהִתְוֹדַע יוֹסֵף אֶל אָחִיו. אֲתוּ, דָּא כְּנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל. אָחִיו, אֲלִין שְׂאֵר רְתִיכִין חֲיִילִין, דְּכִתִּיב בְּהוּ (תהלים קכב) לְמַעַן אָחִי וְרַעֲי.

דְּבַר אַחַר, וְלֹא עֲמַד אִישׁ אֲתוּ. בְּזַמְנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתִי לְאַזְדוּוּגָא בְּכְנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל. בְּהִתְוֹדַע יוֹסֵף אֶל אָחִיו, בְּזַמְנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוָה מִתְחַבֵּר בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּאֵינוֹן נְטָלֵי בְּלַחֲדוּדֵיהוּ, וְלֹא חֲבוּרָא דְעַמִּין עוּבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת בְּהִדְיָהוּ. בְּגִין כֵּן (במדבר כט) בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ תְהִיָּה לָכֶם. דְּהָא בְּזַמְנָא דָּא, אִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחֲדוּדֵי, בְּחֲבוּרָא חֲדָא עִם יִשְׂרָאֵל, דְּכִתִּיב בְּהוּ אָחִי וְרַעֲי כְמָה דְאוּקְמוּהָ.

רַבִּי יִיסָא פְתַח קָרָא, בְּזַמְנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לָהּ לְכְנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא, וַיִּבְעִי לְאַנְקָמָא נְקָמָתָא מֵעַמְמִיָּא עוּבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, כְּדִין כְּתִיב, (ישעיה סג) וּמַעֲמִים אֵין אִישׁ אֲתִי. וְכִתִּיב הֵכָא, וְלֹא עֲמַד אִישׁ אֲתוּ בְּהִתְוֹדַע יוֹסֵף אֶל אָחִיו. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה סג) וַיִּנְטְלִם וַיִּנְשְׂאִם כָּל יְמֵי עוֹלָם. וְדָא יְכוּל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק, רַבִּי חֲזַקְיָה פְתַח וְאָמַר, (תהלים קכג) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֲלִיךָ נִשְׂאֲתִי אֲתָּ עֵינֵי הַיּוֹשֵׁבִי בַשְּׁמַיִם, הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ וְאַתְמַר. אֲבָל תָּא חֲזִי, אֲלִיךָ נִשְׂאֲתִי אֲתָּ עֵינֵי, וְכִתִּיב, (תהלים קכא) אֲשָׂא עֵינֵי אֶל הַהָרִים הַהָרִים. אֲלֹא, דָּא לְעֵילָא וְדָא לְתַתָּא. אֲשָׂא עֵינֵי אֶל הַהָרִים, דָּא לְעֵילָא. בְּגִין לְאַמְשַׁכָּא בְּרַכָּאן מַעֲיִלָא לְתַתָּא, מֵאֲלִין הָרִים עֲלָאִין,

מִשׁוּם כֵּן גְּבַאי צְדָקָה נוֹטְלִים שְׂכָר כְּנָגֵד כֹּל הַנּוֹתְנִים צְדָקָה. בָּא רָאָה, וְלֹא יְכַל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנֶּצְצִים - אֵלוּ הֵם כֹּל הָעוֹמְדִים לְהַזְזִין וְלְהַשְׁקוֹת מִמֶּנּוּ. וְלֹא עֲמַד אִישׁ אֲתוּ בְּהִתְוֹדַע יוֹסֵף אֶל אָחִיו. אֲתוּ - זֶה כְּנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל. אָחִיו - אֵלוּ שְׂאֵר הַמְּרַכְּבוֹת הַחֲיִלוֹת, שְׂפִתּוֹב בְּהֵם לְמַעַן אָחִי וְרַעֲי.

דְּבַר אַחַר וְלֹא עֲמַד אִישׁ אֲתוּ - בְּזַמְנָן שֶׁהַקּוֹדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא לְהִתְחַבֵּר עִם כְּנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל. בְּהִתְוֹדַע יוֹסֵף אֶל אָחִיו, בְּזַמְנָן שֶׁהַקּוֹדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא הָיָה מִתְחַבֵּר בְּהֵם בְּיִשְׂרָאֵל, מִשׁוּם שֶׁהֵם נוֹטְלִים לְבָדֵם, וְלֹא חֲבוּרָא שֶׁל עַמִּים עוּבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת עִמָּם. מִשׁוּם כֵּן, (במדבר כט) בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ תְהִיָּה לָכֶם, שֶׁהָרִי בְּזַמְנָן הָיָה הַקּוֹדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָדוֹ בְּחֲבוּרָא אֶחָד עִם יִשְׂרָאֵל, שְׂפִתּוֹב בְּהֵם לְמַעַן אָחִי וְרַעֲי, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרוּהָ.

רַבִּי יִיסָא פְתַח הַפְּסוּקָה, בְּזַמְנָן שֶׁהַקּוֹדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא יְקִים אֶת כְּנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל מִן הָעַפְרָא וְיִרְצָה לְהַנְקֵם נְקָמָה מֵעַמִּים עוּבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, אֲזִי כְּתוּב (ישעיה סג) וּמַעֲמִים אֵין אִישׁ אֲתִי, וְכְתוּב כְּאֵן וְלֹא עֲמַד אִישׁ אֲתוּ בְּהִתְוֹדַע יוֹסֵף אֶל אָחִיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּנְטְלִם וַיִּנְשְׂאִם כָּל יְמֵי עוֹלָם. וְדָא יְכַל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק. רַבִּי חֲזַקְיָה פְתַח וְאָמַר, (תהלים קכג) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֲלִיךָ נִשְׂאֲתִי אֲתָּ עֵינֵי הַיּוֹשֵׁבִי בַשְּׁמַיִם. הַפְּסוּקָה הָיָה בְּאַרוּהוּ וְנִתְבָּאֵר, אֲבָל בָּא רָאָה, אֲלִיךָ נִשְׂאֲתִי אֲתָּ עֵינֵי, וְכְתוּב (תהלים קכא) אֲשָׂא עֵינֵי אֶל הַהָרִים. אֲלֹא, זֶה לְמַעַלָּה וְזֶה לְמַטָּה. אֲשָׂא עֵינֵי אֶל הַהָרִים - זֶה לְמַעַלָּה, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ בְּרַכּוֹת מִמַּעַלָּה לְמַטָּה, מֵהָרִים הַלְלוּ

העליונים למשך מהם ברכות
לכנסת ישראל שמתברכת מהם.
אליו נשאתי את עיני, לצפות
ולחכות לאותן ברכות שיורדות
משם למטה.

הישובי בשמים, שכל תקפה
וקיומה וחילה הוא בשמים.
משום שכאשר היובל פותח
המעינות של כל אותם השערים,
כלם עומדים בשמים. וכיון
ששמים נוטלים כל אותם אורות
שיוצאים מהיובל, אז הוא זן
ומשקה את כנסת ישראל על ידי
צדיק אחד.

וכיון שזה מתעורר אליה, כמה
הם שעומדים בכל הצדדים
להיות משקים ולהתברך משם,
כמו שנאמר הפסירים שאגים
לטרף ולבקש מאל אכלם. ואז
היא עולה בסוד הסודות כראוי
לזן, ומקבלת עדונים מבעלה
כראוי, וכל העומדים בכל
הצדדים עומדים לבדם, כמו
שנאמר ולא עמד איש אתו,
שפתוב ויקרא הוציאו כל איש
מעלי. ואחר שהיא מקבלת
עדונים מבעלה, כלם נשקים
לאחר מכן ונזונים, כמו שנאמר
ישקו כל חיתו שדי ישברו
פראים צמאם.

רבי יוסי פתח הפסוק באליהו,
שפתוב (מלכים א-יז) ויקרא אל ה'
ויאמר ה' אליהי הגם על האלמנה
אשר אני מתגורר עמה הרעות
להמית את בנה. בא ראה, שנים
היו שאמרו דברים פנגד הקדוש
ברוך הוא, משה ואלהו. משה
אמר (שמות ה) למה הרעתה לעם
הזה. ואלהו אמר, הרעות
להמית את בנה. ושניהם אמרו
דבר אחד.

מה הטעם? אלא סוד הוא. משה
אמר למה הרעתה, מה הטעם?
אלא משום שנתנה רשות לצד

לאמשכא מנייהו ברכאן לכנסת ישראל
דאתברכא מנייהו. אליך נשאתי את עיני,
למצפי ולחפאה לאנון ברכאן דנחתו מתמן
לתתא.

הישובי בשמים, דכל תוקפהא וחילהא
וקיומהא, איהו בשמים. בגין דכד
יובלא אפתח מבועי דכל אינון תרעין, פלהו
קיימי בשמים. וכיון דשמים נטיל כל אינון
נהורין דנפקי מיובלא, פדין איהו זן ואשקי
לה לכנסת ישראל על ידא דצדיק חד.

וכיון דדא אתער לגבה, פמה אינון דקיימן
בכל סטרין לאתשקאה ולאבתברכא
מתמן. כמה דאת אמר, (תהלים קד) הפסירים
שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם. וכדין,
איהי סלקא ברזא דרזין פדקא חזי (ר"א ל"ג ליה),
ומקבלא עדונין מבעלה פדקא יאות, וכלהו
דקיימין בכל סטרין עמדי בלחודייהו, כמה
דאת אמר, ולא עמד איש אתו, דכתיב,
ויקרא הוציאו כל איש מעלי, ולבתר דאיהי
מקבלא עדונין מבעלה, פלהו אתשקייין
לבתר ואתזנו. כמה דאת אמר, (תהלים קד) ישקו
כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם.

רבי יוסי פתח קרא באליהו, דכתיב, (מלכים א
יז) ויקרא אל ה' ויאמר ה' אליהי הגם
על האלמנה אשר אני מתגורר עמה הרעות
להמית את בנה. תא חזי, תרי הוו דקאמרין
מלין לקביל קדשא בריה הוא, משה ואלהו.
משה אמר, (שמות ה) למה הרעות לעם הזה.
ואלהו אמר, הרעות להמית את בנה,
ותרונייהו מלה חדא קאמרו.

מאי טעמא. אלא רזא איהו. משה אמר,
למה הרעות, מאי טעמא. אלא, בגין
דאתיהיב רשו לסטרא אתרא לשלטאה

האחר לשלט על ישראל. הרעתה - נתת רשות לצד האחר של רע לשלט עליהם. אליהו אמר הרעות - נתן רשות לצד הרע לטל נשמתו של זה, וזהו הוא הרעות, והכל סוד אחד.

בא ראה, אליהו אמר, הגם על האלמנה אשר אני מתגורר עמה. משום שהקדוש ברוך הוא אמר לו לאליהו, הגה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלה, וכל מי שזן ומפרנס למי שצריך לו, וכל שפן בימי רעב, הרי נאחז בעץ החיים, וגורם לו ולבניו חיים, והנה בארנו. ועכשו אליהו אמר, כל מי שמקיים נפש בעולם, זוכה לו חיים, וזוכה להאחז בעץ החיים, ועכשו שולט עין המות, הצד של רע, על האלמנה שאתה צוית לזון אותי, משום כך הרעות ולמה הרעתה).

ואם תאמר שרע לא נעשה לאיש מעם הקדוש ברוך הוא - בא ראה, בזמן שאדם הולך לימין, שמירתו של הקדוש ברוך הוא תמיד אצלו, ולא יכול הצד האחר לשלט עליו, והרע הזה נכנע לפניו ולא יכול לשלט. וכיון ששמירת הקדוש ברוך הוא עוברת ממנו, משום שהוא נדבק ברע, אז אותו הרע, כיון שרואה שאין עמו שמירה, אז שולט עליו ובא להשמיד אותו, ואז נתנת לו רשות ונוטל את נשמתו.

משה אמר למה הרעתה, שנתנה רשות לצד הרע לשלט על ישראל, להיות בשעבוד שלו. דבר אחר למה הרעתה - שראה כמה מהם שהיו מתים ונמסרו לצד הרע.

עלייהו דישראל, הרעות, יהבת רשו לסטרא אחרא דרע, למשלט עלייהו. אליהו אמר, הרעות יהבת רשו לסטרא דרע, ליטול נשמתא דדא. ודא הוא הרעות, וכלא רזא חדא.

תא חזי, אליהו אמר, הגם על האלמנה אשר אני מתגורר עמה. בגין דקדשא בריך הוא אמר ליה לאליהו, הגה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלה. וכל מאן דזן ומפרנס למאן דאצטריך ליה, וכל שפן ביומי דכפנא, הא אתאחיד באילנא דחיי, וגרים ליה חיים ולבנוי, והא אוקימנא. והשתא אליהו אמר, כל מאן דקיים נפשא בעלמא, זכי ליה חיים וזכי לאתאחדא באילנא דחיי. והשתא שלטא אילנא דמותא סטרא דרע על האלמנה דאנת פקדת למיזן לי. בגין כך הרעות (למה הרעות).

ואי תימא דרע לא אתעביד לבר נש מעם קדשא בריך הוא. תא חזי, בזמנא דבר נש אזיל לימינא, נטירו דקדשא בריך הוא תדיר לגביה, ולא יכיל סטרא אחרא לשלטאה עליה. והאי רע אתכפיא קמיה, ולא יכיל לשלטאה. וכיון דנטירא דקדשא בריך הוא אתעברא מניה, בגין (דף רט ע"א) דאיהו אתדבק ברע, פדין ההוא רע, כיון דחמי דלאו עמיה נטירו, פדין שליט עליה, ואתי לשיצאה ליה, וכדין אתיהיב ליה רשו, ונטיל נשמתיה.

משה אמר למה הרעתה, דאתיהיב ליה רשו לסטרא דרע, למשלט עלייהו דישראל, למהוי בשעבודא דיליה. דבר אחר למה הרעתה, דחמא כמה מנהון דהווי מתין, ואתמסרו בסטרא דרע.

תא חזי, בשעתא דטוב אתער, דאיהו
 מינא, פל חידו, וכל טיבו, וכל ברכאן
 משתפחן, וכלא בחשאי איהו, כמה
 דאוקמוה, דאמרי ברוך שם כבוד מלכותו
 לעולם ועד בחשאי, ורזא דא בגין דהא
 איהו יחודא) דאיהו פדין יחודא כדקא חזי.

אמר רבי חייא, וכי אליהו, פיון דאיהו
 גזר, וקודשא ברוך הוא מקיים.
 ואיהו גזיר על שמיא, דלא לאחתא מטרא
 וטלא, היך דחיל איהו מאיזבל, דשדרת
 ליה. דכתיב, (מלכים א יט) פי כעת מחר אשים
 את נפשך פנפש אחד מהם, ומיך דחיל
 וערק על נפשיה.

אמר ליה רבי יוסי, הא אוקמוה, דצדיקיא
 לא בעאן לאטרחא למאריהון, באתר
 דנזקא אשתפחת (ליה) לעינא. כגוונא
 דשמואל, דכתיב, (שמואל א טו) איך אלך ושמע
 שאול והרגני, אמר ליה, עגלת בקר תקח
 ביך. בגין דצדיקיא לא בעאן לאטרחא
 למאריהון באתר דנזקא אשתפח. אוף הכי
 אליהו, פיון דחמא דנזקא אשתפח, לא בעי
 לאטרחא למאריהו.

אמר ליה, אנא מלה שמענא, דהא באליהו
 לא כתיב ביה ויירא וילך אל נפשו,
 אלא (מלכים א יט) וירא. ראיה חמא, ומה חמא,
 אלא חמא דהא מפמה שנין אזל בתריה
 מלאך המות, ולא אתמסר בידיה. והשתא
 וילך אל נפשו, מאי וילך אל נפשו, אזל
 לקיומא דנפשא, ומאן איהו אילנא דחיי
 לאתדבקא תמן.

תא חזי, פלהו כתיב את נפשו, והכא כתיב
 אל נפשו, ורזא דא שמענא, דאמר רבי
 שמעון, פל נשמתין דעלמא, פלהו נפקי

בא ראה, בשעה שהטוב מתעורר,
 שהוא הימין, פל השמחה וכל
 הטוב וכל הברכות נמצאות, והכל
 הוא בחשאי, כמו שבארוה
 שאומרים ברוך שם כבוד מלכותו
 לעולם ועד בחשאי, וזה הסוד,
 משום [שהו יחוד] שאז הוא היחוד
 כראוי.

אמר רבי חייא, וכי אליהו, פיון
 שהוא גזר והקדוש ברוך הוא
 מקיים, והוא גזר על השמים שלא
 להוריד טל ומטר, איך הוא פחד
 מאיזבל ששלחה לו, שכתוב
 (מלכים א יט) כי כעת מחר אשים את
 נפשך פנפש אחד מהם, ומיך פחד
 וברח על נפשו?

אמר לו רבי יוסי, הנה פרשיה
 שהצדיקים לא רוצים להטריח את
 רבונם במקום שנוק נמצא [ול]
 לעין, כמו ששמואל, שכתוב
 (שמואל א טו) איך אלך ושמע שאול
 והרגני. אמר לו, עגלת בקר תקח
 ביך, משום שצדיקים לא רוצים
 להטריח את רבונם במקום
 שנמצא נזק. אף כן אליהו, פיון
 שראה שנוק נמצא, לא רצה
 להטריח את רבונו.

אמר לו, אני שמעתי דבר, שהנה
 באליהו לא כתוב בו ויירא וילך
 אל נפשו, אלא וירא, ראיה ראה.
 ומה ראה? אלא ראה שהנה
 מפמה שנים הולך אחריו מלאך
 המות, ולא נמסר בידו, ועכשו
 וילך אל נפשו. מה זה וילך אל
 נפשו? הלך לקיום הנפש, ומי
 הוא? עץ החיים להדבק שם.

בא ראה, פלם פתוב את נפשו,
 וכאן פתוב אל נפשו, וסוד זה
 שמעתי, שאמר רבי שמעון, פל
 הנשמות של העולם, פלם יוצאים
 מאותו נהר ששופע ויוצא, ואת
 פלם הוא לוקח אותו צרור החיים,

מההוא נהר דנגיד ונפיק,

וּכְשֶׁהִנָּקְבָה מִתְעַבְרַת מִן הַזְכָּר,
כָּלֶם בְּתִשׁוּקַת שְׁנֵי הַצְּדִידִים,
בְּתִשׁוּקַת הַנָּקְבָה לְזָכֵר,
וּכְשֶׁתִּשׁוּקַת הַזְּכָר יוֹצֵאת בְּרִצּוֹן,
אִז אֹתָן הַנְּשֻׁמוֹת בְּקִיּוּם יוֹתֵר,
מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל בְּתִשׁוּקָה וְרִצּוֹן שֶׁל
עֵץ הַחַיִּים. וְאַלְיָהוּ, מִשּׁוּם שֶׁהִיא
מֵאוֹתוֹ רִצּוֹן יוֹתֵר מֵאַדָּם אַחֵר,
הַתְּקִיִּים.

וּמִשּׁוּם כִּף כְּתוּב אֶל נִפְשׁוֹ, וְלֹא
כְּתוּב אֶת נִפְשׁוֹ, שֶׁהָרִי אֶת נִפְשׁוֹ -
זוֹ הַנָּקְבָה. וְאֵם תֹּאמֶר וְאֵל הָאִשָּׁה
אָמַר - הַכְּלָלוֹת שֶׁל זָכֵר וּנְקֵבָה
כְּשֶׁהֵינָּה בְּתוֹף הַזְּכָר, אִז וְאֵל
הָאִשָּׁה אָמַר. אֶת הָאִשָּׁה - הַנָּקְבָה
לְבִדָּה, וְלֹא שֶׁל הַזְּכָר. כְּמוֹ זֶה אֶל
נִפְשׁוֹ - הַזְּכָר לְבִדּוֹ. אֶת נִפְשׁוֹ -
הַנָּקְבָה לְבִדָּה וְלֹא הַתְּכַלּוֹת שֶׁל
זָכֵר. וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא מִצַּד הַזְּכָר
יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, הַתְּקִיִּים
בְּקִיּוּמוֹ יוֹתֵר, וְלֹא מֵת כְּשֶׁאָר בְּנֵי
הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל הוּא מֵעֵץ
הַחַיִּים, וְלֹא מִתּוֹף הָעֵפֶר. וּמִשּׁוּם
כִּף הַסְּתַלֵּק לְמַעְלָה וְלֹא מֵת כְּדִרְךָ
כֹּל בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁכְּתוּב (מַלְכִים ב' ב')

וַיַּעַל אֱלֹהֵיהֶם בַּסַּעֲרָה הַשָּׁמַיִם.
בֵּא רֵאָה מֶה כְּתוּב, וְהִנֵּה רֶכֶב אֵשׁ
וְסוּסֵי אֵשׁ וְגו', שֶׁהָרִי אִז הַתְּפַשֵּׁט
הַגּוֹף מִן הַרוּחַ וְהַסְּתַלֵּק שֶׁלֹּא
כְּשֶׁאָר דִּרְךָ בְּנֵי הָעוֹלָם, וְנִשְׁאָר
מִלְּאָף קָדוֹשׁ כְּשֶׁאָר קָדוֹשִׁים
עֲלִיוֹנִים, וְעוֹשֵׂה שְׁלִיחוֹת בְּעוֹלָם,
וְהָרִי פְרִשׁוּתָּהּ, שֶׁהַנְּסִים שְׁעוֹשֵׂה
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם, נַעֲשִׂים
עַל יָדוֹ.

וְכֵּן וְרֵאָה מֶה כְּתוּב, וַיִּשְׁאַל אֶת
נִפְשׁוֹ. בְּרֵאשׁוֹנָה וַיִּלְךְ אֶל נִפְשׁוֹ,
כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּקִיּוּם, וְכֵּן אֶת
נִפְשׁוֹ לְמוֹת, הָעֵץ שָׁבוּ שׁוֹרֵה
הַמּוֹת, וְשֵׁם נִגְלָה עֲלָיו הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, כְּכֹתוּב צֵא וְעֲמַדְתָּ
בְּהָר. מֶה כְּתוּב אַחֲרָיו? וְאַחֵר

וְכִלְהוֹ נָקִיט לֹוֹן הַהוּא צְרוּרָא דְחַיִּי, וְכֵּן
נִוְקְבָא אֶתְעַבְרַת מִן דְּכוּרָא, כְּלָהוּ
בְּתִיאֻבְתָּא דְתִרִין סְטֵרִין, בְּתִיאֻבְתָּא
דְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא, וְכֵּן תִּיאֻבְתָּא דְּדְכוּרָא
נִפְקָא בְּרַעוּתָא, כְּדִין אֵינוֹן נִשְׁמַתִּין בְּקִיּוּמָא
יְתִיר, בְּגִין דְּכֵלָּא בְּתִיאֻבְתָּא וְרַעוּ דְּאֵילְנָא
דְּחַיִּיא. וְאַלְיָהוּ, בְּגִין דְּהָוָה מַהֲהוּא רַעוּתָא
יְתִיר מִבְּר נֶשׁ אַחֲרָא, אֶתְקִיִּים.

וּבְגִין כִּף אֶל נִפְשׁוֹ כְּתִיב, וְלֹא כְּתִיב אֶת
נִפְשׁוֹ. דְּהָא אֶת נִפְשׁוֹ דָּא הֵיא נִוְקְבָא.
וְאִי תִימָא וְאֵל הָאִשָּׁה אָמַר, כְּלָלָא דְדִכְר
וְנוּקְבָא. כֵּד הֵיא כְּגוֹ דְּכוּרָא, כְּדִין וְאֵל
הָאִשָּׁה אָמַר. אֶת הָאִשָּׁה, נִוְקְבָא בְּלַחֲוּדָהָא,
וְלֹא כְּלִילוֹ דְּדְכוּרָא. כְּגוֹוֹנָא דָּא אֶל נִפְשׁוֹ,
דְּכֵר בְּלַחֲוּדוּי, אֶת נִפְשׁוֹ נִוְקְבָא בְּלַחֲוּדָהָא
וְלֹא כְּלִילוֹ דְּדְכוּרָא. וּבְגִין דְּאֵיהוּ מְסֵטְרָא
דְּדְכוּרָא יְתִיר מִכָּל בְּנֵי עֲלָמָא, אֶתְקִיִּים
בְּקִיּוּמֵיהּ יְתִיר, וְלֹא מֵיַת כְּשֶׁאָר בְּנֵי עֲלָמָא.
בְּגִין דְּכֵלָּא אֵיהוּ מֵאֵילְנָא דְּחַיִּי, וְלֹא מִגּוֹ
עֲפָרָא. וּבְגִין דָּא אֶסְתַּלֵּק לְעֵילָא, וְלֹא מֵיַת
פְּאֵרַח כֹּל בְּנֵי עֲלָמָא. דְּכְתִיב, (מַלְכִים ב' ב) וַיַּעַל
אֱלֹהֵיהֶם בַּסַּעֲרָה הַשָּׁמַיִם.

תָּא חַזִּי, מַה כְּתִיב וְהִנֵּה רֶכֶב אֵשׁ וְסוּסֵי
אֵשׁ וְגו', דְּהָא כְּדִין אֶתְפַּשֵּׁט גּוּפָא מִן
רוּחָא, וְאֶסְתַּלֵּק דְּלֹא כְּשֶׁאָר אֶרֶח בְּנֵי עֲלָמָא.
וְאֶשְׁתָּאֵר מִלְּאָכָא קְדִישָׁא, כְּשֶׁאָר קְדִישֵׁי
עֲלִיוֹנִין, וְעַבִּיד שְׁלִיחוֹתָא בְּעֲלָמָא. וְהָא
אוּקְמוּהָ, דְּנִסִּין דְּעַבִּיד קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא
בְּעֲלָמָא, עַל יְדֵיהּ אֶתְעַבִּידֵן.

וְתָא חַזִּי, מַה כְּתִיב, (מַלְכִים א' ט) וַיִּשְׁאַל אֶת
נִפְשׁוֹ. בְּקְדָמִיתָא, וַיִּלְךְ אֶל נִפְשׁוֹ,
כְּמָה דְּאֶתְמַר בְּקִיּוּמָא. וְהֵכָּא אֶת נִפְשׁוֹ
לְמוֹת, אֵילְנָא דְּבֵיהּ שְׂרִיא מוֹתָא. וְתַמָּן אֶתְגַּלִּי עֲלֵיהּ קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא,

הרעש אש לא באש ה' ואחר
האש קול דממה דקה. זהו
המקום הפנימי של הפל,
שממנו יוצאים כל האורות.

מה פתוב? ויהי כשמע אליהו
וילט פניו באדרתו וגו' והנה
אליו קול ויאמר מה לך פה
אליהו. ויאמר קנא קנאתי. אמר
לו הקדוש ברוך הוא, עד מתי
אתה מקנא לי? סגרת את הדלת
שלא יכול לשלט בך המות
לעולם, והעולם לא יכול לסבל
אותך עם בני [אדם]. אמר לו, פי
עזבו בריתך בני ישראל וגו'.
אמר לו, חייך שבכל מקום
שבני [אדם] יקומו את ברית
הקדש, אתה תהיה מזמן לשם.

[והרי נבאר ששום כד מתקנין בורסא לאליהו דאיהו
שהוא מזמן לשם.]

בא ראה מה גרם אותו הדבור
של אליהו, שפתוב והשארתי
בישראל שבעת אלפים כל
הברכים אשר לא כרעו לבצל
וכל הפה אשר לא נשק לו. אמר
לו הקדוש ברוך הוא, מפאן
והלאה, שאין העולם לסבל
אותך עם בני [אדם]. ואת אלישע
בן שפט מאבל מחולה תמשח
לנביא תחתך, יהיה נביא אחר
אצל בני [אדם], ואתה תסתלק
למקומך.

ובא ראה, כל אותו אדם
שמקנא לקדוש-ברוך-הוא, לא
יכול מלאך המות לשלט בו
כשאר בני אדם, ויתקיים בו
שלום, והנה פרשוה כמו
שנאמר בפנחס, (במדבר כח) לכן
אמר הנני נתן לו את בריתי
שלום. ויפל על צוארי בנימן
אחיו ויבך ובנימן בכה על
צואריו. רבי יצחק אמר, הנה
פרשוה שבכה על מקדש ראשון
ועל מקדש שני.

כמה דכתיב, (מלכים א יט) צא ועמדת בחר. מה
כתיב בתריה, ואחר הרעש אש לא באש ה'
ואחר האש קול דממה דקה, דא הוא אתר
פנימאה דכלא, דמניה נפקין כל נהורין.

מה כתיב, (מלכים א יט) ויהי כשמע אליהו וילט
פניו באדרתו וגו' והנה אליו קול ויאמר
מה לך פה אליהו ויאמר קנא קנאתי, אמר
ליה קדשא בריך הוא, עד מתי אתה מקנא
לי, טרקת גלא דלא (דף רט ע"ב) יכול לשלטאה
בך מותא לעלמא, ועלמא לא יכול למסבלך
עם בני (נשא). אמר ליה, פי עזבו בריתך בני
ישראל וגו'. אמר ליה, חייך, דבכל אתר
דבני (נשא) יקיימו קיים קדישא, אנת תהא
זמין תמן. (ד"א והא אתמר בגין כך מתקנין בורסא לאליהו דאיהו
זמין תמן)

תא חזי, מה גרם ההיא מלה דאליהו,
דכתיב, (מלכים א יט) והשארתי בישראל
שבעת אלפים כל הברכים אשר לא כרעו
לבצל וכל הפה אשר לא נשק לו. אמר ליה
קדשא בריך הוא, מפאן ולהלאה, דלא יכול
עלמא למסבלך עם בני (נשא). ואת אלישע בן
שפט מאבל מחולה תמשח לנביא תחתך.
יהא נביאה אחרא לגבי בני (נשא), ואת תסתלק
לאתריך.

ותא חזי, כל ההוא בר נש דמקני ליה
לקודשא בריך הוא, לא יכול מלאכא
דמותא לשלטאה ביה, כשאר בני נשא.
ויתקיים ביה שלום, והא אוקמוה. כמה
דאתמר בפנחס, (במדבר כח) לכן אמור הנני נותן
לו את בריתי שלום: ויפל על צוארי בנימן
אחיו ויבך ובנימן בכה על צואריו. רבי יצחק
אמר, הא אוקמוה, דבכה על מקדש ראשון
ועל מקדש שני.

פֿתַח וְאָמַר, כְּמַגְדֵּל דְּוִיד צְוֹאֲרֵךְ
 בְּנֵי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלְךָ הַמַּגֵּן תְּלוּי עָלָיו כֹּל שְׁלֹטֵי
 הַגְּבֻרִים. כְּמַגְדֵּל דְּוִיד, מִי
 מַגְדֵּל דְּוִיד? זֶה וְדֵא מַגְדֵּל דְּוִיד
 שְׂבָנָה אוֹתוֹ דְּוִיד וְהַעֲלָה אוֹתוֹ
 לְתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם. אֲלֵא כְּמַגְדֵּל
 דְּוִיד - זוֹ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה,
 שְׂכַתוֹב בַּהּ (מְשַׁלֵּי י"א) מַגְדֵּל עַז
 שֶׁם ה' בּוֹ יְרוּץ צַדִּיק וְנִשְׁגָּב.
 מִי הַנִּשְׁגָּב? אֲלֵא אוֹתוֹ מַגְדֵּל
 נִשְׁגָּב, מִשּׁוּם שֶׁבּוֹ יְרוּץ צַדִּיק.
 צְוֹאֲרֵךְ - זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
 שְׁלִמְטָה, שְׁעוֹמֵד בְּתַקּוּן שֶׁל
 יְפִי כְּצֹאֲרֵךְ לַגּוֹף. מַה הַצְּוֹאֲרֵךְ
 הוּא הַיְפִי שֶׁל כָּל הַגּוֹף - כִּף גַּם
 בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הוּא הַיְפִי שֶׁל כָּל
 הָעוֹלָם.

בְּנֵי לְתַלְפִּיּוֹת - תֵּל שֶׁכָּל בְּנֵי
 הָעוֹלָם הֵיוּ מְסַתְּפִלִים בּוֹ. וְכִף
 בְּאַרְוֵהוּ, תַּלְפִּיּוֹת - תֵּל שֶׁכָּל
 הַפִּיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם מִשְׁבַּחִים
 וּמְתַפְּלִים אֵלָיו.

אֶרֶךְ הַמַּגֵּן תְּלוּי עָלָיו - אֵלוֹ
 אֶלְךָ הַתְּקוּנִים שֶׁמְתַקְּנִים בּוֹ
 כְּרֵאוּי. כֹּל שְׁלֹטֵי הַגְּבֻרִים -
 שְׁכָלִים בָּאִים מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה.
 מַה הַצְּוֹאֲרֵךְ כָּל תְּקוּנֵי הָאִשָּׁה
 תְּלוּיִים בּוֹ - כִּף בְּמִקְדָּשׁ כָּל
 תְּקוּנֵי הָעוֹלָם תְּלוּיִים וְשְׂרוּיִים
 בּוֹ. וְהָרִי פְּרוּשָׁה, שְׂכַתוֹב (אִיכָה
 ה) עַל צְוֹאֲרֵנוּ נִרְדְּפֵנוּ, עַל בֵּית
 הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהוּא הַצְּוֹאֲרֵךְ וְהַיְפִי
 שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. נִרְדְּפֵנוּ יַעֲנֵנוּ,
 לְבָנוֹת אוֹתוֹ פְּעַמִּים. וְלֹא הוֹנַח
 לָנוּ, שֶׁהָרִי לֹא הִשְׁאִירוּהוּ לָנוּ,
 וְנִחָרַב וְלֹא נִבְנָה לְאַחַר מִכּוֹן.
 מַה הַצְּוֹאֲרֵךְ, כִּיּוֹן שֶׁהִשְׁמַד, כָּל
 הַגּוֹף מִשְׁמַד עִמוֹ - כִּף גַּם בֵּית
 הַמִּקְדָּשׁ, כִּיּוֹן שֶׁהִשְׁמַד וְנִחָשֵׁף,
 כָּל הָעוֹלָם כִּף גַּם נִחָשֵׁף, וְלֹא
 מְאִיר הַשֶּׁמֶשׁ, וְלֹא שְׂמִים וְאֶרֶץ
 וְכוּכָבִים.

פֿתַח וְאָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) כְּמַגְדֵּל דְּוִיד צְוֹאֲרֵךְ
 בְּנֵי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלְךָ הַמַּגֵּן תְּלוּי עָלָיו כֹּל
 שְׁלֹטֵי הַגְּבֻרִים. כְּמַגְדֵּל דְּוִיד, מִאֵן מַגְדֵּל דְּוִיד.
 דֵּא מַגְדֵּל דְּוִיד וְדֵא, דְּבָנָה לִיהַ דְּוִיד, וְסָלִיק
 לִיהַ גּוֹ יְרוּשָׁלַיִם. אֲלֵא כְּמַגְדֵּל דְּוִיד, דֵּא
 יְרוּשָׁלַם דְּלַעֲיִלָא, דְּכַתִּיב בֵּיהַ, (מְשַׁלֵּי י"ח) מַגְדֵּל
 עַז שֶׁם ה' בּוֹ יְרוּץ צַדִּיק וְנִשְׁגָּב. מִאֵן נִשְׁגָּב,
 אֲלֵא הוּא מַגְדֵּל נִשְׁגָּב, בְּגִין דְּבֵיהַ יְרוּץ
 צַדִּיק.

צְוֹאֲרֵךְ, דֵּא בֵּית מִקְדָּשָׁא דְּלַתְתָּא, דֵּאִיהוּ
 קָאִים בְּתַקּוּנָא דְּשְׁפִירוֹ, כְּקַדְלָא
 לַגּוֹפָא. מַה צְוֹאֲרֵךְ, אִיהוּ שְׁפִירוֹ דְּכָל גּוֹפָא,
 הָכִי נָמִי בִּי מִקְדָּשָׁא, אִיהוּ שְׁפִירוֹ דְּכָל עֲלָמָא.
 בְּנֵי לְתַלְפִּיּוֹת, תֵּלָא דְּכָל בְּנֵי עֲלָמָא הוּוּ
 מְסַתְּפֵלָן בֵּיהַ, וְהָכִי אוּקְמוּהַ, תַּלְפִּיּוֹת,
 תֵּל דְּכָל פִּיּוֹת דְּעֲלָמָא מְשַׁבַּחֵן וּמְצַלָּאן לְגַבֵּיהַ.
 אֶרֶךְ הַמַּגֵּן תְּלוּי עָלָיו, אֵלָיו אֶלְךָ תְּקוּנֵינוּ,
 דְּמְתַקְּנִין בֵּיהַ כְּדָקָא יְאוּת. כֹּל שְׁלֹטֵי
 הַגְּבֻרִים, דְּכַלְהוּ קָא אַתְּיִין מְסַטְרָא דְּדִינָא
 קִשְׂיָא.

מַה צְוֹאֲרֵךְ, כָּל תְּקוּנֵינוּ דֵּאֲתַתָּא בֵּיהַ תְּלִיין. כִּף
 בְּמִקְדָּשָׁא, כָּל תְּקוּנֵינוּ דְּעֲלָמָא בֵּיהַ תְּלִיין
 וְשְׂרִיין. וְהֵא אוּקְמוּהַ, דְּכַתִּיב, (אִיכָה ה) עַל
 צְוֹאֲרֵינוּ נִרְדְּפֵנוּ, עַל בִּי מִקְדָּשָׁא, דֵּאִיהוּ צְוֹאֲרֵךְ
 וְשְׁפִירוֹ דְּכָל עֲלָמָא. נִרְדְּפֵנוּ, יַעֲנֵנוּ לְמַבְּנֵי לִיהַ
 תְּרִין זְמַנִּין, וְלֹא הוֹנַח לָנוּ. דֵּהַ לֹא שְׂבָקוּהַ
 לָן, וְאַתְחַרְבַּ וְלֹא אַתְּבְּנֵי לְבַתָּר.

מַה צְוֹאֲרֵךְ, כִּיּוֹן דֵּאֲשַׁתְּצִי, כָּל גּוֹפָא אֲשַׁתְּצִי
 עִמִּיהַ. הָכִי נָמִי בִּי מִקְדָּשָׁא, כִּיּוֹן דֵּאִיהוּ
 אֲשַׁתְּצִי וְאַתְחַשֵּׁף, כָּל עֲלָמָא הָכִי נָמִי
 אַתְחַשֵּׁף, וְלֹא נִהִיר שְׁמֵשָׁא, וְלֹא שְׂמִיָּא
 וְאַרְעָא וְכוּכָבִיא.

משום כך בכה על זה יוסף, ואחר שבכה על זה, בכה על השבטים שיגלו. כשנחרב בית המקדש, כל השבטים גלו מיד והתפזרו בין העמים. זהו שכתוב וינשק לכל אחיו ויבך עליהם. עלהם ודאי.

על כלם בכה, על בית המקדש שנחרב פעמים, ועל אחיו עשרת השבטים שהגלו לגלות והתפזרו בין העמים. ואחרי כן דברו אחיו אתו, ולא כתוב ויבכו, שהרי הוא בכה, שנצנצה בו רוח הקדש, והם לא בכו, שלא שרתה עליהם רוח הקדש.

והקל נשמע בית פרעה. רבי (אלעזר) אבא פתח ואמר, (תהלים פד) נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לפי ובשרי ירננו אל אל חי. בא ראה, כל אדם שמתפלל תפלתו (וקם) לפני רבונו, צריך לו להקדים לו ברכות בכל יום ויום ולהתפלל תפלתו לפני רבונו בזמן שצריך. בבקר לאחז בימין של הקדוש ברוך הוא, במנחה לאחז בשמאל. ותפלה ובקשה צריך לאדם בכל יום ויום כדי להאחז בו. ובארנו, מי שמתפלל תפלתו (ועומד) לפני רבונו, צריך לו שלא לשמע קולו בתפלתו, ומי ששומע קולו בתפלתו, תפלתו לא נשמעת.

מה הטעם? משום שהתפלה אינה אותו הקול שנשמע, שאותו קול שנשמע אינו תפלה. ומה היא תפלה? זהו קול אחר שתלוי בקול שנשמע. ומי הוא הקול שנשמע? זה אותו הקול שהוא בוא"ו, הקול שתלוי בו, זהו קל בלי וא"ו.

בגין כך בכה יוסף על דא. ולבתר דבכה על דא, בכה על שבטין דאתגלו. פד אתחריב בי מקדשא, כלהו שבטין אתגלו מיד, ואתבדרו ביני עממיא. הדא הוא דכתיב וינשק לכל אחיו ויבך עליהם, ודאי.

על כלם בכה, על בי מקדשא דאתחריב תרין זמנין, ועל אחוי עשרת השבטים, דאתגלו בגלותא ואתבדרון ביני עממיא. ואחרי כן דברו אחיו אתו, ולא פתיב ויבכו, דהא איהו בכה, דנצנצה ביה רוחא קדישא, ואינון לא בכו, דלא שרא עלייהו רוח קדשא:

והקל נשמע בית פרעה. רבי (אלעזר) אבא פתח ואמר, (תהלים פד) נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לפי ובשרי ירננו אל אל חי. תא חזי, כל בר נש דצלי צלותיה (וקם) קמי מאריה, אצטריך ליה לאקדמא ליה ברקאן בכל יומא ויומא, ולצלי צלותיה קמי מאריה בזמנא דאצטריך.

בצפרא, לאחדא בימינא דקדשא בריך הוא. במנחה, לאחדא בשמאלא. וצלותא ובעותא, אצטריך ליה לבר נש בכל יומא ויומא בגין לאתאחדא ביה. ואוקימנא, מאן דצלי צלותיה, (וקם) קמי מאריה, אצטריך ליה דלא למשמע קליה בצלותיה. ומאן דאשמע קליה בצלותיה, צלותיה לא אשתמע.

מאי טעמא. בגין (דף רי ע"א) דצלותא, לאו

איהי ההיא קלא דאשתמע. דההיא קול דאשתמע לאו היא צלותא. ומאן איהי צלותא. דא קלא אתרא, דתליא בקלא דאשתמע, ומאן היא קלא דאשתמע. דא ההיא קול דהוא בוא"ו, קלא דתליא ביה, דא ההוא קל בלא וא"ו.

ובשום כף לא צריך לאדם לשמע קולו בתפלתו, אלא להתפלל בלחש באותו הקול שלא נשמע, וזו התפלה שמתקבלת תמיד, וסימן לדבר - והקל נשמע. קל בלי וא"ו, נשמע. זו היא התפלה שהיא בחשאי, שכתוב בחנה וקולה לא ישמע. זו היא התפלה שמקבל הקדוש ברוך הוא כשנעשית בתוך רצון וכונה ותקון פראוי, וליחד את היחוד של רבונו פראוי בכל יום. והקל נשמע בית פרעה. והקל נשמע, חסר וא"ו, מה הטעם? אמר רבי אלעזר, זו היא השכינה שבוכה על חרבן בית המקדש ועל גלותם של ישראל. כתוב כאן והקל נשמע, וכתוב שם, (ירמיה לא) קול ברמה נשמע. מה לפנינו שכינה, אף כאן גם כן שכינה.

רבי אלעזר אמר, הקול בחשאי זהו קול עליון שכל הקולות יוצאים משם. אבל קל בלי וא"ו, זוהי התפלה של מטה, שהיא הולכת להתעלות בוא"ו ולהתחבר בו.

בא ראה, והקל נשמע, זה הוא הקל בלי וא"ו, זהו הקול שבכה על מקדש ראשון ועל מקדש שני. נשמע, כמו שנאמר קול ברמה נשמע. ברמה, מה זה ברמה? זה הוא העולם העליון, העולם הבא, וסימן לדבר - מן הרמה ועד בית אל, (תהלים קו) מן העולם ועד העולם. כאן ברמה - זה העולם העליון, שהרי בשעה ההיא שברמה נשמע, אז מה כתוב? (ישעיה כב) ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד וגו'.

והקל נשמע, למעלה למעלה. מה הטעם? משום שא"ו התרחק והסתלק ממנה, ואז רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו. כי איננו? כי אינם צריך היה להיות! אלא כי איננו,

ובגין כף, לא אצטריך ליה לבר נש למשמע קליה בצלותיה, אלא לצלאה בלחש, בהוא קלא דלא אשתמע. ודא היא צלותא דאתקבלת תדיר. וסימניה, והקל נשמע, קל בלא וא"ו, נשמע. דא היא צלותא דהיא בחשאי. דכתיב בחנה, (שמואל א א) וקולה לא ישמע. דא היא צלותא דקדשא בריך הוא קביל, כד אתעביד גו רעותא וכוונה ותקוונא כדקא יאות, וליחדא יחודא דמריה כדקא יאות בכל יומא. (והקל נשמע בית פרעה. והקל נשמע חסר וא"ו, מאי טעמא, אמר רבי אלעזר, דא היא שכינתא דבכאת על חרוב כי מקדשא ועל גלותהון דישראל. כתיב הכא, והקל נשמע, וכתיב התם, (ירמיה לא) קול ברמה נשמע. מה להלן שכינתא, אף כאן נמי שכינתא).

רבי אלעזר אמר, קלא בחשאי, דא היא קלא עלאה, דכל קלין נפקין מתמן. אבל קל בלא ו', דא היא צלותא דלתתא, דאיהי אזלא לאסתלקא בוא"ו ולא תחברא ביה.

תא חזי, והקל נשמע, דא הוא קל בלא וא"ו. דא היא קלא דבכאת על מקדש ראשון ועל מקדש שני. נשמע, כמה דאת אמר, קול ברמה נשמע. ברמה, מאי ברמה. דא הוא עלמא עלאה, עלמא דאתי. וסימניה, מן הרמה ועד בית אל, (תהלים קו) מן העולם ועד העולם. הכא ברמה, דא עלמא עלאה. דהא בההיא שעתא די ברמה נשמע. כדין מה כתיב, (ישעיה כב) ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד וגו'.

והקל נשמע, לעילא לעילא. מאי טעמא, בגין דוא"ו אתרחק ואסתלק מגיה, וכדין רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה פי איננו. פי איננו, מיבועי ליה. אלא כי איננו, והא אוקימנא, פי איננו,

והנה בארנו כי איננו, שבעלה לא נמצא עמה, שאלמלא היה בעלה נמצא עמה, תתנחם עליהם, שהרי אז בניה לא יהיו בגלות, ומשום שאיננו, אינה מתנחמת על בניה, משום שבניה התרחקו ממנה על שאיננו עמה. בא ראה, בית פרעה - זה הוא סימן לדבר למעלה, הבית שנפרעים ומתגלים ממנו כל האורות וכל המאורות, כל מה שהיה סתום משם התגלה, ומשום כך הקדוש ברוך הוא הוציא את כל האורות וכל המאורות, כדי להאיר לאותו הקול שנקרא קל בלי וא"ו.

בא ראה, כאשר יקים הקדוש ברוך הוא לזה הקול מהעפר ויתחבר באות וא"ו, אז כל מה שנאבד מהם בזמן הגלות יחזור, ויתעדנו באורות עליונים שנוספים מתוך העולם העליון, כמו שנאמר וזה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם.

ואתה צויתה זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים וגו'. רבי חייא פתח, (ישעיה טו) שמוך את ירושלם וגילו בה כל אהביה שישו אתה משוש וגו'. תא חזי, פד אתחרב בי מקדשא וגרמו חובין, ואתגלו ישראל מארעא, אסתלק קדשא בריך הוא לעילא לעילא, ולא אשגח על הרוב בי מקדשא, ועל עמיה דאתגלו, וכדין שכינתא אתגלת עמהון.

בר נחת, אשגח על ביתיה דאתוקד, אסתפל על עמיה והא אתגלי. שאל על מטרוניתא ואתתרכת. פדין ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחא ולחגר שק. והיא גם היא מה כתיב בה, (יואל

דבעלה לא אשתפח עמה. דאלמלא בעלה ישתפח עמה, תתנחם עליהו. דהא כדין בנהא, לא יהון בגלותא. ובגין דאיננו, לאו איהי מתנחמא על בנהא, בגין דבנהא אתרחקו מנה, על דאיננו עמה.

תא חזי, בית פרעה, דא הוא סימניה לעילא, ביתא דאתפרעו ואתגליין מניה כל נהורין וכל בוצינין, כל מה דהוה סתים, מתמן אתגלי. ובגין כך, קדשא בריך הוא אפיק כל נהורין וכל בוצינין, בגין לאנהרא להווא קול, דאקרי קל בלא וא"ו.

תא חזי, פד יקים קדשא בריך הוא להאי קל מעפרא, ויתחבר בוא"ו, פדין כל מה דאתאביד מניהו בזמנא דגלותא, יתהדר ויתעדנון בנהורין עלאין דאתוספן מגו עלמא עלאה. כמה דאת אמר, (ישעיה כז) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם:

ואתה צויתה זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים וגו'. רבי חייא פתח, (ישעיה טו)

שמוך את ירושלם וגילו בה כל אהביה שישו אתה משוש וגו'. תא חזי, פד אתחרב בי מקדשא וגרמו חובין, ואתגלו ישראל מארעא, אסתלק קדשא בריך הוא לעילא לעילא, ולא אשגח על הרוב בי מקדשא, ועל עמיה דאתגלו, וכדין שכינתא אתגלת עמהון.

בר נחת, אשגח על ביתיה דאתוקד, אסתפל על עמיה והא אתגלי. שאל על מטרוניתא ואתתרכת. פדין ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחא ולחגר שק. והיא גם היא מה כתיב בה, (יואל

לוח זוהר ש"ס דף היומי מְסֻכָּת יוֹמָא

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב שפא-שפב	יומא דף ס
ח"ב שפג-שפד	יומא דף סא
ח"ב שפה-שפו	יומא דף סב
ח"ב שפז-שפח	יומא דף סג
ח"ב שפט-שצ	יומא דף סד
ח"ב שצא-שצב	יומא דף סה
ח"ב שצג-שצד	יומא דף סו
ח"ב שצה-שצו	יומא דף סז
ח"ב שצז-שצח	יומא דף סח
ח"ב שצט-ת	יומא דף סט
ח"ב תא-תב	יומא דף ע
ח"ב תג-תד	יומא דף עא
ח"ב תה-תו	יומא דף עב
ח"ב תז-תח	יומא דף עג
ח"ב תט-תי	יומא דף עד
ח"ב תיא-תיב	יומא דף עה
ח"ב תיג-תיד	יומא דף עו
ח"ב תטו-תטז	יומא דף עז
ח"ב תיז-תיח	יומא דף עח
ח"ב תיט-תכ	יומא דף עט
ח"ב תכא-תכב	יומא דף פ
ח"ב תכג-תכד	יומא דף פא
ח"ב תכה-תכו	יומא דף פב
ח"ב תכז-תכח	יומא דף פג
ח"ב תכט-תל	יומא דף פד
ח"ב תלא-תלב	יומא דף פה
ח"ב תלג-תלד	יומא דף פו
ח"ב תלה-תלו	יומא דף פז
ח"ב תלז-תלח	יומא דף פח

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב שכג-שכד	יומא דף לא
ח"ב שכה-שכו	יומא דף לב
ח"ב שכז-שכח	יומא דף לג
ח"ב שכט-של	יומא דף לד
ח"ב שלא-שלב	יומא דף לה
ח"ב שלג-שלד	יומא דף לו
ח"ב שלה-שלו	יומא דף לז
ח"ב שלז-שלח	יומא דף לח
ח"ב שלט-שמ	יומא דף לט
ח"ב שמא-שמב	יומא דף מ
ח"ב שמג-שמד	יומא דף מא
ח"ב שמה-שמו	יומא דף מב
ח"ב שמוז-שמוח	יומא דף מג
ח"ב שמת-שנ	יומא דף מד
ח"ב שנא-שנב	יומא דף מה
ח"ב שנג-שנד	יומא דף מו
ח"ב שנה-שנו	יומא דף מז
ח"ב שנוז-שנח	יומא דף מח
ח"ב שנט-שס	יומא דף מט
ח"ב שסא-שסב	יומא דף נ
ח"ב שסג-שסד	יומא דף נא
ח"ב שסה-שסו	יומא דף נב
ח"ב שסז-שסח	יומא דף נג
ח"ב שסט-שע	יומא דף נד
ח"ב שעא-שעב	יומא דף נה
ח"ב שעג-שעד	יומא דף נו
ח"ב שעה-שעו	יומא דף נז
ח"ב שעז-שעח	יומא דף נח
ח"ב שעט-שפ	יומא דף נט

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב רסה-רסו	יומא דף ב
ח"ב רסז-רסח	יומא דף ג
ח"ב רסט-רע	יומא דף ד
ח"ב רעא-רעב	יומא דף ה
ח"ב רעג-רעד	יומא דף ו
ח"ב רעה-רעו	יומא דף ז
ח"ב רעז-רעח	יומא דף ח
ח"ב רעט-רפ	יומא דף ט
ח"ב רפא-רפב	יומא דף י
ח"ב רפג-רפד	יומא דף יא
ח"ב רפה-רפו	יומא דף יב
ח"ב רפז-רפח	יומא דף יג
ח"ב רפט-רצ	יומא דף יד
ח"ב רצא-רצב	יומא דף טו
ח"ב רצג-רצד	יומא דף טז
ח"ב רצה-רצו	יומא דף יז
ח"ב רצז-רצח	יומא דף יח
ח"ב רצט-ש	יומא דף יט
ח"ב שא-שב	יומא דף כ
ח"ב שג-שד	יומא דף כא
ח"ב שה-שו	יומא דף כב
ח"ב שז-שח	יומא דף כג
ח"ב שט-שי	יומא דף כד
ח"ב שיא-שיב	יומא דף כה
ח"ב שיג-שיד	יומא דף כו
ח"ב שטו-שטז	יומא דף כז
ח"ב שיז-שיח	יומא דף כח
ח"ב שיט-שכ	יומא דף כט
ח"ב שכא-שכב	יומא דף ל